Förordningar till miljöbalken

Bilagor

Ur KB:s samlingar
Digitaliserad år 2015

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

SLUTBETÄNKANDE AV MILJÖBALKSUTREDNINGEN

SOU 1998:35

Förordningar till miljöbalken

Bilagor

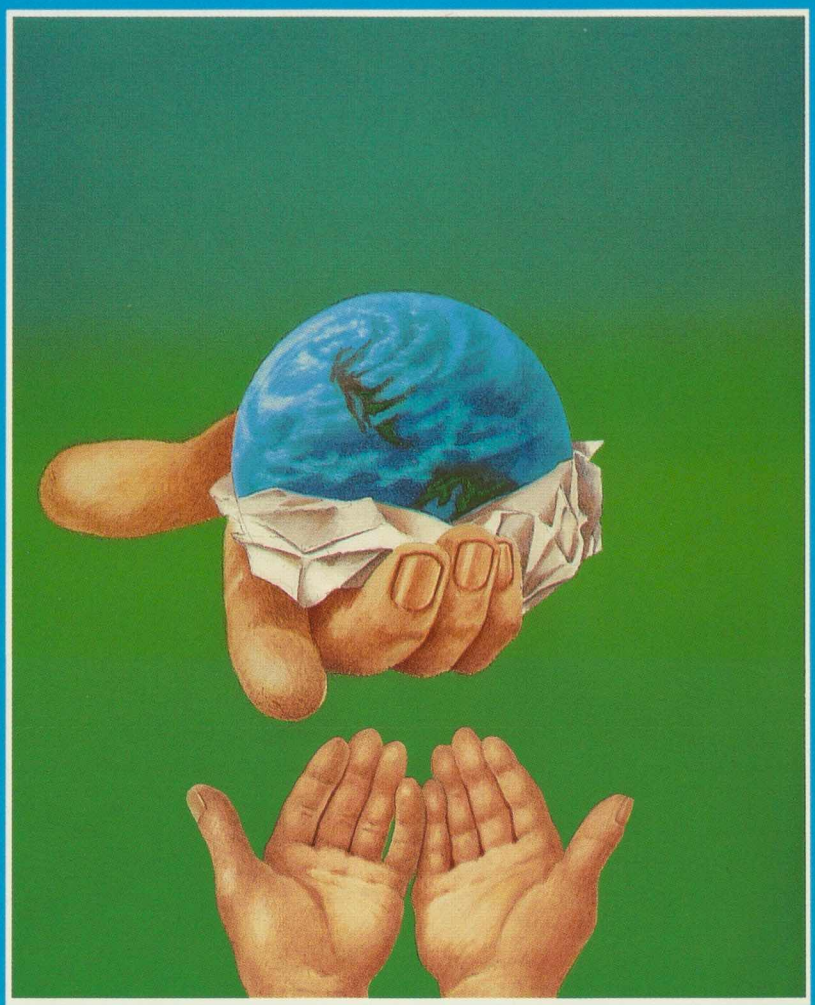

SLUTBETÄNKANDE AV MILJÖBALKSUTREDNINGEN

SOU 1998:35

Ref KB
Occ SOV

Statens offentliga utredningar
1998:35
Miljödepartementet

Förordningar till miljöbalken

Bilagor

Slutbetänkande av Miljöbalksutredningen
Stockholm 1998

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: fritzes.order@liber.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.
- En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08–405 10 10
Telefon: 08–405 10 25

NORSTEDTS TRYCKERI AB
Stockholm 1998

ISBN 91-38-20871-7
ISSN 0375-250X

Förordningar till miljöbalken

Bilagor

Innehåll

Bilaga 1 Naturvårdsverkets rapport 4790
Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken 1

Bilaga 2 Naturvårdsverkets rapport 4791
Miljösanktionsavgifter 135

Bilaga 3 Naturvårdsverkets rapport 4792
Miljökonsekvensbeskrivningar - Betydande miljöpåverkan, när då? 183

Bilaga 4 Naturvårdsverkets rapport 4793
Miljökvalitetsnormer - ett nytt verktyg i miljöpolitiken 231

Bilaga 5 Naturvårdsverkets rapport 4794
Generella föreskrifter för miljöstörande verksamheter 315

Bilaga 6 Naturvårdsverkets rapport 4795
Miljöfarliga verksamheter - prövning och klassificering 385

Bilaga 7 Naturvårdsverkets rapport 4796
Miljöriskområden - Förslag till förordning och vägledning för tillämpning 511

Bilaga 8 Naturvårdsverkets rapport 4797
Tillsyn enligt miljöbalken 571

Bilaga 9 Kemikalieinspektionens rapport
Slutredovisning av uppdrag om avgifter enligt miljöbalken på kemikalieområdet 601

Avgifter

för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4790-6

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning – en miljöbalk – beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa är att ta fram *förslag till hur avgifter enligt miljöbalken – inklusive den särskilda lagen om skyltning m.m. – bör utformas och sättas* (uppdrag 1). I uppdraget ingår också att särskilt, i samråd med Riksrevisionsverket, behandla täktverksamheten. Uppdragen skall slutredovisas den 20 oktober 1997.

Enligt uppdraget skall resursanvändning och kostnadstäckning för olika myndigheter i det nuvarande systemet användas som underlag. Den 14 augusti 1997 har en lägesrapport sänts till regeringen. I lägesrapporten har verket framförallt redovisat resultatet av en enkät till berörda myndigheter angående resursanvändning och kostnadstäckning avseende de lagar som föreslås ingå i miljöbalken.

I denna rapport redovisas resultatet av uppdrag 1. I arbetet med att utarbeta rapporten har följande personer deltagit: Lars Karlström, Bengt Gustafsson, Lars Müntzing och Annika Jansson (täktverksamhet), Naturvårdsverket; Lasse Henricson, Mona Nykvist och Ingalill Borild, Riksrevisionsverket; Fredrik Eppens, A'doff Gruppen AB; Åsa Wiklund Fredström, Kemikalieinspektionen; Ann-Sofie Eriksson och Staffan Wikell, Svenska Kommunförbundet. Ingvar Carlsson, Länsstyrelsen i Blekinge län och Lars-Ove Olsson, Länsstyrelsen i Stockholms län har varit särskilda kontaktpersoner i arbetet. För detta regeringsuppdrag, liksom för övriga sju uppdrag till Naturvårdsverket med anledning av miljöbalken, har det funnits en gemensam styrgrupp inom verket och en gemensam extern referensgrupp. I referensgruppen har ingått företrädare för Boverket, Kemikalieinspektionen, Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation. Någon formell remissbehandling av förslaget har inte ägt rum.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning 7

2. Uppdraget 11

3. Begreppen tillsyn och tillståndsprövning 15

4. Nuvarande avgiftssystem 19

5. Nuvarande kostnader och intäkter 27

6. Kostnader och intäkter för statliga myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken 37

7. Förslag till nytt avgiftssystem enligt miljöbalken 51

A. Avgiftssystem för lagområdet miljöfarliga verksamheter 61

B. Avgifter för hantering av kemiska produkter och biotekniska organismer 64

C. Avgifter för täktverksamhet 65

D. Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken 83

8. Förordningsförslag 93

Bilagor 119

1. Sammanfattning

1. Sammanfattning 9

I denna rapport ger Naturvårdsverket förslag på hur statliga myndigheters prövnings- och tillsynsarbete enligt miljöbalken, med undantag av 14 kapitlet i lagrådsremissen, kan avgiftsfinansieras. Naturvårdsverkets rapport innehåller också förslag till avgifter för kommuners och länsstyrelsers prövning av frågor enligt den föreslagna lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning. Förslag lämnas också, efter samråd med Riksrevisionsverket och länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län, på hur statens kostnader för prövning och tillsyn av täktverksamheten bör finansieras samt hur eventuella avgifter bör tas ut, redovisas och användas. Tillsynsproblemen i de nordliga länen och kommunernas roll har härvid särskilt behandlats. För 14 kapitlet miljöbalksförslaget lämnar Kemikalieinspektionen en motsvarande rapport. Kommunala avgifter behandlas i huvudsak inte.

Viktiga utgångspunkter för Naturvårdsverkets arbete med att ta fram ett avgiftsförslag har varit att

- den som förorenar skall betala för det prövnings- och tillsynsarbete som denne föranleder
- full kostnadstäckning skall eftersträvas där tydliga avgiftskollektiv finns och där avgiften inte heller motverkar miljöarbetet
- den ambitionshöjning som balken ger uttryck för måste få betydelse för avgifterna
- avgiftssystemen måste vara enkla att administrera så att inte avgiftsadministrationen tar alltför stor del av intäkterna, utan att de i stället i största möjliga utsträckning kan användas till prövning och tillsyn enligt balken
- avgifterna skall användas för finansiering av avsedd verksamhet. Detta kräver en god uppföljning.

Naturvårdsverket har skickat ut en enkät om resursanvändning och avgiftsintäkter, till berörda myndigheter, avseende de lagar som föreslås ingå i miljöbalken. I rapporten redovisas uppgifter från enkätsvaren avseende myndigheternas nuvarande kostnader och intäkter för arbetet med de lagar som skall ingå i miljöbalken. Redovisningen bygger i stort sett helt på avgivna enkätsvar som emellertid kan vara olika noggranna. I många fall är svaren mer eller mindre goda uppskattningar. Av enkätsvaren framgår att de högsta kostnaderna avseende myndighetsarbete, för de femton lagar som enligt lagrådsremissen skall ingå i miljöbalken, finns inom följande fyra lagar: *miljöskyddslagen, lagen om kemiska produkter, naturvårdslagen och vattenlagen*. De tre förstnämnda lagarna – *för naturvårdslagens del täktavgifter* – inbringar i dag också den alldeles övervägande delen av de statliga avgiftsintäkterna för myndigheternas arbete. Vattenlagen saknar för närvarande bestämmelser om avgifter för prövnings- och tillsynsarbete. För vattenlagens del blir det nu möjligt att med stöd av 27 kapitlet 1 § miljöbalken meddela bestämmelser om avgifter för prövnings- och tillsynsarbetet.

I de framtida kostnaderna för miljöbalken måste, utöver dagens kostnader, även beaktas den höjning av ambitionsnivån för miljöarbetet som balken ger uttryck för. Därtill kommer också att det på många områden kan ifrågasättas om den tillsyn som i dag bedrivs uppfyller statsmakternas intentioner enligt nu gällande lagar. Den totala framtida kostnaden för prövning och tillsyn, om ca 380 miljoner kronor som anges i rapporten, är lågt räknad beroende på att vi inte räknat upp beloppet för att kompensera för dagens nedpressade tillsynsnivåer.

Av enkätsvaren framgår att avgiftsintäkter saknas inom vissa lagområden för myndigheternas arbete. Orsaken till detta är huvudsakligen att det *saknas ett tydligt avgiftskollektiv* för myndighetsarbetet. Som exempel härpå kan nämnas den tillsyn som bedrivs i naturreservat och i nationalparker. Andra lagområden där det kan vara svårt att hitta någon avgiftsskyldig är bl.a. naturresurslagen. Därtill kommer att myndighetsarbete inom betydande delar av miljöbalken inte täcks av begreppen prövning och tillsyn, bl.a. arbete med miljökvalitetsnormer. Avgiftsfinansiering inom vissa delar av miljöbalken kan dessutom direkt motverka eller försvåra miljöarbetet (t.ex. avgifter för prövning av dispens från föreskrifter för skyddade områden, eftersom detta riskerar att försvåra inköp av för miljövården värdefull mark). Det kan således konstateras att kostnader finns, inom vissa lagområden, som är svåra att finansiera med avgifter.

Naturvårdsverkets förslag bygger på nuvarande avgiftssystem för nyss nämnda lagar samt nya avgifter för vattenlagen. Dessa lagar återfinns i huvudsak inom följande områden i balken (enligt lagrådsremissen): 9 kapitlet om miljöfarlig verksamhet, 14 kapitlet om kemiska produkter (där Kemikalieinspektionen lämnar separat förlag), 12 kapitlet om täkter (motsvaras av naturvårdslagens täktbestämmelser) och 11 kapitlet om vattenverksamhet. Avgifter för miljöfarlig verksamhet och täktverksamhet föreslås modifierade i förhållande till dagens system. Avgifter för vattenverksamhet föreslås grundas på verksamheternas beräknade kostnader. Naturvårdsverket måste emellertid i denna del särskilt betona att, på grund av den korta tid som stått till verkets förfogande, förslaget inte har blivit analyserat i den omfattning som varit önskvärd. För övriga lagområden – utöver de fyra nämnda – med existerande avgiftssystem föreslås nuvarande avgifter gälla även i fortsättningen, i vissa fall efter uppräkning. Nya avgifter föreslås också för vissa områden som i dag saknar avgifter. I rapporten lämnas två förordningsförslag, ett om avgifter för myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken och ett om avgifter för myndigheters prövning enligt lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.

2. *Uppdraget*

2. *Uppdraget* 13

Regeringen har i 1997 års regleringsbrev uppdragit åt Naturvårdsverket att ta fram förslag till hur avgifter enligt hela miljöbalken – inklusive den särskilda lagen om skyltning m.m. – bör utformas och sättas. Uppdraget innebär också att verket, efter samråd med Riksrevisionsverket och länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län, skall lämna förslag på hur statens kostnader för prövning och tillsyn av täktverksamheten bör finansieras samt hur eventuella avgifter bör tas ut, redovisas och användas. Tillsynsproblemen i de nordliga länen och kommunernas roll skall särskilt behandlas. Enligt uppdraget skall resursanvändning och kostnadstäckning för olika myndigheter i det nuvarande systemet användas som underlag. Enligt regleringsbrevet skulle uppdraget redovisas senast den 15 maj 1997. Genom beslut den 3 april 1997 har regeringen, efter hemställan från Naturvårdsverket, ändrat redovisningstidpunkten till den 1 november 1997. Regeringen har i samma beslut ålagt verket att lämna en lägesrapport. Lägesrapporten redovisades den 14 augusti 1997. Redovisningstidpunkten för slutrapporten har, genom regeringsbeslut samma dag, tidigarelagts till den 20 oktober 1997. I redovisningen behandlar Naturvårdsverket endast de statliga avgifter som avses i lagrådsremissens 27 kap. 1 §. Det ligger inte i vårt uppdrag att ta upp andra avgifter enligt 27 kap. såsom producentavgifter etc. Däremot lämnas förslag på avgifter för kommunernas och länsstyrelsernas prövning enligt den särskilda lagen om skyltning m.m.

Verket har särskilt noterat uttalandet i lagrådsremissen (sid. 491) att det ännu inte kan sägas om anslutning till miljöledningssystem (bl.a. EMAS och ISO 14001) kan eller bör få någon betydelse för tillsynsavgiften. Naturvårdsverket föreslår dock att verket för miljöfarliga verksamheter bemyndigas besluta om föreskrifter som medger nedsättning av avgiften vid anslutning till miljöledningssystem (se 2 kap. 5 § andra meningen i verkets förordningsförslag). En förutsättning för att verket skall kunna ge ut sådana *generellt* gällande bestämmelser är givetvis att anslutning till miljöledningsystem visar sig medföra minskade tillsynsbehov. I detta sammanhang bör också observeras nuvarande regler, om nedsättning av avgiften i *enskilda fall*, som *kan* medföra en sänkt avgift vid anslutning till miljöledningssystem. Dessa regler bör bibehållas.

Kemikalieinspektionen skall enligt regleringsbrevet för år 1997 i samråd med Naturvårdsverket ta fram förslag till hur avgifter enligt miljöbalken bör sättas. Resursanvändning och kostnadstäckning för olika myndigheter i nuvarande system bör användas som underlag. Redovisningstidpunkten för Kemikalieinspektionens uppdrag är densamma som för Naturvårdsverket. De båda myndigheterna har gjort följande arbetsfördelning. Kemikalieinspektionen lämnar förslag till finansiering av statliga myndigheters arbete med prövning och tillsyn som avses i 14 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket lämnar förslag till finansiering av sådant arbete för övriga kapitel i balken, där så är möjligt. Samtliga hänvisningar till avsnitt i miljöbalken avser lagrådsremissen.

Föreliggande rapport behandlar inte punktskatter. Ett exempel på en punktskatt är naturgrusskatten som betalas för uttag av naturgrus ur täkter, vilken således *inte* diskuteras i avsnittet om avgifter för täktverksamhet. Om punktskatter av denna typ skulle inkluderas i intäktsuppskattningarna skulle bilden bli en annan angående hur mycket de avgiftsskyldiga inom ett område totalt betalar till staten.

3. Begreppen tillsyn och tillståndsprövning

Tillsyn

I lagrådsremissen har den föreslagna avgiftsbestämmelsen (27:1) ändrats från att avse avgifter för myndigheters *verksamhet* (Miljöbalksutredningens förslag i SOU 1996:103) till att avse avgifter för myndigheters *prövning och tillsyn*. Detta bör innebära en minskning av det avgiftsbelagda området. Å andra sidan har begreppet *tillsyn* vidgats i lagrådsremissen till att även omfatta rådgivning, information och liknande verksamhet. På frågan om innebörden av denna förändring kan inte något helt entydigt svar ges. Ytterst får den avgöras genom de rättsvårdande myndigheternas praxis på området, dvs. vad det är för arbetsuppgifter som skall ligga till grund för den schabloniserade och sammanslagna prövnings- och tillsynsavgiften.

Naturvårdsverket föreslår i sitt tillsynsuppdrag (regeringsuppdrag nr 21 i 1997 års regleringsbrev) en förordning om tillsyn enligt miljöbalken där tillsynsmyndigheternas uppgifter närmare preciseras. Där definieras begreppen *operativ tillsyn* och *tillsynsvägledning*.

Även om definitioner av tillsyn och uppgifter för tillsynmyndigheterna ges i en förordning kommer det ändock att finnas "gråzoner" för vad som kan anses vara tillsyn, framför allt när det gäller den vägledande tillsynen. Som exempel på sådana gråzoner – och där praxis kanske måste få fälla det slutliga avgörandet – kan bl.a. nämnas:

- Att ta fram förslag till tariffer för miljösanktionsavgifter. Däremot kan eventuellt ett allmänt råd (AR) om hur de skall användas vara tillsyn (tillsynsvägledning).
- Att ta fram förslag till miljökvalitetsnormer och åtgärdsplan. Däremot krävs att åtgärdsplanen i delar och i sin helhet tillses. Detta är tillsyn.
- Att ta fram generella föreskrifter. Här krävs enligt miljöbalken en avsevärt ökad arbetsinsats. Tanken är att vid borttagande från förteckningen över miljöfarliga verksamheter, eller nedflyttning av tillståndspliktig verksamhet till icke tillståndspliktig, skall generella föreskrifter meddelas för den aktuella branschen. Kanske kan föreskrifter meddelade med stöd av 9:5 i miljöbalken på detta sätt bli vägledande tillsyn.

När vi i det följande använder begreppet "tillsyn" avses – om inget annat följer av sammanhanget – den vidare innebörden av tillsyn, dvs. både operativ tillsyn och tillsynsvägledning.

Tillståndsprövning

Vad som skall anses ingå i *tillståndsprövningar*, godkännanden och dispenser medför, enligt verkets mening, inte samma komplikationer som när det gäller tillsynen. En särskild fråga som måste klargöras är dock att arbete med

remisser i tillståndsärenden skall omfattas av begreppet "kostnader för prövning". Frågan har tidigare besvarats nekande av regeringsrätten (13/11-95 målnr. 3666-1994) med motivering att remisser inte särskilt omnämnts i förarbetena.

4. Nuvarande avgifts-system

För de lagar som skall ingå i miljöbalken finns för närvarande ett antal olika avgiftssystem avsedda att finansiera statliga myndigheters verksamhet enligt dessa lagar. Naturvårdsverkets rapport "Avgifter, skatter och bidrag med anknytning till miljövård" (rapport 4702) upptar ett stort antal olika avgifter med miljöanknytning. I nämnda rapport redovisas ett antal sådana avgiftssystem som skall finansiera myndighetsverksamhet enligt lagar som skall ingå i balken. Ett flertal av dessa är ansökningsavgifter som är tänkta att finansiera myndighetens arbete med tillståndsprövning. För tre av dessa ansökningsavgifter hänvisas till olika avgiftsklasser i avgiftsförordningen (1992:191). Storleken på andra ansökningsavgifter fastställs av Kemikalieinspektionen respektive av Naturvårdsverket. Andra avgifter är årsavgifter och skall finansiera såväl prövning som tillsyn eller en vidare verksamhet enligt någon lag. Nuvarande avgifter som finansierar verksamhet enligt nuvarande lagar vilka skall ingå i balken, visas översiktligt i nedanstående tabell.

Tabell 1. *Avgifter som finansierar statliga myndigheters verksamhet enligt lagar som skall ingå i balken*

Avgift	Taxan fastställd genom	Avgiftsskyldig	Anm
Avgift för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen (1969:387)	Förordning (1989:598)	Utövare av miljöfarlig verksamhet	Årsavgift differentierad med hänsyn till bransch och verksamhetens omfattning. Finansierar myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen
Kemikalieavgift	Förordning (1989:216)	Tillverkare/importör av kemiska produkter	Årsavgift beroende på kvantitet av anmälningspliktiga kemiska produkter samt årsavgift per produkt beroende på antalet anmälningspliktiga kemiska produkter. Finansierar Kemikalieinspektionens verksamhet.
Avgift för förhandsprövning av kemiska bekämpningsmedel	Förordning (1985:836)	Den som ansöker om godkännande av kemiska bekämpningsmedel	Ansökningsavgift enligt några olika klasser. Årsavgift utifrån försäljningsvärdet. Finansierar Kemikalieinspektionens verksamhet.
Ansökningsavgift för prövning om tillstånd enligt 17 § förordningen (1985:835) om kemiska produkter	Förordning (1985:835), Förordning (1992:191)	Den som ansöker om tillstånd	Ansökningsavgift, avgiftsklasser enligt avgiftsförordningen
Ansökningsavgift för prövning enligt förordningen (1996:971) om farligt avfall	Förordning (1996:971), Förordning (1992:191)	Den som ansöker om tillstånd	Ansökningsavgift, avgiftsklasser enligt avgiftsförordningen

Avgift	Taxan fastställd genom	Avgiftsskyldig	Anm
Ansökningsavgift för undantag från förbud enligt förordningen (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedel	Beslut av Kemikalieinspektionen	Den som ansöker om undantag	Ansökningsavgift för handläggning av undantag (KIFS 1995:6)
Avgift för förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel	Beslut av Kemikalieinspektionen	Tillverkare/försäljare/användare	Ansökningsavgift enligt några olika klasser; Årsavgift utifrån försäljningsvärdet (KIFS 1994:4)
Ansökningsavgift för handläggning av undantag från bestämmelserna i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet	Beslut av Naturvårdsverket	Den som ansöker om undantag	Ansökningsavgift enligt taxa i SNFS 1993:5
Avgifter för kosmetiska och hygieniska produkter	Beslut av Läkemedelsverket	Tillverkare och importörer av kosmetiska och hygieniska produkter	Fast årlig avgift och årlig avgift beroende på antal produkter (LVFS 1996:19)
Täktavgift enligt naturvårdslagen	Förordning (1984:381)	Täkttillståndsinnehavare	Avgift utifrån tillståndsgivet materialuttag, betalas i förskott. Skall finansiera myndighetskostnader för prövning och tillsyn samt därmed sammanhängande forsknings- och inventeringsarbete
Avgift enligt lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	Beslut av Statens jordbruksverk	Importör/exportör	Avgift för frågor om tillstånd och kontroll, handläggningsavgift för ansökan om undantag (SJVFS 1994:62)
Avgifter för tillstånd m.m. om genetiskt modifierade organismer	Beslut av respektive myndighet (Fiskeriverket, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, m.fl.)	Den som bedriver verksamhet som anges i lagen om genetiskt modifierade organismer eller den som ansöker om tillstånd enligt denna lag	Avgifter enligt föreskrifter från respektive myndighet. Skall finansiera myndigheters verksamhet enligt lagen om genetiskt modifierade organismer.
Ansökningsavgift för prövning enligt naturvårdslagen (1964:822) eller naturvårdsförordningen (1976:484)	Förordning (1976:484). Förordning (1992:191)	Den som ansöker om tillstånd	Ansökningsavgift (vilthägn, strandskyddsdispens, markavvattning, tavla/skylt, torvtäkt), avgiftsklasser enligt avgiftsförordningen.

Batteriavgiften bygger på bemyndiganden i lagen (1990:1332) om avgifter för miljöfarliga batterier som inte skall ingå i balken, denna avgift redovisas alltså inte i denna översikt.

Avgifterna kan, som framgår av tabellen, vara av olika slag. Ansökningsavgifter betalas i samband med att en ansökan av något slag inges (ansökan om tillstånd, ansökan om dispens, etc.). Årsavgifter betalas av den avgiftsskyldiga varje år som verksamhet bedrivs (skall täcka kostnader för prövning och tillsyn). Vidare finns prövningsavgifter som debiteras efter gjord prövning (prövningsavgiften kan även inkludera tillsyn). Timtaxor innebär att avgift betalas för den tid som myndigheten lagt ned på ett specifikt ärende.

Som synes av tabellen varierar avgiftskonstruktionerna. De avgiftssystem som är störst till ekonomisk omfattning är kemikalieavgiften, avgiften för förhandsprövning av kemiska bekämpningsmedel, avgiften för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen och täktavgiften enligt naturvårdslagen. De två förstnämnda avgifterna debiteras av Kemikalieinspektionen medan de andra två debiteras av länsstyrelserna.

I det följande redovisas de nuvarande avgiftssystemen uppdelat på olika lagområden. En motsvarande översikt återfinns i kapitel "7. Förslag till nytt avgiftssystem enligt miljöbalken", där även en genomgång av tabellens olika delar görs. Uppdelningen har gjorts för att särredovisa de lagområden som svarar för eller förväntas svara för de största kostnaderna och därmed de avgiftssystem som genererar eller beräknas generera mest avgiftsintäkter.

Tabell 2. Översikt över nuvarande avgiftssystem uppdelat på olika lagområden

Nuvarande lag	Miljöskyddslagen	Lagen om kemiska produkter[1]	Naturvårdslagen (täktverksamhet)	Vattenlagen exkl. markavvattning	Vattenlagen markavvattning	Viss övrig verksamhet[2]
Motsvarande lagområde i balken	MB 9 kap.	MB 14 kap.	MB 12 kap. 1–5 §§ (täktverksamhet)	MB 11 kap. exklusive markavvattning	MB 11 kap. markavvattning	Varierande[3]
Ansvarig myndighet						
Berörda myndigheter	Länsstyrelser, Koncessionsnämnden, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Generalläkaren	Kemikalieinspektionen, Arbetarskyddsstyrelsen, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Generalläkaren, länsstyrelser, Socialstyrelsen, Boverket	Länsstyrelser, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning	Vattendomstol	Länsstyrelser, Jordbruksverket	Varierande
Avgift	Årsavgift	Årsavgift[4] Årsavgift per produkt[4] Ansökningsavgift[5] Årsavgift[6]	Prövningsavgift (betalas vid beslut om tillstånd)	Ingen avgift för vattendomstolars ärendehandläggning, dock skall motpartens kostnader betalas samt kungörelsekostnader, kostnader för sakkunniga och lokaler	Ansökningsavgift (betalas när ansökan inlämnas). Förrättningsavgift för Jordbruksverket vid vissa ärenden	Bl.a. ansökningsavgift enligt avgiftsförordningen eller enligt myndighetsföreskrifter

1 Avgifter inom detta lagområde redovisas utförligt i Kemikalieinspektionens rapport 1997-05-12 "Rapport angående avgifter enligt miljöbalken" (Dnr 221-705-97).

2 Omfattar bl.a. naturvårdslagen exklusive täktverksamhet, lagen om genetiskt modifierade organismer, lagen om hushållning med naturesurser, lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter. Eftersom verksamheter som redovisas i denna kolumn är av varierande slag visas inte olika enskilda avgifter här.

3 Omfattar bl.a. delar i miljöbalken, 7, 8, 9, 11, 12 och 15 kap.

4 Debiteras av Kemikalieinspektionen och finansierar enbart dess egen verksamhet.

5 Debiteras i vissa fall av länsstyrelserna respektive av Naturvårdsverket enligt avgiftsförordningen och i andra fall av Kemikalieinspektionen enligt taxa i föreskrifter från inspektionen. I vissa fall debitering från Naturvårdsverket enligt taxa i föreskrifter från verket.

6 Läkemedelsverkets verksamhet med kosmetiska och hygieniska produkter finansieras av årsavgift som debiteras av Läkemedelsverket.

Nuvarande lag	Miljöskyddslagen	Lagen om kemiska produkter[1]	Naturvårdslagen (täktverksamhet)	Vattenlagen exkl. markavvattning	Vattenlagen markavvattning	Viss övrig verksamhet[2]
Uppdelning i separata avgifter för prövning respektive tillsyn	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Debiterande myndighet	Länsstyrelser	Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket[7], länsstyrelser[7], Läkemedelsverket[7]	Länsstyrelser		Länsstyrelser för ansökningsavgift, Jordbruksverket för förrättningsavgift	Varierande
Inkomsttitel	Ja, 2537 Avgifter enligt miljöskyddslagen	Ja, 2538 Miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel, 2543 Avgifter för Kemikalieinspektionen	Ja, 2539 Täktavgift		Ja, 2511 för länsstyrelser; Jordbruksverket disponerar sin förrättningsavgift	Varierar
Betalningstidpunkt	I Naturvårdsverkets allmänna råd föreslås betalningstidpunkt i början av året	Varierar	Vid prövning		Vid ansökan respektive efter förrättning	Vid ansökan
Kommunal debitering	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja, i vissa fall
Även statlig debitering vid kommunal tillsyn	Ja, vanligen 10 % av "full" avgift (35 % i vissa fall)					

7 Se ovan under "Avgift".

27

5. Nuvarande kostnader och intäkter

I slutet av mars 1997 skickade Naturvårdsverket en enkät (se bilaga 7) om resursanvändning, till berörda statliga myndigheter[8], avseende de lagar som föreslås ingå i miljöbalken. Enkäten har också skickats på internremiss till berörda enheter inom verket. Enkäten har inte skickats till vattendomstolarna varför deras kostnader för prövning enligt vattenlagen endast översiktligt visas i slutet av detta avsnitt (se vidare i kapitel "7.D Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken" hur dessa kostnader tagits fram).

Uppgifter från enkätsvaren

I det följande redovisas uppgifter utifrån enkätsvaren avseende myndigheters nuvarande (år 1996) arbetsinsatser för verksamhet (prövning, tillsyn samt övrig verksamhet)[9] enligt de lagar som skall ingå i miljöbalken (lagtillämpning), mätt i antal årsarbetskrafter. Vidare anges de beräknade kostnaderna[10] samt statliga avgiftsintäkter år 1996 enligt nuvarande bestämmelser. Uppgifterna redovisas dels totalt för samtliga berörda statliga myndigheter, dels fördelat på länsstyrelser, några angivna myndigheter samt övriga myndigheter. Redovisningen sker både för respektive berörd lag och totalt för samtliga i balken ingående lagar ("balklagar"). Uppgifterna i tabellerna redovisas avrundade varför summeringar till synes kan misstämma något. Noll anger att värdet är mindre än 0,5 av angiven enhet medan tom ruta anger värdet noll.

Tabelluppgifterna bygger i stort sett helt på avgivna enkätsvar som emellertid kan vara olika noggranna, i många fall är svaren mer eller mindre goda uppskattningar. Några uppenbara felaktigheter har dock kontrollerats och rättats. De i nedanstående tabeller redovisade uppgifterna avviker därför något från de uppgifter som redovisades i lägesrapporten 1997-08-14. Det bör observeras att avgränsningen av vad som är prövning, tillsyn och "övrigt arbete" inte alltid är helt självklar och lika från myndighet till myndighet.

I vissa fall förefaller avgivna enkätsvar vara underskattningar av tidsåtgången. Det framgår till exempel inte av enkätsvaren om och i vilken

8 Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Fiskeriverket, Jordbruksverket, Generalläkaren, Generaltullstyrelsen, Genteknikнämnden, Kammarkollegiet, Kemikalieinspektionen, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kustbevakningen, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning, samtliga 23 länsstyrelser samt dessutom till Svenska Kommunförbundet.

9 Enligt anvisningarna till enkäten avses med prövning sådan prövning som sker med anledning av ansökan om tillstånd, godkännande, dispens etc. samt anmälningsärenden. Med tillsyn avses efterlevandekontroll av gällande lagar och bestämmelser och med övrigt avses allt annat arbete som görs av myndigheten med stöd av lagen. Definitionen av tillsyn har i lagrådsremissen utvidgats betydligt, se tidigare kapitel.

10 Kostnaderna har beräknats enligt den av Riksrevisionsverket föreslagna formeln: antal årsarbetskrafter x genomsnittlig månadslön för handläggare vid respektive myndighet x 12 x 1,4 (lönekostnadspålägg) x 1,5 ("over-headkostnader").

omfattning de svarande har inräknat tidsåtgång för att allmänt upprätthålla kompetensen när det gäller prövning och tillsyn inom miljöbalkens område.

När enkäten skickades ut avsåg frågeställningen avgifter för *verksamhet* enligt balken, något som i lagrådsremissen ändrades till avgifter för *prövning och tillsyn* enligt balken. Vid enkätutskickandet var alltså det viktigaste att få totala antalet årsarbetskrafter för verksamhet enligt balken medan det efter lagrådsremissen var viktigast att få *fördelningen* på prövning och tillsyn enligt balken. Det måste betonas att antalet årsarbetskrafter för tillsyn som anges i enkätsvaren endast avser *operativ tillsyn*. Detta utifrån de förutsättningar som gällde då enkäten sändes ut, se vidare fotnot 9 och kapitel "3. Begreppen tillsyn och tillståndsprövning". Antalet årsarbetskrafter för den s.k. vägledande tillsynen ingår i siffran "övrigt". Till prövning har *endast* förts sådan *tillståndsprövning som görs av tillståndsmyndigheten* medan medverkan vid annan myndighets prövningsarbete såsom t.ex. remissarbete har förts till "övrigt". Den alldeles övervägande delen av kostnaderna för "övrigt" kan dock hänföras till vad som numera enligt lagrådsremissen ingår i begreppet tillsyn (främst rådgivning och information) respektive begreppet prövning. Exempelvis bör enligt verkets mening i begreppet prövning ingå bland annat verkets deltagande i tillståndsprövningar.

***Tabell 1.** Antal årsarbetskrafter år 1996 för arbete enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på myndigheter*

Myndighet	Antal årsarbetskrafter				
	Miljöskydds-lagen	Lagen om kemiska produkter	Naturvårds-lagen	Övriga lagar	Summa
Länsstyrelser	133	9	65 [11]	34 [12]	241
Kemikalieinspektionen		145		5	150
Naturvårdsverket	28	9	10	10 [13]	57
Koncessionsnämnden	30				30
Jordbruksverket	0	0	1	12 [14]	13
Boverket				10 [15]	10
Skogsstyrelsen			8	0	8
Övriga myndigheter	0	5	1	23 [16]	29
Totalt	**192**	**168**	**84**	**95** [17]	**538**

11 varav 29 årsarbetskrafter för täktverksamhet

12 varav 11 årsarbetskrafter lagen om hushållning med naturresurser, 11 för vattenlagen, 7 för lagen om skötsel av jordbruksmark, 3 för hälsoskyddslagen och totalt 1 årsarbetkraft för tre andra lagar

13 varav 7 årsarbetskrafter renhållningslagen, 2 för lagen om genetiskt modifierade organismer och sammanlagt 2 för sex andra lagar

14 varav 4 årsarbetskrafter lagen om genetiskt modifierade organismer, 4 för lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter, 3 för vattenlagen och totalt 1 för tre andra lagar

15 Lagen om hushållning med naturresurser.

16 varav sammanlagt 9 årsarbetskrafter hälsoskyddslagen, 6 för lagen om genetiskt modifierade organismer, 3 för lagen om hushållning med naturresurser, 2 för lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten, 2 för vattenlagen och sammanlagt 1 för tre andra lagar

17 varav totalt 24 årsarbetskrafter lagen om hushållning med naturresurser, 17 för vattenlagen, 13 för lagen om genetiskt modifierade organismer, 13 för hälsoskyddslagen, 9 för renhållningslagen, 8 för lagen om skötsel av jordbruksmark, 4 för lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel, 4 för lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter och 2 för tre andra lagar (lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten, lagen om svavelhaltigt bränsle och lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark)

Tabell 2. Antal årsarbetskrafter år 1996 för arbete enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på prövning, tillsyn och övrigt arbete (om definition av begreppen, se ovan)

Lag	Antal årsarbetskrafter			
	Egna prövningsbeslut	Operativ tillsyn	Övrigt	Summa
Miljöskyddslagen	76	52	64	192
Lagen om kemiska produkter	92	65	11	168
Naturvårdslagen	43	8	33	84
Lagen om hushållning med naturresurser	3	0	21	24
Vattenlagen	5	5	7	17
Lagen om genetiskt modifierade organismer	3	2	8	13
Hälsoskyddslagen	0	4	8	13
Övriga lagar	10	5	13	27
Totalt berörda lagar	**231**	**142**	**165**	**538**

Tabell 3. Antal årsarbetskrafter år 1996 vid några myndigheter för arbete enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på prövning, tillsyn och övrigt arbete

Myndighet	Antal årsarbetskrafter			
	Egna prövningsbeslut	Operativ tillsyn	Övrigt	Summa
Länsstyrelser	114 [18]	73 [19]	54	241
Kemikalieinspektionen [20]	90	60	[21]	150
Naturvårdsverket	0 [22]	1 [23]	56	57
Koncessionsnämnden	15		15	30
Jordbruksverket	7	1	6	13
Boverket			10	10
Skogsstyrelsen	2	0	6	8
Övriga myndigheter	3	8 [24]	19	29
Totalt	**231**	**142**	**165**	**538**

18 varav 61 årsarbetskrafter miljöskyddslagen, 41 för naturvårdslagen, 4 för lagen om kemiska produkter och 8 för fem andra lagar

19 varav 52 årsarbetskrafter miljöskyddslagen, 8 för naturvårdslagen, 5 för vattenlagen och 7 för sex andra lagar

20 Kemikalieinspektionen har i sitt enkätsvar använt en vidare tolkning av tillsyn än vad som sades i enkäten.

21 Kemikalieinspektionen har senare reviderat antalet årsarbetskrafter för prövning och tillsyn nedåt med ca 5–10 %, varför ca 15 årsarbetskrafter bör föras till "Övrigt"

22 Remissarbete i prövningsärenden har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

23 Den s.k. vägledande tillsynen har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

24 varav 5 årsarbetskrafter hos Generalläkaren och vardera 1,5 hos Arbetarskyddsstyrelsen och Läkemedelsverket

Tabell 4. Beräknade kostnader [25] år 1996 för några myndigheter för arbete enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på prövning, tillsyn och övrigt arbete.

Myndighet	Beräknade kostnader i miljoner kronor Egna prövningsbeslut	Operativ tillsyn	Övrigt	Summma
Länsstyrelser	56	35	27	118
Kemikalieinspektionen [26]	48	32		79
Naturvårdsverket	0 [27]	0 [28]	29	30
Koncessionsnämnden	10		10	20
Jordbruksverket	3	0	3	7
Boverket			5	5
Skogsstyrelsen	1	0	3	4
Övriga myndigheter	2	4	11	17
Totalt	**120** [29]	**72** [30]	**87** [31]	**279** [32]

Tabell 5. Avgiftsintäkter år 1996 för myndigheters verksamhet enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på myndigheter

Debiterande myndighet	Nuvarande avgiftsintäkter, miljoner kronor
Länsstyrelser	107
Kemikalieinspektionen	80
Jordbruksverket	2
Läkemedelsverket	2
Övriga myndigheter	0
Totalt	**190**

25 Beräknat utifrån angivet antal årsarbetskrafter och av respektive myndighet uppgiven genomsnittlig handläggarlön inklusive lönekostnadspålägg och "over-headkostnader".

26 Kemikalieinspektionen har i sitt enkätsvar använt en vidare tolkning av tillsyn än vad som sades i enkäten, men har senare reviderat dessa uppgifter något, se ovan i tabell 3.

27 Remissarbete i prövningsärenden har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

28 Den s.k. vägledande tillsynen har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

29 Därtill tillkommer 18 miljoner kronor vid vattendomstolarna, dvs. totalt 138 miljoner kronor. Remissarbete i prövningsärenden har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

30 Den s.k. vägledande tillsynen har förts till "Övrigt", se vidare kommentar efter tabellerna.

31 Inkluderar kostnader för bl.a. den s.k. vägledande tillsynen och för remissarbete i samband med annan myndighets prövningsarbete, se vidare kommentar efter tabellerna.

32 Därtill tillkommer 18 miljoner kronor vid vattendomstolarna, dvs. totalt 298 miljoner kronor.

Tabell 6. Beräknade kostnader [33] år 1996 för myndigheters verksamhet enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på lagar.

Lag	Nuvarande kostnader, miljoner kronor
Lagen om kemiska produkter	89
Miljöskyddslagen	100
Naturvårdslagen	42
Övriga lagar	67
Totalt	**298**

Tabell 7. Avgiftsintäkter år 1996 för myndigheters verksamhet enligt lagar som skall ingå i balken, fördelat på lagar.

Lag	Nuvarande avgiftsintäkter, miljoner kronor
Lagen om kemiska produkter	82
Miljöskyddslagen	80
Naturvårdslagen	26
Övriga lagar	3
Totalt	**190**

De nuvarande arbetsinsatserna (räknat som antal årsarbetskrafter) vid länsstyrelserna med miljöskyddslagen och naturvårdslagen och vid Kemikalieinspektionen med lagen om kemiska produkter, omfattar ungefär två tredjedelar av det totala antalet årsarbetskrafter (343 av 538 årsarbetskrafter). Sammanlagt svarar miljöskyddslagen för drygt en tredjedel av totala antalet årsarbetskrafter, lagen om kemiska produkter för nästan en tredjedel, naturvårdslagen för ca 15 %, lagen om hushållning med naturresurser för nästan 5 % och vattenlagen (exklusive vattendomstolars prövning) för ca 3 %, dvs. totalt för dessa fem lagar ca 90 %. De i tabell 2 nyss angivna sju lagarna omfattar 95 % av det totala antalet årsarbetskrafter, de övriga sju "balklagarna" svarar alltså för endast 5 % av totala antalet årsarbetskrafter.

Av arbetsinsatserna för naturvårdslagen (totalt 84 årsarbetskrafter) avser sammanlagt 31 årsarbetskrafter täktverksamhet (22 för prövning, 4 för tillsyn och 5 för "övrigt"), med merparten (94 % av dessa 31) av dessa årsarbetskrafter vid länsstyrelserna (täktverksamheten motsvarar enligt enkätsvaren en beräknad total kostnad på ca 15 miljoner kronor). Av intäkterna enligt naturvårdslagen avser enligt enkätsvaren ca 25 miljoner kronor täktavgifter, vilka debiteras av länsstyrelserna. I stort sett alla intäkter enligt naturvårdslagen avser alltså täktavgifter (25 av totalt 26 miljoner kronor).

33 Beräknat utifrån angivet antal årsarbetskrafter och av respektive myndighet uppgiven genomsnittlig handläggarlön inklusive lönekostnadpålägg och "over-headkostnader".

Exempel på vad som enligt enkätsvaren rubricerats som "övrigt" men som enligt senare tillkomna definitioner skall föras till prövning och tillsyn är bl.a. följande. I uppgifterna för Naturvårdsverket (tabell 3) ingår i "övrigt arbete" dels uppskattningsvis ca tolv årsarbetskrafter som avser arbete med tillståndsärenden dvs. remissyttranden och deltagande vid tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen, dels minst ca fem årsarbetskrafter som avser s.k. vägledande tillsyn. Liknande exempel kan givetvis gälla för andra myndigheter som omfattas av enkäten.

Vidare förekommer vid Naturvårdsverket arbete (ca två årsarbetskrafter) med prövning enligt Rådets förordning (EEG) nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. Naturvårdsverkets arbete enligt denna EG-förordning finns inte redovisat i tabellerna. Inte heller ingår i tabellerna de avgiftsintäkter (ca 0,8 miljoner kronor) som tas in med stöd av denna EG-förordning.

Ovanstående siffror från enkätsvaren visar att den beräknade totalkostnaden för år 1996 för arbete enligt "balklagarna" är ca 280 miljoner kronor. Därtill kommer kostnader på ca 18 miljoner kronor för prövning enligt vattenlagen vid vattendomstolarna (se vidare senare kapitel "7. D Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken"). Totalkostnaden för verksamhet enligt "balklagarna" år 1996 uppskattas således till ca 300 miljoner kronor. De statliga avgiftsintäkterna är enligt enkätsvaren ca 190 miljoner kronor. Detta innebär att ca 110 miljoner kronor av de totala kostnaderna för "balklagarna" skattefinansieras.

Som framgår av tabell 7 avser 99 % av nuvarande statliga avgiftsintäkter de tre lagarna naturvårdslagen, miljöskyddslagen och lagen om kemiska produkter. Samtliga statliga avgifter enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen debiteras av länsstyrelserna och nästan alla avgifter enligt lagen om kemiska produkter (98 %) debiteras av Kemikalieinspektionen. För sex lagar[34] finns inga statliga avgifter medan avgifter för resterande fem lagar[35] inbringar ca 2,5 miljoner kronor enligt enkätsvaren. Av dessa 2,5 miljoner kronor inbringar vattenlagen mest (ca två miljoner). Bygde- och fiskeavgifter enligt vattenlagen ingår inte i dessa avgifter eftersom dessa "avgifter" är ersättning för skada och inte avgifter för att finansiera myndigheters arbete med prövning och tillsyn.

En del av beloppen som länsstyrelserna debiterar avser kostnader vid andra myndigheter, t.ex. Koncessionsnämnden och Naturvårdsverket när det gäller avgifter för verksamhet enligt miljöskyddslagen samt Sveriges Geologiska Undersökning och Naturvårdsverket när det gäller täktavgifter enligt naturvårdslagen.

34 Lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten, lagen om svavelhaltigt bränsle, lagen om skötsel av jordbruksmark, renhållningslagen, hälsoskyddslagen och lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

35 Vattenlagen, lagen om hushållning med naturresurser, lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel, lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter och lagen om genetiskt modifierade organismer.

Tabell 8. *Beräknade statliga kostnader för verksamhet enligt lagar som skall ingå i balken samt statliga avgiftsintäkter enligt dessa lagar, år 1996 enligt enkätsvar.*

Lag	Beräknade kostnader, miljoner kr	Avgifts-intäkter, miljoner kr	Underskott*/ överskott, miljoner kr	Kostnads-andel[36] som täcks av avgifter
Miljöskyddslagen	100	80	-20	80 %
Lagen om kemiska produkter	89[37]	82	-7	93 %
Naturvårdslagen	42	26	-16	62 %
– varav täktverksamhet	15	25	9	160 %
– varav övrig verksamhet	26	1	-25	4 %
Vattenlagen	26[38]	2	-24	8 %
Lagen om hushållning med naturresurser	12	0	-12	1 %
Hälsoskyddslagen	7		-7	
Lagen om genetiskt modifierade organismer	7	0	-6	6 %
Renhållningslagen	5		-5	
Lagen om skötsel av jordbruksmark	4		-4	
Lagen om förhands-granskning av biologiska bekämpningsmedel	2	0	-2	0 %
Lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	2	0	-2	4 %
Lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten	1		-1	
Lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark	0		-0	
Lagen om svavelhaltigt bränsle	0		-0	
Totalt	**298**	**190**	**-108**	**64 %**

* dvs. icke avgifts-finansierat

36 I flera fall kan inte den kostnadsandel som täcks av avgifter uppgå till 100 %, eftersom all verksamhet av olika skäl inte kan avgiftsbeläggas; det gäller t.ex. viss tillsynsverksamhet enligt naturvårdslagen. Se vidare kapitel "6. Kostnader och intäkter för statliga myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken".

37 Kemikalieinspektionen har senare reviderat de beräknade kostnaderna för prövning och tillsyn vid Kemikalieinspektionen inom detta lagområde nedåt med ca 5–10 %, varför den totala kostnaden för prövning och tillsyn endast blir ca 81 miljoner kronor, medan resterande 8 miljoner kronor hänför sig till övrig verksamhet enligt lagen om kemiska produkter.

38 Därav 18 miljoner kronor för prövning vid vattendomstolarna.

Den övervägande delen av de statliga kostnaderna finns inom lagområdena miljöskyddslagen, lagen om kemiska produkter, naturvårdslagen, lagen om hushållning med naturresurser och vattenlagen. För miljöskyddslagen och merparten av lagen om kemiska produkter finns existerande avgiftssystem (som svarar för 85 % av nuvarande totala avgiftsintäkter enligt "balklagarna") liksom för delar av naturvårdslagen (huvudsakligen täktverksamheten där täktavgiften svarar för ca 13 % av de totala avgiftsintäkterna enligt "balklagarna").

Sammanfattningsvis framgår av nedanstående tabell de nuvarande (år 1996) beräknade statliga kostnaderna och de statliga avgiftsintäkterna fördelat på samtliga "balklagar" såsom de redovisats i enkätsvaren. För vattenlagen har dessutom kostnaderna vid vattendomstolarna (prövningsverksamhet) som inte redovisades i enkäten, lagts till (hur dessa kostnader har beräknats redovisas i kapitel "7.D. Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken").

6. Kostnader och intäkter

för statliga myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken

I avsnittet "Kostnader för prövning och tillsyn enligt miljöbalken" redovisas uppskattade kostnader för statliga myndigheters prövning och tillsyn inom områden som föreslås integreras i miljöbalken. I avsnitt "Intäkter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken" redovisas motsvarande intäkter och i avsnitt "Områden för potentiell avgiftsbeläggning" redovisas omfattningen av potentiella avgiftsområden som i dag inte är avgiftsbelagda. I avsnitt "Kostnadstäckning för prövning och tillsyn enligt miljöbalken" förs ett resonemang om graden av kostnadstäckning. Uppgifterna avser uppskattade kostnader och intäkter för de statliga myndigheternas arbete inom respektive lagområde. Vid berörda myndigheter sker givetvis en stor del arbete som inte direkt kan knytas till "miljöbalkslagar", t.ex. internationellt arbete, miljöövervakning, miljöstatistik, kunskapsförmedling, forskningsadministration. Kostnader för sådan verksamhet ingår inte i nedan redovisade belopp.

Kostnader för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Uppskattningarna av miljöbalkens kostnader baseras i allt väsentligt på de förutsättningar och kostnadsunderlag som framgår av de följande punkterna 1–4.

1. Enkät: Kostnaderna baseras på enkätsvar från myndigheter som bedriver verksamhet som avses i miljöbalken. Uppgifter om resursåtgång och avgiftsintäkter hänför sig till 1996 års verksamhet inom de lagområden som föreslås bli integrerade i miljöbalken. Baserat på den resursåtgång som redovisas i enkäten kostar den statliga prövningen och tillsynen inom dessa områden ca 280 miljoner kronor exklusive tilläggsposterna 2–4 nedan. Tilläggsposterna syftar till att komplettera kostnadsuppskattningen enligt enkätsvaren till att gälla för en planerad verksamhet enligt miljöbalken.

2. Kompetens m.m.: I de kostnader som redovisats på basis av enkätsvaren har kostnaderna för att vidmakthålla kompetens för nuvarande arbetsuppgifter och tid för till exempel enhetsmöten och planering förmodligen underskattats. Här görs en uppskattning att dessa kostnader uppgår till 10 % av den beräknade kostnaden på 280 miljoner kronor, dvs. 28 miljoner kronor.

3. Vattendomstolar/miljödomstolar: Uppgifter om kostnader för vattendomstolarna har inte erhållits via enkäten utan från Domstolsverket och skall således läggas till. Kostnaderna har beräknats till 18 miljoner kronor år 1996 (se vidare kapitel "7. D. Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken"). Någon annan kostnadsjustering har inte gjorts som skall ge uttryck för skillnaden i kostnader mellan å ena sidan

ett antal föreslagna regionala miljödomstolar och en miljööverdomstol och å andra sidan Koncessionsnämnden, sex vattendomstolar och Vattenöverdomstolen som kommer att upphöra. (Kostnaderna för Koncessionsnämnden ingår i uppgifter från enkätsvaren och avser annat än vattenverksamhet, medan ovan nämnda 18 miljoner kronor för vattendomstolarnas arbete endast avser deras arbete med vattenföretag. Kostnaderna för Koncessionsnämnden har således inte räknats dubbelt.)

4. **Ambitionshöjning**: Som tidigare beskrivits i Naturvårdsverkets lägesrapport 1997-08-14 uppskattas den höjda ambitionsnivån som lagrådsremissen ger uttryck för innebära att de totala statliga kostnaderna ökar till följd av nedanstående förändringar. Siffrorna inom parentes är en uppskattning av ökat antal årsarbetskrafter.

- Länsstyrelsernas förändrade roll då det gäller prövning samt deras roll som samordnare/uppföljare av tillsyn. Därtill kan läggas länsstyrelsernas tillsyn över jordbruksmark (sammanlagt tillkommer 45–50 årsarbetskrafter?).
- Naturvårdsverkets samordnande arbete med uppföljning, rådgivning och kontroll, dvs. rådgivning i enskilda fall samt uppföljning/utvärdering av tillsynsarbetet. Den nya rollen som central tillsynsmyndighet över vattenverksamhet och utökat deltagande som part i tillståndsprövningar samt föreskriftsarbete enligt 9:5 miljöbalken (tillkommer 10–15 årsarbetskrafter?).
- Tillsyn som skall bedrivas av övriga myndigheter. I lagrådsremissen betonas bland annat Boverkets roll på nuvarande område för naturresurslagen och Socialstyrelsens ansvar på hälsoskyddsområdet för allmänna råd, uppföljning och utvärdering (sammanlagt tillkommer 3–5 årsarbetskrafter?).
- Ökad insamling och hantering av information på alla nivåer.
- Även de administrativa kostnaderna för ett avgiftssystem måste beaktas. Samtliga myndigheter måste identifiera, fördela och redovisa sina kostnader per tillsynsområde. Dessutom måste kostnaderna för faktureringen räknas in för de myndigheter som handhar debiteringen. Dessa kostnader för att ta betalt kan uppskattas till i storleksordningen 2–3 % av avgiftsintäkterna. En stor del av dessa administrativa kostnader förekommer dock redan i dagens avgiftsunderlag, varför en generell kostnads*ökning* med anledning av balken inte är lika stor. Förhållandena kan dock variera för enskilda myndigheter. Eftersom Naturvårdsverkets förslag till avgifter till stora delar bygger på relativt grova uppskattningar av kostnader kommer avgifterna att behöva följas upp. Betydande justeringar kan behöva göras när erfarenheter av avgiftssystemen har vunnits.
- Enligt lagrådsremissen bör också frågan om ett sekretariat för samråd mellan bl.a. statliga myndigheter och kommuner beträffande tillsyns- och föreskriftsarbete, bli föremål för fortsatta överväganden. Ett sådant

sekretariat kommer sannolikt att kräva åtminstone tre årsarbetskrafter på Naturvårdsverket.

Att närmare precisera vad den höjda ambitionsnivån (inklusive nya områden) kommer att innebära i kronor låter sig inte göras. Enligt Naturvårdsverkets mening är det emellertid helt klart att ambitionshöjningen kommer att medföra ökade kostnader. Med ledning av antalet ökade årsarbetskrafter enligt ovanstående uppskattningar kan den höjda ambitionsnivån grovt uppskattas till att medföra kostnadsökningar på i storleksordningen 20–25 % eller i storleksordningen 70 miljoner kronor [20–25 % av (280 + 28) = 60–80 miljoner kronor]. Kemikalieinspektionen anser att miljöbalken inte innebär någon ambitionshöjning såvitt avser deras egen verksamhet. Därmed reduceras kostnadsökningen till ca 50 miljoner kronor [20–25 % av (280-89) + 28) = 50 miljoner kronor].

Andra faktorer såsom initiala kostnader för information och utbildning i samband med att miljöbalken träder i kraft har inte medräknats.

Genom att summera kostnaderna under punkterna 1–3 erhålls den totala kostnaden för miljöbalken enligt dagens resursnivå – dvs. exklusive angiven kostnad för ambitionshöjning. Kostnaderna beräknas uppgå till ca 325 miljoner kronor (280 + 28 + 18 = 326).

Miljöbalkens totala kostnader bedöms i den statliga sektorn uppgå till ca 380 miljoner kronor inklusive ambitionshöjningen (Punkterna 1–4: 280 + 28 + 18 + 50 = 376).

Såväl den beräknade kostnaden vid nuvarande resursnivå som vid en höjd ambitionsnivå bör användas med en viss försiktighet.

För det första är uppskattningen av balkens totala kostnader osäker. Dels finns osäkerhet i enkätsvaren om de uppskattade kostnaderna, dels är pålägget för "over-headkostnaderna" endast en ungefärlig uppskattning, dels är ambitionshöjningen som balken medför svår att uppskatta i kronor, dels är kostnaden för upprätthållande av kompetensen endast en grov uppskattning. Än mer osäker blir kostnadsuppskattningen om kostnaden vid en höjd ambitionsnivå skulle fördelas på de olika lagområdena. En förutsättning för att respektive lagområdes kostnader skall kunna räknas upp med samma generella procentsats som kostnaderna för hela balken är givetvis att alla avgiftsområdens kostnader för en ambitionshöjning antas öka relativt sett lika mycket. Detta är inte fallet, varför kostnadsökningen för en höjd ambitionsnivå endast räknas på totalnivå i det följande. Innan avgifter höjs med anledning av höjd ambitionsnivå bör statsmakterna precisera vilka konkreta resurser som skall tillföras inom respektive lagområde.

För det andra kan det ifrågasättas om dagens uppskattade faktiska resursnivå är tillräckligt hög utifrån de faktiska behov av prövning och tillsyn som existerar redan med befintlig lagstiftning. Riksrevisionsverket (RRV) har i en inom kort avslutad granskning[39] av länsstyrelsernas miljövårdsarbete kon-

39 "Länsstyrelsernas miljövårdsarbete i förändring", RRV 1997:47, 1997-10-09, ännu inte tagen av verksledningen.

staterat att t.ex. myndighetsutövning inom miljöskyddet och naturvården trängs ut av krympande ramanslag och externfinansierade uppgifter. Exempel på områden som prioriterats ned är tillsyn enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagens täktverksamhet. Mycket talar således för att främst tillsynen i dag är eftersatt. Vad gäller dagens resursnivå har myndigheterna redovisat kostnader för faktiska och i vissa fall nedpressade resursnivåer i stället för att redovisa de kostnader som egentligen krävs enligt gällande regelverk. Vad gäller den framtida resursnivån är den troligen lågt räknad beroende på dels den ambitionshöjning som tidigare redovisats, dels att en procentuell uppräkning av dagens nedpressade tillsynsnivåer i sig innebär en underskattning (genom att basen för den procentuella höjningen är "för liten"). Detta skulle i så fall innebära att såväl dagens resursnivå som framtidens resursnivå underskattats med belopp som inte här kan preciseras. Vilken resursnivå som är "den rätta" blir emellertid slutligen en fråga för statsmakterna att ta ställning till.

För det tredje bör det noteras att i rapporten redovisade kostnader för miljöbalken avser statliga myndigheters kostnader för den verksamhet som bedrivs eller förutsätts bedrivas enligt förslaget till ny miljöbalk. Det innebär att motsvarande kommunala kostnader inte medräknats om det inte särskilt nämnts. Den beräknade kostnaden på ca 380 miljoner kronor är således beroende av hur stor del av tillsynen, eller rättare sagt kostnaderna, som kommunerna i framtiden övertar av staten. Vad gäller miljöfarlig verksamhet bör observeras att antalet verksamheter som skall tillståndsprövas av länsstyrelserna kommer att minska, eftersom vissa tillståndspliktiga verksamheter i framtiden endast kommer att vara anmälningspliktiga hos kommunen. Det statliga resursbehovet bör därmed minska i motsvarande grad. Å andra sidan tillkommer ett antal verksamheter som för närvarande prövas av Koncessionsnämnden men som kommer att prövas av länsstyrelserna. Prövningen av dessa verksamheter kan antas kräva mer tid per verksamhet än de som inte längre skall prövas av länsstyrelsen. Den senare förändringen påverkar emellertid inte det totala statliga resursbehovet.

Kostnader för olika delar av miljöbalken

Nuvarande kostnader och intäkter enligt enkätsvaren för respektive lagområde som förutsätts bli integrerat i miljöbalken har redovisats i kapitel 5. "Kartläggning av nuvarande kostnader och intäkter". I tabellen nedan redovisas uppskattade framtida kostnader för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Som tidigare nämnts går det inte i detta skede att fullt ut fördela de beräknade totala kostnaderna om ca 380 miljoner kronor på respektive lagområde. I tabellen anges därför uppskattade belopp där så är möjligt och i andra fall anges miniminivåer. Dessa motsvarar dagens kostnader och vid en ambitionshöjning bör de räknas upp med 20–25 %.

Tabell 1. Beräknade statliga kostnader för prövning och tillsyn enligt lagar som skall ingå i balken

Nuvarande lag	Beräknade kostnader, miljoner kronor
Miljöskyddslagen	minst 100
Lagen om kemiska produkter	89
Naturvårdslagen	minst 47
– varav täktverksamhet	21
– varav övrig verksamhet	minst 26
Vattenlagen	minst 26
Lagen om hushållning med naturresurser	minst 12
Hälsoskyddslagen	minst 7
Lagen om genetiskt modifierade organismer	minst 7
Renhållningslagen	minst 5
Lagen om skötsel av jordbruksmark	minst 4
Lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel	minst 2
Lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	minst 2
Lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten	minst 1
Lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark	minst 0
Lagen om svavelhaltigt bränsle	minst 0
Totalt	**ca 300–380**

Tabellen anger ett totalbelopp om 300–380 miljoner kronor. Det lägre beloppet motsvarar dagens kostnadsnivå. Det högre beloppet är uppskattat med antagandet att miljöbalken innebär en ambitionshöjning om 20–25 % för miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet samt övriga områden utom kemikalieverksamhet och täktverksamhet. För täktverksamheten har ambitionshöjningen beräknats till ca 40 %. För kemikalieverksamheten (egentligen endast Kemikalieinspektionens egen prövning och tillsyn) har, som ovan nämnts, antagits att balken inte föranleder någon ambitionshöjning.

Intäkter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Målet enligt regeringens direktiv är att avgiftsbeläggning med det ekonomiska målet full kostnadstäckning skall gälla för prövning och tillsyn enligt balken. Vissa förhållanden kan emellertid innebära att överväganden bör göras om hur stor del av miljöbalken som skall avgiftsbeläggas. Skälen till att avvika från full kostnadstäckning kan naturligtvis vara flera och varierande beroende på lagområde och verksamhet. I flera fall beror det på att det *saknas ett tydligt avgiftskollektiv* för myndighetsarbete. Som exempel härpå kan nämnas den tillsyn som bedrivs i naturreservat och i nationalparker enligt naturvårdslagen. Avgiftsfinansiering inom vissa delar av naturvårdslagen, t.ex. prövning av dispens från föreskrifter för skyddade områden, skulle dessutom direkt motverka eller försvåra naturskyddsarbetet. Andra lagområden där det kan vara svårt att hitta någon avgiftsskyldig är bland annat lagen om hushållning med naturresurser, med undantag för regeringsprövningen enligt 4 kapitlet. I andra fall kan en avgiftsbeläggning eller avgiftshöjning motverka syftet med verksamheten genom att de avgiftsskyldiga på grund av avgiften/avgiftshöjningen underlåter att söka tillstånd. Verksamhetens omfattning kan också vara av så liten omfattning att en avgiftsbeläggning inte är motiverad om det skulle innebära en utökad administration.

I kapitel 7. A–D redovisas förslag till avgifter för miljöfarlig verksamhet, kemikalieverksamhet, täktverksamhet och vattenverksamhet. Avgiftsintäkterna som uppskattas följa av förslagen till avgifter enligt dessa kapitel framgår av nedanstående tabell. Uppskattade avgiftsintäkter enligt övriga lagområden grundas på det förordningsförslag som redovisas i kapitel 8 (vilket innebär endast marginella intäktsökningar jämfört med nuvarande avgiftssystem).

Avgiftsintäkterna i detta kapitel, samt föreslagna tariffer angivna i separata kapitel (7. A–D) för respektive verksamhetsområde, är beräknade med utgångspunkt i olika antaganden, vilket innebär att statsmakterna måste bedöma rimligheten i dessa innan avgifter (och önskade intäktsnivåer) fastställs.

I Tabell 2 anges ett totalbelopp om 226–270 miljoner kronor. För miljöfarlig verksamhet anges beräknade avgiftsintäkter om 96–120 miljoner kronor. Det lägre beloppet (96) är dagens intäktsnivå med pålägg för en avgiftshöjning om 20 % (höjningen om 20 % tar inte hänsyn till dagens nedpressade tillsynsnivå). Det högre beloppet (120) tar även hänsyn till att den statliga debiteringen vid kommunalt tillsynsövertagande föreslås ökas. Kemikalieverksamheten bedöms utifrån Kemikalieinspektionens uppgifter antingen ligga kvar på nuvarande intäktsnivå (82) eller höjas till 89 miljoner kronor, beroende på om avgiften höjs för att även inkludera övriga statliga myndighe-

ters prövning och tillsyn inom kemikalieområdet. Täktverksamheten beräknas inbringa 21 miljoner kronor i avgifter. Vattenverksamhetenberäknas generera avgiftsintäkter om 26–32 miljoner kronor, beroende på om avgifterna sätts för att inkludera en ambitionshöjning eller ej[40]. För övriga verksamheter innebär förslaget endast marginella intäktsförändringar jämfört med nuvarande avgiftssystem

Tabell 2. Beräknade statliga avgiftsintäkter enligt de lagar som skall ingå i balken.

Nuvarande lagar	**Avgiftsintäkter, miljoner kronor**
Miljöskyddslagen	96–120
Lagen om kemiska produkter	82–89
Naturvårdslagen	22–23
– varav täktverksamhet	21[41]
varav övrig verksamhet	1–2
Vattenlagen	26–32
Lagen om hushållning med naturresurser	
Hälsoskyddslagen	
Lagen om genetiskt modifierade organismer	0–1
Renhållningslagen	
Lagen om skötsel av jordbruksmark	0–4
Lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel	0
Lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	0
Lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten	0–1
Lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark	
Lagen om svavelhaltigt bränsle	
Totalt	**226–270**

40 I föreliggande förslag (kapitel 7. D) beräknas avgifterna utifrån dagens resursnivå, vilket beräknas innebära avgiftsintäkter om 26 miljoner kronor. Detta kan ses som ett räkneexempel snarare än ett förslag till avgiftsnivå. Givet en ambitionshöjning, som bedöms som rimlig med hänsyn till vad som sägs i balken, bör i stället avgiftsintäkterna beräknas till ca 32 miljoner kronor. Av detta följer att en justering av avgiftsberäkningarna i kapitel 7. D (6 promille i stället för 5 promille) bör övervägas.

41 På grund av övergång från förskottsbetalning till årliga avgifter kommer avgiftsintäkterna de första åren sannolikt vara betydligt lägre än 21 miljoner kronor. Se även kapitel "7. C. Avgifter för täktverksamhet".

Områden för potentiell avgiftsbeläggning

Av de enkätsvar som erhållits från miljöbalksmyndigheterna har inga förslag framkommit om några nya större verksamhetsområden som kan avgiftsbeläggas. Möjligen med undantag från nuvarande vattenlag.

Potentiella områden att avgiftsbelägga framgår av följande sammanställning. Det innebär dock inte nödvändigvis att det är vare sig möjligt eller lämpligt att avgiftsbelägga verksamheterna. Sammanställningen visar *storleksordningen* före en ambitionshöjning på de verksamheter som för närvarande inte är avgiftsbelagda.

Tabell 3. Potentiella områden att avgiftsbelägga

Potentiella områden	**Ungefärlig omfattning miljoner kronor**
Naturvård – utöver täkter	25
Förbud mot dumpning av avfall	1
Svavelhaltigt bränsle	0
Skötsel av jordbruksmark	4
Renhållning	5
Hälsoskydd	7
Bekämpningsmedel/skogsmark	0
Kemiska produkter – övriga myndigheter	7
Hushållning med naturresurser	12
Djur och växter/skyddade arter	2
Genmodifierade organismer/delvis avgiftsbelagd	0–7
Delsumma	**63–70**
Avgiftsbelagd enligt förslag	
Vattenverksamhet	26
Totalt avrundat till	**90 (89–96)**

De områden som eventuellt kan avgiftsbeläggas omfattar en sammanlagd verksamhet som – exklusive förslag angående vattenverksamhet – omfattar i storleksordningen 63–70 miljoner kronor mätt efter verksamhetsnivån under år 1996. Dessa områden bör studeras noggrannare för att se om de är möjliga och lämpliga att avgiftsbelägga. Kostnaderna för nuvarande lagområden naturvårdslagen (exklusive täktverksamheten) och lagen om hushållning med naturresurser är de största som för närvarande inte är avgiftsbelagda. De svarar sammantaget för drygt hälften (37 miljoner kronor) av

det potentiella avgiftsområdet omfattande omkring 63–70 miljoner kronor. Förmodligen är stora delar av dessa områden inte möjliga eller lämpliga att avgiftsbelägga, i vart fall inte med det ekonomiska målet full kostnadstäckning. Det beror bland annat på att en stor del av verksamheten enligt lagen om hushållning med naturresurser och naturvårdslagen inte direkt riktas mot något definierbart avgiftskollektiv. Resterande områden som bör studeras noggrannare omfattar ett flertal lagområden med en sammantagen omfattning på endast omkring 26–33 miljoner kronor före ambitionshöjning.

För att definitivt bestämma graden av avgiftsbeläggning av områden som inte för närvarande är avgiftsbelagda – utöver de förslag som lämnas i rapporten – måste en relativt noggrann genomgång av aktuella verksamheter genomföras.

Kostnadstäckning för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

I de två första avsnitten i detta kapitel redovisas kostnader och intäkter var för sig. I detta avsnitt görs en jämförelse mellan beräknade kostnader och beräknade intäkter för de nuvarande lagarna för att uppskatta graden av kostnadstäckning i miljöbalken. Det måste observeras att i flera fall *kan inte* den kostnadsandel som täcks av avgifter uppgå till 100 % eftersom all verksamhet av olika skäl inte kan avgiftsbeläggas. En utgångspunkt i vårt arbete har dock varit att så hög kostnadstäckning som möjligt skall eftersträvas. Som nyss har nämnts är det svårt att uppskatta kostnadstäckningen per lagområde, varför vi i nedanstående tabell endast på totalnivå anger uppskattat underskott och kostnadstäckningsgrad.

Av Tabell 4 framgår att uppskattade belopp rör sig inom relativt breda intervall, vilket antyder att osäkerheten är relativt stor både beträffande kostnader och intäkter.

En slutsats som kan dras utifrån de i tabellen angivna beloppen är att det synes bli svårt att uppnå full kostnadstäckning. Avgiftsintäkterna i tabellen uppskattas till 226–270 miljoner kronor och motsvarande kostnader uppskattas till 300–380 miljoner kronor. Den främsta orsaken till att avgiftsintäkterna inte förväntas täcka kostnaderna synes vara att delar av den verksamhet som skall bedrivas inom ramen för miljöbalken inte är, eller bedöms kunna bli, avgiftsbelagd. Det beror på att kostnader finns, inom vissa lagområden, som svårligen låter sig avgiftsfinansieras (se avsnitt "Intäkter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken" angående resonemang om avsaknad av avgiftskollektiv m.m.).

Tabell 4. Beräknade statliga kostnader för prövning och tillsyn enligt lagar som skall ingå i balken samt statliga avgiftsintäkter enligt dessa lagar

Nuvarande lagar	Beräknade kostnader, miljoner kr	Avgifts intäkter, miljoner kr	Underskott, (dvs. icke avgiftsfinansierat) miljoner kr	Kostnadsandel som täcks av avgifter[42]
Miljöskyddslagen	minst 100	96–120		
Lagen om kemiska produkter	89	82–89		
Naturvårdslagen	minst 47	22–23		
– varav täktverksamhet	21	21[43]		
– varav övr verksamhet	minst 26	1–2		
Vattenlagen	minst 26	26–32		
Lagen om hushållning med naturresurser	minst 12			
Hälsoskyddslagen	minst 7			
Lagen om genetiskt modifierade organismer	minst 7	0–1		
Renhållningslagen	minst 5			
Lagen om skötsel av jordbruksmark	minst 4	0–4		
Lagen om förhandsgranskning av biol. bekämpningsmedel	minst 2	0		
Lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	minst 2	0		
Lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten	minst 1	0–1		
Lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark	minst 0			
Lagen om svavelhaltigt bränsle	minst 0			
Totalt	ca 300–380	226–270	154[44]–30[45]	59[46]–90[47] %

42 I flera fall kan inte den kostnadsandel som täcks av avgifter uppgå till 100 %, eftersom all verksamhet av olika skäl inte kan avgiftsbeläggas.

43 På grund av övergång från förskottsbetalning till årliga avgifter kommer avgiftsintäkterna de första åren sannolikt bli betydligt lägre än 21 miljoner kronor. Se även kapitel "7. C. Avgifter för täktverksamhet".

44 226 - 380 = - 154

45 270 - 300 = - 30

46 226 / 380 = 59 %

47 270 / 300 = 90 %

En slutsats som möjligen kan dras är att kostnadstäckningen jämfört med dagens nivå antagligen blir något högre, främst beroende på att avgifter införs på vattenverksamhetens område, samt att förordningsförslaget öppnar upp för vissa mindre avgiftsområden där det i dag inte ges någon möjlighet att ta ut avgifter.

Sammanfattningsvis blir ändå slutsatsen att det även fortsättningsvis torde krävas viss skattefinansiering för att täcka erfoderlig kostnadsnivå för statliga myndigheters prövning och tillsyn på miljöbalkens område. Innan avgifter slutgiltigt beslutas måste statsmakterna dels besluta om vilken resursnivå (kostnadsmassa) som skall gälla för de olika "balkområdena", dels hur stor avgiftsfinansieringen skall vara för respektive område. Det gäller alltså att, givet beslutad resursnivå, hitta en "lagom balans" mellan avgiftsfinansiering och skattefinansiering.

7. Förslag till nytt avgiftssystem enligt miljöbalken

Inledning

De avgifter som avses tas ut enligt miljöbalken kan indelas i avgifter för olika verksamheter som kan benämnas lag- eller verksamhetsområden. Fyra stora sådana områden kan direkt anges, med syftning på fyra av de områden som i dag svarar för merparten av avgiftsintäkterna inom befintliga lagar som kommer att samordnas i miljöbalken. De fyra områdena är miljöfarlig verksamhet, kemikaliehantering, täktverksamhet och vattenverksamhet. Härutöver kan en kategori "Övrig verksamhet" anges, till vilken kan hänföras dels annan verksamhet enligt nuvarande naturvårdslag än täktverksamhet, dels vissa andra verksamheter.

Med hänvisning till aktuella bestämmelser i miljöbalken (lagrådsremissen) för områdena i fråga kan således följande lag-/verksamhetsområden urskiljas:

1. Miljöfarlig verksamhet
   Nuvarande lag: Miljöskyddslagen
   Särskilt avsnitt i miljöbalken: 9 kap. 1–8 §§
2. Kemikaliehantering
   Nuvarande lagar: Lagen om kemiska produkter, lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel, lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark
   Särskilt avsnitt i miljöbalken: 14 kap.
3. Täktverksamhet
   Nuvarande lagar: Naturvårdslagen (18 §) och miljöskyddslagen (miljöskyddsförordningens bilaga p. 29.01)
   Särskilt avsnitt i miljöbalken: 12 kap. 1–5 §§
4. Vattenverksamhet[48]
   Nuvarande lag: Vattenlagen
   Särskilt avsnitt i miljöbalken: 11 kap.
5. Övrig verksamhet
   Nuvarande lag: Naturvårdslagen förutom 18 §, samt ett flertal andra regelsystem
   Särskilda avsnitt i miljöbalken: bl.a. delar av 7, 8, 9, 11, 12, 15 kap.

Indelningen i nämnda fem områden i förslaget till nytt avgiftssystem motiveras av att

- en jämförelse med befintliga avgiftssystem underlättas
- områdena skiljer sig åt i flera avseenden, vilket innebär att ett helt enhetligt avgiftssystem i miljöbalken inte synes vara önskvärt eller genomförbart
- områdena återfinns i olika kapitel i miljöbalken.

48 Markavvattning (se 12 kap. vattenlagen, 18 c och d §§ naturvårdslagen samt 11 kap. 9, 13 och 14 §§ miljöbalken) särredovisas i det följande.

I avsnitten "Avgiftssystem" och "Uppföljning och styrning" ges en övergripande beskrivning av förslaget till nytt avgiftssystem. Redogörelser av bakomliggande resonemang, motiveringar samt avgiftsberäkningar för respektive område, ges i kapitel 7A–D för områdena miljöfarlig verksamhet, kemikaliehantering, täktverksamhet samt vattenverksamhet.

Avgiftssystem

I tabell 1 nedan ges en översiktlig beskrivning av föreslagna avgiftssystem för respektive verksamhetsområde. En motsvarande tabell återfinns i kapitel 4. "Nuvarande avgiftssystem" (tabell 2). Vid en jämförelse framgår skillnaderna mellan nuvarande avgiftssystem och föreslagna avgiftssystem för miljöbalken.

Kolumnrubrikerna i tabell 1 hänvisar till kapitel i miljöbalken och motsvarande nuvarande lag. Uppdelningen har gjorts för att särredovisa de lagområden som svarar för och förväntas svara för de största kostnaderna och därmed de avgiftssystem som genererar och beräknas generera mest avgiftsintäkter. För övriga lagområden (utöver de fyra "stora") får nuvarande avgifter där sådana finns, samt bemyndigandena till respektive ansvarig myndighet att meddela föreskrifter om avgifter, äga fortsatt giltighet. I förordningsförslaget (kapitel 8.) upptas i 7 kapitlet förslag på ansökningsavgifter för några nya verksamheter inom området "övrig verksamhet". Nya bemyndiganden föreslås för ansvariga myndigheter att meddela föreskrifter om avgifter för balklagar eller "balkförordningar" som för närvarande saknar statliga avgiftsbestämmelser, t.ex. lagen om skötsel av jordbruksmark och hälsoskyddsförordningen.

Radrubrikerna i tabellen anger olika "delar" av avgiftssystemet.

De föreslagna avgiftssystemen för de olika lagområdena skiljer sig, som framgår av tabellen, åt i flera avseenden bl.a. huruvida avgiften är en års-, prövnings-, eller ansökningsavgift. I vissa fall baseras avgiften på en timtaxa. Skillnaderna mellan lagområdena i förslaget beror främst på skillnader i underliggande verksamheter. Som exempel kan nämnas att avgifter för vattenverksamhet synes olämpliga att ta ut i form av årsavgifter, dels på grund av att vattendomstolarnas vattenböcker inte uppdateras avseende t.ex. ägarbyten, dels på grund av att prövning utgör den övervägande delen av myndighetsinsatsen och på grund av att vattenföretaget lever vidare "för evigt" med ofta marginella tillsynsbehov.

(Hänför sig till tabellen på nästa sida)

49 Omfattar bl.a. delar i miljöbalken 7, 8, 9, 11, 12 och 15 kap. För mer detaljer om avgifter inom dessa områden hänvisas till förordningstexten 7 kap.

50 Bedömt i huvudsak på grundval av nuvarande situation.

51 Kemikalieinspektionen delar inte Naturvårdsverkets uppfattning beträffande ansvarig myndighet för MB 14 kap.

52 Förslaget ej avstämt med Domstolsverket.

Tabell 1. Översikt över förslag till avgiftssystem uppdelat på olika lagområden.

Lagområde i balken	MB 9 kap.	MB 14 kap.	MB 12 kap. 1–5 §§ (täktverksamhet)	MB 11 kap. exkl. markavvattning	MB 11 kap. markavvattning	Viss övrig verksamhet[49]
Motsvarande nuvarande lag	Miljöskyddslagen	Lagen om kemiska produkter	Naturvårdslagen (täktverksamhet)	Vattenlagen (exkl. markavvattning)	Vattenlagen (markavvattning)	Varierande
Ansvarig myndighet	Naturvårdsverket	Kemikalieinspektionen[51]	Naturvårdsverket	Domstolsverket[52]	Naturvårdsverket	Varierande
Berörda myndigheter[50]	Naturvårdsverket, Länsstyrelser, miljödomstol, Jordbruksverket, Generalläkaren[53]	Kemikalieinspektionen, Arbetarskyddsstyrelsen, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, länsstyrelser, Generalläkaren[53], Socialstyrelsen, Miljödomstol, Boverket	Naturvårdsverket, Länsstyrelser, Sveriges Geologiska Undersökning	Miljödomstol/-Domstolsverket	Länsstyrelser, Jordbruksverket	Varierande
Avgift	Årsavgift	Årsavgift, Ansökningsavgift, Timtaxa	Årsavgift	Prövningsavgift Diverse ansökningsavgifter	Ansökningsavgift Förrättningsavgift enligt timtaxa (Jordbruksverket)	Ansökningsavgift enligt avgiftsförordningen eller enligt myndighetsföreskrifter.
Uppdelning i separata avgifter för prövning resp. tillsyn	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Debiterande myndighet	Länsstyrelser	Kemikalieinspektionen, eventuellt m.fl.	Länsstyrelser	Miljödomstol	Länsstyrelser	Varierande
Inkomsttitel	Ja, separat	Ja, separat	Ja, separat	Ja, separat	Ja, separat	
Betalningstidpunkt				Vid ansökan (alternativt vid prövning)	Vid ansökan	Vid ansökan
Kommunal debitering	Ja	Ja	Ja	Nej		I vissa fall
Även statlig debitering vid kommunal tillsyn	Ja, 35 % av "full" statlig debitering	Ja, oklart hur stor andel	Ja, 70 % av "full" statlig debitering			

53 Generalläkaren bedriver verksamhet enligt några "balklagar" för försvarets verksamhet, huvudsakligen tillsyn. Totalt omfattar Generalläkarens verksamhet enligt "balklagar" ca sex årsarbetskrafter, vilket motsvarar ca 3,5 miljoner kronor. Generalläkarens kostnader fördelar sig på olika "balklagar" enligt följande: hälsoskyddslagen, renhållningslagen, lagen om kemiska produkter och miljöskyddslagen. Några avgifter tas inte ut för denna verksamhet. Avgiftskollektivet är endast försvarsmakten. Eventuella avgifter skulle således endast innebära interndebiteringar inom försvarsmakten. Några avgifter för Generalläkarens verksamhet enligt miljöbalken förslås därför inte.

Avgiftssystemets olika delar

I det följande beskrivs de olika delarna i tabellöversikten, varvid de viktigaste skillnaderna jämfört med nuvarande avgiftssystem anges. I detta kapitel lämnas inga motiveringar till lämnade förslag. Motiveringarna återfinns i de bakomliggande kapitlen 7.A–D som separat beskriver förslag till avgifter på områdena miljöfarlig verksamhet, kemikaliehantering, täktverksamhet samt vattenverksamhet.

Ansvarig myndighet

En fråga som bör behandlas är huruvida myndigheter skall utses som ansvariga myndigheter för respektive avgiftssystem. I ansvaret skulle kunna ingå uppföljning och analyser av kostnadstäckningsgrad, bedömningar av om resursnivån är tillräcklig, samt bedömningar av om avgiften behöver justeras. Exakt vad som innefattas i ansvaret bör tydligt definieras. Det är av stor vikt att ansvar och befogenheter överensstämmer, dvs. att myndigheterna inte ges ett ansvar som överstiger deras befogenheter/möjligheter. Nuvarande avgiftssystem har inte särskilt utsedda ansvariga myndigheter.

Berörda myndigheter

Med berörda myndigheter avses myndigheter, utöver eventuell ansvarig myndighet, med verksamhet enligt respektive område i miljöbalken. Myndigheterna räknas upp i tabellen varför de inte åter räknas upp här. Uppgifterna baseras i huvudsak på vilka myndigheter som i dagens system har verksamhet enligt respektive område.

Avgift

Med ansökningsavgift menas en avgift som betalas i samband med att ansökan om tillstånd lämnas. En prövningsavgift är en avgift som debiteras efter beslut av prövningsmyndigheten. Med årsavgift menas att avgiften betalas av den avgiftsskyldige varje år som denne bedriver verksamhet. Timtaxor innebär att avgift betalas för den tid som myndigheten har lagt ned på ett specifikt ärende.

Delvis olika typer av avgifter föreslås tillämpas för de olika lagområdena. Förslaget innebär att årsavgift tillämpas för avgiftssystemen enligt miljöbalken 9 kap. samt 12 kap. 1–5 §§ (motsvarande miljöfarlig verksamhet och täktverksamhet). För avgifterna avseende miljöbalken 14 kap. (kemikaliehantering) föreslår Kemikalieinspektionen en kombination av årsavgifter, ansökningsavgifter och timtaxor. Avgifterna enligt miljöbalken 11 kap. (vattenföretag exklusive markavvattning) föreslås utformas som prövningsavgifter, medan avgifterna enligt miljöbalken 11 kap. (markavvattning) föreslås utformas som ansökningsavgifter.

Skillnaden mot nuvarande avgiftssystem utgörs av att

- täktverksamheten föreslås överge nuvarande system med prövningsavgifter och i stället tillämpa årsavgifter

- vattenverksamheten (exklusive markavvattning) föreslås beläggas med prövningsavgifter (i dag tas i stort sett inga avgifter ut)
- Kemikalieinspektionen föreslår att möjlighet skall ges även för andra myndigheter att ta ut avgifter inom kemikalieområdet
- miljöfarlig verksamhet föreslås indelas enligt SNI (Svensk Näringsgrensindelning). I övrigt samma avgiftskonstruktion som nuvarande
- för viss övrig verksamhet föreslås nya avgifter.

Uppdelning i separata avgifter för prövning respektive tillsyn
En uppdelning av avgiften i separata avgifter för prövning respektive tillsyn föreslås *inte* i något av de fyra lagområdena. Nuvarande avgiftssystem innebär ingen uppdelning i separata avgifter för prövning respektive tillsyn, varför förslaget i detta avseende inte innebär någon skillnad mot befintligt system.

Debiterande statlig myndighet.
Med debiterande myndighet avses myndighet som fakturerar den avgiftsskyldige. Förslaget innebär att debiterande myndighet för de flesta områdena blir länsstyrelserna (miljöfarlig verksamhet, täktverksamhet, markavvattning samt stora delar av kategorin "övrig verksamhet"). Kemikalieinspektionens huvudförslag på kemikalieområdet innebär att inspektionen precis som i dag debiterar avgifter som endast avser att täcka dess egna kostnader, samt att inblandade myndigheter ges möjlighet att var för sig debitera avgifter för att kunna täcka sina respektive kostnader. Som alternativt förslag anger Kemikalieinspektionen att inspektionen även skulle kunna svara för debiteringen av avgifter avsedda att täcka andra myndigheters kostnader för visst arbete enligt nuvarande lag om kemiska produkter (vilket skulle kunna ske genom att befintliga avgifter räknas upp med viss procentsats). För vattenverksamhet (exklusive markavvattning) föreslås miljödomstolarna sköta faktureringen av avgifter. Avgifter inom kategorin "övrig verksamhet" debiteras, som ovan nämnts, till övervägande delen av länsstyrelserna.

Den huvudsakliga skillnaden mot nuvarande avgiftssystem utgörs av att miljödomstolarna tillkommer som debiterande myndighet för vattenverksamhet (exklusive markavvattning). På kemikalieområdet är det oklart vilka förändringarna blir, beroende på vilket alternativ som väljs.

Inkomsttitel
Redovisning mot inkomsttitel innebär att myndigheten inte disponerar avgiftsintäkterna. Avgifter enligt samtliga lagområden föreslås redovisas mot inkomsttitlar. För att lättare kunna följa upp avgiftsintäkterna föreslås att separata inkomsttitlar används för åtminstone de största avgiftsområdena (miljöfarlig verksamhet, kemikaliehantering, täktverksamhet, vattenverksamhet exklusive markavvattning, samt markavvattning).

I nuvarande avgiftssystem finns särskilda inkomsttitlar för täktavgifter enligt naturvårdslagen samt för avgifter enligt miljöskyddslagen. Kemikalieinspektionen använder två inkomsttitlar för sina avgifter enligt lagen om kemiska produkter.

Betalningstidpunkter

Med betalningstidpunkt avses när på året avgiften skall betalas. I de fall det rör sig om årsavgifter bör det övervägas huruvida betalningstidpunkter skall anges i regelverket, eller lämnas fritt till respektive debiterande myndighet. I de fall det rör sig om ansökningsavgifter och prövningsavgifter finns inga alternativ. Eftersom vissa verksamheter även åsätts kommunal avgift bör samordning av faktureringstidpunkterna i dessa fall eftersträvas för att öka tydligheten gentemot avgiftsobjekten. Många kommuner fakturerar sin avgift för tillsyn enligt nuvarande miljöskyddslagen i början av avgiftsåret.

I avgiftssystemet för nuvarande miljöskyddslagen är det i princip fritt för den debiterande myndigheten att välja när på året fakturering av årsavgiften skall ske (även om Naturvårdsverket i allmänna råd rekommenderar fakturering i början av året för att samordna debiteringstidpunkten med den för eventuella kommunala avgifter).

Kommunal debitering

Med kommunal debitering menas att kommunen tar betalt i de fall kommunen har övertagit tillsynen eller har prövningsuppgifter[54]. På de områden där, såvitt nu kan överblickas, ett sådant avgiftsuttag kommer att ske, har detta noterats i rutorna vid radrubriken kommunal debitering.

Skillnaden mot befintligt avgiftssystem består framförallt däri att kommunerna enligt miljöbalken ges möjlighet att ta ut avgifter för tillsyn av täkter och för tillsyn inom kemikalieområdet, en möjlighet som de inte har i nuläget.

Statlig debitering vid kommunal tillsyn

Statlig debitering bör kunna ske även i de fall kommunen har övertagit tillsynen, eftersom staten ändå har kostnader för prövning och regional och central tillsyn (s.k. vägledande tillsyn). Förslaget innebär att staten skall fakturera den avgiftsskyldige även i de fall kommunen har övertagit tillsynen. Den statliga avgiften i dessa fall blir mindre än om staten har hela

54 På flera av balkens områden kommer kommunerna att ha tillsynsuppgifter. Enligt 26:3 miljöbalken är så fallet vad gäller dels miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag såvitt rör miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, dels hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap., och dels avfallshanteringen enligt 15 kap. Genom olika förordningar kan regeringen också komma att bestämma att kommunerna skall ha tillsynsansvar på ytterligare områden. Härtill kommer att kommuner enligt 26:3 tredje stycket miljöbalken kan överta ett sådant tillsynsansvar på något av balkens sakområden som annars skulle åvila en statlig tillsynsmyndighet. Ett sådant övertagande av tillsynsansvar har i stor utsträckning skett enligt nuvarande miljöskyddslagen. Dessutom är att märka att även prövningsfunktioner kan åläggas kommunerna genom föreskrifter med stöd av balken (se 16:1 och 19:1 miljöbalken). Det förefaller för närvarande oklart i vilken utsträckning det faktiskt kommer att ske. I de fall kommunerna har ålagts tillsyns- och/eller prövningsuppgifter enligt det nu sagda har de även rätt att ta ut en kommunal avgift för det ifrågavarande arbetet (27:1 miljöbalken).

tillsynen. Kommunerna tar ut en avgift från den avgiftsskyldige enligt tariffer som kommunerna själva beslutar om.

I befintligt avgiftssystem för miljöskyddslagen tar staten ut en avgift i de fall en kommun övertagit tillsynen enligt miljöskyddslagen (i de flesta fall 10 %, i vissa fall 35 %, av den ordinarie statliga årsavgiften beroende på tillsynsobjekt). I de fall kommunen övertagit tillsynen, föreslås den statliga avgiften på området miljöfarlig verksamhet höjas till 35 % av den statliga årsavgiften (för samtliga tillsynsobjekt). I befintligt avgiftssystem ges ingen möjlighet för kommunerna att ta betalt för tillsyn av täkter, varför förslaget att kommunerna skall kunna ta betalt för kommunal tillsyn av täkter, innebär att staten måste ta ut en avgift även i dessa fall. Den statliga avgiften på området täktverksamhet föreslås, i de fall kommunen övertagit tillsynen, sättas till 70 % av den ordinarie statliga årsavgiften.

Uppföljning och styrning

I nuvarande avgiftssystem är det svårt att dels styra resurser så att avgiftsintäkterna finansierar avsedd verksamhet, dels följa upp graden av kostnadstäckning för olika verksamheter. Därför förs i detta avsnitt ett kort resonemang om vikten av god uppföljning och styrning.

Kvaliteten på uppföljningen av kostnader och intäkter samt styrningen av resurser till olika myndigheter och verksamheter, avgör om avgiftssystemet för respektive lagområde kommer att kunna uppvisa önskad kostnadtäckning i fortsättningen. En särskild genomgång av problematiken kring uppföljning och resursstyrning görs i kapitel "7. C. Avgifter för täktverksamhet", eftersom kostnadstäckningen för avgifter på täktverksamhetens område har varit särskilt ifrågasatt.

Hur tillse att avgifter används för finansiering av avsedd verksamhet?

Det finns olika tekniker för resurstilldelning, men de innebär inte i sig någon lösning på grundproblemet; att nå uppsatt kostnadstäckningsmål. Varken egen disposition av avgiftsintäkterna eller särskilda anslagsposter synes vara optimala lösningar för att nå önskad kostnadstäckning. Under antagandet att det ekonomiska målet för en avgiftsbelagd verksamhet är full kostnadstäckning, så är det väsentliga att kostnader och intäkter för aktuell verksamhet blir ungefär lika stora. Regeringskansliet och myndigheterna måste i budgetarbetet ta hänsyn till gällande krav på kostnadstäckning för respektive verksamhet. Avgörande för att leva upp till kostnadstäckningsmålet, är att ansvar tas och att roller klargörs. Regeringskansliet bör i styrdirektiv till myndigheterna tydligt klargöra i vilken grad avgiftsintäkterna förväntas täcka kostnaderna.

Redovisning av kostnader och intäkter

För att säkerställa att kostnadstäckningsmålet nås för respektive verksamhet, måste det gå att mäta kostnader och intäkter för de olika verksamheterna. Ju bättre kvalitet på redovisningen, desto enklare blir uppföljning och styrning av verksamheten. För att erhålla ekonomisk information av god kvalitet krävs dels en välstrukturerad kodning i respektive myndighets redovisningssystem, dels tydliga direktiv från regeringskansliet angående vilken ekonomisk rapportering som avkrävs myndigheterna avseende kostnader och intäkter för prövning och tillsyn på miljöbalkens områden.

A. Avgiftssystem för lagområdet miljöfarliga verksamheter

För myndigheters verksamhet enligt nuvarande miljöskyddslagen finns ett avgiftssystem med fasta årsavgifter (avser både prövning och tillsyn)[55]. Avgifterna är differentierade utifrån indelningen i miljöskyddsförordningens bilaga (därutöver har en ytterligare differentiering av ett flertal punkter gjorts). Denna differentiering har skett utifrån den tidsåtgång för prövning och tillsyn vid myndigheterna som det genomsnittliga företaget inom respektive punkt beräknats föranleda. Den ytterligare differentieringen har gjorts för att få en bättre koppling mellan avgiftens storlek och myndigheternas kostnader för prövning och tillsyn, än vad en uppdelning endast i enlighet med miljöskyddsförordningens bilaga skulle medföra.

En fördel med ett avgiftssystem med fasta årsavgifter är att den som skall betala på förhand vet vad kostnaden är. En annan fördel är att kostnadstäckningsgraden kan förmodas bli högre med ett system med fasta årsavgifter jämfört med ett system med timtaxa (tidigare erfarenhet har visat detta). Dessutom blir kostnaderna för avgiftsadministrationen lägre vid fasta årsavgifter än vid timtaxor. En nackdel med fasta schabloniserade årsavgifter är att kopplingen i det enskilda fallet mellan avgiftens storlek och myndigheternas arbetsinsats inte är "fullständig". Fördelarna med fasta årsavgifter överväger dock enligt Naturvårdsverkets bedömning. Fördelen med en sammanslagen avgift för prövning och tillsyn, jämfört med separata prövnings- respektive tillsynsavgifter, är att en initial separat prövningsavgift riskerar att bli betydligt högre än tillsynsavgiften vilket skulle kunna avskräcka företag från att ansöka om tillstånd. Naturvårdsverket anser därför att det inte finns anledning att frångå avgiftssystemet med fasta differentie-

55 Förordningen (1989:598) om avgifter för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen.

rade årsavgifter som tillämpats på området under ett antal år. Systemet är dessutom inarbetat och har i allt väsentligt fungerat väl.

Det nya förslaget till avgiftssystem för prövning och tillsyn inom lagområdet miljöfarlig verksamhet (balken 9 kap.) bygger på det nuvarande avgiftssystemet för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen. En uppräkning av avgiften med 20 % har emellertid gjorts på grund av den ambitionshöjning som följer av balken. Avgiftshöjningen om 20 % tar inte hänsyn till dagens nedpressade tillsynsnivå.

Den förteckning (miljöskyddsförordningens bilaga) som är grund för indelningen av miljöfarliga verksamheter kommer att ändras. Den kommande indelningen bygger på SNI (Svensk näringsgrensindelning som utgår från NACE Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communauté Européennes). Motivet till denna ändrade indelningsgrund är bland annat att underlätta framtagande av miljöräkenskaper, att underlätta annan jämförelse med den ekonomiska statistiken om företag samt att underlätta viss internationell rapportering, se vidare uppdraget "Miljöfarliga verksamheter – miljöprövning och klassificering". En översättning av nuvarande indelning har därför måst göras. Ett problem har varit att omnämnda uppdrag skall redovisas vid samma tidpunkt som detta uppdrag. Det bör observeras att antalet verksamheter som skall tillståndsprövas av länsstyrelserna kommer att minska, eftersom vissa verksamheter som i dag är tillståndspliktiga hos länsstyrelsen i framtiden endast kommer att vara anmälningspliktiga hos kommunen (s.k. C-verksamheter). Det statliga resursbehovet bör därmed minska i motsvarande grad. På samma sätt kommer de statliga avgiftsintäkterna att minska i motsvarande grad.

I nuvarande avgiftssystem är den statliga avgiften vanligen 10 % av "full" statlig avgift om tillsynsansvaret övertagits av kommun (35 % i vissa fall). Denna relation mellan statens kostnader för prövning respektive tillsyn var den som bedömdes gälla då nuvarande avgiftssystem infördes 1989. I och med att fler kommuner tagit över tillsynsansvaret och att länsstyrelsernas roll som bl.a. regionala samordnare ökat, har statens andel av kostnaderna för prövning och tillsyn förändrats. Numera utgör därför prövningskostnaderna samt kostnaderna för den s.k. vägledande tillsynen en större andel av statens kostnader än tidigare. Den översyn av avgiftssystemet som Naturvårdsverket gjorde 1995 (redovisning av regeringsuppdrag, 1995-01-30 dnr 741-1664-94Mr) tyder på att prövningens andel av de totala statliga kostnaderna vanligen är mer än 40 % medan den direkta tillsynen endast svarar för ca 40 % av de statliga kostnaderna för myndighetsarbete enligt miljöskyddslagen. Den statliga avgiften för prövning (inklusive den s.k. vägledande tillsynen) vid kommunal tillsyn skulle således behöva höjas i enlighet med detta. I nedanstående förslag har höjningen av den statliga avgiften vid kommunal tillsyn dock begränsats till 35 % av "full" statlig avgift för alla verksamheter.

Sammantaget föreslås alltså höjningar av nuvarande avgifter av två olika skäl:

- generell höjning på grund av ambitionshöjning i balken (se kapitel "6. Kostnader och intäkter för statliga myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken")
- ökning av den statliga avgiftens andel (räknat som andel av "full" statlig avgift, dvs. när staten bedriver även operativ tillsyn) i de fall kommunen bedriver den operativa tillsynen.

B. Avgifter för hantering av kemiska produkter och biotekniska organismer

Närmare beskrivning av förslag till avgifter för hantering av kemiska produkter och biotekniska organismer redovisas i Kemikalieinspektionens avrapportering av uppdrag avseende avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken inom lagområdet kemikaliehantering.

C. Avgifter för täktverksamhet

Innehåll

Uppdrag 66

Bakgrund och utgångspunkt 66

Grundläggande problematik 68

Befintligt system 70

Förslag till nytt system 75

Övergångsbestämmelser 81

Viktigaste skillnaderna – förslag jämfört med befintligt system 81

Uppdrag

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att, efter samråd med Riksrevisionsverket (RRV), lämna förslag på hur kostnader för prövning och tillsyn av täktverksamheten bör finansieras, samt hur eventuella avgifter bör tas ut, redovisas och användas. Tillsynsproblemen i de nordliga länen och kommunernas roll skall särskilt behandlas.

Avgränsningar

Endast avgifter behandlas, varför skatten på naturgrus inte tas upp här. Den ekonomiska säkerhet som skall ställas för att erhålla täkttillstånd behandlas inte heller.

Täkt av torv för energiändamål som regleras genom lagen om särskilda torvfyndigheter kommer inte att falla under 12 kap. miljöbalken. Därför lämnas denna typ av täkter utanför denna utredning.

Bakgrund och utgångspunkt

Inledningsvis beskrivs utgångspunkter och antaganden som bedöms vara avgörande för hur uppdraget skall lösas. De avgörande förutsättningarna för hur lösningsförslaget formuleras är dels vilket ekonomiskt mål som åsyftas med täktavgifterna, dels den kritik som framförts om att medel används för andra ändamål än täktverksamhet. Dessutom eftersträvas en anpassning av avgiftssystemet till övriga delar av miljöbalken, främst motsvarande de nuvarande avgifterna enligt miljöskyddslagen.

Ekonomiskt mål

Vi utgår från att det ekonomiska målet för avgiftsfinansieringen av täktverksamheten är *full kostnadstäckning* (i enlighet med lagrådsremissen om miljöbalk, bl.a. sid. 494 och 573). Det är det gängse målet för offentligrättsliga avgifter. Full kostnadstäckning innebär dels att täktverksamheten inte skall belasta statsbudgeten (inte <100 % kostnadstäckning), dels att täktavgifterna inte skall subventionera annan statlig verksamhet än täktverksamheten (inte >100 % kostnadstäckning).

I praktiken måste vissa mindre avvikelser från 100 % kostnadstäckning accepteras. Eventuella avvikelser bör följas upp och justeras så att kostnadstäckningen över tiden blir nära 100 %.

Kritik befintligt system

Den *huvudsakliga kritiken* mot befintligt system gäller *vad avgiftsmedlen används till*. Kritik har också framförts angående avgiftsadministrationen i form av bl.a. betalningstidpunkter och ränteersättningar.

Här presenteras delar av den huvudsakliga kritiken från Riksdagens revisorer samt Grus och makadamföreningen (GMF):

Riksdagens revisorer (rapport 1994/95:4):

// "Revisorerna har funnit i sin granskning att genomloppstiderna för täkttillstånd är orimligt långa och tillsynen eftersatt. Vidare konstaterar revisorerna att det finns behov av ytterligare inventeringar och att forskningen på området är begränsad. Den långa genomloppstiden på i genomsnitt 230 dagar är otillfredställande enligt både Naturvårdsverket och de länsstyrelser revisorerna varit i kontakt med." (sid. 16)

//" Det behövs ytterligare handläggarresurser. Naturvårdsverket har vid flera tillfällen aktualiserat frågan. Vissa länsstyrelser har också ansökt om ökade medel för detta ändamål. Genomloppstiden för ett täkttillståndsärende bör enligt Naturvårdsverket kunna halveras, förutsatt att handläggarresurserna vid länsstyrelsernas täktenheter förstärks." (sid. 17)

//" I stort sett samtliga personer revisorerna intervjuat på Naturvårdsverket, länsstyrelser och företag inom branschen synes vara överens om ovanstående brister. Även representanter för Miljödepartementet redovisar samma syn. Mot bakgrund av att avgiftsmedel betalas in för ovanstående ändamål finns det därför enligt revisorernas mening goda skäl att åtgärder vidtas för att resurserna till länsstyrelsernas täktenheter för prövning och tillsyn, arkiv, inventeringar och forskning inom området förstärks." (sid. 17)

GMF (synpunkter på revisorernas rapport, 1995-03-24):

// "Granskningen visar att endast en del av täktavgiften används till det ändamål som avsågs när den infördes."

// "Om ansvariga myndigheter och regering medvetet bryter mot lagar och förordningar utan att rättelse sker kommer förtroendet för de folkvalda och landets rättsväsen att minska både bland våra medlemmar och allmänheten. "

// "Riksdagens revisorer har fått bekräftat från alla berörda parter att forskningen inom ballastområdet är eftersatt, utbildningen på högskolenivå behöver utvecklas och att kompetensen hos handläggare på kommuner och länsstyrelser behöver höjas. Detta sammantaget gör att GMF, i stället för en sänkning av avgiften, förordar att överskottet på avgiften används för att avhjälpa en del av dessa brister."

Samtliga inblandade parter synes vara överens om att täktavgifterna till stor del (grovt räknat hälften) finansierar annan verksamhet än täktverksamhet och att detta är oacceptabelt. Problemet har funnits under en följd av år och varit föremål för diskussioner och utredning. Riksdagens revisorer anger i sin rapport att uppgifter som kommit fram har diskuterats med repre-

sentanter för bl.a. Miljö-, Finans- och Civildepartementen, varvid ingenting nämns som tyder på att dessa inte skulle instämma i kritiken.

Naturvårdsverket har tidigare (L. Vilborgs synpunkter på utkastet till revisorernas rapport) uttryckt att man skulle "se betydande fördelar i ett system framdeles där återgående avgiftsmedel på ett eller annat sätt kunde öronmärkas för avsedda ändamål". *Hur* denna öronmärkning skall ske anges dock ej. Riksdagens revisorer diskuterar i sin rapport inte "öronmärkning" eller hur problemet bör lösas, bara att det bör lösas. RRV anger i sitt yttrande (1995-04-03) till Riksdagens revisorers rapport att "en alternativ tolkning av revisorernas rapport är att revisorerna menar att länsstyrelserna inom ramen för befintliga anslag skall disponera sina resurser så att täktverksamheten ges en kvalitet som är önskvärd. Om så är fallet instämmer RRV med revisorerna." RRV skriver också att man "vill framhålla vikten av att avgiftsmyndigheten, Statens naturvårdsverk, årligen gör en noggrann uppföljning av verksamhetens kostnader för att på det sättet bl.a. kunna hålla avgiften på en nivå som motsvarar kostnaderna."

Grundläggande problematik

Naturvårdsverket skall bland annat lämna förslag på hur det säkerställs att avgifterna används för avsett ändamål, så att det ekonomiska målet full kostnadstäckning uppnås.

"Öronmärkning" – hur tillse att avgifter används för avsett ändamål?

Givet att målet är full kostnadstäckning, måste resurser styras om så att avgiftsintäkterna används för avsett ändamål.

Det finns olika tekniker för resurstilldelning, men de innebär inte i sig någon lösning på grundproblemet; att nå det ekonomiska målet full kostnadstäckning. Varken egen disposition av avgiftsintäkterna eller särskilda anslagsposter synes vara optimala lösningar. *Det viktiga är att kostnader och intäkter för täktverksamheten blir ungefär lika stora. Regeringskansliet och myndigheterna bör i budgetarbetet ta hänsyn till kravet på full kostnadstäckning för täktverksamheten. Detta kan uppnås oavsett teknik för resurstilldelning. Avgörande för att leva upp till kravet på full kostnadstäckning, är att ansvar tas och att roller klargörs.*

Vilka är rollerna, och vilket ansvar följer med dessa? En rimlig fördelning kan, enligt Naturvårdsverkets uppfattning, vara:

Regeringskansliet

Tar ansvar för att myndigheterna tilldelas anslag som baseras på att täktavgifterna förs till avsedd verksamhet. Regeringskansliet klargör i direktiv till myndigheterna att resurser skall avsättas som motsvarar täktavgiften. Varje

departement bör kräva en fullgod redovisning av kostnader och intäkter för täktverksamheten från "sina" myndigheter.

En central myndighet som ansvarar för uppföljning (t.ex. Naturvårdsverket) har inte någon möjlighet att avgöra frågor om resurstilldelning eller att ställa krav på redovisning från t.ex. länsstyrelserna.

Länsstyrelserna
Avsätter resurser för täktverksamhet, samt återredovisar kostnader, intäkter och utförd täktverksamhet, i enlighet med direktiv från regeringen.

Naturvårdsverket
Avsätter i likhet med länsstyrelserna resurser för täktverksamhet i enlighet med regeringens direktiv, samt återredovisar kostnader och intäkter för täktverksamheten. Naturvårdsverket bör dessutom stå för en samlad analys och uppföljning av täktverksamheten ur naturresurssynpunkt, gällande bland annat efterlevnaden av miljöbalken. Samlad ekonomisk rapportering från länsstyrelserna bör kunna erhållas från regeringskansliet. (Det förefaller opraktiskt att Naturvårdsverket och en mängd andra myndigheter överöser länsstyrelserna med *enkäter*).

Redovisning av kostnader och intäkter

För att säkerställa att målet full kostnadstäckning nås, måste det gå att mäta kostnader och intäkter för täktverksamheten. Det är nödvändigt för uppföljning och styrning. Med intäkter menas i sammanhanget inte enbart de avgiftsintäkter som debiteras de avgiftsskyldiga och inlevereras direkt mot inkomsttitel, utan även avgiftsintäkter som uppstår i samband med eventuell fakturering mellan myndigheterna.

Ju bättre kvalitet på resultatredovisningen, desto enklare blir uppföljning och styrning av verksamheten. *För att erhålla ekonomisk information av god kvalitet krävs dels en välstrukturerad kodning i respektive myndighets redovisningssystem, dels tydliga och enhetliga direktiv från departementen angående vilken ekonomisk rapportering som avkrävs myndigheterna.* Det är viktigt att även indirekta kostnader fördelas ut på verksamhet/aktivitet och prestationer. Principen härvidlag bör vara densamma för alla länsstyrelser.

För att minimera behovet av tidsödande enkätförfrågningar till länsstyrelserna med kostnadsuppskattningar, som dessutom ofta innehåller osäker och icke enhetlig information, vore det önskvärt att regeringskansliet sammanställer information om länsstyrelsernas kostnader och intäkter som t.ex. Naturvårdsverket därefter kan erhålla.

Länsstyrelserna bör avkrävas att kunna redovisa kostnader och intäkter för täktprövning och täkttillsyn. Även övriga inblandade myndigheter måste kunna redovisa kostnader och intäkter för täktverksamheten (Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning). Uppföljning måste även ske på

central nivå (Naturvårdsverket), eftersom kostnaderna är fördelade på olika myndigheter.

Befintligt system

I detta avsnitt beskrivs de viktigaste punkterna i befintligt avgiftssystem för täktverksamheten.

Avgifter

Nuvarande avgift

Naturvårdslagen 1964:822
Avgift för täkter med tillstånd enligt 18 § naturvårdslagen tas ut med stöd av förordningen om täktavgift (1984:381). Avgiften är mängdberoende, 26 öre per ton tillståndsgivet material, utom för kalksten där avgiften är 4 öre per ton tillståndsgivet material. För de torvtäkter som prövas enligt naturvårdslagen tas en ansökningsavgift ut om 5 600 kronor (avgiftsklass 7) enligt avgiftsförordningen (1992:191). Avgifterna är inte uppdelade i prövnings- och tillsynsavgifter.

Miljöskyddslagen 1969:387
Täkter som prövas enligt miljöskyddslagen (punkt 29.01 i bilagan till miljöskyddsförordningen 1989:364) debiteras, med stöd av förordningen om avgift för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen (1989:598), en fast avgift om 8 600 kronor per kalenderår i de fall länsstyrelsen har tillsynen. Om kommunen har tillsynen debiterar länsstyrelsen företaget 860 kronor per kalenderår. För anmälningspliktiga täkter (punkt 29.02 i bilagan till miljöskyddsförordningen) samt för den tillsyn av täkter enligt 29.01 som övertagits av kommunen tar kommunen ut en avgift som den själv bestämmer.

Den totala nivån på täktavgifterna enligt naturvårdslagen har de senaste åren uppgått till (miljoner kronor):

	Inkomsttitel **2539 Täktavgift** (källa RRV, Tina Granath)
1993/94	39,3
1994/95	35,3
1995/96 (18 mån)	43,2 (dvs. 28,8 omräknat på 12 månader)
1997 (prognos)	27,0

Härtill skall läggas avgifterna för tillsyn enligt miljöskyddslagen för större bergtäkter och torvtäkter samt prövningsavgiften för torvtäkter enligt naturvårdslagen. Avgiften för täkter enligt miljöskyddslagen redovisas under

inkomsttitel 2537 Miljöskyddsavgift tillsammans med en mängd andra avgifter, varför avgifterna för täkter enligt miljöskyddslagen är svåra att storleksuppskatta (möjligt att de inte ingår i Riksdagens revisorers rapport 1994/95:4, utan att endast inkomsttitel 2539 ingår där). En uppskattning som baseras på statistik i KRUT (länsstyrelsernas system för kontroll av Kalkning, Recipient och UTsläpp) indikerar att avgifterna för täkter enligt miljöskyddslagen ligger i intervallet 0,2–3 miljoner kronor.

Den totala avgiftsnivån som avser täktverksamhet enligt både naturvårdslagen och miljöskyddslagen ges alltså inte av att enbart titta på inkomsttitel 2539 Täktavgift, utan därtill skall sannolikt en eller ett par miljoner kronor läggas.

Betalningar

Avgifter naturvårdslagen: Täktavgiften betalas till länsstyrelsen i förskott (för tillståndsperioden). Avgiften får delas upp på flera betalningstillfällen men då debiteras ränta för de delbelopp för vilka betalningsuppskov har medgivits. Avgiften för torvtäkt betalas i samband med tillståndsprövningen.

Avgifter miljöskyddslagen: Betalas till länsstyrelsen en gång per år. Kommunen debiterar företagen för sin verksamhet.

Betalningarna faktureras och administreras av länsstyrelsen. Avgifterna betalas till postgirokonton i det icke räntebelagda flödet.

Kostnader

Vilka kostnader avser avgifterna att täcka?

Täktavgiften enligt naturvårdslagen som infördes 1984 syftade enligt Naturvårdsverkets dåvarande utredning (Täktavgifter, dnr 232-1036-83 P) till att täcka kostnader för:

- förstärkt prövning och tillsyn
- utredningar, allmänna råd, utbildning, information
- forskning
- hushållsplanering, massdatabanker
- grusarkiv
- inventeringar
- administration av avgiftssystemet.

Kostnaderna uppstår dels på länsstyrelserna, dels på Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska Undersökning (SGU).

Vilka kostnader har staten för täktverksamheten?

I syfte att uppskatta resursförbrukningen för täktverksamheten har Naturvårdsverket skickat förfrågningar/enkäter till länsstyrelserna vid två tillfällen de senaste åren, en enkät 1994 och en enkät 1997. Enkäten 1994 avsåg att utgöra ett underlag för Riksdagens revisorers granskning av täktverksam-

heten. Enkäten 1997 ligger till grund för arbetet med avgifter enligt miljöbalken.

Enkät 1994
Fråga: Hur mycket medel "kan sägas" återgå till länsstyrelserna för prövning av täktansökningar, tillsyn av pågående täkter samt övrig täkthandläggning enligt naturvårdslagen? Svar gavs både i form av personår och kostnader för nedlagd tid. I runda tal visade svaren på en resursförbrukning på länen om ca 35 personår eller 10,5 miljoner kronor. Efter pålägg av 15 % overheadkostnader, inventeringskostnader om ca 2 miljoner kronor/år, samt kostnader på bl.a. Naturvårdsverket, gjordes en uppskattning om ca 15 miljoner kronor i kostnader för täktverksamheten. (Här skall noteras att beloppen är relativt grova uppskattningar, eftersom det i flera fall är oklart om svaren inkluderar resekostnader eller ej. I vissa fall tycks kostnader enligt miljöskyddslagen inkluderas, medan dessa i andra fall exkluderas. I vissa fall redovisar länsstyrelserna beräknad overhead som klart överstiger 15 %, men 15 % används ändå generellt för samtliga länsstyrelser.)

Enkät 1997
Enligt en enkät avseende resursförbrukning enligt naturvårdslagen har länsstyrelserna en bemanning för täktverksamhet som motsvarar ca 29 årsarbetskrafter. Denna uppgift bör tas med en nypa salt bland annat eftersom det är oklart huruvida resurser avseende arbete enligt miljöskyddslagen eventuellt ingår i svaren. Det är ändå intressant att jämföra med redovisade 35 personår i enkäten 1994. Observera dock att enkäterna var olika utformade. Uppgifterna tyder på att resurserna räknat i personår har minskat med 15–20 % mellan 1994 och 1997. Å andra sidan används generellt ett pålägg för overheadkostnader om 50 % i enkäten 1997, att jämföra med 15 % i enkäten 1994. Nettoeffekten av detta är en kostnadsnivå enligt enkäten 1997 om ca 15,4 miljoner kronor, vilket ligger mycket nära den kostnadsnivå som anges i 1994 års beräkningar (bortser från den allmänna prisutvecklingen då beloppen ändå är relativt grova uppskattningar).

I enkäten 1997 angav länsstyrelserna att avgiftsintäkterna 1996 uppgick till 24,7 miljoner kronor, vilket synes vara ett lägre belopp än vad som redovisats på inkomsttitlar (jämför tabell sid. 70 för 1995/96 var avgiftsintäkterna för 18 månader 43,2 miljoner kronor under inkomsttitel 2539).

Kostnader i relation till avgiftsintäkter
Det kan konstateras att storleken på de totala kostnaderna för täktverksamheten är osäker, men kostnaderna synes ändå väsentligt underskrida de intäkter (avgifter) täktverksamheten inbringar.

Dock är det viktigt att komma ihåg att täktavgiften i huvudsak tas ut i *förskott*, vilket får till följd att en del av det överskott som har ackumulerats skall täcka myndigheternas verksamhet ett antal år framåt. Detta förhållande kommenteras inte i Riksdagens revisorers rapport, men bör innebära att

relationen mellan kostnader och intäkter om 15 respektive 30–35 miljoner kronor i själva verket är en annan. Skillnaden mellan kostnader och intäkter är troligen mindre om man tar hänsyn till att en stor del av avgifterna betalas in i förskott (se bilaga 5). I princip skulle det t.o.m. vara möjligt att avgiften i själva verket inte är för stor i dagens läge, relativt kostnaderna. En omfattande analys skulle krävas för att ta reda på hur hög avgiften egentligen är i förhållande till kostnaderna. En sådan analys skulle i huvudsak innebära att det hittills totalt ackumulerade överskottet analyseras genom att beräkna hur mycket av detta som är uppbundet av tillsynskostnader kommande år (givet den nuvarande ambitionsnivån) för täkter som redan har betalat men som har återstående tillståndstid. Det kräver i praktiken att varje enskilt täkttillstånd gås igenom, vilket inte bedöms vara genomförbart inom ramen för detta uppdrag.

Det är viktigt vid framtida uppföljning att ha förskottsproblematiken i minnet, eftersom exempelvis en övergång till ett system som innebär att betalning inte sker i förskott, skulle kunna leda till att kostnaderna överstiger intäkterna under en flerårig övergångsperiod (alltså tvärtom mot dagens läge).

Administration och redovisning

Inkomsttitlar

Avgiftsintäkterna redovisas mot inkomsttitlarna

- 2539 Täktavgift (naturvårdslagen)
- 2537 Avgifter enligt miljöskyddslagen (del av)

och inlevereras därmed direkt mot statsbudgeten, vilket innebär att länsstyrelserna inte får disponera avgiftsintäkterna.

Regleringsbrev

Täktverksamheten finansieras med anslagsmedel, genom att delar av myndigheternas ramanslag avsätts till täktverksamhet (även om täktverksamheten är avgiftsbelagd). För att nå det ekonomiska målet full kostnadstäckning skall det totala anslaget som används till att finansiera täktverksamheten uppgå till samma belopp som de samlade täktavgifterna.

I regleringsbreven anges inte specifikt hur stora resurser som skall användas till täktverksamheten. Det anges inte heller hur täktverksamheten skall återredovisas i kostnads- eller intäktstermer.

Myndigheternas redovisning

Den ekonomiska återrapporteringen från myndigheterna till regeringen särredovisar inte täktverksamheten i termer av kostnader och intäkter.

Redovisning av kostnader för täktverksamheten sker från länsstyrelser till Naturvårdsverket genom enkäter som Naturvårdsverket utarbetar vid behov och som inte är årligen återkommande.

Länsstyrelserna skall fr.o.m. 1997 använda en gemensam kodstruktur (Normeringsgruppens verksamhetskoder) i ett av konteringssträngens objektfält. Kodstrukturen har utarbetats av Inrikesdepartementet och länsstyrelserna i samverkan. Vad gäller täktverksamhet kan konstateras att prövningsärenden har en egen kod 1851 Täkter tillstånd, men att täkttillsyn ligger ihopklumpad med annat under koden 1859 Övrigt inom naturvård. Kodningen är alltså inte tillräcklig för att urskilja täktverksamhet.

Uppföljning

Löpande (årsvis) uppföljning av kostnader och intäkter synes inte ske på nivån täktverksamhet. Redovisning/kodning är inte strukturerad för det ändamålet, varför uppföljningen blir tidskrävande och osäker.

Två olika lagar

Täktverksamheten som omfattas av denna utredning regleras både i naturvårdslagen och miljöskyddslagen, vilket innebär att det i dag är svårt att bedöma vad som verkligen inkluderas i de belopp som nämns i gjorda utredningar om kostnader och intäkter för täktverksamheten. De belopp som anges om ca 15 miljoner kronor i kostnader och ca 30–35 miljoner kronor i intäkter (1993/94) är osäkra, delvis pga. uppdelningen i naturvårdslagen och miljöskyddslagen, delvis pga. andra orsaker (jämför avsnitt Kostnader, sid. 71).

Uppdelningen på två lagar komplicerar uppföljningen av täktverksamheten. Likaså kompliceras administrationen av täktavgifterna för såväl branschföretagen som länsstyrelserna.

Tillsynsproblem i de nordliga länen

Riksdagens revisorer skriver i sin rapport: "Enligt 18b § naturvårdslagen kan kommunerna ta över tillsynsansvaret för täkter från länsstyrelserna. Så har också delvis skett i Norrbottens och Västerbottens län. Dessa län är landets till ytan två största län. Båda länen har många, ofta relativt små täkter, som ligger utströdda över hela länen. Det anses därför både rationellt och nödvändigt att kunna lägga så mycket som möjligt av tillsynen på kommunerna. Restiderna är enligt en utredning som de två länsstyrelserna gjort bortåt 45 % högre om länsstyrelsens handläggare utför tillsynsbesöken. Hittills har kommunerna i de bägge länen utfört tillsyn utan ersättningar. Länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten har år 1991 och 1993 gjort framställningar till regeringen om att få använda en del av täktavgifterna för att ersätta kommunerna för denna täkttillsyn. Kommunförbundet beräknar att denna verksamhet kostar kommunerna 700 000 kronor per år. "

Vad gäller avgifter för myndigheters verksamhet enligt naturvårdslagen får regeringen med stöd av 43 b § naturvårdslagen meddela föreskrifter om avgifter. Enligt samma paragraf får regeringen överlåta åt en kommun att

meddela föreskrifter vad gäller kommuners verksamhet enligt naturvårdslagen. Någon sådan överlåtelse har emellertid inte gjorts vad gäller tillsynen av täkter varför det i dag i praktiken inte är tillåtet för kommunerna att ta ut avgift för denna tillsyn eller att få del av täktavgifterna för att täcka tillsynskostnaderna.

Förslag till nytt system

I detta avsnitt ges ett förslag på utformning av nytt avgiftssystem för täktverksamhet. Först förtydligas vilken verksamhet som avses, därefter visas hur de nya avgifterna har räknats fram, på sid. 77 anges den nya tariffen och hur avgifterna skall administreras och redovisas. Slutligen beskrivs uppföljning och förutsättningarna för täktverksamhet i kommunal regi på sid. 80. Till förslagen lämnas en kortfattad motivering.

Vad skall ingå?

Miljöbalken omfattar både bland annat nuvarande naturvårdslagen och miljöskyddslagen. De nya täktavgifterna kommer därmed att inkludera de två avgifter som tidigare betalades separat avseende naturvårdslagen respektive miljöskyddslagen.

Täktavgifter enligt miljöbalken bör enligt Naturvårdsverkets tolkning täcka kostnader för:

- prövning och tillsyn inklusive administration av avgiftssystemet
- utredningar, allmänna råd, utbildning, information
- hushållsplaner, inventeringar
- grusarkiv.

Kostnaderna uppstår dels på länsstyrelserna, dels på Naturvårdsverket och SGU. Jämfört med avsnitt Kostnader, sid. 71, utgår punkterna massdatabank och forskning. Naturvårdsverket är av uppfattningen att det är tveksamt om täktavgifterna skall anses finansiera sådan verksamhet. Det kan synas rimligt att massdatabanker (en slags återvinningsbörs) skapas och finansieras genom privata initiativ.

Beräkningsgrunder och tillvägagångssätt

Utgångspunkten vid förslag till nya täktavgifter är vilken resursnivå och ambitionsnivå för täktverksamheten som bedöms vara önskvärd och rimlig och som är förenlig med innehållet i den nya miljöbalken. Varken de totala avgiftsintäkterna i dag eller den totala kostnadsmassan för täktverksamheten i dag är därvidlag självklara utgångspunkter, eftersom de skiljer sig åt avsevärt beloppsmässigt.

Det bästa sättet att hitta "rätt" eller "lagom" resursnivå, dvs. hur mycket täktverksamheten skall få kosta är att först uppskatta vilken verksamhet som bedrivs i dag och vad det kostar. Utifrån det bedöms vilka ytterligare resurser

som behöver tillföras verksamheten, och en avvägning görs mellan bedömt resursbehov och vad som kan anses rimligt att ta ut i form av avgifter. I bilaga 1 återfinns en sammanställning av nuvarande kostnader, Naturvårdsverkets bedömning av ytterligare resursbehov, samt föreslagen total kostnad per verksamhet efter resurstillskott. I bilaga 1 anges nuvarande kostnadsnivå till totalt ca 15 miljoner kronor i enlighet med enkätsvaren.

Naturvårdsverket bedömer att det totala resursbehovet (kostnadsmassan) för den statliga verksamheten på täktområdet som är rimlig att avgiftsbelägga, är i storleksordningen 21 miljoner kronor. Detta kan vid en första anblick tyckas innebära en lägre nivå än vad som i dag betalas i täktavgifter (ca 25–30 miljoner kronor). Om förskottsproblematiken beaktas (se Kostnader, sid. 71, samt bilaga 5) kan denna slutsats emellertid inte dras utan vidare. I princip skulle det t.o.m. kunna vara så att ca 21 miljoner kronor i årsavgifter motsvarar eller överstiger den nuvarande förskottsavgiften om ca 25–30 miljoner kronor.

Avgiften sätts för att täcka den totala kostnadsmassan. Olika alternativ är tänkbara för avgiftens utformning. De huvudsakliga alternativen är:

1) Avgiften utgörs av en årlig avgift som inkluderar prövning, tillsyn och övrig verksamhet.

2) Avgiften delas upp i en ansökningsavgift för prövning och en årsavgift för tillsyn (varvid övrig verksamhet fördelas på prövning och tillsyn).

Naturvårdsverket förespråkar det första alternativet på grund av att:

- det överensstämmer med hur avgifterna enligt nuvarande miljöskyddslagen är konstruerade
- en separat prövningsavgift beräknas bli relativt stor vilket riskerar medföra att företag undviker att söka tillstånd
- det förekommer olika typer av prövningar (avseende nya, utökade och förlängda tillstånd), vilka skulle behöva differentieras om en särskild avgift för prövning införs.

Fortsättningsvis beskrivs en avgiftskonstruktion som grundas på alternativ 1.

Årliga avgifter framräknas genom att dividera den totala kostnadsmassan med antalet täkter (bilaga 3 a). Antalet beräknas som antal täkter i genomsnitt de senaste tre åren (bilaga 2). Avgifterna indelas i fem mängdberoende klasser (bilaga 3 b). Orsaken till klassindelningen är att en enhetlig avgift för alla täktstorlekar kan upplevas som orättvis och orimlig främst av små företag. Emellertid är det mycket som tyder på att verkliga kostnader för prövning och tillsyn inte samvarierar med täktens storlek. En stor täkt kan t.o.m. vara billigare att pröva än en liten täkt pga. att inlämnat underlag är mer genomarbetat.

Täktavgifterna för torvtäkter och kalkstenstäkter föreslås sättas med samma metod som för övriga täkter. Dessa täkttyper ingår därför i ovanstående beräkningsgrunder. Torvtäkter föreslås tillhöra den lägsta klassen, oavsett

täktstorlek. Observera att energitorv ej avses här eftersom koncession prövas enligt lagen om vissa torvfyndigheter, vilken inte ingår i miljöbalken.

I bilaga 6 anges hur föreslagna avgifter slår för olika täktstorlekar jämfört med den nuvarande avgiften om 26 öre/ton.

Angående avgifter för kommunal täkttillsyn, se avsnitt om Täkttillsyn i kommunal regi, sid. 80.

Motivering

Enklare administration med fasta årsavgifter än med dagens rörliga avgift som baseras på uttagna ton. Med en årlig avgift undviks merarbetet med ränteersättningar som i dag beräknas och debiteras pga. att förskottsavgiften delas upp i delbetalningar. Klassindelningen syftar till att inte missgynna små företag och att undvika att skapa inträdesbarriärer för dessa, samt att minimera risken att avgiften upplevs som så hög att tillstånd ej söks. Målet full kostnadstäckning är överordnat, varför avgifter sätts för att finansiera verksamheten snarare än att styra naturresursuttaget (i motsats till naturgrusskatten som är rörlig/mängdberoende). Samma motivering står bakom förslaget att låta likadana avgifter gälla för torv- och kalkstenstäkter som för grus- och bergtäkter.

Avgifter

Fasta årliga avgifter föreslås enligt följande:

Klass	Tillståndsgiven mängd	Avgift/år (kr)
1	0 ton – 1 000 ton (samt torv alla storlekar)	1 000
2	1 001 ton – 5 000 ton	1 500
3	5 001 ton – 10 000 ton	2 000
4	10 001 ton – 50 000 ton	5 000
5	50 001 ton, eller mer	12 000

Avgifterna följer klassindelningen för tillståndsgiven mängd, även om en mindre mängd sedan de facto tas ut ur täkten. Torv avser ej energitorv utan endast torv som bryts för andra ändamål, s.k. odlingstorv, och samtliga torvtäkter klassas som klass 1.

Administration och redovisning

Betalningstidpunkter

Årsavgift betalas för varje *påbörjat kalenderår* med giltigt tillstånd. Avgift betalas ej för det kalenderåret då tillstånd lämnades. Om företag meddelar länsstyrelsen att täkttillståndet skall upphöra och begär slutbesiktning, gäller datum för begäran förutsatt att ingen verksamhet bedrivs i täkten.

En ränteneutral obligatorisk betalningstidpunkt mitt på kalenderåret bör övervägas. Tidpunkt bör samordnas med betalningar enligt nuvarande miljö-

skyddslagen. Räntedebiteringar sker inte annat än vid försenade betalningar (dröjsmålsräntor).

Motivering
En avgift som tas ut för varje påbörjat kalenderår innebär att delar av år ej faktureras, och leder därmed till en enklare administration. En ränteneutral obligatorisk betalningstidpunkt mitt på kalenderåret bör övervägas för att undvika att staten gör ränteförluster.

Återbetalningar
Återbetalningar av täktavgifter skall inte ske rutinmässigt. Därtill hörande administrativt merarbete skall minimeras. Endast i undantagsfall bör återbetalningar ske.

Betalningsmottagare
Länsstyrelserna sköter all fakturering och annan administration av avgifter gentemot branschföretagen. I de fall tillsynen överlåts till en kommun skall kommunen fakturera företagen för den tillsyn kommunen bedriver.

Inkomsttitel
Täktavgifterna bokförs mot inkomsttitel. Av detta följer att betalningarna sker till postgirokonton i det icke räntebärande flödet.

Motivering
Inkomsttitel (i stället för egen disposition mot anslag) används på grun av att:
- avgifterna betalas till länsstyrelserna men skall användas till att täcka kostnader även på centrala myndigheter
- graden av kostnadstäckning kan variera mellan länsstyrelserna, varför egen disposition av avgifterna mot anslaget leder till ackumulerade över-/underskott på enskilda länsstyrelser förutsatt att avgiften är enhetlig (samma avgifter på alla länsstyrelser).

Regleringsbrev
Myndigheternas täktverksamhet finansieras i praktiken med anslag eftersom de inte själva disponerar avgiftsintäkterna. För att följa kravet på full kostnadstäckning skall anslagen över tiden uppgå till ungefär samma belopp som avgiftsinkomsterna. Hur mycket resurser respektive myndighet skall använda till täktverksamhet måste framgå av regleringsbrev eller andra styrdokument. Däremot bör inte respektive myndighets ramanslag underindelas med en särskild post för täktverksamhet, eftersom återrapportering av täktverksamheten inte bör ske i anslagstermer utan i kostnads- och intäktstermer i resultatredovisningen.

Fördelningen av anslagsmedel till de olika myndigheterna bör ske på följande grunder (se även bilaga 1):

- Anslag för olika slag av tillståndsprövning samt operativ tillsyn och regionalt övergripande tillsyn fördelas till länsstyrelserna i direkt proportion till antalet täkter.
- Anslag för täktrelaterad verksamhet på övriga myndigheter (Naturvårdsverket, SGU) fördelas direkt till respektive myndighet i de fall behoven är kända i förväg. I de fall det är svårt eller olämpligt att i förväg fördela anslagsmedlen kan en central myndighet (t.ex. Naturvårdsverket) disponera medlen och köpa tjänster av övriga myndigheter eller andra organisationer.

Motivering
Angående redovisning i kostnads- och intäktstermer i stället för anslagstermer, samt övrig argumentation för ökad tydlighet i styrdokument, se avsnittet om Grundläggande problematik, sid. 68.

Myndigheternas redovisning
Återrapportering av täktverksamheten bör ske i kostnads- och intäktstermer. Krav bör ställas på myndigheterna att kunna redovisa kostnader och intäkter för täktverksamheten, inklusive indirekta kostnader. I nuvarande regleringsbrev för länsstyrelserna efterfrågas såvitt Naturvårdsverket kan se endast uppgifter på hur handläggningstiderna för prövningsärenden utvecklas.

Det är myndighetens skyldighet att använda därför avsedda resurser för täktverksamhet. Eventuella avvikelser från regeringskansliets styrdirektiv skall analyseras och förklaras.

Motivering:
Det är nödvändigt att kunna mäta kostnader och intäkter för att kunna följa upp och styra verksamheten.

Uppföljning

Avgifterna måste följas upp särskilt noga de närmast kommande åren för att säkerställa att avgiftsnivån är skälig, att avgifterna återförs till att finansiera verksamheten, samt att de inte ger oönskade styr- eller konkurrenseffekter.

Som tidigare nämnts är det viktigt att komma ihåg att täktavgiften i dagsläget tas ut i *förskott*, vilket innebär att en del av det överskott som hittills har ackumulerats skall täcka kostnaderna för myndigheternas prövning och tillsyn ett antal år framåt. Den föreslagna övergången till ett system med årsavgifter kan leda till att kostnaderna överstiger intäkterna under en flerårig övergångsperiod, dvs. raka motsatsen till dagens situation. *En kraftig nedgång i kostnadstäckningen är alltså att vänta och får inte med automatik leda till att avgifterna justeras upp.*

Myndigheterna bör följa upp de egna kostnaderna och intäkterna för täktverksamheten och hur dessa utvecklas över tiden, samt vilken verksamhet som bedrivs för dessa pengar. Naturvårdsverket bör därutöver stå för en

mer samlad analys av täktverksamheten ur naturresurssynpunkt. Naturvårdsverket bör också ansvara för att uppföljning görs av att kravet på full kostnadstäckning uppfylls, dvs. att avgiftsintäkterna fullt ut finansierar täktverksamheten men inte finansierar annan statlig verksamhet.

Det är i detta sammanhang viktigt att klargöra att en sådan uppföljning kräver bättre förutsättningar än i dag för att erhålla ekonomisk information av god kvalitet. Eftersom Naturvårdsverket saknar befogenheter att ställa krav på andra myndigheters redovisning, och eftersom regeringskansliet har en bättre helhetsbild över vilken återrapportering som bör ske från olika myndigheter, förutsätter en bättre uppföljning från t.ex. Naturvårdsverkets sida att regeringskansliet samordnar och tydliggör återrapporteringskraven för övriga myndigheter.

Täkttillsyn i kommunal regi

I avsnitt om Tillsynsproblem, sid. 74, konstateras att det kan vara rationellt att överlåta tillsynen av täkter till en kommun. Detta under förutsättning att kommunen har den kompetens som krävs och att kommunen kan få kostnadstäckning i enlighet med principen om full kostnadstäckning för arbete enligt miljöbalken.

I 27 kap. 1 § i förslaget till miljöbalk står att kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om avgifter vad gäller en kommunal myndighets verksamhet. Därmed torde frågan om kommunernas finansiering av tillsynen, samt tillsynsproblemet i de nordliga länen, vara löst.

Även om en kommun tar över den operativa tillsynen bedrivs täktrelaterad verksamhet på statlig nivå, bland annat på Naturvårdsverket och på länsstyrelserna, som har det övergripande tillsynsansvaret på regional nivå. Finansieringen av det statliga arbetet bör ske genom en avgift som betalas till länsstyrelserna. En sådan uppdelning av avgiften görs i dag i de fall en kommun övertagit tillsynen enligt miljöskyddslagen. Naturvårdsverket bedömer att ca 70 % av den statliga avgiften för täkter enligt miljöbalken kan anses täcka kostnader för verksamhet som kommer att ligga kvar på de statliga myndigheterna även i de fall en kommun övertar den operativa tillsynen (se bilaga 4).

Samråd har skett med länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län.

Motivering

Naturvårdsverket anser att täktverksamheten inte skall utgöra något undantag från kommunernas möjlighet att ta ut avgifter för tillsynsarbete inom miljöområdet.

Övergångsbestämmelser

Införandet av ett nytt avgiftssystem kommer att gälla endast vid tillståndsansökningar som inkommer fr.o.m. att miljöbalken tagits i bruk.

Befintliga tillstånd kommer att fortsätta enligt det gamla avgiftssystemet tills dess att tillståndet löper ut. Eftersom ett system med förskottsbetalningar tillämpas i dag, kommer flera befintliga tillstånd att löpa utan att ytterligare betalningar sker, medan andra befintliga tillstånd innebär att kompletteringar sker med resterande betalningar (ifall uppdelning av avgiften medgivits).

Täkttillstånd ges ofta för relativt långa perioder – en tillståndstid på tio år är inte ovanligt – vilket innebär att länsstyrelserna under ett antal år måste administrera både det gamla och det nya avgiftssystemet. Antalet betalningar enligt det gamla systemet bör dock minska i omfattning relativt snabbt eftersom det i huvudsak rör sig om förskottsbetalningar. Däremot måste länsstyrelserna hålla reda på vilka täkttillstånd som ska belastas med årliga avgifter enligt det nya systemet, och vilka som inte ska betala enligt det nya systemet.

Viktigaste skillnaderna – förslag jämfört med befintligt system

De huvudsakliga förändringarna i Naturvårdsverkets förslag jämfört med befintligt system beskrivs nedan i punktform. Det är dock viktigt att påpeka att den effekt som torde vara viktigast att uppnå – full kostnadstäckning, dvs. att medlen används till det de är avsedda för – inte i första hand uppnås genom ett nytt avgiftssystem, utan att det hade kunnat uppnås redan med befintligt avgiftssystem. Dess förverkligande är beroende av att inblandade parter inser den grundläggande problematiken och tar sitt ansvar, främst genom att regeringens direktiv angående resursanvändning och återrapportering tydliggörs.

Avgifter

- Avgiften blir en årsavgift i stället för nuvarande förskottsavgift.
- Ändras från mängdrörliga till fasta storleksklassade avgifter.
- Avgifterna enligt gamla naturvårdslagen och miljöskyddslagen samordnas.
- Systemet innebär en anpassning till avgiftssystemet enligt nuvarande miljöskyddslagen.
- Kommuner får möjlighet att ta betalt i de fall de övertagit tillsynen.

Administration och redovisning

- Förenklad betalningshantering på grund av att förskottsbetalningar med begäran om senareläggningar och påföljande räntedebiteringar upphör, återbetalningar minimeras, samt på grund av att prövning sker endast enligt miljöbalken 12 kap., i stället för som nu enligt både naturvårdslagen och miljöskyddslagen.
- I de fall kommunen övertar tillsynen kommer företagen att få betala två fakturor – en till kommunen och en till staten.
- Sammantaget troligen ändå enklare administration och faktureringsrutiner, vilket gynnar branschföretagen och minskar de administrativa kostnaderna på länsstyrelsen.
- Två olika system (gamla och nya) kommer att behöva administreras samtidigt under en övergångsperiod.

Konkurrensaspekt

- Tillstånd för små täkter kommer att få högre avgifter än med nuvarande system, eftersom avgifterna blir mindre mängdberoende än med befintligt system. Dock kommer de mindre täkterna även fortsättningsvis få lägre avgifter än vad som synes motiverat av faktiska myndighetskostnader, eftersom den fasta årsavgiften delas in i fem storleksklasser.

Kostnadstäckning

Om åtgärder vidtas för att lösa den grundläggande problematik som beskrivs på sid. 68, innebär det att:

- Större krav ställs på tydlighet och ansvarstagande vid budgetarbete och styrning.
- Större krav ställs på myndigheternas redovisning av kostnader och intäkter.
- Större krav ställs på uppföljning.
- Mer resurser frigörs för täktverksamheten genom att staten använder avgiftsinkomsterna till avsett ändamål och målet full kostnadstäckning uppnås.

D. Avgiftssystem för prövning och tillsyn av vattenverksamhet enligt miljöbalken

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande och ändring av anläggningar i vattenområden, bortledande av grundvatten samt markavvattning. Vanligt förekommande är dammar, vägbankar, bropelare och bryggor. Begreppet vattenföretag används här synonymt med begreppet vattenverksamhet. Markavvattning genom dikning förekommer främst inom jord- och skogsbruket men även vid t.ex. vägbyggnad.

Verksamhet enligt nuvarande vattenlag bedrivs hos vattendomstolarna, länsstyrelserna, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet, Kammarkollegiet och Naturvårdsverket. Vattendomstolarna, länsstyrelserna och Jordbruksverket har kostnader för prövning och länsstyrelserna för tillsyn. Kostnader för övrig verksamhet knuten till vattenlagen såsom arbete med föreskrifter och allmänna råd, remisser i enskilda ärenden, rådgivning och information återfinns hos länsstyrelserna, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet. I enkätundersökningen, som nämnda uppgifter baserar sig på, har rådgivning och information hänförts till övrig verksamhet. Rådgivning och information har sedermera i lagrådsremissen hänförts till tillsynsverksamhet.

I prövningsförfarandet enligt miljöbalken skall ansökan om tillstånd till markavvattning ges in till länsstyrelsen och vad gäller andra vattenföretag till miljödomstol. Operativ tillsyn skall enbart utövas av länsstyrelserna. För närvarande sker sådan tillsyn nästan enbart med anledning av klagomål och specifika krav i domar. En icke oväsentlig del av tillsynsarbetet avser vatten-

företag utan tillstånd. Naturvårdsverket har i miljöbalken tilldelats rollen som central tillsynsmyndighet över vattenföretag.

Stat och kommun svarar för merparten av antalet ärenden vid vattendomstolarna. Detta innebär att avgifterna för prövning huvudsakligen utgörs av interndebiteringar inom den offentliga sektorn.

Sökande i ansökningsmål är skyldig att ersätta tillståndsmyndigheten med kostnader enligt 22 kap. 5 § vattenlagen, dvs. kungörelser, aktförvarare, sakkunniga och lokaler för sammanträden. Sökande betalar dessutom samtliga motparters kostnader för biträde och utredningar. Detta innebär att sökande betalar i princip alla kostnader utom vattendomstolens kostnader för ärendehandläggning.

Kostnader för prövning och tillsyn

Nedan redovisas en beräkning av kostnaderna för prövning och tillsyn av vattenföretag enligt 11 kap. miljöbalken. Beräkningen baseras på kostnadsuppgifter för den verksamhet som bedrevs enligt vattenlagen under år 1996.

Vid beräkning av avgifterna förutsätts det att kostnader för framtida myndighetsorganisation med bl.a. nya miljödomstolar inte väsentligt avviker från kostnaderna för nuvarande system och myndighetsorganisation.

Kostnader hos vissa myndigheter

Verksamhetens omfattning på länsstyrelser, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Kammarkollegiet, Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i antal årsarbetskrafter liksom avgiftsintäkter år 1996 framgår av följande Tabell 1 som utgör en sammanställning av enkätuppgifterna. Det bör noteras att uppgifterna i vissa fall är mycket grova uppskattningar.

Vid beräkning av kostnaderna för prövning respektive tillsyn har följande fördelningsprinciper använts. Då både prövning och tillsyn förekommer i en myndighet fördelas posten "Övrigt" i förhållande till antalet årsarbetskrafter för prövning respektive tillsyn. Om endast en av verksamheterna förekommer läggs hela posten "Övrigt" på denna verksamhet. Då varken prövning eller tillsyn bedrivs vid myndigheten fördelas posten "Övrigt" lika mellan prövning och tillsyn.

För varje myndighet har antalet årsarbetskrafter omräknats till kostnader, som redovisas i Tabell 2.

Tabell 1. Uppskattat antal årsarbetskrafter år 1996 samt avgiftsintäkter (avgifter för myndighetsarbete) år 1996.

Myndighet	Antal årsarbetskrafter				Avgift 1996,
	Prövning	Tillsyn	Övrigt	Totalt	miljoner kr
Länsstyrelserna	2,7	5,3	3,0	10,9	0,0
Jordbruksverket	2,3		1,2	3,5	1,9
Fiskeriverket			1,5	1,5	
Naturvårdsverket			0,6	0,6	
Kammarkollegiet			0,3	0,3	
Riksantikvarieämbetet			0,1	0,1	
Summa	**5,0**	**5,3**	**6,6**	**16,9**	**2,0**

Tabell 2. Uppskattad kostnad [56] i miljoner kronor år 1996.

Myndighet	Prövning	Tillsyn	Totalt
Länsstyrelserna	1,8	3,6	5,4
Jordbruksverket	1,7		1,7
Fiskeriverket	0,4	0,4	0,8
Naturvårdsverket	0,1	0,1	0,3
Kammarkollegiet	0,1	0,1	0,2
Riksantikvarieämbetet	0,0	0,0	0,1
Summa	**4,1**	**4,2**	**8,3**

Kostnader hos vattendomstolarna

Nästa steg i kalkyleringen är att beräkna kostnader hos de nuvarande sex vattendomstolarna. Dessas verksamhet hänförs helt till prövning enligt vattenlagen.

Vattenmålen utgörs enligt 13 kap. 12 § vattenlagen av ansökningsmål, stämningsmål och förrättningsmål. Det sammanlagda antalet ärenden framgår av följande tabell.

	1993	1994	1995	1996	Genomsnitt
Inkomna	380	503	336	375	
Avgjorda	416	380	385	386	392
Utgående balans	620	743	694	683	

Den genomsnittliga kostnaden baseras på antalet avgjorda ärenden under året. Det genomsnittliga antalet ärenden har avrundats till 390.

Den genomsnittliga kostnaden per ärende i fasta priser har varit relativt konstant och uppgått till 45 600 kronor de senaste fem budgetåren, 44 000

56 Kostnaderna har beräknats enligt formeln: antal årsarbetskrafter × 20 000 (månadslön) × 12 (månader) × 1,4 (lönekostnadspålägg) × 1,5 (pålägg).

kronor de senaste tre budgetåren och 46 500 kronor budgetåret 1995/96 enligt statistik från Domstolsverket. En genomsnittlig kostnad på 45 000 kronor används per ärende/vattenmål. Det är dock mycket viktigt att notera att prövningskostnaderna för enskilda ärenden varierar kraftigt kring denna genomsnittskostnad. Kostnaderna för ett ärende kan variera mellan mycket små summor och 100 000-tals kronor.

Prövningen enligt vattenlagen i samtliga sex vattendomstolar kostar därmed ca 17,6 miljoner kronor per år (390 × 45 000 kronor). I den statistik angående tingsrätternas kostnader för vattendomstolarna som erhållits från Domstolsverket redovisas följande kostnader för år 1996.

Kostnadsslag	Kostnader miljoner kronor
Lönekostnader	9,7
Övriga förvaltningskostnader	0,3
Summa	9,9
Fördelade kostnader	7,7
Total kostnad	17,6

I SOU 1996:103 har motsvarande kostnader uppskattats till ca 14 miljoner kronor.

Skall kostnaderna för samtliga mål inkluderas?
I kostnaderna ingår utöver kostnader för ansökningsmål också kostnader för stämningsmål och förrättningsmål. Av nedanstående tabell framgår den antalsmässiga fördelningen av de olika målen år 1996.

Typ av mål	Antal	Procent
Ansökningsmål	368	95
Förrättningsmål	4	1
Stämningsmål	14	4
Summa avgjorda mål	386	100

Stämningsmålen beräknas totalt kosta omkring 100 000 kronor (14 × 7 170 kronor, SOU 1996:103 sid. 658). Förrättningsmålen beräknas totalt kosta omkring 29 000 kronor om kostnaden är densamma som för stämningsmål (4 × 7 170 kronor). Sammantaget svarar dessa mål för mindre än en procent av vattendomstolarnas beräknade kostnader och sammanlagt ca fem procent av antalet ärenden.

Slutsats: Domstolarnas kostnader för dessa mål bedöms vara så små att de ligger inom felräkningsmarginalen. Om kostnaderna för dessa mål inkluderas i kostnadsunderlaget eller inte saknar därför betydelse.

Skall kostnaderna för verksamhet med anknytning till bygde- och fiskevårdsavgifter inkluderas?
Tills vidare förutsätts att prövning med anknytning till bygde- och fiskevårdsavgifter skall ingå i underlaget. Antalet ärenden med anknytning till bygde- och fiskevårdsavgifter uppges normalt vara få i södra Sverige medan domstolarna i norra Sverige har förhållandevis fler ärenden. Antalet ärenden varierar bl.a. beroende på att nederbördsmängden ger förändringar i vattenståndet.

Sammanfattning av kostnader för prövning och tillsyn

Kostnaderna för prövning och tillsyn på Jordbruksverket, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelserna samt vattendomstolarna beräknas uppgå till följande belopp.

Myndighet	Prövning miljoner kr	Tillsyn miljoner kr	Totalt miljoner kr
Vattendomstolar	18		18
Övriga myndigheter	4	4	8
Totalt	22	4	26

I princip skall avgifter täcka kostnader på sammanlagt ca 26 miljoner kronor, varav 22 miljoner kronor för prövning och 4 miljoner kronor för tillsyn. Nedanstående förslag är framtaget för att generera avgiftsintäkter om ca 24 miljoner kronor, resterande två miljoner kronor avser intäkter från befintligt avgiftssystem vid Jordbruksverket för viss verksamhet i samband med markavvattning.

Förslag till avgiftssystem

I vilken utsträckning en avgiftsbeläggning motverkar syftet med verksamheten har inte utretts. Kostnaderna för prövning kan dock redan i dag anses vara höga eftersom den sökande skall betala kostnaderna för bl.a. kungörelser och motparters juridiska biträden. Enbart kostnaderna för kungörelse i ett litet ärende kan i Stockholmsområdet uppgå till 20 000 kronor.

Avgiftssystemet förutsätter att en myndighet ges ansvar för att verksamhetens avgiftsintäkter och kostnader följs upp.

Jordbruksverket bedriver verksamhet enligt 12 kap. vattenlagen, prövning av markavvattningsföretag. Denna verksamhet finansieras helt med avgifter som tas ut med stöd av förordning (1983:790) om ersättning till vissa förrättningsmän och Jordbruksverkets instruktion SFS 1996:148. De avgifter som Jordbruksverket tar ut genom en timtaxa kan i princip även fortsättningsvis tillämpas. Ingen hänsyn behöver därför här tas till Jordbruksverkets kostnader.

I avsnitt "Prövning" redovisas olika förslag till avgifter som kan täcka kostnader för prövning medan avsnitt "Tillsyn" avser förslag till avgifter för tillsyn. I avsnitt "Sammanslagen prövnings- och tillsynsavgift" redovisas ett förslag till avgift som inkluderar kostnader för såväl prövning som tillsyn. **Naturvårdsverket förordar det sistnämnda avgiftsförslaget.**

Prövning

Prövningsmyndigheten, i första hand respektive miljödomstol, bör svara för debiteringen av föreslagna avgifter.

I samtliga alternativ A–C bör avgiftsintäkterna redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten. Vidare bör avgifterna för prövning i förekommande fall dels kunna delas upp, dels kunna sättas ned eller återbetalas om avgiften för ett ärende väsentligt överstiger kostnaderna för prövningen.

Alternativ A1: Avgiften grundas på vattenföretagets beräknade kostnad

Avgiften för prövning enligt 11 kap. 9 § miljöbalken enligt lagrådsremissen skall preliminärt utgöra fyra promille av vattenföretagets beräknade kostnad.

En sådan avgift kan grundas på prövningsobjektets storlek enligt de kostnader som skall redovisas enligt 11 kap. 6 § i miljöbalken enligt lagrådsremissen: *En vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av det.*

Prövningen bör vara avgiftsfri för sökande med vattenföretag som beräknas kosta mindre än 1 miljon kronor. För större vattenföretag uttas avgift på fyra promille av den beräknade kostnaden för vattenföretaget – dock högst för en beräknad kostnad på 100 miljoner kronor. Avgiften avrundas till närmast lägre tusental kronor.

Vattenföretagets kostnad miljoner kronor	**Avgiftens storlek (vid 4 promille)**
Mindre än 1	0 kronor
1–100	4 000 kr–400 000 kr
Mer än 100	400 000 kr

Lägsta avgift som debiteras blir därmed 4 000 kronor och högsta avgift 400 000 kronor. Motivet för att slopa avgift för mindre vattenföretag är i första hand att minimera administrationskostnaderna. Om ingen avgift tas ut så utgör inte avgiften ett hinder för önskvärda, frivilliga ansökningar.

Avgiftens storlek på fyra promille har beräknats utifrån att omkring 1/3 av ärendena avser mindre vattenföretag (mindre än 1 miljon kronor). Övriga ärenden antas årligen uppgå till 260 (2/3 x 390). Den genomsnittliga kostnaden för vattenföretagen i dessa ärenden antas uppgå till ca 20 miljoner kronor. Antagandena har främst baserats på uppgifter från två vattendom-

stolar, vilket innebär att underlaget för avgifterna kan behöva breddas innan ett eventuellt införande.

Fördelen med konstruktionen är att den är enkel att hantera. Vidare är avgiften förutsebar för sökande.

Nackdelen är att sambandet mellan avgift och prestation inte är särskilt starkt. Avgiftsintäkterna riskerar att variera mycket mellan åren beroende på värdet av projekterade vattenföretag.

Ytterligare nackdelar med den beräknade kostnaden för vattenföretag är att det finns risk för att den inte alltid är tillförlitlig. Kostnaden borde emellertid vara tillräckligt tillförlitlig eftersom den – åtminstone i vissa mål – skall ligga till grund för domstolens beslut i vattenmålet.

I många fall redovisas inte kostnaden. I vissa fall beror det på att varken vattenlagen (3 kap. 6 §) eller domstolen kräver att uppgiften lämnas. En förutsättning för att kunna beräkna avgiftens storlek är att det alltid ställs krav på att ansökan skall innehålla en uppskattning av vad projektet kostar. Som stöd för detta borde prövningsmyndigheten kunna åberopa 27 kap. 3 §, förutom 11 kap. 6 § miljöbalken enligt lagrådsremissen. En grov ekonomisk uppskattning torde alltid vara möjlig att göra och dessutom vara tillräcklig som underlag för avgiftssättning.

I vissa fall kan sökande åberopa sekretesskäl för att utelämna kostnadsuppgiften. Om giltiga skäl för sekretess föreligger kan avgiften bestämmas preliminiärt med en definitiv bestämning vid en senare tidpunkt, t.ex. då upphandling är avklarad. Om det kan hävdas att kostnadsuppgiften inte får röjas ens på lång sikt kan man komma till rätta med detta genom att tillämpa olika avgiftsklasser enligt alternativ A2. I dessa fall behöver den sökande enbart ange inom vilket kostnadsintervall vattenföretaget ligger.

Om det visar sig att vattenföretagets verkliga kostnad väsentligt överstiger den kostnad som avgiften baserats på skall sökanden vara skyldig att meddela detta till prövningsmyndigheten för att avgiftens skall kunna omprövas. Uppgifterna bör kunna inhämtas med stöd av 27 kap. 3 § miljöbalken enligt lagrådsremissen.

Alternativ A2: Avgiften grundas på vattenföretagets beräknade kostnad, angivet som kostnadsklass

Alternativet innebär i princip att alternativ A1 tillämpas, med undantag för att vattenföretagens kostnader indelas i avgiftsklasser. Detta innebär att den sökande endast behöver redovisa ett intervall som mått på vattenföretagets kostnad. Nedanstående intervall utgör ett exempel som inte beräknats utifrån statistik från ärenden inom de olika intervallen.

Fördelen jämfört med alternativ A1 är att man kan minska eventuella sekretessproblemen. Även i de fall kostnaden är mycket svår att beräkna bör avgiften lättare kunna fastställas. Nackdelen, jämfört med alternativ A1, är att det uppstår tröskeleffekter.

Vilka ytterligare konsekvenser förslagen A1–A2 kan få har inte utretts.

Vattenföretagets kostnad miljoner kronor	Avgiftens storlek (baserat på medelvärde och avrundat nedåt) kronor
Mindre än 1	0
1 – 10	20 000
11 – 30	80 000
31 – 50	160 000
51 – 100	300 000
Mer än 100	300 000

Alternativ B: Avgifter efter typ av vattenföretag

Alternativet innebär att en heltäckande avgiftslista fastställs över olika typer av vattenföretag. Avgifterna grundas på genomsnittliga kostnader för prövning av respektive ärendeslag.

Fördelen är att sökande i förväg vet vad tillståndet kostar. Avgiftslistan är lätt att administrera då den väl har upprättats. Vidare finns det ett direkt samband mellan avgift och genomsnittlig kostnad för prestationen. Det kan också upplevas som rättvist att alla får betala lika mycket för samma typ av avgiftsobjekt.

Nackdelen är främst att det är mycket tidskrävande att upprätta avgiftslistan. Vidare uppstår också problem med möjligheterna att ta ut höga avgifter av betalningssvaga sökanden.

Alternativ C: Tidtaxa

Om tidtaxa tillämpas för prövningsverksamheten bör såväl ett lägsta som högsta avgiftsuttag per ärende gälla.

Den största fördelen med tidtaxa – om den tillämpas fullt ut – är att avgifterna korrelerar med de kostnader den avser att täcka, dvs. domstolens kostnader för prövning.

De nackdelar som bedöms föreligga i avgiftssystemet redovisas nedan.

Sökande vet inte på förhand vad det kommer att kosta. Det kan innebära en känsla av att vara utlämnad åt myndighetens godtycke, vilket är särskilt negativt då avgiftsuttaget kan variera kraftigt.

Varje enskilt ärendes kostnader måste särredovisas och hållas uppdaterade, ibland i flera år. Särredovisningen kan avse många små kostnader, t.ex. för telefonsamtal, som skall föras på rätt ärende. Problemen med särredovisningen blir sannolikt större då vattenlagsärenden blandas med alla de ärendeslag som skall hanteras inom de föreslagna miljödomstolarna. Administrationskostnaderna blir således höga.

Erfarenheter visar att det kan upplevas som svårt att ta betalt för de faktiska kostnaderna. Ett system baserat på timtaxor ger därför sannolikt en lägre grad av kostnadstäckning.

Små eller eljest betalningssvaga sökanden – både fysiska och juridiska personer – med komplexa ärenden blir svåra att debitera då fakturabeloppen kan bli mycket höga.

Tillsyn

Länstyrelserna bör svara för debiteringen av föreslagna avgifter för tillsyn.

I samtliga alternativ A–D bör avgiftsintäkterna redovisas mot inkomsttitel. Myndigheten tilldelas då ett anslag för förvaltningskostnader (ramanslag). Därigenom bestämmer statsmakterna ambitionsnivån för den avgiftsbelagda verksamheten.

Alternativ A: Timtaxa – frivillig

Tillsynsmyndigheten ges möjlighet att ta betalt, till exempel då företag inte följer villkor i tillståndsbeslut och orsakar extra tillsynskostnader. Enligt dagens kostnadsnivå kan debitering inledningsvis ske med 500 kronor per timme.

Fördelen med en frivillig timtaxa är att tillsynsmyndigheten kan avstå från att ta betalt för anmälningar som saknar grund. Vidare är sambandet mellan avgift och prestation relativt starkt.

Nackdelen är främst att det är svårt att ta betalt för faktiskt åtgångna resurser, vilket innebär en lägre grad av kostnadstäckning.

Små eller eljest betalningssvaga tillsynsobjekt med resurskrävande ärenden blir svåra att debitera då fakturabeloppen kan bli orimligt höga.

Alternativ B: Timtaxa – obligatorisk

Tillsynsmyndigheten kan åläggas – inte ges möjlighet – att ta betalt per timme. Även i detta fall måste dock möjlighet finnas att avstå från att ta ut avgift från tillsynsobjekt när det anses skäligt av tillsynsmyndigheten.

För- och nackdelar är i stort sett desamma som vid en frivillig timtaxa. Administrationskostnaderna torde bli högre än vid frivillig timtaxa. Avgiftsintäkterna borde dock bli högre med en obligatorisk timtaxa.

Alternativ C: Årsavgift

Den årliga avgift som bedöms motsvara verksamhetens kostnader uppgår till ett alldeles för lågt belopp för att motivera en årsavgift per tillsynsobjekt.

Antalet tillsynsobjekt som fått tillstånd finns förtecknade i vattenboken (vattenboksförordning 1983:789). Förteckningen har upprättats under flera decennier och uppdateras inte avseende t.ex. ägarbyten, fusioner och adressändringar. För att en årsavgift skall kunna införas krävs att vattendomstolarnas vattenböcker uppdateras intill dags dato och framgent. Detta torde innebära ett omfattande arbete.

Alternativ D: Ingen avgiftsbeläggning

Det främsta motivet för att inte avgiftsbelägga tillsynen är dess ringa omfattning samtidigt som antalet avgiftsadministrerande myndigheter är stort,

minst 20 myndigheter. Administrationskostnaderna bedöms därför bli höga i förhållande till årliga avgiftsintäkter på endast omkring 4 miljoner kronor. Beloppet motsvarar genomsnittliga avgiftsintäkter på mindre än 200 000 kronor *för varje* avgiftsadminstrerande myndighet.

Sammanslagen prövnings- och tillsynsavgift

Prövningsmyndigheten – i första hand respektive miljödomstol – bör svara för debiteringen av föreslagna avgifter som skall täcka kostnader för såväl prövning som tillsyn. Avgiftsintäkterna bör vidare redovisas mot inkomsttitel. Myndigheten tilldelas då ett anslag för förvaltningskostnader (ramanslag). Därigenom bestämmer statsmakterna ambitionsnivån för den avgiftsbelagda verksamheten.

Kostnaderna för avgiftsadministrationen kan minskas genom att avgiftsbeläggningen av tillsynsverksamheten inordnas i avgiftssystemet för prövning. Det skulle i så fall innebära att avgiften ökar från 4 till 5 promille av vattenföretagets uppskattade kostnad. Ytterligare en fördel är det kan vara lättare att uppnå full kostnadstäckning jämfört med alternativet att debitera enligt en särskild timtaxa för tillsynsverksamheten. Avgifterna, som skall täcka såväl tillsyn som prövning, konstrueras på motsvarande sätt som den tidigare redovisade prövningsavgiften.

Vattenföretagets kostnad	Avgiftens storlek (vid 5 promille)
Mindre än 1 miljon kr	0 kr
1 – 100 miljoner kr	5 000 kr – 500 000 kr
Mer än 100 miljoner kr	500 000 kr

Motiven för att förorda alternativet med sammanslagen avgift är dels tillsynens ringa omfattning, dels att vattenboken inte behöver uppdateras, dels att verksamheten inte är avgränsad i tiden, eftersom vattenföretagen ofta finns under en mycket lång tid.

En nackdel är att nytillkommande sökande får betala all tillsyn trots att de gamla vattenföretagen rimligtvis kräver mer tillsyn. En orättvisa kan uppstå genom att tillsynsobjekt som förorsakar faktiska tillsynskostnader helt slipper att betala. Den förstnämnda nackdelen kan dock delvis elimineras om en särskild tillsynsavgift införs för faktiskt genomförd tillsyn på äldre vattenföretag (tillkomna före miljöbalkens ikraftträdande).

8. Förordningsförslag

Förordning om avgifter för myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken (1998:000);

utfärdad den y 1998.

Regeringen föreskriver följande.

1 kap. Inledande bestämmelse

1 § Enligt denna förordning skall avgift betalas för statliga myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken (1998:000).

Avgiften betalas, i de fall som närmare anges i förordningen, i form av

1. en avgift för en ansökan om tillstånd, godkännande, medgivande eller dispens (ansökningsavgift),
2. en avgift för den prövning som en myndighet gjort eller avser att göra med anledning av en ansökan enligt 1, eller
3. en årlig avgift för en verksamhet.

Bestämmelser om rätt för kommunfullmäktige att meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn när det gäller en kommunal myndighets verksamhet finns i 27 kap. 1 § miljöbalken.

2 kap. Avgift för miljöfarlig verksamhet

1 § Avgift enligt 1 kap. 1 § första stycket för miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 1 § miljöbalken (1998:000) skall betalas årligen för kalenderår med de belopp som anges i bilagan till denna förordning.

2 § Avgiften skall betalas av den som

1. bedriver miljöfarlig verksamhet som anges med beteckningen A eller B i bilagan till förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet.
2. har tillstånd till annan än med 1. avsedd verksamhet som har prövats efter föreläggande att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 § andra stycket miljöbalken
3. har tillstånd till annan än med 1. avsedd verksamhet som har prövats frivilligt enligt 9 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken.

Har tillståndsprövning ägt rum skall avgiften bestämmas med utgångspunkt i tillåten produktionsvolym eller motsvarande.

Om det vid en fabrik, annan inrättning eller annan miljöfarlig verksamhet bedrivs verksamhet av sådan art eller omfattning som omfattar flera punkter i bilagan till denna förordning, skall avgift betalas enligt den punkt som föreskriver den högsta avgiften.

3 § Avgiften skall betalas från och med det kalenderår som följer efter det att beslut om tillstånd till verksamheten meddelats eller, om verksamheten bedrivs utan tillstånd, det år som följer efter det att den miljöfarliga verksamheten påbörjats. Betalning skall därefter erläggas med helt avgiftsbelopp för varje påbörjat kalenderår.

4 § Avgiften skall betalas efter beslut av länsstyrelsen som också tar emot och redovisar avgiften.

5 § Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen i det enskilda fallet – med hänsyn till verksamhetens omfattning, tillsynsbehovet och övriga omständigheter – sätta ned eller efterskänka avgiften. Statens naturvårdsverk får på samma grunder meddela föreskrifter om avsteg från bestämmelserna i detta kapitel.

6 § Naturvårdsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för länsstyrelsernas tillämpning av detta kapitel.

3 kap. Avgift för vattenverksamhet

1 § Avgift enligt 1 kap. 1 § första stycket för vattenverksamhet som avses i 11 kap. miljöbalken (1998:000) skall betalas av den som

1. ansöker om tillstånd till vattenverksamhet som avses i 11 kap. 9 § första stycket miljöbalken
2. frivilligt begär prövning enligt 11 kap 9 § andra stycket miljöbalken av annan än med 1. avsedd vattenverksamhet
3. ansöker om dispens enligt 11 kap. 14 § andra stycket miljöbalken
4. begär laglighetsprövning enligt 11 kap. 17 § av en vattenverksamhet eller en vattenanläggning
5. begär prövning enligt 11 kap. 23 § miljöbalken innan en anläggning för bortledande av grundvatten tas ur bruk.

2 § Avgift för länssyrelsernas tillsyn får i annat fall än som avses i 1 § tas ut av den som

1. äger en vattenanläggning som avses i 11 kap. 3 § miljöbalken (1998:000) och vars utförande har påbörjats före den 1 januari 1999
2. bedriver vattenverksamhet som avses i 11 kap. 2 § miljöbalken vilken har påbörjats före den 1 januari 1999.

Avgiften skall betalas, efter genomfört tillsynsbesök, till länstyrelsen med ett belopp om 3 000 kronor. Länsstyrelsen redovisar tillsynsavgiften och får, om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet, sätta ned eller efterskänka avgiften.

3 § Avgift vid ansökan enligt 1 § 1. eller 4. skall om inte annat följer av 4 § betalas med ett belopp som motsvarar fem promille av den beräknade kostnaden för vattenverksamheten enligt nedanstående tabell. För en be-

räknad kostnad som understiger 1 000 000 kronor tas ingen avgift ut. Avgiften får högst vara 500 000 kronor. Avgiften skall avrundas till närmast lägre tusental kronor. Beslut får meddelas om fördelning av avgiften på två eller flera betalningstillfällen.

Vattenverksamhetens kostnad i kronor	*Avgiftens storlek i kronor*
Lägre än 1 000 000	0
1 000 000 – 100 000 000	5 000 – 500 000
Högre än 100 000 000	500 000

Den som ger in en ansökan enligt första stycket är skyldig att till miljödomstolen lämna de uppgifter om kostnaden för vattenverksamheten, som behövs för att avgiftens storlek skall kunna bestämmas.

4 § Avgift enligt 1 § 1. eller 3. för markavvattning skall tas ut av länsstyrelsen i de fall som framgår av andra stycket.

För avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–13 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid följande avgiftsklasser tillämpas:

Ärendeslag	*Avgiftsklass*
Tillstånd till markavvattning enligt 11 kap. 9 § första stycket miljöbalken eller dispens enligt 11 kap. 14 § andra stycket miljöbalken för en dikeslängd av	
0 – 99 meter	4
100 – 999 meter	5
1 000 – 9 999 meter	7
10 000 meter och längre	9

Prövas flera ansökningar om markavvattning samtidigt och rör ansökningarna samma eller intilliggande markområden, skall avgift tas ut för den sammanlagda dikningslängd som ansökningarna avser.

5 § Avgift enligt 1 § 2., eller 5. skall betalas, när ansökan ges in, med följande belopp:

Ansökan avser	*Avgiftens storlek i kronor*
Frivillig prövning enligt 11 kap. 9 § andra stycket miljöbalken	5 000
Prövning enligt 11 kap. 23 § miljöbalken	5 000

6 § Avgift enligt 3 § skall betalas efter särskilt beslut av miljödomstolen innan ansökan prövas eller laglighetsprövning påbörjas. Miljödomstolen tar emot och redovisar avgiften.

Avgift enligt 5 § eller 8 § första stycket skall betalas till miljödomstolen som redovisar avgiften.

7 § Om det finns särskilda skäl får miljödomstolen i det enskilda fallet – med hänsyn till verksamhetens omfattning, tillsynsbehovet och övriga omständigheter – sätta ned eller efterskänka avgiften.

Har en avgift enligt 3 § fördelats på två eller flera betalningstillfällen, skall ränta enligt vad som föreskrivs i fråga om statens utlåningsränta betalas på de delbelopp för vilka betalningsuppskov har medgivits.

8 § Om det visar sig att ett vattenföretags verkliga kostnad väsentligt överstiger den kostnad som avgiften enligt 3 § baserats på är sökanden skyldig att meddela detta till miljödomstolen för att avgiften skall kunna omprövas. För miljödomstolens arbete med en sådan omprövning skall sökanden betala en avgift om 5 000 kronor som skall läggas ihop med den omprövade högre avgiften. De sammanslagna avgifterna skall betalas efter genomförd omprövning.

Om det visar sig att ett vattenföretags verkliga kostnad väsentligt understiger den kostnad som avgiften enligt 3 § baserats på skall miljödomstolen, efter ansökan, ompröva avgiften. För miljödomstolens arbete med en sådan omprövning skall sökanden betala en avgift om 5 000 kronor. Detta belopp skall dras i från det belopp som, efter genomförd omprövning, skall återbetalas av miljödomstolen.

Ränta skall inte tas ut eller betalas tillbaka vid omprövning enligt denna paragraf.

9 § Domstolsverket får meddela föreskrifter om omfattningen av de uppgifter som sökanden enligt 3 § andra stycket eller 8 § skall inge till miljödomstolen. Ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten, såvitt avser miljödomstolarnas tilllämpning av detta kapitel, meddelas av Domstolsverket.

4 kap. Avgift för täktverksamhet

1 § Avgift enligt 1 kap. 1 § första stycket för täktverksamhet som avses i 12 kap. 1 § första eller andra stycket miljöbalken (1998:000) skall betalas av den som är innehavare av tillståndet till täkten.

2 § Täktavgift enligt 1 § skall om inte annat följer av 3 § betalas årligen för tillståndsgiven mängd enligt följande tabell:

Tillståndsgiven mängd i ton	*Årlig avgift i kronor*
0 – 1 000	1 000
1 001 – 5 000	1 500
5 001 – 10 000	2 000
10 001 – 50 000	2 000
50 001 och däröver	12 000

3 § Avgift enligt 1 § för torvtäkt skall, oberoende av tillståndsgiven volym, betalas med ett belopp om 1 000 kronor.

4 § Avgiften skall betalas från och med det kalenderår som följer efter det att beslut om tillstånd till täktverksamheten meddelats. Betalning skall därefter erläggas med helt avgiftsbelopp för varje påbörjat kalenderår som tillståndet gäller. Om hela tillståndstiden endast avser en del av ett kalenderår skall avgift betalas för detta kalenderår.

5 § Avgiften skall betalas efter beslut av länsstyrelsen som också tar emot och redovisar avgiften.

6 § Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen i det enskilda fallet – med hänsyn till verksamhetens omfattning, tillsynsbehovet och övriga omständigheter – sätta ned eller efterskänka avgiften.

7 § Naturvårdsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för länsstyrelsernas tillämpning av detta kapitel.

5 kap. Avgift för genteknisk verksamhet

1 § Avgift enligt 1 kap. 1 § första stycket för genteknisk verksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket miljöbalken (1998:000) skall betalas av den som bedriver en sådan verksamhet eller ansöker om tillstånd till verksamheten eller gör en anmälan om verksamheten.

2 § De myndigheter som anges i x § förordningen (1998:002) om genetiskt modifierade organismer meddelar på respektive område föreskrifter om avgifter enligt 1 §.

6 kap. Avgift för hantering av kemiska produkter och biotekniska organismer

Kommentar: Kemikalieinspektionens (KemI) förslag avseende 14 kap. miljöbalken. Alternativt en upplysningsparagraf som hänvisar till en särskild avgiftsförordning på kemikalieområdet enligt KemI:s förslag

7 kap. Avgift för viss övrig verksamhet

1 § Avgift enligt 1 kap. 1 § första stycket skall tas ut av en statlig prövningsmyndighet i de fall som framgår av andra stycket.

För avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–13 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid nedan angivna avgiftsklasser tillämpas:

Ärendeslag enligt följande bestämmelser i miljöbalken (1998:000)	*Avgiftsklass*
Dispens enligt 7 kap. 10 § från föreskrifter som meddelats för naturminne	4
Dispens med stöd av föreskrifter om biotopskyddsområde som meddelats enligt 7 kap. 11 § andra stycket andra meningen Kommentar: Ansökningsavgiften betalas tillbaka, enligt 13 § avgiftsförordningen, om dispens begärs enbart för att vårda biotopskyddsområdet	5
Dispens med stöd av föreskrifter om fredning av djur- eller växtart som meddelats enligt 7 kap. 12 § Kommentar: Undersökningar i naturvårdssyfte kan vara skäl för återbetalning av avgiften enligt 13 § avgiftsförordningen	4
Dispens enligt 7 kap. 18 § från bestämmelserna om strandskyddsområde	5
Dispens enligt 7 kap. 20 § från föreskrifter om miljöskyddsområde	5
Dispens enligt 7 kap. 22 § från föreskrifter om vattenskyddsområde	5
Tillstånd enligt 7 kap. 23 § för marinvetenskaplig forskning	5
Dispens eller tillstånd ovan, inom särskilt skydds- eller bevarandeområde, som enligt 7 kap. 29 § första stycket inte får meddelas utan regeringens tillåtelse	6
Tillstånd enligt föreskrifter, meddelade med stöd av 8 kap. 4 §, om skydd av vilt levande djur- eller växtarter	4
Anmälan för samråd enligt föreskrifter meddelade med stöd av 12 kap. 6 § andra stycket	5
Tillstånd enligt 12 kap. 10 § till uppförande av vilthägn	6
Dispens enligt föreskrifter, meddelade med stöd av 15 kap. 27 §, från förbud att dumpa avfall	4

2 § De myndigheter som anges i förordningarna nedan får på respektive område meddela föreskrifter om avgifter som avses i 1 kap. 1 § första stycket.

Förordningar

x § hälsoskyddsförordningen (1998:003)

x § förordningen (1998:004) om skötsel av jordbruksmark

x § förordningen (1998:005) om avfall och producentansvar.

8 kap. Överklagande m.m.

1 § Bestämmelser om överklagande av beslut enligt denna förordning finns i 19 och 23 kap. miljöbalken (1998:000).

2 § Beslut om betalning av avgift får verkställas enligt utsökningsbalken.

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Genom förordningen upphävs

a) förordningen (1989:598) om avgift för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen (1969:387),

b) förordningen (1984:381) om täktavgift.

3. För täktverksamhet för vilken täktavgift har bestämts enligt 4 § förordningen (1984:381) om täktavgift gäller äldre bestämmelser. Efter ett sådant täkttillstånds utgång eller efter omprövning av tillståndet skall dock denna förordning tillämpas.

4. I fråga om överklagande av beslut om avgift som meddelats före ikraftträdandet av denna förordning gäller äldre bestämmelser.

5. Bestämmelser om fortsatt giltighet av föreskrifter som meddelats med stöd en lag som upphävs genom miljöbalken (1998:000) finns i 4 § lagen (1998:101) om införande av miljöbalken.

Kommentar: Kemikalieinspektionens förslag till övergångsbestämmelser tillkommer om inspektionens förslag tas in i 6 kap.

Bilaga

Förteckning över sådana miljöfarliga verksamheter för vilka skyldighet föreligger att betala avgift enligt 2 kap. i denna förordning

1. Miljöfarlig verksamhet som anges med beteckningarna A eller B i bilagan till förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet

VERKSAMHET

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
JORDBRUK, M.M.			
Djurhållning, m.m.			
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-1	3 000	1 300
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-1	3 000	1 300
VATTENBRUK			
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	05.02-1	120 kr/ton	40 kr/ton
MALM, MINERAL, KOL, OLJA, M.M.			
Kol			
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av stenkol	10.1-1	52 000	18 000
provbrytning av stenkol	10.1-2	25 000	8 800
Råpetroleum och naturgas			
anläggning för provborrning efter, eller utvinning av, råolja eller naturgas	11.1-1		
- provborrning eller utvinning till sjöss		10 300	3 600
- provborrning på land		0	0
- utvinning på land		5 200	1 800
Uran- och toriummalm			
utvinning av, eller gruvanläggning för brytning av, uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	12.0-1	187 000	66 000

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
Metallmalmer			
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm med anläggning för anrikning eller pelletering eller anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm	13.1-1		
- utvinning av, eller gruvanläggning för brytning av, järnmalm med anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm		150 000	52 000
- endast fristående anrikningsverk		74 000	26 000
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm utan anläggning för anrikning eller pelletering	13-1-2	74 000	26 000
provbrytning av järnmalm	13.1-3	52 000	18 000
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm med anläggning för anrikning eller anläggning för anrikning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-1		
- utvinning av, eller gruvanläggning för brytning av, icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm, med anläggning för anrikning		187 000	66 000
- endast fristående anrikningsverk		150 000	52 000
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm utan anläggning för anrikning	13.2-2	150 000	52 000
provbrytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-3	52 000	18 000

LIVSMEDEL, DRYCKESVAROR, M.M.			
slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-1		
- mer än 50 000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 5 000 ton men högst 50 000 ton per år		25 000	8 800
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.1-3	52 000	18 000
anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton råvara per år	15.1-6		
- för en produktion baserad på mer än 10 000 ton råvara per år		74 000	26 000
- för en produktion baserad på mer än 1 000 men högst 10 000 ton råvara per år		25 000	8 800
anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	15.2-1		
- mer än 6 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 2 000 ton men högst 6 000 ton per år		25 000	8 800
- mer än 200 ton men högst 2 000 ton per år		10 300	3 600
anläggning för beredning eller konservering av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år	15.3-1		
- mer än 50 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 2 000 ton men högst 50 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-1		
- mer än 100 000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 50 000 ton men högst 100 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 ton men högst 50 000 ton per år		25 000	8 800

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-3	25 000	8 800
mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 000 ton per år	15.51-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av glass för en produktion av mer än 5 000 ton per år	15.52-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av kvarnprodukter för en produktion av mer än 50 000 ton per år	15.61-1	52 000	18 000
anläggning för tillverkning av stärkelse- eller stärkelsederivat	15.62-1	52 000	18 000
anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av socker	15.83-1	52 000	18 000
anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 20 000 ton per år	15.84-1	52 000	18 000
anläggning för rostning av kaffe för en produktion av mer än 3 000 ton per år	15.86-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av jäst	15.89-1	74 000	26 000
anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.8-1	52 000	18 000
anläggning för framställning av råsprit eller av alkoholhaltiga drycker där destillation förekommer	15.9-1	52 000	18 000
bryggeri för en produktion av mer än 5 000 kubikmeter maltdryck per år	15.96-1		
- mer än 20 000 kubikmeter maltdryck per år		52 000	18 000
- mer än 5 000 men högst 20 000 kubikmeter maltdryck per år		25 000	8 800
anläggning för framställning av malt	15.97-1	10 300	3 600

TEXTILVAROR			
anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial för en produktion av mer än 200 ton textilier eller garner per år	17-1		
- mer än 2 000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 1 000 ton men högst 2 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 200 ton men högst 1 000 ton per år		25 000	8 800

PÄLSSKINN, LÄDER			
anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	18.3-1		
- mer än 1000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	19.1-1		
- mer än 1000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år		25 000	8 800

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
TRÄVAROR			
sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) eller kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år	20-1		
- mer än 200 000 kubikmeter per år		52 000	18 000
- mer än 60 000 men högst 200 000 kubikmeter per år		25 000	8 800
tillverkning av fanér, plywood, lamellträ, spånskivor eller andra produkter av spån	20.2-1	25 000	8 800
tillverkning av träfiberskivor	20.203-1		
- mer än 20 000 ton per år		113 000	40 000
- högst 20 000 ton per år		52 000	18 000
MASSA, PAPPER OCH PAPPERSVAROR			
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av mer än 200 000 ton per år	21.111-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av högst 200 000 ton per år	21.111-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av halvkemisk massa	21.111-3	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av sulfatmassa	21.112-1		
- med blekeri för en produktion av mer än 300 000 ton per år		250 000	87 000
- med blekeri för en produktion av högst 300 000 ton per år		187 000	66 000
- utan blekeri		150 000	52 000
anläggning för tillverkning av sulfitmassa	21.113-1		
- med blekeri för en produktion av mer än 300 000 ton per år		250 000	87 000
- med blekeri för en produktion av högst 300 000 ton per år		187 000	66 000
- utan blekeri		150 000	52 000
anläggning för ointegrerad tillverkning av papper eller kartong	21:12-1	74 000	26 000
GRAFISK OCH FOTOGRAFISK PRODUKTION			
tryckeri där tryckning sker med heatsetteknik	22.2-1	25 000	8 800
anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-1		
- med utsläpp av processavloppsvatten:			
- mer än 50 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år		25 000	8 800
- mer än 15 000 men högst 50 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år		10 300	3 600
- där processavloppsvatten omhändertas		10 300	3 600
STENKOLSPRODUKTER, RAFFINERADE PETROLEUMPRODUKTER, ANDRA GASFORMIGA BRÄNSLEN SAMT KÄRNBRÄNSLE			
anläggning för tillverkning av koks eller andra produkter ur stenkol	23.1-1	74 000	26 000

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
anläggning för framställning av gasformiga bränslen	40.2-1	52 000	18 000
anläggning för raffinering av mineraloljor	23.2-1		
- mer än 500 000 ton mineralolja per år		250 000	87 000
- högst 500 000 ton mineralolja per år		150 000	52 000
anläggning för behandling, omhändertagande eller lagring av kärnbränsle	23.3-1	74 000	26 000

KEMIKALIER OCH KEMISKA PRODUKTER			
anläggning för framställning av acetylengas eller lustgas	24.11-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.12-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-1		
- mer än 50 000 ton klor per år		187 000	66 000
- högst 50 000 ton klor per år		113 000	40 000
anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2	187 000	66 000
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.14-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	24.15-1	187 000	66 000
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2	74 000	26 000

107

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.2-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 000 ton per år	24.3-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstanser där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.4-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening,eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.5-3	25 000	8 800

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 000 ton per år	24.5-4	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen eller pyrotekniska artiklar, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.61-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av ammunition	29.6-1	10 300	3 600
Anläggning för tillverkning av fotokemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-1	113 000	40 000
Anläggning för tillverkning av fotokemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av fotografisk film eller fotografiskt papper eller fotokemikalier, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.64-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-1	113 000	40 000
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-2	74 000	26 000
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.66-3	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av regenererad cellulosa	24.7-1		
- mer än 5 000 ton per år		150 000	52 000
- högst 5 000 ton per år		74 000	26 000

GUMMI- OCH PLASTVAROR			
anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-1		

109

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
- mer än 10 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer, för en produktion av mer än 10 ton per år	25.2-1		
- mer än 100 ton polyester eller motsvarande per år		25 000	8 800
- mer än 10 ton men högst 100 ton polyester eller motsvarande per år		10 300	3 600
anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen inte omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer och där tillverkningen omfattar kalandrering eller beläggning	25.2-3	25 000	8 800

ICKE-METALLISKA MINERALISKA PRODUKTER			
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	26.1-1		
- mer än 1 000 ton tung blykristall eller blykristall (helkristall) eller mer än 2 000 ton kristall (halvkristall) hanteras per år		52 000	18 000
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton tung blykristall eller blykristall (helkristall) eller mer än 500 ton men högst 2 000 ton kristall (halvkristall) hanteras per år		25 000	8 800
- mer än 5 ton men högst 100 ton tung blykristall eller blykristall (helkristall) eller mer än 5 ton men högst 500 ton kristall (halvkristall) hanteras per år		10 300	3 600
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	26.1-2		
- mer än 20 000 ton annat glas hanteras per år		74 000	26 000
- mer än 3 000 ton men högst 20 000 ton annat glas hanteras per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 ton men högst 3 000 ton annat glas hanteras per år		25 000	8 800
- mer än 500 ton men högst 1 000 ton annat glas hanteras per år		10 300	3 600
anläggning för tillverkning av mineralull (glasull eller stenull)	26-1		
- mer än 10 000 ton per år		74 000	26 000
- högst 10 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för tillverkning av keramiska produkter (med undantag av keramiska golv- eller väggplattor eller murtegel) för en produktion av mer än 50 ton per år	26.2-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av keramiska golv- eller väggplattor för en produktion av mer än 50 ton per år	26.3-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av tegel genom bränning	26.4-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av cement	26.51-1	150 000	52 000
anläggning för framställning av kalk, krita eller kalkprodukter för en produktion av mer än 10 000 ton per år	26.52-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av varor av lättbetong	26.611-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av varor av gips	26.62-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av asbest eller asbestbaserade produkter	26.829-1	52 000	18 000
anläggning för tillverkning av lättklinker	26.829-2	25 000	8 800

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
STÅL OCH METALL			
järn- eller stålverk med masugn, tunnelugn, ljusbågsugn eller AOD-konverter	27-1		
- mer än 1 000 000 ton per år		250 000	87 000
- mer än 100 000 ton per år men högst 1 000 000 ton per år		187 000	66 000
- högst 100 000 ton per år		74 000	26 000
järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av mer än 50 000 ton per år	27-2	74 000	26 000
järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av högst 50 000 ton per år	27-3	52 000	18 000
järn- eller stålverk med induktionsugnar, ESR-anläggning	27-4	52 000	18 000
ferrolegeringsverk	27-5	150 000	52 000
anläggning för pyro-, elektro- eller hydrometallurgisk framställning av icke-järnmetallprodukter ur malm, anrikad malm, stoft eller koncentrat	27.4-1		
- för en produktion av mer än 80 000 ton per år		250 000	87 000
- för en produktion av mer än 30 000 ton men högst 80 000 ton per år		150 000	52 000
- för en produktion av mer än 3 000 ton men högst 30 000 ton per år		74 000	26 000
- för en produktion av högst 3 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för smältning eller raffinering av icke-järnmetaller ur annan råvara än malm, anrikad malm, stoft eller koncentrat	27.4-2		
- för en produktion av mer än 80 000 ton per år		187 000	66 000
- för en produktion av mer än 30 000 ton men högst 80 000 ton per år		113 000	40 000
- för en produktion av mer än 3 000 ton men högst 30 000 ton per år		52 000	18 000
- för en produktion av högst 3 000 ton per år		25 000	8 800

ELEKTRISKA ARTIKLAR			
anläggning för tillverkning av elektrisk tråd eller kabel	31.3-1	25 000	8 800
anläggning för tillverkning av batterier eller ackumulatorer	31.4-1	150 000	52 000
anläggning för tillverkning av kol- eller grafitelektroder	31.6-1	150 000	52 000

PLATTFORMAR			
byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan, än helt tillfällig, ankring eller förtöjning av plattformar för reparation, ombyggnad eller annan anledning	35.11-1	150 000	52 000
plattform för verkstad på vattnet när fråga är om förläggning nära kusten för montering, utrustning, ombyggnad, reparation, underhåll eller liknande åtgärd	35.11-2	74 000	26 000

EL, GAS, VÄRME OCH KYLA			
kärnkraftverk och andra kärnreaktorer	40.1-1	74 000	26 000
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 200 MW	40-1		
- gasturbinanläggning		25 000	8 800

111

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
- övriga anläggningar		113 000	40 000
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW	40-2		
- mer än 100 MW men högst 200 MW		52 000	18 000
- mer än 10 MW men högst 100 MW		25 000	8 800
gasturbinanläggning med en total installerad tillförd effekt av högst 200 MW	40.1-3	10 300	3 600
gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW	40.1-4	5 200	1 800
anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme eller kyla ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en uttagen effekt av mer än 10 MW	40.3-1	10 300	3 600
INFRASTRUKTUR			
hamnar, lastnings- eller lossningskajer som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton	63.22-1	52 000	18 000
civil flygplats med instrumentbana över 1 200 m	63.23-1		
- mer än 50 000 landningar per år		187 000	66 000
- mer än 20 000 men högst 50 000 landningar per år		113 000	40 000
- mer än 5 000 men högst 20 000 landningar per år		52 000	18 000
- högst 5 000 landningar per år		25 000	8 800
flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 m	75.224-1	52 000	18 000
SKJUTBANOR, SKJUTFÄLT			
skjutbana, skjutfält samt annan anläggning som disponeras av Försvarsmakten eller Försvarets materielverk och som är stadigvarande inrättad för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen utomhus	75.225-1		
- skjutbana för enbart finkalibrig ammunition		5 200	1 800
- övriga anläggningar		10 300	3 600
civilt skjutfält som är stadigvarande inrättat för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen	29.6-2	10 300	3 600
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD			
akutsjukhus	85.11-1	25 000	8 800
anläggning för sterilisering av sjukvårdsartiklar där etylenoxid används som steriliseringsmedel	85.14-1	10 300	3 600
TANKRENGÖRING			
anläggning för tvättning av tankar eller fat som används för förvaring eller för transport av kemiska produkter	74.702-1	10 300	3 600

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
AVLOPPSRENING			
avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 2 000 personekvivalenter	90.001-1		
- mer än 100 000 personekvivalenter		113 000	40 000
- mer än 20 000 men högst 100 000 personekvivalenter		52 000	18 000
- mer än 2 000 men högst 20 000 personekvivalenter		25 000	8 800
SKROT OCH ANNAT AVFALL ÄN FARLIGT AVFALL			
anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1		
- den hanterade avfallsmängden är mer än 50 000 ton per år		52 000	18 000
- den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton men högst 50 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-1		
- den hanterade avfallsmängden för sortering är mer än 75 000 ton per år		25 000	8 800
- den hanterade avfallsmängden för sortering är mer än 10 000 ton men högst 75 000 ton per år		10 300	3 600
- den hanterade avfallsmängden för omlastning är mer än 10 000 ton per år		5 200	1 800
anläggning för mellanlagring av avfall, om tillfört avfall lagras kortare tid än ett år och den totala avfallsmängden är mer än 10 000 ton vid något enskilt tillfälle under året (omfattar inte farligt avfall)	90.002-3	10 300	3 600
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-1	113 000	40 000
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-2		
- den tillförda mängden avfall är mer än 20 000 ton men högst 100 000 ton per år		52 000	18 000
- den tillförda mängden avfall är mer än 10 000 ton men högst 20 000 ton per år		25 000	8 800
- den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 10 000 ton per år		10 300	3 600
anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 200 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-1		
- den tillförda mängden avfall är mer än 20 000 ton men högst 100 000 ton per år		52 000	18 000
- den tillförda mängden avfall är mer än 10 000 ton men högst 20 000 ton per år		25 000	8 800
- den tillförda mängden avfall är mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år		10 300	3 600
- den tillförda mängden avfall är mer än 200 ton men högst 1 000 ton per år		5 200	1 800
upplägging eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken inte bedöms som ringa	90.007-1	10 300	3 600

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
FARLIGT AVFALL			
anläggning för omlastning eller mellanlagring av oljeavfall eller förbrukade blybatterier eller annat farligt avfall	90.005-1	10 300	3 600
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-1		
- behandling genom förbränning:			
- den tillförda mängden är mer än 25 000 ton per år		250 000	87 000
- den tillförda mängden är mer än 5 000 ton men högst 25 000 ton per år		74 000	26 000
- den tillförda mängden är mer än 1 000 ton men högst 5 000 ton per år		25 000	8 800
- annan behandling än förbränning:			
- den tillförda mängden är mer än 25 000 ton per år		113 000	40 000
- den tillförda mängden är mer än 10 000 ton men högst 25 000 ton per år		52 000	18 000
- den tillförda mängden är mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år		25 000	8 800
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-2		
- behandling genom förbränning		25 000	8 800
- annan behandling än förbränning		10 300	3 600
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, om avfallet uppkommit i egen anläggning	90.006-3	10 300	3 600
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	90.006-4	52 000	18 000
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5		
- den tillförda mängden är mer än 10 000 ton men högst 20 000 ton per år		25 000	8 800
- den tillförda mängden är högst 10 000 ton per år		10 300	3 600
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-6		
- den tillförda mängden är mer än 25 000 ton per år		187 000	66 000
- den tillförda mängden är mer än 1 000 ton men högst 25 000 ton per år		113 000	40 000
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-7		
- den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år		25 000	8 800
- deponering av högst 1 000 ton kvicksilverhaltiga belysningskällor per år		10 300	3 600
anläggning för destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon	90.006-8	10 300	3 600

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod utifrån SNI	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
FÖRORENAD MARK M.M.			
Behandling av förorenad mark, förorenat grundvatten eller förorenade sediment (in situ)	90.006-9		
- behandlingen avser mer än 10 000 ton		25 000	8 800
- behandlingen avser högst 10 000 ton		10 300	3 600

BEGRAVNINGSVERKSAMHET			
krematorium	93.03-1	10 300	3 600

VERKSAMHETER INOM VILKA FÖLJANDE PROCESSER INGÅR

Verksamheten klassificeras med företagets SNI-kod med en tilläggsbokstav efter ett bindestreck för angivande av process som föranleder miljöprövning.

Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod för process som föranleder prövning	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering där träskyddsmedel används	-i1		
- mer än 10 000 kubikmeter per år		52 000	18 000
- mer än 500 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter per år		25 000	8 800
- högst 500 kubikmeter per år		10 300	3 600
träskyddsbehandling genom doppning där träskyddsmedel används	-i2		
- mer än 10 000 kubikmeter per år		52 000	18 000
- mer än 500 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter per år		25 000	8 800
- högst 500 kubikmeter per år		10 300	3 600
kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling av metall (t.ex. kromatering, anodisering, svartoxidering, passivering), annan beläggning med metall, betning med undantag av betning med betpasta, fosfatering med undantag av järnfosfatering, våttrumling av annan metall än aluminium eller stål	-y1		
- varmförzinkning med uppsamling och filter för flussrök med en förbrukning av			
- mer än 10 000 ton zink per år		25 000	8 800
- mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton zink per år		10 300	3 600
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton zink per år		5 200	1 800
- högst 100 ton zink per år		2 400	800
- varmförzinkning utan uppsamling och filter för flussrök med en förbrukning av			
- mer än 10 000 ton zink per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton zink per år		25 000	8 800
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton zink per år		10 300	3 600
- högst 100 ton zink per år		5 200	1 800

115

Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod för process som föranleder prövning	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
- annan ytbehandling med utsläpp av process- och sköljvatten av			
- mer än 10 000 kubikmeter per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter år		25 000	8 800
- mer än 100 kubikmeter men högst 1 000 kubikmeter per år		10 300	3 600
- högst 100 kubikmeter per år		5 200	1 800
- annan ytbehandling utan utsläpp av process- eller sköljvatten men med utsläpp av stoft		10 300	3 600
- annan ytbehandling utan utsläpp av process- eller sköljvatten eller stoft		2 400	800
borttagning av lack eller färg från material av metall med termiska eller kemiska metoder för mer än 10 ton metallgods per år	-a1	25 000	8 800
gjutning för en produktion av mer än 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium	-g1		
- gjuteri där form- eller kärnsand användes:			
- mer än 10 000 ton per år		52 000	18 000
- mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år		25 000	8 800
- mer än 200 ton men högst 1 000 ton per år		10 300	3 600
- mer än 100 ton men högst 200 ton per år		5 200	1 800
- gjuteri där form- eller kärnsand inte användes:			
- mer än 10 000 ton per år		25 000	8 800
- mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år		10 300	3 600
- mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år		5 200	1 800
gjutning för en produktion av mer än 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium eller magnesium	-g3		
- mer än 10 000 ton per år		113 000	40 000
- mer än 3 000 ton men högst 10 000 ton per år		74 000	26 000
- mer än 1 000 ton men högst 3 000 ton per år		25 000	8 800
- mer än 200 ton men högst 1 000 ton per år		10 300	3 600
- mer än 50 ton men högst 200 ton per år		5 200	1 800
- mer än 10 ton men högst 50 ton per år		2 400	800
verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30	-m1		
- verkstadsindustri med mer än 100 000 kvadratmeter verkstadsyta (tillverkningsyta där endast montering förekommer skall räknas bort)		113 000	40 000
- verkstadsindustri med högst 100 000 kvadratmeter verkstadsyta		52 000	18 000
verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta	-v1	25 000	8 800

VERKSAMHETER INOM VILKA HANTERING AV KEMISKA ÄMNEN, M.M. SKER

Verksamheten klassificeras med företagets SNI-kod med en tilläggsbokstav efter ett bindestreck för angivande av prövningsskäl.

Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § miljöbalken	Kod för prövningsskäl	Avgift i kronor om	
		länsstyrelse utövar tillsynen	kommun utövar tillsynen
förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	-o1		
- mer än 50 ton organiska lösningsmedel per år		52 000	18 000
- mer än 20 ton men högst 50 ton organiska lösningsmedel per år		25 000	8 800
- mer än 10 ton men högst 20 ton organiska lösningsmedel per år		10 300	3 600
framställning av produkter där mer än 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	-o3	25 000	8 800
framställning av produkter där mer än 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	-h1	25 000	8 800
omtappning av mer än 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h3	10 300	3 600
omtappning av mer än 10 ton ofullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h4	10 300	3 600
förbrukning av mer än 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	-h7	25 000	8 800
hantering av mer än 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år	-k1	25 000	8 800
lagring av mer än 50 miljoner normalkubikmeter naturgas per år	-n1	25 000	8 800
lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten, om lagerkapaciteten är mer än 10 000 kubikmeter toppmätt volym	-t1	10 300	3 600

2. Annan än i avdelning 1 angiven miljöfarlig verksamhet som har prövats efter föreläggande att ansöka om tillstånd, se 9 kap. 6 § andra stycket miljöbalken (1998:000)

Avgift: 3 000 kronor.

3. Annan än i avdelning 1 och 2 angiven miljöfarlig verksamhet som har prövats frivilligt, se 9 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken (1998:000)

Avgift: 1 000 kronor.

Förordning om avgifter för myndigheters prövning enligt lagen (1998:100) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning;

utfärdad den y 1998.

Regeringen föreskriver följande.

1 § Enligt denna förordning får länsstyrelsen ta ut avgift för prövning av fråga om tillstånd eller medgivande som avses i 6, 7 eller 9 §§ lagen (1998:100) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.

2 § Avgift enligt 1 § får tas ut av länsstyrelsen i enlighet med vad som framgår av andra stycket.

För avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–12 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid nedan angiven avgiftsklass tillämpas:

Ärendeslag	*Avgiftsklass*
Tillstånd eller medgivande som avses i 1 §	5

3 § Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen i det enskilda fallet sätta ned eller efterskänka avgiften.

4 § För en kommunal myndighets prövning av fråga om tillstånd eller medgivande som avses i 5–7 eller 9 §§ lagen (1998:100) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning får kommunen ta ut avgift enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas. Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas. I övrigt skall 3, 5–6 §§ gälla.

5 § Beslut om betalning av avgift får verkställas enligt utsökningsbalken.

6 § En kommuns beslut i ett särskilt fall enligt en sådan kommunal taxa som anges i 4 § överklagas till länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende och länsstyrelsens beslut om betalning av avgift enligt 2 § överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

119

Bilagor

SNVs bedömning av resurser (kostnader) för prövning och tillsyn av täktverksamhet

	Nuvarande nivå* (tkr)	Förslag ökning** %	Förslag ökning** (tkr)	Förslag ny nivå (tkr)
Tillståndsprövning	9 945	5%	450	10 395
Operativ tillsyn	2 820	111%	3 135	5 955
Allmänna råd, utbildning, information, utredningar	1 485	21%	315	1 800
Hushållsplanering, inventering	0		2 000	2 000
Grusarkiv	750	13%	100	850
TOTAL	15 000		6 000	21 000

Administrativa kostnader samt övriga overheadkostnader är inräknade.

*Beloppen är relativt grova uppskattningar som baseras på enkäter 1994 och 1997.
Fördelningen på tillståndsprövning, operativ tillsyn samt allmänna råd m m görs schablonmässigt med relationerna 70%, 20% samt 10%.

**Här ingår bl a kostnader som idag delvis ligger på kommunerna i de fall dessa övertagit tillsynen enligt ML. Tillsynsarbetet bedöms vara kraftigt eftersatt i nuläget.
Beloppen avser beräknade kostnader för staten om inga kommuner övertar den operativa tillsynen.
Resursbehov för inventeringar och hushållsplanering beräknas uppgå till sammanlagt 2 000 tkr per år. Inventeringar sker inte varje år, utan återkommer med några års mellanrum. När inventeringar inte bedrivs behövs istället resurser för hushållsplanering, vilket idag saknas.
Resursbehov för grusarkiv enligt SGUs uppskattning.

SNVs bedömning av resursbehov för prövning och tillsyn av täktverksamhet, uppdelat på myndigheter (tkr)

(initial budgetfördelning, därefter kan fakturering ske mellan myndigheter eller från annan part)

	Myndighet			Total
	Länsstyrelser tot	SNV	SGU	
Tillståndsprövning	10 095	300	0	10 395
Operativ tillsyn	5 955	0	0	5 955
Allmänna råd, utbildning, information, utredningar	1 200	600	0	1 800
Hushållsplanering, inventering	0	2 000	0	2 000
Grusarkiv	0	0	850	850
TOTAL	17 250	2 900	850	21 000

Totalt antal tillståndsgivna täkter

(källa: Grus, sand och industrimineral. Produktion och tillgångar. SGU PM 1997:3, sid 5)

	Typ av täkt				
	Grus/sand	Berg	Industri-mineral	Övriga	**Totalt**
1994	4 009	432	204	525	5 170
1995	3 785	487	203	471	4 946
1996	3 519	520	203	364	4 606
Genomsnitt	3 771	480	203	453	**4 907**

Inkluderar alla täkter med tillstånd, d v s även om brytning ej sker (tillsyn ska ske ändå, dessutom bra incitament avsluta täkt).
I kolumnen för "övriga" har separata krossar exkluderats.

Totalt resursbehov uppdelat i prövning och tillsyn, samt avgift per täkt (tkr)

Ej klassindelat

Avgift per täkt		
	Prövning	
	Tillståndsprövning	10 395
	Hushållsplan/inventering	1 000
	Grusarkiv	425
	Allmänna råd, utbildning, info, utredningar	900
	Prövning	**12 720**
	Tillsyn	
	Operativ tillsyn	5 955
	Hushållsplan/inventering	1 000
	Grusarkiv	425
	Allmänna råd, utbildning, info, utredningar	900
	Tillsyn	**8 280**
4,28	**Totalt**	**21 000**

Avgiften är framräknad genom att dividera den totala kostnaden om 21 mkr med antalet täkter i genomsnitt de senaste tre åren (bilaga 2).

Uppdelningen i prövning och tillsyn har ej använts i föreliggande förslag, men kan användas om en uppdelning av avgiften i prövning och tillsyn skulle vara önskvärd. Preliminära beräkningar indikerar dock att prövningsavgiften i sådana fall skulle bli relativt hög jämfört med tillsynsavgiften (klart högre, eftersom totalkostnaden för prövning inte kan fördelas på lika många objekt som tillsyn).

Storleksklasser och avgifter

Antar jämn fördelning mellan storleksklasserna

Klass	Tillståndsgiven mängd ballast (ton)	Tillståndsgiven mängd torv (m^3)	Andel	Avgift (tkr)
A	0 - 1 000	alla täktstorlekar	20%	1
B	1 001 - 5 000	-	20%	1,5
C	5 001 - 10 000	-	20%	2
D	10 001 - 50 000	-	20%	5
E	50 001 -	-	20%	12

Sammanslagen årsavgift för prövning och tillsyn (4,3 tkr i snitt)

0,20*A + 0,20*B + 0,20*C + 0,20*D + 0,20*E = 4,3
0,2*1 + 0,2*1,5 + 0,2*2 + 0,2*5 + 0,2*12 = 4,3

Vid klassindelningen har utgångspunkten varit frekvensfördelning 1996
enligt rapporten "Grus, sand och industrimineral. Produktion och tillgångar. SGU PM 1997:3", sid 7.
Andelen per klass är inte exakt 20%. Gränserna har och också satts med hänsyn till
att vara "jämna" (1000, 5000, 10000, 50000).
Verkliga relationer mellan andel täkter i varje klass kommer att variera över tiden.

SNVs bedömning av hur stor andel av tillsynsavgiften som ska täcka statlig tillsyn och prövning i de fall kommun bedriver den operativa tillsynen (tkr).

(i exemplet antas att all operativ tillsyn bedrivs av kommuner)

	1	2	3	4	5	6	7	8
	Förslag ny nivå	Tillsyn avser (%)	Tillsyn avser	Kommunal tillsyn därav	Statlig tillsyn därav	Prövning avser	Statlig prövning	Statlig total (kol 5+7)
Prövning	10 395	0%	0	0	0	10 395	10 395	10 395
Tillsyn	5 955	100%	5 955	5 955		0	0	0
Allmänna råd, utbildning, information, utredningar	1 800	50%	900	0	900	900	900	1 800
Hushållsplanering, inventering	2 000	50%	1 000	0	1 000	1 000	1 000	2 000
Grusarkiv	850	50%	425	0	425	425	425	850
TOTAL	21 000		8 280	5 955	2 325	12 720	12 720	15 045
				71,9%	28,1%		100,0%	71,6%

Fördelning kommun/stat om avgiften delas upp i prövning och tillsyn och staten tar separat tillsynsavgift, även i de fall kommunen bedriver tillsynen (ca 28% av beräknad statlig tillsynsavgift betalas till staten även om kommunen bedriver tillsynen).

Statlig andel om avgiften ej delas upp i prövning och tillsyn, om kommunen bedriver tillsynen (15 045 / 21 000). Avrundas till förslagsvis 70%.

Förskottsproblematiken

Är täktavgiften idag för hög, d v s är den högre än kostnaderna?
Betalar ju i förskott för tillsyn som räcker ett antal år framåt (10 år vanligt).
Om antar att slutar ge tillstånd helt idag, så kommer tillsynsbehov kvarstå i 10 år
=> redan betalade pengar ska räcka i 10 år => det kanske inte ens är full kostnadstäckning...

Kommer att bli glapp när går över till ny princip (ej förskott), som gör att intäkterna under ett antal år kommer understiga kostnaderna (givet att volymen är oförändrad).

Ex:			
År 1 10 nya täkter Tillstånd 10 år Tillståndsgiven volym 10 000 ton/styck Intäktsavgifter totalt år 1-4 Kostnader totalt år 1-10 **Intäkter/år, år 1-4** **Kostnader/år, år 1-10**	 26 000 26 000 **6 500** **2 600**	**År 3** 10 nya täkter Tillstånd 10 år Tillståndsgiven volym 10 000 ton/styck Intäktsavgifter totalt år 3-6 Kostnader totalt år 3-12 **Intäkter/år, år 3-6** **Kostnader/år, år 3-12**	 26 000 26 000 **6 500** **2 600**	etc År 5-12
År 2 10 nya täkter Tillstånd 10 år Tillståndsgiven volym 10 000 ton/styck Intäktsavgifter totalt år 2-5 Kostnader totalt år 2-11 **Intäkter/år, år 2-5** **Kostnader/år, år 2-11**	 26 000 26 000 **6 500** **2 600**	**År 4** 10 nya täkter Tillstånd 10 år Tillståndsgiven volym 10 000 ton/styck Intäktsavgifter totalt år 4-7 Kostnader totalt år 4-13 **Intäkter/år, år 4-7** **Kostnader/år, år 4-13**	 26 000 26 000 **6 500** **2 600**	

forts. nästa sida.

År	Intäkter 1	int. 2	int. 3	int. 4	int. 5	int. 6	int. 7	int. 8	int. 9	int. 10	int. 11	int. 12	Intäkter TOT	kostn 1	kostn 2	kostn 3	kostn 4	kostn 5	kostn 6	kostn 7	kostn 8	kostn 9	kostn 1	kostn 1	kostn 1	kostn TOT	skillnad K/I
1	6 500												6 500	2 600												2 600	3 900
2	6 500	6 500											13 000	2 600	2 600											5 200	7 800
3	6 500	6 500	6 500										19 500	2 600	2 600	2 600										7 800	11 700
4	6 500	6 500	6 500	6 500									26 000	2 600	2 600	2 600	2 600									10 400	15 600
5		6 500	6 500	6 500	6 500								26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600								13 000	13 000
6			6 500	6 500	6 500	6 500							26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600							15 600	10 400
7				6 500	6 500	6 500	6 500						26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600						18 200	7 800
8					6 500	6 500	6 500	6 500					26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600					20 800	5 200
9						6 500	6 500	6 500	6 500				26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600				23 400	2 600
10							6 500	6 500	6 500	6 500			26 000	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600			26 000	0
11								6 500	6 500	6 500	6 500		26 000		2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600		26 000	0
12									6 500	6 500	6 500	6 500	26 000			2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	26 000	0
13										6 500	6 500	6 500	19 500				2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	23 400	-3 900
14											6 500	6 500	13 000					2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	20 800	-7 800
15												6 500	6 500						2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	18 200	-11 700
16													0							2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	15 600	-15 600
17													0								2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	13 000	-13 000
18													0									2 600	2 600	2 600	2 600	10 400	-10 400
19													0										2 600	2 600	2 600	7 800	-7 800
20													0											2 600	2 600	5 200	-5 200
21													0												2 600	2 600	-2 600
S:a	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	312 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	312 000	0

Ser att det ackumulerade intäktsöverskottet borde öka under 10 år, givet att konstant tillströmning av nya täkter.
(Antar att redan befintliga täkter vid ingång till år noll inte ska tas hänsyn till. Detta antagande gör att vi borde rensa för gamla täkters andel av kostnadsmassan vid en jämförelse med dagens system)

Efter 10 år ska K=I per år, om den genomsnittliga tillståndstiden är 10 år, och nya täkter startas i nuvarande takt.
Ska alltså i princip bygga upp ett överskott i 10 år utan att det är fel! Det upparbetade överskottet ligger sedan kvar tills verksamheten avslutas eller förskottssystemet överges, då överskottet börjar ätas upp av eftersläpande kostnader.

Vad är det naturliga intäktsöverskottet för täktverksamheten med dagens system? Inte relationen 30-15?
Jämför med exemplet ovan där år 5 uppvisar relationen 26-13...
Svaret beror som framgår ovan av en mängd faktorer. En vidare analys skulle krävas för att ge ett bättre svar.
En sådan analys skulle börja med att ta reda på hur stor andel av det hittillsvarande ackumulerade överskottet som är bundet för framtida kostnader, varvid man skulle behöva gå in på varje enskilt tillstånd och avgöra hur stor del (antal år) som kan anses vara förbrukat respektive hur stor del som avser framtida kostnader.

Vad innebär förslaget i avgiftsförändringar för olika täktstorlekar?

			NUVARANDE		FÖRSLAG	
Klass	Inom Klassen	Ton	Förskott 26 öre/ton Avgift	7 år: Avgift/år	Årsavgift Förslag Avgift/år	Skillnad Avgift/år
A	liten	100	26	4	1000	996
	mellan	500	130	19	1000	981
	stor	1 000	260	37	1000	963
B	liten	1 100	286	41	1500	1 459
	mellan	3 000	780	111	1500	1 389
	stor	5 000	1 300	186	1500	1 314
C	liten	6 000	1 560	223	2000	1 777
	mellan	8 000	2 080	297	2000	1 703
	stor	10 000	2 600	371	2000	1 629
D	liten	15 000	3 900	557	5000	4 443
	mellan	30 000	7 800	1 114	5000	3 886
	stor	50 000	13 000	1 857	5000	3 143
E	liten	60 000	15 600	2 229	12000	9 771
	mellan	100 000	26 000	3 714	12000	8 286
	stor	300 000	78 000	11 143	12000	857
	mkt stor	800 000	208 000	29 714	12000	-17 714

Alla storleksklasser upp till ca 300 000 ton får högre avgifter enligt förslaget än enligt nuvarande avgift, **under antagandet att täkttillståndet löper sju år.**

Förskottsproblematiken igen?
Frågeställning: Kan en total avgiftsnivå om 21 mkr med årsavgifter anses motsvara dagens avgiftsnivå om ca 25-30 mkr (förskottsavgifter)?
I sådana fall måste de totala avgiftsminskningarna för täkterna över 300 000 ton i exemplet ovan uppväga de totala avgiftshöjningarna för täkterna som är mindre än 300 000 ton, jämfört med dagens system.
För att ta reda på om så är fallet skulle varje täkt behöva storleksanges och räknas på.

ENKÄT OM AVGIFTER I MILJÖBALKEN

Myndighet: .....

Kontaktperson: .....

Telefon: ..... Fax: ..... E-post: .....

Uppgifterna i enkäten besvaras i tillämpliga delar och bör vara **Naturvårdsverket tillhanda senast den 18 APRIL 1997.**

Adress: Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM
Fax: 08-698 15 85

För ytterligare upplysningar:	*Telefon*	*E-post*
Bengt Gustafsson, Naturvårdsverket	08-698 10 25	bgu@environ.se
Lars Karlström, Naturvårdsverket	08-698 10 41	lak@environ.se
Lasse Henricson, Riksrevisionsverket	08-690 44 95	lasse.henricson@rrv.se

1 Ange antal årsarbetskrafter och avgiftsintäkter inom Er myndighet under år 1996 (i tabellen på nästa sida)

ANVISNINGAR

Samtliga uppgifter skall avse kalenderåret 1996. Om Ert underlag hänför sig till budgetåret 1995/96 skall uppgifterna omräknas till en tolvmånadersperiod.

Arbetsuppgifter med prövning, tillsyn och övrigt skall avse direkt arbete med respektive lagområde, dvs inte arbete som utförs av myndighetsgemensam personal t ex lön/PA.

Prövning avser prövning med anledning av ansökan om tillstånd, godkännande, dispens etc samt anmälningsärenden.

Tillsyn avser efterlevnadskontroll av gällande lagar och bestämmelser.

Övrigt kan avse flera olika arbetsuppgifter som skall specificeras i fråga 2.

Årsarbetskrafter avser antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande.

I kolumnerna *Avgift Ja/Nej* anges om arbetsuppgifterna är helt eller delvis avgiftsbelagda (=J) eller inte alls avgiftsbelagda (=N).

Avgiftsintäkter per lagområde avser både de avgifter som disponeras av myndigheten och de avgifter som inlevereras till statsverket (inkomsttitel).

... fortsättning Fråga 1...

MILJÖBALK	Arbetsuppgifter i uppskattat antal årsarbetskrafter och förekomst av avgifter						Totalt	Avgifts-intäkter
	Prövning		Tillsyn		Övrigt			
Lagområde	Antal	Avgift Ja/Nej	Antal	Avgift Ja/Nej	Antal	Avgift Ja/Nej	Antal	tkr
Naturvårdslagen (1964:822)								
"Privata förbudsskyltar, 17 §"								
"Täktverksamheten, 18 §"								
"Informationsskyltar, 22 §"								
"Övriga bestämmelser"								
Miljöskyddslagen (1969:387)								
Lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten								
Lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle								
Lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark								
Renhållningslagen (1979:596)								
Hälsoskyddslagen (1982:1080)								
Vattenlagen (1983:291)								
Lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark								
Lagen (1985:426) om kemiska produkter								
Lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser mm								
Lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel								
Lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer								
Lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter								

Fråga 2 Specificera vilka arbetsuppgifter som Ni har inkluderat under "Övrigt" i fråga 1. Markera med (X).

ANGE LAGOMRÅDE - enligt nuvarande lagstiftning	Föreskrifter, allmänna råd	Rådgivning, information	Påföljds frågor	Inventering	Miljöövervakning	Överklaganden	Annat Ange vad
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

.....

.....

.....

.....

3 **Ange den genomsnittliga årslönen exkl LKP för heltidsanställd handläggare vid Er myndighet. En uppskattning är tillfyllest.**

..... **kronor/år**

4 **Ange verksamheter - utöver de verksamheter som enligt nuvarande lagstiftning är avgiftsbelagda - som enligt Er uppfattning är lämpliga att avgiftsbelägga.** *Ange verksamhet och laghänvisning.*

a.....
b.....
c.....
d.....
.....
.....

5 **Ange även förslag på avgiftskollektiv, dvs de som skall betala avgifterna, för respektive verksamhet som Ni föreslagit i fråga 4.**

a.....
b.....
c.....
d.....
.....
.....

6 **Finns det enligt Er uppfattning skäl att ändra i något/några avgiftssystem enligt nu gällande eller föreslagen lagstiftning (miljöbalken)? Om sådana skäl föreligger - ange avgiftssystem och motivera varför en ändring behövs!** Ett sådant motiv kan vara att avgiftsuttaget allvarligt motverkar syftet med verksamheten.

.....
.....
.....
.....

7 **Övriga kommentarer/synpunkter**

.....
.....
.....
.....
.....
.....

NATURVÅRDSVERKET 1997-03-27 Dnr 719-837-97MR

SÄNDLISTA

Arbetarskyddsstyrelsen
Boverket
Fiskeriverket
Jordbruksverket
Generalläkaren
Generaltullstyrelsen/Kustbevakningen
Gentekniknämnden
Kammarkollegiet
Kemikalieinspektionen
Koncessionsnämnden för miljöskydd
Livsmedelsverket
Läkemedelsverket
Naturvårdsverket (internt)
Riksantikvarieämbetet
Skogsstyrelsen
Socialstyrelsen
SGU

Samtliga 23 länsstyrelser

Svenska kommunförbundet

Miljösanktions-avgifter

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4791-4

ISSN: 0282-7298

3

Förord

En av nyheterna i den föreslagna miljöbalken är införandet av miljösanktionsavgifter. Enligt lagförslaget skall den som i näringsverksamhet överträtt särskilt angivna miljöregler påföras avgiften. Regeringen anger i en tariff vilka överträdelser som skall omfattas av avgiften och fastställer vilket belopp som skall tas ut.

Med anledning av miljöbalksförslaget har Naturvårdsverket fått i uppdrag av regeringen att *urskilja ett antal områden och där utarbeta förslag till tariffer för miljösanktionsavgifter* (Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997, uppdrag 15). Uppdraget ingår som ett av åtta regeringsuppdrag som är direkt knutna till införandet av miljöbalken. Samtliga uppdrag skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

I denna rapport redovisas uppdrag 15. Arbetet med regeringsuppdraget har bedrivits i projektform. Projektledare har varit Mikael Lundholm, enheten för miljörätt och tillsyn. För ändamålet bildades en särskild arbetsgrupp, i vilken redovisningen av uppdraget utarbetats. Deltagare i arbetsgruppen har varit Gustaf Eriksson från Kemikalieinspektionen; från Naturvårdsverket deltog Björn Ejner, enheten för energiproduktion; Eva Jernbäcker, enheten för fordons- och trafikfrågor; Ola Jörnstedt, enheten för markåtkomst; Katrin Mehr, naturresursavdelningen samt Erik Nyström, enheten för basindustri.

I syfte att täcka så breda fält som möjligt av miljöbalkens tillämpningsområde har ett antal centrala tillsynsmyndigheter ombetts lämna förslag på överträdelser inom sitt område vilka kan vara lämpliga att ingå i en tariff med miljösanktionsavgifter. De myndigheter som tillfrågats är Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Arbetarskyddsstyrelsen och Boverket.

En grundläggande förutsättning för att få en väl fungerande avgift har bedömts vara att valet av överträdelser verkligen relaterar till tillsynsmyndigheternas behov och resurser. Det har därför under uppdragets genomförande framstått som särskilt angeläget att hämta in förslag och synpunkter från regionala och lokala tillsynsmyndigheter. Mer ingående diskussioner har förts med fem länsstyrelser. Dessa har varit Länsstyrelsen i Stockholms

län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Länsstyrelsen i Kronobergs län. Via Kommunförbundet har förslag och kommentarer inhämtats från vissa kommuner.

I enlighet med vad som sägs i regeringsuppdraget har kontakter tagits med Utredningen om företagsbot (Ju 1995:06) och den särskilda utredaren som tillkallats för att göra en utvärdering av gällande regler vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss (K 1996:05).

För samtliga åtta regeringsuppdrag har en gemensam styrgrupp inrättats på Naturvårdsverket. Vid möten i styrgruppen har även representanter från Miljöbalksutredningen deltagit. I en gemensam referensgrupp har funnits företrädare för SAF, Industriförbundet, Företagarnas Riksorganisation, Riksrevisionsverket, Kommunförbundet, vissa centrala verk samt länsstyrelsen i Stockholms län. Det har inte varit möjligt att under den tid som stått till förfogande göra avstämningar med andra som kostnadsmässigt eller på annat sätt berörs av förslagen. Någon formell remissbehandling av förslaget har inte ägt rum.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehåll

Sammanfattning 7

Uppdraget 9

Bakgrund 10
Avgränsning och urval av överträdelser som bör omfattas av avgiften 10
Miljösanktionsavgiftens storlek 12
Åtalsprövningsregeln 14

Förslag på överträdelser lämpliga att ingå i en tariff 15
Principer för urval av överträdelser 15
Avgränsningen till vissa miljöregler 17
Metod för att urskilja områden 18
Några områden av regelsystemet 19
Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 20
Genteknik 25
Kemiska produkter och biotekniska organismer 26
Några särskilda sektorer 27

Avgiftsbeloppets storlek 30

Konstruktion av tariffen 32

Pågående utredningar av särskilt intresse 33
Företagsbotsutredningen 33
Utredningen om ingripande mot oljeutsläpp till sjöss 34
Miljöbalksutredningens fortsatta arbete 35

Sanktionsavgifter i utlandet 36

Bilaga 1. Förslag till förordningstext 38
Bilaga 2. Förslag till tariff med miljösanktionsavgifter 39

7

Sammanfattning

En bidragande orsak till bristande efterlevnad av miljöregler är sannolikt att risken för efterverkningar i form av straff och andra sanktioner upplevs som liten. Det behövs ett kompletterande instrument som är enkelt att använda och som medger snabba ingripanden. En effektiv och i praktiken tillämpad sanktionsavgift borde ha goda förutsättningar att fylla denna funktion i fråga om vissa typer av överträdelser.

En av nyheterna i miljöbalken är också den så kallade miljösanktionsavgiften. Enligt förslaget skall den som i näringsverksamhet överträtt särskilt angivna miljöregler påföras den nya avgiften.

Miljöbalksutredningen och regeringen föreslår ett enkelt system. En tillsynsmyndighet som konstaterar en överträdelse beslutar själv om miljösanktionsavgift enligt en särskild tariff (böteskatalog). Avgiftsbeloppet för en viss överträdelse är således fastställt i förväg och ligger inom spannet 5 000–500 000 kr beroende på överträdelsens karaktär.

Regeringen bestämmer vilka överträdelser som skall vara med i tariffen och därigenom omfattas av miljösanktionsavgift. Förekomstfrekvensen och effekten av en viss överträdelse liksom tillsynsmyndigheternas resurser är faktorer av särskild betydelse för urvalet av överträdelser.

Med anledning av miljöbalksförslaget har Naturvårdsverket fått i uppdrag av regeringen att lämna förslag på olika överträdelser som bör omfattas och avgiftsbelopp för dessa.

Naturvårdsverket har i arbetet med att ta fram en tariff eftersträvat att urvalet av överträdelser och föreslagna avgiftsbelopp skall bidra till att miljösanktionsavgiften blir ett effektivt styrmedel för att upprätthålla den allmänna noggrannheten och så att respekten för miljöreglerna stärks.

En viktig utgångspunkt har vidare varit att urval och beskrivning av överträdelser liksom fastställande av avgiftsbelopp sker med beaktande av de principer som gäller för att en sanktionsavgift skall uppfylla rimliga krav på effektivitet och rättssäkerhet. En förutsättning för detta är att tariffen ges en klar och entydig utformning.

Vid framtagande av tariffen skall särskilt tillsynsmyndigheternas behov och resurser beaktas. För att miljösanktionsavgiften skall ha förutsättningar

att bli ett användbart verktyg måste det vara enkelt för tillsynsmyndigheterna att fatta beslut om avgift och besluten skall dessutom snabbt leda till korrigerande åtgärder. I bästa fall sker urvalet så att det både leder till en effektivare tillsyn och samtidigt innebär resursbesparingar för tillsynsmyndigheten.

På grund av konstruktionen med strikt ansvar och begränsad hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet är det dock uppenbart att många slag av överträdelser passar sämre i systemet. Inriktningen på arbetet har därför varit att svårbedömda fall och fall som företer stora individuella skillnader inte bör finnas med i förslaget till tariff. Sådana brott bör beivras inom den egentliga straffrätten, t.ex. genom en ny form av företagsbot (se sid. 34).

Bland annat mot bakgrund av tidigare erfarenheter är det viktigt att miljösanktionsavgiften får en bra start och fungerar effektivt från början. Utgångspunkten har därför varit att det är bättre med ett färre antal, tydligt definierade och för miljövården väsentliga överträdelser än med ett stort antal som riskerar att omfatta överträdelser som visar sig vara olämpliga i ett schabloniserat system som bygger på strikt ansvar.

För att identifiera det nya tillsynsverktygets inneboende möjligheter har förslag och synpunkter inhämtats från regionala och lokala tillsynsmyndigheter samt övriga centrala tillsynsmyndigheter inom miljöbalkens område. Den utarbetade tariffen bygger på förslag som framlagts mot de urvalskriterier som gäller för att en viss överträdelse skall passa i systemet. Detta är således den metod som valts för att urskilja områden. En ambition har dock varit att täcka så stora delar som möjligt av balkens tillämpningsområde.

Under arbetet har det visat sig att det finns vägande skäl som talar emot att överträdelser av enskilda villkor, och då i synnerhet utsläppsvillkor, i ett inledande skede skall finnas med i en tariff för miljösanktionsavgifter. Det kan naturligtvis inte uteslutas att kontroll- och mätfrågor, liksom villkorsskrivningen, kan komma att utvecklas på ett sådant sätt att det vid en framtida utbyggnad av systemet kan bli aktuellt att ta med dessa överträdelser.

Förslaget utgår i huvudsak från det nu existerande regelverket och erfarenheter av tillämpningen av detta. Det kan dock noteras att dessa regler, liksom nu gällande villkor etc., inte är utformade med tanke på att kunna ingå i ett system med miljösanktionsavgifter. Allt eftersom nya förordningar och föreskrifter utfärdas kommer nya förutsättningar för att bygga ut tariffen uppstå.

9

Uppdraget

Uppdraget har tillkommit med anledning av betänkandet SOU 1996:103 Miljöbalken och ingår som ett av åtta regeringsuppdrag som är direkt knutna till införandet av miljöbalken.

> Naturvårdsverket skall urskilja ett antal områden och där utarbeta förslag till tariffer för miljösanktionsavgifter av vilka framgår de överträdelser som förekommer vid mer än enstaka tillfällen och för vilka avgifter kan påföras. Tarifferna bör även ange till vilket belopp avgiften skall fastställas för varje överträdelse. I den mån Naturvårdsverket anser det behövligt skall verket inhämta de uppgifter som behövs för att avgöra de olika överträdelsernas allvar typiskt sett. Vidare bör Naturvårdsverket ha kontakter med Utredningen om företagsbot (Ju 1995:06) och den särskilda utredaren som tillkallats för att göra en utvärdering av gällande regler vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss (K 1996:05).
>
> I den utsträckning förslagen föranleder föreskrifter bör förslag till sådana redovisas.

(*Utdrag ur Naturvårdsverkets regleringsbrev 1997*)

Bakgrund[1]

Avgränsning och urval av överträdelser som bör omfattas av avgiften

Enligt 30 kap 1 § i regeringens lagförslag skall miljösanktionsavgift påföras vid överträdelser av vissa miljöregler. Ansvaret är strikt varför det endast bör komma i fråga för överträdelser i näringsverksamhet. Enligt regeringens bedömning är det inte rimligt att ålägga var och en sådant ansvar för handlingar i det dagliga livet.

Lagförslaget begränsar de överträdelser där miljösanktionsavgift kan komma i fråga till

- åsidosättande av föreskrifter
- påbörjande av verksamhet utan att ha fått nödvändigt tillstånd eller gjort nödvändig anmälan, eller
- åsidosättande av tillstånd eller särskilda villkor som har föreskrivits för verksamheten.

Skälen till att området för tillämpningen av miljösanktionsavgiften begränsats kan sökas i vad som uttalas i en departementspromemoria om principer för att sanktionsavgifter skall uppfylla grundläggande krav på effektivitet och rättssäkerhet (Ds Ju 1981:3, prop. 1981/82:142). I promemorian framhålls bl.a. att denna typ av avgifter endast bör få förekomma inom speciella och klart avgränsade rättsområden. För att en konstruktion med strikt ansvar skall vara försvarbar ur rättssäkerhetssynpunkt anges vidare att det bör finnas starkt stöd för en presumtion om att överträdelser på området inte kan förekomma annat än som en följd av uppsåt eller oaktsamhet. Med hänsyn till det krav på kontroll av verksamheten som kan ställas på en näringsidkare har Miljöbalksutredningen ansett att oaktsamhetskravet normalt är uppfyllt. De uppräknade överträdelserna bedöms vidare vara av det slag som kan förväntas bli mer frekvent förekommande, vilket är ytterligare en förutsättning för en sanktionsavgift. (SOU 1996:103, del I sid 602).

1 Regeringsuppdraget sett mot förslaget om införande av miljösanktionsavgifter i regeringens lagrådsremiss om miljöbalk samt Miljöbalksutredningens huvudbetänkande (SOU 1996:103).

I syfte att ytterligare avgränsa området för miljösanktionsavgifterna begränsar lagförslaget möjligheten att påföra en sådan avgift till de slag av överträdelser som regeringen genom föreskrifter har fastställt en avgift för. I praktiken kommer de olika typer av överträdelser som kan bli aktuella att preciseras i tariffer med angivande av den aktuella avgiften.

Regeringens urval sker med hänsyn till vilka överträdelser som det är *mest angeläget att förhindra*, vilket bland annat sammanhänger med hur vanligt förekommande en viss överträdelse är och vilka olägenheter den medför. Vidare skall urvalet ske med hänsyn till de *resurser som står till buds* hos myndigheterna. Regeringen skall även beakta de *övriga åtgärder* som vidtas för att säkerställa efterlevnad.

Med hjälp av tillsynsmyndigheterna inhämtas underlag avseende förekomsten av olika överträdelser och effekten av dessa. Den lagtekniska konstruktionen kräver att regeringen tar fram en förordning med de första tarifferna till balkens ikraftträdande. Detta är bakgrunden till det föreliggande regeringsuppdraget att utarbeta ett förslag med överträdelser som bör omfattas av miljösanktionsavgift.

Antalet överträdelser som omfattas är tänkt att undan för undan utökas mot bakgrund av vunna erfarenheter och med beaktande av myndigheternas resurser. Enligt miljöbalksutredningen bör det ankomma på Naturvårdsverket att, efter samråd med övriga tillsynsmyndigheter, lämna förslag på vilka olika slags överträdelser som bör omfattas och avgiftsbelopp för dessa. Regeringen fastställer därefter beloppen genom en förordning.

Frågan om vilka överträdelser som är sådana att de lämpar sig för miljösanktionsavgift är beroende av *möjligheten att konstatera överträdelsen*, men även av andra överväganden som *vilken styreffekt* en avgift kan förväntas få. Detta i sin tur beror på möjligheten att fastställa avgiften till lämpliga belopp.

I detta sammanhang kan det vara av intresse att notera vad som uttalas om miljösanktionsavgiftens syfte. Avgiften är tänkt att utgöra ett styrmedel för att upprätthålla den allmänna noggrannheten och respekten för miljöreglerna eller med andra ord en hög standard i miljöpåverkande näringsverksamhet. Till skillnad från dagens miljöskyddsavgift krävs inte att överträdelsen har lett till en ekonomisk fördel. Detta saknar betydelse från miljösynpunkt. Avgiftens syfte är således inte vinsteliminerande utan enbart styrande.

För att åstadkomma en stark styreffekt är det enligt regeringen av stor vikt att miljösanktionsavgifter påförs frekvent vid överträdelser som kan föranleda avgift, och att detta bör ske redan kort tid efter det att överträdelsen ägt rum. Ett sådant system kan enligt regeringen åstadkommas endast om det är enkelt att avgöra med vilket belopp avgiften skall påföras vid varje enskilt tillfälle.

Miljöbalksutredningen pekar i sitt betänkande på de svårigheter som ofta är förenade med att konstatera överträdelser av miljöregler. Detta hänger delvis ihop med villkorens och föreskrifternas karaktär. Dessa är inte utfor-

made främst för att göra det möjligt att döma ut sanktioner, utan syftar till att verksamheten skall bedrivas på ett så miljömässigt riktigt sätt som möjligt.

Enligt vad som sägs i betänkandet och lagrådsremissen kan det i vissa fall anses angeläget att miljösanktionsavgift kan påföras även för överträdelser som är svåra att identifiera och fastställa omfattningen av. Som exempel nämns att en lantbrukare sprider organiskt gödsel i strid mot vad som anges i generella föreskrifter eller missbruk av bekämpningsmedel i fråga om tid, mängder och vilka grödor som besprutats. För sådana *åtgärder som kan förorsaka stora skador eller som det är känt förekommer i stor utsträckning* bör regeringen fastställa belopp för miljösanktionsavgift även om överträdelserna är svåra att identifiera. Enligt regeringen är det motiverat att i dessa fall föreskriva en relativt hög avgift för att åstadkomma den önskade styrningen.

Miljösanktionsavgiftens storlek

Enligt lagförslaget skall miljösanktionsavgiften stå i proportion till överträdelsens allvar och till betydelsen av den bestämmelse som har överträtts. Avgiften skall uppgå till lägst 5 000 kr och högst 500 000 kr. Avgiftens storlek i det enskilda fallet skall bestämmas med ledning av tariffer som upprättas av Naturvårdsverket och fastställs av regeringen.

Den tariff som Naturvårdsverket skall utarbeta förslag till kan liknas vid en avgiftskatalog eller "prislista" för olika överträdelser. Utöver att närmare precisera och rubricera lämpliga gärningar/överträdelser skall Naturvårdsverket föreslå till vilket belopp avgiften bör fastställas för varje slag av överträdelse.

Det är tillsynsmyndigheten som prövar och själv beslutar i frågor om påförande av miljösanktionsavgift. Avgiften skall påföras när de objektiva förutsättningarna föreligger, eller med andra ord, när en överträdelse konstaterats. Någon bedömning av om överträdelsen skett av uppsåt eller av oaktsamhet, dvs. graden av klandervärdhet, görs inte av tillsynsmyndigheten. Eftersom avgiftsbeloppet skall bestämmas enligt en fastställd tariff anses kravet på förutsebarhet i systemet vara uppfyllt.

Det föreslagna avgiftssystemet innehåller på detta sätt knappast något utrymme för skönsmässiga bedömningar. Uppgiften att påföra avgiften kan härigenom läggas på en administrativ myndighet utan att rättssäkerhetskravet åsidosätts. En tillsynsmyndighets beslut om påförande av miljösanktionsavgift kan överklagas till miljödomstol.

Det sagda innebär att bedömningen av överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som åsidosatts i huvudsak skall göras i förväg vid utarbetande av avgiftsbeloppen i tariffen. Detta är enligt Miljöbalksutredningen ett resurskrävande arbete och prioriteringar skall ske på ett sådant sätt att största möjliga miljönytta uppnås.

Även om antalet parametrar som skall beaktas vid fastställande av avgiftsbeloppet nedbringats till två – överträdelsens allvar och bestämmelsens betydelse – innebär dessa begrepp att omständigheterna i det enskilda fallet ofta kommer att vara av betydelse för hur stor avgiften bör vara. Avgiften för ett visst slag av överträdelse kan därför inte alltid anges som ett visst belopp. Differentieringen av avgiften kan dock endast ske med avseende på de objektiva omständigheterna i det enskilda fallet.

Parametrar att beakta vid fastställande av avgiftsbelopp

Enligt den föreslagna lagtexten skall miljösanktionsavgiften stå i proportion till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som har överträtts. Även känsligheten hos den omgivning som kan påverkas utgör enligt förslaget en parameter som skall beaktas. Upprepade överträdelser kan medföra höjningar av beloppet.

Överträdelsens allvar

Regeringen uttalar i lagrådsremissen att med begreppet överträdelsens allvar menas gärningens omfattning och farlighet. Enligt regeringen fångas här upp sådant som hur lång tid överträdelsen pågått, överträdelsens (t.ex ett överutsläpps) omfattning och den typiska faran som överträdelsen medför (t.ex. hur farligt ett ämne som hanteras utan tillstånd är), vidare känsligheten hos den omgivning som påverkas (som exempel på detta anger regeringen för höga bullernivåer vid bostäder eller i ett industriområde).

Enligt Miljöbalksutredningen bör Naturvårdsverket ha, eller i vart fall kunna inhämta de uppgifter som behövs för att avgöra olika överträdelsers farlighet typiskt sett. Detta ingår som en särskild del i regeringsuppdraget. I uppdraget att utarbeta förslag till avgiftsbelopp finns således ett moment av att väga effekten av helt olikartade överträdelser inom hela balkens område mot varandra och därefter upprätta en gemensam "prislista". Naturvårdsverket vill peka på att en sådan uppskattning av en överträdelses relativa farlighet med nödvändighet blir tämligen översiktlig.

Betydelsen av den bestämmelse som har överträtts

Denna parameter tar sikte på förhållanden som t.ex. skyddsintresset. Bestämmelser som tar sikte på att skydda liv och hälsa får anses vara av större betydelse än de som avser att ta tillvara estetiska intressen eller befrämja det rörliga friluftslivet. Att underlåta att söka erforderligt tillstånd kan typiskt sett också förutsättas vara av större betydelse än att inte anmäla en verksamhet. Överträdelser av vissa bestämmelser är med nödvändighet irreparabla medan effekterna av andra överträdelser kan åtgärdas om rättelse vidtas. Som exempel härpå anförs att vissa utsläpp som skett kan medföra att en djurart dör ut, i vart fall på platsen, men en otillåten anläggning kan i många fall rivas utan att några efterverkningar kvarstår. Det är alltså fråga om

betydelsen av bestämmelsen som sådan och intresset av det den är avsedd att skydda.

Upprepade överträdelser

Enligt regeringens förslag kan tarifferna konstrueras så att en högre avgift påförs vid upprepade överträdelser.

Parametrar som inte skall beaktas

Det kan här vara av särskilt intresse att peka på vissa parametrar som *inte* skall beaktas enligt miljöbalksbetänkandet och lagrådsremissen. Eftersom avgiftens syfte, enligt vad som sagts ovan, endast är styrande och inte vinsteliminerande behöver avgiften inte relatera till den ekonomiska fördelen som en överträdelse kan medföra. Avgiften ersätter inte kravet på att miljöregeln skall efterlevas varför avgiften inte heller behöver överstiga kostnaden för att uppfylla föreskriften eller villkoret för att få en styrande effekt. Enligt Miljöbalksutredningen bör den ändå bestämmas till ett sådant belopp att det inte är uppenbart att det lönar sig rent ekonomiskt att skjuta på fullgörandet av den aktuella bestämmelsen, men detta torde kunna ske utan krav på exakthet och överväganden i det enskilda fallet.

Vad gäller beloppets styreffekt konstaterar utredningen att ett påförande av samma belopp har olika betydelse beroende på verksamhetsutövarens ekonomiska förhållanden. Med hänsyn till den svårighet som skulle vara förknippad med att beakta verksamhetsutövarens bärkraft, föreslår utredningen att avgiftsbeloppen likväl bör bestämmas utan hänsyn till verksamhetsutövarens ekonomiska förhållanden. Dels, anför utredningen, bör det vanligen vara så att ett större företag, som normalt har större ekonomiskt utrymme, också gör sig skyldigt till kvantitativt större överträdelser. Avgift som bestäms per enhet blir då också högre för dessa. Dels kan förutses att ett påförande av miljösanktionsavgift i regel blir mer uppmärksammat om det gäller större företag, vilket har betydelse för den avhållande effekten (dvs. ett stort företag har starka skäl att undvika även små miljösanktionsavgifter).

Åtalsprövningsregeln

I 29 kap 11 § förslaget till miljöbalk finns en särskild åtalsprövningsregel. Om ett brott begåtts där påföljden normalt skulle bli böter och det samtidigt är föreskrivet miljösanktionsavgift för överträdelsen i fråga, får åtal väckas endast om det av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Ett sådant skäl kan vara att det kan bli aktuellt med fängelsestraff i ett visst fall. Ett annat fall kan vara att företaget saknar tillgångar, ytterligare ett att företaget misstänks ha satt i system att bryta mot bestämmelserna och spekulerar i att vinsten skall överstiga sanktionsavgiften.

15

Förslag på överträdelser lämpliga att ingå i en tariff

Principer för urval av överträdelser

Vikten av en bra start

För att miljösanktionsavgiften skall fylla sin funktion krävs att den tillämpas i praktiken. En utgångspunkt för urvalet av överträdelser har därför varit att systemet skall ha förutsättningar att fungera effektivt från början. Detta kan antas vara av största betydelse för att miljösanktionsavgiften i framtiden skall utvecklas till ett kraftfullt tillsynsverktyg. Tanken är att systemet successivt skall byggas ut med nya överträdelser allt eftersom erfarenheter byggs upp.

I detta sammanhang måste också beaktas att miljösanktionsavgiften innebär en delvis ny och oprövad roll för tillsynsmyndigheterna. Vid påförande av miljösanktionsavgiften agerar myndigheten både polis, åklagare och domare. Även i ett schablonsystem kvarstår att bedöma relevansen av de särskilda omständigheter och förhållanden som åberopas i det enskilda fallet. Vid överklagande till miljödomstolen intar tillsynsmyndigheten närmast en åklagarroll där det gäller att styrka att en överträdelse skett samt omfattningen av denna.

Miljösanktionsavgiftens roll i sanktionssystemet

En av förutsättningarna för urvalet blir att överträdelsen i fråga skall vara förhållandevis enkel att konstatera och att detta gäller både för tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren. En miljösanktionsavgift måste grundas på ett otvetydigt bevisat faktaunderlag som i det enskilda fallet visar att en

överträdelse skett och i många fall omfattningen av överträdelsen. Den föreslagna miljösanktionsavgiften innebär ingen lindring i bevisbördan i detta hänseende. Vid bedömning av om en överträdelse av en viss bestämmelse eller villkor är lämplig för miljösanktionsavgift måste därför tillsynsaspekterna särskilt beaktas såsom befintliga resurser på tillsyns- och utredningssidan, mät- och kontrollmöjligheter etc.

Av detta följer att sådana miljöbrott som är tekniskt eller juridiskt komplicerade att bevisa tills vidare bör hanteras inom det ordinarie straffsystemet och i samarbete mellan tillsynsmyndighet, polis och åklagare. Rätt använd kan miljösanktionsavgiften leda till att resurser frigörs till bekämpande av allvarligare miljöbrott.

Miljösanktionsavgiften skall således enligt Naturvårdsverkets mening inte ses isolerad utan som en del i ett väl fungerande sanktionssystem. Utgångspunkten måste vara att beivrandet av olika brott sker i den ordning som är bäst lämpad för ändamålet. Enligt lagrådsremissen bör miljösanktionsavgiften främst vara lämpad för massöverträdelser av mindre allvarlig karaktär där det är lätt att finna parametrar för ett avgiftssystem.

En annan aspekt på detta är att den nyss nämnda åtalsprövningsregeln i viss utsträckning innebär en avkriminalisering av de överträdelser som omfattas av en miljösanktionsavgift. Åsidosättande av sådana miljöregler kan därigenom komma att betraktas som mindre allvarliga förseelser snarare än som brott. Vidare kan uttunningen av det personliga straffansvaret för den som leder verksamheten vara negativ ur brottspreventiv synpunkt. Miljösanktionsavgiften blir en kostnad bland andra i rörelsen. Detta måste också beaktas vid användning av miljösanktionsavgiften.

Effektivitet och rättssäkerhet

Ett individualiserat system har fördelen att i hög grad garantera rättssäkerheten för den enskilde. Däremot kan det vara resurskrävande och ineffektivt vilket inte minst tidigare erfarenheter inom miljöområdet visar. Ett effektivt system kräver mer schabloner men ställer samtidigt särskilda krav på att rättsäkerhetsaspekten tillgodoses.

Det kan konstateras att miljösanktionsavgiftens speciella särdrag med strikt ansvar och långtgående schablonisering gör det till ett från effektivitetssynpunkt sannolikt unikt verktyg för att komma tillrätta med överträdelser av vissa slag. Vid andra typer av brott har den tilltalade dock ett berättigat intresse av att få subjektiva invändningar prövade av en domstol samt en mer allsidig straffmätning.

Rättssäkerheten i systemet med miljösanktionsavgifter vilar i hög grad på utformningen av själva tariffen. Tariffen måste vara preciserad och bindande för tillsynsmyndigheten.

Med hänsyn härtill framstår svårbedömda fall och fall som företer stora individuella skillnader som mindre lämpade i en tariff för miljösanktionsav-

gifter. Svårigheten ligger inte minst i att ta fram en tariff som i alla situationer framstår som både skälig och rättvis.

I fråga om tydliga generella bestämmelser där överträdelser är förhållandevis enkla att konstatera borde dock miljösanktionsavgiften redan från början ha goda förutsättningar att fungera som ett effektivt instrument för att förbättra regelefterlevnaden.

Avgränsningen till vissa miljöregler

Åsidosättande av föreskrifter

Inom detta område borde miljösanktionsavgiften ha den största tillämpningspotentialen. Inte minst beträffande sådana administrativa kontrollregler som även om de inte direkt reglerar tillåten miljöpåverkan ändå är av stor betydelse för hur miljöarbetet bedrivs.

En förutsättning för miljösanktionsavgifter är emellertid att bestämmelserna är tydliga så att det enkelt går att konstatera när de inte efterlevs. Det framstår som särskilt angeläget att miljöbalksutredningen har detta i åtanke vid sitt fortsatta arbete med att ta fram förordningar till miljöbalken.

Överträdelse av tillstånds- eller anmälningsplikt

Bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt utgör en av hörnpelarna i miljöarbetet. För att reglerna skall få genomslagskraft och prövningsmyndigheterna inte skall riskera att ställas inför mer eller mindre fullbordat faktum krävs att förprövningsplikten upprätthålls full ut. I allmänhet får det anses vara förhållandevis enkelt att konstatera när en överträdelse skett. Miljösanktionsavgiften bör ha goda förutsättningar att bidra till att förbättra efterlevnaden av dessa regler.

Åsidosättande av tillstånd eller särskilda villkor

Som framgår av bilaga 2 saknas förslag på villkorsbrott i tariffen. Under arbetets gång har det visat sig svårt att förena de kriterier för urval av överträdelser som redovisats ovan med åsidosättande av tillståndsvillkor. Eftersom villkor fastställs individuellt för varje enskild verksamhet ställs tillsynsmyndigheten, polisen och åklagaren inför en helt ny situation vid varje överträdelse.

Det har således visat sig vara problematiskt att tillämpa det enligt förslaget mycket schabloniserade systemet med miljösanktionsavgifter på brott mot villkor. Den individuella prövningen syftar just till att villkor skall kunna skräddarsys med hänsyn till de speciella förhållandena som råder. I systemet med miljösanktionsavgifter finns däremot i princip inget utrymme för skönsmässiga bedömningar där sådana hänsyn kan tas.

Det ställs vidare höga krav på tariffen vad avser att överträdelserna skall vara väl definierade och de därtill hörande avgiftsbeloppen klara och enkla att utläsa. Beträffande villkorsbrott krävs det särskilda lösningar för att utforma en tariff som upprätthåller rimliga krav på rättssäkerhet och skälighet i alla situationer.

Vad gäller brott mot utsläppsvillkor tillkommer dessutom en rad problem vad gäller möjligheten att på ett tillräckligt säkert sätt konstatera storleken på ett överutsläpp. Dessa frågor hänför sig till tydligheten i villkorsskrivningen, tillförlitligheten i mätmetoder, väl fungerande tillsyn och kontroll, kontrollprogram för företagens egenkontroll m.m.

Under rubriken "Några områden av regelsystemet" sid. 22 finns en mer utförlig beskrivning av frågan om överutsläpp.

Metod för att urskilja områden

Inhämtande av underlag för urval av överträdelser

Ambitionen vid fullgörandet av uppdraget har varit att urskilja de områden där miljösanktionsavgiften borde ha förutsättningar att fungera samtidigt som de fyller ett behov hos tillsynsmyndigheterna. Det har också bedömts som angeläget att täcka in så mycket som möjligt av miljöbalkens breda tillämpningsområde.

För att identifiera möjligheter och begränsningar i ett system med miljösanktionsavgifter har Naturvårdsverket inhämtat förslag och synpunkter från regionala och lokala tillsynsmyndigheter samt vissa centrala tillsynsmyndigheter inom miljöbalkens område.

Inledningsvis har det därför skett en inventering med inriktning på att hitta de områden där miljösanktionsavgiften borde ha förutsättningar att bli ett effektivt och lättanvänt verktyg för tillsynsmyndigheterna. Ett underlag för urval av överträdelser har tagits fram dels internt på Naturvårdsverket, dels genom förfrågningar hos andra centrala tillsynsmyndigheter, vissa länsstyrelser och kommuner. En representant från Kemikalieinspektionen har deltagit i den arbetsgrupp som bildats för att fullgöra uppdraget. Besök och diskussioner vid fem länsstyrelser har givit värdefulla insikter om situationen sedd ur de operativa tillsynsmyndigheternas synvinkel.

Till vägledning för myndigheternas bedömning av olika överträdelsers lämplighet att ingå i en tariff med miljösanktionsavgifter utarbetades följande tabeller.

Urvalskriterier

ÖVERTRÄDELSE 30 kap 1 §	Tillhör de överträdelser som det är mest angeläget att förhindra?	Myndighetsresurser ?	Vilka andra åtgärder vidtas för att säkerställa efterlevnad?	Finns goda möjligheter att konstatera en överträdelse? Förväntad styreffekt?	Är det av allmänpreventiva skäl angeläget med miljösanktionsavgift trots att en överträdelse är svår att konstatera?
Föreskrifter Förprövningsplikt, dispens etc. Särskilda villkor-	**Frågeställningar:** Vanligt förekommande? Miljöeffekt, olägenhet?	**Frågeställningar:** Resursåtgång: – kontroll efterlevnad – konstatera överträdelse – förelägga om miljösanktionsavgift?		**Frågeställningar:** Entydiga villkor? I vilken utsträckning kontrolleras efterlevnad? (egenkontroll, tillsyn) Tillförlitlighet i mätmetoder etc.?	**Frågeställningar:** Kan den otillåtna åtgärden medföra stora skador eller förekommer den i stor utsträckning?

Principer för fastställande av avgiftsbelopp

ÖVERTRÄDELSE	Överträdelsens allvar	Betydelsen av bestämmelsen överträdelsen avser	Upprepade överträdelser
	Frågeställningar: Omfattning? Farlighet? Omgivningens känslighet?	**Frågeställningar:** Skyddsintresse? Risk för miljöskador typiskt sett?	**Frågeställningar:** Höjning av belopp vid överträdelse?

Förslaget till tariff i bilaga 2 utgör ett bearbetat urval av de förslag som framkommit. Det borde därigenom finnas goda förutsättningar för att det är just dessa överträdelser som bäst motsvarar de kriterier som angetts ovan. Detta är således metoden som valts för att urskilja vilka områden som bör ingå i en första tariff med miljösanktionsavgifter.

Det bör noteras att tyngdpunkten ligger på erfarenheter av tillämpning av det nu gällande regelverket och sådana idag förekommande överträdelser som svarar mot urvalskriterierna. Detta är troligen en förutsättning för att få till stånd en stabil, effektiv och från början fungerande tillämpning. Nu existerande bestämmelser och villkor har emellertid inte utformats med tanke på att ingå i ett system med miljösanktionsavgifter. De nya förordningar och föreskrifter som kommer att utfärdas med stöd av miljöbalken kommer att öppna nya möjligheter för användning av miljösanktionsavgiften.

Några områden av regelsystemet

Rubrikerna nedan refererar till olika kapitel i miljöbalken. Texterna baseras dock på vunna erfarenheter av det befintliga regelverket.

Statistik avseende olika typer av förseelser inom miljöområdet som är så detaljerad att den skulle kunna användas i arbetet med att ta fram en tariff finns inte. Flera av de regelöverträdelser som föreslås omfattas av miljösanktionsavgift kan idag göras med liten risk för sanktion av något slag.

I principbetänkandet av miljöskyddskommittén: Miljölagstiftningen i framtiden (SOU 1991:5) finns en redogörelse för den praktiska tillämpningen av sanktionssystemet på miljöområdet. Bl.a. har Riksåklagaren, i syfte att få en översikt av vilka ärenden som förekommit och hur dessa handlagts, från alla åklagarmyndigheter infordrat anmälningar, avskrivningsbeslut, stämningsansökningar och domar som under tiden september 1989 – augusti 1990 rört brott mot den yttre miljön. Sammanfattningsvis konstateras där att följande tre grupper av ärenden dominerar.

1. Miljöbrott och brott mot lagen om kemiska produkter, avseende oljeläckage och överfyllning i samband med oljehantering.
2. Brott mot miljöskyddslagen, avseende förprövningsplikten eller annan tillståndsplikt.
3. Brott mot miljöskyddslagen, avseende olika koncessionsvillkor eller föreskrifter.

Vad gäller miljöbrott som blivit föremål för prövning i domstol finns en genomgång av domar under åren 1988–1996 i Stefan Karlmarks bok Miljörätt ur straffrättsligt perspektiv[1].

Vid kemikalieinspektionen förs databasen DOMAR. Där registreras fortlöpande avgöranden inom kemikalieområdet från bl.a. allmänna domstolar, förvaltningsdomstolar och regeringen. Den senaste tryckta utgåvan av databasen är från september 1997.

Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Miljöskyddslagen reglerar så kallad miljöfarlig verksamhet. Begreppet används också i miljöbalken. Vattenföroreningar, luftföroreningar, buller och andra emissioner från fastigheter skall motverkas så mycket som möjligt. I fråga om mer miljöpåverkande verksamheter genomdrivs detta genom tillståndstvång. Lagen kan sägas bygga på dämpningsregler, men förbjuder normalt inte utsläpp. Detta innebär att största delen av de utsläpp som sker i landet är tillåtna.

Vid tillståndsprövningen anges de villkor, föreskrifter och förbud som sedan skall följas. Formuleringen av villkoren för ett tillstånd innebär en bedömning av vilka krav som i det enskilda fallet måste ställas på en miljöfarlig verksamhet för att den inte skall strida mot de allmänt hållna

1 Stefan Karlmark, Miljörätt ur straffrättsligt perspektiv. Stockholm 1996.

tillåtlighetsreglerna i miljöskyddslagen. På samma sätt kommer villkoren framöver fastställas med tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken.

Villkoren kan avse utsläppsvillkor, krav på skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått och en rad andra villkorstyper. Utsläppsvillkoren kan utgöras av gränsvärden eller riktvärden. Villkoren fastställs som sagt individuellt med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet.

Det är åsidosättande av dessa regler som är straffsanktionerade. Lagens materiella regler är således inte straffbelagda i sig, utan straffansvaret anknyter till själva ohörsamheten mot regeringens eller myndigheternas förbud, föreskrifter, villkor samt den s.k. upplysningsplikten. Däremot anknyter de inte till de befarade eller faktiska skadliga effekterna i miljön.

Vid brott mot miljöskyddslagen är det således inte meningen att domstolen skall pröva om en överträdelse av ett villkor eller en underlåtenhet att söka tillstånd i det enskilda fallet har påverkat miljön. Miljöprövningen görs av tillståndsmyndigheten i samband med tillståndsprövningen. Straffbarheten inträder redan i och med att ett villkor överträds, oberoende av om överträdelsen i det konkreta fallet påverkat miljön eller ej. Förutom i miljöskyddslagen finns straffbestämmelser i brottsbalken. Dessa är rubricerade miljöbrott och vållande till miljöstörning. Dessa bestämmelser har miljön som uttryckligt skyddsobjekt. Om en gärning är straffbar både enligt miljöskyddslagen och brottsbalken skall brottsbalkens regler tillämpas i första hand.

Reglerna om förprövningsplikt med därtill hörande tillåtlighetsbedömning utgör ett mycket viktigt led i miljöskyddsarbetet. Det är också skälet till att underlåtenheten att iaktta bestämmelserna straffbelagts. Reglerna är således av största betydelse trots att de inte i första hand riktar sig mot den farliga eller störande verksamheten utan syftar till att förbättra kontrollmöjlighe-terna. Åsidosättande av förprövningsplikten finns med i bifogade förslag till tariff. I många fall torde det vara påkallat från allmän synpunkt att även väcka åtal för dessa brott.

Tillsyn, kontroll och miljörapportering

Enligt miljöskyddslagen är verksamhetsutövaren skyldig att bedriva sin verksamhet så att miljöskyddslagen och de föreskrifter som beslutats med stöd av den följs. Dessutom skall verksamhetsutövaren kunna visa för tillsynsmyndigheten att så är fallet.

Enligt 38 a § miljöskyddslagen skall alla som utövar miljöfarlig verksamhet utöva kontroll av verksamheten och dess verkningar i omgivningen (s.k. egenkontroll). Kontrollen anpassas efter typ av verksamhet och anläggningens storlek. Om tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs kan den, med stöd av 39 a § och 43 § miljöskyddslagen, förelägga en utövare att utföra undersökningar och kontroll av verksamheten och dess verkningar enligt ett särskilt kontrollprogram. Programmet är rättsligt bindande och det är straff-

bart att inte följa det. Motsvarande bestämmelser finns i 26 kap 19 och 21 §§ miljöbalken. Enligt balken är det dock inte straffsanktionerat att inte följa ett föreläggande. Det kan i stället förenas med vite.

Det finns också möjlighet att meddela föreskrifter om kontrollen. Sådana föreskrifter finns för närvarande beträffande kommunala reningsverk, förbränningsanläggningar och utsläpp till vatten från massa-, pappers- och fiberskivefabriker.

Miljösanktionsavgift kan inte föreskrivas för underlåtenhet att iaktta vad som sägs i ett föreläggande. Det är därför endast i de fall kontrollfrågor reglerats i villkor eller föreskrifter som det skulle vara möjligt att använda miljösanktionsavgift.

Tillsynen över miljöfarlig verksamhet bygger till stor del på verksamhetsutövarnas egenkontroll och inrapportering till tillsynsmyndigheterna. I detta sammanhang utgör miljörapporteringen ett centralt instrument. Årlig miljörapport krävs från samtliga tillståndspliktiga anläggningar.

Syftet med miljörapporten är bland annat att få en effektivare tillsyn och kontroll genom fastare rutiner för rapportering och att höja kvaliteten på egenkontrollen. Allmänheten skall också få tillgång till miljöinformation. Miljörapporten skall vidare ge myndigheterna en samlad bild av industrins totala utsläpp och ge ett statistiskt underlag för uppföljning av de nationella miljömålen.

Enligt vad som framkommit lägger tillsynsmyndigheterna ner avsevärda resurser på att få in miljörapporten i rätt tid. Både påminnelser och föreläggganden kan behövas innan en rapport lämnas. Enligt en rapport från Riksdagens revisorer (1996/97:8) konstateras också allvarliga brister. I många fall saknas miljörapporterna helt hos tillsynsmyndigheterna.

Miljörapporteringen fyller en viktig roll i miljöarbetet. Det är förhållandevis enkelt att konstatera huruvida en miljörapport kommit in i rätt tid eller inte. Tillsynsmyndigheterna lägger ner åtskilliga resurser på att kräva in rapporterna. Detta framstår därmed som ett typexempel på en överträdelse som passar in i ett system med miljösanktionsavgifter.

Effektivare tillsyn, bättre efterlevnad och resursbesparingar hos tillsynsmyndigheterna kan förväntas.

Miljösanktionsavgifter vid överutsläpp

De kriterier för urval av överträdelser som redovisas ovan innebär att en överträdelse för att passa i systemet måste vara enkel att konstatera och att detta skall gälla både för tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren. I enlighet med vad som anförs ovan finns det därför starka skäl som talar emot att ta med tekniskt/juridiskt komplicerade överträdelser i tariffen.

Att konstatera ett överutsläpp i förhållande till ett villkor är ofta besvärligt vilket inte minst framgår av det ringa antalet fällande domar för sådana brott. Problemen sammanhänger i vissa fall med hur villkoren är skrivna. Ibland leder kontrollfrågor och frågor om teknisk mätosäkerhet till bevispro-

blem. Det bör noteras att den omständigheten att miljösanktionsavgiften är baserad på strikt ansvar och konstruerad för att bli ett schablonmässigt och effektivt verktyg inte innebär någon eftergift i fråga om beviskravet för att en överträdelse objektivt sett skett. Tillsynsmyndigheten måste således konstatera – och vid ett överklagande styrka – att det "bortom allt rimligt tvivel" skett ett överutsläpp.

Vad gäller villkoren ställs kravet högt på att dessa skall utformas så tydligt som möjligt. I vissa fall är dock de faktiska omständigheterna sådana att det inte går att utforma ett villkor som är helt entydigt från åtals- och sanktionsavgiftssynpunkt. Sett från tillåtlighetssynpunkt kan emellertid utformningen vara helt godtagbar och villkoret ligga till grund för tillsynskrav på utsläppsbegränsande åtgärder. Bakgrunden till detta sammanhänger bl.a. med att bevissituationen i tillsynsfallet i det närmaste är omvänd. En annan förklaring ligger i att påföljdssystemet inte varit det främsta styrmedlet avseende skyddet för miljön, utan att detta utgjorts av tillståndsprövning och tillsyn.

Utsläppsgränsvärden fastställs som regel i form av gränsvärden eller riktvärden. Ett gränsvärde är direkt straffsanktionerat och får aldrig överskridas. Huvudregeln är också att gränsvärden skall användas. I vissa fall framstår det inte som rimligt att ange utsläppsgränsen i form av ett gränsvärde utan villkoret utformas i stället som ett riktvärde. Gränsvärden uttrycks normalt som långtidsmedelvärden för månad eller år och kompletteras ibland med ett riktvärde för kortare tid. Att överskrida ett riktvärde innebär inte att man bryter mot villkoret. Villkorsbrott inträffar först om man inte vidtar några åtgärder i syfte att riktvärdet skall kunna klaras. Av detta följer att överträdelser av riktvärden inte lämpar sig i ett system med miljösanktionsavgifter.

Kontrollen av en miljöstörande anläggning sker vanligen i enlighet med ett kontrollprogram. Mätningen av utsläpp skall tjäna många syften vid sidan av att kunna ligga till grund för åtal, t.ex. för optimering av drift vid processer och reningsanläggningar, uttaxering av skatter och avgifter, miljöövervakning, miljöstatistik m.m. Kravet att mätresultatet skall kunna ligga till grund för ett åtal är inte alltid prioriterat. Kostnadsfrågan är ofta av betydelse.

Åtalsprövningen eller uttag av sanktionsavgifter ställer både höga och särskilda krav på mättillförlitligheten. Mätningarna skall ju vara riktiga "bortom allt rimligt tvivel".

Även om svenska miljödata uppfyller högt ställda krav betyder inte detta att de alltid håller för en åtalsprövning. En jämförelse med trafiksektorn kan vara belysande. För fortkörning och rattfylleri finns två mätvariabler, hastighet och blodalkoholhalt. För mätning och provtagning svarar polisen. Mätningens enda syfte är att ligga till grund för lagföring. För hela provkedjan finns strikta regler och bedömningsnormer. Det kan i sammanhanget

noteras att uttag av vattenföroreningsavgiften är uppbyggd på samma sätt (se kapitlet "Pågående utredningar av särskilt intresse", sid. 33).

På miljösidan finns i stort mellan 30 och 40 mätvariabler, formulerade i säkert hundratalet villkorstyper, i olika kontrollprogram. Redan här finns problem med att beskriva överträdelsen i en schabloniserad tariff på sådant sätt att den går att tillämpa i varje enskilt fall. I flertalet fall är villkoret satt som utsläppsmängd vilket betyder mätning av både halt och flöde. För mätning och provning svarar anläggningsägaren – analyser utförs i eget eller anlitat laboratorium – och resultatet rapporteras till tillsynsmyndigheten. Om ett rapporterat överutsläpp mer eller mindre automatiskt skulle medföra påförande av en miljösanktionsavgift finns det en inte obetydlig risk för att uppmätta för höga värden i vissa fall inte kommer att rapporteras.

Även om det enskilda resultatet inte alltid uppfyller kraven för åtalsprövning eller påförande av sanktionsavgift, har kontrollen stor betydelse för villkorsefterlevnaden. Dels kan redovisade värden föranleda tillsynsåtgärder i syfte att komma tillrätta med de problem som lett till förhöjda utsläpp, dels kan tillsynsmyndigheten gå in med krav på ytterligare mätningar av sådan kvalitet att de kan ligga till grund för åtal.

Det är inte bara de fel som kan uppstå vid själva mätningen som har betydelse vid utvärderingen av mätresultatet, utan också vad som i kontrollprogrammet bestämts om provtagningsintervall, antal provtagningstillfällen, tidpunkt för och längd av varje provtagningstillfälle etc.

För att det skulle kunna anses enkelt att konstatera ett överutsläpp krävs således att provtagning, analys och flödesmätning är väl dokumenterade och säkerställda och att dessa inte skall kunna ifrågasättas på någon punkt. Dessutom måste själva kontrollen vara av sådan kvalitet och intensitet som svarar mot de krav på hållbart bevismaterial som ställs vid beivrande av villkorsöverträdelser. Detta är långt ifrån den normala situationen.

För tydlighetens skull bör sägas att det naturligtvis inte är omöjligt att styrka ett överutsläpp. Men vad som sägs ovan visar tydligt att denna typ av överträdelse inte motsvarar de kriterier för urval av områden som redovisas ovan under avsnitt "Principer för urval av överträdelser", sid 16. Naturvårdsverket har därför inte heller tagit med sådana överträdelser i förslaget till tariff. Enligt verkets mening bör överutsläpp även fortsättningsvis betraktas som allvarliga miljöbrott och lämpligen hanteras inom den egentliga straffrätten i samarbete mellan tillsynsmyndigheter, polis och åklagare.

Generella föreskrifter

Enligt 9 kap 5 § miljöbalken får regeringen, om det framstår som mer ändamålsenligt än beslut i enskilda fall, i fråga om miljöfarlig verksamhet meddela förskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått.

Naturvårdsverket har i ett särskilt uppdrag redovisat förslag på generella föreskrifter för några verksamheter. De verksamheter som omfattas är husbehovstäkt, träskyddsbehandling genom doppning respektive tryck- eller vakuumimpregnering samt oorganisk ytbehandling.

Vissa av de kravregler som föreslås gälla för dessa verksamheter framstår även som lämpliga att ta med i en tariff för miljösanktionsavgifter. Dessa finns redovisade i förslaget till tariff i bilaga 2.

Hälsoskydd

Hälsoskyddslagens (1982:1080) syfte är att motverka störningar som kan vara skadliga för människors hälsa. Det kan noteras att lagen inte – på samma sätt som miljöskyddslagen – skyddar naturmiljön som sådan. Sådana störningar som inte är av ringa natur eller helt tillfälliga kallas sanitära olägenheter. Bedömningar av vad som utgör sanitär olägenhet görs utifrån hygieniska och medicinska grunder. Normer och gränsvärden i allmänna råd etc. ger kriterier och tjänar som vägledning vid tillämpning av bestämmelserna.

Hälsoskyddslagen ställer krav på ägare eller nyttjanderättshavare av fast eller lös egendom att vidta skäliga åtgärder för att hindra uppkomsten av, eller undanröja sanitära olägenheter. I syfte att ge miljönämnder kännedom om nya tillsynsobjekt och för att säkerställa den offentliga kontrollen av vissa lokaler och anläggningar föreskrivs en anmälningsskyldighet innan t.ex. hotell, badanläggningar och lokaler där allmänheten yrkesmässig erbjuds hygienisk behandling tas i bruk. Eftersom det i dessa fall huvudsakligen rör sig om näringsverksamhet kan det vara ett lämpligt område för miljösanktionsavgift.

Hälsoskyddslagen och lokala föreskrifter meddelade med stöd av lagen innehåller i vissa fall krav på tillstånd. Detta gäller inrättande av vissa avloppsanläggningar, värmepumpar och hållande av djur. Eftersom dessa bestämmelser inte är särskilt inriktade på näringsverksamhet föreslås de inte ingå i en första tariff med miljösanktionsavgifter.

I miljöbalken ändras begreppet sanitär olägenhet till olägenhet för människors hälsa. Reglerna om hälsoskydd arbetas samman med reglerna om miljöfarlig verksamhet. Balkens allmänna hänsynsregler i andra kapitlet kommer även att gälla hälsoskyddet. Tillämpningsområdet för balkens hälsoskyddsregler blir dock detsamma som enligt hälsoskyddslagen.

Genteknik

Nuvarande reglering finns i lagen (1994:900) om genetiskt modifierade produkter. Lagen syftar till skydd av hälsa och miljö när genetiskt modifierade organismer (GMO) används inneslutet, sätts ut avsiktligt i miljön eller släpps ut på marknaden som sådana eller ingående i produkter. Ett särskilt syfte är också att etiska hänsyn skall tas vid sådan verksamhet.

För att ta i bruk en anläggning för innesluten användning av GMO krävs i vissa fall tillstånd och annars anmälan i förväg. Utsläppande i miljön och på marknaden kräver tillstånd. Hårda krav aktualiseras när någon vill släppa ut GMO i miljön. Ett tillstånd föregås då av en ingående nationell prövning.

En ansökan om tillstånd till utsläppande på marknaden prövas på gemenskapsnivå. Det är en förutsättning för att få ett sådant tillstånd att det redan finns erfarenheter från utsläppande av organismen i miljön. Eftersom tillståndet innebär att produkten får släppas ut på marknaden i alla länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet blir även den tillståndsprövningen rigorös. Hittills har ett tiotal produkter, varav sju växter, tillstånd att släppas ut på marknaden.

Kemiska produkter och biotekniska organismer

Lagen (1985:426) om kemiska produkter ställer upp grundläggande förpliktelser för dem som levererar kemiska ämnen och produkter som sådana eller ingående i andra varor. Tillverkaren utreder och bedömer på eget ansvar inneboende egenskaper från hälso- och miljöskyddssynpunkt, klassificerar och utformar produktinformationen: märkning och varuinformationsblad. Produktinformation skall följa produkten genom handelsledet fram till slutanvändaren.

Huvudregeln är att produkterna släpps ut på marknaden utan någon föregående prövning från det allmännas sida. Undantag från denna huvudregel är nya ämnen och bekämpningsmedel. Nya ämnen skall förhandsanmälas till någon av de behöriga myndigheterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att få släppas ut på marknaden. Bekämpningsmedel skall vara godkända av Kemikalieinspektionen för att få säljas och användas. Som ett tredje undantag från huvudregeln bör också nämnas att yrkesmässig handel med särskilt farliga produkter kräver tillstånd och att privatpersoner inte får använda sådana utan tillstånd.

Lagen föreskriver också allmänna försiktighetsmått för all hantering och kunskapskrav för yrkesmässiga hanterare. Dessutom finns ett antal förordningar som reglerar särskilda frågor, t.ex. om PCB, motorbensin, kadmium, batterier, klorerade lösningsmedel, kvicksilverhaltiga varor, spillolja, kosmetiska produkter, ozonnedbrytande ämnen, HFC och farligt avfall. Ytterligare föreskrifter finns på myndighetsnivå och avser ofta preciseringar av försiktighetsmått och kunskapskrav. Lagen ger också möjlighet att genomföra sådana generella uppgiftsinsamlingar som Kemikalieinspektionens produktregister.

Straffbestämmelserna avser överträdelse av försiktighetsmåtten i lagen, av föreskrifter som meddelats med stöd av de materiella bestämmelserna i lagen och överträdelse av vissa bestämmelser i EG-förordningar. Eftersom reglerna om kemiska produkter i huvudsak överlåter åt enskilda att ta reda

på och följa gällande bestämmelser borde straffrätten ha stor betydelse för att upprätthålla regelefterlevnaden.

Biologiska bekämpningsmedel
Dessa utgörs av virus och andra mikroorganismer, nematoder, insekter eller spindeldjur. De bestämmelser om kemiska bekämpningsmedel som har meddelats med stöd av lagen om kemiska produkter kan inte tillämpas på dessa levande organismer. Lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel och dess tillämpningsförfattningar ställer emellertid upp ungefär samma regler för de biologiska bekämpningsmedlen som för de kemiska.

Några särskilda sektorer

Naturvårdsverket har i enlighet med vad som sägs ovan vänt sig till centrala, regionala och lokala tillsynsmyndigheter inom balkens område för att inhämta förslag och synpunkter på vilka överträdelser som lämpligen bör ingå i en tariff med miljösanktionsavgifter. Flertalet har sett en möjlighet att använda miljösanktionsavgiften inom sitt område och kommit med förslag på tänkbara miljöregler där avgiften skulle kunna tillämpas.

Skogsstyrelsen och Arbetarskyddsstyrelsen anser dock att miljösanktionsavgiften inte bör användas inom dessa myndigheters områden. Det kan vara av intresse att redovisa skälen som åberopas till stöd för detta.

Skoglig verksamhet

Skogsstyrelsen har beretts tillfälle att lämna förslag på sådana överträdelser inom skogsstyrelsens ansvarsområde som bör ingå i en tariff med miljösanktionsavgifter.

Skogsstyrelsen har därvid uttalat att miljösanktionsavgifter bör förbehållas sådana situationer där en överträdelse av gällande miljöregler med tillräcklig grad av säkerhet kan konstateras av tillsynsmyndigheten utan att en ingående och därför ofta långt utdragen utredningsprocess skall behöva tillgripas.

Inom Skogsstyrelsens verksamhetsområde – skogsbruket – är det enligt Skogsstyrelsen mycket ofta svårt att utan en ingående utredning avgöra huruvida ett förfarande strider mot en miljöregel. Detta gäller både de fall där skogsvårdsstyrelsen är tillsynsmyndighet och de situationer där annan myndighet utövar tillsynen. Problematiken belyses väl av att de hänsynsregler som är grundade på 30 § skogsvårdslagen (1979:429) inte är sanktionerade annat än när de konkretiseras i ett beslut i ett enskilt fall.

Skogsstyrelsen uttalar att i en utredning avseende en ifrågasatt avvikelse från miljöreglerna har man anledning att som det normala utgå från att en annan uppfattning respektive önskemål om kompletteringar eller egna utredningar förs fram från den som är misstänkt för en förseelse. Detta är

självklart helt i sin ordning, men måste – i kombination med den i sig svåra materian – ofta leda till att utredningsprocessen blir långvarig och slutresultatet svårbedömt. Mot denna bakgrund anser Skogsstyrelsen att inga miljösanktionsavgifter bör gälla för skoglig verksamhet.

Med hänsyn till skogsbrukets betydelse för miljön, inte minst vad avser bevarandet av den biologiska mångfalden, anser Naturvårdsverket att tillgängliga styrmedel för att förbättra regelefterlevnaden om möjligt även bör användas inom detta område.

Skogsvårdslagen har inte arbetats in i miljöbalken. Överträdelser av de materiella regler som utfärdas med stöd av lagen (skogsvårdsförordningen och Skogsstyrelsens föreskrifter) kan därför inte bli föremål för miljösanktionsavgifter. Miljöbalkens regler är dock tänkta att gälla för skoglig verksamhet utom i de fall en viss fråga är direkt reglerad i skogsvårdslagen (se Följdlagstiftningen till miljöbalken (SOU 1997:32) s 424 f.). Detta innebär bland annat att föreskrifter som meddelats med stöd av 7 eller 8 kap miljöbalken alltid skall iakttas. Detta gäller i första hand föreskrifter för naturreservat, men även föreskrifter om miljöskyddsområden och föreskrifter om förbud mot att skada djur- eller växtarter. I den mån sådana föreskrifter blir föremål för miljösanktionsavgifter finns det enligt Naturvårdsverkets mening ingen anledning att undanta skoglig verksamhet. Således gäller förslaget om miljösanktionsavgift vid olovlig markavvattning även för skogsbruket, se bilaga 2.

Arbetarskydd

Arbetarskyddsstyrelsen har beretts tillfälle att inkomma med förslag på överträdelser inom sitt ansvarsområde. Enligt nuvarande lagstiftning har Arbetarskyddstyrelsen och Yrkesinspektionen tillsynsuppgifter inom kemikalielagstiftningen och gentekniklagstiftningen. I princip är det endast när det gäller användning av bekämpningsmedel och genetiskt modifierade organismer som styrelsen och Yrkesinspektionen har använt sina befogenheter. Förklaringen är enligt Arbetarskyddstyrelsen att det funnits tillräckliga möjligheter att ingripa med stöd av arbetsmiljölagstiftningen och att detta i praktiken varit enklare.

Arbetarskyddsstyrelsen har sedan 1994 möjlighet att införa sanktionsavgift i stället för straff när det gäller brott mot föreskrifter enligt arbetsmiljölagen. Sanktionsavgift har hittills införts endast på ett område, nämligen när det gäller besiktning av vissa tryckkärl (ändring genom AFS 1996:3 i styrelsens föreskrifter om tryckkärl och andra tryckbärande anordningar, AFS 1986:9). Det är enligt styrelsen inte aktuellt att utvidga området för sanktionsavgift eftersom erfarenheter måste vinnas och en avvägning måste göras med hänsyn till resursinsatsen.

Arbetarskyddsstyrelsen anser att sanktionssystemet när det gäller användning av bekämpningsmedel och genetiskt modifierade mikroorganismer fungerar tillfredsställande samt att införande av miljösanktionsavgifter

inom dessa områden kräver en ökad resursinsats från Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen utan att någon nämnvärd effektivisering uppnås.

Vad gäller innesluten användning av genetiskt modifierade organismer anför Arbetarskyddsstyrelsen vidare att kravet på att en överträdelse skall vara lätt att konstatera inte är uppfyllt. Det finns ingen entydig tolkning av var gränsen går för klassificering i grupperna I och II. Det finns inte heller någon entydig tolkning av var gränsen går för en ny organism som skall anmälas.

Med hänsyn till vad Arbetarskyddsstyrelsen anför om svårigheten att konstatera en överträdelse, föreslår Naturvårdsverket inga miljösanktionsavgifter vid brott mot tillstånds- eller anmälningsplikt vid innesluten användning av genetiskt modifierade organismer. Däremot anser Naturvårdsverket att användningen av bekämpningsmedel är ett lämpligt område för tillämpning av miljösanktionsavgift enligt vad som framgår av bilaga 2.

Avgiftsbeloppets storlek

Naturvårdsverket har i förslaget till tariffer självklart utgått från de två i lagförslaget angivna kriterierna för nivån på sanktionsavgifterna, nämligen "överträdelsens allvar" och "betydelsen av de bestämmelser som har överträtts". Dessa två är så allmänna att de för att kunna tillämpas på ett konkret sätt behöver preciseras i form av olika delkriterier. Här presenteras kortfattat ett antal kriterier av betydelse för nivån på sanktionsavgifterna. Samtidigt ges exempel på vilken typ av förseelser som särskilt påverkats av respektive kriterium.

Förseelsens omfattning

Att förseelsens omfattning såvitt möjligt bör inverka på avgiften är uppenbart. Så har skett genom att avgiften i vissa fall differentierats efter någon parameter som är direkt kopplad till förseelsens omfattning, t.ex. antal produkter (kemiska produkter), produktionsmängd (% över tillåten produktionsnivå) eller berörd areal (spridning av stallgödsel eller markavvattning). I många andra fall begränsar dock kraven på enkelhet i tillämpningen av avgiften möjligheterna att ta hänsyn till förseelsens omfattning.

Förseelsens varaktighet och upprepning

Upprepning av en förseelse leder till att en ny, dubbel avgift tas ut. Detta regleras i förordningen (4 §). Varaktigheten av en förseelse bakåt i tiden föranleder däremot ingen ökning av avgiftens storlek. Detta sammanhänger dels med svårigheten att objektivt styrka varaktigheten dels med att avgiftens syfte är mer relaterat till behovet av rättelse än av rättvisa. Se vidare härom nedan.

Möjligheten att korrigera förseelsen och dess effekter

Handlingar som kan skapa oåterkallelig naturförstörelse eller andra irreversibla skadeeffekter för miljö och hälsa är särskilt angelägna att motverka. Att sätta ut genetiskt modifierade organismer i naturen eller på marknaden utan vederbörlig tillståndsprövning kan vara ett exempel på detta.

Förseelsens farlighet

Risker för liv och hälsa, för storskaliga ekologiska förändringar eller hot mot enskilda arters fortlevnad motiverar en högre avgift än risken för en mer allmän eller diffus miljöpåverkan. Olovlig hantering av farliga bekämpningsmedel kan utgöra ett exempel på en farlig typ av förseelser.

Förseelsens inverkan på miljöarbetets förutsättningar och bedrivande

Respekten för skyldigheten att låta pröva eller anmäla nya eller ändrade miljöfarliga verksamheter är av avgörande betydelse för hela miljökontrollarbetet. Både det egna kontrollarbetet och myndigheternas. Att inte låta pröva en tillståndspliktig verksamhet är allvarligare än att inte anmäla en anmälningspliktig verksamhet. Bakom tillståndsplikten ligger bland annat en bedömning av att verksamheten på grund av sina miljökonsekvenser är viktigare att reglera.

Mer vardagliga förseelser kan också vara av stor betydelse för att gällande regler och villkor skall kunna efterlevas och miljöarbetet i övrigt skall fungera. Exempel: Att ålagda mätningar och kontroller utförs och att det sker på ett korrekt sätt

Risken (lockelsen) för överträdelser

Incitamenten till överträdelser torde variera mellan olika områden med hänsyn till möjlig ekonomisk vinning av att inte följa gällande regler och förekomsten av en formell eller informell kontroll. Det kan exemplifieras med betydelsen av att skapa respekt för det regelverk som styr transporter av farligt avfall, även om miljöeffekterna i det enskilda fallet kan vara små.

Slutligen har hänsyn tagits till att många prövningar och tillstånd är förenade med erläggande av inte obetydliga *reguljära avgifter* av administrativ art som syftar till att täcka myndigheternas/statens kostnader. Det vore inte rimligt att lägga en sanktionsavgift på en nivå som understiger vad en seriös verksamhetsutövare får betala för sin tillståndsprövning. Denna hänsyn är en bidragande faktor till att de föreslagna sanktionsavgifterna beträffande förseelser inom genteknikområdet och användning av CFC, haloner m.fl. ligger relativt högt.

En annan utgångspunkt vid fastställande av avgiftsbeloppen är att dessa inte bör sättas högre än vad som är nödvändigt för att uppnå den önskade styreffekten. Eftersom någon hänsyn i princip inte skall tas till den enskildes ekonomiska förhållanden finns det också anledning till viss försiktighet. Tas inte hänsyn till de ekonomiskt svagare verksamhetsutövarna finns det risk att avgiften framstår som orimligt hög i det enskilda fallet.

32

Konstruktion av tariffen

Miljösanktionsavgiften är tänkt som ett schabloniserat och effektivt system som samtidigt skall vara skäligt och rättssäkert. En förutsättning för detta är att det är enkelt att avgöra med vilket belopp avgiften skall påföras vid varje enskilt tillfälle. Ett individuellt system, som exempelvis den nya föreslagna företagsboten, är fördelaktigt från rättvise- och skälighetssynpunkt. Däremot kan individuella system vara resurskrävande och ineffektiva. Den mer schabloniserade miljösanktionsavgiften torde ha påtagliga fördelar sett från effektivitetssynpunkt.

För att tarifferna skall bli effektiva och enkla att tillämpa och därigenom uppfylla rättssäkerhetskraven är det av största vikt att de får en klar och entydig utformning. Enligt regeringens lagrådsremiss bygger hela systemet på att tarifferna är utformade så att överträdelser är väl definierade och avgiftens storlek klart framgår för varje överträdelse.

För att åstadkomma en tydlig och lättillämpad tariff bör överträdelsen (gärningen) i möjligaste mån vara utförligt beskriven i tarifftexten. Endast undantagsvis bör hänvisningar ske till paragrafer i andra författningar för beskrivning av den sanktionsavgiftsbelagda handlingen.

I förslaget till förordningstext har införts en bestämmelse som reglerar pågående och upprepade överträdelser, se bilaga 1. I vissa fall består gärningen av en underlåtenhet att fullgöra en skyldighet vilket fortgår till dess åtgärden vidtas. Miljösanktionsavgiften fungerar då både som en repressiv sanktion och som påtryckningsmedel för att få till stånd rättelse genom hotet om ett nytt beslut med förhöjd avgift. Vid upprepning påförs en dubbel avgift. I andra fall har gärningen mer karaktär av engångshändelse. I tariffen är dessa markerade "engångsavgift".

Tillsynsmyndigheten kan meddela förelägganden eller förbud för att få till stånd rättelse. Dessa kan förenas med vite. Det bör observeras att miljösanktionsavgiften gäller gärningar i förfluten tid medan ett vitesföreläggande avser åtgärder i framtiden. Beroende på omständigheterna får tillsynsmyndigheten avgöra om hotet om ett nytt beslut med högre miljösanktionsavgift är tillräckligt eller om det är nödvändigt med ett vitesföreläggande eller förbud.

Pågående utredningar av särskilt intresse

Företagsbotsutredningen

Företagsbotsutredningen (JU 1995:6) har i uppdrag att utarbeta ett generellt, effektivt sanktionssystem för brott i näringsverksamhet, med inriktning på ekonomisk brottslighet vilket även innefattar miljöbrott. Utredningen har pågått sedan mitten av 1995 och ett förslag beräknas kunna remissbehandlas under hösten 1997. Det nya systemet förväntas kunna träda i kraft den 1 juli 1998.

Med den nya företagsboten skulle ett direkt straffansvar för juridiska personer införas (dvs. möjlighet att åtala ett företag). Den nuvarande företagsboten är konstruerad som en särskild rättsverkan av brott. Tillämpningsområdet kommer i det nya systemet troligen att begränsas till vissa utvalda brott. Detta sker genom att det särskilt förskrivs (t.ex. i anslutning till en allmän straffbestämmelse som 45 § miljöskyddslagen) att företaget skall dömas till böter vid brott i näringsverksamheten. Den nya företagsboten är tänkt att både ersätta reglerna om miljöskyddsavgift i miljöskyddslagen och nu gällande bestämmelser om företagsbot i brottsbalken.

Förfarandet innebär att en tillsynsmyndighet anmäler misstänkta fall av överträdelser till åklagare som åtalar företaget varvid allmän domstol kan döma ut böter. I mindre allvarliga fall är det tänkt att åklagaren skall kunna utfärda strafföreläggande, dvs. att åklagaren själv beräknar böternas storlek utan att saken behöver prövas av domstol. För att strafföreläggande skall kunna tillämpas fordras att cirkulär med beräkningsgrunder för olika slag av överträdelser utarbetas.

Vad gäller förhållandet mellan miljösanktionsavgifter och den nya företagsboten uttalas i lagrådsremissen att det även med ett straffansvar för juridiska personer kan finnas anledning att bemöta olika överträdelser med ett avgiftssystem. "Detta torde främst gälla vid massöverträdelser av mindre

allvarlig karaktär för vilka det också är lätt att finna lämpliga parametrar för ett avgiftssystem" (sid. 515).

Utredningen om ingripande mot oljeutsläpp till sjöss

Naturvårdsverket har varit i kontakt med den särskilda utredaren som tillkallats för att göra en utvärdering av gällande regler vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss (K 1996:05). Uppdraget gäller att lämna förslag på hur hela ingripandesystemet skall kunna effektiviseras. Uppdraget skall redovisas i mitten av 1998. Något färdigt material eller slutsatser finns därför inte för närvarande.

Av särskilt intresse i förevarande sammanhang är den så kallade vattenföroreningsavgiften. Det är en sanktionsavgift som tas ut vid överträdelse av förbud mot utsläpp av olja från fartyg (lag [1980:424] om åtgärder mot vattenförorening från fartyg). Ansvaret är strikt liksom i fråga om miljösanktionsavgiften. Vattenföroreningsavgiften är ett komplement till övriga sanktioner som böter eller fängelse. För att fartyg inte skall lockas att släppa ut olja i havet gäller dessutom att hamnar där oljeprodukter lastas eller lossas, skall ta emot sådant avfall. Kostnaden är inkluderad i hamnavgiften.

Vattenföroreningsavgiften bestäms med hänsyn till utsläppets omfattning och fartygets storlek enligt en särskild tabell (se SFS 1994:1796). I fråga om utsläppt oljemängd är avgiften differentierad i intervall. Mindre än 1 000 liter, 1 000–26 000 liter, 26 001–101 000 liter osv. Avgiften anges i basbelopp beroende på fartygets bruttodräktighet.

Beslut om vattenföroreningsavgift meddelas av kustbevakningens centrala ledning eller av någon av kustbevakningens fyra regionala ledningar. Beslutet kan överklagas hos tingsrätt som är sjörättsdomstol.

I en undersökning av vattenföroreningsavgiften[2] avseende tiden 1990–1995 framgår att av de 70–80 fall där avgift tagits ut under perioden avser det stora flertalet utsläpp på mindre än 1 000 liter olja, dvs. minimiavgift. Det största hindret för uttag av avgiften uppges vara svårigheten att knyta ett utsläpp till ett visst fartyg. I den mån bevis finns uppges avgiften fungera förhållandevis smidigt.

Om man ser till antalet åtal för oljeutsläpp framstår vattenföroreningsavgiften också som en väl fungerande sanktion. Det kan därför vara av intresse att göra en jämförelse med en tänkt miljösanktionsavgift vid överutsläpp.

En viktig skillnad är att det i princip råder ett absolut förbud mot oljeutsläpp från fartyg. Det är därför enklare att konstatera ett otillåtet oljeutsläpp än att konstatera att ett utsläpp varit större än vad som faktiskt tillåts enligt ett villkor. Vidare är det kustbevakningen som utför kontrollen och som

2 Se Miljöskatter i Sverige – ekonomiska styrmedel i miöljöpolitiken. Naturvårdsverket 1997.

fastställer och säkrar bevisning i fråga om utsläppets storlek. Det pågår ett internationellt arbete med att utveckla metoder för att upptäcka och säkra bevisning vid oljeutsläpp. Genom praktiska prov har metoder och riktlinjer för bestämning av ett utsläpps storlek utvecklats. Detta skall jämföras med den ovan beskrivna egenkontrollen av miljöfarlig verksamhet vars syfte inte i första hand är att ligga till grund för sanktioner.

Preliminära erfarenheter från vattenföroreningsavgiften tyder på att redaren ofta accepterar att betala avgiften utan att föra saken vidare i högre instanser. Att få någon att medge en brottslig gärning förefaller vara betydligt svårare. Problem med språk, delgivning och bevissäkring ombord på fartyg bidrar till detta. Få fall går till domstol.

Eftersom flertalet fall ligger inom det lägsta intervallet kan det antas att frågan om utsläppets exakta omfattning sällan behöver ställas på sin spets och bli föremål för överklagande. En annan tänkbar förklaring till varför avgiften ofta förefaller accepteras kan vara att beloppen inte är tillräckligt höga. Det framstår vidare som om det är lättare att acceptera en avgift för redaren än ett personligt straff för befälhavaren.

Det är möjligt att även företagare på liknande sätt skulle acceptera att betala en miljösanktionsavgift för överutsläpp utan att ställa saken på sin spets. Frågan är emellertid om man i sådana fall egentligen uppnår någon styrande effekt eller om det snarare handlar om en möjlighet att "köpa sig fri" från ansvar.

Miljöbalksutredningens fortsatta arbete

Enligt vad som anges i regeringens lagrådsremiss har Miljöbalksutredningen åtagit sig att i ett kommande betänkande lämna förslag på överträdelseslag och tariffer. Avsikten är således bland annat att Naturvårdsverkets här redovisade förslag skall överlämnas till Miljöbalksutredningen och komma till uttryck i utredningens förslag till förordning, som skall remitteras och beredas samt träda i kraft samtidigt med balken.

Sanktionsavgifter i utlandet

Tyskland

Vid sidan av strafflagstiftningen finns i Tyskland en lagstiftning som rör administrativa sanktionsavgifter (*Ordnungswiedrigkeiten*). Vilka förseelser som skall hanteras inom systemet finns angivet i lagstiftningen om *Ordnungswiedrigkeiten* och i speciallagstiftningen, t.ex. på miljöområdet.

En likhet mellan de föreslagna miljösanktionsavgifterna och det tyska systemet är att det innehåller böteskataloger med en på förhand ungefärligt angiven sanktion för en preciserad gärning. Böteskatalogerna fastställs på delstatsnivå. En annan likhet är att det är förvaltningsmyndigheter och inte domstolar som beslutar om sanktionsavgiften.

Det finns dock avgörande skillnader. Det svenska systemet bygger på strikt ansvar, dvs. företagaren behöver inte ens ha varit vårdslös för att avgift skall utgå. Detta innebär att avgift kan utgå trots att det inträffade beror på omständigheter som företagaren inte rår över. Det tyska systemet förutsätter att uppsåt eller vårdslöshet kan läggas verksamhetsutövaren till last. Det räcker således inte för den tyska myndigheten att konstatera att en överträdelse objektivt sett inträffat. Den måste dessutom visa en hög grad av "klandervärdhet" hos företagaren.

De tyska böteskatalogerna utgör främst riktlinjer för bedömande av avgiftens storlek. Ramen är ofta en tiopotens men även intervall DEM 1 000–100 000 förekommer. Var inom ramen böterna hamnar beror på en rad omständigheter i det enskilda fallet. Miljöeffekten, eventuell rättelse, upprepning och ekonomisk bärkraft är faktorer som skall bedömas. Har det uppstått en ekonomisk fördel för verksamhetsutövaren är regeln att avgiften alltid skall överstiga denna. Detta kan innebära att den övre gränsen överskrids.

Om det bedöms att vårdslöshet föreligger används samma bedömningsgrunder inom ramen för avgiften men halva beloppet utgår. Bedöms förse-

elsen som ringa kan myndigheten nöja sig med att varna den skyldige. I vissa fall detta kombineras med ett varningsbelopp.

Det tyska systemet framstår alltså som betydligt mer individualiserat än det svenska förslaget. Det krävs uppenbarligen att myndigheten gör en rad avvägningar innan bötesbeloppet fastställs i ett enskilt fall.

Norge

I Norge finns sedan 1974 ett ekonomiskt tvångsmedel för att påskynda rättelser av överträdelser eller säkerställa att sådana inte inträffar. Den norska benämningen är *forurensningsgebyr*. Det finns stora likheter med vitesföreläggande. En skillnad är dock att *forurensningsgebyr* tas ut i administrativ ordning.

Forurensningsgebyr kan användas vid alla slags överträdelser av bestämmelser i *forurensningsloven* eller villkor eller föreskrifter som fastställts enligt denna. Framför allt tas den ut när erforderliga miljövårdsinvesteringar inte utförts i rätt tid.

Huvudregeln är att avgiften fastställs först när en överträdelse ägt rum, t.ex. att installationer som inte kunnat färdigställas i tid eller vid överproduktion. Strikt ansvar gäller. Myndigheten föreskriver om åtgärder som skall vidtas och en tidsram för detta. Vidtas inte åtgärden börjar avgiften löpa när fristen går ut. Avgiften kan fastställas till ett visst belopp per tidsenhet som åtgärden inte vidtas.

Det är också möjligt att fastställa avgiften på förhand. Det gäller särskilt när en verksamhet fått en längre frist för att vidta reningsåtgärder, t.ex. i avvaktan på utveckling av ny teknik eller där det kan antas att föreskrivna krav inte kommer att efterlevas frivilligt.

Fastställelse av storleken på *forurensningsgebyr* sker individuellt och syftar till att göra det olönsamt att fortsätta med överträdelserna. Av särskilt intresse är kostnaderna för att uppfylla kraven, ekonomisk fördel av att inte efterleva kraven liksom hur angeläget det är att kraven efterlevs.

Det är inte obligatoriskt för tillsynsmyndigheterna att använda *forurensningsgebyr*, men en ganska strikt tillämpning av reglerna anvisas.

Bilaga 1

Förslag till förordningstext

Förordning om miljösanktionsavgift

1 § Miljösanktionsavgift enligt 30 kap miljöbalken skall tas ut för sådana överträdelser som anges i bilagan till denna förordning. Miljösanktionsavgiftens storlek skall bestämmas enligt vad som framgår av tariffen i bilagan.

Avgiften tas inte ut om förfarandet tillåtits genom ett skriftligt beslut om undantag i det enskilda fallet eller genom föreskrifter om avsteg.

2 § Det åligger tillsynsmyndigheten att utreda misstänkta fall av överträdelser och att, i de fall en överträdelse konstateras, besluta om påförande av miljösanktionsavgift.

3 § När tillsynsmyndigheten utreder om någon skall påföras miljösanktionsavgift skall beaktas om det bör väckas åtal för brottet.

Pågående eller upprepade överträdelser

4 § Om miljösanktionsavgift har beslutats för en pågående överträdelse får ny avgift inte beslutas förrän tre månader har gått. Om överträdelsen därefter fortfarande pågår eller om en överträdelse upprepas inom två år skall miljösanktionsavgift påföras med dubbelt belopp.

5 § Om ett vitesföreläggande har överträtts skall miljösanktionsavgift inte tas ut för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Betalning av miljösanktionsavgift

(Omfattas inte av regeringsuppdraget)

Bilaga 2

Tariff med miljösanktionsavgifter

Område: Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Miljöskyddslagen (1969:387)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift	
– åsidosätter skyldighet att ge in miljörapport senast tre månader från utgången av kalenderåret eller den tidpunkt som bestämts i ett skriftligt beslut om anstånd. (*3 § 2 stycket SNFS 1993:1*)	A-verksamhet B-verksamhet	10 000 kr 5 000 kr
– underlåter att, i fråga om fast förbränningsanordning minst en gång per år låta ackrediterat laboratorium utföra kontroll av mätsystemet för SO_2, NO_x, NO, NO, NO_2, O_2 och CO_2. För förbränningsanordning vars årliga drifttid understiger 2 000 drifttimmar får denna kontroll i stället utföras en gång per 2 000 drifttimmar, dock minst en gång vart tredje år. (*13 a SNFS 1991:4*)		50 000 kr
– underlåter att föra journal över kalibreringar, underhållsåtgärder samt resultatet av dessa åtgärder som avses i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av utsläpp av kväveoxider och svaveloxider till luft från fasta anordningar . (15 § SNFS 1991:4)		25 000 kr

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– underlåter att föra journal över underhållsåtgärder och funktionskontroller som avses i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av utsläpp av processavloppsvatten från fabriker för framställning av massa, papper eller fiberskivor. (19 § SNFS 1990:6).	25 000 kr
– underlåter att föra journal över underhållsåtgärder och funktionskontroller som avses i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av utsläpp till vatten- och markrecipient från anläggning för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse. (*19 SNFS 1990:14*)	Avloppsreningsverk med anslutning > 20 000 pe 25 000 kr 2 001–20 000 pe 15 000 kr 501–2000 pe 10 000 kr < 500 pe 5 000 kr
– utan att tillstånd meddelats anlägger fabrik, annan inrättning eller annan miljöfarlig verksamhet som i bilagan till miljöskyddsförordningen (1998:000) har beteckningen A eller B.	A-verksamhet 300 000 kr B-verksamhet 150 000 kr Engångsavgift
– utan att tillstånd meddelats driver fabrik, annan inrättning eller annan miljöfarlig verksamhet som enligt bilagan till miljöskyddsförordningen (1998:000) inte får drivas utan tillstånd.	A-verksamhet 100 000 kr B-verksamhet 50 000 kr
– överskrider produktionsvolym som bestämts i ett tillstånd eller villkor.	A-verksamhet 50 000 kr per påbörjad 1/10 överproduktion B-verksamhet 25 000 kr per påbörjad 1/10 överproduktion
– innan anmälan gjorts anlägger eller driver fabrik, annan inrättning eller annan miljöfarlig verksamhet som i bilagan till miljöskyddsförordningen (1998:000) har beteckningen C.	Anläggande av verksamhet 25 000 kr Engångsavgift Drift av verksamhet 10 000 kr

Generella föreskrifter

(Se Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag fem. Generella föreskrifter för miljöstörande verksamhet)

Förordning (1998:000) om träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	**Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift**
– åsidosätter kravet på att impregneringsanläggningen skall vara placerad under tak och/eller på en tät invallad betongplatta utan golvbrunnar. (*4 §*)	10 000 kr
– åsidosätter kravet på att ventilationsluft från torkning av impregnerat virke, från anläggningens vakuumpump eller från lucköppning skall avledas minst tre meter över byggnadens högsta punkt. (*19 §*)	10 000 kr

Förordning (1998:000) om ytbehandling genom järnfosfatering

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	**Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift**
– åsidosätter kravet på att process- och sköljkar skall vara invallade så att badlösningar vid spill eller haverier kan samlas upp och inte kan tillföras avloppsnät eller mark- eller vattenområde. (10 §)	10 000 kr
– åsidosätter kravet på att kemiska produkter och råvaror som avses användas i verksamheten eller restprodukter och avfall i avvaktan på bortforsling, skall förvaras på tät invallad yta under tak. (11 §)	10 000 kr

Hälsoskyddslagen (1982:1080)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– tar i bruk lokal eller anläggning som anges nedan utan att dessförinnan göra anmälan till kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet 1. hotell, pensionat eller liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad 2. idrottsanläggningar, badanläggningar, strandbad eller andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor 3. lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling (*Lagrum:* 12 §)	lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling 5 000 kr och i övrigt 10 000 kr. Engångsavgift

Område: Kemiska produkter

Lagen (1985:385) om kemiska produkter med förordningar

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– påbörjar yrkesmässig tillverkning eller införsel av kemiska produkter utan att göra verksamhetsanmälan till Kemikalieinspektionens produktregister (avgiften tas inte ut av den som också har åsidosatt sin skyldighet att göra produktanmälan). (*SFS 1985:835, KIFS 1986:2 1 §*)	5 000 kr Engångsavgift
– tillverkar eller inför kemiska produkter utan att i tid (senast den 28 februari) göra en föreskriven produktanmälan till Kemikalieinspektionens produktregister. (*SFS 1985:835, KIFS 1986:2 2 §*)	< 5 produkter 5 000 kr 5–50 produkter 25 000 kr > 50 produkter 100 000 kr

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– har gjort produktanmälan men inte i tid lämnar kompletterande uppgifter om de mängder som tillverkats eller förts in till Sverige under föregående kalenderår. (*KIFS 1986:2 7 §*)	5 000 kr
– yrkesmässigt saluhåller hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter utan att de är märkta med risk- och skyddsinformation som förstås av svensktalande. (*KIFS 1994:12*)	15 000 kr
– yrkesmässigt överlåter hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter utan att vidta åtgärder för att lämna varuinformationsblad där det är föreskrivet att sådana skall lämnas. (*KIFS 1994:13 3 §*)	15 000 kr
– yrkesmässigt saluhåller kemiska produkter i förpackningar som helt saknar barnskyddande förslutning i fall där det är föreskrivet att förpackningarna skall ha barnskyddande förslutningar som uppfyller särskilda krav. (*KIFS 1987:4 3 §*)	15 000 kr
– yrkesmässigt saluhåller kemiska produkter i förpackningar som helt saknar avkännbar varningsmärkning i fall där det är föreskrivet att förpackningarna skall ha avkännbar varningsmärkning som uppfyller särskilda krav. (*KIFS 1987:4 3a §*)	15 000 kr
– yrkesmässigt överlåter buntat träskyddsbehandlat virke utan att föreskriven information finns på buntarna. (*KIFS 1990:10 9 och 10 §§*)	5 000 kr
– yrkesmässigt överlåter träskyddsbehandlat virke som inte är buntat utan att det på anslag vid virket finns information om de begränsningar i användningen som enligt särskilda föreskrifter gäller för virket. (*KIFS 1990:10 9 och 11 §§*)	5 000 kr
– yrkesmässigt överlåter dödskallemärkta kemiska produkter utan att ha erforderligt tillstånd från länsstyrelsen. (*SFS 1985:835 17 §*)	25 000 kr

Förordningen (1985:836) om bekämpningsmedel

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– själv eller genom anställd personal yrkesmässigt använder bekämpningsmedel i klass 1 utan att de särskilda utbildningskraven för användning av medel i klass 1 är uppfyllda. (*9 § förordningen om bekämpningsmedel*)	20 000 kr
– själv eller genom anställd personal yrkesmässigt använder bekämpningsmedel i klass 2 utan att de särskilda utbildningskraven för användning av medel i klass 1 är uppfyllda. (*9 § förordningen om bekämpningsmedel*)	5 000 kr
– yrkesmässigt saluhåller, överlåter eller använder ett hälso- eller miljöfarligt bekämpningsmedel trots att inga omständigheter tyder på att medlet är godkänt av Kemikalieinspektionen. (*3 § förordningen om bekämpningsmedel*)	25 000 kr
– underlåter att skriftligen informera kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet om spridning av bekämpningsmedel i fall där detta är föreskrivet. (*11 § SNFS 1997:2*)	10 000 kr Engångsavgift

Förordningen om farligt avfall (1996:971)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– på väg transporterar farligt avfall som uppkommit i yrkesmässig verksamhet utan att ha särskilt tillstånd för detta. (*12 § förordningen om farligt avfall*)	10 000 kr
– underlåter att till länsstyrelsen anmäla transport av eget farligt avfall enligt vad som sägs i 17 § förordningen om farligt avfall. (*18 § förordningen om farligt avfall*)	10 000 kr
– i egenskap av avsändare underlåter att upprätta ett transportdokument med uppgift om avsändare, mottagare, transportör, avfallsslag och avfallsmängd. (*19 § förordningen om farligt avfall*)	5 000 kr

Naturvårdsverkets föreskrifter om återföringssystem för bensingaser vid tankställen för motorfordon (SNFS 1996:5)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av slutförsäljare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– överlåter motorbensin trots att kontrollintyg visar att återföringssystem saknas, inte fungerar eller brister i underhåll upptäckts eller om kontrollintyg visar att utrustningen för steg 2 inte omfattas av ett typgodkännande. (25 §)	Bensinstation där nedanstående volym motorbränslen hanteras per år: < 1000 kbm 20 000 kr 1000–5000 kbm 30 000 kr > 5000 kbm 40 000 kr om överlåtelse sker trots att återföringssystem inte har installerats
	Övriga överträdelser 5 000 kr

Förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	**Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift**
– använder CFC eller övriga CFC för påfyllning av befintliga kyl-, värme- eller andra klimatanläggningar.	CFC, övriga CFC och halon 10 000 kr + 1 200 kr/kg otillåtet använt ämne
– efter den 31 december 1999 använder CFC eller övriga CFC som arbetsmedium i en befintlig kyl-, värme- eller annan klimatanläggning.	HCFC 5 000 kr + 600 kr/kg otillåtet använt ämne
– använder HCFC som arbetsmedium vid nyproduktion eller nyinstallation av kyl-, värme- eller andra klimatanläggningar.	
– efter den 31 december 2001 använder HCFC för påfyllning av befintliga kyl-, värme- eller andra klimatanläggningar.	
– använder halon i eller vid installation av brandsläckningsanordning. (*Lagrum:* 2 §)	

Köldmediekungörelsen (SNFS 1997:3)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 §miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/*lagrum*	**Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift**
– åsidosätter krav på ackreditering/certifiering vid installation och reparation av kylanläggningar. (*4 och 14 §§ köldmediekungörelsen*)	10 000 kr
– underlåter att utföra eller rapportera resultat av återkommande kontroll. (*11 och 16 §§ köldmediekungörelsen*)	5 000 kr

Lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– avsiktligt sätter ut genetiskt modifierade organismer eller på marknaden släpper ut en produkt som innehåller eller består av sådana organismer utan tillstånd. (*Lagrum: 6 §*)	150 000 kr

Lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/engångsavgift
– sprider stallgödsel eller andra organiska gödselmedel i strid mot vad som anges i 7 § förordningen (1979:426) om skötsel av jordbruksmark.	5 000 kr om spridning skett på 1–10 ha respektive 10 000 kr om 11–25 ha 15 000 kr om 26–50 ha 20 000 kr om > 50 ha
– åsidosätter kravet på att vid lagring av stallgödsel 1. påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare skall ske under täckning, eller 2. flytgödselbehållare och urinbehållare skall ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna. (*8 a och 8 b §§ förordningen [1979:426] om skötsel av jordbruksmark*)	5 000 kr
– åsidosätter kravet för jordbruksföretag med mer än 5 ha åkermark att ha en viss del av marken höst- eller vinterbevuxen enligt vad som framgår av 11 § förordningen (1979:426) om skötsel av jordbruksmark	om arealen av marken som inte hållits höst- eller vinterbevuxen enligt kraven är 1–10 ha 5 000 kr 11–50 ha 10 000 kr > 50 ha 15 000 kr.
– åsidosätter föreskrifter om begränsning av antalet djur i ett jordbruk. (*Statens jordbruksverks föreskrifter [1991:128] om begränsningen av antalet djur i ett jordbruk*)	15 000 kr per tiotal djurenheter.

Naturvårdslagen (1964:822)

Miljösanktionsavgift enligt 30 kap 1 § miljöbalken skall betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

Överträdelse/(*lagrum*)	Taxekonstruktion/avgiftsbelopp/ engångsavgift
– utför täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter utan att föreskrivet tillstånd erhållits. (*18 § naturvårdslagen, 12 kap 1 § miljöbalken*)	25 000 kr + 30 kr per ton utbrutet material
– åsidosätter föreskriven skyldighet för den som exploaterar en täkt eller bedriver stenkrossrörelse att årligen, senast den 28 februari påföljande kalenderår, till länsstyrelsen lämna uppgift om produktionen enligt föreskrifter som meddelats av Statens naturvårdsverk. (*27 a § naturvårdsförordningen, SNFS 1984:10*)	5 000 kr
– utför markavvattning utan tillstånd (*18 c § naturvårdslagen, 11 kap 14 § miljöbalken*)	Markavvattning för skogsbrukets behov utan tillstånd 5 000 kr om arealen som påverkas är mindre än 10 ha respektive 25 000 kr vid 10–100 ha 50 000 kr vid mer än 100 ha
– utför markavvattning inom områden det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras och regeringen förbjudit markavvattning. (*18 d § naturvårdslagen, 11 kap 14 § miljöbalken*)	Markavvattning för jordbruksbehov utan tillstånd dikeslängd < 1 000 m 5 000 kr 1 000–10 000 m 25 000 kr > 10 000 m 50 000 kr Vid markavvattning i strid mot utfärdat förbud utgår dubbel avgift. Engångsavgift

Miljökonsekvens-beskrivningar

Betydande miljöpåverkan – när då?

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4792-2

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning – en miljöbalk – beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa är att med utgångspunkt i föreslagna bestämmmelser *utarbeta förslag i fråga om verksamheter som kan ha betydande miljöpåverkan och underlag för länsstyrelsernas bedömning i dessa avseenden* (uppdrag 16). Uppdragen skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

I denna rapport redovisas uppdrag 16. Till grund för arbetet har legat betänkandet SOU 1997:103 Miljöbalken, senare också lagrådsremissen om miljöbalk av den 3 april 1997. Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp inom Naturvårdsverket bestående av Jan-Olof Arvidsson, Katrin Mehr, Leif Sverndal, Stig Wandén och med Bernt Forsgren som projektledare. Till stöd för arbetet har arbetsgruppen haft en extern referensgrupp. I denna har ingått från länsstyrelserna miljövårdsdirektör Kjell Färnkvist,Västernorrlands län och byrådirektör Andreas Totschnig, Stockholms län; från kommunerna miljö- och hälsoskyddschef Magnus Hahne, Nordanstig och miljö- och hälsoskyddschef Kia Regnér, Österåker; vidare miljörådgivare Inger Strömdahl, Industriförbundet, förbundsjurist Christer Östlund, Företagarnas Riksorganisation samt universitetsadjunkt Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen.

Under arbetets gång har ett diskussionsmaterial varit utsänt till länsstyrelser och ett tjugotal kommuner. Vidare har överläggningar skett och synpunkter under hand inhämtats från de närmast berörda myndigheterna Boverket, Riksantikvarieämbetet och Socialstyrelsen.

Arbetet har också redovisats och diskuterats i den för regeringsuppdragen gemensamma externa referensgruppen vari ingått företrädare för Boverket, Kemikalieinspektionen, Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation.

Någon formell remissbehandling av arbetsgruppens förslag har inte skett.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehållsförteckning

Sammanfattning 7

Inledning 8

Lagrådsremissens förslag om MKB 9

Verksamheter med betydande miljöpåverkan 11

Länsstyrelsernas bedömning 15

Behov av föreskrifter 19

Bilaga1. EG-direktivet 97/11/EG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt 21

Bilaga 2. Förteckning över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan. 33

Bilaga 3. Urvalskriterier för bedömning om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma 43

7

Sammanfattning

Enligt miljöbalksförslaget (lagrådsremissen) skall alltid en miljökonsekvensbeskrivning ingå i en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet och täkter av olika slag. En miljökonsekvensbeskrivning skall också finnas vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kapitlet (lagrådsremissen). Verksamhetsutövaren skall långt innan en ansökan skall inges och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas samråda med länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall efter denna tidiga kontakt besluta om den planerade verksamheten kan antas leda till betydande miljöpåverkan. I så fall skall ett utökat samråd och ett förfarande med miljökonsekvensbedömning genomföras. Samrådet skall ske med myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda. Samrådet skall avse lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen.

I rapporten lämnas förslag till förteckning över sådana tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken, vilka alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan. För övriga verksamheter som kräver tillstånd enligt balken skall länsstyrelserna alltid bedöma från fall till fall om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma. Ett underlag för denna bedömning och hur länsstyrelserna kan använda detta redovisas.

I arbetet med förteckningen och underlaget för bedömningen av övriga verksamheter har en väsentlig utgångspunkt varit EG-direktivet om miljökonsekvensbeskrivningar 97/11/EG. Detta gäller särskilt bilagorna I–III i direktivet.

I rapporten lämnas också förslag till bestämmelser som behövs för tillämpningen.

8

Inledning

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för 1997, daterat den 19 december 1996, fått i uppdrag att utarbeta förslag i vissa frågor om miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) i en ny miljöbalk. Uppdraget lyder:

> "I förslaget till miljöbalk har föreslagits förtydligande regler för innehåll i och förfarande för att utarbeta miljökonsekvensbeskrivningar. Naturvårdsverket skall med utgångspunkt från föreslagna bestämmelser utarbeta förslag i fråga om vilka verksamheter som kan ha betydande miljöpåverkan och underlag för länsstyrelsernas bedömning i dessa avseenden. Arbetet skall ske efter samråd med berörda myndigheter. Därvid skall särskilt beaktas Sveriges åtaganden enligt rådets direktiv 85/337 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt samt enligt Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang."

Det innebär att grunden för uppdragets genomförande är förslagen rörande MKB i lagrådsremissen till miljöbalk. Hänvisningar till olika kapitel i miljöbalken avser lagrådsremissens kapitel.

När det hänvisas till EG-direktivet om MKB avses det ändrade direktivet 97/11/EG (bilaga 1 till denna rapport).

9

Lagrådsremissens förslag om MKB

Enligt lagförslaget *skall* en miljökonsekvensbeskrivning *alltid* ingå i en ansökan om tillstånd enligt kapitlena 9 (Miljöfarlig verksamhet), 11 (Vattenverksamhet) och 12 (Täktverksamhet, vilthägn), vid regeringsprövning enligt 17 kapitlet eller enligt föreskrifter utfärdade med stöd av balken. Regeringen bemyndigas att föreskriva om MKB-krav i ytterligare fall än där balken direkt föreskriver om MKB. Likaså kan regeringen för en viss typ av verksamhet föreskriva om undantag från kravet på MKB.

Kravet på MKB gäller all tillståndspliktig verksamhet enligt kapitel 9, 11, 12 samt 17 i miljöbalken, *oavsett om miljöpåverkan kan antas bli betydande eller inte.* Däremot kan MKB:ns omfattning varieras med hänsyn till bl.a. projektets karaktär, platsens förutsättningar och beslutets omfattning och innebörd.

Den som avser att söka tillstånd skall tidigt samråda med länsstyrelsen och med dem som kan antas bli särskilt berörda. Av författningskommentaren framgår att samrådet "skall ske mycket tidigt, långt innan en ansökan och miljökonsekvensbeskrivning upprättas". Inför samrådet skall den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan redovisas. På grundval av samrådet skall länsstyrelsen besluta om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Anser länsstyrelsen att miljöpåverkan kan bli betydande inträder ytterligare krav för det fortsatta MKB-arbetet (6 kap. 5 §).

Om en verksamhet *kan antas* medföra *betydande miljöpåverkan* skall ett utökat samråd genomföras, vari ingår ett förfarande med miljökonsekvensbedömning. Det är länsstyrelsens beslut om miljöpåverkan kan antas bli betydande eller inte som avgör om detta utökade samråd skall ske och en mer omfattande MKB behövs.

Avgränsningen av uppdraget

Vi har uppfattat vårt uppdrag så att vi skall lämna ett förslag över verksamheter som prövas enligt miljöbalken och som på förhand alltid kan antas ha betydande miljöpåverkan.

Följdlagstiftningen ligger utanför uppdraget och vi har därför inte behandlat frågor om MKB och betydande miljöpåverkan knutet till t.ex. väg, järnväg eller plan- och bygglagen.

Vi skall även ge allmänna utgångspunkter, faktorer, aspekter och förhållanden, som i övriga fall kan ge underlag för att länsstyrelsen skall kunna bedöma om en planerad verksamhet eller åtgärd kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Viktiga utgångspunkter för uppdragets genomförande

Begreppet " betydande miljöpåverkan" är inte definierat i balken. Lagrådsremissen säger bara att det "får länsstyrelsen bedöma..... utifrån bl.a. verksamhetens art, storlek och lokalisering". Vissa kriterier finns dock i EG-direktivet om MKB, bilaga III. I bilagan ges urvalskriterier som skall beaktas för att bedöma om miljöpåverkan kan antas bli betydande eller inte.

En MKB skall som framhållits *alltid* finnas i en ansökan om tillstånd, oavsett om miljöpåverkan kan antas bli betydande eller inte. Länsstyrelsens bedömning är därför inte avgörande för om en MKB skall tas fram eller inte. Den avgör bara om det krävs ett utökat samråd om verksamheten eller åtgärden och dess lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen.

De MKB-krav som följer direkt av 6 kap. miljöbalken är kopplade till att tillståndsplikt gäller för verksamheten eller åtgärden. Det innebär att MKB-krav direkt enligt 6 kap. miljöbalken kan ställas endast för tillståndspliktiga verksamheter. Mot anmälningspliktiga verksamheter kan inte MKB-krav riktas annat än under vissa särskilda förhållanden. Gränsdragningen mellan tillståndspliktiga verksamheter och anmälningspliktiga verksamheter är därför en viktig fråga, framför allt vid tillämpning av 9 kap. miljöbalken.

11

Verksamheter med betydande miljöpåverkan

Bakgrund

Vad gäller uppdraget att ge förslag på verksamheter som redan i förväg kan antas ge betydande miljöpåverkan anges i lagrådsremissen att ett antal sådana förtecknats i EG-direktivets bilaga I. Enligt direktivet är det för dessa verksamheter obligatoriskt med MKB, inbegripet ett visst förfarande och vissa innehållskrav (jmf 6 kap. 5 respektive 7 §§ miljöbalken). Vidare anger lagrådsremissen att betydande miljöpåverkan särskilt gäller ärenden enligt 17 kap. i balken, vilka regeringen prövar (d.v.s. nuvarande 4 kap. NRL med vissa tillägg till följd av EG:s ändrade MKB-direktiv) samt en stor del av tillståndspliktiga verksamheter enligt nuvarande miljöskyddsförordning, särskilt A-ärenden. Därtill pekas på att det också kan gälla många B-ärenden och många typer av vattenverksamhet (lagrådsremissen, s. 266).

I lagrådsremissen finns inte någon mer uttalad vägledning om vad syftet är med en förteckning över verksamheter som alltid kan antas ge betydande miljöpåverkan. Vi anser att en sådan förteckning skall

- i förväg klargöra för sökanden att det krävs ett utvidgat samråd i MKB-arbetet
- i förväg klarlägga att MKB:n skall ha ett angivet innehåll
- medverka till enkelhet och överskådlighet i miljöbalkens MKB-system
- avlasta länsstyrelserna från arbetet att bedöma verksamheter som alltid kan antas ha betydande miljöpåverkan
- bidra till likartade bedömningar från olika länsstyrelser, d.v.s. ett normgivande syfte
- omfatta verksamheter i EG-direktivets bilaga I.

Urval av verksamheter

I en förteckning över verksamheter och åtgärder som är tillståndspliktiga enligt miljöbalken och som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan är sådana som ingår i EG-direktivets bilaga I givna. Skälet är att i bilagan redovisas de projekttyper som EU bedömt alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. De måste därför tas med för att Sverige skall uppfylla direktivets krav.

Även verksamheter som regeringen skall pröva enligt 17 kap. är givna av skäl som framgår av författningskommentaren till 17 kap. 1 §, dvs. de riskerar att skada människors hälsa, innebär stora ingrepp i miljön och tar i anspråk värdefulla naturresurser samtidigt som de utgör viktiga samhällsintressen. Flertalet av verksamheterna är för övrigt sådana som finns i EG-direktivets bilaga I.

En tredje given grupp av verksamheter som bör tas med i förteckningen är A-klassade verksamheter i Naturvårdsverkets förslag till klassificeringsförteckning över miljöfarlig verksamhet (9 kap). Motivet för att ta med dem i förteckningen är att de handlar om mer omfattande miljöfarlig verksamhet. Det då är rimligt att anta att sådan verksamhet alltid kan medföra betydande miljöpåverkan. Åtskilliga av de föreslagna A-klassade verksamheterna återfinns också i EG-direktivets bilaga I.

Vissa verksamheter som i dag är klassificerade som A-verksamheter är i verkets förslag till ny klassificeringsförteckning angivna som B-verksamheter. De ingår även i EG-direktivets bilaga I. Därför måste de ingå i en svensk förteckning för att Sverige skall uppfylla EU:s krav.

Som framgår av förslaget till förteckning återfinns merparten av övriga upptagna B-verksamheter i EG-direktivets bilaga II, medan ett fåtal inte är upptagna i direktivet. Motiven för att ta med dessa i förteckningen är främst erfarenhetsmässiga bedömningar och verksamheternas allmänna egenskaper med avseende på miljö, hälsa och hushållning med naturresurser. Lagrådsremissen ger också stöd för att ta med dem.

Vattenverksamheter som skall prövas enligt 11 kap. innebär alltid en miljöpåverkan. Det är dock svårt att finna lättillämpade gränsvärden eller motsvarande för bedömningen att betydande miljöpåverkan alltid kan antas uppkomma. Det viktigaste skälet är att ingreppens inverkan är inte bara beroende av ingreppens storlek utan också starkt kopplade till storleken på det aktuella vattendraget, sjön eller det berörda vattenområdet. En svårighet är också att de inte tidigare varit klassificerade och att det därför saknas erfarenheter. På den korta tid som stått till förfogande har vi inte haft möjlighet att göra geografiska/områdesvisa preciseringar. Det finns därför anledning att återkomma till detta i det fortsatta arbetet med att införa miljöbalken.

Vissa typer av vattenverksamhet har vi ansett möjliga att ta med i en förteckning över verksamheter/åtgärder som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det gäller

- vattenkraftutbyggnad (inkl. minikraftverk) främst på grund av att forssträckor är en biotop som det finns relativt lite kvar av. Samtidigt har de stor betydelse för rekreation, friluftsliv och turism.
- reglering av vattendrag – liknande motiv som för vattenkraft
- vattenöverledning mellan avrinningsområden med överledning som överskrider 5 % av normal lågvattenföring. Vattensystem är ofta olika som miljöer för flora och fauna och påverkan kan därför bli kraftig.
- muddring i kontaminerade områden eftersom föroreningar kan sättas i omlopp
- muddring för farleder.

Bland andra typer av vattenverksamhet är det betydligt svårare att utpeka dem som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det handlar i stor utsträckning om vattenverksamheter där projekten oftast är av mindre omfattning. Det gäller exempelvis markavvattning, dammar, jordbruksbevattning, kvävefällor, muddring i områden som inte är kontaminerade etc. Vi har därför gjort bedömningen att dessa lämpligast bedöms från fall till fall. De finns därför inte med i förslaget till förteckning.

När det gäller tillståndspliktiga verksamheter enligt 12 kap. har i förteckningen angivits andra gränser än de som finns i EG-direktivets bilaga I.

Förslag till förteckning

I bilaga 2 redovisas ett förslag till förteckning över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Förteckningen omfattar bara verksamheter och åtgärder som är tillståndpliktiga enligt miljöbalkens 9, 11 och 12 kap, prövningen av tillåtlighet enligt 17 kap. inbegripen.

Förteckningen innefattar – utöver verksamheter som regeringen skall pröva tillåtligheten av enligt 17 kap. – alla A-anläggningarna och ett stort antal av B-anläggningarna enligt förslaget till klassificeringsförteckning för miljöfarlig verksamhet. Vidare ingår verksamheter som prövas enligt 11 kap. (vattenverksamheter) resp. 12 kap. (täktverksamhet).

Förteckningen över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan kan förefalla omfattande. Det beror på att klassificeringsförteckningen över miljöfarlig verksamhet har en detaljerad specifikation av verksamheter, t.ex. jämfört med EG-direktivet.

Förteckningen är uppställd i samma ordning som klassificeringsförteckningen för miljöfarliga verksamheter m.fl. för att medverka till enkelhet och överskådlighet i miljöbalkens MKB-system.

14 Verksamheter med betydande miljöpåverkan

Förteckningen över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver med hänsyn till uppfyllande av kraven i EG-direktivet om MKB ges bindande verkan genom föreskrift i förordning.

15

Länsstyrelsernas bedömning

Underlag

Vad gäller verksamheter som inte förtecknats anser verkets arbetsgrupp att underlaget för länsstyrelsernas bedömning i det enskilda fallet om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma skall

- ge enhetliga utgångspunkter för bedömningen
- kunna fungera i MKB-arbetets olika steg (från idé till prövning)
- klargöra det breda miljöbegrepp som MKB omfattar
- klargöra kopplingen till MKB-funktionen att möjliggöra en samlad bedömning
- klarlägga om/hur de allmänna aktsamhetsreglerna kan ingå i bedömningen.

Som allmän grund för länsstyrelsernas bedömning kan EG-direktivets bilaga III läggas. Den ger tre utgångspunkter för bedömningen:

1) projektets karakteristiska egenskaper
2) projektets lokalisering
3) de potentiella effekternas karakteristiska egenskaper.

Dessa utgångspunkter stämmer väl överens med kriterier som anges i läroböcker om MKB, t.ex. följande (fritt översatt)

"Betydelsen av miljöeffekterna av ett projekt bestäms på basis av tre kriterier:

a) om projektet har mer än lokal betydelse, främst i termer av fysisk skala
b) om projektet är tänkt att lokaliseras till en särskilt känslig plats
c) om projektet kan antas ge upphov till särskilt komplexa eller skadliga effekter."

(*Glasson m.fl. Introduction to Envronmental Impact Assessment, London 1995, s. 60*).

Vid bedömningen av om en verksamhet kan antas medföra betydande miljöpåverkan måste hänsyn tas till inte bara projekt, plats och effekter utan också vad kombinationen av dem medför och vad detta betyder för det och dem som berörs.

Det är värt att notera att det ändrade EG-direktivets bilaga III lyfter fram platsens egenskaper, vad som där berörs och vad det betyder som en viktigare/tydligare bedömningsgrund än vad som är fallet i det gamla direktivet. I linje med detta ligger också miljöbalksutredningens konstaterande att "MKB har en central roll i samordningen mellan frågor som rör miljöskydd och markanvändning vid tillståndsprövning enligt balken" (SOU 1996:103, s 307). Samtidigt finns det med utgångspunkt från citatet starka skäl att erinra om att samordningen bör omfatta mycket mer än miljöskydd, bl.a. hälsa och kulturmiljö.

Mot denna bakgrund har vi bedömt att en lista med urvalskriterier är mest användbar som underlag för länsstyrelsernas bedömning om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma. En lämplig lösning har vi funnit vara att EG-direktivets bilaga III kompletteras och kommenteras med hänsyn till svenska förhållanden. Viktiga kompletteringar och förtydliganden behövs i fråga om naturtyper, kulturmiljö, hälsa och aspekter som är knutna till markanvändningsplanering. Vidare har vi i diskussionen om hur de allmänna hänsynsreglerna kan tas in i MKB kommit fram till att de lämpligast beaktas i kriterielistan, främst i anslutning till karakteriseringen av projektet. I bilaga 3 har vi sammanställt en sådan kompletterad och kommenterad lista över urvalskriterier.

Arbetssätt

Kriterielistan kan fungera som utgångspunkt och checklista som länsstyrelsen använder vid granskning av den beskrivning av projektet och dess miljöpåverkan som sökanden skall redovisa inför det tidiga samrådet. Genom de tre huvudpunkterna ger listan också grunden för en arbetsmodell med ett systematiskt arbete i fyra moment för att avgöra om det kan antas bli en betydande miljöpåverkan. Arbetssättet ser vi som tillämpbart såväl när länsstyrelsen skall göra sin bedömning om det kan bli fråga om betydande miljöpåverkan som när sökanden utarbetar sitt underlag för det tidiga samrådet enligt 6 kap. 4 §.

Logiskt och principiellt sett kan det vara motiverat att arbeta i listans ordningsföljd. För vissa verksamheter som bygger på platsbundna resurser eller egenskaper kan det vara mer praktiskt att börja med platsens karakteristika. Det kan till exempel vara fallet när det gäller gruvbrytning, täktverksamhet eller olika vattenverksamheter. I praktiken kan det också i ett enskilt fall te sig naturligt att utgå från platsen.

I ett **första moment** granskas projektets karakteristiska egenskaper i enlighet med kriterielistan. Viktiga frågor att ställa är: Är någon/några av projektets egenskaper i sig så besvärlig(a) att det kan antas bli betydande miljöpåverkan? Vilka karakteristiska egenskaper hos projektet är viktiga att bedöma mot platsens egenskaper för att avgöra om betydande miljöpåverkan kan uppkomma?

I det **andra momentet** granskas projektets lokalisering (olika alternativ) och vilka områden som kan antas bli påverkade. Vad som framkommit i föregående moment kan visa på vad som är särskilt viktigt att uppmärksamma. En grundläggande fråga är: Vad är känsligt och kan förändras på ett påtagligt sätt? Det kan handla om olika värden, t.ex. natur- eller kulturmiljövärden, eller att en påtaglig förändring av den rådande miljökvaliteten kan uppkomma, oavsett om det gäller att riktvärden eller gränsvärden kan komma att överskridas eller att en relativt ostörd miljö kan bli klart påverkad.

Det kan också handla om kommunens respektive markägarnas aktuella eller planerade användning av mark- och vattenområden respektive vilka naturresurser som kan påverkas. Vad som kan vara särskilt känsligt i fråga om påverkan på natur- och kulturvärden, miljökvalitet, naturresurser eller mark- och vattenanvändning är bland annat sådant som kommunen särskilt betonat i sina planer såsom mål, prioriteringar, rekommendationer eller mer allmänt angivit som inriktning för utvecklingen.

Det **tredje momentet** handlar om att klarlägga effekternas karakteristika och om några av dem kan antas bli betydande. De grundläggande frågorna bör då vara: Vad kan antas förändras direkt respektive indirekt? Vilka kan antas bli berörda av förändringarna? Vad betyder förändringarna för dem som antas bli berörda? Med ledning av svaren på dessa frågor görs sedan bedömningen av vilken betydelse effekterna kan antas få med avseende på miljö, hälsa och hushållning med naturresurser.

I ett avslutande **fjärde moment** görs en helhetsbedömning av den miljöpåverkan projektet kan antas medföra som läggs till grund för länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma. De olika aspekterna i "kriterielistan" kan var för sig indikera om det kan uppkomma betydande miljöpåverkan. Men även i fall där inte något enda kriterium pekat på att betydande miljöpåverkan kan antas så kan ändå den samlade påverkan antas bli sådan att det måste bedömas som betydande miljöpåverkan. Det avgörande i en sådan sammanfattande bedömning är samverkan mellan projektets egenskaper, platsens egenskaper och de potentiella effekternas karakteristiska egenskaper och den betydelse som denna samverkan har för berörda.

Den slutsats vi dragit av ovanstående är att det knappast är möjligt att ange enkla och entydiga gränsvärden eller liknande för när betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma. Däremot skulle betydande miljöpåverkan kunna anses föreligga i sådana fall där etablerade riktvärden, antagna miljömål, målsättningar i antagna kommunala planer och program etc. kan antas bli överskridna eller åsidosatta.

Sammanfattningsvis anser vi att en lista med urvalskriterier är ett ändamålsenligt underlag för länsstyrelsernas bedömning om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma. Vi anser att en lista med urvalskriterier får en klar och ändamålsenlig struktur genom att kriterierna sammanställs i tre grupper: projektets karakteristiska egenskaper, projektets lokalisering och de potentiella effekternas karakteristiska egenskaper. Den strukturen stöder en systematisk granskning och möjliggör att bedömningen blir tydlig. En fördel är också att den har samma struktur som EG-direktivets bilaga III. Remissvaren ger också starkt stöd för en sådan lista med urvalskriterier.

Behov av föreskrifter

Lagtexterna om MKB är i många avseenden av ramkaraktär. För att ge stadga åt tillämpningen behöver de därför kompletteras med förordningstexter i åtminstone tre avseenden, nämligen

- definitioner av begrepp
- förtydligande/utfyllande bestämmelser
- förfaranderegler/verkställighetsföreskrifter.

Direkt knutet till regeringsuppdraget om MKB behövs följande föreskrifter för att avgöra om ett utökat samråd enligt 6 kap. 5 § miljöbalken krävs.

Förslag till

Förordning om miljökonsekvensbeskrivningar

1 § Denna förordning gäller miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap. miljöbalken (1998:000).

Beslut om betydande miljöpåverkan

2 § En verksamhet eller en åtgärd som anges i bilaga 1* till denna förordning skall av länsstyrelsen vid beslut enligt 6 kap. 4 § tredje stycket miljöbalken (1998: 000) alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Utöver vad som anges i första stycket skall länsstyrelsen med stöd av de kriterier som anges i bilaga 2** efter en sammantagen bedömning avgöra om en verksamhet eller en åtgärd skall anses medföra en betydande miljöpåverkan.

I det fortsatta arbete som bör föregå införandet av en ny miljöbalk bör bilaga 3 med kommenterande text utvecklas vidare och tas in i Allmänna råd om MKB enligt miljöbalken.

---

* I denna rapport är det bilaga 2.

** Avser bilaga III i EG-direktivet

21

Bilaga 1

EG-direktivet 97/11/EG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt

RÅDETS DIREKTIV 97/11/EG

av den 3 mars 1997

om ändring av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 130s.1 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag (1),

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (2),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande (3),

i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 189 c i fördraget (4), och

med beaktande av följande:

1. Rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (5) har till syfte att förse de ansvariga myndigheterna med relevanta uppgifter så att de kan fatta ett beslut om ett visst projekt med fullständig kännedom om projektets sannolika betydande miljöpåverkan, och bedömningsförfarandet är därför grundläggande för miljöpolitiken enligt artikel 130r i fördraget och för gemenskapens femte åtgärdsprogram för miljön och en hållbar utveckling.

2. Enligt artikel 130r.2 i fördraget skall gemenskapens miljöpolitik bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring förträdesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren skall betala.

3. De huvudsakliga principerna för bedömning av miljöpåverkan bör harmoniseras, och medlemsstaterna får fastställa strängare regler för att skydda miljön.

4. Erfarenheter av miljökonsekvensbeskrivningar, enligt rapporten om genomförandet av direktiv 85/337/EEG, antagen av kommissionen den 2 april 1993, visar att det är nödvändigt att införa bestämmelser för att förtydliga, komplettera och förbättra reglerna för bedömningsförfarandet, i syfte att säkerställa att direktivet tillämpas på ett alltmer harmoniserat och effektivt sätt.

5. Projekt som kräver bedömning bör omfattas av krav på tillstånd. Bedömningen bör utföras innan ett sådant tillstånd lämnas.

6. Förteckningen över de projekt som medför en betydande miljöpåverkan och som därför som regel måste underställas systematisk bedömning, bör utökas.

7. Andra slag av projekt medför inte alltid betydande miljöpåverkan, och då bör dessa projekt bedömas när medlemsstaterna anser att de kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

8. Medlemsstaterna får fastställa gränsvärden eller kriterier i syfte att bestämma vilka av dessa projekt som bör bli föremål för bedömning, med utgångspunkt i deras miljöpåverkan, och medlemsstaterna bör inte vara förpliktade att granska enskilda projekt som ligger under dessa tröskelvärden eller utanför dessa kriterier.

9. När medlemsstaterna fastställer sådana gränsvärden eller kriterier eller när de granskar enskilda projekt för att bestämma vilka projekt som skall bli föremål för bedömning på grund av betydande miljöpåverkan, bör medlemsstaterna ta hänsyn till de relevanta urvalskriterier som anges i detta direktiv. I enlighet med subsidiaritetsprincipen är det medlemsstaterna som bäst kan tillämpa dessa kriterier i konkreta fall.

10. Förekomsten av ett lokaliseringskriterium som hänvisar till särskilda skyddsområden som medlemsstaterna utsett i enlighet med rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (6) och rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (7) betyder inte nödvändigtvis att projekt inom sådana områden automatiskt skall bedömas enligt detta direktiv.

(1) EGT nr C 130, 12.5.1994, s. 8 och EGT nr C 81, 19.3.1996, s. 14.
(2) EGT nr C 393, 31.12.1994, s. 1.
(3) EGT nr C 210, 14.8.1995, s. 78.
(4) Europaparlamentets yttrande av den 11 oktober 1995 (EGT nr C 287, 30.10.1995, s. 101), rådets gemensamma ståndpunkt av den 25 juni 1996 (EGT nr C 248, 26.8.1996, s. 75) och Europaparlamentets beslut av den 13 november 1996 (EGT nr C 362, 2.12.1996, s. 103).
(5) EGT nr L 175, 5.7.1985, s. 40. Direktivet senast ändrat genom anslutningsakten från 1994.
(6) EGT nr L 103, 25.4.1979, s. 1. Direktivet senast ändrat genom anslutningsakten från 1994.
(7) EGT nr L 206, 22.7.1992, s. 7.

11. Det är lämpligt att inrätta ett förfarande som gör det möjligt för exploatören att inhämta ett yttrande från de behöriga myndigheterna om innehållet i och omfattningen av de uppgifter som skall tas fram och tillhandahållas för bedömningen. Medlemsstaterna får, inom ramen för detta förfarande, kräva att exploatören bl.a. tillhandahåller alternativ till de projekt som han avser att lämna in ansökan om.

12. Det är önskvärt att förstärka bestämmelserna om miljökonsekvensbedömning i ett gränsöverskridande sammanhang så att hänsyn kan tas till utvecklingen på internationell nivå.

13. Gemenskapen undertecknade konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang den 25 februari 1991.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Direktiv 85/337/EEG skall ändras på följande sätt:

1. Artikel 2.1 skall ersättas med följande:

"1. Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering blir föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras påverkan innan tillstånd ges. Dessa projekt anges i artikel 4."

2. Följande punkt skall införas i artikel 2:

"2a. Medlemsstaterna får föreskriva ett enda förfarande för att uppfylla kraven i detta direktiv och kraven i rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (1).

(1) EGT nr L 257, 10.10.1996, s. 26."

3. Första stycket i artikel 2.3 skall lyda på följande sätt:

"3. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i artikel 7 får medlemsstaterna i undantagsfall besluta att ett visst projekt helt eller delvis skall undantas från föreskrifterna i detta direktiv."

4. I artikel 2.3 c skall orden "i tillämpliga fall" ersättas av orden "när det är tillämpligt".

5. Artikel 3 skall ersättas med följande:

"Artikel 3

Miljökonsekvensbedömningen skall i varje enskilt fall och i enlighet med artiklarna 4–11 på ett lämpligt sätt identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekterna av ett projekt beträffande

— människor, fauna och flora,

— mark, vatten, luft, klimat och landskap,

— materiella tillgångar och kulturarv,

— samspelet mellan faktorerna i första, andra och tredje strecksatserna."

6. Artikel 4 skall ersättas med följande:

"Artikel 4

1. Om inte annat följer av artikel 2.3 skall projekt som redovisas i bilaga I bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10.

2. Om inte annat följer av artikel 2.3 skall medlemsstaterna när det gäller projekt som redovisas i bilaga II bestämma genom

a) granskning från fall till fall,

eller

b) gränsvärden eller kriterier som fastställs av medlemsstaten,

om projektet skall bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10.

Medlemsstaterna får besluta att tillämpa förfarandena i både a och b.

3. Vid granskning från fall till fall eller fastställande av gränsvärden eller kriterier enligt punkt 2, skall de relevanta urvalskriterier som fastställs i bilaga III beaktas.

4. Medlemsstaterna skall säkerställa att de ansvariga myndigheternas avgöranden enligt punkt 2 görs tillgängliga för allmänheten."

7. Artikel 5 skall ersättas med följande:

"Artikel 5

1. När det gäller projekt vars miljöpåverkan enligt artikel 4 skall bli föremål för en miljökonsekvensbedömning i enlighet med artiklarna 5–10, skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att exploatören på lämpligt sätt lämnar de uppgifter som anges i bilaga IV, om

a) medlemsstaterna anser att uppgifterna är relevanta för ett visst stadium av tillståndsprocessen och med hänsyn till vad som utmärker ett särskilt projekt eller en särskild typ av projekt och de miljöförhållanden som kan komma att påverkas,

b) medlemsstaterna anser att exploatören skäligen kan avkrävas dessa uppgifter med hänsyn till bland annat befintliga kunskaper och bedömningsmetoder.

2. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den ansvariga myndigheten yttrar sig om de uppgifter som exploatören skall lämna enligt punkt 1, om exploatören begär det före inlämnandet av en tillståndsansökan. Den ansvariga

myndigheten skall samråda med exploatören och de myndigheter som det hänvisas till i artikel 6.1 innan den yttrar sig. Att myndigheten har yttrat sig enligt denna punkt skall inte hindra den från att senare kräva att exploatören lämnar ytterligare uppgifter.

Medlemsstaterna kan kräva att de ansvariga myndigheterna avger ett sådant yttrande, oberoende av om exploatören begär det.

3. De uppgifter som exploatören skall tillhandahålla enligt punkt 1 skall åtminstone omfatta

— en beskrivning av projektet med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

— en beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, minska och om möjligt avhjälpa betydande skadliga verkningar,

— de data som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på miljön som projektet kan antas medföra,

— en översiktlig redovisning av de huvudalternativ som exploatören övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen med beaktande av miljöeffekterna,

— en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i de föregående strecksatserna.

4. Medlemsstaterna skall om nödvändigt säkerställa att de myndigheter som har tillgång till relevanta uppgifter, särskilt vad avser artikel 3, gör dessa tillgängliga för exploatören."

8. Artikel 6.1 skall ersättas av följande:

"1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av ett projekt, ges möjlighet att yttra sig över de uppgifter som lämnas av exploatören och över ansökan om tillstånd. I detta syfte skall medlemsstaterna utse de myndigheter som skall höras, antingen genom allmänna föreskrifter eller från fall till fall. De uppgifter som har inhämtats i enlighet med artikel 5 skall vidarebefordras till dessa myndigheter. Medlemsstaterna skall fastställa hur detta samråd skall gå till."

Artikel 6.2 skall ersättas av följande:

"2. Medlemsstaterna skall sörja för att varje tillståndsansökan liksom insamlad information enligt artikel 5 görs tillgänglig för allmänheten inom rimlig tid för att den berörda allmänheten skall få möjlighet att framföra sina synpunkter innan tillstånd beviljas."

9. Artikel 7 skall ersättas av följande:

"*Artikel 7*

1. När en medlemsstat uppmärksammar att ett projekt kan antas medföra en betydande påverkan på miljön i en annan medlemsstat eller om en medlemsstat som kan komma att usättas i betydande grad begär det, skall den medlemsstat inom vilken projektet är avsett att utföras till den utsatta medlemsstaten så snart som möjligt och senast när den informerar den egna allmänheten översända bland annat

a) en beskrivning av projektet, tillsammans med alla tillgängliga upplysningar om dess möjliga gränsöverskridande påverkan,

b) uppgifter om beskaffenheten av det beslut som kan komma att fattas

och ge den andra medlemsstaten rimlig tid att ange om den vill delta i förfarandet för miljökonsekvensbedömning, och den kan därvid bifoga de uppgifter som avses i punkt 2.

2. Om en medlemsstat som mottar upplysningar i enlighet med punkt 1 anger att den avser att delta i förfarandet för miljökonsekvensbedömning, skall den medlemsstat på vars territorium projektet är avsett att genomföras, om den inte redan har gjort det, till den utsatta medlemsstaten översända de uppgifter som samlats in i enlighet med artikel 5 samt relevanta uppgifter om det nämnda förfarandet, inklusive ansökan om tillstånd.

3. De berörda medlemsstaterna skall, var och en i den mån den berörs, även

a) se till att de uppgifter som avses i punkterna 1 och 2 inom rimlig tid görs tillgängliga för de myndigheter som avses i artikel 6.1 och för den berörda allmänheten på den medlemsstats territorium vilken i betydande grad kan komma att utsättas, och

b) säkerställa att dessa myndigheter och den berörda allmänheten ges tillfälle att, innan tillstånd beviljas för projektet, inom rimlig tid framföra sina synpunkter på de uppgifter som lämnats till den ansvariga myndigheten i den medlemsstat på vars territorium projektet är avsett att genomföras.

4. De berörda medlemsstaterna skall samråda om bland annat projektets eventuella gränsöverskridande påverkan och planerade åtgärder för att minska eller eliminera sådan påverkan samt fastställa en rimlig tidsfrist för detta samråd.

5. Närmare bestämmelser för genomförandet av denna artikel får fastställas av de berörda medlemsstaterna."

10. Artikel 8 skall ersättas av följande:

"Artikel 8

Resultaten av samråden och de uppgifter som har inhämtats enligt artiklarna 5, 6 och 7 skall beaktas vid tillståndsgivningen."

11. Artikel 9 skall ersättas av följande:

"Artikel 9

1. När ett beslut att bevilja eller avslå en tillståndsansökan har fattats, skall den ansvariga myndigheten eller de ansvariga myndigheterna informera allmänheten om detta på lämpligt sätt och låta allmänheten få tillgång till information om

— innehållet i beslutet och varje villkor som är knutet till detta,

— de huvudsakliga skäl och överväganden som beslutet grundar sig på,

— en eventuell beskrivning av de huvudsakliga åtgärderna för att undvika, minska och om möjligt neutralisera de allvarligaste negativa effekterna.

2. Den ansvariga myndigheten eller de ansvariga myndigheterna skall informera alla medlemsstater som har rådfrågats i enlighet med artikel 7 genom att till dem vidarebefordra den information som avses i punkt 1."

12. Artikel 10 skall ersättas av följande:

"Artikel 10

Bestämmelserna i detta direktiv skall inte begränsa de ansvariga myndigheternas skyldighet att tillämpa nationella föreskrifter och tillämplig rättspraxis om affärs- och industrihemligheter, inklusive immateriella rättigheter, och om hänsynstagande till allmänna intressen.

När artikel 7 äger tillämpning skall, i fråga om översändandet av information till en annan medlemsstat och mottagandet av sådan information, de begränsningar gälla som tillämpas i den medlemsstat där projektet föreslås bli utfört."

13. Artikel 11.2 skall ersättas av följande:

"2. Medlemsstaterna skall särskilt informera kommissionen om de kriterier och/eller gränsvärden som har beslutats för urvalet av projekt enligt artikel 4.2."

14. Artikel 13 skall utgå.

15. Bilagorna I, II och III skall ersättas av bilagorna I, II, III och IV i enlighet med bilagan.

Artikel 2

Fem år efter att detta direktiv har trätt i kraft, skall kommissionen till Europaparlamentet och rådet lämna en rapport om tillämpningen av och effektiviteten hos direktiv 85/337/EEG, så som det har ändrats genom detta direktiv. Rapporten skall grundas på informationsutbytet enligt artikel 11.1 och 11.2.

Med utgångspunkt i denna rapport skall kommissionen när det är tillämpligt lämna ytterligare förslag till rådet för att säkerställa vidare samordning vid tillämpningen av detta direktiv.

Artikel 3

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 14 mars 1999. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Om en ansökan om tillstånd lämnas in till en ansvarig myndighet före utgången av den frist som anges i punkt 1, skall bestämmelserna i direktiv 85/337/EEG före dessa ändringar fortsätta att tillämpas.

Artikel 4

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning.*

Artikel 5

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 3 mars 1997.

På rådets vägnar

M. DE BOER

Ordförande

BILAGA

"BILAGA I

PROJEKT SOM FALLER UNDER ARTIKEL 4.1

1. Råoljeraffinaderier (utom fabriker som enbart tillverkar smörjmedel ur råolja) och anläggningar för förgasning eller kondensering av minst 500 ton stenkol eller bituminös skiffer per dag.

2. — Värmekraftverk och andra förbränningsanläggningar med en värmeproduktion på 300 megawatt eller mer, och

   — kärnkraftverk och andra kärnreaktorer, inklusive nedmontering eller avveckling av sådana kraftverk eller reaktorer (*) (utom forskningsanläggningar som producerar och omvandlar klyvbara och fertila material och vilkas högsta kontinuerliga termiska effekt inte överstiger 1 kilowatt).

3. a) Anläggningar för upparbetning av bestrålat kärnbränsle.

   b) Anläggningar avsedda

   — för framställning eller anrikning av kärnbränsle,

   — för behandling av bestrålat kärnbränsle eller högaktivt radioaktivt avfall,

   — för slutförvaring av bestrålat kärnbränsle,

   — enbart för slutförvaring av radioaktivt avfall,

   — enbart för lagring (planerad för mer än tio år) av bestrålat kärnbränsle eller radioaktivt avfall på en annan plats än framställningsplatsen.

4. — Integrerade anläggningar för primärsmältning av gjutjärn och stål.

   — Anläggningar för produktion av ickejärnmetaller utifrån malmer, slig eller sekundärt råmaterial genom metallurgiska, kemiska eller elektrolytiska processer.

5. Anläggningar för utvinning av asbest samt för behandling och omvandling av asbest och produkter som innehåller asbest: beträffande produkter av asbestcement med en årlig produktion av mer än 20 000 ton färdiga produkter, beträffande friktionsmaterial med en årlig produktion av mer än 50 ton färdiga produkter och beträffande annan asbestanvändning med en årlig förbrukning av mer än 200 ton.

6. Integrerade kemiska anläggningar, dvs. anläggningar för tillverkning i industriell skala av ämnen med användning av kemiska omvandlingsprocesser, där flera enheter är sammanställda och har ett funktionellt samband med varandra och som är till för

   i) framställning av organiska baskemikalier,

   ii) framställning av oorganiska baskemikalier,

   iii) framställning av fosfor-, kväve- eller kaliumbaserade gödselmedel,

   iv) framställning av bekämpningsmedel,

   v) framställning av läkemedel med användning av en kemisk eller biologisk process,

   vi) framställning av sprängämnen.

7. a) Anläggning av järnvägslinjer för fjärrtrafik samt flygplatser (') med en banlängd av 2 100 m eller mer.

   b) Anläggning av motorvägar och motortrafikleder (²).

   c) Anläggning av en ny väg med fyra eller flera körfält, eller uträtning och/eller breddning av en befintlig väg med två eller färre körfält så att den får fyra eller fler körfält, där en sådan ny väg eller uträtad och/eller breddad sträcka av en väg skulle ha en oavbruten längd av 10 km eller mer.

8. a) Inre vattenvägar och insjöhamnar som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton.

   b) Hamnar, lastnings- och lossningskajer som har förbindelse med land och yttre hamnar (med undantag av färjekajer), vilka kan anlöpas av fartyg på mer än 1 350 ton.

(*) Kärnkraftverk och andra kärnreaktorer upphör att vara sådana anläggningar när allt kärnbränsle och annat radioaktivt kontaminerat material varaktigt har avlägsnats från anläggningsplatsen.

(') I detta direktiv avses med *flygplats* sådana flygplatser som stämmer med definitionen i 1944 års Chicagokonvention om upprättandet av Internationella civilflygorganisationen (bilaga 14).

(²) I detta direktiv avses med *motortrafikled* en väg som överensstämmer med definitionen i Europeiska överenskommelsen av den 15 november 1975 om trafik på internationella huvudvägar.

9. Anläggningar för bortskaffande av farligt avfall (dvs. avfall för vilket direktiv 91/689/EEG (1) är tillämpligt) genom förbränning, kemisk behandling enligt definition i bilaga IIa till direktiv 75/442/EEG (2) under rubrik D9 eller deponering.

10. Anläggningar med kapacitet för mer än 100 ton per dag för bortskaffande av icke-farligt avfall genom förbränning eller kemisk behandling enligt definition i bilaga IIa till direktiv 75/442/EEG under rubrik D9.

11. System för uttag av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, där den årligen uttagna eller tillförda vattenvolymen är lika med eller överstiger 10 miljoner kubikmeter.

12. a) Anläggningar för överledande av vatten mellan avrinningsområden, där överledandet syftar till att förebygga möjlig vattenbrist och där mängden överfört vatten överstiger 100 miljoner kubikmeter per år.

    b) I alla andra fall, anläggningar för överledande av vatten mellan avrinningsområden där i det ursprungliga avrinningsområdet det genomsnittliga flödet över flera år överstiger 2 000 miljoner kubikmeter per år och där den överförda vattenmängden överstiger 5 % av detta flöde.

    I båda fall är överföring av dricksvatten via rörledningar undantagen.

13. Avloppsreningsverk med en kapacitet som överstiger 150 000 personekvivalenter enligt definition i artikel 2.6 i direktiv 91/271/EEG (3).

14. Utvinning av olja och naturgas i kommersiella syften, där den utvunna mängden överstiger 500 ton per dag för olja och 500 000 kubikmeter per dag för gas.

15. Dammar och andra anläggningar avsedda för uppdämning eller permanent lagring av vatten, där den nya eller tillförda mängden uppdämt eller lagrat vatten överstiger 10 miljoner kubikmeter.

16. Rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier, med en diameter över 800 mm och en längd över 40 km.

17. Anläggningar för djurhållning av fjäderfä eller av svin med mer än

    a) 85 000 platser för gödkycklingar, 60 000 platser för hönor,

    b) 3 000 platser för slaktsvin avsedda för produktion (> 30 kg), eller

    c) 900 platser för suggor.

18. Industriella anläggningar för

    a) framställning av pappersmassa av trä eller andra fibrösa material,

    b) framställning av papper och papp där produktionskapaciteten överstiger 200 ton per dygn.

19. Stenbrott och gruvdrift i dagbrott där verksamhetsområdet är mer än 25 hektar, eller torvutvinning med ett verksamhetsområde över 150 hektar.

20. Anläggning av starkströmsluftledningar med en spänning på 220 kV eller mer och en längd över 15 km.

21. Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en kapacitet på 200 000 ton eller mer.

---

(1) EGT nr L 377, 31.12.1991, s. 20. Direktivet senast ändrat genom direktiv 94/31/EG (EGT nr L 168, 2.7.1994, s. 28).
(2) EGT nr L 194, 25.7.1975, s. 39. Direktivet senast ändrat genom beslut 94/3/EG (EGT nr L 5, 7.1.1994, s. 15).
(3) EGT nr L 135, 30.5.1991, s. 40. Direktivet senast ändrat genom anslutningsakten från 1994.

BILAGA II

PROJEKT SOM FALLER UNDER ARTIKEL 4.2

1. Jordbruk, skogsbruk och vattenbruk

   a) Projekt för omstrukturering av fastighetsbildningen på landsbygden.

   b) Projekt för utnyttjande av obrukad mark eller delvis orörda naturområden för intensivjordbruk.

   c) Vattenförsörjningsprojekt inom jordbruket, inklusive bevattnings- och markavvattningsprojekt.

   d) Nyplantering av skog och avskogning i syfte att ändra markanvändningen.

   e) Anläggningar för intensiv djuruppfödning (projekt som inte omfattas av bilaga I).

   f) Intensiv fiskodling.

   g) Återvinning av land från havet.

2. Utvinningsindustri

   a) Stenbrott, gruvdrift i dagbrott och torvutvinning (projekt som inte omfattas av bilaga I).

   b) Underjordisk gruvdrift.

   c) Utvinning av mineraler genom muddring till havs eller i vattendrag.

   d) Djupborrning och då särskilt

      — geotermisk borrning,

      — borrning för lagring av kärnavfall,

      — borrning efter vatten, dock inte borrning för att undersöka markens bärighet.

   e) Industrianläggningar ovan jord för utvinning av kol, olja, naturgas och malmer, liksom bituminös skifer.

3. Anläggningar för energiproduktion

   a) Anläggningar för produktion av elektricitet, ånga och hetvatten (projekt som inte omfattas av bilaga I).

   b) Anläggningar för transport av gas, ånga och hetvatten: överföring av elektrisk energi med luftledningar (projekt som inte omfattas av bilaga I).

   c) Lagring av naturgas ovan jord.

   d) Lagring under jord av brännbara gaser.

   e) Lagring av fossila bränslen ovan jord.

   f) Industriell tillverkning av briketter av kol och brunkol.

   g) Anläggningar för behandling och lagring av radioaktivt avfall (som inte omfattas av bilaga I).

   h) Anläggningar för produktion av vattenkraftsbaserad energi.

   i) Anläggningar för utnyttjande av vindkraft för energiproduktion (grupper av vindkraftverk).

4. Framställning och bearbetning av metaller

   a) Anläggningar för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning.

   b) Anläggningar för behandling av järnbaserade metaller:

      i) genom varmvalsning,

      ii) genom hammarsmide,

      iii) genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall.

   c) Järn- och stålgjuterier.

d) Anläggningar för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av andra ickejärnmetaller än ädelmetaller, inklusive återvinningsprodukter (färskning, formgjutning osv.).

e) Anläggningar för ytbehandling av metaller och plaster med användning av en elektrolytisk eller kemisk process.

f) Tillverkning och sammansättning av motorfordon samt tillverkning av fordonsmotorer.

g) Skeppsvarv.

h) Anläggningar för tillverkning och reparation av flygplan.

i) Tillverkning av järnvägsutrustning.

j) Formning med användning av sprängmedel.

k) Rostnings- och sintringsverk för metalliska malmer.

5. Mineralindustri

a) Koksverk (torrdestillation av kol).

b) Cementfabriker.

c) Anläggningar för produktion av asbest och tillverkning av asbestbaserade produkter (projekt som inte omfattas av bilaga I).

d) Anläggningar för produktion av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfiber.

e) Anläggningar för smältning av mineraler, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av mineralull.

f) Tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin.

6. Kemisk industri (projekt som inte omfattas av bilaga I)

a) Behandling av mellanprodukter och framställning av kemikalier.

b) Framställning av bekämpningsmedel, farmaceutiska produkter, färger, lacker, elastomerer och peroxider.

c) Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska och kemiska produkter.

7. Livsmedelsindustri

a) Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter.

b) Förpackning och konservering av animaliska och vegetabiliska produkter.

c) Framställning av mejeriprodukter.

d) Bryggning och maltning.

e) Sockervaruindustrier.

f) Slakterier.

g) Industriell framställning av stärkelse.

h) Fiskmjöls- och fiskoljefabriker.

i) Sockerfabriker.

8. Textil-, läder- trä- och pappersindustri

a) Industrianläggningar för framställning av papper och papp (projekt som inte omfattas av bilaga I).

b) Anläggningar för förbehandling (som tvättning, blekning, mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textiller.

c) Garverier.

d) Anläggningar för produktion och bearbetning av cellulosa.

9. Gummiindustri

Tillverkning och behandling av elastomerbaserade produkter.

10. Infrastrukturprojekt

a) Anläggning av industriområden.

b) Projekt för tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser.

c) Byggande av järnvägar, omlastningsstationer och terminaler för kombinerad trafik (projekt som inte omfattas av bilaga I).

d) Anläggning av flygfält (projekt som inte omfattas av bilaga I).

e) Byggande av vägar, hamnar och hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar (projekt som inte omfattas av bilaga I).

f) Anläggning av inre vattenvägar som inte omfattas av bilaga I, anläggningar för reglering av vattenflöden.

g) Dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk (projekt som inte omfattas av bilaga I).

h) Spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport.

i) Byggande av rörledningar för gas och olja (projekt som inte omfattas av bilaga I).

j) Anläggning av vattenledningar över långa avstånd.

k) Kustanläggningar för att bekämpa erosion och havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras, som till exempel vallar, pirer, vågbrytare och andra anläggningar för skydd mot havet, utom underhåll och återuppbyggnad av sådana anläggningar.

l) System för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning vilka inte omfattas av bilaga I.

m) Anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden vilka inte omfattas av bilaga I.

11. Andra projekt

a) Permanenta tävlings- och testbanor för motorfordon.

b) Anläggningar för bortskaffande av avfall (projekt som inte omfattas av bilaga I).

c) Avloppsreningsverk (projekt som inte omfattas av bilaga I).

d) Deponering av slam från reningsverk.

e) Lagring av järnskrot, inklusive skrotbilar.

f) Provbänkar, för motorer, turbiner eller reaktorer.

g) Anläggningar för tillverkning av konstgjorda mineralfibrer.

h) Anläggningar för återvinning eller förstöring av explosiva ämnen.

i) Anläggningar för behandling av djurkadaver.

12. Turism och fritid

a) Skidbackar, skidliftar och linbanor och härmed förbundna anläggningar.

b) Hamnar för fritidsbåtar.

c) Fritidsbyar och hotellkomplex utanför stadsområden och härmed förbundna anläggningar.

d) Permanenta campingplatser.

e) Temaparker.

13. — Alla förändringar eller utvidgningar av projekt som förtecknas i bilaga I eller bilaga II, vilka redan har godkänts, utförts eller håller på att utföras och vilka kan få betydande negativ inverkan på miljön.

— Projekt som avses i bilaga I som bedrivs uteslutande eller huvudsakligen för att utveckla och prova nya metoder eller produkter och som inte bedrivs under längre tid än två år.

BILAGA III

URVALSKRITERIER SOM AVSES I ARTIKEL 4.3

1. Projektens karakteristiska egenskaper

Projektets karakteristiska egenskaper måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

— projektets omfattning,

— förening med andra projekt,

— utnyttjandet av naturresurser,

— alstrande av avfall,

— föroreningar och störningar,

— risken för olyckor, i synnerhet vad beträffar de ämnen och tekniker som har använts.

2. Projektens lokalisering

Miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projekten måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

— nuvarande markanvändning,

— naturresursernas relativa förekomst, kvalitet och förnyelseförmåga i området,

— den naturliga miljöns tålighet, med särskild uppmärksamhet på

a) våtmarker,

b) kustområden,

c) bergs- och skogsområden,

d) naturreservat och nationalparker,

e) områden som är klassificerade eller skyddade enligt medlemsstaternas lagstiftning; särskilda skyddsområden som har fastställts av medlemsstaterna i enlighet med direktiven 79/409/EEG och 92/43/EEG,

f) områden där de kvalitetsnormer som i gemenskapens lagstiftning har fastställts för miljön redan har överskridits,

g) tätbefolkade områden,

h) historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden.

3. De potentiella effekternas karakteristiska egenskaper

Projektens potentiella betydande påverkan måste beaktas i förhållande till de kriterier som har fastställts under 1 och 2 ovan, och i synnerhet vad beträffar

— effekternas omfattning (geografiskt område och den berörda befolkningens storlek),

— effekternas gränsöverskridande karaktär,

— effekternas betydelse och komplexitet,

— effekternas sannolikhet,

— effekternas varaktighet, vanlighet och reversibilitet.

BILAGA IV

UPPGIFTER SOM AVSES I ARTIKEL 5.1

1. Beskrivning av projektet, däribland särskilt
   - en beskrivning av projektets fysiska karakteristika och behovet av mark under uppbyggnads- och driftfaserna,
   - en beskrivning av vad som främst karakteriserar produktionsprocessen, t.ex. arten och mängden av de material som används,
   - en uppskattning av typ och mängd av restprodukter och utsläpp (vatten-, luft- och markföroreningar, buller, vibrationer, ljus, värme, strålning, m.m.) som uppkommer när verksamheten pågår.
2. En översiktlig redovisning av de huvudalternativ som exploatören övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen med beaktande av miljöeffekterna.
3. En beskrivning av sådan väsentlig miljöpåverkan som projektet kan antas ge upphov till, däribland särskilt i fråga om befolkning, fauna, flora, mark, vatten, luft, klimatfaktorer och materiella tillgångar, även med hänsyn till det arkitektoniska och arkeologiska kulturarvet, landskapet samt samverkan mellan de nämnda faktorerna.
4. En beskrivning (1) av de troliga, mer betydande miljöeffekterna av
   - projektet som helhet,
   - utnyttjandet av naturresurser,
   - utsläppen av föroreningar, uppkomsten av andra störningar samt bortskaffandet av avfall,

   och exploatörens beskrivning av de metoder som använts för att i förväg bedöma miljöeffekterna.
5. En beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, begränsa och om möjligt neutralisera mera betydande miljöskador.
6. En icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i ovanstående punkter.
7. En redovisning av de eventuella svårigheter (tekniska brister eller avsaknad av kunskap) som exploatören stött på i samband med att de begärda uppgifterna sammanställts.

---

(1) Denna beskrivning bör innefatta den direkta inverkan, liksom i förekommande fall varje indirekt, sekundär, kumulativ, kort-, medel- eller långsiktig, bestående eller tillfällig, positiv eller negativ inverkan av projektet."

Bilaga 2

Förteckning över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan

Förteckning över verksamheter som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

I denna förteckning anges verksamheter/åtgärder som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan och som därför kräver utökat samråd i enlighet med miljöbalken 6 kap. 5§.

I kolumnen Prövningsnivå anges med A = tillstånd hos miljödomstol, B = tillstånd hos länsstyrelse. Gäller både anläggandeoch drift såvida inte annat anges särskilt SNI-kod avser sifferkod i Svenskt Näringsgrensindelning för respektive verksamhet.
Regeringsprövningen enligt 17 kapitlet i miljöbalken motsvarar nuvarande prövning enligt naturresurslagen. Punkterna i MKB-direktivet hänför sig till ***bilaga I och II*** *i detta direktiv. Benämningarna i MKB-direktivet stämmer oftast inte helt med benämningarna i denna förteckning. Någon hundraprocentig överensstämmelse mellan punkter i denna förteckning och punkterna i MKB-direktiv föreligger alltså inte.*

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövningsnivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
JORDBRUK, M.M.				
Djurhållning				
ladugård för mer än 200 djurenheter	B	01-1	p. 17	
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar	B	92-1		
VATTENBRUK				
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	B	05.02-1		p. 1 f
MALM, MINERAL, KOL, TORV, OLJA, M.M.				
Kol, torv				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av stenkol	B	10.1-1	p. 19	p. 2a, 2b
provbrytning av stenkol	B	10.1-2		
Råpetroleum och naturgas				
anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	B	11.1-1	p. 14	p. 2c
Uran- och toriummalm				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	A	12.0-1	reg.-prövn. p. 19	p. 2a, 2b
Metallmalmer				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm eller med anläggning för anrikning eller pelletering eller anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm	A	13.1-1	p. 19	p. 2a, 2b
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm utan anläggning för anrikning eller pelletering	B	13.1-2	p. . 19	
provbrytning av järnmalm	B	13.1-3		
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm med anläggning för anrikning eller anläggning för anrikning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	A	13.2-1	p. 19	p. 2a, 2b
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm utan anläggning för anrikning	B	13.2-2	p. 19	p. 2a, 2b
provbrytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	B	13.2-3		
LIVSMEDEL, DRYCKESVAROR, M.M.				
Slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	B	15.1-1		p. 7 f
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 15 000 ton per år	B	15.1-3		p. 7b

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövnings-nivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton råvara per år	B	15.1-6		
anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	B	15.2-1		p. 7b, 7f
anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	B	15.4-1		p. 7a
anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	B	15.4-3		p. 7c
mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 000 ton per år	B	15.51-1		p. 7c
anläggning för tillverkning av stärkelse- eller stärkelsederivat	B	15.62-1		p. 7g
anläggning för tillverkning av socker	B	15.83-1		p. 7i
anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 20 000 ton per år	B	15.84-1		p. 7e
anläggning för tillverkning av jäst	B	15.89-1		p. 7b
anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år	B	15.8-1		p. 7b
anläggning för framställning av råsprit eller av alkoholhaltiga drycker där destillation förekommer	B	15.9-1		
bryggeri för en produktion av mer än 5 000 kubikmeter maltdryck per år	B	15.96-1		p. 7d
anläggning för framställning av malt	B	15.97-1		p. 7d
TEXTILVAROR				
anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial, för en produktion av mer än 200 ton textilier eller garner per år	B	17-1		p. 8b
PÄLSSKINN, LÄDER				
anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	B	18.3-1		p. 8c
anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	B	19.1-1		p. 8c
TRÄVAROR				
sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) respektive kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år	B	20-1		
tillverkning av träfiberskivor	B	20.203-1		
MASSA-, PAPPERS- OCH PAPPERSVAROR				
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktion av mer än 200 000 ton per år	A	21.111-1	reg.-prövn. p. 18	
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktion av högst 200 000 ton per år	B	21.111-2	reg-prövn. p. 18	p. 8a
anläggning för tillverkning av halvkemisk massa	A	21.111-3	reg.-prövn. p. 18	p. 8a
anläggning för tillverkning av sulfatmassa	A	21.112-1	reg.-prövn. p. 18	p. 8a
anläggning för tillverkning av sulfitmassa	A	21.113-1	reg.-prövn. p. 18	p. 8a
anläggning för ointegrerad tillverkning av papper och kartong	B	21.12-1	reg.-prövn. p. 18	p. 8a

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövningsnivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
STENKOLSPRODUKTER, RAFFINERADE PETROLEUMPRODUKTER, ANDRA GASFORMIGA BRÄNSLEN SAMT KÄRNBRÄNSLE				
anläggning för tillverkning av koks eller andra produkter ur stenkol	A	23.1-1	p.1	p. 5a
anläggning för framställning av gasformiga bränslen	B	40.2-1	p. 1	
anläggning för raffinering av mineraloljor	A	23.2-1	reg.-prövn. p. 1	
anläggning för behandling, omhändertagande eller lagring av kärnbränsle	A	23.3-1	reg.-prövn. p. 3	
KEMIKALIER OCH KEMISKA PRODUKTER				
anläggning för framställning av acetylengas eller lustgas	B	24.11-1	reg.-prövn	
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förenng, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	A	24.12-1		p. 6b
anläggning för tillverkning klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	A	24.13-1	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	B	24.13-2	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton organiska baskemikalier per år	A	24.14-1	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton organiska baskemikalier per år	B	24.14-2	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	B	24.15-1	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	A	24.16-1	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	B	24.16-2	reg.-prövn. p. 6	p. 6a
anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där reaktant är en klorerad förening, nitrering, reaktion där nnågon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	A	24.17-1		

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövningsnivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	A	24.2-1	p. 6	
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	B	24.2-2	p. 6	
anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 000 ton per år	B	24.3-1		p. 6b
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	A	24.4-1	p. 6	
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	B	24.4-2	p. 6	
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening,eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	A	24.5-1	p. 6	
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	B	24.5-2	p. 6	
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	A	24.61-1	p. 6	
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	B	24.61-2	p. 6	
anläggning för tillverkning av ammunition	B	29.6-1		
anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton fotokemikalier per år	A	24.64-1		p. 6a

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövningsnivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton fotokemikalier per år	B	24.64-2		p. 6a
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	A	24.66-1		p. 6a
anläggning för tillverkning av regenererad cellulosa	B	24.7-1		p. 8d
ICKE-METALLISKA MINERALISKA PRODUKTER				
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	B	26.1-1		p. 5d
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	B	26.1-2		p. 5d
anläggning för tillverkning av mineralull (glasull eller stenull)	B	26-1		p. 5e
anläggning för tillverkning av cement	A	26.51-1	reg.-prövn.	p. 5b
anläggning för tillverkning av asbest eller asbestbaserade produkter	B	26.829-1	p. 5	p. 5c
STÅL OCH METALL				
Järn- eller stålverk med masugn, tunnelugn, ljusbågsugn eller AOD-konverter	A	27-1	reg.-prövn. p. 4	
Järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av mer än 50 000 ton per år	A	27-2	reg.-prövn. p. 4	
Järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av högst 50 000 ton per år	B	27-3	reg.-prövn. p. 4	p. 4a
Järn- eller stålverk med induktionsugnar, ESR-anläggning	B	27-4	reg.-prövn. p. 4	
Ferrolegeringsverk	A	27-5	reg.-prövn. p. 4	p. 4d
anläggning för pyro-, elektro- eller hydrometallurgisk framställning av icke-järnmetallprodukter ur malm, anrikad malm eller koncentrat	A	27.4-1	reg.-prövn. p. 4	
anläggning för smältning eller raffinering av icke-järnmetaller ur annan råvara än malm, anrikad malm eller koncentrat	B	27.4-2	reg.-prövn. p. 4	p. 4d
ELEKTRISKA ARTIKLAR				
anläggning för tillverkning av batterier eller ackumulatorer	B	31.4-1		
anläggning för tillverkning av kol- eller grafitelektroder	B	31.6-1		
PLATTFORMAR				
byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan, än helt tillfällig, ankring eller förtöjning av plattformar för reparation, ombyggnad eller annan anledning	A	35.11-1	reg.-prövn.	
plattform för verkstad på vattnet när fråga är om förläggning nära kusten för montering, utrustning, ombyggnad, reparation, underhåll eller liknande åtgärd	B	35.11-2		
EL, GAS, VÄRME OCH KYLA				
kärnkraftverk och andra kärnreaktorer	B	40.1-1	reg.-prövn. p. 2	
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 200 MW	A	40-1	reg.-prövn. p. 2	p. 3a

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövningsnivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW	B	40-2		p. 3a
gasturbinanläggning med en total installerad tillförd effekt av högst 200 MW	B	40.1-3		p. 3a
gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat eller grupper av aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW	B	40.1-4	reg.-prövn.	p. 3i
INFRASTRUKTUR				
hamnar, lastnings- eller lossningskajer som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton	B	63.22-1	p. 8	p. 10e
civil flygplats med banlängd av mer än 1 200 m	B	63.23-1	reg.-prövn. p. 7	p. 10d
flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 m	B	75.224-1	reg.-prövn. p. 7	p. 10d
SKJUTBANOR, SKJUTFÄLT				
skjutbana, skjutfält samt annan anläggning som disponeras av Försvarsmakten eller Försvarets materielverk och som är stadigvarande inrättad för användning (inklusive destruktion) av skarp. ammunition eller sprängämnen utomhus	B	75.225-1		p. 11h
civilt skjutfält som är stadigvarande inrättat för användning (inklusive destruktion) av skarp. ammunition eller sprängämnen	B	29.6-2		p. 11h
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD				
akutsjukhus	B	85.11-1		
AVLOPPSRENING				
avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 2 000 personekvivalenter	B	90.001-1	p. 13	p. 11c
SKROT OCH ANNAT AVFALL ÄN FARLIGT AVFALL				
Anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	B	37-1		
anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	B	90.002-1		
anläggning för mellanlagring av avfall, om avfallet lagras kortare tid än ett år och den totala hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	B	90.002-3		
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	A	90.004-1	p. 10	
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	B	90.004-2	p. 10	
anläggning för biologisk behandling av avfall om den avfallsmängd som tillförs anläggningen är mer än 200 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	B	90.003-1		p. 11b
FARLIGT AVFALL				
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	A	90.006-1	reg.-prövn. (över 10 000 ton/år) p. 9	p. 11b
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	B	90.006-2	p. 9	p. 11b

Benämning av verksamhet som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljöpåverkan	Prövnings-nivå	SNI-kod	Regeringsprövning MKB-dir. bil I	MKB-dirbil.II
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier om avfallet uppkommit i egen anläggning	B	90.006-3	reg.-prövn. p. 9	p. 11b
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	A	90.006-4	p. 9	p. 11b
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	B	90.006-5	p. 9	p. 11b
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	A	90.006-6	reg.-prövn. p. 9	
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	B	90.006-7	p. 9	
anläggning för destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon	B	90.006-8		

VERKSAMHETER INOM VILKA FÖLJANDE PROCESSER INGÅR

Benämning av miljöfarlig process som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna antas medföra betydande miljööpåverkan	Prövnings-nivå	Reg.-prövn., MKB-direktiv
Processer som föranleder miljöprövning (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)		
gjutning för en produktion av mer än 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium (processkod g1)	B	
gjutning för en produktion av mer än 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium eller magnesium (processkod g3)	B	
verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30 (processkod m1)	B	
verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta (processkod v1)	B	

VERKSAMHETER INOM VILKA HANTERING AV KEMISKA ÄMNEN, M.M. SKER

Benämning av miljöfarlig hantering som skall tillståndsprövas enligt 9 kap. 6 § och som bedömts alltid kunna medföra betydande miljöpåverkan	Prövnings-nivå	Reg.-prövn., MKB-direktiv
Hantering av vissa kemiska ämnen m.m. ska miljöprövas (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)		
hantering av mer än 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år (processkod k1)	B	MKB bil. 1 p. 21
lagring av mer än 50 miljoner normalkubikmeter naturgas per år (processkod n1)	B	reg.-prövn.
lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten, om lagerkapaciteten är mer än 10 000 kubikmeter toppmätt volym (proceskod t1)	B	

VERKSAMHETER SOM SKA PRÖVAS ENLIGT ANDRA LAGRUM I BALKEN ÄN 9 KAP. 6 §

Benämning på verksamhet som skall prövas enligt någon annan del av balken än 9 kap. 6 §	Tidigare lagstiftning etc.	Regeringsprövning, MKB-direktiv	Anm
Verksamheter som är prövningspliktiga enligt andra delar av balken			
vattenverk, uttag över 10 miljoner m³ per år	vattenlagen, miljöskyddslagen	MKB bil. 1 p. 11	balken 11 kap. 9 §
vattenkraftverk, inklusive minikraftverk	vattenlagen	MKB bil. 1 p. 12	balken 11 kap. 9 §
vattenreglering avseende vissa stora sjöar	vattenlagen	reg.-prövn.	balken 17 kap.
vattenreglering med vattenmagasin över 100 miljoner kubikmeter per år eller mer än 10 miljoner kubikmeter per vecka	vattenlagen	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 15	balken 17 kap.
vattenreglering i övrigt av sjöar och vattendrag	vattenlagen	MKB bil. 2 p. 10	balken 11 kap. 9 §
vattenöverledning av mer än 10 kubikmeter per sekund	vattenlagen	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 12	balken 17 kap.
vattenöverledning om mer än 5 % av normal lågvattenmängd i något av berörda områden överleds	vattenlagen	MKB bil. 2 p. 10	balken 11 kap. 9 §
grundvattentäkt av mer än 10 000 kubikmeter per dygn	vattenlagen	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 11	balken 17 kap.
muddring i kontaminerade områden	vattenlagen, miljöskyddslagen		balken 11 kap. 9 §
muddring för farleder	vattenlagen, miljöskyddslagen		balken 11 kap. 9 §
torvtäkter över 50 hektar eller produktion över 25 000 m³/år	naturvårdslagen, miljöskyddslagen, lagen om vissa torvfyndigheter	MKB bil. 1 p. 19 MKB bil. 2 p. 2	balken 12 kap. även prövning enligt andra lagar
berg-, grus-, jord-, sand-, ler- eller stentäkter eller täkter av andra jordarter, matjord undantagen, över 25 hektar eller produktion över 25 000 m³/år	naturvårdslagen, miljöskyddslagen	MKB bil. 1 19 MKB bil. 2 p. 2	balken 12 kap. även prövning enligt andra lagar
anläggande av vissa stora verksamheter, bl.a. vägar, järnvägar, byggande av plattformar, etc.	väglagen, järnvägslagen, miljöskyddslagen, lagen om hushållning med naturresurser m.fl.	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 7 och p. 8	balken 17 kap. 1 § även prövning enligt andra lagar

Bilaga 3

Urvalskriterier för bedömning om betydande miljöpåverkan kan antas uppkomma i det enskilda fallet

Bilaga 3 består av en kommenterande text. Den förtydligar och konkretiserar innebörden av olika punkter i EG-direktivets bilaga III, ett slags "Vad är det?" till direktivbilagan. Vidare ingår kompletteringar som behövs för tillämpningen i det svenska planerings- och beslutssystemet.

Med ledning av de erfarenheter som finns av hur nuvarande MKB-krav tillämpas har hälsa och säkerhet, hushållning med naturresurser, kulturmiljö och koppling till kommunernas planering lyfts fram.

Kommentarerna följer EG-bilagans struktur och ordningsföljd. Understruken text är hämtad ur EG-bilagan.

1. Projektets karakteristiska egenskaper

Denna karakteristik avser att tydliggöra olika slags *egenskaper hos projektet* som kan göra att det kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det är viktigt att uppmärksamma inte bara driftsskede utan också egenskaper knutna både till byggskedet/etableringen och till avvecklingen. Andra viktiga övergripande aspekter är: Vilka egenskaper hos projektet kan medverka till resp motverka att miljömål eller riktlinjer satta på olika nivåer kan uppnås? Vilka egenskaper hos projektet kan ge inverkan av strategisk art, till exempel vad gäller infrastruktur, bebyggelseutveckling, arbetsmarknad, boende och resande, rekreation etc., dvs. vilka egenskaper har projektet från samhällsbyggnadssynpunkt?

Projektets omfattning

- storlek fysiskt, arealbehov respektive produktionens omfattning; i absoluta termer respektive i förhållande till andra projekt inom samma verksamhetstyp

- ingrepp som krävs t.ex. dränering, konstruktioner som krävs, rivningar, stängsel, barriäregenskaper
- transportbehov
- kumulativ karaktär
- kemikaliehantering
- processer med stor miljöpåverkan
- koppling till allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken 2 kapitlet
- skyddsåtgärder.

Förening med andra projekt
- koppling och samverkan/konflikt
- inpassning i/avvikelse från samhällsstruktur
- följdprojekt t.ex. infrastruktur, produktionsanläggningar.

Utnyttjandet av naturresurser
- mark- och vattenområden som tas i anspråk/berörs
- vattenbehov
- råvaror
- energibehov
- utnyttjande av särskilt intresse från kretsloppssynpunkt.

Alstrande av avfall
- olika typer, mängder, hantering, omhändertagande, transporter, deponering eller resurs.

Föroreningar och störningar
- föroreningar till luft, mark och vatten
- störningar på luft, mark och vatten; ljus, buller och vibrationer;
- störningar på miljön, hälsan och säkerheten samt hushållningen med naturresurser
- störningar som kan inverka på kulturmiljön
- hög riskklass för behov av efterbehandling.

Risken för olyckor, i synnerhet vad beträffar de ämnen och tekniker som har använts
- olika typer av olyckor, deras sannolikhet och risker.

2. Projektets lokalisering

Denna del syftar till att klarlägga om aktuella platser för lokaliseringen har sådana egenskaper, karaktär, funktion och nyttjande som gör att betydande miljöpåverkan kan befaras uppkomma. Det är också viktigt att här se projektet i sitt samhälleliga sammanhang och hur det kan samverka med eller avvika från sammanhanget.

Kulturmiljön bör ses som en självständig frågeställning, inte som aspekt på naturmiljön.

Nuvarande markanvändning
När det gäller markanvändningen på berörda platser bör aspekten granskas ur två perspektiv, markägarens respektive kommunens. Hur ingripande kan projektet inverka på den pågående markanvändningen sett med markägarens/brukarens ögon? Hur inverkar projektet på kommunens markanvändningsplanering, såväl den pågående som den planerade, och de mål, riktlinjer och rekommendationer som kommunen angett i berörda planer och program t.ex. översiktsplanen, antagna miljövårdsprogram etc.?

Naturresursernas relativa förekomst, kvalitet och förnyelseförmåga i området
- kan projektet komma att ta knappa resurser i anspråk (mark/vattenområden, utvinningsbara, biologisk produktion etc.) direkt eller som följdexploatering?
- kan projektet inverka på kvalitet eller förnyelseförmåga hos några naturresurser (förnyelsebara respektive icke förnyelsebara) t.ex. viktiga vattenförsörjningsområden?

Den naturliga miljöns tålighet
Med hänsyn till berörda områdens känslighet, kvalitet och värden. Observera att EG-bilagan under den naturliga miljön tar in tätbefolkade områden och kulturhistoriska områden. Utöver de områdestyper som direktivbilagan anger finns ytterligare ett antal som i ett svenskt perspektiv särskilt bör uppmärksammas;

a) våtmarker

b) kustområden
Andra typer av områden att beakta
- strandskyddsområden
- sjöar,vattendrag.

c) bergs- och skogsområden
Vissa skogstyper, t.ex. ädellövskog, sumpskog, fjällnära skogar.

d) naturreservat och nationalparker
Även friluftsområden (motsvarande) bör beaktas.

e) områden som är klassificerade eller skyddade enligt medlemsstaternas lagstiftning; särskilda skyddsområden som har fastställts av medlemsstaterna i enlighet med direktiven 79/409/EEG och 92/43/EEG.
Till denna kategori kan också föras områden enligt miljöbalkens 3 och 4 kapitel.

f) områden där de kvalitetsnormer som i gemenskapens lagstiftning har fastställts för miljön redan har överskridits.
Här bör även sådana områden uppmärksammas där miljöbelastningen är så stor att det finns risk för ett överskridande.

g) tätbefolkade områden
- miljökvalitet
- grönstruktur och dess olika funktioner
- hälsotillstånd

h) historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden.
- områden skyddade enligt kulturmiljölagen
- kulturhistoriskt viktiga områden
- kulturmiljö och landskap med samspelet mellan natur och kultur

3. Den potentiella effekternas karakteristiska egenskaper

Projektets potentiella betydande påverkan måste beaktas i förhållande till de kriterier (egenskaper) som har fastställts under 1 och 2 ovan, och i synnerhet vad beträffar

Effekternas omfattning (geografiskt område och den berörda befolkningens storlek)
- hur stora geografiska områden berörs av olika effekter
- hur många människor berörs av olika slags förändringar: användning av mark- och vattenområden, miljöbelastning, förbättringar av miljön etc
- hur många exponeras och hur stor är dosen i olika fall (normalt, normalt värsta fall, olyckshändelser)
- exponeringsnivå i förhållande till gränsvärden, riktvärden, miljökvalitetsnormer och miljömål
- hur många berörs i olika särskilt känsliga grupper (t.ex. barn, gravida, gamla, överkänsliga, allergiker)
- antal fall av ohälsa (specifik störning, symptom, sjukdom, dödsfall) vid olika typer av händelser.

Effekternas gränsöverskridande karaktär
- hur förändras specifika miljöfaktorer i förhållande till rådande miljösituation
- hur betydelsefulla är de miljöfaktorer som sprids.

Effekternas betydelse och komplexitet

- vilka typer av miljökonsekvenser kan uppstå, bl.a. uttryckt i termer av hälsa som olika typer av störningar, symptom, sjukdom och dödsfall
- vad kan effekterna betyda sett med berörda människors ögon
- vad kan effekterna betyda med hänsyn till olika berörda områden
- samverkan mellan miljöfaktorer förstärkning/försvagning/andra effekter
- anrikningseffekter och deras betydelse
- genetiska effekter
- påverkan på hormonsystem
- lågdoseffekter på lång sikt respektive akuta effekter hälsoeffekter uppstår även långt under normvärden
- människors möjlighet att själva undvika exponering kontra exponering som inte går att värja sig mot resp. som är osynlig
- betydelse för natur- och kulturmiljöns överlevnad.

Effekternas sannolikhet

- en effekt som har liten sannolikhet eller inträffar sällan kan ändå bedömas vara betydande om effekten är stor

Effekternas varaktighet, vanlighet och reversibilitet

- vanligt förekommande exponeringar kan ha stor betydelse även om effekten är relativt låg; exempelvis kan en exponering i låga doser men under lång tid ge en betydande påverkan sett på befolkningsnivå
- en störning som normalt kan accepteras i en relativt belastad miljö kan, om den inträffar då och då i en ostörd miljö, upplevas som mycket störande.

Miljökvalitetsnormer

ett nytt verktyg i miljöpolitiken

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4793-0

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning – en miljöbalk – beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa rör införandet av miljökvalitetsnormer (uppdrag 17). Uppdragen skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

I denna rapport redovisas resultatet av uppdrag 17. Rapporten har utarbetats av en verksintern arbetsgrupp. Projektledare har varit avdelningsdirektören Peter Sörngård t.o.m. den 11 juli 1997), avdelningsdirektören Peter Askman (fr.o.m. den 11 juli 1997). I arbetsgruppen har ingått avdelningsdirektörerna Magnus Fröberg och Carl-Elis Boström. Stöd och synpunkter har erhållits från berörda avdelningar inom Naturvårdsverket. Under arbetets gång har arbetsgruppen även haft kontakt med en del berörda myndigheter och övriga intressenter samt med en för alla regeringsuppdragen gemensam referensgrupp. Någon formell remissbehandling av arbetsgruppens förslag har inte ägt rum.

Synpunkter på arbetsgruppens förslag har under hand lämnats av bl.a. representanter för länsstyrelserna i Örebro län och Västernorrlands län, Svenska Kommunförbundet, Socialstyrelsen, Vägverket, Riksantikvarieämbetet och Riksrevisionsverket.

Stockholm i oktober
Statens naturvårdsverk

Innehåll

Sammanfattning	7
Uppdraget	9
Miljökvalitetsnormer – ett nytt verktyg	10
Att ta fram miljökvalitetsnormer	13
Att genomföra miljökvalitetsnormer	33
Övervakning av miljökvalitetsnormer	44
Förslag till miljökvalitetsnormer	48
Åtgärder för att uppfylla en norm för kvävedioxid	55
Övervakning av en norm för kvävedioxid	64
Att beakta i det fortsatta arbetet	65
Bilaga 1. Förslag till förordning om miljökvalitetsnormer för luft	69
Bilaga 2. Översikt av möjliga åtgärder i åtgärdplaner	73
Bilaga 3. Gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för ozon och cancerogena ämnen	75
Bilaga 4. Direktiv med kvalitetsmål för vatten	77
Bilaga 5. Definitioner	81
Bilaga 6. Förslag till luftövervakningsprojekt	83

Sammanfattning

Att ta fram miljökvalitetsnormer innebär omfattande problemanalys, granskning av befintliga vetenskapliga underlag, hänsynstagande till genomförandeaspekter och EG-rätt. Ett intensivt samarbete mellan naturvetare, samhällsplanerare, jurister och ekonomer erfordras.

I första hand bör miljökvalitetsnormer med samma syfte och avseende samma ämnen fastställas som framgår av EG-direktiv. Vi redogör för vilka kriterier som skall gälla för att nationellt initierade miljökvalitetsnormer skall vara verkningsfulla.

Nyckeln till att med miljökvalitetsnormer nå resultat är den process som leder till upprättandet av åtgärdsplaner och genomförandet av normerna. Vi redovisar översiktligt vilka krav som bör ställas på denna process, på innehållet i åtgärdsplaner och hur åtgärdsbördan bör fördelas. Det behövs dock ytterligare förankringsarbete innan riktlinjer och Allmänna Råd kan fastställas.

Vår rapport tar även upp den regionala åtgärdsanalys som behöver ingå i det inledandet arbetet innan en miljökvalitetsnorm fastställs och där länsstyrelser och kommuner är viktiga aktörer. Den regionala åtgärdsanalysen bör ses som en viktig komplettering och fördjupning av länsstyrelsernas STRAM-arbete.

Vi redogör för de aktuella förutsättningarna att fastställa miljökvalitetsnormer. Mot bakgrund av gällande och kommande EG-direktiv föreslår vi miljökvalitetsnormer för föroreningar i utomhusluften med syfte att skydda människors hälsa och miljön. Normerna är angivna som högsta tillåtna halter i luft. De ämnen som föreslås ingå i ett första skede är svaveldioxid, kvävedioxid och bly.

En speciell granskning har skett av vilka konsekvenser en miljökvalitetsnorm för kvävedioxid i utomhusluft i tätorter för skydd av människors hälsa, uppnådd senast år 2005, skulle få. Preliminära beräkningar visar att den föreslagna normen kan uppfyllas på grund av redan fattade beslut och de beslut som planeras inom EU beträffande utsläpp från bilar och arbetsmaskiner. Förslaget är baserat på lägsta godtagbara miljökvalitet enligt befintligt underlag inom medicinsk forskning, EU-förslag samt MaTs-arbetets

etappmål för år 2005. Det ger dock inget tillräckligt skydd av kulturbyggnader och föremål enligt Riksantikvarieämbetets rekommendationer.

Vad gäller svaveldioxid och bly föreligger redan i dagsläget knappast några problem att uppfylla föreslagna normer.

Vi föreslår även specifika miljökvalitetsnormer för kvävedioxid och svaveldioxid för luftkvaliteten utanför tätorter i syfte att skydda vegetation och ekosystem. Detta är en anpassning till EU-kommissionens förslag. Av samma skäl föreslår vi även ett tröskelvärde för svaveldioxid, som om det uppmäts skall leda till särskilda informationsåtgärder.

Vi redovisar åtgärder som bör ingå i åtgärdsplaner i de fall sådana visar sig behövas, för att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid skall uppnås.

Kommunerna bör övervaka att luftkvalitetsnormerna följs. Regeringen bör bemyndiga Naturvårdsverket att meddela de föreskrifter om mät- och beräkningsmetoder och redovisning av mätresultat som erfordras. Det kommer att krävas ytterligare övervakningsinsatser. Vi redogör för hur en sådan insats behöver se ut för kvävedioxid.

Miljökvalitetsnormer för buller bör komma till användning i områden där höga ljudnivåer utgör en fara för olägenheter av betydelse för människor och där det går att urskilja flera bullerkällor.

Vi anser att det inom inte alltför avlägsen framtid är möjligt och meningsfullt att införa en rad miljökvalitetsnormer för vatten. Naturvårdsverkets bedömningsgrunder samt EG-direktiven bör vara viktiga utgångspunkter i arbetet. Kvävehalter i grund- och ytvatten är en sådan miljökvalitet som kan bli aktuell att reglera med miljökvalitetsnormer. Det krävs dock en regional medverkan och samverkan eftersom sådana normer bör vara regionaliserade. Naturvårdsverket kan ta fram själva normerna men det är länsstyrelserna som tillsammans med kommunerna behöver föreslå i vilka geografiska områden normerna skall gälla.

När det gäller mark anser vi inte att miljökvalitetsnormer är det bästa, kostnadseffektiva verktyget för att uppnå miljömålen. Det är heller inte ändamålsenligt att tillämpa miljökvalitetsnormer i syfte att komma tillrätta med förorenade områden.

Försämrad miljökvalitet kan ha såväl nationella som internationella orsaker. Naturvårdsverket anser att normer som är starkt beroende av åtgärder utomlands för att uppnås är meningsfulla om de införs som ett resultat av ett gemensamt europeiskt initiativ. Exempel på sådana är miljökvalitetsnormer med inriktning mot försurning liksom normer för marknära ozon

Användningen av miljökvalitetsnormer bygger i hög grad på att miljökvaliteten övervakas vad gäller det miljötillstånd som regleras eller är avsett att regleras i en norm. Detta kommer att kräva mätningar och andra miljöövervakningsinsatser i en större omfattning än vad som sker i dag. Frågan om finansieringen av tillkommande mätningar behöver lösas när en norm införs.

Uppdraget

Naturvårdsverket fick följande uppdrag genom regleringsbrevet den 19 december 1996.

> "I förslaget till miljöbalk är miljökvalitetsnormer ett nytt begrepp. Miljökvalitetsnormer skall fastställas genom föreskrifter av regeringen. Naturvårdsverket skall med utgångspunkt i bestämmelserna om miljökvalitetsnormer i förslaget till miljöbalk utreda för vilka geografiska områden sådana normer kan bli aktuella att föreskriva och redovisa detta. Verket skall belysa och ange riktlinjer för hur åtgärdsplaner bör utformas och genomföras. EG:s rättsakter bör särskilt beaktas vid utarbetandet av förslag på detta område. I detta arbete skall verket ha kontakt med Utredningen om avrinningsområdesvis vattenadministration (Dir. 1996:57)."

Uppdraget är förtydligat i samråd med Miljödepartementet med att vi skall föreslå en färdig miljökvalitetsnorm samt åtgärder som kan behöva ingå i en åtgärdsplan för att normen skall kunna uppfyllas.

Uppdraget skall vara redovisat senast den 20 oktober 1997 och en första avrapportering till Miljödepartementet skall ske till den 1 april 1997.

En muntlig avrapportering skedde till Miljödepartementet den 1 april om arbetets uppläggning och innehåll med bland annat en norm för kvävedioxid.

Till uppdraget har varit knuten samma referensgrupp som för övriga regeringsuppdrag med anledning av balken.

I övrigt har verket erhållit synpunkter från representanter för länsstyrelserna i Örebro län och Västernorrlands län, Svenska Kommunförbundet, Socialstyrelsen, Vägverket, Riksantikvarieämbetet.

10

Miljökvalitetsnormer – ett nytt verktyg

Miljökvalitetsnormer är ett helt nytt verktyg i svensk miljölagstiftning. Regeringen kommer att få möjlighet att föreskriva om miljökvalitetsnormer med stöd av miljöbalken. Det handlar om föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet ifråga om mark, vatten, luft eller naturen i övrigt för vissa geografiska områden eller för hela landet. Miljökvalitetsnormer får avse bland annat förekomst i naturen av kemiska ämnen.

Till skillnad från gränsvärden och riktvärden skall miljökvalitetsnormer enbart ta fasta på vad människan och naturen tål, utan hänsyn till ekonomiska eller tekniska förhållanden. Normer skall ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Om en miljökvalitetsnorm meddelats skall statliga myndigheter och kommuner iaktta att normerna uppfylls när myndigheterna och kommunerna planerar och planlägger, prövar tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden, utövar tillsyn och meddelar föreskrifter. Tillstånd får inte beviljas för verksamheter som medverkar till att en miljökvalitetsnorm överträds. Tillstånd och villkor får omprövas om en verksamhet med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte uppfylls.

Åtgärdsplaner skall upprättas av regeringen eller andra myndigheter såsom länsstyrelser eller kommuner om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall uppfyllas. En åtgärdsplan skall omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som regleras i en miljökvalitetsnorm.

Normerna skall baseras på tillräckligt goda vetenskapliga underlag för det syfte och den ambitionsnivå normen skall ha, t.ex. skydd av människors hälsa. Det är nödvändigt att de har en legitimitet ute i samhället eftersom de åtgärder som måste vidtas till följd av miljökvalitetsnormer inte alltid kom-

mer att vara populära. Tidsramarna för deras genomförande måste vara realistiska.

Det finns ett antal EG-direktiv som innehåller t.ex. gränsvärden för miljökvalitet. I första hand bör miljökvalitetsnormer med samma syfte och avseende samma ämnen fastställas som framgår av EG-direktiv (Lagrådsremissen om miljöbalk sid. 233–234). I andra hand skall nationellt initierade miljökvalitetsnormer införas för att komma tillrätta med rådande miljöproblem och för att undvika framtida miljöproblem.

För att normer som är nationellt initierade skall vara verkningsfulla anser Naturvårdsverket att följande behöver vara uppfyllt:

- det finns ett miljö- eller hälsoproblem orsakat av flera aktörer eller föroreningskällor,
- det finns ett underlag om problemets omfattning (överskridanden, exponering etc.) och geografiska fördelning,
- det finns ett vetenskapligt underlag om effekter och en därpå grundad bedömning av vilket miljötillstånd, vilken nivå som är långsiktigt önskvärd,
- åtgärdsmöjligheterna skall vara klarlagda,
- det finns metoder och resurser för att övervaka att normen följs.

Vi kommer alltid att utveckla nya kunskaper om vad som är en önskvärd miljökvalitet och hur vi skall beskriva denna. Som ett utslag av försiktighetsprincipen måste det vara möjligt att i de flesta fall acceptera inte helt fullständiga vetenskapliga underlag om vilka nivåer som är önskvärda i ett visst avseende. Miljökvalitetsnormerna bör i stället ses över med jämna mellanrum och allt eftersom kunskaperna blir bättre. Detta är dock inte oproblematiskt eftersom en miljökvalitetsnorm skall ligga till grund för ett ibland omfattande och långsiktigt åtgärdsarbete samtidigt som vetenskapen inom relativ kort tid kan ge nya insikter. Vare sig lagtexten eller motivtexterna i förslaget till miljöbalk ger här någon vägledning.

Försämrad miljökvalitet kan ha såväl nationella som internationella orsaker. Naturvårdsverket anser att normer som är starkt beroende av åtgärder utomlands för att uppnås är motiverade först om de införs som ett resultat av ett gemensamt europeiskt initiativ. Exempel på sådana är miljökvalitetsnormer med inriktning mot försurning liksom normer för marknära ozon. När föroreningarna i huvudsak är gränsöverskridande måste åtgärdsarbetet vara internationellt och de nationella åtgärderna vara anpassade till omvärlden.

Om en miljökvalitetsnorm införs och den överträds på grund av utsläpp från befintliga verksamheter, behövs det enligt lagrådsremissen om miljöbalk en rimlig tid för genomföra sådana åtgärder att de godtagbara miljökvaliteten kan uppnås (Lagrådsremissen sid. 614). Vidare bör man därför, enligt lagrådsremissen, ta hänsyn till detta när tidpunkten för att uppnå miljökvalitetsnormen bestäms. En principiellt viktig fråga är då hur man stegvis kan närma sig normen trots att den inte skall vara uppfylld förrän

vid en senare angiven tidpunkt, en tidpunkt som i vissa fall kan ligga årtionden i framtiden. Ett exempel är en miljökvalitetsnorm för kvävehalter i grundvatten eller ytvatten. En sådan norm, fastställd på grundval av miljöbalkens normdefinition, skulle inte kunna uppnås förrän om 25–100 år.

Ett alternativ är att tänka sig etappvisa miljökvalitetsnormer, "etappmål", där normnivån skärps efter hand. Ett sådant förslag stämmer dock inte överens med miljöbalksförslagets miljökvalitetsnormer. I ett Delbetänkande av Utredningen om avrinningsområden (Dir. 1996:57, SOU 1997:99, En ny vattenadministration. Vatten är livet, sid. 85 ff) föreslås vissa tillägg till miljöbalken beträffande miljökvalitetsmål samt, för myndigheter, domstolar och kommuner bindande åtgärdsplaner, för uppnå miljökvalitetsmålen. En sådan komplettering skulle till viss del lösa vårt problem vad gäller avsaknaden av bindande etappmål, eftersom miljökvalitetsmålen inte utesluter hänsynstagande till ekonomiska och tekniska aspekter. Enligt förslag till ramdirektiv för vatten skall de i detta direktiv reglerade miljökvalitetsmålen vara uppnådda år 2010. Det är dock tveksamt om miljökvalitetsmål enligt vattendirektivet är avsedda att användas på det här viset.

En miljökvalitetsnorm blir gällande när den införs, med den rättsverkan som framgår av miljöbalksförslagets 5 kap. 3 §. Detta innebär att myndigheter och kommuner vid planering, planläggning, prövning, tillsyn eller meddelande av föreskrifter måste beakta miljökvalitetsnormerna. Normerna får även omedelbar betydelse för den avvägning som skall göras enligt 2 kap. 8 §. Den i förordningen angivna tidpunkten blir en anvisning till de kommuner och myndigheter som skall upprätta åtgärdsplaner. Denna tidpunkt anger när åtgärder skall ha vidtagits så att en miljökvalitetsnorm uppfylls.

Att ta fram miljökvalitetsnormer

Att införa miljökvalitetsnormer

En miljökvalitetsnorm kan ha olika bakgrund:

- Den krävs för att Sveriges internationella förpliktelser skall kunna uppfyllas
- Det finns ett centralt uppmärksammat behov i landet eller i delar av landet att upprätthålla eller förbättra ett miljötillstånd och att få till stånd olika aktörers samlade åtgärder (ett av riksdag och regering beslutat miljömål som utgångspunkt).
- Det finns ett lokalt eller regionalt konstaterat problem beträffande ett miljötillstånd och som kräver olika aktörers samlade åtgärder.

Oavsett bakgrunden till att frågan om en miljökvalitetsnorm har aktualiserats så behöver i de flesta fall ett omfattande förberedande arbete av ta vid innan regeringen kan besluta att fastställa en miljökvalitetsnorm. Detta arbete behöver i regel involvera regionala och i vissa fall lokala aktörer, eftersom det är på dessa aktörers nivå som många åtgärder kan komma att behöva sättas in. Naturvårdsverket anser att denna inledande process är av stor betydelse för hur vi kommer att lyckas med miljökvalitetsnormer.

Inledande arbete – Regional åtgärdsanalys

Syftet med den inledande fasen är att genom en regional åtgärdsanalys få fram förslag till utformningen av miljökvalitetsnormen i fråga samt förslag på de aktörer som behöver genomföra åtgärder och upprätta åtgärdsplaner. Syftet är även att regeringen skall få en väl underbyggd bild av vilka konsekvenser en miljökvalitetsnorm kan få. Betydelsen av det här inledande arbetet är dock inte enbart att ge regeringen underlag för beslut om miljökvalitetsnorm utan även att ge de regionala aktörerna ett tillfälle att i ett tidigt

skede utveckla lösningar – drivna av uppsatta "mål" och egeninsikt. På det viset ges kommande norm en ökad legitimitet. Självklart skall regeringen kunna gå längre än vad de regionala aktörerna föreslår – med hänsyn till nationellt antagna miljömål eller internationella åtaganden.

Det förefaller rimligt att regeringen ger länsstyrelserna eller – när så är mer lämpligt kommunerna i de områden som eventuellt kommer att beröras av en norm, i uppdrag att genomföra den regionala åtgärdsanalysen. (Vi talar här huvudsakligen om länsstyrelserna som regional huvudaktör, eftersom dessa har god kännedom om miljösituationen i länet. I vissa frågor kan det givetsvis vara kommunerna som har den bättre överblicken, till exempel när det gäller luftföroreningar och bullerproblem i tätorter). Naturvårdsverket bör bidra med vägledning i detta arbete, riktlinjer kan komma att behövas. Arbetet följer till sin karaktär STRAM-arbetet (STRAtegi för regional Miljö), men får här en större tyngd, eftersom avsikten är att det skall resultera i förslag till bindande normer. Det handlar för länsstyrelsens del även om att samordna arbetet med kunskapsinsamling genom miljöövervakning och inventeringsinsatser.

Deltar de huvudsakligt berörda aktörerna och genomförs det inledande arbetet med åtgärdsanalysen m.m. med ett rimligt tidsperspektiv, samt tillräckliga resurser, så förenklas avsevärt det senare arbetet med själva åtgärdsplanen/erna. Det minskar även risken för att en fastställd norm i ett senare skede kan komma att visa sig olämpligt utformad för att uppnå ett avsett syfte.

Länsstyrelserna väljer ut områden som är angelägna att omfattas av åtgärdsarbete, på grund av områdets påverkansgrad, betydelse eller känslighet från naturvårdssynpunkt eller betydelse för olika nyttjarintressen. Länsstyrelsernas utreder under beaktande av regionala förhållanden, inom vilka tidsramar normen kan uppnås i respektive område. Detta arbete bör ses som en viktig komplettering och fördjupning av länsstyrelsernas STRAM-arbete. STRAM innehåller både kunskapsunderlag och handlingsprogram. Som underlag för detta arbete kommer Naturvårdsverket att färdigställa bedömningsgrunder för olika medier samt ta fram någon form av anvisning för myndigheters och kommuners arbete med miljökvalitetsnormer.

Redan i det här skedet bör länsstyrelserna inleda ett samråd med Naturvårdsverket, kommunerna, industrierna, jord- och skogsbrukens företrädare, vattenvårdsförbund m.fl. På så vis finns även en redan etablerad plattform för samråd när det blir aktuellt att upprätta åtgärdsplaner.

Vi är medvetna om att den nyss beskrivna processen inte har kunnat genomföras beträffande de miljökvalitetsnormer för luft som vi föreslår i denna rapport. Detta har ej rymts inom den begränsade tid som ställts till vårt förfogande. Ett av skälen till att vi inom ramen för regeringsuppdraget valt att föreslå miljökvalitetsnormer för luft är att man här i större grad kan arbeta på central nivå, jämfört med normer t.ex. för vatten, där lägsta

godtagbara miljökvalitet i betydligt högre grad är avhängig lokala eller regionala förhållanden.

Bedömningsgrunder och miljömål

Naturvårdsverket arbetar med bedömningsgrunder för grundvatten, kust och hav, skogslandskapet, odlingslandskapet och förorenade områden. Vi reviderar också de befintliga bedömningsgrunderna för sjöar och vattendrag. Arbetet beräknar vi är klart våren/sommaren 1998.

Bedömningsgrunderna skall hjälpa oss särskilja vilka förändringar i miljön som beror på människan från vilka som är naturliga. De utgör tolkningsmallar för att bedöma miljökvaliteten och miljötillståndet.

Våra bedömningsgrunder anger graden av påverkan på olika ekosystem och ger ett underlag för att bedöma vilken miljökvalitet (miljötillstånd) som är långsiktigt önskvärd. Denna miljökvalitet anger Naturvårdsverket i form av riktlinjer för miljökvalitet och förslag till miljömål för en hållbar utveckling. När det är möjligt konkretiserar vi dem med parametrar, som kan mätas och/eller beräknas, vilket är en förutsättning för att målen skall gå att omsätta till miljökvalitetsnormer. Som exempel har verket i redovisningen av regeringsuppdraget om nationella miljömål (Naturvårdsverkets Rapport 4765, "Ren luft och gröna skogar – Förslag till nationella miljömål") föreslagit miljömål i form av högsta halter för kvävedioxid i luft avseende hälsoeffekter och effekter på material.

Arbetet med att ta fram miljökvalitetsnormer kan ha sin utgångspunkt i de bedömningsgrunder som Naturvårdsverket tar fram. Bedömningsgrunderna använder sig bland annat av begreppen tillstånd, jämförvärde och påverkan. Utgångspunkten är en indelning i tillståndsklasser (kvalitetsklasser). Nästa steg är en skattning av det tillstånd som skulle råda utan mänsklig påverkan i respektive geografiska område, dvs. man tar fram ett s.k. jämförvärde (referensvärde). Genom att sedan sätta jämförvärdet i förhållande till det faktiska uppmätta värdet för ett område uttrycker man påverkan. Utifrån en klassindelning i påverkansgrader kan man som nästa steg ange den påverkansgrad som kan anses vara önskvärd eller godtagbar för respektive område (t.ex. vattenområde), en process där både en naturvetenskapligt och en politiskt inriktad del ingår och som bör drivas av regionala och lokala aktörer.

I förslag till EUs ramdirektiv för vatten (KOM(97) 49 slutlig) används begreppet miljökvalitetsmål. Dessa mål innebär att man skall uppnå eller upprätthålla en "god" kvalitetsnivå för alla yt- och grundvattenresurser och uppnå standarderna (miljökvalitetsnormerna) eller målen för "skyddade områden" före utgången av år 2010.

Aktuella förutsättningar att fastställa miljökvalitetsnormer

Vilka normer bör tas fram?

Enligt motiveringen till regeringens förslag i lagrådsremissen måste en prioritering ske av vilka normer som bör tas fram. Det bör i första hand vara de krav på normer som uppställs i EG-direktiv som skall utgöra utgångspunkten. Detta innebär att det närmast är för luft och vatten som miljökvalitetsnormer är aktuella. Det finns på dessa områden äldre EG-direktiv och det pågår ett intensivt arbete med att ta fram nya direktiv. I lagrådsremissen (sid. 246) anger regeringen att det ligger särskilt nära till hands med normer för skydd av människors hälsa. Regeringen anger även (sid. 237) att det bör analyseras om andra åtgärder än utfärdande av en norm kan vidtas för att komma tillrätta med problemen och betonar i det sammanhanget kravet på en analys av kostnader och andra konsekvenser som en norm kan föranleda. Vilka kriterier som Naturvårdsverket anser bör vara uppfyllda för att nationellt initierade normer skall vara verkningsfulla redovisas på sidan 11.

Luft

Miljöhälsoutredningen (SOU 1996:124) anser att ozon, kvävedioxid, partiklar (PM10), polycykliska aromatiska kolväten (PAH) samt vissa flyktiga kolväten bör vara prioriterade föroreningar med hänsyn till deras betydelse för människors hälsa. Samma ämnen nämner även Kommunikationskommittéen (SOU:1997:35). Naturvårdsverket instämmer i detta. Hälsoriskerna med luftföroreningar är framförallt ett tätortsproblem där de ämnen miljöhälsoutredningen angett har störst betydelse. Svaveldioxidhalterna utgör i dag knappast ett hälsoproblem, inte heller blyhalterna.

Trafikens luftföroreningar, främst kväveoxider utgör tillsammans med polyaromatiska kolväten och partiklar dock en fortsatt risk för människors hälsa. Några hundratal patienter behöver årligen sjukhusvård som följd av föroreningarna, främst i södra Sverige. Även i landsbygds- och glesbygdskommuner kan luftföroreningar vara ett problem t.ex. när en starkt trafikerad väg passerar genom kommunen.

MaTs[1] framhåller i sin slutrapport att det krävs långtgående utsläppsminskningar från vägtrafiken för att nå de långsiktiga målen i tätorter med luftkvalitetsproblem. I storstäderna innebär det 70–80 procent lägre utsläpp.

I allmänhet svarar de lokala källorna för huvuddelen av belastningen i tätorterna. För vissa luftföroreningar är den regionala spridningen viktigare;

1 MaTs slutrapport (Naturvårdsverket Rapport 4636). MaTs står för Miljöanpassat Transportsystem. Ett nätverkssamarbete mellan Banverket, Bilindustriföreningen, Boverket, KommunikationsForskningsberedningen, Luftfartsverket, Naturvårdsverket, NUTEK, Sjöfartsverket, Statens Institut för Kommunikationsanalyser, Svenska Petroleuminstitutet och Vägverket.

till exempel är episoder med höga ozonhalter knutna till långväga gränsöverskridande luftföroreningar, vilket gör inhemska åtgärder meningsfulla först i ett gemensamt europeiskt åtgärdsarbete. En redovisning av befintliga och kommande EG-direktiv för luftföroreningar finns på sidan 18.

Kvävedioxid

Kvävedioxid påverkar lungfunktion och luftvägar negativt, främst hos barn och astmatiker. Kväveoxid kan också skada vegetation, påskyndar den kemiska söndervittringen av material och ämnet bidrar till bildningen av ozon ihop med flyktiga organiska ämnen. Nedfall av kväveföroreningar bildade av kväveoxid bidrar till övergödning och försurning.

Halterna av kvävedioxid utanför tätorterna i Sverige utgör inget problem för vare sig människors hälsa eller miljön.

Enligt en rapport från Institutet för Vatten- och Luftvårdforskning (IVL, 97-08-14) är däremot ca. 40 000 personer i våra tätorter exponerade för kvävedioxidhalter som överskrider Naturvårdsverkets nuvarande riktvärde (110 $\mu g/m^3$, 98-percentil för timmedel). Det är en kraftig minskning sedan 1990, då Naturvårdsverket beräknade antalet till ca 290 000. Överskridandena sker nu främst i närheten av vissa trafikleder. Vägtrafiken (i vissa orter även vedeldning), dominerar som källa och åtgärder går lätt att identifiera såväl nationellt som regionalt och lokalt. Att halterna av kvävedioxid i städerna inte minskat tillräckligt överallt kan bero på att katalysatorn inte fungerat som väntat, att det görs många korta resor och därmed kallstarter samt att den tunga trafikens utsläpp av kvävedioxid har ökat. Denna förklaring pekar kommunikationskommitténs utredning (SOU 1997:35, sid. 283–284) på med hänvisning till Vägverket.

En sänkning av den accepterade halten kvävedioxid till 90 $\mu g/m^3$ (98-percentil), i linje med Institutets för Miljömedicins (IMM) förslag och Naturvårdsverkets förslag till normvärde (se förslag till miljökvalitetsnorm, sid. 48), skulle innebära en skärpning av den i dag accepterade nivån (110 $\mu g/m^3$) med ca 20 %. Konsekvensen vore att antalet i dag överexponerade personer skulle öka till i storleksordningen det antal som var drabbade 1990, dvs. ca. 290 000 överexponerade människor.

Andra luftföroreningar

Höga halter marknära ozon påverkar lungor och luftvägar, skadar växter och angriper material. De bidrar också till växthuseffekten. Ozonet bildas genom kemiska reaktioner mellan flyktiga organiska ämnen och kväveoxider under inverkan av solljus. Det marknära ozon som drabbar Sverige kommer främst med vindar från kontinenten. Detta gör nationella åtgärder mindre effektiva.

Gällande riktvärden för ozon (120 $\mu g/m^3$ som timmedel), som avser skyddet av människors hälsa, överskrids för ofta (> 12 gånger per år). Även halterna för växtskyddet överskrids. Ozonhalterna kan bli över 180 $\mu g/m^3$ och som högst 200 $\mu g/m^3$ som timmedel. Överskridanden sker mest i södra

och mellersta Sverige. Ozonhalterna är däremot något lägre i tätorterna eftersom utsläppen av kortlivad kvävemonooxid från trafiken där bryter ner ozonet under bildning av kvävedioxid.

Inandning av luftburna partiklar PM10 (PM10 står för fraktionen partiklar som är mindre än 10 mikrometer och motsvarar inandningsbara partiklar) har betydelse för hälsan. De påverkar lungfunktionen och kan medverka till ökat intag på sjukhus och ökad dödlighet. Antalet sjukhusfall per år bedömer miljöhälsoutredningen (SOU 1996:124, bilaga 1 sid. 60) som osäkert men uppskattar det till ca 150 st. Känsliga grupper är t.ex. astmatiker och barn. En del av partiklarna härrör från långväga transporter. Lokala källor är bilavgaser (dieselfordon) och förbränning samt till del uppvirvlat stoft. PM10 mäts i ringa utsträckning. Det görs regelbundet i endast ett fåtal städer. Ett bättre underlag behövs för att ange hur utbrett problemet är och vilka tätorter som är berörda. Partiklars cancereffekter kommer att utredas av IMM under 1998 på uppdrag av Naturvårdsverket.

PAH kan orsaka cancer. Källor till PAH är främst fordonstrafik, särskilt dieselfordon och arbetsmaskiner, samt vedeldning. I mindre omfattning bidrar också större energianläggningar. Bens(a)pyren är den PAH-förening som är bäst undersökt. Det saknas gränsvärde för PAH.

Flyktiga kolväten kan, beroende på typ av kolväteförening, orsaka leukemi och andra former av cancer eller effekter på centrala nervsystemet. Viktiga flyktiga kolväten är toluen, xylen, bensen, eten, butadien och styren. För de tre sist nämnda saknas data om halter i utomhusluft. För bensen finns mätningar i 30 orter under en vinter och i tolv orter under tre vintrar i rad. Halterna översteg genomgående den av IMM rekommenderade lågrisknivån på 1,3 $\mu g/m^3$. Halterna av toulen och xylen har vid förekommande mätningar visat sig underskrida rekommenderade lågrisknivåer. Bensen, toluen och xylen dunstar från bensin och släpps ut via bilavgaser. Bensen bildas också vid förbränning, speciellt vedförbränning.

EG-direktiv och arbete inom EU

EGs rättsakter i arbetet med förorening av luft och atmosfär har skilda former och målsättningar. En del direktiv innehåller standarder för produkter som kan förorena luften, såsom motorfordon. Andra reglerar utsläpp av ämnen som kan förorena luft eller atmosfär. Dessutom finns det några direktiv som innehåller gräns- och målvärden för själva luften. Nedan görs en genomgång av de senare. Ett nytt ramdirektiv för hela luftområdet kom 1996 och skall i fortsättningen bilda ramen för de dotterdirektiv som reglerar enskilda ämnen.

Rådets direktiv 80/779/EEG om gränsvärden och vägledande värden för luftkvalitet med avseende på svaveldioxid och svävande partiklar

Direktivet har ändrats något, bl.a. genom direktiv 89/427, beträffande mätmetoder. Det fastställer gränsvärden som i princip inte får överskridas och vägledande värden för det långsiktiga skyddet av miljö och hälsa. Det

innehåller bestämmelser om inrättandet av mätstationer, om mät-, provtagnings- och analysmetoder. Dessutom anges att medlemststaterna skall utse områden som är i behov av ytterligare skydd. För dessa områden skall utarbetas planer för att successivt förbättra luftkvaliteten i områden där gränsvärdena överskrids. Planerna skall meddelas Kommissionen.

Medlemsstaterna skall även, om det är nödvändigt för att förhindra en förutsägbar ökning av föroreningarna, fastställa gränsvärden som är lägre än de i bilagan angivna. Inom områden där särskilt skydd är nödvändigt, skall medlemsstaterna dessutom fastställa vägledande värden som är lägre än de som anges i direktivet. I artikel 5 anges att, medlemsstaterna som en ytterligare försiktighetsåtgärd – utöver ovanstående förpliktelser – skall sträva efter att närma sig de vägledande värdena överallt där de uppmätta koncentrationerna av föroreningar överskrider dessa. I artikel 9 anges att de åtgärder som vidtas enligt direktivet inte får medföra någon väsentlig försämring av luftkvaliteten inom områden där föroreningsnivån underskrider de angivna gränsvärdena.

Genom direktivet inrättas en kommittée med uppgift att anpassa direktivet till vetenskapliga och tekniska framsteg, som även skall omfatta utveckling av de i direktiv angivna provtagnings- och analysmetoderna.

Direktivet är delvis införlivat i svensk lagstiftning genom Statens Naturvårdsverks föreskrifter (SNFS) 1993:10 och 1993:11. Dock saknas hela åtgärdssidan med planer och program för vad som skall göras när värdena överskrids. De vägledande värdena och de ovan angivna skyldigheterna för medlemsstaterna att arbeta i riktning mot dessa har inte implementerats. Genom miljökvalitetsnormer enligt den kommande miljöbalken ges möjlighet att implementera dessa delar.

Rådets direktiv 82/884/EEG om gränsvärde för bly i luften

Direktivet fastställer gränsvärden för bly i luften med avsikten att skydda människors hälsa. Det är uppbyggt på ett liknande sätt som ovanstående direktiv om svavel och svävande partiklar. Dock anges endast ett gränsvärde för bly i luften och inga vägledande värden. Även detta direktiv ställer krav på upprättande av planer för att förbättra luftkvaliteten i de områden där gränsvärdet överskrids. Vidare finns krav på att provtagningsstationer skall upprättas och drivas på platser där människor kan komma att exponeras kontinuerligt under lång tid och där gränsvärdena sannolikt inte kan efterlevas. Dessutom finns angivet kriterier vid val av provtagningsmetoder och bestämmelser om inrättande av en kommittée för anpassning av direktivet till vetenskapliga och tekniska framsteg. Inte heller detta direktiv tillåter att några åtgärder vidtas som avsevärt försämrar luftkvaliteten inom områden där gränsvärdet underskrids.

Direktivet finns inte införlivat i svensk lagstiftning (blyhalterna i Sverige ligger betydligt under EUs gränsvärde).

Rådets direktiv 85/203/EEG om luftkvalitetsnormer för kvävedioxid
Direktivet fastställer gränsvärden med syfte att skydda människors hälsa och vägledande värden för det långsiktiga skyddet av hälsa och miljö. Det liknar i övrigt de båda ovanstående direktiven, med krav på planer för att förbättra luftkvaliteten i områden där gränsvärdena överskrids och fastställande av strängare värden än gränsvärdena inom särskilt känsliga områden. Dessutom finns krav på upprättande av mätstationer, angivna analysmetoder och inrättandet av en kommittée för vetenskaplig och teknisk anpassning av direktivet.

Direktivet är delvis införlivat i svensk lagstiftning genom SNFS 1993:12. Dock saknas planer och program för åtgärder vid överträdelser av gränsvärdena, angivande av strängare gränsvärden för känsliga områden, m.m. (kvävedioxidhalterna i Sverige ligger under EUs gränsvärden). Genom miljökvalitetsnormer enligt den kommande miljöbalken ges möjlighet att implementera EUs direktiv

Rådets direktiv 92/72/EEG om luftförorening genom ozon
Detta innehåller instruktioner om mätning av ozonhalter i luften och instruktioner om att allmänheten skall informeras och varnas om vissa i bilagan angivna gränsvärden överskrids, samt om rapportering till Kommissionen. Direktivet innehåller dock inga absoluta gränsvärden som inte får överskridas. I detta avseende skiljer det sig från de andra tre direktiven. Med hänsyn till bristen på möjligheter att genom nationella åtgärder påverka för höga koncentrationer av ozon, samt svårigheten att fastställa gränsvärden för ozon kommer detta ämne inte att tas med i förslaget till förordning om miljökvalitetsnormer för luft. Direktivet är dock formellt införlivat i svensk lagstiftning genom Förordningen om luftförorening genom ozon (SFS 1997:693)

Rådets direktiv 96/62/EG om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten
Detta s.k. ramdirektiv antogs i september 1996 och träder i kraft under våren 1998. Det anger principerna för bestämmelser som syftar till att utvärdera och ange mål för luftkvalitet samt att bibehålla uppnådda luftkvalitetsnivåer. I direktivet definieras en rad begrepp (definitioner, se bilaga 5), såsom gränsvärde, målvärde, tröskelvärde och toleransmarginal, vilka alla är verktyg i arbetet att uppnå en bättre luftkvalitet. Enligt ramdirektivet skall EUs ministerråd fastställa gränsvärden och/eller tröskelvärden (EU-kommissionen föreslår ett tröskelvärde enbart för svaveldioxid) för ovan nämnda ämnen. EUs gränsvärden skall gälla hela landet. Gränsvärden är de värden som kommer närmast miljöbalkens miljökvalitetsnormer. De har liknande syfte och vilar på vetenskaplig grund. Miljökvalitetsnormer skall dock ange föroreningsnivåer som *utesluter* fara för påtagliga olägenheter för människor. EUs gränsvärden enligt ramdirektivet för luft har syftet att undvika, förebygga *eller minska* skadliga effekter på människors hälsa vilket betyder

att dessa inte utesluter fara för påtagliga olägenheter för människor. Till detta kommer att faktorer som ekonomisk och teknisk genomförbarhet skall beaktas vid fastställandet av gränsvärdena (se bilaga II till Dir. 96/62/EG), dock inte vid fastställandet av miljökvalitetsnormer enligt lagrådsremissen om miljöbalk. Enligt regeringens uttalande (lagrådsremissen sid. 613) kommer föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för påtagliga olägenheter i många fall att anges som gränsvärden. Man utesluter alltså inte att en norm uttrycks exempelvis som ett tröskelvärde, dvs. en nivå utöver vilken en kortvarig exponering utgör en risk för människors hälsa och vid vilken medlemstaterna omedelbart skall vidta åtgärder enligt ramdirektivet för luft (96/62/EG).

För marknära ozon skall rådet ange målvärden. De är långsiktigt önskvärda men förpliktigar inte lika starkt till åtgärder mot problemet.

Direktivet innehåller instruktioner till Kommissionen, bl.a. att vid vissa angivna tidpunkter lägga fram förslag till dotterdirektiv som behandlar olika förorenande ämnen. Kommissionen arbetar med förslag till nya direktiv för svaveldioxid, kvävedioxid, partiklar, bly och ozon. Senare kommer direktiv om bensen, koloxid, polyaromatiska kolväten (PAH), kadmium, arsenik, nickel och kvicksilver (EU-kommissionen skall lägga fram förslag till bl.a. gränsvärden för bensen och koloxid senast 97-12-31 samt för PAH och vissa tungmetaller senast 99-12-31.

Enligt direktivet skall Ministerrådet fastställa nivåer under vilka mätning ej behöver ske (förslag från Kommissionen föreligger) och medlemstaterna skall kartlägga luftkvaliteten inom tätbebyggelse och andra områden i farozonen i god tid före EUs olika beslut om gränsvärden. Medlemsstaterna skall säkerställa att gränsvärdena respekteras inom utsatt tidsfrist. För detta ändamål skall planer upprättas, som skall samordnas för olika typer av föroreningar och samråd ske med andra medlemsstater när gränsvärdena överskrids om föroreningen är gränsöverskridande. Dessutom skall handlingsplaner finnas för åtgärder på kortare sikt för det fall gräns- eller tröskelvärden överskrids. Planerna skall syfta till att minska risken för och varaktigheten av överskridanden.

Förteckningar skall upprättas både över sådana områden där gränsvärdena överskrids och där de underskrids. I de senare skall medlemsstaterna se till att luftkvaliteten inte försämras. Dessutom skall medlemsstaterna dels meddela allmänheten och Kommissionen om tröskelvärden överskrids, dels överlämna förteckningar över de ovan angivna zonerna till Kommissionen och i övrigt rapportera om genomförandet av direktivet. En kommittée inrättas för att anpassa direktivet till framsteg på det vetenskapliga och tekniska området m. m.

Slutsatser beträffande miljökvalitetsnormer för luft

Naturvårdsverket anser att det är angeläget med miljökvalitetsnormer för olika ämnen i luft.

I dagsläget har vi bäst underlag och förutsättningar för nationella normer för kvävedioxid med syftet att skydda människors hälsa. En sådan norm uppfyller väl de på sidan 11 angivna kriterierna. Samtidigt väger argumenten tungt för att införa en förordning för miljökvalitetsnormer för luftkvalitet generellt. Då blir det enklare att på ett överskådligt sätt uppfylla de krav som utgår från ramdirektivet för luft (Dir. 96/62 /EG). Detta gäller inte minst ramdirektivets krav på samordning av åtgärdsplaner. I ett första skede bör en sådan förordning omfatta de ämnen som redan i dag regleras av EG-direktiv med karaktären av miljökvalitetsnormer för luft (svaveldioxid, kvävedioxid, bly och partiklar/sot (partiklar finns dock inte med i vårt förslag till norm, av skäl som beskrivs nedan) och samtidigt ta hänsyn till vad EU-kommissionen föreslår för gränsvärden för dessa ämnen i kommande dotterdirektiv till ramdirektivet för luft. Kommissionens förslag medför även att vi föreslår specifika miljökvalitetsnormer för kvävedioxid och svaveldioxid för luftkvaliteten utanför tätorter (definition, se bilaga 5) i syfte att skydda vegetation/ekosystem.

Det bör redan nu införas miljökvalitetsnormer för luftföroreningarna kvävedioxid, svaveldioxid och bly. Detta innebär att respektive förordning om miljökvalitetsnormer tar över de bestämmelser med gränsvärden för luftföroreningar som i dag finns i hälsoskyddsförordningen. Innan normer för en rad andra luftföroreningar fastställs (i synnerhet partiklar) behöver ytterligare kartläggning av dagens situation samt åtgärdsanalyser på central och lokal nivå genomföras (se sid. 13–15).

De åtgärdsplaner som utformas till följd av de i denna redovisning föreslagna miljökvalitetsnormerna behöver överensstämma med de kort- och långsiktiga planer som förutsätts enligt direktivet. Åtgärdsplanerna kan också behöva samordnas och revideras i takt med att nya direktiv för olika ämnen tillkommer och då gamla direktiv revideras och gränsvärden m.m. byts ut.

Buller

Buller definieras som icke önskvärt ljud. Det kan orsaka en rad fysiska och psykiska problem. Enligt miljöhälsoutredningen är buller sannolikt den miljöstörning som berör flest antal människor och innebär då en allvarlig försämring av livskvaliteten. En av de största källorna till bullret är trafiken. Ungefär 400 000–900 000 personer (5–10 % av befolkningen) uppskattas vara mycket störda av den. Härtill kommer 100 000–200 000 personer som är mycket störda av industrier. Ca 1,5 miljoner människor exponeras utanför sin bostad för nivåer över Naturvårdsverkets långsiktiga mål på 55 dBA.

Flertalet länsstyrelser har i STRAM-arbetet identifierat buller som ett viktigt problem att åtgärda. Många kommuner har upprättat åtgärdsplaner. Vägverket arbetar intensivt med bullerfrågorna.

Naturvårdsverket har följt upp det nationella målet för buller och konstaterat att den kortsiktiga målnivån på högst 70 dBA utomhus inte kommer att nås till år 2000 (Naturvårdsverkets Rapport 4472).

Ofta dominerar en eller några bullerkällor när gällande riktvärden överskrids. Det är i många fall komplicerat att mäta buller och att komma fram till vilken andel de olika källorna bidrar med. Åtgärder går att identifiera, men framförallt kostnaderna utgör en hämmande faktor. För att enbart nå nivån 65 dBA uppskattade Naturvårdsverket 1996 kostnaderna till ca 3 miljarder kronor.

MaTs har formulerat långsiktiga mål för buller och utöver ekvivalent nivå även angett maximala nivåer. Vi vet i dag inte när dessa mål skulle kunna klaras.

MaTs förslag till långsiktiga mål för buller från trafik

	vägtrafik	spårtrafik	flyg
ekvivalent nivå ute, dBA	55	55	55 (FBN)
ekvivalent nivå inne, dBA	30	30	30 (FBN)
maximal nivå ute dBA	70	70	70
maximal nivå inne, dBA	45	45	45

Miljöhälsoutredningen föreslog att bullret skall begränsas kraftigt och utomhus understiga 55 dBA och inomhus 30 dBA som ekvivalenta ljudnivåer. Regeringen har i prop.1996/97:53 föreslagit 55 dBA som riktvärde för nya bostäder och trafikanläggningar.

Slutsatser beträffande miljökvalitetsnormer för buller

Naturvårdsverket anser att miljökvalitetsnormer för buller bör komma till användning i områden där höga ljudnivåer utgör en fara för olägenheter av betydelse för människor och där det går att urskilja flera bullerkällor (industriområden, vägtrafik). I övriga fall anser Naturvårdsverket att tillsyn med stöd av miljöbalken normalt är det mest relevanta angreppssättet.

Vatten

Miljökvaliteten i våra kustvatten och i haven beror, förutom på direktutsläpp och direktpåverkan via luft, i hög grad på tillförseln av föroreningar via älvar, åar och bäckar, dvs. på miljökvaliteten i våra sjöar och vattendrag. Denna beror i sin tur på tillförseln av föroreningar till inlandsvattnen via luften, via ytavrinning från omgivande marker, direkta utsläpp och på miljökvaliteten i tillströmmande grundvatten. Grundvattnets miljökvalitet är beroende av markanvändning i omgivningen och uttaget av grundvatten. När i tiden en viss miljökvalitet nedströms är möjlig att uppnå beror bland annat på när åtgärderna uppströms kan ge effekt. Exempelvis märks resultat

från åtgärder inom jordbruket först efter ett tag beroende på den tid det tar innan de närsalter som finns i marken har omsatts och läckt ut.

Kustvatten

Naturvårdsverket har till regeringen redovisat hur den vattenburna antropogena tillförseln av kväve till våra omgivande hav kan halveras i enlighet med regeringens och riksdagens mål. Vi kan bättre än tidigare beskriva var i landet söder om Ålands hav situationen är problematisk och från vilka källor kväveutsläppen härrör. Vi kan också beskriva hur känsligheten för kväve varierar längs kusten och vi konstaterar att en regionalisering är nödvändig av såväl utsläppsmål som åtgärdsarbete. Vi föreslår att Sverige bör agera för att det fortsatta internationella arbetet baseras på effektrelaterade belastningsmål.

I vår redovisningen till regeringen av nationella miljömål föreslår vi att miljökvaliteten i kust och hav bör ha det tillstånd som rådde före andra världskriget.

Kunskapen om tillståndet i kust och hav är bristfällig. Därför måste miljökvaliteten i stället speglas av indirekta mått, t.ex. mängd transporterade närsalter till havet. Ett exempel är den ovan redovisade minskningen av kvävetillförseln till våra hav. Dessa indirekta mått är nödvändiga att tillgripa, men avviker däremot från vad miljöbalken avser med begreppet miljökvalitet. Miljöbalken tar fasta på förekomsten av ett visst ämne i vattnet, inte tillförseln av det:

> "Med miljökvalitet avses här en beskrivning av ett tillstånd med avseende på förekomst av föroreningar och vissa andra störningar. Vilken tillförsel till mark, vatten, luft eller naturen i övrigt av miljöpåverkande ämnen, produkter eller andra störningar under en viss tid som kan godtas är således inte något direkt uttryck för det som här avses med miljökvalitet"
> (*SOU 1996:103, del 2 sid. 54–55 och lagrådsremiss om miljöbalk sid. 613–614*).

För kust och hav skulle vi inom inte alltför avlägsen framtid kunna påbörja framtagandet av normer för miljögifter och eutrofiering eftersom underlag kommer att finnas till hands under 1998. Det kan dock diskuteras om det är meningsfullt med en norm för halter vad gäller miljögifter i havet/kustvatten. Esbjerg-deklarationen från år 1995 säger att tillförseln av miljö- och hälsofarliga ämnen till havet skall elimineras inom en generation (25 år). Arbetet beträffande dessa ämnen är i första hand inriktad på att generellt minska belastningen – oavsett halter.

Sjöar och vattendrag

Vi har för flera föroreningar goda kunskaper om vad en viss halt betyder för miljötillståndet i våra sjöar och vattendrag, men i en miljökvalitetsnorm skall vägas in även annat, till exempel vad som är att betrakta som acceptabel

påverkan. Att fastställa generella miljökvalitetsnormer för hela landet är inte meningsfullt medan det är ändamålsenligt med regionaliserade normer.

När en fastställd norm överskrids eller riskerar att inte uppfyllas, skall åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa normen beskrivas i en åtgärdsplan. Till stor del måste beskrivningen av åtgärdsbehovet för att genomföra normen styras av resultat från kemiska, fysikaliska och biologiska mätningar i recipientprogram för enskilda vattenområden.

Naturvårdsverket har genom "System Aqua" gett län och kommuner ett hjälpmedel i arbetet med att ta fram underlag för insamling och analys av vattenkvaliteten. System Aqua sätter fokus på främst biologiska värden. Styrande riktlinjer i form av Allmänna råd saknas. Det är delvis ett problem att mätdata inte är jämförbara eftersom olika analysmetoder används.

Beträffande säkerheten om sambanden mellan belastning och effekter varierar kunskaperna mycket. För exempelvis eutrofiering i sjöar och vattendrag är den god, däremot inte för miljögifter. Dålig kunskap om detta samband får återverkningar på hur säker en analys blir av vilka åtgärder som är de rätta att sätta in och beskriva i en åtgärdsplan. Vad gäller miljögifter står dock klart att belastningen måste minska helt – oavsett halter.

I "Miljö '93" ansåg Naturvårdsverket att miljökvalitetsmål för sjöar och vattendrag kan uttryckas som påverkansgrad, dvs. befintlig situation i förhållande till det naturliga tillståndet. Vi föreslog ett övergripande nationellt miljömål för kväve och fosfor uttryckt som högst påverkansgrad 1, vilket betyder att halterna får vara förhöjda högst två gånger. Länsstyrelserna anpassar sedan målen till de regionala förhållandena. Ytterligare underlag att tas nu fram i den pågående omarbetningen av bedömningsgrunderna för sjöar och vattendrag.

Vi har i redovisningen till regeringen av förslag till nationella miljömål sagt att som riktlinje bör halterna av närsalter motsvara den nivå som förelåg vid 1900-talets början, utom i vissa odlingsområden, där gränserna bestäms av kraven för dricksvatten. Vidare har Livsmedelsverket för kvicksilver samt klorerade föreningar och ämnen med dioxinliknande aktivitet angett lämpliga högsta halter i fisk.

Vattennivåerna i vissa sjöar och vattendrag kan ibland vara för låga. Det kan bero på vattenuttag för olika syften under torrperioder, utbyggnad av vattenkraft eller annan vattenreglering. Detta har betydelse för bland annat vissa fiskarters reproduktion och livsbetingelser. När flera aktörer tillsammans orsakar en för låg vattennivå eller för lågt flöde kan det vara behövligt att reglera miljökvaliteten som lägsta acceptabla flöde i ett visst vattendrag eller att fastställa lägsta tillåtna vattenstånd i en sjö. Kunskaperna är i allmänhet goda både om var dessa problem finns, dess orsaker och vilka åtgärder som är lämpliga för att komma till rätta med problemen. Detsamma gäller kunskaperna om vad som är lägsta acceptabla vattenflöde respektive lägsta normala vattenstånd. Det finns också system i drift som skulle möjliggöra att övervaka att normer om vattennivåer och vattenflöden följs.

Eftersom miljökvalitetsnormer för vattenflöden/nivåer måste anpassas till ett visst vattendrag eller en viss sjö bör länsstyrelserna föreslå dem. Syftar en sådan norm till att skydda miljön i allmänhet eller en viss utrotningshotad fiskart faller det centrala myndighetsansvaret på Naturvårdsverket, avser den skydd av fisk i övriga fall är Fiskeriverket ansvarigt.

Länsstyrelserna har i STRAM-arbetet satt upp mål för sjöar och vattendrag. Målen är av skiftande slag och tar fasta på t.ex. försurning och övergödning.

Grundvatten

SGU har byggt upp en regionaliserad informationsbas med avseende på dricksvattenkvalitet. Denna speglar kvaliteten i hela landet fördelat på 45 stycken typområden och nio geografiska regioner. Här finns data om såväl aktuell vattenkvalitet och jämförvärden (naturliga, icke antropogent påverkade bakgrundsvärden). Dessa data kan ligga till grund för att ta fram miljökvalitetsnormer.

De av människan orsakade problemen i våra grundvatten avser såväl kvalitet som kvantitet och är väl kända. De viktigaste är försurning, förhöjda kvävehalter, saltvatteninträngning, mikroorganismer samt sänkning av grundvattennivån vid t.ex. vattenförsörjning med olika syften, dränering av jordbruksmark eller exploateringsmark och grundvattenreglering vid gruvdrift.

Av de personer som är anslutna till kommunal vattentäkt försörjs 25 % med grundvatten enligt Miljöhälsoutredningen. Härutöver finns uppskattningsvis 400 000 enskilda brunnar för permanentboende samt 200 000–400 000 för fritidsbebyggelse.

Kvävehalterna är förhöjda i vissa jordbruksområden vilket kan medföra risker med dricka vattnet, främst för spädbarn (methemoglobeni), och för bildning av cancerframkallande nitrosaminer. Miljöhälsoutredningen uppger att Livsmedelsverkets gränsvärden (10 mg/l nitratkväve, vilket motsvarar 44 mg/l nitrat) överskrids varje år i uppskattningsvis 10 000 grävda och 2 000 borrade brunnar.

Försurat vatten (< pH 7) medför utlakning av metaller, t.ex. aluminium och kadmium, samt utlösning av metaller från va-installationer.

Grundvattenutredningen redovisar i ett delbetänkande (SOU 1994:97) att det i vissa områden finns risk för saltvatteninträngning när tillgången på grundvatten är begränsad samtidigt som konkurrensen om grundvattnet är hög. Skärgårdsöar och kuster i Upplands, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Göteborgs- och Bohus samt Blekinge län pekas ut som särskilda problemområden. Kunskaper finns om vilken grundvattennivå som vore önskvärd i dessa områden. I betänkandet "Hållbar utveckling i Sveriges skärgårdsområden" (SOU 1996:153) skriver Miljövårdsberedningen att hållbar utveckling i skärgårdarna är möjlig först om existerande problem med bl.a. bristande vattenkvalitet och tillgång på vatten åtgärdas.

Beredningen pekar också på vikten av att länsstyrelserna utarbetar regionala miljöprogram och att samverkan sker på regional och lokal nivå. Naturvårdsverket instämmer i detta. Vi har i vårt yttrande över utredningen framfört att det regionala arbetet bör knytas till STRAM. Regeringen har i budgetpropositionen (Prop 1997/98:1 område 20) tagit upp skärgårdsfrågorna och anser att arbetet bör bedrivas regionalt i anslutning till STRAM.

Miljöhälsoutredningen har belyst hälsoriskerna med miljöföroreningar i vatten som används som dricksvatten. Livsmedelsverket och Strålskyddsinstitutet ansvarar för dessa frågor.

I Naturvårdsverkets redovisning till regeringen av nationella miljömål (Rapport 4765) anges att miljömålet för grundvatten bör vara detsamma som för sjöar och vattendrag. Som etappmål bör det år 2020 ha dricksvattenkvalitet med en halt av nitratkväve under 5 mg/liter och av fosfatfosfor under 0,05 mg/liter. Då skall enligt denna redovisning även kraven enligt EUs kommande ramdirektiv för vatten vara uppfyllda.

Frågan är dock vilken drivkraft en norm får som skall vara uppfylld först om ett kvarts århundrade (se resonemang på sid. 65–66)

EG-direktiv – vatten

EU-kommisionen har föreslagit ett ramdirektiv för vatten. Det bygger på avrinningsområdesvisa regionala analyser, regional anpassning av miljökvalitetsnormer samt regional/lokal planering, samordning och genomförande av åtgärder för att nå normerna (ramdirektivets miljökvalitetsnormer avviker dock i vissa delar från miljökvalitetsnormer så som de definieras i miljöbalken). När Rådet antagit direktivet får medlemsländerna två år på sig att införliva det i sin lagstiftning och utse ansvariga myndigheter.

Utredningen om avrinningsområden (Dir 1996:57) har i ett delbetänkandet "En ny vattenadministration vatten är livet" (SOU 1997:99) föreslagit ett administrativt system för hantering av vattenknutna miljö- och resursfrågor i avrinningsdistrikt och utreder för närvarande förutsättningarna för miljösamverkan. Utredningen föreslår att vattenfrågorna bör hanteras regionalt och i ca 10 distrikt. En länsstyrelse – avrinningsmyndigheten – bör vara sammanhållande för arbetet inom distriktet och för att fastställa åtgärdsplaner. Naturvårdsverket har i ett remissvar 1997-09-29 tagit ställning till förslagets olika delar. Vi säger bl.a. att inga nya myndigheter behöver bildas. I stället bör länsstyrelserna i ett avrinningsdistrikt samordna sitt arbete distriktvis.

I betänkandet finns en belysning av hur ramdirektivet och anknytande direktiv kommer att beröra och påverka miljöarbetet och organisationen av det. Vi hänvisar till detta betänkande och Naturvårdsverkets yttrande. I lagrådsremissen finns uppräknat samtliga EG-direktiv med anknytning till miljökvalitetsnormer.

Det finns redan i dag vattendirektiv som innehåller krav på att medlemsstaterna utser vissa vatten som skall uppfylla de gränsvärden eller miljökva-

litetsnormer som anges i direktiven: Direktiv om kvalitetskrav på skaldjursvatten (79/923/EEG), Direktiv om kvaliteten på sådant sötvatten som behöver skyddas eller förbättras för att upprätthålla fiskbeståndet (78/659/EEG).

De värden som anges i dessa direktiv är inte satta utifrån vad människan, miljön eller naturen tål, utan exempelvis utifrån att smaken på skaldjur skall vara god. Dessa normer stämmer således inte överens med lagrådsremissens miljökvalitetsnormer. Det är inte möjligt att Sveriges samtliga vatten skall nå upp till de normer som skall anges i direktiven. Länsstyrelserna bör därför i samråd med kommunerna föreslå de vatten där miljökvalitetsnormer enligt angivna två EG-direktiv bör gälla. Det bör sedan bli regeringens sak att besluta om miljökvalitetsnormen och inom vilka områden den skall gälla.

Badvattendirektivet (79/869/EEG) som är införlivat i svensk lagstiftning genom bemyndigande i hälsoskyddslagen 8 § och hälsoskyddsförordningen 9 c § och föreskrifter i SNFS 1996:6 bör på sikt rimligen föras över till en förordning om miljökvalitetsnorm om strandbadvatten.

Fem EG-direktiv (82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG och 86/280/EEG, se bilaga 4) innehåller gränsvärden och kvalitetsmål med avseende på utsläpp och halter av olika ämnen i vatten, nämligen kvicksilver, kadmium, hexaklorcyklohexan, koltetraklorid, DDT och pentaklorfenol. Det har varit möjligt att införliva dessa fem direktiv antingen genom att föreskriva att utsläppsvärdena eller kvalitetsmålen skall gälla. Sverige har valt det först nämnda, men enligt förslaget till ramdirektiv skall det bli tvingande att införliva även kvalitetsmålen som miljökvalitetsnormer.

Slutsatser beträffande miljökvalitetsnormer för vatten

Vi har i vår redovisning till regeringen av nationella miljömål föreslagit sådana för sjöar och vattendrag, grundvatten samt kust och hav. Målen är inte så konkreta att det är möjligt att omsätta dem direkt till miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken. Det finns dock goda förutsättningar att framöver fastställa miljökvalitetsnormer för vatten på nationell, regional och/eller lokal nivå. De kommande bedömningsgrunderna och underlaget från detta arbete i kombination med riktlinjer från Naturvårdsverket kommer att kunna bidra till att åstadkomma regionala normer för grundvatten, kustvatten, sjöar och rinnande vatten. Viktigt utgångsmaterial finns i länsstyrelsernas STRAM och i den del kommunala miljöprogram.

Vilka normer som skall sättas och till när de bör vara uppfyllda måste variera beroende på föroreningstyp, naturförutsättningar och nyttjandet. I hav är internationella mål viktiga utgångspunkter.

Vi anser att det inom inte alltför avlägsen framtid är möjligt att införa flera miljökvalitetsnormer för vatten. Naturvårdsverkets bedömningsgrunder samt EG-direktiven bör då vara viktiga utgångspunkter i arbetet. Det krävs dock en regional medverkan och samverkan eftersom sådana normer bör vara "regionaliserade". Arbetet med regionala eller avrinningsområdesvisa normer bör ske enligt de principer som redovisas på sid. 13–15. Naturvårds-

verket tar fram påverkansklasser och överlåter sedan till regionala myndigheter och kommuner att i samråd med verket föreslå för vilka vatten respektive påverkansklass skall vara norm.

Mark

Miljökvalitetsnormer för mark kan ta fasta på skyddet av såväl människans hälsa som miljön. För hälsoskyddet blir normerna ofta knutna till nyttjandet av marken (t.ex. mark för jordbruk eller för bebyggelse av olika slag). De största problemen beror på försurningens inverkan och långväga luftransporter av föroreningar. Nationella åtgärder har begränsad effekt.

Den naturgivna halten av ett ämne i mark kan variera även inom ett lokalt avgränsat geografisk område. Det beror på t.ex. berggrund, typ av markavlagring eller på grundvattnet. Möjligheten att sänka höga föroreningshalter varierar beroende på ämne och typ av avlagring och vad som är naturgivet. Metaller t.ex. binds hårt i mark varför det ibland kan ta mycket lång tid (några hundra år) innan insatta åtgärder ger avsett resultat. Det finns också områden där redan den naturgivna halten av ett oönskat ämne kan vara extremt hög (radon, kadium).

Skogsmark

Tre fjärdedelar av Sveriges landareal utgörs av skogsmark och 57 % är produktiv sådan. Vi har i stora drag en god bild av miljöproblemen i dessa marker och omfattningen på dem. De rör framförallt försurning, eutrofiering och metaller. Långsiktigt kan också kväveläckage bli ett problem. Det är allmänt vetenskapligt accepterat att skogen är påverkad, men det råder olika uppfattningar om i vilken grad detta är negativt på lång sikt.

Deposition i skogen av luftburna föroreningar påverkar primärt näringscyklerna och flödet av näringsämnen. Tungmetaller kan hämma eller slå ut viktiga mikrobiologiska system, rotsystem kan ta skada och metallerna kan transporteras upp i näringskedjorna eller förorena grundvatten och limniska system.

Försurningen av skogsmark är mest långtgående i sydvästra Sverige och avtar successivt i riktning mot nordost. Förluster i marken av näringsämnen (kalcium, kalium och magnesium) följer samma gradient. Genomsnittligt är halterna av bly, kvicksilver, kadmium och krom i mark högre i södra Sverige än i norra. I sydvästra Sverige är halterna (krom undantaget) inom eller strax under de nivåer där känsliga delar eller delprocesser i markekosystem kan påverkas negativt.

I sydväst orsakar det atmosfäriska nedfallet upp till 75 % av markförsurningen. Nedfallet härrör här i stor utsträckning från utländska källor. Även förhöjda metallhalter beror till största delen av långväga transporter från utländska källor.

Våra grundkunskaper för att fastställa miljökvalitetsnormer för skogsmark är goda, men det återstår att kunna anpassa sådana regionalt till typ

av mark eller typ av skog. För metaller klarar vi av att göra regionala, dock inte lokala anpassningar.

Vi har svårare, speciellt på lokal nivå, att relatera tillståndet till belastning. Belastningen mäts på ett fåtal ställen i form av deposition samtidigt som våra modeller för att beräkna den är otillräckliga. Detta kan i vissa avseenden försvåra bedömningen av vilka åtgärder och vilken omfattning på dem som är lämplig.

Det pågår forskning om metaller för att kunna sätta miljökvalitetsmål (Naturvårdsverkets Rapport 4382, Metaller i stad och land – kretslopp och kritisk belastning, sid. 11) och ange kritiska belastningsgränser. Forskningen är koncentrerad till de mest miljöfarliga och/eller bioaccumulerbara metallerna (kvicksilver, bly och kadmium). Forskningsprogrammet löper fram till 1998/99.

Även om det är möjligt att inom inte alltför avlägsen framtid fastställa en rad miljökvalitetsnormer för skogsmark, så är det inte meningsfullt med tanke på att den internationella belastningen är så dominerande. Försurningsrelaterade normer för skogsmark är endast meningsfulla om de ingår som en del i ett internationellt samarbete mot försurning.

Jordbruksmark

Problemen med miljökvaliteten i jordbruksmark rör främst försurning och metaller.

Jordbruksverket och Naturvårdsverket har tagit fram förslag till miljömål för jordbruksmark och vilken miljökvalitet denna bör ha (Naturvårdsverkets Rapport 4208, Jordbruk och Miljö). Dessa bearbetar Naturvårdsverket nu i systemstudien för ett miljöanpassat jordbruk, som blir klar under hösten 1997. De mål för miljökvalitet som tagits fram så här långt och som skulle kunna överföras till miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken avser i första hand kadmium, ett ämne som tillförs via slam-, stall och mineralgödsel samt via deposition från atmosfären. Kvalitetsmålen är visserligen generella för landet men i flera avseenden jordartsanpassade.

Vi har också kunskap om hur belastningen på jordbruksmarken måste minska för att nå målen. Omfattning och geografisk fördelning av miljökvalitetsproblemen är dock starkt varierande, vilket ställer krav på normer som är långtgående geografiskt nedbrutna. En övervakning av eventuella normer skulle sannolikt även kräva ett stort antal dyra analyser. Depositionen av kadmium orsakas främst av utsläpp i andra länder vilket gör miljökvalitetsnormer mindre lämpliga. Det är mer meningsfullt att – oavsett befintliga halter – satsa resurser på att minska tillförseln av kadmium via gödsling (fosformineralgödsel, avloppsslam, stallgödsel, indirekt fodermedel) än att bygga upp ett komplicerat system med geografiskt relaterade normer för kadmiumhalter i mark.

Försurningsrelaterade normer för jordbruksmark är endast meningsfulla om de ingår som en del i ett internationellt samarbete mot försurning.

Slutsatser beträffande miljökvalitetsnormer för mark

I princip har vi förutsättningar att få fram miljökvalitetsnormer för skogs- och jordbruksmark, men det är tveksamt om normer är de rätta verktygen för att hantera miljöproblemen på detta område. För skogsmark anser vi att nyttan blir begränsad med att fastställa miljökvalitetsnormer (försurning, metaller) enbart på nationellt initiativ. Åtgärderna för att nå en sådan norm måste i stor utsträckning sättas in utanför landets gränser eftersom problemen till betydande del beror på nedfall av importerade föroreningar. Samma sak gäller försurningen och kadmiumproblemen i jordbruksmark. Vad gäller jordbruksmark anser vi dessutom att det är mer samhällsekonomiskt motiverat att, oavsett befintliga halter, systematiskt reducera tillförseln av kadmium än att via en mängd olika provtagningspunkter och kostsamma analyser följa upp eventuella miljökvalitetsnormer.

Förorenade områden

Miljökvalitetsnormer kan avse förorenade områden (Lagrådsremissen sid. 235). Miljökvalitetsnormer har dock ett lågt värde som styrmedel om syftet är att få ett förorenat område sanerat eller efterbehandlat och tillförseln till området av föroreningar samtidigt har upphört.

Om en norm skall sättas eller inte beror enligt lagrådsremissen på konsekvenserna av detta. Det kan då vara olämpligt att utgå från miljöer som är särskilt förorenade, t.ex. när det är olämpligt att återställa dem. Ofta är däremot riskerna för den omgivande miljön av stort intresse. Ett exempel är när en miljökvalitetsnorm anger krav på grundvattnets kvalitet. Det förorenade området bör då ingå i åtgärdsplanen, som ett objekt för efterbehandling, i syfte att innehålla normen för detta grundvatten och kraven bör anges i detta sammanhang.

Förorenade områden bör också kunna ingå i ett sådant miljöskyddsområde som avses i 7 kap. 19 § i lagrådsremissen om miljöbalk.

Det kan förekomma fall där ett förorenat område av något skäl inte kan eller bör saneras. Det är då föga meningsfullt eller rentav olämpligt att fastställa en miljökvalitetsnorm vars genomförande förutsätter att det förorenade området saneras.

Enligt förslaget till miljöbalk skall länsstyrelsen förklara allvarligt förorenade områden som s.k. miljöriskområden. I sådana kan länsstyrelsen införa särskilda restriktioner eller begränsningar i markanvändningen för att förhindra skador på människor eller i miljön. När området blivit efterbehandlat eller sanerat upphävs normalt beslutet om förklaring som miljöriskområde. Föroreningsnivåerna är då ofta avsevärt lägre, men kan fortfarande vara över en nivå som skulle gällt för en miljökvalitetsnorm eftersom syftena med dessa båda rättsliga instrument är olika.

Slutsatser beträffande miljökvalitetsnormer för förorenade områden
Naturvårdsverket anser att det generellt inte är ändamålsenligt att tillämpa miljökvalitetsnormer i syfte att komma tillrätta med förorenade områden. Det krävs i regel för varje sådant område speciellt anpassade åtgärder och försiktighetsmått. Tillsynskrav med stöd av 10 kap. i lagrådsremissen om miljöbalk är bättre för att komma till rätta med den här typen av problem.

Att genomföra miljökvalitetsnormer

Upprättandet av åtgärdsplaner

När regeringen har beslutat om en miljökvalitetsnorm är det första steget att med stöd av ett mät- och beräkningsunderlag utveckla bilden av problemets omfattning och vilka åtgärder som skall vidtas. Man bör naturligtvis kunna utgå från det material som tagits fram i samband med att normen skulle fastställas, men bilden kan behöva kompletteras. Kunskapsunderlag och handlingsprogram från STRAM bör utnyttjas.

Regeringen beslutar med stöd av 5 kap. 9 § i miljöbalken (lagrådsremissen) vilka som är skyldiga att utföra de mätningar som behövs för att kontrollera att en miljökvalitetsnorm uppfylls. Regeringen delegerar till myndighet att utfärda föreskrifter om mät- och beräkningsmetoder och hur redovisning av mätresultat skall ske (5 kap. 9 § tar inte upp beräkningsmetoder, vilka dock i en del fall är meningsfulla och kostnadseffektiva. Det är även tillåtligt enligt föreslagna EG-direktiv att i vissa fall använda sig av beräkningsmodeller för att följa upp miljökvaliteten). Här uppstår frågan om finansieringen av miljökvalitetsnormer, dvs. de mätningar och utredningar som blir behövliga, eftersom miljökvalitetsnormer bygger på att mäta och analysera miljötillstånd. Regeringen behöver ta ställning till hur frågan skall lösas för varje enskild miljökvalitetsnorm. Vi kan i nuläget inte presentera någon lösning på finansieringsproblemet. Intressant är dock förslaget med avgift på utsläpp av förorenat vatten i som Utredningen om avrinningsområden lagt fram i sitt delbetänkande (SOU:1997:99). Avgiften föreslås bl.a. användas för att finansiera tillkommande arbete med vattenfrågorna. Naturvårdsverket har tagit ställning till förslaget i yttrande (97-09-29) till nyss nämnda betänkande.

Det är möjligt att normen redan är uppfylld och att det inte föreligger någon risk för överskridande, att det saknas behov av ytterligare åtgärder.

Då behöver miljökvalitetsnormen enbart beaktas av myndigheter och kommuner på det vis som beskrivs i 5 kap. 3 § i miljöbalksförslaget (planering, planläggning, prövning, tillsyn, meddelande av föreskrifter). En sådan norm kan förefalla mindre angelägen men kan behövas införas på grund av EG-direktiv, eller för att säkerställa att en försämring av miljökvaliteten inte inträffar.

Om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall uppfyllas, dvs. när en miljökvalitetsnorm riskerar att inte uppfyllas, skall en åtgärdsplan upprättas (kap 5 § 5. På sidan 241 i lagrådsremissen säger regeringen dock att överskridande av normen orsakad av en enskild verksamhet bör hanteras med stöd av tillsynsåtgärder.) Enligt förslag till miljöbalk skall regeringen antingen i samband med att den beslutar om en förordning om en miljökvalitetsnorm eller när behov uppkommer besluta en sådan åtgärdsplan eller besluta att en eller flera myndigheter eller kommuner skall upprätta sådana åtgärdsplaner.

Detta innebär att om en föreslagen eller beslutad miljökvalitetsnorm kan komma att överskridas, är nästa steg att genomföra en analys av behovet av och möjligheterna till åtgärder. Underlag för den här analysen finns att hämta från den inledande processen (se sid. 13–15). Analysen skall klargöra vilken karaktär åtgärdsplanen eller åtgärdsplanerna skall ha, dvs. på vilken eller vilka nivåer upprättandet av planerna behöver ske. Det kan för vissa normer vara statsmaktens åtgärder som med störst kostnadseffektivitet leder fram till de avgörande resultaten, då bör åtgärdsplanen upprättas av regeringen. För andra normer kan det vara de lokala och regionala aktörernas åtgärder som är avgörande. I dessa fall pekar regeringen ut de myndigheter och kommuner som är berörda och beslutar att dessa skall upprätta åtgärdsplaner, i enlighet med vad som står miljöbalksförslagets 5 kap. 5 §.

När den inledande processen som föregår fastställandet av en norm har skapat tillräckligt klarhet över vilka myndigheter eller kommuner som skall upprätta åtgärdsplaner, så kan regeringen naturligtvis redan i förordningen om respektive miljökvalitetsnorm peka ut dessa.

Det kommer att finnas fall då åtgärdsplaner behöver upprättas *både* av regeringen *och* av vissa myndigheter och kommuner, dvs. där det erfordras en kombination av centrala åtgärder (exempelvis beträffande styrmedel) och lokala eller regionala åtgärder. Så som lagtexten är formulerad i lagrådsremissen framgår det inte tydligt att denna kombination är möjlig.

En vägledande princip bör vara att regeringen lägger ansvaret att upprätta åtgärdsplaner i största möjliga mån på de myndigheter och/eller kommuner som skall genomföra åtgärderna i planerna. På så vis ökar motivationen och kostnadseffektiviteten i åtgärdsarbetet. Om det visar sig att det är på den lokala nivån som det mesta av åtgärdsarbetet skall ske, bör ansvaret alltså läggas på berörda kommuner.

I författningskommentaren till lagrådsremissen (s. 619) sägs att om en miljökvalitetsnorm berör flera kommuner inom ett län måste genomförandet

samordnas. Enligt kommentaren bör länsstyrelsen därför vanligtvis åläggas skyldigheten att upprätta åtgärdsplanen, om det är frågan om flera kommuner i samma län. Naturvårdsverket anser att det med tanke på den lokala förankringen alltid bör övervägas om det är lämpligare att låta kommuner själva upprätta åtgärdsplaner för åtgärder som skall genomföras lokalt. Detta kan förstärka drivkraften i det lokala åtgärdsarbetet. Däremot bör en övergripande, regionalt upprättad åtgärdsplan som kompletteras med lokalt upprättade åtgärdsplaner i många fall kunna vara en lämplig kombination. Det är även viktigt att regeringen i en sådan situation utser länsstyrelsen att samordna kommunernas framtagandet av åtgärdsplaner i ett län. Det kan till exempel handla om att lägga fram förslag till en regional åtgärdsplan för ett område, att samordna fördelningen av arbetsuppgifter mellan parterna, att samla in erforderligt underlag från län, kommuner m.fl. och sammanställa beslutsunderlag. Utgångspunkten för arbetet med åtgärdsplanen bör vara att det inom området i fråga skall uppnås så samlade lösningar på miljöproblemen som möjligt. En samordning av arbetet med åtgärdsplaner bör ske när fler än en förorening överskrider fastställda miljökvalitetsnormer som gäller samma område och medium (t.ex. luft).

Naturvårdsverket bör få tillfälle att granska åtgärdsplanerna vad gäller möjligheten att klara de aktuella miljökvalitetsnormerna och hur de stämmer överens med olika miljömål och riksintressen, samt internationella åtaganden. Framför allt handlar om att verket skall få möjligheten att följa upp arbetet med miljökvalitetsnormer. Den myndighet eller kommun som upprättar en åtgärdsplan bör därför sända en kopia till Naturvårdsverket. I det fall den centrala myndigheten inte kan acceptera förslaget överlämnas detta till regeringen för beslut.

Det är i synnerhet när det gäller normer för vatten, exempelvis kopplade till avrinningsområden, som det kommer att behövas regionalt upprättade åtgärdsplaner, kompletterade med lokalt upprättade åtgärdsplaner, alla dessa planer framtagna i ett omfattande samrådsförfarande (se även Naturvårdsverkets yttrande över delbetänkande av utredningen om avrinningsområden SOU 1997:99).

I 5 kap. 5 § står att innan en myndighet eller kommun upprättar en åtgärdsplan skall den samråda med myndigheter och kommuner som berörs samt med verksamhetsutövare som berörs i betydande omfattning. Naturvårdsverket anser att samrådsförfarandet kring åtgärdsplanen är av väsentlig betydelse för ett framgångsrikt åtgärdsarbete. Dels handlar det om att förankra kommande åtgärdsbördor som kan komma att belasta olika aktörer. Dels handlar det om att diskutera åtgärder och deras eventuella konsekvenser. Inte minst behöver kostnader analyseras och beskrivas av de aktörer som har kunskaper om förutsättningarna för att genomföra olika åtgärder. Det som kommer fram i samrådsprocessen blir således ett viktigt underlag vid bedömningen av vilka åtgärder som skall prioriteras samt hur åtgärdsbördan skall fördelas på det samhällsekonomiskt rimligaste sättet. Förbätt-

ringar av luftföroreningssituationen i en kommun kan till exempel vara beroende av en nära samverkan mellan respektive kommun och Vägverket och Banverket.

Åtgärdsplaner kan beröra så många aktörer och medföra så stora konsekvenser, att särskilda krav – utöver de som ställs i 5 kap. 5 § – behöver ställas på processen som leder till fram till en åtgärdsplan (kraven på innehållet i en åtgärdsplan beskrivs i nästa avsnitt).

Utarbetandet av en åtgärdsplan för att säkerställa en miljökvalitetsnorm bör utgå ifrån att tillgodose ett allmänt intresse. Krav på processen som leder fram till en åtgärdsplan bör därför i en rad avseenden likna de som gäller förfarandet som föregår upprättande av en översiktplan:

- Den myndighet eller kommun som upprättar en åtgärdsplan skall samråda med myndigheter och kommuner som berörs samt med verksamhetsutövare som berörs i betydande omfattning (lagrådsremissen 5 kap. 5 §). Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och att ge möjlighet till insyn och påverkan.
- Under samrådsförfarandet bör motiven till förslagen, planeringsunderlag av betydelse samt åtgärdsförslagens innebörd och konsekvenser redovisas. I underlaget bör även ingå en beskrivning av själva miljökvalitetsnormen och om en sådan finns en konsekvensanalys av miljökvalitetsnormen (se sid. 41 och sid. 59 ff.).
- Resultatet av samrådet och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts bör redovisas i en "samrådsredogörelse".
- När en kommun upprättar en åtgärdsplan skall under samrådet länsstyrelsen särskilt ta till vara och samordna statens intressen och därvid tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar. Länsstyrelsen skall även samordna kommunernas åtgärdsplaner beträffande kommungränsöverskridande miljökvalitetsnormer.
- Innan en åtgärdsplan beslutas i kommunfullmäktige eller av länsstyrelsen skall kommunen eller länsstyrelsen ställa ut planförslaget.
- Länsstyrelsen bör till förslaget till åtgärdsplan som upprättats av kommun foga ett yttrande (jämför granskningsyttrande 4 kap. 9 § PBL).
- Efter utställningstiden skall de kommuner eller länsstyrelser som upprättat åtgärdsplaner sammanställa de avlämnade synpunkterna och redovisa förslagen med anledning av dem i ett utlåtande som fogas till handlingarna i ärendet.
- Åtgärdsplanen, sammanställningen och redovisningen skall redovisas till de myndigheter som regeringen bestämmer (i första hand Naturvårdsverket).

Därutöver bör så långt som möjligt en samordning av arbetet med åtgärdsplaner ske när fler än en förorening överskrider fastställda miljökvalitetsnormer som gäller samma område och medium, t.ex. luft.

Åtgärdsplaners innehåll

När utpekade myndigheter eller kommuner utarbetar åtgärdsplaner räcker det med att åtgärderna är inriktade på att miljökvalitetsnormen skall vara uppfyllda till det i förordningen angivna datumet. Inom ramen för denna handlingsfrihet som utsedda kommuner och myndigheter har när de upprättar åtgärdsplaner skall de fördela kraven på utsläppsminskningar rättvist och se till att de mest kostnadseffektiva lösningarna uppnås (lagrådsremissen om miljöbalk sid. 244 och 617). Detta kan exempelvis ske på ett sådant sätt att det anges i åtgärdsplanen att liknande verksamheter skall minska sina utsläpp i lika stor utsträckning, samt att äldre befintliga tillstånd skall omprövas före nyare tillstånd.

Förslag till innehåll i en åtgärdsplan

- Vilken norm avser planen
- Hur ser miljösituationen ut
- Vad och vilka orsakar problemet
- Vad innebär redan fattade åtgärdsbeslut
- Vilka måsta göra vad till när
- Information
- Konsekvenser
- Omprövning av åtgärdsplanen

En del av dessa frågeställningar bör vara klarlagda i det föregående analysarbetet inför regeringens beslut om miljökvalitetsnorm. Alla punkter behöver ändå finnas med i åtgärdsplanen. I de fall då åtgärdsplaner upprättas på olika nivåer, exempelvis en övergripande regional åtgärdsplan kompletterad med ett antal kommunala åtgärdsplaner, bör givetvis för en del uppgifter, hänvisningar till den övergripande planen vara tillräckliga.

När det finns EG-direktiv med krav på utformningen av åtgärdsplaner måste dessa utformas på det sätt som direktiven fordrar, t.ex. ramdirektivet för luft. Åtgärdsplaner kan också komma att avse genomförandet av helt och hållet nationella miljökvalitetsnormer. Naturvårdsverket anser att de alltid bör ha ett visst givet innehåll som minimum, vilket vi utvecklar nedan. Särskilda krav utifrån EG-direktiv kan sedan tillkomma.

I samtliga fall bör planerna vara kortfattade och skrivna på ett lätt tillgängligt språk eftersom alla skall kunna läsa och förstå dem. Grafiska beskrivningar genom t.ex. kartor och bilder inte minst från grafiska informationssystem (GIS) bör om möjligt nyttjas. Tyngdpunkten i planen skall ligga på det konkreta och operativa dvs. vad är möjligt att göra och vem skall göra vad till vilken tidpunkt samt på konsekvenserna av det som skall genomföras, inte på beskrivningen av miljöproblemet.

Ett annat grundläggande krav är tydlighet i skrivningarna och vem dessa riktar sig till. skall åtgärdsplanen leda till resultat måste olika aktörer veta

vad som konkret förväntas av dem och till när samt varför. Uttryck som "bör sträva mot", "målsättningen bör vara att ..." eller "man bör arbeta i riktning mot" kan då inte förekomma utan att det samtidigt är tydligt angivet vilken konkret åtgärd som måste till av vem till vilken tidpunkt.

Det ställer stora krav på samverkan och analys för att få den nödvändiga konkretionen (teknik) och genomförbarheten (praktik, juridik, ekonomi). Den myndighet som ansvarar för att upprätta åtgärdsplaner skall därför se till att samverkan och analys innefattar såväl olika aktörer som olika kunskapsdiscipliner.

Vilken norm avser planen?

För ett område kan flera normer med olika syften och innehåll komma att gälla liksom flera åtgärdsplaner. Därför är det viktigt för den berörda att veta vad den aktuella åtgärdsplanen avser. Eftersom en norm alltid är reglerad i en förordning skall författningsnummer anges. Vi har i föregående avsnitt betonat vikten av samordning av åtgärdsplaner, när fler än en förorening överskrider fastställda miljökvalitetsnormer som gäller samma område och medium, t.ex. luft. Om flera normer eller åtgärdsplaner gäller i det aktuella området kan det vara lämpligt att informera om att de finns genom att ange författningsnummer respektive beslutsdatum, diarienummer och beslutande myndighet.

Syftet med normen skall beskrivas, till exempel skydd av människors hälsa. Härutöver anges vilken parameter (t. ex. ett ämne) och vilken nivå (t. ex. en halt) som skall gälla. Finns en tidsram reglerad skall denna anges. En förordning om en miljökvalitetsnorm bör enligt Naturvårdsverkets åsikt alltid innehålla en fastslagen tidpunkt då normen senast skall vara uppnådd. Den vore annars till intet förpliktande.

Hur ser miljösituationen ut?

Det bör ingå en kortfattad beskrivning av den aktuella miljösituationen i det berörda området med avseende på de ämnen som är reglerade i normen. Beskrivningen bör sammanfatta befintliga mätdata, varifrån de härrör och under vilken period de samlats in.

För att få en för allmänheten mer lättillgänglig beskrivning av problemet och dess omfattning bör det konkretiseras, t.ex. med antal överexponerade personer, vad överexponeringen kan leda till eller värdet av bedömt skördebortfall.

Det bör även redovisas hur mycket den totala belastningen i området måste minska för att normen skall uppnås. Den genomförda dokumenterade analysen för att komma fram till denna redovisning behöver inte finnas i planen, däremot en uppgift om var och hur den går att få tag på.

Vad och vilka orsakar problemet?

Det bör sammanfattande anges de huvudsakliga orsakerna till problemets uppkomst. Data om nedfall, utsläpp bör redovisas i sammanfattande text.

Åtgärdsplanen bör också innehålla uppgifter om de källor som bidrar till att en miljökvalitetsnorm överskrids och – om möjligt – beräkningen av störningen från varje sådan källa. Dessa uppgifter kan finnas som bilagor eller i separata dokument. Det sistnämnda förutsätter en hänvisning med uppgift om var och hur informationen kan erhållas. Den geografiska fördelningen av belastningen kan åskådliggöras med hjälp av kartor.

Naturligt förekommande belastning eller omständigheter som kan försvåra en förändring av miljösituationen trots åtgärder, t.ex. långväga transport via luft/vatten, bör presenteras.

Vad innebär redan fattade åtgärdsbeslut?
En analys bör göras av vad fattade och förväntade beslut innebär för möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormen i fråga.

Vilka måste göra vad till när?
Med hänsyn till redan fattade beslut preciseras i åtgärdsplanen vilka ytterligare åtgärder som måste komma till stånd för att tillförseln av föroreningar skall minska till en nivå där det går att uppnå normen. Även kostnaderna för dessa åtgärder skall anges. I bilagor kan identifieras vilka tekniska och icke-tekniska åtgärder som över huvudtaget är möjliga att vidta för att nå normen. Dessa kan vara generella såväl som punktvisa, avse alla berörda samhällssektorer och olika åtgärdskombinationer. Det kan också finnas tekniska faktorer som omöjliggör kombinationer av vissa åtgärder, vilket bör belysas.

Presentationen bör så långt möjligt avse konkreta åtgärder och dess effekter, men även utsläppsnivåer, så att de som blir berörda kan förstå konsekvenserna och bedöma möjligheterna. Slutdatum för när de olika åtgärderna (tekniska, administrativa eller rättsliga) skall vara genomförda bör redovisas.

Utgångspunkten för arbetet med åtgärdsplanen bör vara att det inom området i fråga skall uppnås så samlade lösningar på miljöproblemen som möjligt (författningskommentar till lagrådsremissen sid. 620).

Myndigheten som upprättar planen skall ingående redovisa den analys som är grunden för fördelningen av insatser och åtgärdsbördor på olika aktörer, en fördelning som kan ha stora ekonomiska konsekvenser för de berörda. Naturvårdsverket anser att den naturligtvis måste bygga på principen att behandla alla individuer och verksamheter lika och på proportionalitet. En viss samhällsgrupp får inte drabbas hårdare enbart på grund av att den lättare kan regleras. Samtidigt måste åtgärderna vara kostnadseffektiva, vilket innebär minimerad totalkostnad för en kombination av åtgärder till lägsta möjliga marginalkostnad (Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om nationella mål (Rapport 4765), kapitel 5 innehåller en metodbeskrivning om kostnadseffektiva åtgärder för att nå miljömål). På det nationella planet bör så långt som möjligt var och ens insatser stå i proportion till i vilken utsträckning de bidrar till föroreningssituationen. Detta kan t.ex

innebära att krav först skall ställas på de största källorna och att krav bör ställas i förhållande till belastning. Kostnadseffektiva åtgärder kan innebära att åtgärderna bör vidtas utanför det geografiska område som omfattas av miljökvalitetsnormen. (Enligt författningskommentaren till lagrådsremissen bör det ankomma på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att upprätta en åtgärdsplan, i de fall störningskällor som har betydelse för möjligheten att uppfylla normen ligger utanför det geografiska område som miljökvalitetsnormen avser.)

Vi har tidigare pekat på betydelsen av samråd och samverkan vid framtagandet av åtgärdsplaner. Vikten av detta blir särskilt tydlig när åtgärder på olika samhällsnivåer behöver kombineras (regeringen och riksdag, statliga myndigheter, kommuner).

I åtgärdsplanen skall anges för vilka verksamheter med tillstånd som ansökningar om omprövningar av villkoren skall ske. Även åtgärder som skall vidtas beträffande befintlig verksamhet utan tillstånd skall anges i planen (lagrådsremissen sid. 250). Det kan t.ex. röra sig om utfärdande av generella föreskrifter.

För vissa fall av miljökvalitetsnormer kommer påverkan från övriga Europa att ha betydelse för hur det går att uppfylla normen. Här bör myndigheten göra den första avvägningen mellan insatserna. De nationellt krävda insatserna får avvägas med i vilken utsträckning de bidrar till problemen.

Om det behövs administrativa eller rättsliga åtgärder eller styrmedel av olika slag måste detta anges. Det kan gälla t.ex. fysisk planering, omprövning av tillstånd, föreskrifter, internationella förhandlingar eller avgifter. Vad dessa åtgärder och styrmedel skall gå ut på bör beskrivas liksom vem eller vilka det ankommer på att initiera och verkställa det konkreta arbetet och till när det bör ske.

Samhällsplaneringen kan i många fall ha stor betydelse för att en miljökvalitetsnorm uppfylls samt när den är uppfylld att den inte överträds. Kommunernas översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser och länsstyrelsernas Strategier för regional miljö (STRAM) väger i detta sammanhang tungt. En åtgärdsplan bör därför redovisa hur dessa planer bör medverka till att respektive miljökvalitetsnorm uppfylls. I vissa fall bör en översiktsplan kunna vara en del av en kommunalt upprättad åtgärdsplan. Den i miljöbalksutredningens delbetänkande (SOU 1997:32) föreslagna följdlagstiftningen tar hänsyn till det viktiga sambandet mellan miljökvalitetsnormer och åtgärdsplaner å ena sidan, planering enligt PBL å andra sidan.

För STRAM gäller även omvänt att en miljökvalitetsnorm effektivt bör kunna medverka till att regionala miljökvalitetsmål uppnås.

Insatser för att påverka genomförandet av en norm kan få konsekvenser för miljön i andra avseenden. Om negativa konsekvenser riskerar att uppstå, bör det av åtgärdsplanen framgå om myndigheten bedömer att det behövs en särskild eller utbyggd bevakning av dessa, t.ex. i form av recipientkont-

rollprogram eller annan miljöövervakning. Då bör anges hur detta skall ske och av vem.

Resultaten från frivillig samverkan mellan olika aktörer bör bli belyst, t.ex. samverkan som ett led i Agenda 21.

En översikt av möjliga åtgärder i åtgärdsplaner och vem som förfogar över dem finns i bilaga 2.

Information

En åtgärdsplan är inte bindande i sig. Detta gör det särskilt nödvändigt att de som blir drabbade av krav på insatser får information om miljösituationen, dess orsaker och konsekvenser. Villigheten till insatser eller "uppoffringar" underlättas av kunskaper och förståelse och kan förhindra överklagningar av administrativa eller rättsliga beslut enbart på grund av missförstånd.

En åtgärdsplan bör innefatta en informationsplan i vilken anges hur kunskap om normen, miljösituationen och åtgärdsplaner skall spridas och vem/vilka som bör göra detta. Även i EG-direktiv kan finnas krav på myndigheterna att i vissa lägen informera allmänheten om miljösituationen. Det gäller i dag ramdirektivet för luft.

Konsekvenser

I åtgärdsplanen skall en konsekvensanalys ingå som så långt möjligt tar upp vilka kostnader som åtgärderna kommer att förorsaka, såväl samhällsekonomiskt som företagsekonomiskt. I den mån det inte är möjligt att sätta siffror på konsekvenserna får dessa beskrivas i ord.

Härutöver måste belysas vilka effekter som blir följden såväl miljömässigt som socialt eller för arbetsmarknaden. Påverkas den totala miljösituationen negativt eller positivt i andra avseenden än de som normen berör bör detta beskrivas.

I detta avsnitt behöver klarläggas om och i så fall var det finns risker för konflikter mellan gällande detaljplaner å ena sidan och kraven på den fysiska planeringen utifrån en miljökvalitetsnorm och åtgärdsplan å andra sidan. Detta är i första hand relevant när det föreligger äldre detaljplaner med långa genomförandetider. Skadeståndskrav kan teoretiskt uppstå, till exempel om bygglov inte kan lämnas på grund av en miljökvalitetsnorm och till den kopplad åtgärdsplan, trots att enligt gällande detaljplan bygglov skall beviljas. Konflikten torde dock kunna undvikas genom respektive ändringar i berörda detaljplaner.

Omprövning av åtgärdsplanen

Av föreslagna lagregler för miljökvalitetsnormer (§ 6, andra stycket) framgår att en åtgärdsplan skall omprövas vid behov av den myndighet som har beslutat om planen. I kommentaren till lagtexten uttalas att detta lämpligtvis bör göras vart femte år, om behov inte har visat sig tidigare.

Naturvårdsverket anser att det bör framgå av själva åtgärdsplanen när senast en utvärdering/omprövning av planen skall ske.

Genomförande av åtgärdsplaner

Genomförandet av en åtgärdsplan bestäms huvudsakligen av innehållet i den aktuella åtgärdsplanen. Nedan lyfts aspekter fram som har generell betydelse för genomförandet.

Länsstyrelsernas STRAM-arbete (STRAtegi för regional Miljö)

Som beskrivits i på sidorna 13–15 så spelar de regionala miljöanalyserna och strategierna en viktig roll i samband med införandet av regionala miljökvalitetsnormer. I takt med införandet av miljökvalitetsmål och fastställandet av miljökvalitetsnormer är det likaså av stor betydelse att STRAM byggs ut till ett samordningsinstrument för miljökvalitetsmålen och miljökvalitetsnormerna samt åtgärdsarbetet kopplat till dessa. Det handlar om en komplettering och fördjupning av länsstyrelsernas STRAM-arbete. STRAM innehåller redan i dag både kunskapsunderlag och handlingsprogram, delvis med kvalitetsmål uttryckta i siffror. Det handlar även om att samordna uppföljningen av åtgärdsplanerna, dvs. kontrollen av normuppfyllande.

Uppföljning av åtgärdsarbetet

Genom 5 kap. 9 § i miljöbalken regleras frågor om mätning och kontroll för att kunna klargöra att en miljökvalitetsnorm uppfylls. På detta vis är samtidigt principiellt reglerat hur uppföljningen av genomförandet av en miljökvalitetsnorm skall ske. Regeringen eller den myndighet som regeringen utser behöver dock meddela de föreskrifter som behövs för att uppföljningen av den i en norm angivna miljökvaliteten skall kunna realiseras, dvs. att uppmätt värde och normvärde kan jämföras enligt standardiserade principer.

Omprövning av en åtgärdsplan

Enligt 5 kap. 6 § andra stycket skall en åtgärdsplan omprövas vid behov. Av författningskommentaren framgår att detta dock lämpligtvis alltid bör göras senast vart femte år, om behov inte har visat sig finnas tidigare. Omprövningen skall enligt författningskommentaren omprövas av den myndighet som beslutat om planen.

Naturvårdsverket anser att en sådan omprövning behöver ske tidigare än vart femte år om det framstår som uppenbart att normen inte kommer att uppfyllas inom föreskriven tid trots att åtgärder enligt åtgärdsplanen genomförts, myndigheter, kommuner och domstolar beaktar miljökvalitets-

normen på det sätt som föreskrivs i 5 kap. 3–4 §§ samt 16 kap. 5 § miljöbalken och berörda myndigheter inom rimlig ramen utnyttjat möjligheterna till omprövning av tillstånd och villkor enligt bestämmelserna i 24 kap. 5 § punkt 2. Vi anser att regeringen eller den myndighet som regeringen utser bör samråda med den myndighet eller kommun som har upprättat åtgärdsplanen avseende frågan vad en reviderad åtgärdsplan bör innehålla för ytterligare åtgärder för att miljökvalitetsnormen ifråga skall uppnås. Regeringen kan efter ett sådant samråd behöva fatta beslut om att annan myndighet eller kommun skall upprätta den nya reviderade åtgärdsplanen.

Övervakning av miljökvalitetsnormer

Regeringen skall i samband med att en förordning om miljökvalitetsnormer antas besluta om vilka som är skyldiga att utföra de mätningar och/eller beräkningar som behövs för att kontrollera att miljökvalitetsnormerna uppfylls (miljöbalksförslaget 5 kap. 9 §).

För att övervaka att en miljökvalitetsnorm uppfylls måste det finnas ett system för hur denna övervakning skall gå till. Detta måste innefatta lämpliga provtagningsplatser och metoder för provtagning och analys. Även beräkningsmodeller är ändamålsenliga.

Luft

Ramdirektivet för luftkvalitet (96/62/EG) tillåter en kombination av mätningar och beräkningar, beroende på hur halten i miljön förhåller sig till gränsvärdet. Är den aktuella halten tillräckligt långt under gränsvärdet är beräkningar eller uppskattningar accepterade som metod, är halten något högre får mätningar i kombination med beräkningar förekomma och vid halter närmare eller över gränsvärdet är det tvingande med mätningar. EUs ministerråd skall fastställa vilka halter under gränsvärdet som skall utlösa krav på mätningar. Förslag från EU-kommissionen föreligger, enligt vilka mätningar skall ske för svaveldioxid om halterna ligger över 60 % av gränsvärdet. Mellan 40 och 60 % tillåts en kombination av mätningar och beräkningar, under 40 % är beräkningar tillräckliga. För kvävedioxid föreslår kommissionen liknande regler, med skillnaden att intervallen är 50/60 % i stället för 40/60 %.

Mätningar är alltid tvingande i tätbebyggelse, dvs. i en zon med fler än 250 000 invånare eller där befolkningstätheten är så hög att det ändå bedöms som motiverat. För Sveriges del omfattar detta krav städerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Hur omfattande övervakningen av luftkvalitetsnormerna skall vara kommer de kommande dotterdirektiven till ramdirektivet för luftkvalitet att styra.

De mät- och analysmetoder som används i dag uppfyller EUs nuvarande direktiv (85/203/EEG). Däremot är inte kravet på mätplats uppfyllt överallt. Enligt EUs befintliga direktiv för kvävedioxid (85/203/EEG) skall mätningarna ske i gatumiljö, dvs. där människor vistas. Även utifrån ramdirektivet om luft (96/62/EEG) kommer valet av mätplatser att på många orter, bl.a. i storstäderna, behöva ändras från taknivå till gatunivå. Det gäller orter där den aktuella halten av kvävedioxid är för hög för att enbart beräkningar eller uppskattningar skall få förekomma.

På uppdrag av Naturvårdsverket mäter Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL) kvävedioxid utanför tätorterna. Mätningarna sker inom miljöövervakningens program och ingår i ett europeiskt samarbete och resultaten rapporteras i s.k. EMEP-rutor.

Bensen är det enda cancerogena ämne som mäts regelbundet. Detta sker på ett begränsat antal platser men ger ändå en överblick över problemets omfattning. För andra föroreningar saknas tillräckligt med mätningar för att få denna överblick, främst för partiklar (PM10) och vissa cancerframkallande ämnen. Här kommer att erfordras ökad övervakning för att uppfylla kommande direktiv. Brister i mätunderlaget finns även för andra och flyktiga organiska ämnen som t.ex. eten, butadien och PAH (polycykliska aromatiska kolväten). Dessa mätningar är kostsamma. Det kan därför vara motiverat att begränsa dessa mätningar till ett fåtal stationer (*masterstations*) och undersöka hur dessa ämnen korrelerar med ämnen som är mindre kostsamma att mäta. Beräkningar kan sedan användas på de orter, där man enligt inledande mätningar ligger under kommande EU-gränsvärden med sådan marginal att EU-direktiven inte kräver mätningar.

De större kommunerna mäter i egen regi, andra gör det i samarbete med IVLs URBAN-projekt. I båda fallen är det kommunerna som står för mätningarnas kostnader. I URBAN-projektet ingår 42 tätorter. Mätningarna syftar till att ge den urbana bakgrunden för att följa trender och utveckling och sker på ett sådant sätt (taknivå) att det inte passar för en övervakning av miljökvalitetsnormer som avser skyddet för människors hälsa på individnivå. Mätningarna kan sättas in i en beräkningsmodell för att användas för övervakning av sådana normer.

Mätningar av kvävedioxid, svaveldioxid, sot och vissa flyktiga organiska ämnen utomhus sker under vinterhalvåret, mätningar av ozon i första hand under sommarhalvåret. Inandningsbara partiklar mäts säsongsvis i ett begränsat antal kommuner.

Ovanstående mätningar räcker inte till för att fullgöra ramdirektivets krav på utvärdering av luftkvaliteten och för att regeringen skall kunna peka ut vilka myndigheter som behöver upprätta åtgärdsplaner för eventuella luftkvalitetsnormer. Omfattande kompletteringar och förändringar i mätpro-

grammen och arbetet med beräkningsmodeller kommer att krävas, åtminstone under en inledande fas. Detta aktualiserar frågan om finansieringen av de nödvändiga mätprogrammen.

I bilaga 6 redovisar vi en grov skiss på ett förslag till luftövervakningsprogram för kvävedioxid i samband med ett eventuellt införande av en miljökvalitetsnorm för detta ämne.

Vatten och sediment

Vi förfogar över analys- och mätmetoder för att mäta förekomsten av näringsämnen, metaller och många miljöfarliga organiska ämnen i såväl vatten, sediment som biota. Det finns även en rad metoder för att mäta biologiska parametrar.

Det saknas delvis nationella riktlinjer för mätningar. Det medför att undersökningar och resultat inte alltid blir jämförbara. Här kommer att fordras ökade centrala insatser, särskilt om EUs förslag till ramdirektiv för vatten antas.

Särskilda program behövs för de områden där normer blir aktuella, nuvarande system med recipientkontroll som t. ex. vattenvårdsförbund utför är inte tillräckliga. Detta kommer att medföra ökade kostnader. Frågan om finansiering är oklar.

Mark

Med stor noggrannhet kan vi mäta kemiska ämnen, t.ex. pH, aluminium, basmättnadsgrad och metaller. Flera av de analys- och mätmetoder som används för vatten och sediment kan användas för mark. I flera fall krävs dock viss anpassning och utveckling av metoderna. Vi kan bedöma den rådande miljökvaliteten eller övervaka hur en eventuell norm efterlevs, men det behövs då fler och direkta mätningar. Detta blir mycket kostsamt i synnerhet när det gäller kadmium i jordbruksmark.Vi ifrågasätter om kostnaderna är motiverade för den omfattning av mätningar som eventuella miljökvalitetsnormer skulle medföra, dvs. om normer överhuvudtaget bör fastställas mark (se sid. 29–31).

Förorenade områden

Ett utvecklingsarbete för analys- och mätmetoder har för vissa parametrar skett inom ramen för arbetet med en vägledning för inventering och riskklassificering av förorenade områden. Som vi fört fram tidigare (sid. 31-32) anser vi dock inte att miljökvalitetsnormer bör användas för att hantera förorenade områden.

Slutsatser

Dagens system för miljöövervakning syftar till att följa det allmänna tillståndet i miljön och följa upp nationella mål. För att kunna nyttjas för övervakning av miljökvalitetsnormer måste systemet ändras, vilket miljöövervakningsutredningen (SOU 1997:34) påpekat. Enligt vår bedömning innebär ett införande av miljökvalitetsnormer i de flesta fall att antalet mätplatser, mättillfällen samt omfattningen av modellberäkningar behöver öka beroende på att det annars inte är möjligt att erhålla en bild av hur den aktuella miljösituationen stämmer överens med normen. Detta är i första hand en kostnadsfråga.

Därutöver behöver det för vissa typer av övervakningar undersökas om mätningar och analyser i olika delar av landet går att jämföra (så kan i dag t.ex. metoderna för att analysera vissa organiska gifter skilja sig i en omfattning så att jämförelser inte är möjliga).

För att övervaka att en miljökvalitetsnorm uppfylls måste det finnas ett system för hur denna övervakning skall gå till. Detta måste innefatta lämpliga provtagnings- och mätplatser och metoder för provtagning, mätning och analys. I flera fall kan även beräkningsmodeller vara ändamålsenliga.

Vi föreslår att regeringen i respektive förordning om miljökvalitetsnormer reglerar övervakningsfrågorna genom att peka ut vilka som är skyldiga att genomföra de behövliga mätningarna och att Naturvårdsverket bemyndigas att detaljreglera metoderna för val av mätplats, mätningar, analysmetoder och beräkningar. Samtidigt bör då regeringen ta ställning till hur den ökade omfattningen av övervakning skall finansieras. Finansieringen kan se olika ut för övervakningen av olika ämnen eller störningar. Utgör ett antal punktkällor den huvudsakliga orsaken till att en norm överskrids kan avgifter (enligt Polluters Pay-principen) för finansiering av övervakningen vara en framkomlig väg. För diffusa utsläpp, t.ex. från vägtrafiken är en sådan finansiering svårare att genomföra. Naturvårdsverket har inte i dag några konkreta förslag hur finansieringsfrågan kan lösas.

Förslag till miljökvalitetsnormer

Förordning om miljökvalitetsnormer för luft

Naturvårdsverket föreslår miljökvalitetsnormer för föroreningarna svaveldioxid, kvävedioxid och bly i utomhusluften med syfte att skydda människors hälsa (för skälen till att exempelvis partiklar eller ozon inte tas med i detta första skede se sidorna 17–18 och 54). Normerna är angivna som högsta tillåtna halter i luft och skall i överensstämmelse med EUs ramdirektiv för luft gälla i hela landet.

För kvävedioxid skall som normvärde gälla timmedelvärdet 90 $\mu g/m^3$ uttryckt som 98-percentil för år och som årsmedelvärde 40 $\mu g/m^3$ (om percentiler se sid. 52). Enligt vårt förslag skall normen uppfyllas senast vid utgången av år 2005. Normvärdet motsvarar MaTs-arbetets etappmål för år 2005 samt EU-kommissionens förslag till gränsvärde för år 2010. I ett led att tillgodose EU-kommissionens förslag till dotterdirektiv även i övrigt föreslår vi ett särskilt normvärde för skydd av vegetationen utanför tätorter och trafikområden på 30 $\mu g/m^3$ (årsmedelvärde).

Miljökvalitetsnormen för svaveldioxid innebär ett timmedelvärde på 200 $\mu g/m^3$ (98-percentil), dygnmedelvärde på 100 $\mu g/m^3$ (98-percentil) och ett medelvärde för år och vinterhalvår på 50 $\mu g/m^3$. De motsvarar de i dag gällande svenska gränsvärdena och innebär strängare värden än vad ett kommande EG-direktiv förmodas föreslå. Miljökvalitetsnormen för svaveldioxid innehåller dessutom ett tröskelvärde på 350 $\mu g/m^3$, som om det överskrids mer än 3 timmar i rad skall föranleda att kommunen skall informera allmänheten och Naturvårdsverket. Ett särskilt normvärde på 20 $\mu g/m^3$ (medelvärde år och vinterhalvår) föreslås för skydd av ekosystem utanför tätorter. De båda sistnämnda normvärdena är förslag mot bakgrund av EU-kommissionens förslag till dotterdirektiv.

För bly skall som normvärde gälla årsmedelvärdet 0,5 µg/m^3 vilket motsvarar EU förmodade förslag för 2005.

Normerna för bly och svaveldioxid skall vara uppnådda i och med att normförordningen träder i kraft, vilket inte utgör något problem – innehållandet av de föreslagna normvärdena är i dag med god marginal säkerställt i Sverige Det finns ett undantag: I Säffle kommun överskrids gällande gränsvärde för svaveldioxid på grund av av utsläpp från en sulfitfabrik. Åtgärder för att komma till rätta med problemet är pågång enligt Länsstyrelsen i Värmland.

I bilaga 1 medföljer vårt förslag till förordningstext.

Enligt vårt förslag skall normerna träda i kraft den 1 januari 1999. Från och med denna tidpunkt skall normerna beaktas av myndigheter och kommuner (MB 5 kap. 3 §). Senast den 31 december 2005 skall normen för kvävedioxid vara uppfylld. Detta datum blir styrande för eventuellt kommande åtgärdsplaner.

Utgångspunkter för fastställande av miljökvalitetsnormer för luft

Världshälsoorganisationen (WHO) och Institutet för Miljömedicin (IMM) har angett riktvärden för olika parametrar för skyddet av människans hälsa. För kvävedioxid, svaveldioxid och marknära ozon har WHO även publicerat riktvärden för skyddet av vegetation[2]. EU har i sitt femte miljöprogram[3] angett att WHOs värden skall bli tvingande på EU-nivå före år 2000.

Riksdagen har beslutat att Naturvårdsverkets riktvärden för koloxid, kvävedioxid, svaveldioxid samt sot och partiklar skall vara uppnådda senast år 2000 (Prop. 1990/91, sid. 31, JoU 30, rskr 338).

I Naturvårdsverkets regeringsuppdrag att ta fram nya nationella miljömål föreslås mål för ren luft, kvävedioxid, ozon, partiklar och bensen.

Miljöhälsoutredningen (SOU 1996:124) rekommenderar skärpta riktvärden för kvävedioxid och partiklar. IMM har fått ett uppdrag av Naturvårdsverket att utreda hur partikelhalter är relaterade till cancerrisker (nuvarande gränsvärden utgår enbart från akuta effekter).

MaTs (MiljöanpassatTransportsystem)-samarbetet resulterade i mål för luftkvalitet, bland annat för ämnena kvävedioxid, polyaromatiska kolväten, partiklar, bens(a)pyren, eten och formaldehyd.

Många län har formulerat regionala mål för luftkvalitet i STRAM-arbetet. Så när som på något enstaka undantag har de utgått från riksdagens mål för luftkvalitet i tätorter. Några län har också formulerat mål för partiklar och marknära ozon och då refererat till Naturvårdsverkets förslag. Flertalet har redovisat åtgärder för att nå målen. Däremot är det betydligt färre som pekat ut hur problemen är geografiskt avgränsade.

2 Air Quality Guidelines for Europe, WHO Regional Publications, European Series No. 23. Update and Revision of the WHO Air Quality Guidelines for Europe, Volume 4 Ecotoxic.

3 Towards Sustainability, kap. 5.2, tabell 9.

Riksantikvarieämbetet har angett nivåer för svaveldioxid, kvävedioxid, ozon och partiklar för skyddet av kulturminnen och kulturföremål. Dessa nivåer ligger betydligt lägre (högre ambitionsnivå) än de som avser skyddet av människors hälsa.

I bilaga 3 finns förtecknat olika gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för ozon och cancerogena ämnen.

Kvävedioxid

WHOs riktlinjer utgör grund för det preliminära förslag som diskuteras inom EU, i överensstämmelse med vad som sagts i EUs miljöprogram.

EUs preliminära förslag motsvaras efter percentilomräkning (se sid. 52) av förslagen från IMM, Miljöhälsoutredningen och MaTs (etappmål för år 2005) och bygger på samma vetenskapliga underlag. Det är ca 20 % strängare än nuvarande föreskrifter enligt hälsoskyddslagen. MaTs långsiktiga mål är ännu strängare.

Tabell 1. Gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för kvävedioxid

Organisation/status	Halt som inte får överskridas ($\mu g/m^3$)	Medelvärdestid	Anmärkning
EU, gatumiljö (direktiv 89/427/EEG)	200	1h	98-percentil hela året, gränsvärde
	50	1h	50-percentil hela året, vägledande
	135	1h	98-percentil hela året, vägledande
EU-kommissionens förslag	90[b]	1h	98-percentil, uppnås senast 2010
	40	år	skydd av hälsa, uppnås 2010
	30	år	skydd av vegetation ($NO+NO_2$) utanför tätorter och trafikleder
Naturvårdsverket (föreskrift), gatumiljö	110	1h	98-percentil vinterhalvår
	75	24h	98-percentil vinterhalvår
	50	vinterhalvår	aritmetiskt medelvärde
IMM (förslag), gatumiljö	90[b]	1h	98-percentil hela året
Miljöhälsoutredningen (förslag), gatumiljö	100	1h	takvärde (får aldrig överskridas) som föreslås uppnås senast år 2005
MaTs (förslag), gatumiljö	90[b]	1h	98-percentil, etappmål för år 2005
	40	år	etappmål för år 2005
	100	1h	takvärde[a], långsiktigt mål
	20	år	långsiktigt mål
Riksantikvarieämbetet (förslag)	20	år	skydd av kulturminnen och kulturföremål

a motsvarar ca 50 g/m3 som 98-percentil om tolkning av "takvärde" som 99,9-percentil

b för bättre jämförelse har omräkning skett till 98-percentil

MaTs förslag till långsiktigt mål, takvärdet på 100 µg/m^3 som timmedelvärde (skydd av hälsa) utgår ifrån att överskridanden aldrig skall ske, bygger dock inte på ett i i dag betryggande vetenskapligt underlag. Det uttrycker snarare en önskan att öka säkerhetsmarginalen, jämfört med IMMs förslag. Samtidigt motsvarar det till del Riksantikvarieämbetets förslag som bygger på vetenskapligt underlag, men med syftet att skydda föremål, inte människors hälsa.

Svaveldioxid

Tabell 2. Gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för svaveldioxid

Organisation/status	Halt µg/m^3	Medelvärdestid	Anmärkning
EU (prel. förslag från styrgrupp)	350	1h	högst 8 ggr per år, uppnås 2005
	125	24h	högst 3 ggr per år, uppnås 2010
	20	vinterhalvår/år	skydd av ekosystem utanför tätorter
Naturvårdsverket (föreskrift)	200	1h	98-percentil
	100	24h	98-percentil
	50	vinterhalvår	aritmetiskt medelvärde
WHO rek. värde	500	10 min	maxvärde
	125	24h	98-percentil
	50	år	
Riksantikvarieämbetet (förslag)	5	år	skydd av kulturminnen och kulturföremål

Partiklar (PM 10)

Tabell 3. Gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för partiklar

Organisation/status	Halt µg/m^3	Medelvärdestid	Anmärkning
EU (prel. förslag från styrgrupp)	50	24h	högst 14 ggr per år, uppnås 2005
	30	år	uppnås 2005
	50	24h	högst 7 ggr per år, uppnås 2010
	20	år	uppnås 2010
Naturvårdsverket (bedömningsgrund)	110	24h	98-percentil halvår
	50	halvår	aritmetiskt medelvärde
MaTs (förslag)	100	24h	
	20	halvår	
IMM (förslag)	100	24h	
	20	halvår	
Riksantikvarieämbetet (förslag)	10	år	önskvärt för skydd av kulturminnen och kulturföremål

Naturvårdsverket har inom ramen för detta regeringsuppdrag diskuterat ett förslag till miljökvalitetsnorm för partiklar (PM 10): Dygnsmedelvärde 50 $\mu g/m^3$ uttryckt som 96-percentil för år och som årsmedelvärde 30 $\mu g/m^3$. Normen skulle enligt vårt förslag uppfyllas före utgången av år 2005 och därmed ligga i linje med tidigare förslag från IMM och MaTs-arbetet samt motsvara EU-kommissionens förslag till gränsvärde. Vårt underlag om detta luftföroreningsproblems omfattning (överskridande, exponering), vilka partikelfraktioner som skall läggas till grund för en norm och om åtgärdsmöjligheter är dock i dag för begränsat för att kunna lägga fram ett förslag innehållande en tidpunkt då en sådan norm skall uppnås.

IMM har erhållit ett uppdrag av Naturvårdsverket att se över värdena för partiklar och då ta hänsyn till cancerogena effekter.

Bly

EU-kommissionen föreslår ett högsta årsmedelvärde för bly på 0,5 $\mu g/m^3$ som skall uppnås år 2005 i alla områden med undantag för vissa industriområden där värdet skall uppnås senast 2010. I Sverige föreligger inga problem att uppfylla detta värde.

Percentiler, en fråga om praktisk tillämpning

För att vara säker på att människor eller miljö inte skall komma till skada bör ett takvärde gälla, men detta är av olika anledningar inte praktiskt möjligt. En orsak är att vi inte kan påverka vädersituationen, som varierar både under ett visst år och mellan olika år, eller gardera oss för extrema vädersitutationer. Alla mätningar och beräkningar är dessutom förknippade med osäkerhet och det är mättekniskt svårt att få fram de högsta förekommande värdena.

Det är därför nödvändigt att få överskrida takvärdet (det värde som inte får överskridas alls) en viss procent av tiden, vilket samtidigt får till följd att det inte går att fullständigt skydda alla människor från olägenheter. Att detta är acceptabelt framgår av lagrådsremissen om miljöbalk (specialmotivering till 5 kap. 2 §).

En 98-percentil för ett visst timvärde över ett år innebär att värdet får överskridas maximalt så många timmar under ett år som motsvaras av 2 % av det totala antalet timmar, dvs. 175 timmar. Överskridandet kan till exempel ske under 1 timme vid maximalt 175 olika tillfällen eller under maximalt 175 timmar (ca 1 vecka) vid en längre sammanhängande period, det statistiska resultatet blir detsamma.

Om percentilen ökar till en 99-percentil (maximalt 88 timmar per år) ökar risken för överskridanden om timvärdet och miljösituationen är behålls oförändrad. Ett högre timvärde "kompenserar" för den ökade risken.

Våra slutsatser om miljökvalitetsnormer för luft

Vi föreslår miljökvalitetsnormer för kvävedioxid, svaveldioxid och bly i syfte att skydda människors hälsa och miljön. På detta sätt kommer vi att uppfylla gällande direktiv och troligen även de kommande dotterdirektiven till ramdirektivet för luft för dessa luftföroreningar. Det föreligger möjligheter till kostnadseffektiva åtgärder vid införandet av den här typen av normer.

Den av oss föreslagna normen för svaveldioxid motsvarar de för Sverige i dag gällande gränsvärdena (SNFS 1993:10). Värdena motsvarar den halt som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter och det anses inte förekomma överexponeringar av människor i Sverige i dag (med undantag av för Säffle, se sid. 49). Både denna norm liksom den av oss föreslagna normen för bly kommer att vara uppfylld redan vid ikraftträdande av denna förordning och de uppfyller EUs troliga krav med god marginal. Det är främst i vissa andra europeiska länder som det kan bli svårt att klara krav på denna nivå beträffande bly och svaveldioxid.

I linje med EU-kommissionens förslag föreslår vi även ett tröskelvärde för svaveldioxid på 350 $\mu g/m^3$ som om det uppmäts som medelvärde under en tretimmarsperiod skall leda till särskilda informationsåtgärder. På samma sätt som vårt förslag till ovanstående tröskelvärde syftar till en implementering av EU-regler och inte grundar sig på i Sverige förekommande luftkvalitetsproblem (så höga halter uppnås inte i Sverige ens under korta perioder), så föreslår vi för skydd av ekosystem ett högsta normvärde för svaveldioxid i luften utanför tätorter på 20 $\mu g/m^3$.

Beträffande en norm för kvävedioxid bör redan utgången av år 2005 vara en tidpunkt vid vilken det är möjligt att uppnå EUs föreslagna värden, helt i enlighet med MaTs-arbetet. Utgångsläget för miljökvaliteten och utvecklingen är i Sverige bättre än i många andra EU-länder. Enligt befintliga vetenskapliga underlag bör en miljökvalitetsnorm i syfte att skydda människors hälsa tillåta ett högsta timmedelvärde på 90 $\mu g/m^3$ som 98-percentil för år och 40 $\mu g/m^3$ som årsmedelvärde.

Vi redovisar i nästa avsnitt dagssituationen beträffande den föreslagna normen för kvävedioxid, samt vilka trender som föreligger om inga nya åtgärder beslutas. I detta avsnitt redovisas även en bedömning av konsekvenserna av en sådan norm på ett översiktligt sätt.

Vi kan inte utesluta att skyddet av människors hälsa i framtiden kommer att kräva strängare normkrav vad gäller kvävedioxid än de som föreslås här[4]. Utvärderingar av forskningsresultat beträffande effekter på hälsa bör inom de närmaste åren läggas till grund för eventuella revideringar av den föreslagna normen för kvävedioxid. Även skydd av vegetation och skyddet av kulturbyggnader i tätorter kräver lägre halter än de som föreslagits här

4 Korttidsförsök i kammare med frivilliga försökspersoner har visat effekter hos astmatiker redan vid relativt låga halter kvävedioxid. Exponeringen ökar bland annat känsligheten för allergener. Det är även sannolikt att det finns hälsoeffekter på grund av samverkan mellan olika luftföroreningar (Am J Respir Crit Care Med, Vol 155, pp 881–887, 1997; muntligt meddelande från Gunnar Bylin och Victoria Strand, Lung- och allergikliniken, Huddinge Sjukhus).

(Riksantikvarieämbetet rekommenderar 20 $\mu g/m^3$ som maximalt årsmedelvärde för NO_2 och 10 $\mu g/m^3$ för partiklar).Vi anser att man vid en revidering av normerna även bör inrikta sig på skyddet av vegetation och vissa materiella (kulturobjekt/byggnader) värden i tätorter.

Vårt förslag till förordning om miljökvalitetsnorm för luft innehåller som ett led att implementera kommande EG-direktiv även en norm med högsta tillåtna halt av kvävedioxid på 30 $\mu g/m^3$ (aritmetiskt årsmedelvärde) för skydd av vegetationen utanför tätorter och trafikområden (dvs. skogsmark, jordbruksmark, naturmark). Halterna i dessa områden är långt under detta värde i Sverige. Normens syfte är givetsvis inte att det skall vara acceptabelt att halterna närmar sig 30 $\mu g/m^3$, så länge de håller sig under värdet. Ett bibehållande av uppnådd god miljökvalitet skall eftersträvas. Detta följer bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken.

Naturvårdsverket har diskuterat ett förslag till miljökvalitetsnorm för partiklar (PM 10) som är strängare än det i dag gällande svenska gränsvärdet och som motsvarar EU-kommissionens förslag. Partiklar kommer i relativ hög grad från källor utanför Sverige, dvs. från källor som är svåra att påverka genom lokala eller regionala åtgärder. Vid vissa tillfällen (ogynnsamma väderförhållanden) kan det därför vara svårt att trots inhemska åtgärder klara föreslagen norm. Med hänsyn till detta faktum vore det rimligt att sätta ett normvärd som 96-percentil, dvs. det får överskridas vid maximalt 14 tillfällen. Partiklar mäts i ringa utsträckning i dag. Mätutrustningen är dyr. Regelbundet sker mätningar endast i ett fåtal städer. För att kunna få en bild av hur utbrett problemet är, för att kunna föreslå en tidpunkt när en norm rimligen skulle kunna vara uppnådd, för att kunna peka ut vilka kommuner/myndigheter som bör åläggas att ta fram åtgärdsplaner för att uppnå denna norm och för att kunna beskriva vilka typer av åtgärder som kan komma att bli aktuella samt vilka konsekvenser en sådan norm och behövliga åtgärdsplaner får, behövs ett bättre mätunderlag. Även det kommande EG-direktivet kommer att kräva ökad övervakning av partiklar. Ett förslag om miljökvalitetsnorm för partiklar bör föregås av en närmare kartering av föroreningssituationen och utredning av åtgärdsstrategier. Ett mät- och beräkningsprogram för partiklar samt dess finansieringsmöjligheter behöver arbetas fram.

Miljökvalitetsnormer för luft bör gälla i hela landet. Detta är en följd av befintliga och föreslagna EG-direktiv.

En förordning om miljökvalitetsnormer för luft bör på sikt även hantera andra luftföreningar som omfattats av ramdirektivet för luft och som kommer regleras i kommande dotterdirektiv (bl.a. bensen och PAH. EU-kommissionen har hittills dock inte lämnat några förslag). På grund av den begränsade tiden för uppdraget, avsaknaden av EU-förslag och de många frågor som måste besvaras innan normvärden för dessa ämnen kan föreslås, har vi inte haft möjlighet att närmare gå in på dem. Tydligt är dock att underlag om problemens omfattning behöver tas fram innan normer kan utarbetas.

Åtgärder för att uppfylla en norm för kvävedioxid

Vid införandet av en miljökvalitetsnorm för kvävedioxid med en ambitionsnivå enligt vårt förslag kommer normen att överskridas i en rad kommuners tätorter under de närmaste åren.

Den av Naturvårdsverket föreslagna miljökvalitetsnormen för kvävedioxid har dock goda förutsättningar att uppfyllas vid utgången av år 2005. Detta är en konsekvens av redan fattade beslut och de beslut som är planerade inom EU beträffande utsläpp från bilar och arbetsmaskiner.

Det kan dock inte helt uteslutas att kompletterande åtgärder krävs för att uppfylla normerna. I dessa måste fall måste aktuella kommuner upprätta åtgärdsplaner. Vi beskriver nedan i generella termer vilka typer av åtgärder dessa planer kan behöva innehålla.

Utgångsläget

Med den av oss föreslagna miljökvalitetsnormen för kvävedioxid som utgångspunkt lät vi IVL genomföra beräkningar av hur många och vilka kommuner som skulle riskera att överskrida den föreslagna normen år 2005, år 2010 och år 2015 samt hur läget hade varit år 1995 som utgångssituation om normen hade gällt redan då. Som underlag erhöll IVL dels emissionsfaktorer, dels prognoser vad gäller utsläppsscenarier.

IVLs resultat (rapport 1997-09-23) visade att år 1995 skulle den föreslagna normen ha överskridits i 60 % av landets kommuner.

Den pågående utvecklingen, innebärande ett kontinuerligt utbyte av fordonsparken mot allt mer lågemitterande fordon leder dock enligt IVL till att

den föreslagna normen kan uppfyllas år 2005 i hela landet med undantag av Umeå och Västerås.

Det föreligger inga fakta som pekar på att Västerås skulle ha sämre förutsättningar att klara normen än andra kommuner. Det förefaller snarare vara bristen på mätunderlag än faktiska problem att klara normen på grund av speciella lokala förhållanden som ligger bakom den här bilden.

Vad gäller Umeå så hänger problematiken samman med ogynnsamma meterologiska förhållanden i kombination med att Europavägarna E12 och E4 korsar varandra mitt i staden. I IVLs beräkningsunderlag ingick dock inte att de ovan nämnda Europavägarna under de närmaste åren kommer att flyttas utanför staden. Med detta scenario kan man utgå ifrån att även Umeå kommer att ha goda förutsättningar att klara den av oss föreslagna miljökvalitetsnormen år 2005.

Mot bakgrund av ovanstående beräkningar saknas det alltså *i nuläget* skäl för oss att föreslå regeringen att besluta om en åtgärdsplan eller att besluta om att någon eller några myndigheter eller kommuner skall upprätta åtgärdsplaner.

Det bör dock betonas att den typen av beräkningar som genomförts innehåller en rad osäkerhetsfaktorer och att dessutom underlaget som beskriver dagsläget för en del kommuner kan vara otillräckligt och behöver kompletteras. Vi kan med andra ord inte utesluta att åtgärdsplaner kan komma att bli aktuella i ett senare skede. Först då, med kännedom om en problembild vad gäller risk för framtida normöverskridande, kan de eventuella aktörer pekas ut som behöver genomföra åtgärder.

Vilka måste göra vad till när?

Behov av åtgärder som påverkar kvävedioxidhalterna

Som angetts tidigare, baserat på IVLs beräkningar, kommer de inom EU beslutade och kommande reglerna om avgasbegränsningar från bilar och arbetsmaskiner sannolikt att vara tillräckliga för att den av oss föreslagna miljökvalitetsnormen för kvävedioxid skall kunna klaras överallt i svenska tätorter år 2005 (skydd av människors hälsa)[5]. Behovet av kompletterande beslut på såväl nationell som lokal nivå kan dock inte helt uteslutas.

Utgångspunkt för sådana eventuellt kompletterande åtgärder är att biltrafikens utsläpp utgör den dominerande orsaken till överskridandena av den föreslagna miljökvalitetsnormen samt att överskridandena sker i tätorter (Se sid. 17).

5 Utgår man från MaTs-arbetets strängare värde för skydd av hälsa (se tabell 1), ett värde som även ger grönska och byggnader i tätorter ett bättre skydd, krävs ytterligare kravskärpningar. Med nuvarande prognoser skulle ett sådan normvärde kunna vara uppnått år 2015 i alla kommuner.

Trafikens bidrag till kvävedioxidhalten vid en trafikled eller inom ett område är bland annat beroende av följande förhållanden:

- Trafikens mängd
- Trafikens sammansättning av olika fordonsslag
- De ingående fordonens emissionsegenskaper (kombination fordon / drivmedel)
- Körsättet (hastighet, körmönster)

Myndigheternas och kommunernas beaktande av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid enligt 5 kap. 3 § miljöbalken

Enligt lagtexten skall statliga myndigheter och kommuner iaktta att normerna uppfylls när myndigheterna och kommunerna planerar och planlägger, prövar tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden, utövar tillsyn och meddelar föreskrifter. Tillstånd får inte beviljas för verksamheter som medverkar till att en miljökvalitetsnorm överträds. Tillstånd och villkor får enligt 5 kap. 4 § dessutom omprövas om en verksamhet med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm uppfylls. För att underlätta att normerna klaras kan lokalt följande styrmedel användas (enligt nämnda beräkningar kan föreslagen norm säkerställas även utan att styrmedlen används – men vi behöver gardera oss pga. prognosernas osäkerhet).

Planering och planläggning

Eftersom det är biltrafiken som är den huvudsakliga källan till förhöjda kvävedioxidhalter, så är det i första hand i trafikpolitiken och i viss mån i den fysiska planeringen som normen behöver beaktas på lokal nivå. Det rör sig här om att kommunen har kunskap om de gator där problem med förhöjda kvävedioxidhalter finns så att inte beslut fattas som motverkar att normen uppfylls, exempelvis genom olämplig trafikplanering eller lokalisering av trafikalstrande aktiviteter.

Det handlar även om den infrastrukturella planering som sker i bland annat Vägverkets och Banverkets regi, som i vissa fall kan stor betydelse för hur man lokalt lyckas uppnå normen, t. ex. med hjälp av trafikavlastningar, förbifarter eller förbättrade tågförbindelser. Här har samverkan mellan kommuner och dessa centrala myndigheter en stor betydelse.

Av mer allmän och långsiktig betydelse för att miljökvalitetsnormer för luft inte skall överskridas är en fysisk planering i riktning mot en transportsnål struktur, som är anpassad till kollektivtrafikens behov och som är robust mot eventuella framtida höjningar av transportkostnaderna.

Föreskrifter

Under förutsättning att vissa författningsändringar genomförs, kan man på lokal nivå föreskriva om miljözoner eller miljödifferentierade bilavgifter

inom kritiska områden. I detta syfte kan också en genomarbetad parkeringspolitk användas.

Tillståndsprövning, godkännanden, dispenser, anmälningsärenden och tillsyn

Myndighetsutövning i form av tillståndsprövning och tillsyn m.m. har en underordnad roll när det gäller att uppfylla en miljökvalitetsnorm för kvävedioxid eftersom det här i första hand handlar om diffusa källor till föroreningarna. Det kan dock förekomma specifika fall där bidraget från lokala punktkällor, t.ex. energiproduktionsanläggningar, påtagligt kan bidra till höga halter av kvävedioxid att det måste vägas in i åtgärderna.

Ansvar för åtgärdsplaner

Ansvaret för åtgärdsplanen/erna bör läggas på den nivå (regeringen/ myndigheter/kommuner) som har de bästa förutsättningarna att initiera och påverka de nödvändiga åtgärderna. Detta innebär, när det gäller den föreslagna normen för kvävedioxid, att om våra och IVLs beräkningar inte skulle stämma och det mot förmodan skulle uppstå problem i en del kommuner att uppnå normen före utgången av år 2005, trots olika insatser på central nivå, så bör åtgärderna och åtgärdsplanerna koncentreras till den lokala nivån.

Information till allmänheten och kommissionen

Allmänheten föreslås informeras via Svenska Miljönätet om de senaste uppmätta kvävedioxidhalterna vid de olika mätstationerna och beräkningspunkterna samt hur dessa förhåller sig i relation till fastställd norm.

EU-kommissionen skall bli underrättad om när och i vilken omfattning halterna av kvävedioxid överskrider EUs gränsvärde samt hur halterna ser ut i de zoner där halterna understiger EUs gränsvärden. Orsakerna till varje enskilt överskridande skall anges. Den aktuella åtgärdsplanen skall sändas till kommissionen och vart tredje år skall kommissionen få information om hur planens genomförande framskrider. Vidare skall kommissionen få besked om vilka metoder som brukas för att övervaka gränsvärdena. Vi vet dock i dag ännu inte när EUs nya krav fastställs och på vilken nivå dessa hamnar.

Om ett s.k. tröskelvärde är överskridet skall kommissionen få uppgift om uppmätta nivåer och under hur lång tid överskridandet varade. I samband med att tröskelvärdet överskrids skall allmänheten bli informerad om detta. Informationen skall gå ut t.ex. via radio, och press. Utifrån det förslag till dotterdirektiv som diskuteras inom EU blir det inte fastställt något tröskelvärde för kvävedioxid. I så fall blir denna typ av information aldrig aktuell.

Eftersom ramdirektivet är ett minimidirektiv får Sverige anta strängare gränsvärden än vad EU föreskriver. I så fall skall kommissionen informeras om detta. Ovan nämnda informationsplikt slår till först vid de mildare gränsvärden som EU bestämt.

Konsekvenser

Sammanfattning

Inför vi en miljökvalitetsnorm för kvävedioxid måste vi förändra utformningen och öka omfattningen av de kvävedioxidmätningar i tätorter som sker på uppdrag av kommunerna. På så vis ökar kostnaderna för luftövervakningen. Detta gäller främst tills luftövervakningen visar att risker för överskridande inte längre föreligger.

I övrigt kan konstateras att det uppstår stora kostnader när åtgärder genomförs som leder till att kvävedioxidhalterna sjunker under normnivå. Det är ökade kostnader vid köp av fordon med dyrare teknisk utrustning som uppstår för hushåll, näringsliv och offentlig verksamhet. Detta är dock åtgärder som är föranledda av redan fattade nationella och internationella beslut och inte av den förslagna miljökvalitetsnormen.

I dag beräknas ca 290 000 människor vara utsatta för överexponering om man utgår från det av oss föreslagna normvärdet. Det saknas tillförlitligt underlag för att kunna sätta pris på vad nuvarande kvävedioxidhalter orsakar samhället för kostnader.

Allmänt

I lagrådsremissen om miljöbalken (s. 237) säger regeringen följande om konsekvensbeskrivningar av förslag till miljökvalitetsnormer.

> "Innan en norm utfärdas som inte föranleds av ett EG-direktiv bör en konsekvensanalys göras. En sådan analys bör avse både vad en norm skulle medföra för samhällsekonomiska konsekvenser och konsekvenser för verksamhetsutövare samt vad konsekvenserna skulle bli om någon norm inte utfärdades. Då bör givetvis även analyseras om andra åtgärder än utfärdande av en norm kan vidtas som är tillräckliga för att komma till rätta med den föroreningseller störningssituation som föreligger. I samband med att en norm utfärdas bör även göras en särskild beräkning av de kostnader som kan antas uppkomma med anledning av åtgärder som är nödvändiga för att normen skall kunna iakttas."

Till den konsekvensbeskrivning som kan komma att behövas vid införandet av en miljökvalitetsnorm kommer sådana konsekvensutredningar som är föreskrivna enligt 27–28 §§ i verksförordningen (1995:1322) i de fall då en

norm föranleder beslut om nya eller ändrade föreskrifter och allmänna råd. Ett exempel är de föreskrifter som Naturvårdsverket kan komma att meddela om hur utvärderingen av miljötillståndet skall ske, om mätmetoder, beräkningsmodeller och redovisning av mätresultat.

Vårt förslag om miljökvalitetsnormer för kvävedioxid är en följd dels av att gällande EG-direktiv inte är till fullo införlivat (åtgärdsplaner och krav på sådana saknas), dels av den pågående revideringen av detta direktiv som följd av gällande ramdirektiv om luftkvalitet (96/ 62/EG). Det följer också av att regeringen om miljökvalitetsnormer uppgett att "det ligger särskilt nära till hands att fastställa godtagbar miljökvalitet inom hälsoskyddssektorn" (lagrådsremiss om miljöbalk sidan 246). Det kvarstår dessutom att lösa problemet med för höga halter kvävedioxid främst i våra större tätorter.

Vårt förslag innebär införlivande och genomförande av ett befintligt EG-direktiv. Det innehåller också en nationell ambition som samspelar med EGs direktiv och pågående direktivarbete.

Samhällsekonomiska konsekvenser

I nästa avsnitt redovisas att den föreslagna normen leder till ett ökat behov av miljöövervakning. Det är svårt att uttala sig om i vilken omfattning detta leder till ökade kostnader. I bilaga 6 skissar vi på ett luftövervakningsprojekt relaterat till en norm för kvävedioxid. Den tillkommande kostnaden uppskattas till ca en 1 miljon kronor.

I dag bekostar kommunerna övervakningen av luftkvaliteten.

Forskare har tillämpat en metod som kallas contingent valuation metoden (CVM)[6] för att värdera de lokala luftföroreningarnas (NOx, flyktiga organiska ämnen, partiklar) hälsoeffekter i landets tätorter. Enligt denna metod som utgår från människors betalningsvilja vad gäller att halvera föroreningshalterna, så värderas skadorna till ca 10,4 miljarder kronor per år (en halvering av kvävedioxidutsläppen mellan åren 1995 och 2005 är i grova termer vad som behövs för att klara föreslagen norm till år 2005, en minskning med 45 % ligger till grund för scenariot att klara föreslagen norm enligt IVL-rapport 97-08-14). Här har då inte värderats skador på material och på vegetation. Däremot ligger en hög grad av värderingar av livskvalitet i detta värde.

Enligt Chalmers tekniska högskola och IVL (rapport 97-08-14) utsätts ca 290000 människor för överexponering av kvävedioxidhalten om man maximalt skulle acceptera det värde som motsvarar den av oss föreslagna miljökvalitetsnormen för kvävedioxid.

Enligt beräkningar som Naturvårdsverket har gjort uppgår den årliga totalkostnaden för nödvändiga tekniska åtgärder för en 50-procentig reduktion av kvävedioxidhalten (under perioden 1980 till 2005) till 2,5 miljarder

6 Leksell I, Löfgren L (1995): Värdering av lokala luftföroreningseffekter – Hur värderas bilavgasernas hälsoeffekter i tätorter? Rapport 1995:5, Kommunikationsforskningsberedningen.

kronor (Rapport 4530: Kostnader för att minska utsläpp av kvävedioxider och flyktiga organiska ämnen). Kostnaderna uppstår framför allt på grund av att dyrare teknik måste användas och som betalas av hushåll, näringsliv och offentlig verksamhet. Här ingår inte samhällskostnader, för bl. a. styrmedel, övervakning och redovisning.

Även om man betraktar nämnda siffror med en stor försiktighet så pekar dom dock på att minskningen av kvävedioxidhalterna via utsläppsreduktioner är kostnadskrävande, men att dessa kostnader är rimliga att ta med tanke på antalet människor som är berörda av förhöjda kvävedioxidhalter och med hänsyn till den grad som de förhöjda halterna reducerar livskvaliteten.

Enligt IVLs preliminära beräkningar (rapport 970923) klarar i stort sett alla kommuner den av oss föreslagna miljökvalitetsnormen för kvävedioxid år 2005 utan att det krävs åtgärder utöver de som redan är beslutade på central nivå (skärpta krav på avgasrening). IVL har utgått från emissionsfaktorer och utsläppsprognoser tillhandahållna av Naturvårdsverket. Kompletterande mätningar behöver genomföras i vissa kommuner. Beräkningar av denna typ är dock förknippade med osäkerheter, såväl vad gäller emissionsdata som utvecklingen av trafikarbetet för vissa fordonskategorier. Vi försöker mot den bakgrunden beskriva de samhällsekonomiska konsekvenserna för det fall att de redan beslutade åtgärderna inte räcker till fullt ut för att normen skall uppfyllas vid utgången av år 2005.

Flera av de nedan angivna åtgärderna planeras eller övervägs oberoende av om Sverige inför en miljökvalitetsnorm för kvävedioxidhalter. Det kan därför vara svårt att hänföra konsekvenserna av åtgärderna till ett beslut om miljökvalitetsnorm.

Till detta kommer att kostnaderna för att klara en kvävedioxidnorm kan komma att fördelas på reduktionen av flera ämneshalter i luften.

Införande av ett nytt *miljöklassystem* för fordon liksom *författningsändringar som ökar möjligheterna att vidta åtgärder på lokal nivå* innebär inte några tvingande regler. Eventuella kostnader uppkommer först i samband med att olika kommuner utnyttjar de möjligheter reglerna ger. Om miljöklassystemet kombineras med *ekonomiska styrmedel,* exempelvis i form av differentierad fordonsbeskattning, leder det till minskade skatteintäkter eller ökade kostnader för bilinköp. Hur stor denna kostnad blir beror naturligtvis på systemets utformning. Kostnaden kan inte enbart hänföras till en minskning av kvävedioxidutsläppen eftersom även en rad andra utsläpp minskar och samhällskostnader för bl.a. trängsel minskar.

En *fysisk planering* som främjar en transportsnål struktur kan till exempel innebära en strävan mot en tätare bebyggelsestruktur som är bättre anpassad till kollektivtrafikens förutsättningar och att externa lokaliseringar av serviceanläggningar undviks. Detaljhandeln kan på detta vis även påverkas ekonomiskt. Under senare tid har trenden varit den motsatta, och det har inte funnits någon efterfrågan på en sådan planering. En sådan planering innebär

således någon form av uppoffring, åtminstone så länge transportkostnaderna inte är högre än i dag. Till detta kommer att skadeståndskrav kan aktualiseras i de fall då en kommunalt beslutad åtgärdsplan förhindrar att bygglov lämnas trots att en gällande detaljplan tillåter att bygglov lämnas. I normalfallet torde dock en sådan detaljplan kunna ändras och anpassas till åtgärdsplanen.

Konsekvenser kan uppstå för Vägverket och Banverket som kan komma att behöva väga in normerna i sina infrastrukturstrategier. Detta kan medföra ökade kostnader för dessa sektorer som dock kan vara samhällsekonomiskt motiverade om normerna skall uppnås.

Kommunikationskommittén har uppskattat de samhällsekonomiska och finansiella effekterna av att införa *differentierade bilavgifter* i Stockholm respektive Örebro, där avgifterna sätts så att de motsvarar kostnaderna för de externa effekterna. Ett sådant system skulle ge en samhällsekonomisk nettovinst på ca 3 mdkr per år i Stockholm och ca 50 mkr per år i Örebro. Bilavgiftssystemet ger dock omfattande fördelningseffekter. Huvuddelen av kostnaderna för de externa effekterna avser trängseleffekter.

Konsekvenserna av andra tänkbara åtgärder på lokal nivå (t.ex. trafikregleringar, miljözoner, kollektivtrafiksatsningar) är helt beroende av åtgärdernas omfattning och går inte att beskriva generellt. Den här typen av åtgärder behöver identifieras, utformas och kostnadsberäknas på lokal och regional nivå, där kunskapen om förutsättningarna för att genomföra dessa åtgärder finns.

Mest intressant och samhällsekonomiskt motiverade är lokala åtgärder i de fall då normöverskridandet enbart berör ett fåtal tätorter, dvs. när man i stort uppnår syftet med normen förutom på vissa orter med speciellt ogynnsamma förhållanden. Sannolikheten är dock stor att en samhällsekonomisk rimlig lösning av sådana lokala problem även är beroende av hur större vägleder kan läggas om, dvs. hur den övergripande infrastrukturplaneringen tar hänsyn till specifikt lokala problem att klara miljökvalitetsnormer.

Finansiering

I lagrådremissen om en miljöbalk skriver regeringen om finansieringen och om kommunernas kostnader:

> "Ställningstagande till finansieringen kan tas endast för varje miljökvalitetsnorm för sig. Detta får alltså ske i samband med varje norms utfärdande. Kostnaderna får vägas in om huruvida en norm skall utfärdas. Det kan anmärkas att möjligheten att utfärda miljökvalitetsnormer måste finnas med hänsyn till EU."
>
> "När ställningstagande sker till finansieringen av en miljökvalitetsnorm skall den av riksdagen år 1992 antagna finansieringsprincipen gälla. Denna innebär att om staten vidtar åtgärder som ändrar kommunernas åtaganden skall detta följas av en ekonomisk reglering mellan staten och kommunerna. Den gäller dock inte frivillig

verksamhet. I den utsträckning som normerna inte kan finansieras med avgifter får staten skjuta till medel till kommunerna."

Den ökade omfattningen av övervakningsprogram behöver finansieras. En möjlighet är att staten skjuter till medel till kommunerna. Det rör sig om grovt uppskattat en miljon kronor (se bilaga 6) för det luftövervakningsprojekt som skulle behövas.

Övervakning av en norm för kvävedioxid

När vi inför en miljökvalitetsnorm för kvävedioxid uppstår ett behov – åtminstone under en period – av att införa övervakningsprogram i en större omfattning än vad som hittills skett. Skälet är att det underlag som finns i dag inte är fullständigt. Vissa kommuner har knappast eller inte alls genomfört mätningar. De mätningar som har gjorts stämmer till stor del inte överens med EU-kraven (de har genomförts i taknivå i stället för gatunivå).

Vi föreslår att kommunerna skall genomföra den övervakning som behövs för att följa upp miljökvalitetsnormen och att regeringen samtidigt bemyndigar Naturvårdsverket att meddela de föreskrifter om mät- och beräkningsmetoder och redovisning av mätresultat som erfordras.

I bilaga 6 skissar vi på ett förslag till ett nationellt luftövervakningsprogram/projekt för kvävedioxid i tätorter.

Med ett bättre mätunderlag kan vi definitivt säga vilka kommuner som även under efterföljande år behöver mäta och vilka som kan begränsa sig till beräkningar. Vi kan då även följa upp behovet av åtgärdsplaner.

Att beakta i det fortsatta arbetet

Inom ramen för detta regeringsuppdrag har Naturvårdsverket arbetat med att konkretisera det nya verktyget miljökvalitetsnormer genom att föreslå specifika miljökvalitetsnormer för luft, speciellt för kvävedioxid. Förslaget har dock endast i begränsad omfattning kunnat förankrats hos länsstyrelser och kommuner i landet. Detta behöver ske innan rikstäckande normer för luftkvalitet införs.

Vi har erhållit de första erfarenheterna vad gäller själva processen att ta fram lämpliga normer och analyserat hur den process behöver se ut som leder till åtgärder i syfte att uppnå en given norm och som resulterar i åtgärdsplaner. Vi har även försökt att belysa vad åtgärdsplaner behöver innehålla och hur de skall genomföras.

Som en naturlig följd av att miljökvalitetsnormer är ett helt nytt verktyg i miljöarbetet har det aktualiserats vissa rättsliga, operativa frågor.

Ett problem som vi konfronterats med är att EG-direktiven, som i första hand skall ligga till grund för framtagandet av miljökvalitetsnormer, med sina befintliga och föreslagna normerande värden inte alltid enbart utgår ifrån vad människan och miljön tål, utan även tar tekniska och ekonomiska hänsyn (se exempelvis Ramdirektivet för luft 96/62/EG, bilaga II). EU-värdena skall ju även gälla i länder med sämre förutsättningar att klara respektive normvärden än vad vi har i Sverige. Denna situation kan man i och för sig hantera genom att fastställa normer som är strängare än EUs normer, men det kan då visa sig att det värde som behöver väljas om MB 5 kap. 2 § skall uppfyllas ("... nivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse ..."), ligger på en sådan nivå att tiden som behövs för att rimligen kunna uppnå en sådan norm kan bli mycket lång (flera årtionden). Av operativa skäl skulle det i vissa fall behövas möjligheten fastställa "bindande etappmål" som skall uppnås närmare i tiden. Detta är inte möjligt med utformningen av miljöbalken enligt lagrådsremissen, vilket eventuellt kan begränsa nyttan med miljökvalitetsnormer.

Ett bra exempel på var ett behov av bindande etappmål föreligger är miljökvalitetsnormer för närsalter i vatten. Som framgår av Naturvårdsverkets förslag till nationella miljömål (Rapport 4765: Ren luft och gröna skogar) är tidsperspektivet att målen skall vara uppnådda år 2020 (sjöar och grundvatten), år 2050 (kustvatten) och 2100 (öppet hav). Om en norm skall vara uppnådd först om 25 år eller ännu senare och det saknas bindande etappmål, finns det en risk man skjuter på alla åtgärder i åratal. Åtgärdsarbete får inte den drivkraften som det skulle behöva.

Enligt författningskommentaren till lagrådsremissen om miljöbalk kan det finnas skäl att fastställa miljökvalitetsmål även då det inte finns förutsättningar för att meddela en miljökvalitetsnorm. Detta bör enligt kommentaren då emellertid ske i form av riktlinjer och inte regleras inom ramen för tillämpningen av miljökvalitetsnormer.

I Delbetänkandet av Utredningen om avrinningsområden (SOU 1997:99, En ny vattenadministration. Vatten är livet.) föreslås att miljöbalken kompletteras med regler om miljökvalitetsmål. Det är möjligt att dessa i många fall skulle kunna vara mer användbara ur operativ synvinkel eftersom deras tidpunkt för uppnåelse kan sättas närmare i tiden. I nämnda utredning föreslås dessutom att obligatoriska åtgärdsplaner för miljökvalitetsmål bör införas i miljöbalken liksom en bestämmelse om att en åtgärdsplan är bindande för domstolar, myndigheter och kommuner oavsett om den rör miljökvalitetsmål eller normer.

En annan omständighet som man behöver vara medveten om i det framtida arbetet med miljökvalitetsnormer är att ett normvärde som fastställs i en förordning kan behöva revideras efter relativ kort tid, beroende på att det vetenskapliga underlaget kontinuerligt förnyas och kompletteras. Exempelvis så blev det tydligt vid de kontakter med hälsoforskare, som vi hade vid framtagandet av ett förslag till miljökvalitetsnorm för kvävedioxid, att det föreslagna normvärdet mycket väl rimmar med vad som i dag är vetenskapligt underbyggt. Dock indikerar pågående undersökningar att strängare normer i framtiden kan behöva ersätta en sådan föreslagen norm om MB 5 kap. 2 § skall tillgodoses. Frågan som ställde sig var om system för omprövning av miljökvalitetsnormer behövs, för att kunna anpassa dem till förändrade kunskaper om vad människan och miljön tål och i så fall hur en sådan konstruktion behöver se ut.

Naturvårdsverkets arbete med bedömningsgrunder för grundvatten, sjöar och vattendrag, kust och hav, odlingslandskapet, skogslandskapet och för förorenade områden beräknas vara klart under våren/sommaren 1998. Bedömningsgrunderna kommer vara centralt underlag för många av de kommande miljökvalitetsnormerna och kriterier för dessa normer.

Det är möjligt att uttrycka miljökvalitet på flera sätt, i första hand som halt eller mängd av föroreningar men också med biologiska parametrar eller med olika indikatorer för biologisk mångfald på miljö, ekosystemens funktion eller människors hälsa. Det är inte aktuellt att nu föreslå normer för annat

än föroreningshalter, men det vidare forsknings- och utvecklingsarbetet får visa vilka andra möjliga alternativ som kommer att bli aktuella i framtiden.

Bilaga 1

Förslag till
Förordning om miljökvalitetsnormer för luft

Regeringen föreskriver[7] följande

1 § Syftet med denna förordning är att varaktigt skydda människors hälsa och miljön, mot skadeverkningar från luftföroreningar, genom att ange högsta tillåtna halter av vissa föroreningar i utomhusluft.

2 § I denna förordning avses med tätort, orter med mer än 200 invånare där avståndet mellan husen normalt inte överstiger 200 m.

Miljökvalitetsnormer för kvävedioxid

3 § a) Följande miljökvalitetsnormer för skydd av människors hälsa gäller för kvävedioxid i utomhusluft i tätorter i hela landet:

Medelvärdestid	*Värde*	*Anmärkning*
1 timme	90 $\mu g/m^3$	98-percentil
år	40 $\mu g/m^3$	aritmetiskt medelvärde

b) Följande miljökvalitetsnorm för skydd av vegetation gäller för kvävedioxid i utomhusluft i hela landet med undantag för tätorter:

Medelvärdestid	*Värde*	*Anmärkning*
år	30 $\mu g/m^3$	aritmetiskt medelvärde

Miljökvalitetsnormerna under a) och b) skall vara uppnådda senast den 31 december 2005.

---

7 Jfr Rådets direktiv 82/884/EG av den 7 mars 1985 om luftkvalitetsnormer för kväveoxid (EGT nr L 87/1 7.3.85, s. 213, Celex 385L0203), Rådets direktiv 82/884/EG av den 3 december 1982 om gränsvärde för bly i luften (EGT nr L 378/15 31.12.82, s. 56, Celex 382L0884) och Rådets direktiv 80/779/EG av den 15 juli 1980 om gränsvärden och vägledande värden för luftkvalitet med avseende på svaveldioxid och svävande partiklar (EGT nr L 229/30, s. 22, Celex 380L0779).

Miljökvalitetsnormer för svaveldioxid

4 § a) Följande miljökvalitetsnorm för skydd av människors hälsa gäller för svaveldioxid i tätorter i hela landet:

Medelvärdestid	*Värde*	*Anmärkning*
1 timme	200 $\mu g/m^3$	98-percentil
1 dygn	100 $\mu g/m^3$	98-percentil
år och vinterhalvår	50 $\mu g/m^3$	aritmetiskt medelvärde

b) Följande miljökvalitetsnorm för skydd av ekosystemen gäller för svaveldioxid i utomhusluft utanför tätorter i hela landet:

Medelvärdestid	*Värde*	*Anmärkning*
År och vinterhalvår	20 $\mu g/m^3$	aritmetiskt medelvärde

Miljökvalitetsnormerna under a) och b) skall vara uppnådda den 1 januari 1999.

Miljökvalitetsnormer för bly

5 § Följande miljökvalitetsnorm för skydd av människors hälsa och miljön gäller för bly i utomhusluft i hela landet:

Medelvärdestid	Värde	Anmärkning
År	0,5 $\mu g/m^3$	aritmetiskt medelvärde

Miljökvalitetsnormen skall vara uppnådd den 1 januari 1999.

Mätning och kontroll

6 § Kommun är skyldig att utföra mätningar i tätorter med mer än 250 000 invånare och i andra områden när det kan antas att miljökvalitetsnormerna kan komma att överskridas. För kvävedioxider gäller därutöver att mätning skall ske när föregående mätningar och/eller beräkningar visar att timmedelvärdet uppgår till mer än 60 % av det i 3 § a angivna timmedelvärdet.

7 § När svaveldioxidhalten överskrider tröskelvärdet 350 $\mu g/m^3$ uppmätt som medelvärde under en tretimmarsperiod skall den kommun i vilken överskridandet sker informera allmänheten och Naturvårdsverket.

8 § Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om mätmetoder, beräkningsmodeller och redovisning av mätresultat.

9 § De myndigheter eller kommuner som upprättar åtgärdsplaner för att uppnå de miljökvalitetsnormer som anges i denna förordning skall insända kopia av planerna till Naturvårdsverket.

Övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Vid ikraftträdandet av förordningen upphör Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1993:10) om högsta tillåtna halt av svaveldioxid i luft att gälla.

3. De gränsvärden för högsta tillåtna halt av kvävedioxid i luft som finns angivna i 2 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS1993:12) om högsta tillåtna halt i luft av kvävedioxid gäller utöver bestämmelserna om kvävedioxid i denna förordning till den 1 januari 2006. I övrigt upphör föreskriften att gälla den 1 januari 1999.

Bilaga 2

Översikt av möjliga åtgärder i åtgärdsplaner och vem som förfogar över dem

aktör	vägtrafik	energi och industri
Riksdagen	lagstiftning	
	beskattning av drivmedel	beskattning av bränslen/ energi
	miljöklassning av drivmedel och differentierad beskattning	omställning av energisystem
	avgaskrav och miljöklassning av fordon och differentierad beskattning	
Regeringen	förordningar	
	författningsändringar som ger ökade möjligheter att vidta åtgärder på lokal nivå	
	instruktioner till myndigheter, regeringsuppdrag	
	regleringsbrev	
	internationella förhandlingar	
Statliga myndigheter	föreskrifter (speciellt generella föreskrifter och föreskrifter om miljöskyddsområde), allmänna råd, miljömärkning	
	infrastruktur	
	kunskapsförsörjning och information	
	förhandlingar	lagtillämpning, prövning, omprövningtillsyn
	stöd till FoU	
Kommuner	fysisk planering (PBL)	
	trafikreglering, förbättrad samordning av trafiksignaler och miljöanpassad gatuutformning, miljözoner, områden med miljödifferentierade bilavgifter	investeringar i energiproduktion
	tomgångskörningsförbud	
	miljöinriktad parkeringspolitik	lagtillämpning, tillsyn
	upphandling av fordon, bränslen, transporttjänster	upphandling av energiförsörjning
	information	
Trafikhuvudmän	förbättrad kollektivtrafikutbud	

Bilaga 3

Gällande och föreslagna rikt- och gränsvärden för ozon och cancerogena ämnen

Ozon

organisation/status	halt µg/m³	medelvärdestid	anmärkning
EU (direktiv 92/72/ EEG)	110 200 65 180 360	8h 1h 24h 1h 1h	skydd av hälsa skydd av vegetation skydd av vegetation skyldighet att informera allmänhet skyldighet att varna allmänhet
Naturvårdsverket (förslag)	50 120 150	april-sept kl 9-16 1h 1h	skydd av vegetation högst 12 ggr per år takvärde
IMM (förslag)	80	1h	högsta värde, skall skydda även den mest känsliga delen av befolkningen
Miljöhälsoutred-ningen (förslag)	80	1h	högsta värde, långsiktigt mål
WHO (rev. guideline)	120	8h	högsta värde
Riksantikvarieämbetet	50	1 år	skydd av material och kulturföremål

WHO har dessutom rekommenderat en högsta accumulerad dos ozon för skyddet av vegetation. För gröda och seminaturliga växter bör den vara lägre än 6000 µg/m³ x timmar över nivån 80 µg/m³ och med en globalstrålning överstigande 50 W/m² under tre månaders växtperiod för att skördebortfallet ska vara mindre än 5 %. För skog bör den vara 20 000 µg/m³ x timmar över nivån 80 µg/m³ och med en globalstrålning överstigande 50 W/m² under sex månaders växtperiod om trädens tillväxt ska hämmas med maximalt 10 %. För synliga skador på vegetationen gäller andra värden.

Cancerogena ämnen

organisation/status	ämne	halt µg/m³	medelvärdestid
IMM (förslag)	bensen eten	1,3 1,2	långtid långtid
Miljöhälsoutred-ningen (förslag)	bensen eten bens(a)pyren	1 1 0,0001	långtid långtid långtid
MaTs (förslag)	bensen eten bens(a)pyren	1,3 1,1 0,0001	långtid långtid långtid

Bilaga 4

Direktiv med kvalitetsmål för vatten

* *EG-direktiv 82/176/EEG och 84/156/EEG*

ämne/ parameter	halt	plats	övrigt
kvicksilver	0,3 mg/kg våtvikt	representativt prov av fiskkött[a]	
totalkvicksilver	1 µg/liter	inlandsvatten påverkade av utsläpp	aritmetiskt medelvärde av årsvärden
löst kvicksilver	0,5 µg/liter	flodmynning påverkade av utsläpp	som ovan
löst kvicksilver	0,3 µg/liter	territorialvatten och inre kustvatten (ej flodmynningar) påverkade av utsläpp	som ovan

[a] för inlandsvatten väljer Sverige fiskart fritt, för kustvatten måste valet ske bland torsk, vitling, rödspätta, makrill, kolja och flundra.

Behörig myndighet ska fastställa det område som påverkas och välja det eller de av ovanstående värden som är lämpliga med hänsyn till användningen av området och syftet att undvika och eliminera all förorening av kvicksilver.

* *EG-direktiv 83/513/EEG*

ämne	halt	plats	övrigt
totalkadmium	5 µg/liter	inlandsvatten påverkade av utsläpp	aritmetiskt medelvärde av årsvärden, mäts tillräckligt nära utsläppspunkten
löst kadmium	5 µg/liter	flodmynningar påverkade av utsläpp	som ovan
löst kadmium	2,5 µg/liter	territorialvatten och inre kustvatten (ej flodmynningar) påverkade av utsläpp	som ovan
kadmium	5 µg/liter	vatten för framställning av dricksvatten	baserat på 95 % av proverna

Halterna utgör minimikrav för att skydda livet i vattenmiljön.

* *EG-direktiv 84/491/EEG*

ämne	halt	plats	övrigt
hexaklorcyklohexan	100 ng/liter	inlandsvatten påverkade av utsläpp	total koncentration, medelvärdet av årsresultat
hexaklorcyklohexan	20 ng/liter	flodmynningar och territorialvatten påverkade av utsläpp	total koncentration, medelvärdet av årsresultat
hexaklorcyklohexan som totalpesticid	0,001 mg/liter[a], 0,0025 mg/liter[b], 0,005 mg/liter[c]	vatten för uttag av dricksvatten	

[a] enkel fysisk behandling
[b] normal fysisk behandling samt desinfektion
[c] intensiv fysisk och kemisk behandling, utökad rening och desinfektion

Behörig myndighet ska bestämma det område som påverkas och väljer det eller de av ovanstående värden som är relevanta med hänsyn till användningen av området och syftet att eliminera all förorening av hexaklorcyklohexan.

Sverige ska ha ett nationellt stationsnät för att fastställa halterna av hexaklorcyklohexan.

* *EG-direktiv 86/280/EEG, med ändringar i 88/347/EEG och 90/415/EEG*

ämne	halt	plats	övrigt
koltetraklorid	12 µg/liter	flodmynningar och inre kustvatten	aritmetiskt medlevärde från årsresultat
total-DDT	25 µg/liter	inlandsvatten, flodmynningar, inre kustvatten och territorialvatten	som ovan
DDTs para-para-isomer	10 µg/liter	som ovan	som ovan
pentaklorfenol	2 µg/liter	flodmynningar och inre kustvatten	som ovan
aldrin, dieldrin, endrin, isodrin	30 ng/liter 5 ng/liter	inlandsvatten, flodmynningar, inre kustvatten, territorialvatten	som ovan
hexaklorbensen	0,03 µg/liter	som ovan	som ovan

hexaklor-butadien	0,1 µg/liter	som ovan	som ovan
kloroform	12 µg/liter	som ovan	som ovan
1,2-dikloretan	10 µg/liter	som ovan	som ovan
trikloretylen	som ovan	som ovan	som ovan
perkloretylen	som ovan	som ovan	som ovan
triklorbensen	0,4 µg/liter	som ovan	som ovan

Behörig myndighet ska bestämma det område som påverkas och välja det eller de värden som bedöms vara relevanta med hänsyn till områdets användning och syftet att eliminera all förorening av ämnena.

Proverna ska tas så nära utsläppspunkter att värdena blir representativa för det område som påverkas.

Bilaga 5

Definitioner

Enligt EUs ramdirektiv för luft

Gränsvärde:
En nivå, fastsälld på vetenskaplig grund i syfte att undvika, förebygga eller minska de skadliga effekterna på människors hälsa och/eller miljön i dess helhet, som skall uppnås inom en viss tidsfrist och som inte får överskridas sedan den nåtts.

Målvärde:
En nivå som fastställts för att på lång sikt bättre kunna undvika skadliga effekter på människors hälsa och/eller på miljön i dess helhet, och som i största möjliga mån skall uppnås inom en viss tid.

Tröskelvärde:
En nivå utöver vilken en kortvarig exponering utgör en risk för människors hälsa och vid vilken medlemsstaterna omedelbart skall vidta åtgärder enligt detta direktiv.

Toleransmarginal:
Det procenttal med vilket gränsvärdet får överskridas på de villkor som fastställts ramdirektivet

Övriga:

Takvärde:
En nivå som aldrig får överskridas

Tätort:
Ort med mer än 200 invånare och där avståndet mellan husen normalt inte överstiger 200 m.

Bilaga 6

Förslag till luftövervakningsprojekt

I EU-kommissionens ramdirektiv (96/62/EG) och förslag till ett nytt (dotter-)direktiv för kvävedioxid anges att mätningar är obligatoriska i städer med mer än 250 000 invånare och i områden där det finns en risk att gränsvärdena för kvävedioxid överskrids. För Sveriges del är det således obligatoriskt med mätningar i Stockholm, Göteborg och Malmö. Här finns i dag omfattande mätprogram. Samråd bör ske mellan dessa kommuner och Naturvårdsverket om hur luftövervakningen kan behöva kompletteras. Det är formellt inte nödvändigt att mäta på varje gata där gränsvärdet kan antas överskridas. Man kan välja ut några representativa gator.

Underlaget för att ange riskzoner utanför storstäderna är bristfälligt och har vissa osäkerheter. Mätningar i Sverige i små och medelstora kommuner har inriktats på mätningar i urban bakgrund (ovan tak) och man har inte utfört så många gaturumsmätningar vilket dock erfordras om EU-kraven skall uppfyllas. I gatunivå ligger kvävedioxidhalterna i storleksordningen 50 % över halterna i taknivå. IVL, Göteborg har på uppdrag av Naturvårdsverket utfört beräkningar av kvävedioxidhalter i svenska tätorter i samband med införande av miljökvalitetsnormer (IVL, 1997-09-23). Dessa visar att till 2005 och med nu beslutade/förväntade åtgärder (i kraft till 2000) kommer de flesta kommuner inte att överskrida gränsvärdet i gaturummet.

I kommande förordning kommer i enlighet med EU:s direktiv mätskyldighet att föreligga vid 60 % av gränsvärdet och däröver. Vidare finns en osäkerhet om ozonets betydelse för kvävedioxidhalten, dvs. en minskning av NO_x-utsläppen från trafiken leder inte automatiskt till motsvarande minskning av NO_2-halten. IVL:s beräkningar måste delvis betraktas som osäkra, eftersom exempelvis meteorologin – i synnerhet temperaturen – har stor betydelse för uppkomna halter. Detta gäller framför allt i norrlandsstäderna.

Modeller är viktiga i detta sammanhang. Det finns modeller utvecklade av bl.a. SMHI för städer och gaturum. Dessa bör ytnyttjas som ett viktigt komplement till mätningar. För sådana situationer där halterna av kväve-

dioxid ligger under 50 % av gränsvärdena, är modellberäkningar tillräckliga; mellan 50 och 60 % är en kombination av mätningar och beräkningar tillåtligt.

Förslag

Inom IVL:s URBAN-projekt pågår mätningar i ett 30-tal små och medelstora kommuner, där mätning av SO_2, NO_2, sot och VOC sker i en urban bakgrund (ovan tak). Dessa skulle under vinterhalvåret 1998/99 kunna kompletteras med mätningar av NO_2, VOC, sot och NO_x i den mest belastade gatan i dessa kommuner. Skälen för NO_x-mätning beror på att NO_2-inte direkt korrelerar med NO_x-utsläppet. VOC, där bl.a. bensen ingår, är en god indikator på bensindrivna bilar. (Relationen bensindrivna dieseldrivna fordon är ett viktigt underlag för NO_2-beräkningarna. Det kommer för övrigt ett EU-direktiv om bensen.) Genom ovanstående mätprogram kan vi erhålla ett underlag för beräkningar av kvävedioxidhalter i tätorter eller på gator, där inga mätningar sker. Kostnaden för detta kan efter underhandskontakter med IVL grovt uppskattas till en miljon kronor. Finansieringsmöjligheterna för detta projekt behöver undersökas närmare.

Generella föreskrifter för miljöstörande verksamheter

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4794-9

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning - en miljöbalk - beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa är att lämna förslag till generella föreskrifter för miljöfarlig verksamhet (uppdrag 18). Uppdraget skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

Arbetet med de åtta regeringsuppdragen har organiserats som ett projekt med åtta delprojekt. Huvudprojektledare har varit chefsjurist K.Victor.

Under arbetets gång har Naturvårdsverket haft kontakter med andra berörda myndigheter och övriga intressenter, dels via en för alla regeringsuppdrag gemensam referensgrupp, dels i särskild ordning. I referensgruppen har ingått företrädare för Boverket, Kemikalieinspektionen, Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivarföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation. Någon formell remissbehandling av arbetsgruppens förslag har inte ägt rum.

I denna rapport redovisas resultatet av uppdrag 18, generella föreskrifter för miljöfarlig verksamhet. I arbetet har främst följande personer från Naturvårdsverket deltagit avdelningsdirektörerna L. Asplund, T. Borinder, O. Eriksson (Länsstyrelsen i Kalmar län, Naturvårdsverkets branschexpert), B. Jansson, A. Janssson, M. Klingspor, K.Mehr, L. Sverndal och B. Sundström (Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Naturvårdsverkets branschexpert). Projektledare har varit avdelningsdirektör E. Avenberg.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehållsförteckning

Sammanfattning 7

Uppdraget 9

Genomförande 11

Förslag till föreskrifter 13
Träskyddsbehandling genom doppning 14
Förslag till föreskrift 15
Träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering 18
Förslag till föreskrift 24
Oorganisk ytbehandling genom fosfatering 28
Förslag till föreskrift 31

Prioritering av föreskriftsobjekt 34
Prioriteringsförfarande 34
Resultat 36
Jämförelse med enkätsvar 36

Faktorer som bör beaktas 39
Generella föreskrifter och verksamheters lokalisering 39
EG-direktiv, tillsyn, m.m. 41

Erfarenheter 45

Bilaga 1. Genomgång av verksamheter 47

Bilaga 2. Sammanfattning av enkätsvar 59

Bilaga 3. Skiss till föreskrift för husbehovstäkt 67

7

Sammanfattning

Naturvårdsverket redovisar i denna rapport en utredning om generella föreskrifter för miljöfarlig verksamhet. Rapporten är resultatet av ett av de åtta regeringsuppdrag Naturvårdsverket fått med anledning av förslaget till miljöbalk.

Naturvårdsverket ger förslag till generella föreskrifter för följande verksamheter:

- Träskyddsbehandling genom doppning
- Träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering
- Ytbehandling genom järnfosfatering

De föreslagna föreskrifterna har inte varit på formell remiss och kräver i olika grad ytterligare bearbetning, t.ex. har inte kontrollfrågorna beaktats. Viss förankring har skett via underhandskontakter med berörda parter, samt via den referensgrupp som funnits för samtliga regeringsuppdrag gällande miljöbalken.

Utöver de tre verksamheter som nämns ovan har Naturvårdsverket gjort en genomgång av i framtiden tänkbara verksamheter för föreskrifter, huvudsakligen inom Naturvårdsverkets ansvarsområde. I det sammanhanget föreslår Naturvårdsverket följande verksamheter till att börja med:

- Bilverkstäder
- Deponier
- Enskilda avlopp
- Fordonstvätt
- Husbehovstäkt
- Krematorier
- Lagringskapacitet för stallgödsel
- Skyddsdikning
- Småskalig vedeldning
- Tandläkarverksamhet
- Växthus
- Ytbehandling (förutom järnfosfatering)

Listan täcker inte sådana föreskrifter som är eventuellt nödvändiga för implementeringen av vissa EG-direktiv. Samordning har inte skett med andra myndigheters utgivning av föreskrifter.

Inom regeringsuppdrag 19, Miljöfarlig verksamhet - prövning och klassificering, har ett antal verksamheter identifierats som lämpliga för generella föreskrifter. Några av dessa återfinns i ovanstående grupp, verksamheter lämpliga för föreskrifter, resterande har placerats i gruppen, verksamheter eventuellt lämpliga för föreskrifter.

Naturvårdsverket redovisar i rapporten ett resonemang kring hur frågan om verksamheters lokalisering bör styras i samband med generella föreskrifter. Även andra faktorer som kan påverka utfärdandet av generella föreskrifter kommenteras, t.ex. EG-direktiv och tillsyn.

En enkät med frågor har skickats ut till berörda myndigheter och organisationer i samband med uppdraget, svaren redovisas i rapporten. I sista kapitlet redovisar Naturvårdsverket sina erfarenheter från arbetet med generella föreskrifter.

Uppdraget

Uppdraget som redovisas i denna rapport har tillkommit med anledning av betänkandet Miljöbalken, SOU 1996:103, och ingår som ett av åtta regeringsuppdrag som är direkt knutna till införandet av miljöbalken. Uppdraget lyder på följande sätt (utdrag ur Naturvårdsverkets regleringsbrev 1997):

"Naturvårdsverket har i ett tidigare sammanhang utvärderat möjligheterna och effekterna av att använda generella föreskrifter avseende miljöfarlig verksamhet (SNV 501-791-92-B). Naturvårdsverket skall, med utgångspunkt i de slutsatser som dragits inom ramen för miljöbalksarbetet (jmf SOU 1996:103, del 1, sid. 446 ff) närmare precisera inom vilka områden av miljöfarlig verksamhet som generella föreskrifter kan och bör komma ifråga. Generella föreskrifter förekommer i EG-rättens rättsakter. Detta är en omständighet som Naturvårdsverket särskilt bör beakta i uppdraget."

Regeringen har förtydligat uppdraget så till vida att Naturvårdsverket för lämpliga miljöfarliga verksamheter skall arbeta fram förslag på generella föreskrifter.

Möjligheten att i viss mån ersätta den nuvarande individuella prövningen med generella föreskrifter anges i 9 kap. 5 § miljöbalken (lagrådsremissen). Utgångspunkten är ett bemyndigande för regeringen att meddela sådana föreskrifter. Om det finns särskilda skäl får regeringen lämna föreskriftsrätten vidare till en myndighet (t.ex. Naturvårdsverket). Detta innebär att en generell föreskrift kan meddelas antingen i form av en regeringsförordning eller som en myndighetsföreskrift.

Med generella föreskrifter menas bestämmelser som gäller för alla anläggningar inom en viss bransch eller för vissa typer av verksamheter. Generella föreskrifter kan tänkas reglera en verksamhet i dess helhet eller vissa delmoment i en verksamhet. Sådana föreskrifter kan tänkas gälla för såväl tillståndspliktiga och anmälningspliktiga verksamheter som för sådana verksamheter som varken kräver tillstånd eller anmälan.

Föreskrifterna kan avse förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått. En förutsättning är att tillämpning av generella föreskrifter framstår som mer ändamålsenlig än beslut i det enskilda fallet. En

utgångspunkt torde vara att prövningen skall bli enklare och att handläggningstiden skall bli kortare.

I denna rapport har inte någon genomgång gjorts varken av behovet av att revidera befintliga föreskrifter eller vilka EG-direktiv som kräver föreskrifter för implementering. Det är en stor arbetsuppgift och har inte inrymts inom detta uppdrag. Däremot har de förslag på föreskrifter som presenteras i rapporten granskats med hänsyn till befintliga EG-direktiv.

11

Genomförande

Uppdraget har huvudsakligen genomförts i två delar:

- Prioritering av verksamheter som kan vara lämpliga för generella föreskrifter.
- Framtagande av förslag på generella föreskrifter.

I första delen gjordes en genomgång av olika verksamheters lämplighet för föreskrifter. En checklista utarbetades med frågor som kan ge vägledning om en verksamhet är lämplig för generella föreskrifter eller inte. Med utgångspunkt från de vägledande frågorna har ca 80 verksamheter beskrivits huvudsakligen inom Naturvårdsverket ansvarsområde. Detta material har sedan legat till grund för Naturvårdsverkets prioriteringsarbete som resulterat i tre grupper.

- Lämpliga för föreskrifter
- Eventuellt lämpliga
- Ej lämpliga för närvarande

Resultatet av prioriteringsarbetet finns i avsnittet "Prioritering av föreskriftsobjekt", sid. 34. Prioriteringslistan med bakgrundsmaterial till grupp 1, lämpliga för föreskrifter finns i bilaga 1. Listan har inte varit på remiss utan bygger på sakkunniga handläggares kunskaper om verksamheterna. Viss hänsyn har tagits till de önskemål som framfördes via den enkät som Naturvårdsverket skickade ut med anledning av uppdraget. Enkätsvaren finns sammanställda i bilaga 2.

Ur grupp 1, lämpliga för föreskrifter, valdes några verksamheter ut och i andra delen av projektet har förslag till föreskrifter arbetats fram för följande tre verksamheter: träskyddsbehandling genom doppning, träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering och ytbehandling genom järnfosfatering. I anslutning till detta arbete har också en konsekvensbedömning av respektive föreskriftsförslag utförts. Beskrivning av verksamheterna samt förslagen till föreskrifter finns i avsnittet "Förslag till föreskrifter", sid. 13. Ett föreskriftsförslag har också arbetats fram för husbehovstäkt. Detta förslag behöver dock utvecklas ytterligare, framför allt när det gäller konsekvensbedömningen. En skiss till föreskrift återfinns i bilaga 3.

12 Genomförande

Under arbetets gång har frågor dykt upp som krävt särskild uppmärksamhet. Det gäller framför allt frågan om lokalisering av en verksamhet, men även hur EG-direktiv och andra faktorer kan påverka föreskriftsarbetet. Dessa frågor behandlas i avsnittet "Faktorer som bör beaktas", sid. 39.

Slutligen kommenterar Naturvårdsverket erfarenheterna från arbetet med generella föreskrifter i sista avsnittet "Erfarenheter", sid. 45.

13

Förslag till föreskrifter

För att finna de verksamheter som skulle kunna vara lämpliga för generella föreskrifter ställdes en lista samman över tänkbara alternativ. Naturvårdsverket prioriterade verksamheterna utgående från en lista med frågor, som beskrivs närmare i avsnittet om "Prioritering av föreskriftsobjekt", sid. 34. De verksamheter som valdes ut för förslag till föreskrifter tillhörde den grupp som Naturvårdsverket ansåg som lämpliga och också hade sådan kunskap om att det var möjligt att skriva inom den tid som stod till förfogande. Följande områden valdes ut för föreskrifter:

- Husbehovstäkt
- Träskyddsbehandling genom impregnering eller doppning
- Oorganisk ytbehandling

Träskyddsbehandling genom doppning eller impregnering har resulterat i två förslag till föreskrifter, dels en om träskyddsbehandling genom doppning och dels en om träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering. Området oorganisk ytbehandling visade sig vara för mångfasetterat, varför området har snävats in till att gälla ytbehandling genom järnfosfatering.

Naturvårdsverket har skissat på en föreskrift för husbehovstäkt. Konsekvenserna av en föreskrift behöver utvecklas ytterligare. Därför föreslår Naturvårdsverket inte någon föreskrift för husbehovstäkt i denna rapport. Husbehovstäkt finns beskriven i bilaga 3, liksom skissen till föreskrift.

Samtliga förslag har utformats i form av förordningstexter. Förslagen är dock tekniska till sin karaktär. Naturvårdsverket föreslår därför att regeringen bemyndigar Naturvårdsverket att ge ut dessa föreskrifter. Förslagen har inte varit på formell remiss, däremot har berörda parter, såsom branschorganisationer och tillsynsmyndigheter, i viss mån givits tillfälle att yttra sig under arbetets gång.

Generella föreskrifter som meddelas utgör alltid minimikrav. Det kan vara lämpligt att i vissa fall komplettera en föreskrift med Allmänna råd som vägledning. Dessa bör i så fall ges ut samtidigt.

I de förslag som presenteras här har inte kontrollfrågorna beaktats. Även andra delar i respektive föreskrift kräver i olika grad ytterligare bearbetning vilket Naturvårdsverket återkommer till under respektive avsnitt.

Nedan följer en redovisning av respektive verksamhet var för sig med en beskrivning av verksamheten, motiven till föreskrift, konsekvenser av en föreskrift samt föreskriftsförslaget.

Träskyddsbehandling genom doppning

Beskrivning av verksamheten

Doppning som metod att kortsiktigt skydda sågat virke har funnits under en lång tid i Sverige. Kemisk doppbehandling, i syfte att skydda sågat virke från mögel- och blånadsskador, förekommer huvudsakligen inom sågverksindustrin, på mindre och medelstora sågverk. Doppbehandling förekommer också i viss utsträckning som komplement vid sågverk i samband med artificiell torkning. Vidare kan doppning förekomma inom träindustrin i övrigt. Doppning är prövningspliktigt.

Doppning antas förekomma vid ca 100 sågverk i Sverige. Vid dessa förekommer i stor utsträckning s.k. brädgårdstorkning. Såvitt är känt går huvuddelen av mögel- och blånadsskyddat virke på export.

Allt sedan klorfenolaterna förbjöds inom landet 1978 har forsknings- och utvecklingsarbete pågått för att ta fram och testa nya effektiva doppningsmedel. För närvarande används olika medel (godkända av Kemikalieinspektionen) vid doppning av virke avsett för industriellt bruk.

Nedan anges vissa åtgärder som kan vidtas för att begränsa mögel- och blånadsskador.

- Val av lämplig avverkningstid för virket sett i relation till aktivitet hos mikrobiella skadegörare.
- Modifiering av avverkningstekniken för att minimera mekaniska skador, t.ex. barkskador.
- Förbättring av transportsystemet så att tiden mellan avverkning och bearbetning reduceras.
- Reducering av lagringstiderna för råmaterial och slutprodukter.
- Fortsatt övergång till artificiell torkning i stället för brädgårdstorkning.
- Förbättring av torkningsbetingelser vid artificiell torkning.
- Förbättring av betingelser vid brädgårdstorkning.

Avgränsning

Det är viktigt att en avgränsning görs mot annan träskyddsbehandling av typ tryck- och vakuumbehandling eller andra metoder t.ex. bestrykning. Vidare kan nya metoder komma att införas som inte är att hänföra sig till

ovan traditionella metoder. Man kan även tänka sig att någon vill behandla t.ex. stolpar genom doppning i kar med utspädd trätjära e.d. Sådan behandling är ej att anse som doppningsförfarande enligt vad som sagts ovan.

På ett sågverk kan således pågå olika verksamheter som alla berör någon form av träskyddsbehandling.

Konsekvenser av förordningen

Under en följd av år har prövningssättet för doppningsanläggningar ändrats flera gånger. I en tidigare version av miljöskyddsförordningen gällde att enbart träimpregnering var anmälningspliktig. Sedemera blev doppningsanläggningar anmälningspliktiga och slutligen blev de även tillståndspliktiga. Detta beror bland annat på den utredning som gjorts tidigare av Naturvårdsverket, Arbetarskyddsstyrelsen och Kemikalieinspektionen angående "minskade risker med träskyddsmedel", regeringsuppdrag den 1 september 1988.

Införandet av generella förskrifter innebär att en del sågverk med doppningsanläggningar och även andra kommer att behöva investera pengar i hanterings- och skyddsutrustning för att uppfylla föreskrifterna.

För länsstyrelser och miljökontor kan det i början bli ett merarbete när man skall påbörja arbetet med att förklara skillnaderna i generella föreskrifter och regler och villkor i tillståndm.m. Vidare måste en del arbete läggas ned på prövning av rätt plats för en anläggning. Det är svårt att se någon tidsvinst på tillsynssidan. Efterhand som föreskriftsarbetet blir mera känt både av företagen och myndigheterna, kommer mindre tid att behöva användas för ärendena.

Beröringspunkter med EG-direktiv

Verksamheten har samma beröringspunkter som träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering, som finns beskrivet i nästa avsnitt under samma rubrik, sid. 22.

Förslag till föreskrift

Nedan redovisas förslaget till föreskrift för träskyddsbehandling genom doppning. Verksamheten är prövnigspliktig. Förslaget överenstämmer huvudsakligen med förskriftsmodell tre som beskrivs i avsnittet om lokalisering av en verksamhet på sid. 39.

Förordning om träskyddsbehandling genom doppning

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning är tillämplig på behandling av virke och annat trämaterial för kortvarigt träskydd genom doppning.

2 § Bestämmelser om tillståndsplikt för träskyddsbehandling genom doppning finns i förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet.

3 § Föreskrifterna om försiktighetsmått i 4–11 §§ skall inte tillämpas på en verksamhet om strängare krav på försiktighetsmått meddelats genom villkor vid tillståndsprövning enligt miljöbalken (1998:000) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Av 24 kap. 1 § miljöbalken (1998:000) följer att dessa föreskrifter gäller utöver villkor som meddelats i tillståndsbeslut.

Skyddsåtgärder, försiktighetsmått m.m.

4 § Träskyddsbehandling genom doppning får inte ske när det finns risk för sönderfrysning av doppningskar eller annan utrustning.

5 § Doppningskar, uppsamlingsbassäng, avrinningsplatta, kemikalieförråd och annan utrustning som hör till doppningsanläggningen skall vara placerade under tak.

6 § Doppningskaret skall vara utfört av ett material som motstår korrosion, vattentryck och mekanisk påverkan som kan förekomma vid ilastning och urtagning av virke eller annat trämaterial. Karet skall vara utfört med bottenlutning för att underlätta borttag av slam.

Doppningskaret skall vara försett med ett automatiskt överfyllnads- och återsugningsskydd.

För att förhindra hävertverkan skall tilloppsledningen mynna minst 50 cm ovanför doppningskarets övre kant.

Doppningskaret skall vara invallat så att doppningsvätska vid spill eller haveri kan samlas upp. Invallningen skall vara tät och utförd så att doppningsvätska inte kan tillföras avloppsnät eller mark- eller vattenområde. Invallningen skall ha kapacitet att ta emot hela karets volym.

7 § Virke eller annat trämaterial skall efter behandling i doppningskaret placeras på en avrinningsplatta. Avrinningsplattan skall vara tillverkad av vattentät betong och utföras med lutning så att spill från det behandlade materialet rinner till en sådan uppsamlingsbassäng som avses i 8 §.

Avrinningsplattan skall vara dimensionerad efter doppningsanläggningens maximala produktionskapacitet.

8 § I anslutning till doppningskaret skall det finnas en uppsamlingsbassäng som kan omhänderta spill från avrinningsplattan. Uppsamlingsbassängen skall vara tillverkad av vattentät betong.

Uppsamlingsbassängen får användas för lagring av doppningsvätska.

9 § Kemiska produkter som används vid träskyddsbehandlingen skall förvaras i ett låsbart förråd utan avlopp. Förrådet skall vara placerat på en sådan avrinningsplatta som avses i 7 §.

10 § Avfall från träskyddsbehandling i form av rester från träskyddsmedel, slam och spån skall i avvaktan på borttransport förvaras så att det inte kan förorena mark- eller vattenområde.

Transport och bortskaffande av farligt avfall skall ske enligt bestämmelserna i förordningen (1996:971) om farligt avfall.

Farligt avfall som uppkommit vid träskyddsbehandling skall vara tydligt märkta med avseende på innehåll.

11 § Virke och annat trämaterial som behandlats i en doppningsanläggning skall vara droppfritt innan det tas bort från anläggningen.

Lagring av behandlat virke och annat trämaterial skall ske under tak på en tät markyta.

Spill av träskyddsmedel som uppkommit vid lagring skall om möjligt återföras till doppningskaret.

Undantag

12 § Tillståndsmyndigheten får vid prövningen av en verksamhets lokalisering och tillåtlighet göra avsteg från bestämmelser i denna förordning om det föreligger särskilda skäl.

Tillsyn

13 § Bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av denna förordning finns i 26 kap. miljöbalken (1998:000).

Ansvar

14 § Bestämmelser om ansvar vid överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 8 § miljöbalken (1998:000).

Bestämmelser om förverkande på grund av överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 12 § andra stycket miljöbalken (1998:000).

Överklagande

15 § Bestämmelser om överklagande av beslut enligt denna förordning finns i 19 kap. miljöbalken (1998:000).

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.
2. För verksamhet enligt denna förordning som påbörjats före den 1 januari 1999 skall förordningen tillämpas från och med den 1 januari 2000.
3. En tillståndsmyndighet får för verksamheter som avses i 2 p medge undantag från bestämmelser i denna förordning om det föreligger särskilda skäl.

Träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering

Beskrivning av verksamheten

Träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering är tillståndspliktig. En sammanblandning av begreppen doppning respektive tryck- och vakuumimpregnering uppstår lätt genom att båda finns under samma punkt i miljöskyddsförordningens bilaga. I det nya förslaget till bilaga (regeringsuppdrag 19) föreslår Naturvårdsverket att de båda verksamheterna delas upp på två punkter. Träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering uppdelas i tre helt olika verksamhetstyper, dels tryckimpregnering med antingen kreosot eller saltmedel samt vakuumimpregnering med lösningsmedelsbaserade medel.

Kreosot är ett derivat av stenkolstjära som kan innehålla över 300 olika organiska föreningar, huvudsakligen cykliska och polycykliska kolväten som t. ex. olika fenoler, naftener och PAH (polyaromatiska kolväten).

Impregnering med vattenlösliga medel baserade på krom har under lång tid funnits i Sverige. Inom denna grupp impregneringsmedel finns medel med salter av koppar, krom arsenik, bor, fluor och fosfor i olika kombinationer som t.ex. CCA, (koppar, krom, arsenik) eller CCP, (koppar, krom fosfor). Medel enbart baserade på koppar är nu vanligast.

De dominerande vakuumimpregneringsmedlen i Sverige har varit baserade på tennorganiska föreningar som verksamma beståndsdelar. Dessa medel har efter krav från Kemikalieinspektionen, under senare år ersatts med andra medel.

Under 1996 fanns i Sverige 113 impregneringsanläggningar uppdelade på 2 st. med enbart kreosotimpregnering, 3 st. med kreosot och saltimpregne-

ring, 91 st. med enbart saltimpregnering samt 17 st. med impregnering av oljelösliga medel. Medelproduktionen var 1996 för kreosotanläggningarna 14 600 m^3, för saltimpregneringsanläggningarna 5 300 m^3 och för anläggningarna med oljelösliga medel 1 500 m^3. Under 90-talet har antalet verksamheter minskat med mellan 5 och 10 per år.

Den totala användningen av vattenlösliga medel i Sverige t.o.m. 1992, räknat som olika grundämnen, har uppgått till:

Arsenik	15 800 ton
Krom	9 800 ton
Koppar	8 800 ton
Zink	2 900 ton
Fosfor	150 ton
Bor	130 ton

Under samma tid har ca 660 000 ton kreosot förbrukats.

Impregnering med arseniksalter utgör ca 80 % av all industriell användning av arsenik i Sverige. För övriga grundämnen utgör impregneringen en liten del av all industriell användning.

Verksamheten bedrivs i dag i huvudsak som enskilda verksamheter medan man tidigare ofta var integrerade med sågverksrörelser. Endast i några få fall existerar fortfarande denna koppling mellan sågverk och impregnering. Branschen kännetecknas också av att det är en liten andel impregneringsverk som är tillståndsprövade enligt miljöskyddslagen. Vidare har miljöproblemen tidigare varit stora vid impregneringsanläggningar, något som den stora andelen efterbehandlingsobjekt inom branschen bekräftar. Dagens verksamhet har emellertid inte alls samma miljöpåverkan som man hade tidigare. Den huvudsakliga påverkan på miljön är utsläpp till mark och vatten av impregneringsmedel genom haverier eller spill och dropp.

Avgränsning

När arbetet med generella föreskrifter för impregneringsverksamhet började, diskuterades frågan om man skulle ha föreskrifter för hela branschen eller inte. Om man betraktar de verksamhetsutövare som impregnerar med vattenlösliga medel, måste generella föreskrifter sägas vara ett verkningsfullt redskap, dels därför att dessa utgör större delen av det totala antalet impregneringsanläggningar, dels därför att dessa anläggningar svarar för större delen av miljöproblemen vid impregneringsanläggningarna. Förslaget till föreskrift innebär att samtliga tryck- och vakuumimpregnerande träskyddsbehandlare skall inordnas under dessa generella föreskrifter. Anledningen är att det rent praktiskt faktiskt låter sig göras genom att vissa villkor avser bara en typ av verksamhet, samt att ingen uppdelning av verksamheterna förekommer i bilagan till miljöskyddsförordningen.

En avgränsning av impregnering mot doppning är viktig, därför att doppningsverksamhet som också utgör träskyddsbehandling, enbart försiggår på sågverk. Vidare måste impregneringen avgränsas mot de nya typer

av impregneringsprocesser som nu börjar komma fram. Det finns till exempel nya franska och även finska metoder som bygger på uppvärmning av trävirke med eller utan tryckförändringar och med inerta gaser närvarande i en impregneringscylinder för att förhindra antändning av trävirket. Dessa metoder kan, om de blir framgångsrika, ej klassas som ordinära impregneringsprocesser.

Konsekvensutredning

Förändringar

Förslaget till föreskrift är en anpassning till de villkor som de flesta anläggningar redan har, om de erhållit nya tillstånd enligt miljöskyddslagen under de senaste åren. Således ställs inga helt nya krav på skyddsåtgärder i detta förslag.

I dag finns knappt 115 impregneringsanläggningar i Sverige. Omkring hälften av dessa saknar i dag tillstånd enligt miljöskyddslagen. En generell föreskrift kommer att innebära att dessa impregneringsanläggningar kommer att få sina, i dag i stort sett oreglerade verksamheter, reglerade enligt denna föreskrift. Detta kommer att innebära att miljöstandarden bland dessa verksamheter ökar betydligt. Investeringar i miljöåtgärder kommer att krävas, och alla utövare kommer inte att kunna bära detta ekonomiskt.

Ett antal av dessa, i huvudsak mindre verksamheter, kommer därför med stor säkerhet att slås ut genom föreskrifternas tillkomst. Under de senaste åren har antalet verksamheter minskat med mellan 5 och 10 om året. Uppskattningsvis skulle den siffran fördubblas det första året efter det att föreskrifterna genomförs för att därefter återta sin normala minskningstakt. Om 10 år har antagligen antalet impregneringsverk halverats, medan produktionen sannolikt samtidigt inte minskat. Detta gäller naturligtvis enbart under förutsättningen att inte andra regleringar minskar möjligheten för impregneringsanläggningarna att fortsätta med verksamheten.

Vid myndigheterna, (läs länsstyrelserna), kommer arbetet att innebära minskad arbetsbelastning i och med att prövningen inte blir så omfattande. Dock måste lokaliseringsfrågorna ägnas tid även i fortsättningen liksom också exempelvis bullerfrågorna, som inte föreslås regleras i föreskrifterna. Uppskattningsvis kan tiden för prövning totalt minska med 50 % per prövning. Antalet nyprövningar och omprövningar kan vara totalt ca 10 om året. Även tillsynsarbetet blir lättare genom föreskrifternas tillkomst, på grund av att myndigheterna får en bas som man kan utgå ifrån. Tidsbesparingen för tillsynen är dock svår att beräkna.

Problemanalys

Huvuddelen av impregneringsanläggningarna är i dag relativt moderna och sköts tämligen väl. Den dagliga verksamheten medför numera inte någon stor miljöstörande påverkan. Den huvudsakliga miljöpåverkan från impreg-

neringsbranschen härrör sig i huvudsak till 80-talet och tidigare. Dock finns det även vid nuvarande väl skötta anläggningar, med mycket stor säkerhet föroreningar i marken genom den normala hanteringen från den tidigare bedrivna verksamheten. Det finns även risk för att markförlagda lagertankar under lång tid kan ha läckt sitt innehåll till mark och grundvatten, utan att utövaren har kunnat notera något synligt utsläpp.

Vidare finns med stor säkerhet ett antal objekt som behöver saneras bland de nedlagda impregneringsanläggningarna. Sålunda utgör impregneringsanläggningar ca 12 % av efterbehandlingsobjekten i riskklass 1, och ca 10 % av efterbehandlingsobjekten i riskklass 2.

Dylika problem löses inte genom införandet av generella förskrifter. Det största problemet man löser genom generella förskrifter är att man får en uppstramning av de anläggningar som i dag inte har tillstånd.

Ett problem för tillsynsmyndigheterna har varit att antalet tillstånd enligt miljöskyddslagen inom branschen har varit lågt. Det är vanligt att den kommunala miljönämnden innan övertagande av tillsynen från länsstyrelsen gärna ser att verksamheten har tillstånd enligt miljöskyddslagen, så att man har en grund att stå på i sitt tillsynsarbete. Får man inte denna grund är man mycket försiktig i sina krav mot verksamhetsutövaren.

Även för länsstyrelserna är det lättare att arbeta med företag som har tillstånd, än med företag som saknar tillstånd. Tillsynsarbetet har hittills därför till viss del blivit lidande, eftersom antalet tillstånd inom branschen varit så lågt. Dessa föreskrifter kommer att i viss mån ersätta tillstånd för ett antal verksamheter, varför tillsynsarbetet generellt kommer att underlättas genom införandet av generella förskrifter.

Införandet av generella förskrifter innebär också att många impregneringsutövare kommer att behöva investera pengar i utrustning och fasta anläggningar för att uppfylla föreskrifterna. Det innebär kortsiktigt att vinsterna för branschen som helhet under en kort period minskar, men bör innebära en långsiktig uppgång för branschen som helhet, eftersom ett antal mindre ekonomiskt bärkraftiga utövare kommer att försvinna och möjligheten att ta nya marknadsandelar ökar hos de som återstår.

Genom den föreslagna undantagsregeln i föreskrifterna, kommer det att finnas en möjlighet för verksamhetsutövare att om särskilda skäl föreligger, vid prövning av verksamheten erhålla avsteg från föreskriftsbestämmelserna. Detta kan medföra att länsstyrelserna erhåller ett antal nya ansökningar om tillstånd enligt miljöskyddslagen, liksom även omprövningar.

Berörda samt kostnader

De som i huvudsak är berörda av dessa föreskrifter är naturligtvis de verksamhetsutövare som inte har tillstånd. År 1995 beräknades dessa vara

ca 65 st. Antalet är något mindre i dag. I övrigt torde det vara länsstyrelser och den kommunala nämnd som sköter tillsynen enligt miljöskyddslagen som är berörda. Övriga statliga myndigheter som Miljödomstol eller Kemikalieinspektionen torde beröras i mycket begränsad utsträckning. Inte heller några organisationer eller enskilda torde beröras av förändringen av en övergång till generella förskrifter.

Den maximala kostnaden för företagen uppskattas enligt följande mycket schabloniserade beräkning:

Antal anläggningar	Investeringskostnad per anläggning	Årlig kostnad per anläggning
5	3,0 Mkr	290 000 kr
20	1,5 Mkr	145 000 kr
70	0,8 Mkr	77 000 kr

Den årliga kostnaden är beräknad efter 15 års avskrivningstid samt 5 % realränta. Totala maximala investeringskostnaden är beräknad till ca 100 Mkr. Det verkliga beloppet är antagligen mycket mindre.

För länsstyrelserna kan vinsten uppskattas i antal dagar som intjänas genom mindre arbete med prövningar. Om det förekommer 10 prövningar per år totalt i Sverige med 10 arbetsdagar för varje ärende, och 50 % av dessa kan sparas, uppgår besparingen till 50 arbetsdagar totalt per år, vilket gör ungefär 2 dagar per länsstyrelse och år. Vinsten är alltså inte mätbar rent ekonomiskt.

För tillsynsarbetet vid länsstyrelser och miljönämnder på kommunerna kan arbetet antingen öka eller minska på grund av genomförandet av generella förskrifter, beroende på vilka ambitioner och resurser som finns på respektive myndighet. För detta arbete är det omöjligt att avgöra vinst eller förlust .

Vinsten utgörs istället av bättre miljö genom mindre påverkan på grund av utsläpp av impregneringsmedel till mark och vatten.

Beröringspunkter med EG-direktiv

Inom EU finns dels regler som reglerar utsläpp av vissa farliga ämnen, dels regler om användning av vissa farliga ämnen. Direktiv 76/464 om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen till gemenskapens vattenmiljö tar upp några av de ämnen som används inom ovanstående processer, t.ex. krom och fosforföroreningar. Direktivet med dotterdirektiv är införlivade i Sverige främst genom Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1995:7. Direktiv 76/769 om användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat med dotterdirektiv är implementerde främst genom Kemikalieinspektionens föreskrifter.

Det samma gäller direktivet (67/548) om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen, med ändringsdirektiv. De föreslagna generella

föreskrifterna anger försiktighetsmått för att undvika spill och utsläpp av de kemikalier som används i de olika processerna. De har inte till syfte att implementera något av ovanstående direktiv och anger enbart försiktighetsmått som skall iakttas utöver föreskrivna tillståndsvillkor eller i avsaknad av sådana.

Ett förslag till direktiv som reglerar utsläpp till luft från industri som använder organiska lösningsmedel, VOC, är under utarbetande inom EU. Enligt detta skall utsläppen av organiska lösningsmedel till atmosfären minska med 50 % till år 2010 för att minska markozonförekomsten. Direktivsförslaget får tillämpning på bl.a. träimpregneringsindustrin. Förslaget bör vara färdigt före utgången av 1997. Det kommer troligen att innehålla krav på tillstånd för alla nya verksamheter. Utsläppsgränsvärden kommer att anges, liksom krav på planer för att minska utsläppen av VOC i länderna. Möjligen kan mycket små anläggningar undantas från direktivets tillämpningsområde. De föreslagna föreskrifterna kommer att behöva kompletteras när direktivet är beslutat.

Synpunkter från bransch och tillsynsmyndigheter

Svenska Träskyddsföreningen har varit positiva i sitt bemötande av generella förskrifter. Överlag har man visat stort intresse för att genomföra detta, samtidigt som man varit medveten om att det kommer att innebära kostnader (enligt konsekvensbedömningen ovan) för företagen inom föreningen. Möjligen kan branschföreningens positiva ställningstagande bero på att man för ca ett år sedan övergick till att bli en renodlad medlemsorganisation från att tidigare ha varit en allomfattande branschorganisation, vilket innebär att det endast är de större och medelstora impregneringsföretagen som nu är medlemmar i branschföreningen.

Av de synpunkter som framförts från Svenska Träskyddsföreningen framgår att man tycker att det är bra att generella förskrifter genomförs. Anledningen är bland annat att det ger möjlighet till ett konsekvent förhållningssätt till företagen från myndigheternas sida vilket skulle ge konkurrensneutralitet. Man upplever inte att dagens tillståndsprövning helt och hållet fungerar på ett sådant sätt. Vidare kan alltså en utslagning av sämre anpassade verksamheter gynna de större, mer välanpassade och modernare impregneringsanläggningarna rent ekonomiskt. Det är också så, att man har upplevt att negativa tidningsartiklar rörande impregneringsverksamheten och dess miljöpåverkan har skadat branschen. Man har insett att branschen har en dålig miljöimage som måste förbättras.

Beträffande de faktiska förslagen till villkor har inte Träskyddsföreningen haft speciellt många specifika påpekanden. De flesta av dessa villkor är kända sedan tidigare i en eller annan form. En synpunkt som kommit fram är dock att bestämmelsen om tak över avrinningsplattan kommer att orsaka stora kostnader för verksamhetsutövarna. Det kan också rent praktiskt bli svårt att bygga tak på många platser. Just detta villkor är det villkor som

säkert kommer att orsaka de största kostnaderna. Även bestämmelsen om att bygga tak över lagret är kostsamt.

Beträffande synpunkter från övriga myndigheter har åtta länsstyrelser besvarat den remiss som skickats ut. Några har bara tillstyrkt själva principen med generella förskrifter utan att närmare motivera något, medan andra har haft synpunkter på enskilda villkor. En generell synpunkt har varit problemen med att pröva lokaliseringen med generella förskrifter. Synpunkterna som kommit fram angående lokaliseringen är desamma som Naturvårdsverket redogör för generellt. En detaljsynpunkt från länsstyrelserna som medfört ändringar i förslaget är villkoret om förvaring av miljöfarliga kemikalier och farligt avfall som tillkommit jämfört med det ursprungliga förslaget. Ingen länsstyrelse har uttryckt några negativa synpunkter mot att ta fram generella förskrifter för impregneringsverksamheter.

Förslag till föreskrift

Nedan redovisas förslaget till föreskrift för träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering. Verksamheten är prövnigspliktig. Förslaget överenstämmer huvudsakligen med förskriftsmodell tre som beskrivs i avsnittet om lokalisering av verksamheter, sid. 39.

Förordning om träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning är tillämplig på träskyddsbehandling för långvarigt träskydd genom tryck- eller vakuumimpregnering med impregneringsmedel.

2 § Bestämmelser om tillståndsplikt för träskyddsbehandling genom tryck- eller vakuumimpregnering finns i förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet.

3 § Föreskrifterna om försiktighetsmått i 4–23 §§ skall inte tillämpas på en verksamhet om strängare krav på försiktighetsmått meddelats genom villkor vid tillståndsprövning enligt miljöbalken (1998:000) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Av 24 kap. 1 § miljöbalken följer att föreskrifterna i denna förordning gäller utöver villkor som meddelats i tillståndsbeslut.

Försiktighetsmått avseende anläggningen m.m.

4 § Impregneringsanläggningen skall vara placerad under tak på en invallad platta av vattentät betong utan golvbrunnar. Invallningen skall, om utsläpp

till följd av haveri inträffar, ha kapacitet att ta emot hela volymen impregneringsvätska som förvaras inom impregneringsanläggningen.

Betongplattan skall vara utförd med fall så att spillvätska leds till en uppsamlingsbrunn eller en lagertank. Arbetsytorna skall vara försedda med gallergolv.

5 § Impregneringsanläggningen skall vara utformad med ett slutet system för kylvatten och tätningsvatten. Cylinderöppningen skall vara försedd med utsug.

6 § En lagertank skall vara försedd med överfyllnadsskydd och larmande nivåmätare.

7 § En lagertank som är nedsänkt i marken skall utföras av vattentät betong klädd med en tät folie och försedd med läckagevarnare.

Impregnering med vattenlösliga medel

8 § Tillblandningen av träskyddsmedel skall utföras i ett slutet system. Systemet skall vara försett med nivåmätare och en anordning för sköljning av emballage.

9 § Blandningstankar skall vara försedda med överfyllnads- och återsugningsskydd. Tankarna skall vara täckta. Tillvattenledning med högt tryck skall vara försedd med tryckreduceringsventil.

10 § Spill och dropp från avrinningsplatta, avrinningsspår, cylinderöppning och övriga delar av anläggningen, skall återföras till en uppsamlingsbrunn.

11 § Uppsamlingsbrunnen skall täckas med en gallerdurk och förses med pumpanordning. Vid återpumpning av uppsamlad vätska skall rening ske genom en filtertratt.

Försiktighetsmått avseende impregnerat virke m.m.

12 § Nyimpregnerat virke och andra trävaror skall förvaras på en avrinningsplatta tills det är droppfritt. För att underlätta avrinningen skall virket och trävarorna förvaras lutande.

Avrunnen vätska och spillvätska skall ledas till en uppsamlingsbrunn eller en lagertank.

13 § En avrinningsplatta som avses i 12 § skall vara

1. utförd av vattentät betong eller annat tätt material,
2. av sådan storlek och utförd så att den har utrymme för minst en dags produktion,
3. försedd med fall mot utkörningsspåret,
4. helt täckt av ett tak,
5. utförd så att ytvattentillrinning till plattan inte kan ske, och
6. försedd med gallergolv.

Om avrinningsplattan används vid temperatur understigande 0 °C skall den vara försedd med en värmeslinga i golvet.

14 § Vid temperatur understigande 0 °C får impregnering förekomma endast om virket kan torka i värme tills det är fixerat eller om virket kan lagras på avrinningsplattan tills vädret tillåter torkning.

Vid torkning i virkestork gäller samma krav på tät golvbeläggning och uppsamling av dropp som för torkning på avrinningsplatta.

15 § Lagring av virke impregnerat med vattenlösligt impregneringsmedel som innehåller koppar, krom och arsenik (CCA-medel) skall ske under tak. Lagring av virke impregenrat med annat impregneringsmedel skall ske under tak, presenning, skärmtak eller annat liknande skydd mot regn.

En lagerplats skall vara utförd så att ytvattentillrinning inte kan ske.

Impregnering med kreosot

16 § Kreosotångor från impregneringscylindern och vakuumpump skall samlas upp och förbrännas.

17 § Vid lossningsstationen för kreosot skall det finnas utrustning för att samla upp spill som uppstår mellan transporttank och kreosotcistern. Utrustningen skall vara så konstruerad att utsläpp av kreosot som kan inträffa till följd av olycka eller annan händelse vid lossningen inte når marken.

Impregnering med oljelösliga medel

18 § Ventilationsluft från torkning av impregnerat virke samt från anläggningens vakuumpump och från lucköppning skall avledas minst 3 meter över byggnadens högsta punkt. I ventilationssystemet skall plats beredas för anläggning för återvinning av avdunstat lösningsmedel.

Övrigt

19 § Kemiska produkter som används vid träskyddsbehandlingen skall förvaras på tätt, invallat underlag under tak. Förvaringsutrymmet skall vara låsbart.

Farligt avfall som uppkommit vid träskyddsbehandling skall vara tydligt märkt med avseende på innehåll. I avvaktan på borttransport skall farligt avfall förvaras på ett sådant sätt att det inte kan förorena mark- eller vattenområde. Transport och bortskaffande av farligt avfall skall ske enligt bestämmelserna i förordningen (1996:971) om farligt avfall.

20 § Om spill eller läckage uppkommer i hanteringen skall åtgärder vidtas för att på lämpligt sätt sanera skadan. Sågspån eller liknande material samt fixeringsmedel skall finnas tillgängligt för uppsugning och oskadliggörande av utsläpp.

21 § Vid platser där spill av olja eller andra kemiska produkter kan ske i den yttre miljön, skall absorptionsmedel hållas tillgängligt.

22 § Virke och andra trävaror som avses impregneras skall i största möjliga utsträckning bearbetas före impregnering, så att spill och kapbitar av impregnerat virke inte uppstår.

Spill och kapbitar från impregnerat virke får förbrännas endast i en förbränningsanläggning med effektiv stoftreduktion av rökgaserna.

Spill och kapbitar av virke som impregenerats med vattenlösliga impregneringsmedel får förbrännas endast i en förbränningsanläggning med effektiv stoftreduktion av rökgaserna och ett säkert omhändertagande av askan.

23 § Om haveri eller omfattande driftstörning i process- eller reningsutrustning inträffar skall processen avbrytas.

Undantag

24 § Tillståndsmyndigheten får vid prövningen av en verksamhets lokalisering och tillåtlighet göra avsteg från bestämmelserna i denna förordning om det föreligger särskilda skäl.

Tillsyn

25 § Bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av denna förordning finns i 26 kap. miljöbalken.

Ansvar

26 § Bestämmelser om ansvar vid överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 8 § miljöbalken (1998:000).

Bestämmelser om förverkande på grund av överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 12 § andra stycket miljöbalken (1998:000).

Överklagande

27 § Bestämmelser om överklagande av beslut enligt denna förordning finns i 19 kap. miljöbalken (1998:000).

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

2. För verksamhet enligt denna förordning som påbörjats före den 1 januari 1999 skall förordningen tillämpas från och med den 1 januari 2000.

3. En tillståndsmyndighet får för verksamheter som avses i 2 p medge undantag från bestämmelser i denna förordning om det föreligger särskilda skäl.

Oorganisk ytbehandling genom järnfosfatering

Beskrivning av branschen

Ytbehandling är tillståndspliktig och branschen består av drygt 700 företag i Sverige. Branschen är uppdelad på flera olika typer av processer som skiljer sig mycket från varandra, men det finns delprocesser, som är lika för alla, där generella föreskrifter skulle kunna ge miljövinst och medföra resursbesparing även om behov av viss individuell prövning återstår. För oorganisk ytbehandling ges Allmäna råd "Organisk ytbehandling" (Naturvårdsverket AR 97:5) ut inom kort med rekommendationer.

Naturvårdsverket har valt ut en enskild process, järnfosfatering, som är lämplig för föreskrift. Järnfosfatering är lämplig därför att det är en vanlig och relativt enkel process och som ökar i användning, bl.a. genom övergång från TRI-avfettning. Avloppsvattnet från järnfosfatering innehåller normalt inga andra metaller än järn. På grund av detta har även processen föreslagits bli anmälningspliktig i stället för tillståndpliktig.

Järnfosfatering är en ytbehandlingsmetod som vanligen används som förbehandling före målning; dels avfettar den en stålyta och dels lämnar den ett järnfosfatskikt, som ger god vidhäftning för ett efterföljande lackskikt.

Järnfosfatering utförs normalt i ett eller två processbad (pH 3–5), följt av sköljning och eventuellt passivering. Liksom för övriga ytbehandlingsprocesser är det vid järnfosfatering främst vattenförbrukningen som bör regleras. Givetvis spelar även här anläggningens ålder och utförande, samt tillgängligt utrymme, en stor roll för möjligheterna att reducera vattenförbrukningen och eventuellt recirkulera sköljvattnet. Flera järnfosfateringsanläggningar i Sverige är helt avloppsfria.

Konsekvenser av förordningen

Det finns omkring 100 järnfosfateringsanläggningar i Sverige i dag. Enligt Naturvårdsverkets förslag till ny lista för prövningspliktiga verksamheter föreslås järnfosfatering att bli anmälningspliktig. 74 av de ca 100 anläggningarna utför enbart järnfosfatering som förbehandling före lackering. Resterande 26 har även andra ytbehandlingsprocesser vilket medför att de fortfarande kommer att vara tillståndspliktiga (även järnfosfateringsdelen).

Eventuellt kan det finnas ytterligare ett antal järnfosfateringsanläggningar, som döljs under t.ex. benämningen "sur avfettning".

PARCOM-rekommendationer för ytbehandlingsbranschen finns från 1992. Dessa gäller för nya anläggningar från 1994 och för befintliga anläggningar från 1999. Även med generella föreskrifter blir det svårt för Sverige att uppfylla våra åtaganden enligt konventionen till 1999, utan är det helt omöjligt.

Nedan görs en ekonomisk bedömning av konsekvenserna av föreslagna försiktighetsmått paragraf för paragraf.

9 §

Behandlar frågan om sköljvattenförbrukning. Av de 100 järnfosfateringsanläggningarna har 34 angivit att de ej har utsläpp av avloppsvatten (avloppsfria). Av de 66 anläggningar som har vattenutsläpp beräknas 40–50 behöva införa åtgärder för att minska vattenförbrukningen enligt kraven i 9 §.

Åtgärder som medför kostnader kan vara följande:

- Ytterligare sköljkar, ledningsdragning pumpar, nivåvakter, dys- eller spolramper samt utrustning för flödesstyrning.
- Kostnaderna för att uppfylla kravet på vattenförbrukning för en medelanläggning, både när det gäller storlek och befintlig utrustning, beräknas till ca 100 000 kronor. (40–50 anläggningar)

10 §

Behandlar frågan om minskad badbytesfrekvens genom åtgärder för förlängd livslängd för processbad, t.ex. filtrering, jonbyte, indunstning.

Åtgärder för att minska badbytesfrekvensen kan vara: från t.ex. en enkel form av mekaniskt filter, kostnad ca. 30 000 kronor, till ett ultrafilter som kan kosta upp till 200 000 kronor för en medelanläggning. Uppskattningsvis berör detta 75 anläggningar.

11 §

Behandlar frågan om intern rening av processbad. Se 14 § nedan.

12 §

Behandlar frågan om invallning. Kostnad för invallning är mycket svår att bedöma, det beror i hög grad på anläggningens utförande, planering och skick. Rekommendation om invallning har funnits sedan 1985 och det känns så självklart att det skall finnas att det är svårt att se det som en ytterligare kostnad, även om det naturligtvis alltid finns anläggningar som blir tvungna att nu göra något åt det. Uppskattad kostnad från ca 20 000 kronor per anläggning för ungefär 20 anläggningar.

13 §

Behandlar frågan om lagring av råvaror, kemikalier, m.m. Se 14 § nedan.

14 §

Lagring av farligt avfall. De frågor som avses i 11, 13 och 14 §§ bör i första hand kunna hanteras genom ändrade rutiner och i andra hand genom ombyggnad eller ny utrustning.

Sammantaget skulle kostnader för hela branschen ligga i storleksordningen 10 MKr.

Beröringspunkter med EG-direktiv

De kemikalier som används i denna process är främst natriumfosfater, tensider, fosforsyra och krom. Som restprodukt uppstår järnfosfatslam, oljor och fetter från de behandlade ytorna. Några av dessa ämnen finns, liksom beträffande träskyddsbehandlingar, upptagna i EUs kemikaliedirektiv.

Direktivet (96/61) om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC) anger bl.a. att medlemsstaterna skall tillståndspröva mer omfattande industriell verksamhet. Detta innefattar bl.a. anläggningar som är avsedda för ytbehandling av material och som använder organiska lösningsmedel för t.ex. bestrykning eller impregnering om anläggningen använder mer än 150 kg lösningsmedel per timme eller mer än 200 ton per år. Genom tillstånden skall man tillförsäkra att anläggningarna drivs i enlighet med direktivets krav. T.ex. skall bästa tillgängliga teknik användas. Med detta avses det effektivaste och mest avancerade stadium vad gäller utvecklingen av verksamheten och tillverkningsmetoderna med syfte att hindra och minska utsläpp och påverkan på miljön. Med tillgänglig avses sådan teknik som är så utvecklad att den kan tillämpas inom den berörda industribranchen på ett ekonomiskt och tekniskt genomförbart sätt.

Direktivet anses vara infört genom miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen och den kommande miljöbalken med följdlagstiftning. De föreslagna föreskrifterna anger endast försiktighetsmått utöver vad som föreskrivs i tillståndsvillkor och borde därmed inte kunna kollidera med direktivet.

Förslag till föreskrift

Nedan redovisas förslaget till föreskrift för ytbehandling genom järnfosfatering. Verksamheten är föreslagen att bli anmälningspliktig i den nya klassificeringslistan, regeringsuppdrag 19. Förslaget till föreskrift överenstämmer huvudsakligen med förskriftsmodell två som beskrivs i avsnittet om lokalisering av en verksamhet, sid. 39.

Förordning om ytbehandling genom järnfosfatering

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning är tillämplig på oorganisk ytbehandling genom järnfosfatering.

2 § Bestämmelser om anmälningsplikt för ytbehandling genom järnfosfatering finns i förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet.

3 § Föreskrifterna om lokalisering i 5–8 §§ är inte tillämpliga på verksamhet som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken (1998:000) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Föreskrifterna om försiktighetsmått i 9–14 §§ skall inte tillämpas på en verksamhet om strängare krav på försiktighetsmått meddelats genom villkor vid tillståndsprövning enligt miljöbalken (1998:000) eller miljöskyddslagen (1969:387).

Av 24 kap. 1 § miljöbalken (1998:000) följer att dessa föreskrifter gäller utöver villkor som meddelats i tillståndsbeslut.

Definitioner

4 § Med järnfosfatering avses i denna förordning en ytbehandlingsmetod som lämnar ett järnfosfatskikt på en stålyta.

Anmälan om lokalisering

5 § Den som avser att bedriva oorganisk ytbehandling genom järnfosfatering skall senast två månader innan verksamheten påbörjas, göra anmälan till tillsynsmyndigheten.

Bestämmelser om en anmälans innehåll och om anmälningsförfarandet finns i förordningen (1998:001) om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet.

Tillsynsmyndighetens prövning av verksamhetens lokalisering

6 § Tillsynsmyndigheten skall pröva om i anmälan föreslagen lokalisering kan godtas med hänsyn till de mål som anges i 1 kap. 1 § miljöbalken (1998:000) och de krav på försiktighetsmått som anges i 9–14 §§.

Vid prövningen av lokaliseringen skall de grundläggande bestämmelser om val av plats för verksamhet som finns i 2 kap. 4 § miljöbalken (1998:000) och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken (1998:000) tillämpas.

En verksamhet får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser. En verksamhet får inte anläggas eller bedrivas så att den strider mot bestämmelser som gäller om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde.

7 § Oorganisk ytbehandling genom järnfosfatering får inte bedrivas närmare bostadsbebyggelse eller annan bebyggelse där människor vistas stadigvarande än 200 meter.

8 § Om den föreslagna platsen kan godtas skall tillsynsmyndigheten i beslut godkänna den och underätta den som gjort anmälan om sitt beslut. Myndigheten skall därvid erinra om de krav på skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som anges i 9–14 §§.

Om den föreslagna platsen inte kan godtas skall tillsynsmyndigheten underrätta den som gjort anmälan om att verksamheten inte får bedrivas på den platsen.

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (1998:000) kan tillsynsmyndigheten meddela föreläggande om de ytterligare försiktighetsmått som kan behövas.

Skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått

9 § Sköljvattenutsläpp från järnfosfatering får inte överstiga 10 liter per kvadratmeter fosfaterad yta. Vid järnfosfatering av smågods får sköljvattenutsläppen inte överstiga 15 liter per kvadratmeter fosfaterad yta.

10 § För att förlänga livslängden för fosfateringsbad och för att minska behovet av badbyte skall behövliga åtgärder vidtas.

11 § Intern rening av bad genom indosering i sköljvattenreningen får inte ske.

12 § Process- och sköljkar skall vara invallade så att badlösningar vid spill eller haverier kan samlas upp. En invallning skall ha kapacitet att ta emot det största badets hela volym.

13 § Torra kemiska produkter som avses användas i verksamheten samt torrt avfall i avvaktan på bortforsling, skall förvaras under tak.

Flytande kemiska produkter som avses användas i verksamheten samt flytande avfall i avvaktan på bortforsling skall förvaras på invallad yta under tak.

14 § En invallning som avses i 12 och 13 §§ skall vara tät och utförd så att spill och läckage inte kan tillföras avloppsnät eller mark- eller vattenområde.

15 § Farligt avfall som uppkommer i samband med järnfosfatering får lagras högst ett år på den plats där verksamheten bedrivs.

Undantag m.m.

16 § Tillsynsmyndigheten får göra avsteg från 7 § om det föreligger särskilda skäl.

Tillsyn

17 § Bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av denna förordning finns i 26 kap. miljöbalken (1998:000).

Ansvar

18 § Bestämmelser om ansvar vid överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 8 § miljöbalken (1998:000).

Bestämmelser om förverkande på grund av överträdelse av denna förordning finns i 29 kap. 12 § andra stycket miljöbalken (1998:000).

Överklagande

19 § Bestämmelser om överklagande av beslut enligt denna förordning finns i 19 kap. miljöbalken (1998:000).

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.
2. För järnfosfateringsverksamhet som vid ikraftträdandet av denna förordning har tillstånd skall 9 14 §§ tillämpas från och med den 1 januari 2000.

Prioritering av föreskriftsobjekt

I detta kapitel redovisas hur Naturvårdsverket gått tillväga för att ta fram en prioriteringslista på verksamheter lämpliga för generella föreskrifter.

Arbetet har begränsats till framtida tänkbara föreskriftsobjekt, huvudsakligen inom Naturvårdsverkets ansvarsområde. En avgränsning har gjorts mot sådana verksamheter där föreskrifter redan finns eller är på gång att arbetas fram. Eventuella EG-direktiv som kräver implementering har inte behandlats i uppdraget

I följande avsnitt beskrivs hur prioriteringsarbetet genomförts, resultatet samt en jämförelse med de svar som erhölls via den enkät Naturvårdsverket skickade ut i samband med uppdraget.

Prioriteringsförfarande

För att en verksamhet skall vara lämplig för generella föreskrifter finns en del kriterier som bör vara uppfyllda. Exempel på sådana kriterier är: branschen eller verksamheten är enhetlig: relativt många verksamheter: tekniken är mogen. Naturvårdsverket valde att sammanställa en lista med vägledande frågor för urval av lämpliga verksamheter. Frågorna är sammanställda nedan.

Vägledande frågor för urval av lämpliga föreskriftsobjekt.

För att göra en bedömning av en verksamhets lämplighet för föreskrift skulle följande frågor behöva besvaras.

- Antal anläggningar?
- Är branschen enhetlig?
- Är branschen mogen eller pågår mycket när det gäller metoder, kemikalieanvändning eller åtgärdsmöjligheter?

- Finns väldefinierade metoder att begränsa påverkan kort sagt finns teknik?
- Finns aktuell vägledning t.ex. AR eller branschfaktablad? Är detta ett motiv för eller emot generella förskrifter?
- Finns eller kommer EG-direktiv som påverkar eventuella generella förskrifter?
- Finns överenskommelse i internationell konvention som behöver omsättas i föreskrift?
- Går det att ställa upp mätbara/kontrollerbara villkor?
- Hur hanteras lokaliseringsfrågan?
- Finns behov av generella förskrifter för att konkretisera och fylla ut lagtexterna?
- Finns det andra hinder av teknisk eller juridisk karaktär?
- Miljömässigt motiverat? Miljövinst? Typ av miljöpåverkan? Miljöhot?
- Administrativt motiverat dvs. finns det någon resursvinst att göra (t.ex. hur många saknar tillstånd)?
- Hur stora resurser behövs för framtagande, tillsyn och dispenser av föreskrifter jämfört med individuell prövning och tillsyn (och ev AR) för branschen/verksamheten? Hit hör diskussionen om potentialen när det gäller ytterligare utrymme för åtgärder dvs. återstår det något att göra både miljömässigt och administrativt.
- Finns det avvikare (stora, många)? Är det då vettigt med generella förskrifter?

Genomgång av tänkbara föreskriftsobjekt

De olika sakenheterna inom Naturvårdsverket besvarade de vägledande frågorna i beskrivande form för sina respektive verksamheter. Materialet som erhölls från genomgången finns redovisat i bilaga 1. En arbetsgrupp på Naturvårdsverket, med representanter från olika sakenheter, prioriterade sedan utifrån materialet verksamheterna i tre grupper.

1.Lämpliga för föreskrifter
2.Eventuellt lämpliga
3.Ej lämpliga för närvarande

I grupp 1 ingår de verksamheter som är homogena, relativt många och där tekniken är mogen dvs. tekniken kommer inte att förändras i någon större utsträckning den närmaste tiden.

I grupp 2 ingår verksamheter för vilka viss tveksamhet finns till generella föreskrifter eller där tekniken inte är fullt så mogen. Tveksamheten kan också bero på att ett Allmänt råd eller EG-direktiv planeras. Vissa av dessa branscher kommer sannolikt att så småningom vara mogna för föreskrifter.

I grupp 3 ingår verksamheter där det endast finns ett fåtal anläggningar och/eller som är mycket heterogena och därmed inte lämpliga för föreskrifter inom den närmaste framtiden.

Resultat

Prioriteringsarbetet resulterade i att Naturvårdsverket, förutom de tre verksamheter som beskrivits i föregående kapitel, föreslår följande verksamheter som lämpliga för generella föreskrifter, dvs. grupp 1:

- Bilverkstäder
- Deponier
- Enskilda avlopp
- Fordonstvätt
- Husbehovstäkt
- Krematorier
- Lagringskapacitet för stallgödsel
- Skyddsdikning
- Småskalig vedeldning
- Tandläkarverksamhet
- Växthus
- Ytbehandling (förutom järnfosfatering)

Hela prioriteringslistan med grupp 2 och 3 finns i bilaga 1. Där finns också bakgrundsmaterialet till grupp 1, dvs. beskrivningarna och motiven till föreskrift för respektive verksamhet, förutom husbehovstäkt som återfinns i bilaga 3. Listan har inte varit på remiss utan bygger på sakkunniga handläggares kunskaper om verksamheterna. Viss hänsyn har tagits till de önskemål som framfördes via den enkät som Naturvårdsverket skickade ut med anledning av uppdraget. Prioriteringslistan får ses som ett levande dokument, som behöver kompletteras och uppdateras.

Jämförelse med enkätsvar

Naturvårdsverket skickade ut en enkät till berörda myndigheter och organisationer i samband med uppdraget. Svaren på enkäten finns redovisade i sin helhet i bilaga 2. I enkäten ställdes en fråga där ett antal verksamheter räknades upp. De tillfrågade bads att prioritera och lägga till verksamheter, samt gärna motivera sina svar. Svaren på denna fråga har sammanställts i tabellen på nästa sida.

Skalan i tabellen har konstruerats i efterhand och prioriteringarna graderats enligt följande:

+	Lämplig för föreskrifter
(+)	Del av verksamheten lämplig för föreskrifter
?	Tänkbar/tveksam till föreskrift
–	Ej lämplig för föreskrift

Prioritering av verksamheter

Verksamhet	+	(+)	?	–
bilverkstäder	25			
deponier	9	4		9
fordonstvätt	26			
icke prövningspliktig husbehovstäkt	15	1	3	2
krematorier	17		2	
tandläkarverksamhet	25			
skyddsdikning	13		3	2
kemtvätt	22			
silverutsläpp från grafiska branschen/ fotografisk verksamhet	17		2	2
användning (hantering) i skogsbruket av skogsmaskiner, grävmaskiner och andra maskiner	15		4	
sågverk samt snickeri/hyvleri	11	3		4
dikesrensning	12	3	2	2
anläggande av skogsbilväg	10		5	3

Kommentarer till tabellen

Trots att skalan i tabellen konstruerats i efterhand blir bilden ändå ganska entydig. Av de 38 som svarat på enkäten ansåg fler än 20 stycken att följande verksamheter är lämpliga för föreskrifter:

- bilverkstäder
- fordonstvätt
- tandläkarverksamhet
- kemtvätt

Avfallsdeponier anses av några instanser inte som lämpliga för föreskrifter därför att de är mycket individuella beroende dels på de avfallstyper som läggs upp och dels på lokaliseringen som ofta är viktig även med hänsyn till landskapsbilden. Andra ansåg att generella föreskrifter skulle kunna lämpa sig väl för deponier, några att generella föreskrifter skulle lämpa sig åtminstone för delar av verksamheten.

Motiveringen till varför sågverk är mindre lämpliga är ungefär densamma som för avfallsdeponier dvs. att de är mycket olika och att lokaliseringen har stor betydelse.

När det gäller silverutsläpp från grafiska branschen/fotografisk verksamhet anser några att hela branschen bör kunna täckas av en föreskrift.

Flera av de tillfrågade är tveksamma till behovet av föreskrifter för gruppen dikesrensning, skyddsdikning, anläggande av skogsbilväg, hantering av skogsmaskiner i skogsbruket och icke prövningspliktig husbehovstäkt. De anser då att i många fall bör de allmänna aktsamhetsreglerna kunna räcka. Andra är tveksamma till denna grupp därför att det är en fördel om föreskrifter riktas till verksamheter av en mer kontinuerligt pågående karak-

tär och av detta skäl är t.ex. husbehovstäkter och dikesrensning mindre lämpade för generella föreskrifter.

En jämförelse med Naturvårdsverkets prioriteringsarbete visar att önskemålen i stort överensstämmer. Kemtvättar har Naturvårdsverket placerat i grupp 2, eventuellt lämpliga för föreskrifter, delvis därför att man vill invänta EGs VOC-direktiv. Förutom kemtvättar harNaturvårdsverket i grupp 2 även placerat silverutsläpp från grafisk/fotografisk verksamhet, användning i skogsbruket av skogsmaskiner m.m., sågverk, dikesrensning och anläggande av skogsbilväg.

Faktorer som bör beaktas

Vid utfärdandet av generella föreskrifter är det olika faktorer som bör beaktas. En av de svårare frågorna är hur lokaliseringen bör regleras. Denna fråga behandlas i kapitlets första avsnitt. Naturvårdsverket ger där också förslag på modeller som i första hand bör användas i föreskriftsarbetet. I det andra avsnittet kommenteras kortfattat andra faktorer som är viktiga att ha i åtanke vid utfärdandet av föreskrifter, bland dessa kan nämnas EG-direktiv och tillsyn.

Generella föreskrifter och verksamheters lokalisering

En verksamhets lokalisering är av central betydelse vid bedömningen av dess tillåtlighet. När man överväger att införa generella föreskrifter avseende försiktighetsmått för vissa slag av miljöfarliga verksamheter finns det anledning att särskilt överväga hur lokaliseringsfrågan skall hanteras. Om generella föreskrifter skall bli ett bra alternativ till individuell prövning är det mycket viktigt att betydelsen av denna fråga inte underskattas eller försummas.

Det finns huvudsakligen tre olika modeller. Den första modellen innebär att lokaliseringsbedömningen görs av verksamhetsutövaren. Modellen skulle främst komma i fråga för sådana verksamheter som har tämligen begränsad inverkan på omgivningen, t.ex. om verksamheten inte medför allvarliga bullerstörningar eller utsläpp av luktande ämnen inte förekommer.

Den första modellen är främst tänkt för verksamheter som inte är förprövningspliktiga, s.k. U-verksamheter.

En andra modell kan innebära en regel om krav på anmälan till tillsynsmyndigheten. Tanken är att tillsynsmyndigheten skall bedöma om en före-

slagen plats för en verksamhet är godtagbar från hälso- och miljösynpunkt mot bakgrund av de generella föreskrifterna om försiktighetmått.

Tillsynsmyndighetens prövning skall mynna ut i ett ställningstagande avseende platsens lämplighet och tillåtligheten allmänt sett. Myndigheten skall sedan fatta beslut i ärendet. Fördelen med denna modell är att lokaliseringen verkligen blir bedömd samtidigt som myndigheten inte behöver lägga ned tid på att överväga och utforma krav på skyddsåtgärder.

Den andra modellen bedöms vara lämplig för anmälningspliktiga verksamheter, s.k. C-verksamheter. Modellen bör inte tillämpas på U-verksamheter eftersom den förutsätter ett anmälningsförfarande. Att införa ett särskilt anmälningsförfarande för vissa U-verksamheter torde inte vara lämpligt.

En tredje modell bör kunna användas i de fall då verksamheten skall tillståndsprövas. Man kan då tänka sig att generella föreskrifter om försiktighetsmått skall vara komplement till de villkor som meddelas vid tillståndsprövning. Här avses en form av prövning som finns i dag och som kommer att finnas kvar när miljöbalken trätt i kraft. Det finns redan i dag myndighetsföreskrifter som styr eller kompletterar tillståndsmyndighetens beslut.

Utgångspunkten är att verksamheten finns upptagen i bilagan som en A- eller B-verksamhet (tillståndspliktig verksamhet enligt bilagan till miljöskyddsförordningen eller motsvarande förordning enligt miljöbalken). I bilagan bör det göras någon form av markering som anger att det för den aktuella verksamheten har meddelats särskilda generella föreskrifter om försiktighetsmått.

Här blir det alltså en kombination av generella föreskrifter och individuella vilkor. Om en vissa fråga är reglerad i föreskrift bör prövningsmyndigheten inte meddela villkor för samma fråga, om det inte finns starka miljömässiga skäl att meddela hårdare villkor eller komplettera föreskriften.

Sammanfattningsvis anser Naturvårdsverket att modell ett i vissa fall kan tillämpas på U-verksamheter, modell två i första hand bör tillämpas på C-verksamheter och att modell tre bör tillämpas på A- och B-verksamheter.

EG-direktiv, tillsyn, m.m.

Förutom frågan om verksamheters lokalisering finns det andra faktorer som bör beaktas vid utfärdande av generella föreskrifter. Det gäller framför allt EG-direktiv men även t.ex. tillsyn och dispenser. Nedan kommenteras dessa kortfattat.

Direktiv i EG-lagstiftningen och generella föreskrifter

Vid utfärdande av generella föreskrifter behöver EG-lagstiftningen beaktas. Detta gäller framför allt när föreskrifterna har till syfte att helt eller delvis implementera EG-direktiv. Även i de fall föreskrifterna rör förhållanden som inte direkt regleras i EG-rätten bör man kontrollera att föreskrifterna inte i något avseende kolliderar med denna.

Det finns inte inom EU några bestämmelser som direkt överensstämmer med någon av de föreslagna generella föreskrifterna. På grund av EG-rättens företräde framför nationell lagstiftning skall svenska föreskrifter som strider mot EG-rätten inte tillämpas. I kapitlet om förslag till föreskrifter redovisas några EG-direktiv som har beröringspunkter med de föreslagna föreskrifterna.

Standarder

Förutom EG-direktiv kan det finnas både nationella, euoropeiska och andra internationella standarder som bör beaktas vid utfärdandet av en föreskrift.

Relationen tillstånd och föreskrift

Generella föreskrifter enligt 9 kap. 5 § miljöbalken (lagrådsremissen) är minimiföreskrifter. Det innebär att om man prövar en verksamhet kan man ställa strängare villkor än föreskriften. Däremot kan man inte mildra kraven i en föreskrift, dvs. om villkoren i tillståndet är mildare än kraven i föreskriften gäller föreskriften. Detta kan illustreras på följande sätt:

Tidpunkt för tillstånd	Strängare krav i generell föreskrift	Mildare krav i generell föreskrift
Tillstånd före föreskrift	G	T
Tillstånd efter föreskrift	G	T

G = Generell föreskrift gäller
T = Tillstånd gäller

I Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter har i några fall föreslagits att tillståndsmyndigheten i samband med prövning skall kunna göra avsteg från bestämmelserna i föreskriften om det finns särskilda skäl. Detta innebär naturligtvis att tillståndmyndigheten kan mildra kraven i förskriften.

Dispenser

Det kan behövas möjlighet att meddela undantag från föreskriften. I lagrådsremissen på sidan 320 pekas det på att sådant arbete kan vara tids- och resurskrävande. Frågan är vem som skall ha möjlighet att meddela sådan dispens. En myndighet som meddelat en föreskrift kan själv ta in en möjlighet att för sig själv meddela undantag från föreskriften. Miljöbalksutredningen pekar på möjligheten att länsstyrelsen skall få besluta om dispens. I den mån central myndighet meddelar föreskrift torde det krävas lagstöd för att länsstyrelsen skall kunna meddela dispens.

Tillsyn

När man skriver generella föreskrifter och lagar bör man alltid sätta sig in tillsynsmyndighetens roll. För att ge stöd i deras arbete kan Allmänna råd ges ut samtidigt med en föreskrift. På detta sätt arbetar bland andra Sprängämnesinspektionen och Arbetarsskyddstyrelsen. Naturvårdsverket anser att det skulle vara en fördel om generella föreskrifter för miljöfarlig verksamhet kopplades ihop med Allmänna råd. Det skulle på många sätt underlätta för tillsynsmyndigheten. En annan fördel med detta skulle vara att informationen om att en ny föreskrift kommer ut också skulle underlättas. Det kan annars i vissa fall vara svårt att nå ut med att en ny föreskrift finns.

I konsekvensutredningen bör ett avsnitt ta upp konsekvenserna för tillsynsmyndigheterna.

Detaljkrav kontra funktionskrav

Det finns två principiellt skilda sätt att utforma föreskriftskrav, nämligen detaljkrav och funktionskrav.

Ett detaljkrav talar på ett entydigt sätt om hur något skall vara. En fördel är att den till vilken kravet riktas exakt vet vad som gäller och lätt kan förvissa sig om att han följer kravet eller inte. En annan fördel är att tillsynsmyndigheten med lätthet kan kontrollera efterlevnaden. Detaljkrav passar bra för till exempel krav om att en verksamhet inte får påbörjas utan tillstånd eller att anmälan gjorts eller att viss redovisning skall lämnas in före visst datum. Däremot passar det mindre bra när man kan tänka sig flera likvärdiga tillvägagångssätt för att uppnå ett visst syfte.

Ett funktionskrav tar fasta på *vad* som skall åstadkommas utan att föreskriva *hur* det skall åstadkommas. Funktionskrav passar bra när det gäller t.ex. försiktighetsmått där det vanligen finns flera olika tekniska sätt som alla uppfyller en tänkt kravnivå. Här måste emellertid den som skall följa kravet själv ta på sig ansvaret för att klara ut hur han skall bete sig. Även tillsynsmyndigheten måste bereda sig på att ta ställning till om en åtgärd kan anses uppfylla kravnivån eller inte.

Miljösanktionsavgifter

Vid utfärdande av föreskrifter bör man i möjligaste mån ha i åtanke att föreskrivna krav på skyddsåtgärder skall vara entydiga och enkla att kontrollera. Om detta är uppfyllt är det också möjligt att koppla kravet till en miljösanktionsavgift. Det kan innebära att en tillsynsmyndighet som konstaterar att reglerna inte följs, kan besluta om att påföra företaget en miljösanktionsavgift. I regeringsuppdraget som rör miljösanktionsavgifter föreslås t.ex. när det gäller träskyddsbehandling följande avgifter vid överträdelse:

Överträdelse	Taxekonstruktion
- åsidosatt kravet på att impregneringsanläggningskall vara placerad under tak och eller på en tät invallad betongplatta utan golvbrunnar (§4).	10.000 kr
- åsidosatt kravet på att ventialtionsluft från torkning av impregnerat virke, från anläggningens vakuumpump eller från lucköppning skall avledas minst tre meter över byggnadens högsta punkt (3§)	10.000 kr

Sammanfattningsvis kan konstateras att miljösanktionsavgifter är lämpliga att använda i samband med överträdelse av generella föreskrifter.

Ny prövningslista

Inom ramen för regeringsuppdraget "Miljöfarlig verksamhet – prövning och klassificering" har ett antal verksamheter identifierats som skulle lämpa sig för generella föreskrifter. En del av förslagen sammanfaller med dem som ingår i prioriteringsgrupp 1, lämpliga för föreskrifter och det gäller:

- bilverkstäder
- enskilda avlopp
- fordonstvätt
- tandläkarverksamhet
- växthus

Övriga verksamheter som framkom inom ramen för ovanstående uppdrag har placerats i prioriteringsgrupp 2 och det gäller:

- bageri
- fabrik för färdiglagad mat
- jordbruk
- mindre grafiker
- motorbanor
- olika typer av avfallsanläggningar
- reparationslackering av bilar
- skjutbanor

- sågverk
- tvätterier
- vattenverk

45

Erfarenheter

Som alltid är det först när man konkret sätter igång att arbeta med något som de verkliga problemen kommer i dagen. Trots att Naturvårdsverket på förhand försökt välja ut branscher där det skulle vara möjligt att ställa upp konkreta krav, visade det sig ändå vara svårt. Till en början blev kraven mycket allmängiltiga och svåra att kontrollera. Det gällde särskilt för oorganisk ytbehandling. Det arbetet ledde också så småningom till att Naturvårdsvereket begränsade sig till en delverksamhet, järnfosfatering, för att mer konkreta krav skulle kunna ställas.

En annan svårighet har varit hur lokaliseringen bör styras beroende på hur verksamheten regleras; om den är tillståndpliktig eller anmälningspliktig eller ingetdera.

Under arbetets gång har det också uppdagats vikten av samordning både internt och externt. Internt inom den myndighet som utfärdar eller tar fram föreskrifter, i detta fall Naturvårdsverket, är det viktigt att arbetet samordnas dels med revidering av befintliga föreskrifter, dels med utgivningen av föreskrifter som krävs för implementeringen av vissa EG-direktiv, dels med utgivning av Allmänna råd. Externt krävs samordning framför allt med andra myndigheters utgivning av föreskrifter, standarder och andra normgivande skrifter.

En annan mycket viktig del i föreskriftsarbetet är kontakterna med berörda parter. Denna process är tidskrävande och det är nödvändigt att berörda ges goda möjligheter att yttra sig.

De externa kontakterna Naturvårdsverket har haft – med både myndigheter och branschorganisationer – under arbetets gång har till övervägande del varit positiva till generella föreskrifter. Detta intryck förstärks av svaren på enkäten som skickades ut i samband med uppdraget, där huvuddelen av de tillfrågade är positiva. Meningarna är dock delade om det är mest lämpligt med föreskrifter för hela verksamheter, ämnesföreskrifter eller bådadera. Likaså finns det delade meningar om hur regleringen av lokaliseringen kan och bör lösas.

Exempel på kommentarer som återkommer i svaren:

- Viktigt att föreskrifterna inte får konserverande effekt.
- Möjligheten till uppdatering måste vara god.
- Allmänna Råd är ett bra alternativ till föreskrift.
- Tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att ställa både strängare och mildare krav.
- Generella föreskrifter likformas över landet och gör åtgärder konkurrensneutrala.

Den slutsats Naturvårdsverket drar av denna utredning är att det är möjligt att ta fram generella föreskrifter och att det kan bli ett bra verktyg i miljövårdsarbetet. Processen är arbetskrävande och behöver en viss mognadsperiod. I detta uppdrag har det framför allt saknats tid till ett gediget förankringsarbete, som är nödvändigt för att föreskriften skall bli så bra som möjligt. De som skall använda föreskriften i sitt dagliga arbete behöver god tid på sig att sätta sig in frågorna. Om inte de som är berörda av föreskriften får tillräckligt med möjligheter att ge sina synpunkter, är risken stor att föreskriften mycket snart måste revideras.

Bilaga 1

Genomgång av verksamheter

I denna bilaga finns prioriteringslistan och beskrivningaran av de verksamheter som finns i grupp 1, lämpliga för föreskrifter. Underlaget till de andra två grupperna finns på Naturvårdsverket som arbetsmaterial. Listan har inte varit på remiss utan bygger på sakkunniga handläggares kunskaper om verksamheterna. Viss hänsyn har tagits till de önskemål som framfördes via den enkät som Naturvårdsverket skickade ut med anledning av uppdraget.

Genomgången av verksamheter är inte heltäckande. Som tidigare redovisats har befintliga föreskrifter och föreskrifter som krävs för implementering av EG-direktiv inte behandlats. Prioriteringslistan får ses som ett levande dokument som behöver kompletteras och uppdateras.

De flesta av de genomgångna verksamheterna ligger inom Naturvårdsverkets ansvarsområde. Beträffande föreskrifter rörande jordbruk och trädgård ligger sannolikt områden som är angelägna inom Statens Jordbruksverks ansvarsområde.

Lämpliga för föreskrifter

Bilverkstäder

Här rör det sig inte om någon enhetlig verksamhet. Det kan t.ex. röra sig om reparationer, löpande underhåll, lackering, plåtarbeten, rostskyddsbehandling och service och reparation av däck.

Verksamheten är omfattande sett till antalet anläggningar. Det finns 4 000–5 000 bensinstationer varav ca hälften har serviceavdelningar som utför löpande underhåll av fordon. Det finns omkring 9 500 verkstäder för bilreparation. Verkstäder för lackerings- och plåtarbeten uppgår till ca 1 300 st. Det finns ca 750 rostskyddsverkstäder. För service av däck finns 700–800 specialverkstäder och 300–400 verkstäder som utför enklare däckservice. (Uppgifter hämtade från branschfaktablad).

Miljöpåverkan utgörs främst av utsläpp till vatten av oljor, metaller, tensider, organiska lösningsmedel m.m., utsläpp till luft av bensingaser, avgaser från fordon, lösningsmedel från lackering och rostskyddsbehandling och hantering av avfall som t.ex. oljehaltigt slam från slam- och oljeavskiljare, oljefilter, spillolja, kylarglykol, bilbatterier, lösningsmedelsavfall m.m. och buller från t. ex. verkstadsarbete, fordon och transporter.

Teknik/system finns för t.ex. avfallshantering och utsläpp till luft vid lackering och rostskyddsbehandling. Branschfaktablad för bilvårdsanläggningar gavs ut 1992.

Det finns ett behov av generella föreskrifter. Anläggningarna är oftast små och därför varken tillstånds- eller anmälningspliktiga. Den sammanlagda miljöpåverkan är troligen betydande.

Deponier

Verket har presenterat ett förslag till föreskrift i Aktionsplan Avfall (Rapport 4601).

Branschen omfattar ca 300 kommunala deponier och ungefär lika många industrideponier. Detta inbegriper dock inte de allra minsta verksamheterna, mindre än 50 ton/år. Därtill finns ett antal (ca 120) s.k. slamgropar.

Standarden varierar väldigt mycket. För att nå upp till den standard som föreslås i Aktionsplan Avfall och verkets förslag till Allmänt råd för deponering, liksom i aktuella förslaget till deponeringsdirektiv, kommer det på många håll att behövas ett omfattande arbete med att förbättra standarden. Det är inte så mycket fråga om metodutveckling som att börja tillämpa metoderna. Generella föreskrifter kan lämpa sig för att föreskriva om den jämna och höga standard som verket har satt upp som mål i Aktionsplan Avfall. Eller snarare om miniminivåer för resp deponiklass. Metoder och teknik för att begränsa påverkan finns alltså. Det är liten risk för att generella föreskrifter skulle bromsa en teknikutveckling som annars skulle ha varit snabb.

Ett förslag till Allmäna råd (AR) på området finns. Regeringen har tagit ställning för att rådet ges ut. Generella föreskrifter är ett sätt att driva på standardhöjningen och AR är alltså inte ett motargument mot generella föreskrifter.

Ett EU-direktiv kommer med största sannolikhet att antas. Förmodligen är det i kraft inom ett par år. Direktivet påverkar definitivt en eventuell generell föreskrift. Det förslag till generella föreskrifter som finns i Aktionsplan Avfall är anpassat till det förslag till direktiv som förelåg när aktionsplanen skrevs. Förmodligen blir det slutliga direktivet inte så mycket annorlunda än det verket utgått från. Ett skäl att vänta med generella föreskrifter till efter avrapporteringen av detta regeringsuppdrag kan dock vara att slutliga innehållet inte kan förutses med 100 % säkerhet. Risken finns att detaljer kan behöva göras om när direktivet är antaget.

Mätbara och kontrollerbara villkor går att ställa upp. Lokaliseringsfrågan föreslås i generella föreskrifter-förslaget i Aktionsplan Avfall lösas på så sätt att det föreskrivs att "deponier skall vara så lokaliserade att.." (funktionskrav). Emellertid sker inom ramen för detta regeringsuppdrag en fördjupad analys av möjligheterna att pröva lokaliseringen inom ramen för generells föreskrifter. Resultatet av den analysen är inte känt när detta skrivs, och förslaget i Aktionsplan Avfall bör ses mot denna bakgrund.

Av allt att döma finns inga hinder mot generella föreskrifter av teknisk eller juridisk karaktär, utöver ovan påpekade. Det bör dock observeras att såväl IPPC-direktivet som förslaget till deponeringsdirektiv kräver ett prövningsförfarande och utfärdande av tillstånd för deponier. Det förra berör dock endast ganska stora deponier för icke farligt avfall. Det kan alltså inte komma i fråga att helt ersätta tillståndsprövningen. Däremot att förenkla den. Även förslaget till generella föreskrifter i Aktionsplan Avfall förutsätter tillståndsprövning. Se även nedan om administrativa vinster.

Generella föreskrifter är miljömässigt motiverade, genom att de, som sagts ovan, skulle påskynda standardhöjningen. Och därmed snabbare leda till minskade utsläpp av bl.a växthusgaser och diverse främst vattenlösliga ämnen till vatten, t.ex. metaller. Däremot finns mycket lite underlag som i siffror kan visa hur mycket påverkan på omgivningen verkligen skulle minska i tiden. Detta beror mycket på att omfattningen av utsläppen i dag, framför allt från industrideponierna, är dåligt känd. Likaså i vilken utsträckning och när utsläppen till vatten kommer att förändras (öka) i framtiden om inget görs.

Administrativt finns mycket att vinna, eftersom standardhöjningen berör flertalet deponier och sannolikt genomförs på relativt kort tid.

Resurser för att ta fram generella föreskrifter bör, med tanke på att ett förslag redan finns, inte vara särskilt betungande. Behovet av tillsyn kommer förmodligen att öka, men knappast beroende på generella föreskrifter i sig utan på kravet på standardhöjning och risken för illegal deponering till följd av kostnadsökningarna. Dispensmöjlighet förutsätts i förslaget till generella föreskrifter. Det är svårt att bedöma omfattningen.

Det kan nämnas att i svaren på verkets förfrågan under arbetet med detta regeringsuppdrag, om lämpligheten för i generella föreskrifter för vissa branscher, var remissinstanserna inte eniga. Flera instanser ansåg att skillnaderna i karaktär mellan olika deponier var för stora, och att lokaliseringen hade för stor betydelse, för att generella föreskrifter skulle vara lämpliga. Flera ansåg dock att generella föreskrifter skulle kunna lämpa sig väl för deponier, några att generella föreskrifter skulle lämpa sig åtminstone för delar av verksamheten.

Slutligen: I propositionen 1996/97:172 påpekar regeringen att den avser att återkomma angående ett bemyndigande för att få utfärda sådana bestämmelser i den kommande propositionen om en miljöbalk.

Enskilda avlopp

Det område inom avloppsreningsverk där Naturvårdsverket har ansett att det skulle kunna finnas fördelar med en föreskrift är *enskilda avlopp*. Det är inte någon helt entydig avgränsning, men begreppet är fast förankrat. Det betyder i princip avloppsanordningar för 1–5 hushåll eller 25 personer, och med någon annan än kommunen som ägare. Oftast är det privatpersoner, men det kan även vara samfälligheter. Begreppet säger inget om den eller de tekniker som tillämpas. Nedan följer en genomgång i enlighet med de vägledande frågor som beskrivits på sid. 34 i rapporten.

Antal anläggningar
Permanentboende i småhus och på lantbruk ca 0,5 miljoner
Fritidsboende ca 0,5 miljoner

Enhetlighet
Branschen är enhetlig på så vis att ett fåtal typlösningar används i de allra flesta fall. Den är oenhetlig på så vis att det dels alltid är lokala förutsättningar som styr hur anläggningen kan utformas, dels att det utöver standardlösningar förekommer en rad andra mindre vanligt förekommande lösningar.

Mognad
Återigen både och. Mognad finns i tillämpningen av de vanligaste typlösningarna. Men en hel del nya eller nygamla lösningar förekommer, och det är de senare som för närvarande får mest uppmärksamhet. Det är dock inte givet att de kommer att ersätta tidigare lösningar.

Väldefinierade metoder
Eftersom branschen är en reningsmetod så ges svaret ovan.

Allmänna råd
Allmänna råd finns för de vanligaste teknikerna, men inte för de nyare. Har ingen avgörande betydelse för eller mot generella föreskrifter.

EG-direktiv
Finns inte. Däremot kommer troligen en europastandard att införas inom överskådlig tid.

Internationell konvention
Inget som behöver omsättas i föreskrift.

Mätbara villkor
En av stötestenarna när det gäller generella föreskrifter. Villkor förekommer egentligen aldrig i sammanhanget. Kontroll förekommer mycket sällan, dels på grund av ekonomiska rimlighetsskäl, dels på grund av svårigheten att tolka mätresultaten och att kunna vidta lämpliga åtgärder.

Andra hinder
Svårigheten att formulera kraven på ett tillräckligt stringent sätt. Utsläppsvillkor inte framkomligt. Teknikkrav inte lämpligt på grund av beroende av lokala förutsättningar och det faktum att det låser utvecklingen på ett oönskat sätt. Det kan även visa sig finnas juridiska hinder när man börjar analysera våra preliminära idéer om hur man skulle vilja ha en föreskrift.

Lokaliseringsfrågan har inte någon betydelse i detta fall. Det finns inte många platser att välja på för den här sortens anläggningar, och i den mån det finns det ligger de vanligen på samma tomt eller möjligen en angränsande tomt.

Miljömässigt motiverat
Åtgärdsbehoven främst på grund av sanitära risker och utsläpp av fosfor. Kväve och BOD är av mindre betydelse.

Administrativt motiverat
Här ligger främsta motivet för generella föreskrifter. Kommunerna får ägna oproportionerligt stor tid åt dessa frågor på grund av att individuella hänsyn måste tas i så stor utsträckning och att det är trögjobbat både med hänsyn till att det är stora utgifter för de enskilda och att kunskap och förståelse för problematiken ofta saknas bland allmänheten. Vinsten skulle ligga i att slå fast att åtgärder behövs (en sorts utvidgning av 7 § ML om att avloppsvatten som härrör från toalett eller tätbebyggelse skall genomgå längre rening än slamavskiljning) så att kommunerna slipper trassla in sig själva och fastighetsägare i de snåriga paragraferna i miljöskyddslagen och hälsoskyddslagen. Idag går mycket av arbetet i stå på grund av att man har hanterat ärendena fel rent formellt.

Avvikare
Hur stort problem de utgör beror förstås till stor del på hur generella föreskrifter skrivs. Ju mera detaljer, desto flera avvikare.

Slutsats
Här finns ett behov av generella föreskrifter. Det främsta motivet skulle vara administrativt. Avsaknad av branschorganisation eller fristående sektormyndighet (så när som på Socialstyrelsen i vissa frågor) gör samråd mera komplicerat.

Fordonstvätt

Det finns ca 1 500 anläggningar för automatbiltvätt. Manuell tvätt förekommer bland annat vid s.k. gör-det-själv hallar, i bilverkstäder och i garage. Dessutom finns det anläggningar för buss- och lastbilstvätt.

Miljöpåverkan utgörs främst av utsläpp till vatten av oljor, metaller, tensider, organiska lösningsmedel m.m. och hantering av avfall, som t.ex. oljehaltigt slam från slam- och oljeavskiljare.

Branschen är relativt mogen och teknik finns och utvecklas kontinuerligt. Allmänna råd för fordonstvätt gavs ut 1996 och tillämpas i kommunerna. Råden är delvis skrivna med tanke på att kunna fungera som föreskrifter.

På sikt kan det finnas behov av generella föreskrifter. De närmaste åren kommer det troligen att visa sig vilken eller vilka av de alternativa tekniska lösningarna på marknaden som bäst uppfyller ställda krav. Anläggningarna är många till antalet och de samlade utsläppen är betydande.

Krematorier

Det finns 76 krematorier i Sverige. Kremeringsverksamhet utmärks av att etiska aspekter har stor betydelse i olika frågor kring verksamheten. De olika krematorierna är enligt verkets bedömning tekniskt sett likartade, men kan skilja sig åt i antalet kremeringar. Krematorier bör kunna lämpa sig för generella föreskrifter. Möjlighet för tillståndsmyndigheten att medge undantag från tillämpningen av en föreskrift bör dock övervägas. Exempel på delar av verksamheten som skulle kunna regleras är utsläppskrav. Ett flertal anläggningar är prövade hittills. Verket har gett ut faktablad om krematorier.

I svaren på verkets förfrågan under arbetet med detta regeringsuppdrag, om lämpligheten för i generella föreskrifter för vissa branscher, ansåg flertalet av remissinstanserna att så var fallet. Några instanser ansåg dock att skillnaderna i driften är för stor, andra att kunskapsläget för närvarande är för dåligt.

Lagringskapacitet för stallgödsel

Lagringskapacitet för stallgödsel på jordbruksföretag regleras i dag, beroende var i landet företaget finns och beroende på dess storlek, genom generella bestämmelser i skötselförordningen eller genom miljöskyddslagen. Detta bör ändras så att generella föreskrifter utfärdas med stöd av samma paragraf i miljöbalken dvs. generella krav på lagringskapacitet för stallgödseln skall finnas för alla jordbruksföretag med fler än 10 djurenheter i hela landet. Motivet till förändringen är främst att förenkla tillsynen.

Skyddsdikning

Med skyddsdikning avses åtgärder som utförs på produktiv skogsmark för att hindra grundvattnet att stiga efter en slutavverkning. Åtgärderna ersätter tillfälligt den dräneringsförmåga det avverkade beståndet haft. Syftet är att möjliggöra eller underlätta anläggandet av ny skog.

Skyddsdikningsföretagen är numera av mindre omfattning dvs. många små arbetsföretag. Den sammanlagda miljöpåverkan har tidvis (t.ex. under 1980-talet) varit av stor omfattning men har minskat i takt med minskad verksamhet under 1990-talet. Miljöpåverkan består av dränering av vatten i skogsmarkens ytskikt och bortledning av detta vatten. Det kan medföra ökat näringsläckage till sjöar och vattendrag.

Skyddsdikning är sedan 1991 en anmälningspliktig verksamhet enligt skogsvårdslagen (SVL). Tekniken för skyddsdikning är relativt enhetlig genom att grunda diken grävs i de lägra partierna på hyggen.

Motiven för generella föreskrifter är att klarlägga syfte med och utformning av åtgärderna och att förhindra att skyddsdikning övergår i markavvattning (som är en tillståndspliktig åtgärd).

Administrativa vinster kan göras då det är fråga om många mindre anmälningspliktiga arbetsföretag. Det går att ange mätbara och kontrollerbara villkor för utförandet.

Det är önskvärt att minska miljöpåverkan av skyddsdikning dels genom anpassning av åtgärderna och dels genom att minska omfattningen av skyddsdikning. Det senare kan åstadkommas genom förebyggande åtgärder, val av alternativa skötselåtgärder m.m.

Småskalig vedeldning (< 300 kW)

Småskalig vedeldning är relativt omfattande i Sverige. Ca 25 % (12 TWh) av den totala energianvändningen för uppvärmning av småhus utgörs av småskalig vedeldning. Omkring 440 000 pannor i småhus kan eldas med ved för uppvärmning därtill finns 150 000 hus på jordbruksfastigheter som har pannor som kan eldas med ved samt 250 000 lokaleldstäder. Framöver bedöms dessutom allt fler elda med ved.

Utsläppet av VOC från småskalig vedeldning är betydande och bidrar med ca 25 % av det totala VOC-utsläppet i Sverige. Utsläppen domineras stort av utsläppen från äldre pannor. Utsläppen av oförbrända kolväten från en omodern panna utan ackumulatortank är t.ex. i storleksordningen 100 gånger högre än utsläppen från dagens bästa vedpannor med ackumulatortank. Vedeldning i dagens befintliga anläggningar ger upphov till störningar i bostadsområden. De huvudsakliga olägenheterna och hälsoproblemen utgörs av besvärande lukt, irritation i luftvägarna samt cancerrisker. De viktigaste ämnena att beakta från hälsosynpunkt är stoft och inandningsbara partiklar, VOC, PAH och till en del kväveoxid och aldehyder.

Naturvårdsverket har i ett regeringsuppdrag, "Åtgärder för att minska utsläpp från småskalig vedeldning" (Rapport 4687), föreslagit åtgärder för att få ett regelsystem som innebär att det bara finns marknad för s.k. miljögodkända pannor och lokaleldstäder. För att komma tillrätta med utsläppen från de befintliga anläggningarna föreslås en utvidgad kommunal föreskriftsrätt genom ändring av HF § 11. För att åstadkomma en betydande reduktion av VOC-utsläppen från de befintliga pannorna är det av stor vikt att även kunna meddela nationella generella föreskrifter. Även detta förslag ingick i ovan nämnda regeringsuppdrag. De åtgärdskrav som i första hand diskuterats kunna ingå i generella föreskrifter avser installation av ackumulatortankar före viss tidpunkt, t.ex. år 2005. Vidare har diskuterats möjligheten att införa krav på utbyte av pannor av viss ålder före viss tidpunkt.

Kostnader och utsläppsminskningar som kan förutses till följd av generella föreskrifter är starkt beroende av hur de slutliga förslagen utformas. Konsekvensanalyser kommer att utföras i ett senare skede i samband med att föreskrifter utarbetas. För att ändå belysa konsekvenserna av sådana föreskrifter har det i rapporten "Åtgärder för att minska utsläpp från småskalig vedeldning" (Naturvårdsverkets Rapport 4687, bilaga 6) tagits fram ett par exempel med beräkningar av utsläppsminskningar och kostnader.

Tandläkarverksamhet

Det finns ca 10 000 tandläkare i Sverige (1993) varav ca 6 000 inom folktandvården och 2 000 inom Praktikertjänst och 2 000 enskilda. Den viktigaste miljöfrågan i branschen är kvicksilverutsläppen. Nyanvändningen av kvicksilver för tandfyllningar var 1995 ca ett ton. I befintliga fyllningar uppskattas befolkningen ha sammanlagt 40–60 ton kvicksilver.

En frivillig överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Tandläkarförbundet, Landstingsförbundet och Dentalbranschföreningen (numera Föreningen Svensk Dentalhandel) från 1979 innehåller ett åtgärdsprogram för att reducera kvicksilverutsläppen till avloppsvatten och avfall. Viktiga punkter är installation av amalgamavskiljare med 95 % reningseffekt för kvicksilverhaltiga avlopppsvatten, årlig rengöring av vattenlås och separat insamling av kvicksilverhaltiga avfall. Tandvården och även, fast i långt mindre grad enskilda personer med amalgamfyllningar, anses trots de nämnda åtgärderna fortfarande utgöra en betydande källa till utsläppen av kvicksilver till kommunala avloppsreningsverk.

Den undersökningsmetod för att bestämma amalgamavskiljares effektivitet som utvecklades i Sverige är föråldrad. Metoden använder alltför grovkornigt amalgampulver för att motsvara tandvårdens avlopppsvatten vid användning av nuvarande utrustning och arbetsmetod. En tysk standard och en dansk undersökningsmetod finns också. Inom ISO, International Standardization Organization pågår ett arbete med en internationell standard. Det förslag som nu föreligger är dessvärre mindre strängt än den tyska nationella standarden. Om ISO lyckas få det föreliggande förslaget godkänt kan det förväntas bli även bindande Europeisk standard, CEN.

En föreskrift för tandläkarverksamhet bör innehålla en hänvisning till en ur svensk synpunkt godtagbar standard för amalgamavskiljare, anvisningar för installation, skötsel (inklusive underhåll) och rutiner. Föreskrifter bör inte utfärdas innan frågan om standard för amalgamavskiljare är avgjord eftersom en alltför svag standard kan leda till att andra metoder för utsläppsbegränsningar kan behöva tillämpas, exempelvis insamling av avloppsvatten. Andra miljöfrågor i branschen är annat farligt avfall som fotografiskt avfall och rester av plastmonomerer och smittsamt avfall.

En enig opinion bland remissinstanserna föreslår att föreskrifter utfärdas för tandvård, vilket måste beaktas.

Växthus

Med växthusföretag avses företag som har en odlingsyta av minst 200 kvm. Det finns ca 1 500 växthusföretag i landet. Odlingen omfattar köksväxter, snittblommor, krukväxter och lökblommor. I verksamheten används bekämpnigsmedel, gödselmedel, vatten och energi.

Problemområden som måste beaktas vid växthusodling är

- Utsläpp till vatten av näringsämnen och bekämpningsmedelsrester
- Avfallshantering - tömda förpackningar för gödsel och bekämpningsmedel, utjänt odlingssubstrat m.m.
- Utsläpp till luft av bekämpningsmedel via ventilationsluft samt rökgaser från uppvärmningsanläggning.
- Ljusutsläpp nattetid kan vara ett problem inom bebyggda områden

Det finns behov av generella föreskrifter. Anläggningarna är av varierande storlek, ålder och standard. Endast 25 % av alla företagen har en yta större än 2 500 kvm och närmare hälften ligger under 1 000 kvm. För de större företagen med ytor större än 5 000 kvm föreslås tillståndsprövning.

Ytbehandling (förutom järnfosfatering)

Ytbehandlingsbranschen består av drygt 700 företag i Sverige. Branschen är uppdelad på flera olika typer av processer som skiljer sig mycket från varandra, men det finns delprocesser, som är lika för alla, där generella föreskrifter skulle kunna ge miljövinst och medföra resursbesparing även om behov av viss individuell prövning återstår.

Följande processer ingår i branschen:

- Elektrolytisk och kemisk metallbeläggning: t.ex. Zn, Ni, Cr, och Cu. (ca 300 st)
- Mönsterkorttillverkning: (ca. 30 st)
- Termisk metallbeläggning: T.ex. varmförzinkning (ca. 40 st)
- Kemisk förbehandling före lackering: t.ex. fosfatering och kromatering. (ca.350 st)
- Övriga: T.ex. Elektrolytisk polering, anodisering, eloxering etc. (ca 40 st).

Några anläggningar utför flera olika processer.

Miljöstörningar från branschen

Miljöproblemen med ytbehandling är framför utsläpp av tungmetaller till kommunalt avloppsreningsverk eller recipient. På senare år har även innehållet av organiska kemiska ämnen i avloppsvattnet uppmärksammats. En inventering av kemikalieanvändningen inom verkstads- (inkl. ytbehandlings-) industrin pågår för närvarande.

Från varmförzinkning sker miljöpåverkan även genom utsläpp till luft av s.k. flussrök innehållande zink.

Teknik finns för att rena alla förekommande utsläpp från branschen. Möjlighet finns även för slutning av anläggningarna, återanvändning av sköljvatten och återvinning av metaller och kemikalier.

Allmäna råd för banschen finns: Naturvårdsverket AR 85:1, "Vattenvård inom verkstads- och ytbehandlingsindustrin". Nya Allmänna Råd för Varmförzinkning resp. Oorganisk ytbehandling blir klara under 1997.

Allmäna råd har funnits sedan 1985, men trots detta förekommer fortfarande mycket stora skillnader i villkor vid tillståndsgivning mellan olika länsstyrelser. Detta är ett motiv för generella föreskrifter. Arbetet med nya Allmänna råd borde underlätta framtagande av generella föreskrifter.

Inga EU-direktiv för branschen finns, men under 1998 kommer arbete påbörjas med EU:s BAT-rekommendationer.

PARCOM-rekommendationer för ytbehandlingsbranschen finns från 1992. Dessa gäller för nya anläggningar från 1994 och för befintliga anläggningar från 1999. Även med generella föreskrifter blir det svårt för Sverige att uppfylla våra åtaganden enligt konventionen, utan är det helt omöjligt.

Mätbara parametrar är t.ex. metallhalter i och volymen av avloppsvattnet, samt avfallsmängder. Arbete pågår för närvarande med att definiera olika produktionsmått för branschen som skulle underlätta uppställande av villkor för t.ex. vattenförbrukning.

Genom en kartläggning har Naturvårdsverket i dag en god bild av branschen. De flesta seriösa ytbehandlarna har god kontroll över sina processer och relativt små metallutsläpp. Men det finns fortfarande många ytbehandlare som kortsiktigt försöker göra vinster på att slippa miljövårdsinvesteringar.

Som nämnts ovan finns det även mycket stora skillnader i länsstyrelsernas bedömning vid tillståndsgivning. Branschorganisationerna och seriösa ytbehandlare har i flera år förordat generella föreskrifter för branschen, bland annat för att minska den konkurrensbegränsning de varierande villkoren medför.

Nackdel med generella föreskrifter för ytbehandlingsbranschen:

- Viss individuell prövning kvar, minskar resursbesparingen

Fördelar med generella föreskrifter för ytbehandlingsbranschen:

- Enhetliga regler för hela landet; minskad konkurrensbegränsning.
- Möjlighet att uppfylla åtaganden enligt PARCOM
- Alla företag får samma låga riktvärden för metaller.
- Minskade utsläpp av avloppsvatten med lägre föroreningshalter medför totalt sett minskade utsläpp av föroreningar, både metaller och organiska ämnen.
- Eftersom arbete med Allmänna råd är aktuellt just nu kommer generella föreskrifter-arbete nu bli förhållandevis lättare.

Eventuellt lämpliga föreskrifter, ytterligare kunskap behövs

Anläggande av skogsbilväg
Anläggningar för betning av utsäde
Anläggning för lagring av timmer med vatten-begjutning
Användning i skogsbruket av skogsmaskiner, grävmaskiner och andra maskiner
Avfallsanläggningar, olika typer
Bageri
Charkuteri- eller styckningsanläggningar
Delprocesser inom gjuteri
Delprocesser inom järn- och stålverk
Delprocesser inom verkstadsindustrin förutom oorganisk ytbehandling
Dikesrensning
Fabrik för beredning eller konservering av grönsaker
Fabrik för beredning, konservering av fisk eller skaldjur
Fabrik för färdiglagad mat eller halvfabrikat
Fodermedelsfabrik (annan än MF.31.20)
Framställning av rengöringsmedel osv.
Gummivarufabrik
Jordbruk
Kemtvätt
Komposteringsanläggningar
Lagring av gödsel i stuka
Lagring, hantering av kemikalier
Mindre grafiker
Motorbanor
Plantskolor, fruktodlingar
Regummering
Reparationslackering av bilar
Siloanläggning
Silverutsläpp från fotografisk verksamhet, grafisk verksamhet och sjukhusröntgen
Skjutbanor
Sågverk samt snickeri eller hyvleri
Tvätterier
Vattenverk

Ej lämpliga för närvarande

Anläggningar för biologisk behandling
Anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsleprodukt baserad på torv, skogsprodukt eller jordbruksprodukt
Anläggning för framställning eller raffinering av fett eller olja av animaliskt eller vegetabiliskt slag
Asfaltverk eller oljegrusverk

Beredning eller färgning av textilier eller garner
Berg- och gruskrossverk
Bilskrotningsanläggningar
Blandning och tappning av sprit, vin eller framställning av vin
Bryggeri
Choklad- eller konfektyrfabrik
Fabrik för beredning av äggprodukter
Fabrik för extraktion (av kryddor)
Fabrik för raffinering av mineraloljor
Framställning av epoxi- eller polyuretanpolymerer
Framställning av färg eller fernissa
Garveri
Glassfabrik
Grafisk produktion
Gruvanläggning och anl. för provbrytning
Gödselmedelsfabriker
Kafferosteri
Lackering på plast, trä
Linberedningsverk
Läkemedelstillverkning
Läskedrycksfabrik
Massa-, pappers- och pappersvaruframställning
Metallframställning (förutom järn- och stålverk)
Plywood eller spånskivefabrik
Omtappning av CFC
Rökeri
Rötningsreaktorer
Slakteri samt bearbetning av slakteriprodukter
Tillverkning av kemiska produkter osv. med förbrukning av CFC, HCFC
Tillverkning av glas, cement, kalk, mineralull, gipsskivor, lättklinker och lättbetong, annat byggmaterial på minerlabas
Tillverkning av plastprodukter inkl polymerisation
Tillverkning av plastprodukter
Tillverkning av plastprodukter ej polymerisation (termoplaster)
Tvättinrättning (vattentvätt)
Ulltvätteri

Bilaga 2

Sammanfattning av enkätsvar

För att få en uppfattning om olika myndigheters och branschorganisationers syn på generella föreskrifter gick Naturvårdsverket ut med en enkät under april 1997. Enkäten bestod dels av information om uppdraget och dels av 6 olika frågor med anknytning till generella föreskrifter. Enkäten skickades till totalt 55 olika länsstyrelser, kommuner, centrala myndigheter och branschorganisationer. Svar erhölls från totalt 38 stycken fördelade på 20 länsstyrelser, 6 kommuner, 5 centrala myndigheter och 7 branschorganisationer. En förteckning över vilka som svarat finns längst bak.

Det allmänna intrycket av svaren är att huvuddelen av de tillfrågade är positivt inställda till generella föreskrifter. Meningarna är dock delade om det är mest lämpligt med branschinriktade föreskrifter, ämnesföreskrifter eller bådadera. Likaså finns det delade meningar om hur regleringen av lokaliseringen kan och bör lösas. Exempel på kommentarer som återkommer i svaren:

- Viktigt att föreskrifterna inte får konserverande effekt.
- Möjligheten till uppdatering måste vara god.
- Allmänna Råd är ett bra alternativ till föreskrift.
- Tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att ställa både strängare och mildare krav.
- Generella föreskrifter likformar över landet och gör åtgärder konkurrensneutrala.

Nedan följer en sammanställningav svaren som erhölls.

Fråga 1. Kan generella föreskrifter i något avseende ersätta sådan individuell prövning som sker idag enligt t.ex. miljöskyddslagen ?

Länsstyrelser, kommuner och övriga myndigheter

De flesta länsstyrelserna, kommuner och centrala myndigheter anser att den individuella prövningen i vissa delar kan ersättas av generella föreskrifter. Det råder delade meningar om vilka som kan omfattas av generella föreskrifter. En del anser att både A-, B- och C-anläggningar samt även icke prövningspliktig verksamhet kan komma i fråga. Andra förespråkar att föreskifter i första hand skall riktas mot C-anläggningar eller icke tillståndspliktig verksamhet.

Kommunerna förordar i högre grad, C-anläggningar och icke tillståndspliktig verksamhet.

Branschorganisationer

Branschorganisationerna svarar utifrån lite olika perspektiv. Svensk Ytbehandlingsförening och Svensk Träskyddsförening anser båda att föreskrifter är något bra för just deras typer av verksamheter. Däremot anser Sågverkens Riksförbund inte att föreskrifter passar deras verksamhet.

Övriga tre branschorganisationer anser att föreskrifter kan ersätta individuell prövning i vissa avseenden, t.ex. när förhållandena är jämförbara inom branscher och mellan branscher. En synpunkt som framförs är att det endast är motiverat att föra in generella föreskrifter då verkliga miljöfördelar och resursbesparingar kan uppnås. En annan synpunkt är att det bör finnas rätt att begära särskild prövning hos Koncessionsnämnden och att det kan finnas särskilda skäl att frångå en generell föreskrift.

Fråga 2. Vilket är att föredra, bransch- eller verksamhetsföreskrifter eller föreskrifter för ett visst sakområde eller en viss process?

Länsstyrelser, kommuner och övriga myndigheter

Svaren på denna fråga varierade mycket. Sammanfattningsvis kan man säga att förespråkarna var ungefär jämnt fördelade på följande alternativ:

- Alla nivåer är möjliga att föreskriva och det får prövas i varje särskilt fall.
- I huvudsak branschföreskrifter.
- I huvudsak visst sakområde eller viss process.

Här följer exempel på några av svaren:

- Frågan är helt omöjlig att svara på . Det finns vissa branscher där föreskrifter för hela branschen är att föredra och det finns andra bran-

scher där föreskrifter för enbart vissa verksamhetsdelar eller processer är att föredra. Principiellt bör det vara så att det första fallet gäller vid tekniskt enkla verksamheter där många anläggningar finns, och det andra fallet vid tekniskt mer komplicerade anläggningar. (Länsstyrelsen i Kalmar)

- -Processanknutna eller anläggningsanknutna föreskrifter torde generellt vara att föredra om inte branschen eller verksamheten kan avgränsas mycket snävt. De tre första branscherna som Naturvårdsverket föreslår är utmärkta exempel på vad Länsstyrelsen menar med snävt avgränsade. Det förutsätter dock att ytbehandlingsföreskrifterna blir differentierade efter process. (Länsstyrelsen i Kronoberg)
- Föreskrifter för en hel bransch är att föredra. Det är inte arbets-/tidsbesparande för myndigheterna och inte enklare för verksamhetsutövaren att det finns generella föreskrifter för viss del av verksamheten medan prövning av andra delar av verksamheten skall göras dessutom. Antingen enbart traditionell prövning eller enbart generella föreskrifter för en bransch verkar vara mest rationellt. (Länsstyrelsen i Västmanland)

Branschorganisationer

De två branschorganisationer för vilka förslag på föreskrifter har tagits fram, förespråkar av naturliga skäl sådana föreskrifter. Övriga organisationer, förutom en, anser att sakområde eller en viss process är lämpligast att reglera med föreskrift. En synpunkt är att inom vissa områden t.ex. kemikaliehantering är det angeläget att ett samarbete och samordning sker med andra myndigheter såsom Arbetarskyddsstyrelsen, Räddningsverket, m.fl. vid utfärdande av föreskrifter. En annan synpunkt som framförs är att det är lämpligt att börja i liten skala för att skaffa erfarenhet innan systemet utvecklas.

Fråga 3. Kan det vara lämpligt att i generella föreskrifter reglera något delmoment för vissa branscher eller för vissa verksamhetstyper i stället för att reglera en verksamhet i dess helhet?

Länsstyrelser, kommuner och övriga myndigheter

De flesta länsstyrelser, kommuner och övriga myndigheter har svarat ja på denna fråga och har även givit exempel på delmoment som skulle kunna vara lämpliga att reglera såsom:

- kemikaliehantering inkl. förvaring av farligt avfall och bränsle
- avfallshantering
- invallning av processer och cisterner
- buller
- minimireningsbehov
- mätföreskrifter

Några är dock av rakt motsatt uppfattning och anser det olämpligt att reglera delmoment och definitivt inte kemikaliehantering. Motivet till det första är att det inte blir arbetsbesparande för myndigheten och inte enklare för verksamhetsutövaren.

En ståndpunkt som framförs när det gäller kemikaliehanteringen är att den redan idag kan regleras inom ramen för lagen om kemiska produkter (LKP).

Synpunkter framförs också om att det är viktigt att man tar hänsyn till att anläggningarna inte alltid följer uppgjorda mallar. Det bör med andra ord finnas möjlighet att enkelt göra avsteg från generella förskrifter när förhållandena så kräver.

Branschorganisationer

Branschorganisationernas svar påminner i stora delar om svaren i föregående fråga.

Fråga 4. Är följande branscher eller verksamhetstyper lämpliga för generella föreskrifter?

I frågan räknades ett antal verksamheter upp och de tillfrågade bads att prioritera och lägga till verksamheter samt gärna motivera sina svar. Svaren har sammanställts i tabell 1. En del har i sina svar prioriterat alla de uppräknade verksamheterna, andra har endast prioriterat vilka som kan vara mest lämpliga och återigen andra har inte ansett sig ha tillräcklig kunskap, gäller framförallt övriga myndigheter och branschorganisationer, för att göra någon prioritering. Två branschorganisationer förespråkar föreskrifter på sakområden eller delprocesser och anser sig därför inte kunna prioritera.

Skalan i tabellen har konstruerats i efterhand och prioriteringarna graderats enligt följande:

- \+ Lämplig för föreskrifter
- (+) Del av verksamheten lämplig för föreskrifter
- ? Tänkbar/tveksam till föreskrift
- – Ej lämplig för föreskrift

Prioritering av verksamheter

Verksamhet	+	(+)	?	–
avfallsdeponier	9	4		9
bilverkstäder	25			
fordonstvätt	26			
kemtvätt	22			
krematorier	17		2	
silverutsläpp från grafiska branschen/ fotografisk verksamhet	17		2	2
sågverk samt snickeri/hyvleri	11	3		4
tandläkarverksamhet	25			

Verksamhet	+	(+)	?	–
dikesrensning	12	3	2	2
skyddsdikning	13		3	2
anläggande av skogsbilväg	10		5	3
icke prövningspliktig husbehovstäkt	15	1	3	2
användning (hantering) i skogsbruket av skogsmaskiner, grävmaskiner och andra maskiner	15		4	

Kommentarer till tabellen

Trots att skalan i tabellen konstruerats i efterhand blir bilden ändå ganska entydig. Av de 38 som svarat på enkäten ansåg fler än 20 stycken att följande verksamheter är lämpliga för föreskrifter:

- bilverkstäder
- fordonstvätt
- tandläkarverksamhet
- kemtvätt

Avfallsdeponier anses inte som lämpliga för föreskrifter därför att de är mycket individuella beroende dels på de avfallstyper som läggs upp och dels på lokaliseringen som ofta är viktig även med hänsyn till landskapsbilden.

Motiveringen till varför sågverk är mindre lämpliga är ungefär densamma som för avfallsdeponier, dvs. att de är mycket olika och att lokaliseringen har stor betydelse.

När det gäller silverutsläpp från grafiska branschen/fotografisk verksamhet anser några att hela branschen bör kunna täckas av en föreskrift.

Flera av de tillfrågade är tveksamma till behovet av föreskrifter för gruppen dikesrensning, skyddsdikning, anläggande av skogsbilväg, hantering av skogsmaskiner i skogsbruket och icke prövningspliktig husbehovstäkt och anser att i många fall bör de allmänna aktsamhetsreglerna kunna räcka. Andra är tveksamma till denna grupp därför att det är en fördel om föreskrifter riktas till verksamheter av en mer kontinuerligt pågående karaktär och av detta skäl är till exempel husbehovstäkter och dikesrensning mindre lämpade för generella föreskrifter.

En mängd olika förslag på ytterligare verksamheter som skulle kunna vara lämpliga angavs i svaren bland de som förekom kan nämnas; lantbruk, mindre verkstäder, bensinstationer, vedeldning, skrotningsanläggningar, processteg stoftavskiljning/oljeavskiljning, buller (restaurangbuller och trafikbuller) och förvaring av kemikalier och farligt avfall.

Fråga 5. Vad kan vara viktigt eller lämpligt att reglera eller styra upp genom generella föreskrifter ?

De flesta tillfrågade anser att såväl utsläppsbegränsningar som tekniska krav kan regleras eller styras upp i generell föreskrift beroende på verksamhetens art. Följande förslag ges på annat som är möjligt att reglera.

- hantering av kemikalier och avfall

- skötselvillkor
- haverivillkor
- utseendemässiga krav t.ex. utformning av slänter eller placering av massor
- lokalisering
- immissionsgränser, t.ex. i fråga om buller
- kontrollföreskrifter
- regler om intern miljökontroll, analogt med vad som förekommer med stöd av arbetsmiljölagstiftningen

Många understryker vikten av att kraven inte hindrar den tekniska utvecklingen. Vidare påpekas att generella föreskrifter bör formuleras så att de utgör minimikrav, dvs. det bör finnas möjlighet att vid ett prövningsförfarande kunna skärpa föreskrifterna om det ur miljösynpunkt bedöms befogat. En annan synpunkt som framförs är att arbetet med föreskrifter skulle underlättas om de också kan revideras.

Ytterligare en synpunkt som framförs är att utsläppsbegränsningar kan regleras i den mån sådana grundas på tekniska krav, däremot inte i fall där begränsningen sätts utifrån vad naturen tål. Vidare framförs att för både utsläppsbegränsningar och tekniska krav gäller att det är möjligt att använda dem i de fall där man inte kan förvänta någon nämnvärd, snabb förändring. Handhavande kan vara en ytterligare variant av styrning i en föreskrift. Det förekommer i vissa andra sammanhang och markerar tydligt företagets egna ansvar.

Fråga 6. Är det möjligt att reglera verksamheters lokalisering genom generella föreskrifter ?

Trots att remissinstanerna svarar både ja, nej och tveksamt är troligen uppfattningarna ungefär desamma. Följande axplock av kommentarer ger en bild av svaren:

- Större verksamheter bör alltid prövas individuellt.
- Viss verksamhet med obetydlig miljöpåverkan kan kanske regleras i bygglovsprövning med stöd av föreskrifter om skyddsavstånd.
- Troligtvis skulle det gå bra att reglera lokaliseringen för verksamheter som inte ens kräver anmälan idag.
- *Problemet med generella föreskrifter är att de inte kan reglera frågor, där lokaliseringen är av betydelse för störningarnas verkningar och omfattning. Dessa frågor är vanligen av stor betydelse när det gäller de slag av miljöfarliga verksamheter som är förprövningspliktiga. Vissa typer av utsläpp från sådana verksamheter borde dock kunna regleras i generella föreskrifter.
- Generellt sett torde generella föreskrifter vara mest användbara i fråga om verksamheter för vilka lokaliseringsfrågorna inte är mer komplicerade än att de kan behandlas inom ramen för PBL. Gene-

rella förskrifter bör dessutom alltid kombineras med anmälningsskyldighet.

Svar erhölls på enkäten från följande organisationer och myndigheter:

Miljöförvaltningarna i:

Huddinge
Malmö
Nybro
Skellefteå
Stockholm
Sävsjö

Länsstyrelser:

Stockholms län
Uppsala län
Södermanlands län
Östergötlands län
Kronobergs län
Kalmar län
Gotlands län
Blekinge län
Kristianstads län
Malmöhus län
Hallands län
Göteborgs och Bohus län
Älvsborgs län
Skaraborgs län
Värmlands län
Örebro län
Västmanlands län
Kopparbergs län
Gävleborgs län
Västernorrlands län
Jämtlands län
Västerbottens län

Andra myndigheter:

Arbetarskyddsstyrelsen
Boverket
Koncessionsnämnden

Riksrevisionsverket
Socialstyrelsen

Branschorganisationer:

Företagarnas Riksorganisation
Företagens Uppgiftslämnardelegation
Industriförbundet
Kommunförbundet
Svensk Träskyddsförening
Svensk Ytbehandlings Förening
SAF
Sågverkens Riksförbund

Bilaga 3

Husbehovstäkt (berg, lösa avlagringar och torv)

Beskrivning av verksamheten

I Sverige finns ca 5 000 tillståndsgivna täkter och ett oräknat antal husbehovstäkter som varken är tillståndspliktiga eller anmälningspliktiga. Det stora antalet och det faktum att de olika täkterna vanligen har likartad påverkan på miljön talar för att man skulle vinna fördelar med generella föreskrifter inom denna bransch. Globalt sett torde täktverksamheten medföra begränsad påverkan på miljön. Dock kan den lokala och i vissa fall även den regionala påverkan vara stor. Miljöpåverkan är störst från bergtäkter, men förekommer även vid andra täkter beroende på vilket material som bryts och hur stor verksamheten är. Dessa frågor regleras i tillstånden och här används bl.a. rikt- och gränsvärden som redovisats i t. ex. Naturvårdsverkets allmänna råd. Vid prövning är även lokaliserings- och behovsfrågan av stor betydelse. Dessa frågor låter sig svårligen regleras i generella föreskrifter.

Antalet husbehovstäkter i landet är svårt att bedöma. Skogsstyrelsen har via enkät uppskattat antalet till 23 380 st. Där övervägande delen av täkterna är mindre än 100 m^3/år, det vill säga mycket små. Endast 180 täkter bedöms finnas med ett uttag mellan 1 000 och 10 000 m^3/år och endast någon enstaka som är större än så (Naturgrusskatt m.m.,SOU 1995:67.). Få husbehovstäkter i dag har varit föremål för samråd enligt 20 § naturvårdslagen.

Avgränsning

I detta skede har Naturvårdsverket valt att begränsa användningen av generella föreskrifter till att gälla sådana husbehovstäkter som inte blir tillståndspliktiga med stöd av 12 kap. miljöbalken (lagrådsremissen). De föreskrifter som tagits fram skulle dock möjligen kunna gälla även för tillståndspliktiga husbehovstäkter och tillståndpliktiga kommersiella täkter. Begränsningen har gjorts främst av två skäl. För det första kräver generella

föreskrifter för alla täkter fler och mer ingående bestämmelser och en mer genomgående förankring, vilket inte ryms inom nu gällande tidsplan. För det andra kan generella föreskrifter som omfattar även tillståndpliktiga täkter föranleda en viss förvirring vilka bestämmelser det egentligen är som gäller. För att undvika detta bör användningen begränsas till att avse icke tillståndpliktiga täkter. Man kan dock i ett längre tidperspektiv se en vidare utveckling av föreskrifternas innehåll och användning.

Tänkbar fortsättning

Om generella föreskrifter tas fram för alla typer av täkter skulle de i de flesta fall kunna ersätta länsstyrelsernas beslut om villkor för verksamheten. När det gäller täkter är dock lokaliseringen av verksamheten samt behovet av materialet tungt vägande vid tillståndsprövningen. Dessa bedömningar kan naturligtvis inte ersättas av några generella föreskrifter.

Beröringspunkter med EG-direktiv

Fågelskydds- och habitatdirektiven anger bl.a. att skyddade områden skall upprättas för vissa naturtyper som anges i en bilaga 1. Även mossar, kärr och bergsområden nämns. Enligt direktivet skall skyddsområden utses i varje medlemsstat som tillsammans skall bilda ett nätverk av skyddade områden över Europa, det s.k. Natura 2000, med syfte att skydda vissa angivna arter och livsmiljöer. I den mån Sverige inte har utsett bevarande-områden i tillräcklig omfattning kan husbehovstäkt komma att ske inom områden som borde ha utsetts till bevarandeområden. Detta har dock inte med de föreslagna föreskrifterna att göra eftersom dessa varken anger förutsättningarna för att överhuvudtaget få bedriva täktverksamhet eller några regler om skyddade områden. De föreslagna föreskrifterna innehåller endast försiktighetsmått som skall vidtas vid husbehovstäkt som är tillåten enligt annan lagstiftning. Föreskrifterna bör därmed inte direkt inkräkta på de nämnda direktivens skyddsregler.

EUs regler för buller har hittills haft syftet att underlätta den fria handeln. De uppställer standarder som skall tillämpas på nya produkter. Nya regler för buller är under utarbetande inom EU. Bland annat kommer ett förslag till direktiv med bestämmelser om bullerutsläpp från maskiner som används utomhus att läggas under år 1998. Vilka gränsvärden som kommer att beslutas om är ännu oklart. Att de föreslagna föreskrifterna innehåller regler som anger maximal tillåten bullernivå i omgivningen borde inte utgöra något hinder för kommande implementering av de nya direktiven.

Skiss till föreskrift

Nedan redovisas förslaget till föreskrift för husbehovstäkt. Verksamheten är varken anmälningspliktig eller prövnigspliktig.

Förordning om husbehovstäkt

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning skall tillämpas på husbehovstäkt enligt 12 kap. miljöbalken.

Dessa föreskrifter är även tillämpliga på samfälligheters husbehovstäkter.

Definitioner

2 § I denna förordning avses med

husbehovstäkt: uttag där materialet används för fastighetens eget behov och inte säljs, skänks bort eller överlåts på annat sätt,

täktområde: hela det område som tas i anspråk för täktverksamheten, dvs. brytområde, arbetsplan, upplagsplats, uppställningsplats och liknande.

Bestämmelser till skydd för miljön

Naturmiljö

3 § Större täktområde får inte tas i anspråk än vad som är nödvändigt för att på ett ändamålsenligt sätt tillgodose behovet av material.

Landskap

4 § Träd, buskar och annan vegetation kring täktområdet skall så långt möjligt lämnas orörd till skydd mot insyn.

5 § Massor efter avbaning skall sparas för att användas vid efterbehandling.

6 § Upplag skall placeras och utformas så att de inte exponeras i landskapet eller väsentligt ändrar natur- och kulturmiljön.

Grundvatten

7 § Täkt får inte bedrivas så att det uppstår risk för skada på vattentillgången eller vattenkvaliteten i brunnar, andra vattenuttag, våtmarker eller naturligt förekommande källor vare sig under brytningsperioden eller efter det att täkten avslutats.

8 § Länsstyrelsen eller, om kommunen är tillsynsmyndighet, kommunen skall underrättas om uttag avses göras djupare än 1 meter över högsta grundvattennivån.

Skadeförebyggande åtgärder

9 § Verksamheten skall bedrivas så att människor och djur inte kan komma till skada.

10 § Täktområdet skall hållas städat från maskiner, skrot och annat som inte omedelbart behövs för verksamhetens bedrivande.

Buller m.m.

11 § Buller från verksamheten skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 50 dB(A) dagtid (kl. 07.00–18.00), 45 dB(A) kvällstid (kl. 18.00–22.00) och 40 dB(A) under söndagar och helgdagar samt nattetid (kl. 22.00–07.00).

12 § Damning som medför olägenhet för boende skall förhindras.

13 § Ytor på vilka brandfarliga vätskor skall hanteras skall utformas på ett sådant sätt att spill och läckage kan insamlas och omhändertas.

14 § En cistern eller cisterner med en sammanlagd volym som är större än 1 m^3 skall ha sekundärt skydd. Det sekundära skyddet skall rymma minst hälften av den lagrade vätskevolymen, dock minst den största behållarens volym, och vara tät och hållbar.

15 § Tippning av annat material än sådant som har sitt ursprung i täkten får inte förekomma. Inom täktområdet får det inte förekomma upplag som inte hör till täktverksamheten.

Efterbehandling

16 § När täkten avslutas skall

1.slänter, upplag och annat utformas så att risk för människors och djurs säkerhet inte föreligger,

2.slänter avrundas vid släntkrön och släntfot och anpassas till angränsande terräng,

3.alla maskiner och andra anordningar för verksamheten tas bort,

4.området vara fritt från upplag av trädrester eller annat som uppkommit genom täktverksamheten och som inte avses användas inom fastigheten,

5.massor efter avbaning bres ut över området.

17 § Tillsynsmyndigheten får meddela undantag från bestämmelserna i det enskilda fallet, om det finns särskilda skäl.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

Miljöfarliga verksamheter

prövning och klassificering

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4795-7

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning en miljöbalk beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa (uppdrag 19) är att utarbeta förslag till en ny förteckning över de verksamheter som behöver miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 § (lagrådsremissen). Enligt uppdraget skall Svensk Näringsgrensindelning, miljöräkenskaper och IPPC-direktivet beaktas.

Uppdragen skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

Arbetet med att ta fram ett förslag till en SNI-anpassad förteckning för miljöprövning har bedrivits i projektform inom Naturvårdsverket. Förslaget har varit på extern remiss till 80 myndigheter och organisationer. Synpunkter har även inhämtats från den för alla regeringsuppdragen gemensamma referensgruppen. I referensgruppen har ingått företrädare för Boverket, Kemikalieinspektionen, Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation.

Rapporten har utarbetats inom Naturvårdsverket av Anne Thorén och Bengt Gustafsson. I arbetet med underlag till förteckning har verkets samtliga avdelningar och branschexperter deltagit. Främst har Jan-Olof Arvidsson, Tor Borinder, Bo Jansson, Katrin Mehr, Ingvar Svensson, Ulrika Svensson och Leif Sverndal medverkat.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehåll

Sammanfattning	7
Uppdraget	9
Genomförande	10
Förslaget	14
Tänkbara förbättringar	17
Konsekvensanalys	21
Förslag till förteckning	24
Referenser	54
Bilaga 1. Förslag till förbättring av SNI	55
Bilaga 2. Transformering till SNI	57
Bilaga 3. Kriterier för tillståndsplikt	59
Bilaga 4. Remiss instanser	65
Bilaga 5. Översättningsnyckel från miljöskyddsförordningens bilaga	67
Bilaga 6. Exempel från utkast till läsanvisningar	107
Bilaga 7. Konsekvenser	111
Bilaga 8. Exempel på utformning av förordning	119
Bilaga 9. Förslag till Förordning om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken (1998:000)	121

7

Sammanfattning

Naturvårdsverket har enligt regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till ny förteckning för prövningspliktiga miljöfarliga verksamheter. I denna rapport redovisar Naturvårdsverket hur arbetet har bedrivits samt ett förslag till en SNI-anpassad förteckning av de verksamheter som bör miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 § miljöbalken (lagrådsremissen).

Enligt regeringens uppdrag skall följande beaktas; möjligheten av att minska antalet prövningar, flytta verksamheter från en prövning av koncessionsnämnden (miljödomstolarna) till en prövning av länsstyrelsen, IPPC-direktivet samt en anpassning till Svensk näringsgrensindelning (SNI).

Vid utarbetandet av förslaget, till förteckning av de miljöfarliga verksamheter som bör miljöprövas, har följande moment genomförts:

- transformering av den i dag gällande miljöskyddsförordningens bilaga (MF-bilagan) till SNI
- utarbetande av kriterier för att bedöma behovet av en prövning
- genomgång av benämningar, avgränsningar och definitioner
- remissbehandling
- utarbetande av en översättningsnyckel från nuvarande MF-bilaga samt underlag för kommande läsanvisningar

Förslaget har samordnats med EG:s direktiv (IPPC samt MKB, bilaga 1) samt de verksamheter som enligt 17 kapitlet miljöbalken (lagrådsremissen) kräver en miljöprövning.

Antalet anläggningar som är tillståndspliktiga, enligt den föreslagna förteckningen, är ca 180 A-anläggningar (tillståndsprövas av miljödomstolarna) samt ca 5 700 B-anläggningar (tillståndsprövas av länsstyrelsen). Detta innebär uppskattningsvis att antalet A-verksamheter har minskat med ca 320 och B-verksamheterna med ca 1 650.

När det gäller antalet anmälningspliktiga verksamheter är underlaget mer osäkert, uppskattningar av antalet C-verksamheter samt förändringar är därför svåra att göra.

Det är svårt att överblicka alla konsekvenser av att ändra klassificeringssystemet, antalet prövningspliktiga verksamheter samt prövningsnivån.

Konsekvenserna påverkas även i hög grad av andra faktorer som bl.a. beror på införandet av miljöbalken. Det minskade antal prövningspliktiga verksamheter kommer att innebära ett minskat behov av resurser för tillståndsprövning. Behovet av minskade prövningsresurser berör miljödomstolarna respektive länsstyrelserna. En minskning av antalet prövningspliktiga verksamheter, kommer sannolikt att innebära att behovet av tillsynsresurser ökar (länsstyrelsen samt milljönämnderna). Förteckningen bör, enligt Naturvårdsverkets mening, utvärderas 2–3 år efter ikraftträdandet.

Ett förslag till förteckning har varit på remiss. Synpunkter på förteckningen har även hämtats in från, den för regeringsuppdragen gemensamma, referensgruppen.

Sedan förslaget remissbehandlades har det i vissa avseenden omarbetats väsentligt. Ytterligare en remiss behövs därför innan förteckningen träder i kraft.

9

Uppdraget

Naturvårdsverket har, av regeringen, fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till en förteckning av prövningspliktiga miljöfarliga verksamheter (Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997, uppdrag 19). Förteckningen skall motsvara den nuvarande miljöskyddsförordningens bilaga (MF-bilagan). Vid utarbetandet av förteckningen skall följande beaktas; möjligheten av att minska antalet prövningar, flytta verksamheter från A-listan till B-listan (prövning av Koncessionsnämnden respektive länsstyrelsen), Svensk näringsgrensindelning (SNI), miljöräkenskaper samt IPPC-direktivet.

Syftet med förteckningen i MF-bilagan, är att den skall fungera som urvalsinstrument för en miljöprövning. Förteckningen har även använts som underlag vid avgiftsdebitering och till statistikredovisningar.

Framtida miljöstatistik kommer i allt högre grad baseras på uppgifter från SCB:s statistik. Denna statistik har en annan indelning (SNI 92, Standard för svensk näringsgrensindelning 1992) än den som används i MF-bilagan. Detta innebär att de båda klassificeringssystemen inte stämmer överens i dag.

För att underlätta framtida sammanställningar av miljöstatistisk är det viktigt att klassificeringen av miljöfarliga verksamheter överensstämmer med SNI. Ytterligare skäl för ett gemensamt klassificeringsystem är att redovisningen i miljöräkenskaperna sker efter SNI samt att SNI är anpassad till den standard som gäller inom EU (NACE, Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communauté Européennes). Internationell rapportering sker till viss del utifrån NACE (SNI).

10

Genomförande

Vid utarbetandet av förslaget, till förteckning av de miljöfarliga verksamheter som bör miljöprövas, har följande moment genomförts:

- transformering av den i dag gällande MF-bilagan till SNI
- utarbetande av kriterier för att bedöma behovet av en prövning
- genomgång av benämningar, avgränsningar och definitioner
- remissbehandling
- utarbetande av en översättningsnyckel från den nuvarande MF-bilagan samt underlag för kommande läsanvisningar

Förslaget har samordnats med EG:s direktiv (IPPC samt MKB, bilaga 1) samt de verksamheter som enligt 17 kapitlet i miljöbalken (lagrådsremissen) kräver en miljöprövning.

Transformering till SNI

Systemen att klassificera verksamheterna i MF-bilagan respektive i SNI har olika syften, miljöfarlighet respektive ekonomisk statistik. En transformering av dagens klassificering av miljöfarliga verksamheter till den klassificering som används i SNI har därför medfört vissa problem och frågor vid avgränsning och definitioner. Praktiskt innebär detta att definitionerna för vissa av punkterna enligt SNI och i MF-bilagan kan ha olika omfattning. Några exempel;

1. Ett stort antal "SNI-aktiviteter" behöver inte miljöprövas. Av de SNI-koder som bör miljöprövas behöver inte alla "anläggningar", inom koden, miljöprövas. Endast för ett fåtal SNI-koder bör miljöprövning ske för samtliga "anläggningar" inom punkten.
2. Klassificeringen i SNI utgår från ekonomiska aspekter, vilket medför problem vid klassificering av vissa miljöfarliga verksamheter. Detta gäller t.ex. då skälet till att miljöpröva en verksamhet är
   - typen av verksamhet (bransch)
   - att en viss process används, oavsett vad som tillverkas
   - att vissa kemikalier hanteras

Då syftet med de båda klassificeringsystemen är olika, kan systemen aldrig överensstämma till 100 %. Detta innebär att vissa praktiska problem, t.ex. vid framtida statistikarbete, kommer att kvarstå. För att minska dessa problem finns det behov av att justera vissa grupper i SNI. I *bilaga 1* redovisas vilka verksamheter som bör justeras för att överenstämmelsen mellan de båda systemen skall bli bättre.

I *bilaga* 2 redovisas mer ingående hur transformeringen av MF-bilagans punkter till SNI baserade beteckningar har genomförts.

Kriterier, benämningar, avgränsningar och definitioner

I arbetet med att ta fram ett förslag till förteckning av prövningspliktiga (såväl tillståndspliktiga som anmälningspliktiga) verksamheter har följande moment genomförts.

1. Fastställelse av behovet att en viss typ av verksamhet miljöprövas. Detta innebär en genomgång av
   - vilka "punkter" i den befintliga MF-bilagan som bör tillståndsprövas respektive anmälas
   - vilka punkter, i MF-bilagan, kan tas bort eller "flyttas ner"
   - vilka "nya" verksamheter som bör miljöprövas (endast undantagsvis).

   För att underlätta detta arbete har kriterier för att bedöma behovet av en miljöprövning utarbetats i form av en checklista, se *bilaga 3*.

2. Benämningar, avgränsningar och definitioner av de olika punkterna har utarbetats. Förtydliganden och klargörande gentemot dagens förteckning har gjorts. De erfarenheter som finns från användningen av den nuvarande MF-bilagan har använts i detta arbete.

   En samordning har skett med IPPC-direktivet och MKB-direktivet bilaga 1, samt med de verksamheter som kräver en regeringsprövning enligt 17 kapitlet i balken. De berörda verksamheterna är i förslaget tillståndspliktiga.

   Vid avgränsningen och utformningen av punkterna har möjligheten att underlätta det framtida arbetet med statistik och rapportering beaktats.

   En grundläggande princip har varit att undvika dubbelprövning såväl enligt balken som enligt annan lagstiftning. Det innebär att om en verksamhet är prövningspliktig enligt ett annat kapitel i balken eller enligt en speciallagstiftning (med lokaliseringsprövning och miljöbeaktande) bör den inte finnas med i förslaget till förteckningen av prövningspliktiga verksamheter enligt 9 kapitlet 6 § miljöbalken (lagrådsremissen).

   Ambitionen har varit att så långt som möjligt minska antalet prövningspliktiga verksamheter samt att ändra prövningsnivån från miljödomstolarna till länsstyrelserna (A till B).

3. Förteckningen av de miljöfarliga verksamheterna kommer att ingå i en förordning. Under arbetet med förteckningen har vissa frågor uppkommit som måste beaktas i den förordningen. Ett arbete har därför pågått parallellt med att utarbeta ett förslag till förordningstext för de avsnitt som är centrala för förteckningen (bilaga 9).

Förankring

Ett utkast till förteckning har remissbehandling såväl inom Naturvårdsverket som externt. Remissen har skickats till 80 myndigheter och organisationer (se *bilaga 4*), varav ca 60 har svarat. Remissvaren har bearbetats och inarbetats. Remissvaren finns sammanställda efter punkterna i förteckningen samt i en sammanfattning (bifogas separat). Synpunkter från externa organisationer har även inhämtats via den referensgrupp som finns tillsatt för de regeringsuppdrag som rör balken. Samråd med SCB har skett kontinuerligt under arbetets gång.

Nedan redovisas exempel på branschövergripande synpunkter som remissinstanserna har framfört.

Miljöprövning

Med anledning av uppdragets direktiv, att där så är möjligt minska antalet prövningspliktiga verksamheter samt föra över prövningen från Koncessionsnämnden till länsstyrelsen, påtalar flera av remissmyndigheterna att det måste vara *miljömässigt motiverade krav som avgör prövningsnivån*. Risken för störningar från verksamheterna måste vara det som anger prövningsplikten samt vilken prövningsnivå som är aktuell.

Många av remissinstanserna är *positiva till att ansvaret för prövningen för vissa verksamheter förs över till länsstyrelserna respektive miljönämnderna – under förutsättning att erforderliga resurser ställs till förfogande*. Detta är nödvändigt för att den nya prövningsmyndigheten på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. De påtalar att, när det gäller de anmälningspliktiga verksamheterna så har kommunerna inte någon "frivillighet i åtagande eller arbetsbelastning". Den kommunala miljönämnden har redan i dag för mycket arbetsuppgifter i förhållande till resurserna.

De framför även att det ur allmän rättvise- och konkurrenssynpunkt är viktigt att säkerställa att företag får snarlika krav oavsett var de är lokaliserade i landet. En ökad decentralisering ställer därför krav på Naturvårdsverket att samordna prövnings- och tillsynskraven. Även länsstyrelsernas samordnande roll kommer att behöva stärkas.

Flera av remissinstanserna påtalar fördelarna med att en verksamhet är prövningspliktig. En formell miljöprövning underlättar tillsynen. I praktiken finns det få andra möjligheter för tillsynsmyndigheten att få en helhetsbild av en verksamhet. Det är av stor vikt att tillsynsmyndigheten i förväg

får kännedom om etablering eller förändring av verksamheter. Att i efterhand, vid klagomål eller tillsynsinsatser, rätta till problem är mycket ineffektivt och resurskrävande. Minskar antalet verksamheter som skall miljöprövas, kommer det sannolikt innebära att tillsynbehovet ökar. Detta gäller även för de anmälningspliktiga verksamheter, där den nedre avgränsningen ändras så att färre anläggningar blir anmälningspliktiga.

Remissinstanserna påtalar även fördelar, bl.a. rättsliga, med en tillståndsprövning jämfört med en anmälan. En flyttning till C-nivån leder i praktiken ofta till att en verksamhet vid nyetablering får en sämre lokaliseringsprövning, än om den skulle tillståndsprövas.

Remissinstanserna har lämnat synpunkter på ytterligare branscher där en prövning är miljömässigt motiverad. På grund av uppdragets inriktning, att minska antalet prövningspliktiga verksamheter, har dessa synpunkter normalt inte beaktas.

Remissinstanserna har även lämnat exempel på verksamheter där prövningsplikten helt eller delvis kan ersättas av generella föreskrifter. Det finns även behov av generella föreskrifter

- för vissa verksamheter som i dag inte är reglerade, men som orsakar miljöproblem
- branschövergripande för utsläpp (t.ex. till vatten och luft), avfallshantering etc.

Klassificering

Remissinstanserna anser att det innebär vissa praktiska problem att byta klassificeringssystem. De olika syftena med klassificeringen märks vid tillämpningen. Detta medför vissa problem vid klassificering och tolkning.

Disposition

Remissinstanserna har övervägande positiva synpunkter på dispositionen av förslaget till förteckning och till indelningen efter verksamheter, processer samt hantering av kemiska ämnen.

Flera remissinstanser är oroliga över att det för vissa verksamheter inte är tillräckligt med att hänvisa till andra kapitel i balken (eller annan lagstiftning). Ändringen får inte innebära att miljöskyddsfrågorna får mindre betydelse då prövningen sker enligt andra kapitel eller annan lagstiftning (t.ex. täkter, vägar).

Av remissvaren framgår att det finns ett stort behov av läsanvisningar, översättningsnyckel gentemot dagens bilaga i miljöskyddsförordningen, samt ett sakregister. Läsanvisningar är viktiga för att på ett tydligt sätt klargöra definitioner och gränsdragningar av punkterna i förteckningen. Av läsanvisningarna bör det även framgå vilken miljöpåverkan en verksamhet har samt varför den är prövningspliktig på respektive nivå.

Förslaget

De prövningspliktiga verksamheterna i den här förslagna förteckningen motsvarar ca 180 A-anläggningar (tillståndsprövas av miljödomstolarna), ca 5 700 B-anläggningar (tillståndsprövas av länsstyrelsen). Detta innebär uppskattningsvis att antalet A-verksamheter har minskat med ca 320, antalet B-verksamheter med ca 1 650.

Uppgifterna om antalet befintliga anmälningspliktiga verksamheter är mer osäkra, vilket gör att det är svårt att bedöma förändringarna. Uppgifterna i konsekvensanalysen (se *bilaga 7*) kan endast ses som en mycket grov uppskattning utifrån befintligt material.

En stor andel av de verksamheter som i dag är tillståndpliktiga hos Koncessionsnämden är i förslaget tillståndspliktiga hos länsstyrelsen. Ett stort antal verksamheter, eller delar av verksamheterna, som i dag är tillståndspliktiga är i förslaget anmälningspliktiga.

Inom olika branscher sker olika stora förändringar, alltifrån ett stort antal anläggningar som flyttas till ett fåtal. När det gäller A-verksamheter är det främst inom branscherna pappers- och massafabriker, järn- och stålverk, verkstadsindustri och flygplatser som ett större antal verksamheter flyttas till prövning av länsstyrelsen. För B-verksamheter sker den i särklass största förändringen för jordbruket genom att ca 1 000 verksamheter blir C-verksamheter. Andra branscher med större förändringar är glastillverkning och tvättinrättningar.

Vissa verksamheter har tagits bort helt från förteckningen, t.ex. kräftodling, hantering av vissa CFC, verksamheter som regleras av andra kapitel i balken eller av annan lagstiftning, t.ex. täkter, vattenverk. För flera anmälningspliktiga verksamheter har den nedre avgränsningen ändrats så att färre verksamheter är prövningspliktiga.

Verksamhet som har tillkommit är, växthus, stora forsknings och utvecklingslaboratorier, behandling av förorenad mark samt tillverkning eller reparation av kvicksilverinehållande ljuskällor.

För att underlätta för myndigheter och verksamhetsutövare att använda förteckningen har den kompletterats med förteckningar av de verksamheter som:

- omfattas av föreskrifter
- prövas enligt andra lagrum i balken än 9 kapitlet 6 §
- miljöfarliga verksamheter som prövas enligt andra lagar
- sakregister.

Dessutom har en översättningsnyckel från den nuvarande MF-bilagan till den SNI-anpassade förteckning utarbetats (*bilaga 5*) samt ett underlag till kommande läsanvisningar (se *bilaga 6*). Syftet med läsanvisningarna är att klargöra avgränsningen av vad som skall miljöprövas. Läsanvisningarna bör ges ut antingen som förordningsmotiv eller Allmänna Råd.

I *bilaga 8* finns ett exempel på hur förteckningen kan utformas som förordning.

Klassificeringen

Skälen till att en verksamhet behöver miljöprövas är i första hand miljöstörningen från en viss bransch. Kompletterande skäl är hanteringen av vissa ämnen samt bedrivande av vissa processer. Systemet för vad som skall miljöprövas bör alltså vara en förteckning över vissa branscher (SNI-koder) samt hanteringen av de ämnen och processer som bör miljöprövas oavsett inom vilken bransch (SNI-kod) de ingår.

För att på ett tydligt sätt klargöra vilka verksamheter som skall miljöprövas har förslaget till förteckning en annan indelning än den som finns i MF-bilagan i dag. Indelningen görs efter följande principer:

1. Huvudverksamhet (bransch)
2. Process
3. Hantering av kemiska ämnen

En miljöfarlig verksamhet kan i vissa fall klassificeras enligt flera punkter i förslaget (detta gäller även i dag). Vid tveksamhet skall alltid den högsta prövningsnivån väljas. Är prövningsnivån lika klassificeras verksamheten i första hand efter branschen, därefter processer och i sista hand efter kemikalieanvändningen.

Klassificeras verksamheten efter branschen består koden för verksamheten av två siffror som anger verksamhetens huvudgrupp, efter en punkt kommer en till tre siffror som anger grupp, undergrupp eller detaljgrupp (i några fall anges bara huvudgrupp, dvs. endast tvåsiffrig SNI-kod). Verksamheten har alltså en SNI-kod på två-, tre-, fyra- eller femsiffernivå (vanligen tre eller fyra).

Verksamheter som klassificeras efter process eller hantering av kemiska ämnen, kompletterar sin inviduella SNI-kod med en specifik bokstavs- och sifferkombination. Detta är nödvändigt för att möjliggöra statistiska sammanställningar.

Bokstaven (A, B eller C) anger prövningsnivån. Bokstäverna A och B anger att verksamheten är tillståndspliktig (miljödomstolen respektive länsstyrel-

sen) medan bokstaven C anger att verksamheten är anmälningspliktig till den kommunala miljönämnden.

Avgränsningen inom respektive verksamhet av vad som bör miljöprövas kan ske efter olika kriterier, t.ex. produktionsmängd, produktionsprocess, mängd råvaror eller omsättningen. I förslaget är avgränsningen i regel efter produktionsstorlek, i likhet med vad som gäller i dag.

Systemet för klassificering beskrivs mer ingående i *bilaga* 2.

Samordning med SNI

Under arbetet med att transformera MF-bilagans koder till SNI-koder har vissa kompromisser varit nödvändiga. Orsaken är att det i vissa fall finns miljöskäl för att pröva verksamheter som inte direkt går att översätta till en SNI-kod (ekonomisk indelning). Praktiskt innebär dessa kompromisser vissa problem i statistiksammanhang när annan statistik skall användas, t.ex. vid miljöräkenskaper, emissionsfaktorer etc.

Problemet har lösts genom att

- en verksamhets ordinarie SNI-klassificering kompletteras med en bokstavskod. Denna kod står för användande av en viss process eller kemikalie, som leder till prövningsplikt.
- en hög nivå i klassificeringen har använts i några fall. Detta innebär att den, enligt sifferkoden, omfattar fler verksamheter än bara den som avses vara prövningspliktig. Avgränsningen förtydligas då i läsanvisningen. Denna metod har även använts för att undvika att vissa verksamheter som behöver miljöprövas "faller emellan" olika SNI-koder.

17

Tänkbara förbättringar

Följande frågor har inte kunnat klargöras fullt ut i detta uppdrag. För vissa av frågorna bör ett arbete fortsätta efter det att uppdraget är redovisat. För flera av dessa är det viktigt att de speciellt beaktas vid en kommande uppföljning och utvärdering av förteckningen. Naturvårdsverket anser att en sådan utvärdering bör ske 2–3 år efter det att förteckningen har trätt ikraft.

Tillföra nya prövningspliktiga verksamheter

Det finns ett behov av att reglera vissa verksamheter som i dag inte är prövningspliktiga, men som orsakar miljöproblem. Remissmyndigheterna och andra sakkunniga har föreslagit vissa "nya" verksamheter, som bör regleras genom prövning eller av generella föreskrifter. Eftersom regeringsuppdraget syftar till att begränsa antalet prövningspliktiga verksamheter, har i princip inga nya sådana tagits med.

Förbättra SNI

Under arbetet med att transformera MF-bilagans koder till SNI-koder har vissa kompromisser varit nödvändiga. Orsaken är att det ur miljösynpunkt är viktigt att pröva vissa verksamheter som inte direkt går att översätta till en SNI-kod (ekonomisk indelning). Praktiskt kan dessa kompromisser innebära vissa problem i statistik sammanhang t.ex. vid miljöräkenskaper, emissionsfaktorer etc.

För att minska framtida problem, orsakade av en brist på samordning mellan SNI och klassificeringen av miljöfarliga verksamheter, behöver därför vissa punkter i SNI:s klassificering förbättras (se *bilaga 1*). Detta gäller till exempel avfalls- och avloppsfrågor, plastindustrin och laboratorieverksamhet.

Motsättningar när det gäller prövning och avgränsning av vissa punkter

Infrastruktur

Under arbetet med förteckningen har det konstaterats att en miljöprövning av infrastrukturanläggningar är mer svårhanterliga än för andra miljöfarliga verksamheter. Dessa verksamheter står i dag för en mycket stor del av miljöbelastningen såväl vid anläggandet som vid bedrivande av verksamhet. Framförallt miljönämnderna har i remissvaren påtalat att det i dag är svårt att påverka såväl anläggandet som bedrivandet. Ett stort antal remissinstanser anser därför att vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser bör finnas med i förteckningen.

Då antalet prövningspliktiga verksamheter inte bör öka har endast hamnar tillförts i listan (en samordning med EG:s direktiv om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 1).

Flera remissinstanser påtalar behovet av att **vägar och järnvägar** är prövningspliktiga. Då lokaliseringen prövas i respektive förslag till speciallagstiftning och en dubbelprövning bör undvikas är de inte med i förteckningen.

När det gäller **flygplatser** är förslaget till speciallagstiftningen svagare ur miljöskyddsynpunkt, de är därför med i förslaget. Många av remissinstanserna anser att större flygplatser bör vara tillståndspliktiga hos miljödomstolen. Motiveringen är att de ofta är miljöstörande för en större region än länet och ofta mycket kontroversiella. Detta medför troligen många, till miljödomstolarna, överklagade beslut. Naturvårdsverkets anser att flygplatser bör vara en B-verksamhet. Större flygplatser är således i förslaget klassificerade som en B-verksamhet (tillståndspliktiga hos länsstyrelsen).

Djurhållning och ridsportanläggningar: En stor andel av remissinstanserna anser att dagens nedre gräns för prövning går att höja. Synpunkter har dock framförts om att den nivå som gäller i dag för tillstånd bör vara kvar. I förslaget överenstämmer den nedre gränsen för anmälan med dagens nedre gräns för tillståndsprövning. Vid en jämförelse med avgränsningen av de övriga verksamheter har det bedömts vara tveksamt att ha kvar dagens avgränsning för tillståndsprövning av jordbruken. Jordbruk bör vara en lämplig bransch för generella föreskrifter

Växthus: I förslaget har växthus tillkommit som anmälningspliktig verksamhet om de är större än 5 000 m^2. Synpunkter har framförts om tillståndsplikt vid mer än 5 000 m^2 samt anmälningsplikt från 1 000 m^2. En lägre avgränsning kommer att medföra att ett mycket stort antal nya verksamheter blir prövningspliktiga. Med tanke på avgränsningen av de övriga miljöfarliga verksamheterna har vi bedömt att det inte är rimligt med en lägre prövningsnivå för växthusen. Branschen bör vara en lämplig bransch för generella föreskrifter.

Täkter: I förslaget saknas täkter, eftersom de prövas enligt annat kapitel. Flera remissinstanser är tveksamma om en prövning enligt 12 kapitlet i balken tillgodoser miljöskyddsaspekterna för täktverksamheten. Bestämmelserna anger dock att en prövning enligt 12 kapitlet även skall omfatta miljöskyddsapekterna.

Vindkraft: Begreppet gruppstation som används i dag är inte bra. Vi har dock inte lyckats förbättra definitionerna på den punkten.

Kemisk produkt: Begreppet är inte bra, men vi har inte lyckats förbättra det.

Anläggningar som använder mer än 2,5 ton aktivt betningsmedel för betning av utsäde: Synpunkter har framförts om att denna verksamhet bör vara tillståndspliktig. Synpunkterna framfördes i ett sent skede och har därför inte kunnat remissbehandlas, punkten saknas därför i förslaget. Det bör dock övervägas vidare om en sådan punkt skall ingå i förteckningen, när den ges ut. Punkten bör då ingå i den den remiss som vi förutsätter skall föregå ett antagande av förteckningen.

Militära anläggningar: Militära anläggningar är i förslaget tillståndspliktiga hos länsstyrelsen, Koncessionsnämnden förordar en prövning hos miljödomstolen.

Generella föreskrifter

Prövningsplikten kan i vissa fall ersättas med generella föreskrifter. I detta arbete har det framkommit att generella föreskrifter är lämpliga för de verksamheter som redovisas nedan. En samordning har skett med regeringsuppdraget "generella föreskrifter för miljöstörande verksamheter".

jordbruk
bagerier
tillverkning av färdiglagad mat
sågverk, som saknar impregnering
vattenverk
bensinstationer
biltvättar
billackerare
bilverkstäder
skjutbanor
motorbanor
mindre grafiker
tvätterier
små avloppsreningsverk
olika typer av avfallshantering
lösningsmedelsförbrukning
tandläkare
växthus

Det är viktigt att notera att en individuell lokaliseringsprövning ofta är nödvändig även för de branscher som regleras med generella föreskrifter.

Samordning med annan lagstiftning

Miljöskadelagen

Ett stort antal av de verksamheter som är förtecknade i MF-bilagan betalar i dag, med stöd av miljöskadelagen, avgifter till miljöskadekonsortiet. Flera remissinstanser har framfört att det måste finnas en samordning mellan miljöskadelagen och myndigheternas miljöskyddsarbete. Avgiften får inte innebära ett hinder för verksamheter som är önskvärda ur miljösynpunkt. Vissa typer av verksamheter bör av miljöskäl vara befriande från avgift enligt miljöskadelagen. Detta gäller till exempel små verksamheter som drivs av privatpersoner, föreningar eller kommuner där verksamheten inte kan medföra en miljöskada i miljöskadelagens mening. Exempel på verksamheter som bör vara befriade från avgift enligt miljöskadelagen är små komposteringsanläggningar (flerfamiljshushåll), kommunal insamling av miljöfarligt avfall samt mindre värmepumpar. Det är viktigt att dessa synpunkter beaktas, samt att hänsyn tas till vilka verksamheter som verkligen kan orsaka en miljöskada, när underlag för avgifter enligt miljöskadelagen utarbetas.

Plan- och bygglagen

Under arbetet med förslaget till förteckning har det konstaterats att det är en stor brist att miljöskyddslagstiftningen och plan- och bygglagen inte är samordnade. Miljöskyddsaspekterna kommer i dag inte självklart in vid ett bygglovsärende.

Förordning om hälsoskydd

Socialstyrelsen diskuterar för närvarande vilka verksamheter som bör regleras i en förordning om hälsoskydd. Sker några förändringar inom till exempel verksamheterna enskilda avlopp, små vattentäkter, cisterner och värmepumpar innebär det att motsvarande följdändringar måste göras i detta förslag.

21

Konsekvensanalys

Syftet med regeringsuppdraget är att anpassa förteckningen till SNI för att få en enhetlig klassificering, minska antalet prövningspliktiga verksamheter samt att flytta verksamheter från en A- till en B- prövning. Vid avgränsningen av de nya punkterna har det beaktats att negativa miljöeffekter bör undvikas. Generellt gäller dock att om verksamheter flyttas ner i prövningsnivå finns det en risk för att de negativa miljöeffekterna ökar. Detta gäller speciellt när verksamheter inte längre är prövningspliktiga, till exempel på grund av ändrade gränser, vilket innebär att omfattningen av en prövning minskar. Till detta kommer de "nya" verksamheter som av miljöskäl bör vara prövningspliktiga, enligt remissinstanserna, men som i förslaget inte är det. Att de inte har beaktats beror på att antalet prövningspliktiga verksamheter, enligt uppdraget, skall begränsas.

En aspekt som är viktig att nämna i detta sammanhang, även om det inte är en konsekvens av detta uppdrag, är att miljöbalken kommer att innebära att även driften vid olika anläggningar kommer att prövas. Det innebär att krav kan (skall) ställas på miljöprövning av de befintliga företag som i dag inte är prövade. Antalet prövningar kommer att öka under ett övergångsskede. Detta medför ett ökat behov av resurser för prövning för såväl prövningsmyndigheterna som företagen, som tillkommer utöver de konsekvenser som orsakas av en ändrad förteckning.

Förändringarna i det nya förslaget medför att olika aktörer berörs på olika sätt, både vid en övergång till den nya klassificeringen men även i det fortsatta miljöskyddsarbetet. De som berörs är företag som bedriver miljöfarlig verksamhet, Naturvårdsverket och prövnings- och tillsynsmyndigheterna Koncessionsnämnden/miljödomstolarna, länsstyrelserna och kommunernas miljönämnder.

Myndigheter och företag berörs främst genom förändringar i behovet av resurser för prövning och tillsyn, vilket till stor del styrs av antalet verksamheter.

Vid en övergång till ett nytt klassificeringssystem uppkommer för samtliga myndigheter en engångskostnad för att ersätta blanketter och göra om diarier och arkiv, uppdatera litteratur och databaser vilket kräver stora resurser.

Myndigheternas intäkter av avgifter påverkas också när verksamheterna flyttar mellan olika prövningsnivåer men det är svårt att beräkna hur mycket, dels beroende på att avgifterna kommer att ändras och dels beroende på att uppgifterna på antalet C-verksamheter är osäkra.

Koncessionsnämnden (miljödomstolar)

På sikt kommer behovet av resurser att minska för Koncessionsnämnden (miljödomstolar) till följd av förslaget.

Länsstyrelserna

Totalt blir antalet B-verksamheter lägre men det är inte säkert att resursbehovet minskar i motsvarande grad. Behovet av resurser per prövning kan variera t.ex. beroende på vilken typ av verksamhet det gäller, erfarenheten hos handläggaren och komplexiteten i prövningen. Dessutom påverkas resursbehovet av vilken prövningsnivå som gäller i dag. Eftersom de verksamheter som flyttas från A-nivå till B-nivå kan antas vara mer resurskrävande än de som flyttas till C-nivå blir det totala resursbehovet bara något mindre.

Ett annat problem för att kunna bedöma konsekvenserna för länsstyrelserna, är att den minskade belastningen genom minskad prövning hos länsstyrelserna kan innebära att de nu får tid att leva upp till acceptabel nivå på tillsynen, dvs. inte minskade totala kostnader men att man når (eller närmar sig) den "rätta" nivån på arbetsinsatserna.

För länsstyrelserna kommer kostnaderna att öka då de får ökade krav på att stödja miljönämnderna genom överflyttningen från B till C.

Sammanfattningsvis innebär detta att länsstyrelserna troligtvis inte kommer att få ett minskat behov av resurser även om antalet verksamheter minskar.

Miljönämnderna

En mycket grov uppskattning tyder på att antalet anmälningspliktiga verksamheter ökar och därmed också kostnaderna för kommunerna. Detta innebär att behovet av resurser totalt sett kommer att öka för kommunerna.

Verksamhetsutövarna

Förändringarna i förteckningen skiljer sig mellan olika branscher. Vissa branscher påverkas mycket, t.ex. där många verksamheter flyttar till en annan prövningsnivå (framför allt jordbruk men också verksamheter inom charkuteri, avlopp, järn- och stålverk, verkstadsindustri och flygplatser). Många branscher påverkas mindre, t.ex. massa och papper, sprängämnesfabriker, gödselmedelstillverkning och garveri. Det finns även flera branscher som inte påverkas, t.ex. sågverk, tryckeri, asfaltverk, cementfabriker, mejeri och tillverkning av socker och stärkelse

Detta innebär att för vissa branscher kommer kostnaderna för prövning att öka och för en del att minska. Totalt sett blir det troligtvis en kostnadsminskning för prövning. Via tillsynen kan myndigheterna ställa krav på verksamhetsutövaren att vidta motsvarande åtgärder som normalt krävs vid en prövning. När dessa krav ställs till en redan etablerad verksamhet blir de oftast mer kostsamma än vid nyetablering.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det är svårt att överblicka alla konsekvenser av att ändra klassificeringssystemet, antalet prövningspliktiga verksamheter samt prövningsnivån. Konsekvenserna påverkas även i hög grad av andra faktorer som bl.a. beror på införandet av miljöbalken.

Ett minskat antal prövningspliktiga verksamheter kommer sannolikt att innebära ett minskat behov av resurser för tillståndsprövning. Behovet av minskade prövningsresurser berör miljödomstolarna respektive länsstyrelserna. Minskar antalet prövningspliktiga verksamheter medför det troligen att behovet av tillsynsresurser ökar (länsstyrelsen samt miljönämnderna).

För att följa upp konsekvenserna av införandet av förteckningen bör den, enligt Naturvårdsverkets mening, utvärderas 2–3 år efter ikraftträdandet.

I *bilaga 7* redovisas konsekvenserna av en ändrad förteckning mer ingående.

Förslag till förteckning

Förteckning över verksamheter som skall miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 §

Prövningsplikten gäller både anläggande och drift av verksamhet såvida inte annat särskilt anges.

Prövningsnivån (om verksamheten skall tillståndsprövas eller anmälas och på vilken nivå prövning skall ske) anges med bokstäverna: A = tillstånd hos miljödomstol; B = tillstånd hos länsstyrelse; C = anmälan till kommunal nämnd.

Punkterna i MKB-direktivet hänför sig till bilaga 1 i detta direktiv.

Koden utgår från verksamhetens SNI-kod med en tilläggssiffra efter ett bindestreck för att särskilja olika verksamheter inom samma SNI-kod (innebär att allt framför bindestrecket är "ren" SNI-kod). Benämningen för respektive punkt kan omfatta hela punkten enligt miljöskyddsförordningens bilaga eller endast en del av denna. Benämningarna i IPPC- och MKB-direktiven stämmer oftast inte helt med benämningarna i denna förteckning, vidare har IPPC ofta nedre gräns som är högre än motsvarande svenska gränser varför "IPPC-branscherna" oftast inte omfattar allt inom motsvarande "SNI-bransch". Någon hundraprocentig överensstämmelse mellan punkter i denna förteckning och punkterna i IPPC- respektive MKB-direktivet föreligger alltså inte.

Regeringsprövningen enligt 17 kapitlet i miljöbalken motsvarar den tidigare prövningen enligt lagen om hushållning med naturresurser m.m.

Beteckningen [d] i någon kolumn innebär att del av omnämnd punkt ingår i den nya benämningen.

Förteckning över verksamheter som ska miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 §

Prövningsplikten gäller både anläggande och drift av verksamhet såvida inte annat särskilt anges. Prövningsnivån (om verksamheten ska tillståndsprövas eller anmälas och på vilken nivå prövning ska ske) anges med bokstäverna: A = tillstånd hos miljödomstol; B = tillstånd hos länsstyrelse; C = anmälan till kommunal nämnd.
Verksamheter som alltid antas medföra betydande miljöpåverkan är markerade med en asterisk (*).

VERKSAMHETER

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
JORDBRUK, M.M.						
Växthusodling						
växthus med en odlingsyta som är större än 5 000 kvadratmeter	01.12-1	C	U (se Anm)			verksamheten inte prövningspliktig för närvarande
Djurhållning, m.m.						
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-1	B	11.01B[d]	6.6	MKB bil. 1 p. 17 *	djurenheter för suggor och pälsdjur ändrade, vilket innebär att något fler verksamheter blir prövningspliktiga, samtidigt har gränsen för tillstånd höjts varför färre anläggningar kommer att behöva tillstånd
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 100 djurenheter men högst 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-2	C	11.01B[d] U (se Anm)			djurenheter för suggor och pälsdjur ändrade, vilket innebär att något fler verksamheter blir prövningspliktiga, anmälningsplikt har införts för mindre anläggningar (vilka för närvarande är tillståndspliktiga)
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-1	B	11.01B[d]		*	
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 100 hästar men högst 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-2	C	11.01B[d]			
anläggning för torkning av gödsel	01-3	C	11.02B			ändrad prövningsnivå
VATTENBRUK						
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	05.02-1	B	13.01.01B[d]		*	gränsen höjd
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 1 ton men högst 20 ton fisk per år	05.02-2	C	13.01.01B[d] 13.01.02C			gränser höjda vilket medför delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för övervintring av mer än 1 ton fisk	05.02-3	C	13.02C			gränsen höjd
MALM, MINERAL, KOL, TORV, OLJA, M.M.						reg.-prövning enligt 17 kapitlet i vissa fjällområden som specificeras i 4 kapitlet 5 §

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod uti-från SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
Kol, torv						
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av stenkol	10.1-1	B	23.01.01A[d]		MKB bil. 1 p. 19 *	ändrad prövningsnivå
provbrytning av stenkol	10.1-2	B	23.01.02B[d]		*	
framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på torv	10.3-1	C	35.24C[d]			**täktverksamhet prövas enligt annat lagrum (12 kap.)**
Råpetroleum och naturgas						
anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	11.1-1	B	22.01B 36.09B		MKB bil. 1 p. 14 *	
Uran- och toriummalm						
utvinning av eller gruvanläggning för brytning uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	12.0-1	A	23.01.01A[d] 23.01.02B[d]		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 19 *	
Metallmalmer						
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm med anläggning för anrikning eller pelletering eller anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm	13.1-1	A	23.01.01A[d]	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *	
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm utan anläggning för anrikning eller pelletering	13.1-2	B	23.01.01A[d]	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *	
provbrytning av järnmalm	13.1-3	B	23.01.02B[d]	2.1[d]	*	
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm med anläggning för anrikning eller anläggning för anrikning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-1	A	23.01.01A[d]	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *	
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm utan anläggning för anrikning	13.2-2	B	23.01.01A[d]	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *	ändrad prövningsnivå
provbrytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-3	B	23.01.02B[d]	2.1[d]	*	
Andra mineral						
berg- eller gruskrossverk eller sorteringsverk för sand, grus, sten eller morän	14.2-1	C	36.10C			**täktverksamhet prövas enligt annat lagrum (12 kap.)**
LIVSMEDEL, DRYCKESVAROR, M.M.						
slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-1	B	31.01.01B	6.4[d]	*	jfr även MF 31.09 och 31.20
slakteri för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-2	C	31.01.02C			jfr även MF 31.09 och 31.20
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.1-3	B	31.02C[d]	6.4[d]	*	se ovan 15.1-2 tillståndsplikt införd pga. IPPC

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 400 ton men högst 15 000 ton per år	15.1-4	C	31.02C[d]			se ovan 15.1-2 tillståndsplikt för stora anläggningar pga. IPPC
rökeri för en produktion av mer än 200 kg rökta kött- eller charkuteriprodukter per dygn	15.1-5	C	31.17C[d]			se ovan 15.1-2. rökeri med produktion mer än 75 ton per dygn (gräns för tillstånd enligt IPPC) torde inte finnas fristående från 15.1-1 eller 15.1-3
anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton råvara per år	15.1-6	B	31.20.01A 31.20.02B	6.5[d]	*	jfr MF 31.21. delvis ändrad prövningsnivå. jfr även 15.7 framställning av beredda djurfoder
anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 1 000 ton råvara per år	15.1-7	C	31.20.03C			se 15.1-6 ovan
anläggning för beredning eller konservering av djurhudar som inte sker i anslutning till slakteri, för en produktion baserad på mer än 1 ton hudar per år	15.1-8	C	se Anm			insaltning av hudar klassas ibland som garveri men är egentligen inte läderberedning. Sker liksom annan hudberedning ofta i anslutning till slakterier
anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	15.2-1	B	31.07.01B 31.08B[d]	6.4[d]	*	
anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 200 ton råvara per år	15.2-2	C	31.07.02C 31.08B[d]			
rökeri för en produktion av mer än 200 kg rökta fisk- eller skaldjursprodukter per dygn	15.2-3	C	31.17C[d]			se 15.2-2 ovan. rökeri med produktion mer än 75 ton per dygn (gräns för tillstånd enligt IPPC) torde inte finnas fristående från 15.2-1
anläggning för beredning eller konservering av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år	15.3-1	B	31.06.01B[d]	6.4[d]		höjd gräns
anläggning för beredning eller konservering av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 100 ton men högst 2 000 ton råvara per år	15.3-2	C	31.06.01B[d] 31.06.02C[d]			gränser höjda delvis ändrad prövningsnivå.
anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-1	B	31.09.01A 31.09.02B 31.08B[d]	6.4[d]	*	delvis ändrad prövningsnivå.
anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år	15.4-2	C	31.09.03C 31.08B[d]			
anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-3	B	31.10B[d]	6.4[d]	*	se även 15.4-2 och 15.4-1 ovan
anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 10 ton men högst 1 000 ton per år	15.4-4	C	31.10B[d]			se även 15.4-2 och 15.4-1 ovan. ändrad prövningsnivå.

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 000 ton per år	15.51-1	B	31.03.01B	6.4[d]	*	
mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 ton men högst 50 000 ton per år	15.51-2	C	31.03.02C			
anläggning för tillverkning av glass för en produktion av mer än 5 000 ton per år	15.52-1	B	31.05.01B	6.4[d]		
anläggning för tillverkning av glass för en produktion av mer än 10 ton men högst 5 000 ton per år	15.52-2	C	31.05.02C			
anläggning för tillverkning av kvarnprodukter för en produktion av mer än 50 000 ton per år	15.61-1	B	U (se Anm)			jfr MF 31.21 och 31.22. ev. del av MF 31.21.01, ev. del av 31.22, U
anläggning för tillverkning av kvarnprodukter för en produktion av mer än 50 ton men högst 50 000 ton per år	15.61-2	C	U (se Anm)			jfr MF 31.21 och 31.22. ev. del av MF 31.21.03, ev. del av 31.22, U
siloanläggning för torkning, rensning eller lagring av spannmål	51.21-1	C	31.22C			SCB klassificerar spannmålssilor som t.ex Lantmännen äger under SNI 51.21
anläggning för tillverkning av stärkelse- eller stärkelsederivat	15.62-1	B	31.12B 31.13B	6.4[d]	*	
anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-1	B	31.21.01B[d] 31.21.02B	6.5[d]		jfr MF 31.20 och 31.21 jfr SNI 15.1 se även 15.61-1 ovan
anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 500 ton men högst 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 100 ton men högst 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-2	C	31.21.03C[d] 31.21.04C[d]			jfr MF 31.20 och 31.21 jfr SNI 15.1 se även 15.61-1 ovan nedre gränser höjda
bageri med jästförbrukning om mer än 50 ton per år	15.81-1	C	31.29C			
anläggning för tillverkning av socker	15.83-1	B	31.11B	6.4[d]	*	jfr 15.62
anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 20 000 ton per år	15.84-1	B	31.15.01B[d]	6.4[d]	*	gräns höjd. delvis ändrad prövningsnivå.
anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 10 ton men högst 20 000 ton per år	15.84-2	C	31.15.01B[d] 31.15.02C			gräns höjd
anläggning för tillverkning av mer än 300 ton pastaprodukter per år	15.85-1	C	31.18C[d]			
anläggning för rostning av kaffe för en produktion av mer än 3 000 ton per år	15.86-1	B	31.16.01B	6.4[d]		
anläggning för rostning av kaffe för en produktion av mer än10 ton men högst 3 000 ton per år	15.86-2	C	31.16.02C			
anläggning för tillverkning av jäst	15.89-1	B	31.14A	6.4[d]	*	SNI 15.89 omfattar även annan tillverkning (Framställning av andra livsmedel). Se även 15.8-1 nedan. ändrad prövningsnivå

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.8-1	B	31.18C[d] 31.19C[d] 31.28B[d]	6.4[d]	*	se 15.89-1 ovan. Färdiglagad mat svårplacerat enligt SCB, SNI 15.89 föreslås dock. Tillståndsplikt införd pga. IPPC
anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 300 ton men högst 15 000 ton per år	15.8-2	C	31.18C[d] 31.19C[d] 31.28B[d]			se 15.89-1 ovan. Färdiglagad mat svårplacerat enligt SCB, SNI 15.89 föreslås dock. Uppdelning pga. IPPC
anläggning för framställning av råsprit eller av alkoholhaltiga drycker där destillation förekommer	15.9-1	B	31.23B[d]		*	SNI 15.92 omfattar framställning av råsprit ur jästa råvaror, jfr SNI 24.14
anläggning för blandning eller tappning av destillerade alkoholhaltiga drycker eller för framställning, blandning eller tappning av vin, cider eller andra fruktviner	15.9-2	C	31.24C[d]			
bryggeri för en produktion av mer än 5 000 kubikmeter maltdryck per år	15.96-1	B	31.25.01B		*	
bryggeri för en produktion av mer än 100 kubikmeter men högst 5 000 kubikmeter maltdryck per år	15.96-2	C	31.25.02C[d]			nedre gräns införd
anläggning för framställning av malt	15.97-1	B	31.27B		*	
anläggning för framställning av mer än 100 kubikmeter läskedrycker per år	15.98-1	C	31.26C[d]			nedre gräns införd
TEXTILVAROR						
anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial, för en produktion av mer än 200 ton textilier eller garner per år	17-1	B	32.01.01B	6.3	*	SNI 17 omfattar förberedning, tvättning, avfettning, karbonisering, kardning och kamning av textilfiber, blekning, färgning och annan textilberedning.
anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial, för en produktion av högst 200 ton textilier eller garner per år eller ulltvätteri	17-2	C	32.01.02C 95.01C			se 17-1 ovan
linberedningsverk för en produktion av mer än 1 ton per år	17.14-1	C	32.03C[d]			se 17-1 ovan. nedre gräns införd
PÄLSSKINN, LÄDER						
anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	18.3-1	B	32.02.01B[d]	6.2[d]	*	se även 15.1-8 och 19.1-1
anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 100 ton råvara per år	18.3-2	C	32.02.02C[d]			se 18.3-1 ovan nedre gräns höjd
anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	19.1-1	B	32.02.01B[d]	6.2[d]	*	se även 18.3-1 och 15.1-8
anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 100 ton råvara per år	19.1-2	C	32.02.02C[d]			se 19.1-1 ovan nedre gräns höjd
TRÄVAROR						

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) eller kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år	20-1	B	33.01.01B[d]		*	
sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 10 000 kubikmeter men högst 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) eller kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år	20-2	C	33.01.02C			
anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på skogs- eller jordbruksprodukt för en produktion baserad på mer än 100 kubikmeter råvara per år eller anläggning för tillverkning av träull, trämjöl, flis, spån, pellet eller liknande	20.1-1	C	35.24C[d] 33.01.01B[d] 33.01.02C[d]			
tillverkning av fanér, plywood, lamellträ, spånskivor eller andra produkter av spån	20.2-1	B	33.02B			
tillverkning av träfiberskivor	20.203-1	B	34.03A		*	ändrad prövningsnivå. se även SNFS 1990:6
MASSA, PAPPER OCH PAPPERSVAROR						
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av mer än 200 000 ton per år	21.111-1	A	34.01A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	se även SNFS 1990:6
anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av högst 200 000 ton per år	21.111-2	B	34.01A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	ändrad prövningsnivå. se även SNFS 1990:6
anläggning för tillverkning av halvkemisk massa	21.111-3	A	34.01A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	se även SNFS 1990:6
anläggning för tillverkning av sulfatmassa	21.112-1	A	34.01A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	se även SNFS 1990:6
anläggning för tillverkning av sulfitmassa	21.113-1	A	34.01A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	se även SNFS 1990:6
anläggning för ointegrerad tillverkning av papper eller kartong	21.12-1	B	34.02A[d]	6.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 18 *	ändrad prövningsnivå. se även SNFS 1990:6
anläggning för tillverkning av pappers- eller pappvaror med torr process	21.2-1	C	U			
GRAFISK OCH FOTOGRAFISK PRODUKTION						
tryckeri där tryckning sker med heatsetteknik	22.2-1	B	34.06.01B	6.7[d]		övrigt under MF 34.06 miljöprövas pga. att organiska lösningsmedel hanteras

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för klichétillverkning	22.24-1	C	34.07.01B 34.07.02C			delvis ändrad prövningsnivå.
anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-1	B	95.03.01B 95.03.02B			
anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 1 000 kvadratmeter men högst 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 5 000 kvadratmeter men högst 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-2	C	95.03.03C 95.03.04C			
STENKOLSPRODUKTER, RAFFINERADE PETROLEUMPRODUKTER, ANDRA GASFORMIGA BRÄNSLEN SAMT KÄRNBRÄNSLE						
anläggning för tillverkning av koks eller andra produkter ur stenkol	23.1-1	A	35.21B[d]	1.3[d] 1.4[d] 6.8[d]	MKB bil. 1 p. 1 *	jfr även SNI 31.6 ändrad prövningsnivå
anläggning för framställning av gasformiga bränslen	40.2-1	B	35.21B[d] 35.24C[d]	1.4[d]	MKB bil. 1 p. 1 *	SNI 40.2 inkluderar framställning av stadsgas
anläggning för raffinering av mineraloljor	23.2-1	A	35.19A	1.2	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 1 *	
anläggning för behandling, omhändertagande eller lagring av kärnbränsle	23.3-1	A	41.01A[d]		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 3 *	
KEMIKALIER OCH KEMISKA PRODUKTER						
anläggning för framställning av acetylengas eller lustgas	24.11-1	B	35.34.02B[d]	4.2[d]	reg.-prövn. *	
anläggning för framställning av industrigaser med undantag av acetylengas	24.11-2	C	35.34.02B[d] 35.35B[d]			ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-1	A	35.34.01A[d]	4.1[d] 4.2[d]	*	

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer för en produktion av högst 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-2	B	35.34.01A[d]	4.1[d] 4.2[d]		ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.12-3	B	35.35B[d]			
anläggning för tillverkning klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-1	A	35.30A	4.2[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	jfr IPPC (där uppräknas ett flertal kemiska ämnen)
anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2	B	35.28A 35.29A 35.31A 35.32A 35.34.01A[d] 35.35B[d]	4.2[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-1	A	35.34.01A[d] 35.23B[d]	4.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	jfr IPPC (där uppräknas ett flertal kemiska ämnen)
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer för en produktion av högst 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-2	B	35.34.01A[d] 35.23B[d]	4.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	se 24.14-1 ovan ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.14-3	B	35.35B[d]			se 24.14-1 ovan
anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	24.15-1	B	35.27A 35.33A 35.09A	4.1[d] 4.2[d] 4.3	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-1	A	35.01A[d] 35.02.01B[d] 34.05A[d]	4.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	delvis ändrad prövningsnivå

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2	B	35.01A[d] 35.02.01B[d] 35.02.02C 34.05A[d]	4.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 6 *	delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-1	A	35.01A[d]	4.1[d]	*	
anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-2	B	35.01A[d]	4.1[d]		
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-1	A	35.10A[d] 35.34.01A[d]	4.4[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-2	B	35.10A[d] 35.34.01A[d]	4.4[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.2-3	B	35.11B 35.35B[d]			
anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 000 ton per år	24.3-1	B	35.15.01B		*	jfr SNI 24.12 (färgpigment)
anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 ton men högst 1 000 ton per år	24.3-2	C	35.15.02C[d]			jfr SNI 24.12 nedre gräns införd

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-1	A	35.06A[d]	4.5[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-2	B	35.06A[d]	4.5[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av läkemedelssubstanser där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.4-3	B	35.07B			
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-1	A	35.34.01A[d]	4.1[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-2	B	35.34.01A[d]	4.1[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.5-3	B	35.35[d]			
anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 000 ton per år	24.5-4	B	35.18.01B[d]			höjd gräns
anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 ton men högst 1 000 ton per år	24.5-5	C	35.18.01B[d] 35.18.02C			övre gräns höjd, nedre gräns införd delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-1	A	35.08.01A[d]	4.6[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	jfr SNI 29.61

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-2	B	35.08.01A[d]	4.6[d]	MKB bil. 1 p. 6 *	se 24.61-1 ovan ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen eller pyrotekniska artiklar, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.61-3	B	35.08.02B[d]			se 24.61-1 ovan
anläggning för tillverkning av ammunition	29.6-1	B	35.08.02B[d]		*	se även SNI 24.61 SNI 29.6 benämnes tillverkning av vapen och ammunition. Övrigt inom SNI 29.6 miljöprövas av processkäl
anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-1	A	35.34.01A[d]		*	
anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-2	B	35.34.01A[d]		*	
anläggning för tillverkning av fotografisk film eller fotografiskt papper eller fotokemikalier där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.64-3	B	35.16B[d] 35.35B[d]			se SNI 24.64-1 ovan
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-1	A	35.34.01A[d]		*	
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-2	B	35.34.01A[d]			
anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.66-3	B	35.35B[d]			
anläggning för tillverkning av regenererad cellulosa	24.7-1	B	34.04A		*	ändrad prövningsnivå. jfr SNI 24.16

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
GUMMI- OCH PLASTVAROR						
anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-1	B	35.13.01B[d] 35.14.01B[d]			höjd gräns
anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-2	C	35.13.01B[d] 35.14.01B[d] 35.13.02C[d] 35.14.02C[d]			nedre gräns införd, övre gräns höjd. delvis ändrad prövningsnivå.
anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer, för en produktion av mer än 10 ton per år	25.2-1	B	35.03.01B			
anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer, för en produktion av högst 10 ton per år	25.2-2	C	35.03.02C			
anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen inte omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer och där tillverkningen omfattar kalandrering eller beläggning	25.2-3	B	35.05.01B			
anläggning för tillverkning av mer än 1 ton plastprodukter per år, där tillverkningen inte omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer och där tillverkningen inte omfattar kalandrering eller beläggning	25.2-4	C	35.05.02C			
ICKE-METALLISKA MINERALISKA PRODUKTER						
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	26.1-1	B	36.03B,C se Anm	3.3[d]	*	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning till nuvarande MF-punkter inte gjorts. SNI 26.1 motsvarar MF 36.03. jfr dock även SNI 26.14-1 och 26-1
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	26.1-2	B	36.03B,C se Anm	3.3[d]	*	se 26.1-1 ovan
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där högst 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	26.1-3	C	36.03B,C se Anm			se 26.1-1 ovan
anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där högst 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	26.1-4	C	36.03B,C se Anm			se 26.1-1 ovan
anläggning för tillverkning av mineralull (glasull eller stenull)	26-1	B	36.02A	3.3[d] 3.4	*	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning av varor av glasfibrer	26.14-1	C	U			

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för tillverkning av keramiska produkter (med undantag av keramiska golv- eller väggplattor eller murtegel) för en produktion av mer än 50 ton per år	26.2-1	B	36.01B[d]	3.5[d]		nedre gräns införd
anläggning för tillverkning av keramiska golv- eller väggplattor för en produktion av mer än 50 ton per år	26.3-1	B	36.01B[d]	3.5[d]		nedre gräns införd
anläggning för tillverkning av tegel genom bränning	26.4-1	B	36.06B	3.5[d]		
anläggning för tillverkning av cement	26.51-1	A	36.04A	3.1[d]	reg.-prövn. *	
anläggning för framställning av kalk, krita eller kalkprodukter för en produktion av mer än 10 000 ton per år	26.52-1	B	36.05B	3.1[d]		
anläggning för framställning av kalk, krita eller kalkprodukter för en produktion av högst 10 000 ton per år	26.52-2	C	U (se Anm)			verksamheten inte prövningspliktig f.n.
anläggning för tillverkning av varor av lättbetong	26.611-1	B	36.08B[d]			
anläggning för tillverkning av varor av gips	26.62-1	B	36.07B			
anläggning för tillverkning av mer än 50 ton per år av betong eller varor av betong eller cement	26.6-1	C	36.11C[d]			nedre gräns införd
anläggning för tillverkning av stenvaror för byggändamål	26.7-1	C	36.11C[d]			
anläggning för tillverkning av asbest eller asbestbaserade produkter	26.829-1	B	36.11C[d] U	3.2	MKB bil. 1 p. 5 *	tillståndsplikt pga. IPPC och MKB
anläggning för tillverkning av lättklinker	26.829-2	B	36.08B[d]			
asfaltverk eller oljegrusverk	26.829-3	C	35.26C			
anläggning för tillverkning av varor av asfalt	26.829-4	C	36.11C[d]			
STÅL OCH METALL						
järn- eller stålverk med masugn, tunnelugn, ljusbågsugn eller AOD-konverter	27-1	A	37.01A[d]	2.2[d] 2.3[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	
järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av mer än 50 000 ton per år	27-2	A	37.01A[d]	2.2[d] 2.3[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	
järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av högst 50 000 ton per år	27-3	B	37.01A[d]	2.2[d] 2.3[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	ändrad prövningsnivå
järn- eller stålverk med induktionsugnar, ESR-anläggning	27-4	B	37.01A[d]	2.2[d] 2.3[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	ändrad prövningsnivå

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod uti-från SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
ferrolegeringsverk	27-5	A	37.02A	2.2[d] 2.3[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	
anläggning för pyro-, elektro- eller hydrometallurgisk framställning av icke-järnmetallprodukter ur malm, anrikad malm, stoft eller koncentrat	27.4-1	A	37.03A,B 37.04A,B se Anm	2.5[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning till nuvarande MF-punkter ej gjorts. SNI 27.4 motsvarar MF 37.03 och 37.04
anläggning för smältning eller raffinering av icke-järnmetaller ur annan råvara än malm, anrikad malm, stoft eller koncentrat	27.4-2	B	37.03A,B 37.04A,B se Anm	2.5[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 4 *	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning till nuvarande MF-punkter ej gjorts. SNI 27.4 motsvarar MF 37.03 och 37.04
ELEKTRISKA ARTIKLAR						
anläggning för tillverkning av elektrisk tråd eller kabel	31.3-1	B	35.12B			jfr även SNI 28.73 och SNI 26.14-1
anläggning för tillverkning av batterier eller ackumulatorer	31.4-1	B	38.04A[d]		*	ändrad prövningsnivå
anläggning för tillverkning eller reparation av kvicksilverinnehållande ljuskällor	31.5-1	C	U			
anläggning för tillverkning av kol- eller grafitelektroder	31.6-1	B	35.22A	6.8[d]	*	ändrad prövningsnivå
PLATTFORMAR						
byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan, än helt tillfällig, ankring eller förtöjning av plattformar för reparation, ombyggnad eller annan anledning	35.11-1	A	U		reg.-prövn. *	jfr även 35.11-2. tidigare prövning av Koncessionsnämnden enligt lagen om hushållning med naturresurser
plattform för verkstad på vattnet när fråga är om förläggning nära kusten för montering, utrustning, ombyggnad, reparation, underhåll eller liknande åtgärd	35.11-2	B	38.06C		*	jfr 35.11-1 ändrad prövningsnivå
EL, GAS, VÄRME OCH KYLA						
kärnkraftverk eller andra kärnreaktorer	40.1-1	B	41.01A[d]		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 2 *	jfr även SNI 23.3 ändrad prövningsnivå
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 200 MW	40-1	A	41.02.01A	1.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 2 *	enligt MKB-direktivet är gränsen 300 MW. se även SNFS 1991:4, SNFS 1991:5 och SNFS 1994:8
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW	40-2	B	41.02.02B	1.1[d]	*	se även SNFS 1991:4, SNFS 1991:5 och SNFS 1994:8
anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, av annat bränsle än enbart eldningsolja eller bränslegas	40-3	C	41.02.03C			
stationär förbränningsmotor med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, som är avsedd för annat ändamål än enbart som reservaggregat vid elbortfall	40.1-2	C	41.03C			

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
gasturbinanläggning med en total installerad tillförd effekt av högst 200 MW	40.1-3	B	41.04B	1.1[d]	*	se även SNFS 1991:4, SNFS 1991:5 och SNFS 1994:8
gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW	40.1-4	B	41.07.01A 41.07.02B		reg.-prövn. *	regeringsprövning vid större anläggningar. delvis ändrad prövningsnivå
gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 125 kW men högst 1 MW	40.1-5	C	41.07.03C			
anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme eller kyla ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en uttagen effekt av mer än 10 MW	40.3-1	B	41.05.01B			SNI 40.3 omfattar även framställning och distribution av kallvatten och is för kylning. se även SNFS 1992:16
anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme eller kyla ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en uttagen effekt av högst 10 MW	40.3-2	C	41.05.02C			se 40.3-1 ovan. se även SNFS 1992:16
anläggning för lagring av värme i mark, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller i grundvatten för en tillförd energimängd av mer än 3 000 MWh	40.3-3	C	41.06C			
MOTORFORDON OCH DRIVMEDEL						
automatbiltvätt eller annan anläggning för tvättning av motorfordon dimensionerad för mer än 5 000 tvättar av personbilar per år eller mer än 1 000 tvättar av andra fordon såsom lastbilar, traktorer eller andra vägfordon per år	50.201-1	C	95.05C			
anläggning där mer än 1 000 kubikmeter motorbränslen hanteras per år	50.50-1	C	62.01C U (se Anm)			SNI 50.50 omfattar bensinstationer. omfattar även motorbränslehantering vid t.ex. åkerier. se även SNFS 1990:1
INFRASTRUKTUR						
hamnar, lastnings- eller lossningskajer som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton	63.22-1	B	U		MKB bil. 1 p. 8 *	jfr farleder som prövas enligt 17 kap. balken och enligt farledslagen
civil flygplats med instrumentbana över 1 200 meter	63.23-1	B	71.01A		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 7 *	MKB-direktivet och 17 kap. (reg.-prövn.) anger gränsen 2 100 m. ändrad prövningsnivå
flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 meter	75.224-1	B	91.01A		reg.-prövn. *	jfr 63.23-1. 17 kap. balken anger gränsen 2 100 m. ändrad prövningsnivå
annan flygplats där mer än 100 flygrörelser per år äger rum med undantag av civil flygplats med instrumentbana över 1 200 meter eller flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 meter	63.23-2	C	71.02C			
LABORATORIER						

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
kemiska eller biologiska laboratorier för forskning och utveckling med en total golvyta som är större än 5 000 kvadratmeter	73.1-1	C	U (se Anm)			jfr även SNI 80.3-1 verksamheten inte prövningspliktig för närvarande
kemiska eller biologiska laboratorier för utbildning med en total golvyta som är större än 5 000 kvadratmeter	80.3-1	C	U (se Anm)			jfr även SNI 73.1-1 verksamheten inte prövningspliktig för närvarande
SKJUTBANOR, SKJUTFÄLT						
skjutbana, skjutfält samt annan anläggning som disponeras av Försvarsmakten eller Försvarets materielverk och som är stadigvarande inrättad för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen utomhus	75.225-1	B	91.02B		*	SNI 75.225 omfattar Försvarets materielverk, Fortifikationsförvaltningen m.fl. jfr 92.621-1 och 29.6-2
civilt skjutfält som är stadigvarande inrättat för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen	29.6-2	B	94.02C[d]		*	jfr 75.225-1 och 92.621-1 ändrad prövningsnivå
civil skjutbana som är stadigvarande inrättad för skjutning med skarp ammunition utomhus	92.621-1	C	94.02C[d]			jfr 75.225-1
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD						
akutsjukhus	85.11-1	B	92.02B[d]		*	
annat sjukhus än akutsjukhus	85.11-2	C	92.02B[d]			ändrad prövningsnivå
anläggning för sterilisering av sjukvårdsartiklar där etylenoxid används som steriliseringsmedel	85.14-1	B	92.12B			
TANKRENGÖRING						
anläggning för tvättning av tankar eller fat som används för förvaring eller för transport av kemiska produkter	74.702-1	B	92.11B U (se Anm)			prövningsplikt även för anläggning för tvätt av förvaringstankar
AVLOPPSRENING						
avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 2 000 personekvivalenter	90.001-1	B	92.01.01A 92.01.02B		MKB bil. 1 p. 13 *	i MKB-direktivet är gränsen 150 000 personekvivalenter. delvis ändrad prövningsnivå. se även SNFS 1990:14 och SNFS 1994:7
avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 25 men högst 2 000 personekvivalenter	90.001-2	C	92.01.03C			se även SNFS 1990:14 och SNFS 1994:7
SKROT OCH ANNAT AVFALL ÄN FARLIGT AVFALL						
anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1	B	92.03.01A[d] 92.03.04B[d] 92.08B[d] 92.09C[d]	5.1[d]	*	delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	37-2	C	92.03.06C[d] 92.08B[d] 92.09C[d]			delvis ändrad prövningsnivå

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-1	B	92.10.01B 92.10.03C[d]		*	delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-2	C	92.10.02C 92.10.03C[d]			
anläggning för mellanlagring av avfall, om tillfört avfall lagras kortare tid än ett år och den totala avfallsmängden är mer än 10 000 ton vid något enskilt tillfälle under året (omfattar inte farligt avfall)	90.002-3	B	92.04.01B[d]	5.3[d]	*	
anläggning för mellanlagring av avfall, om tillfört avfall lagras kortare tid än ett år och den totala avfallsmängden är mer än 10 ton men högst 10 000 ton vid något enskilt tillfälle under året (omfattar inte farligt avfall)	90.002-4	C	92.04.02C[d]			delvis ändrad prövningsnivå
mellanlagring av avfall på plats från vilken avfallet avses borttransporteras inom ett år och nytt avfall inte tillförs platsen, om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton (omfattar inte farligt avfall)	90.002-5	C	92.04.01B[d] 92.04.02C[d]			
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-1	A	92.03.01A[d]	5.2[d] 5.4[d]	MKB bil. 1 p. 10 *	se även SNFS 1991:4, SNFS 1991:5, SNFS 1993:13 och SNFS 1993:14
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-2	B	92.03.01A[d] 92.03.02B[d] 92.03.04B[d]	5.2[d] 5.4[d]	MKB bil. 1 p. 10 *	delvis ändrad prövningsnivå. se även SNFS 1991:4, SNFS 1991:5, SNFS 1993:13 och SNFS 1993:14
anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är högst 50 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-3	C	92.03.02B[d] 92.03.06C			delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 200 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-1	B	92.03.03B[d] 92.03.01A[d]	5.3[d]	*	
anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton men högst 200 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-2	C	92.03.03B[d] 92.03.05C			delvis ändrad prövningsnivå
uppläggning eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken inte bedöms som ringa	90.007-1	B	92.04.01B[d]			
uppläggning eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken bedöms som ringa	90.007-2	C	92.04.01B[d] 92.04.02C			delvis ändrad prövningsnivå
FARLIGT AVFALL						se även SNFS 1994:6 och SNFS 1997:4
anläggning för omlastning eller mellanlagring av oljeavfall eller förbrukade blybatterier eller annat farligt avfall	90.005-1	B	92.07.01B 92.07.02B 92.07.03B U (se Anm)	5.1[d]		ingen nedre gräns på grund av IPPC och ramdirektivet för avfall (direktiv 75/442/EEG)

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-1	A	92.05.01A 92.05.03A[d] 92.15B[d]	5.1[d]	reg.-prövn. (se Anm) MKB bil. 1 p. 9 *	regeringsprövning vid mer än 10 000 ton per år
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-2	B	92.05.02B 92.05.03A[d] 92.15B[d]	5.1[d]	MKB bil. 1 p. 9 *	delvis ändrad prövningsnivå
anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, om avfallet uppkommit i egen anläggning	90.006-3	B	92.05.04B 92.15B[d]	5.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 9 *	
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	90.006-4	A	92.05A,B[d]	5.1[d]	MKB bil. 1 p. 9 *	
anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5	B	92.05A,B[d]	5.1[d]	MKB bil. 1 p. 9 *	
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-6	A	92.06.01A	5.1[d]	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 9 *	
anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-7	B	92.06.02B 92.15B[d]	5.1[d]	MKB bil. 1 p. 9 *	
anläggning för destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon	90.006-8	B	92.13B	5.2[d]	*	
FÖRORENAD MARK M.M.						
Behandling av förorenad mark, förorenat grundvatten eller förorenade sediment (in situ)	90.006-9	B	U (se Anm)			verksamheten inte prövningspliktig f.n.
MOTORBANOR						
anläggning för motorsport eller halkövning eller provning av motordrivna fordon	92.613-1	C	94.01C			
TVÄTTERIER						
tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1	C	95.02.01B 95.02.02B 95.02.04B 95.02.05C 95.02.06C 95.02.08C			övriga tvättvätskor förbjudna, (dvs. MF 95.02.03, 95.02.07 är inte längre aktuella). delvis ändrad prövningsnivå

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
BEGRAVNINGSVERKSAMHET						
krematorium	93.03-1	B	92.14B			SNI 93.03 (Begravningsverksamhet) omfattar mer än kremering

VERKSAMHETER INOM VILKA FÖLJANDE PROCESSER INGÅR

Verksamheten klassificeras med företagets SNI-kod med en tilläggsbokstav efter ett bindestreck för angivande av process som föranleder miljöprövning.

Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod för process som föranleder prövning	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
Processer som föranleder miljöprövning (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)						
träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering där träskyddsmedel används	-i1	B	33.04B[d]	6.7[d]		motsvarar del av SNI 20.103. eventuellt generella föreskrifter
träskyddsbehandling genom doppning där träskyddsmedel används	-i2	B	33.04B[d]	6.7[d]		motsvarar del av SNI 20.103. eventuellt generella föreskrifter
kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling av metall (t.ex. kromatering, anodisering, svartoxidering, passivering), annan beläggning med metall, betning med undantag av betning med betpasta, fosfatering med undantag av järnfosfatering, våttrumling av annan metall än aluminium eller stål	-y1	B	38.02.01B[d] 38.02.02B[d]	2.3[d] 2.6[d] 6.7[d]		kan förekomma inom SNI 27–36. eventuellt generella föreskrifter
ytbehandling av metall där verksamheten inte medför utsläpp av avloppsvatten, betning med betpasta, järnfosfatering, torrtrumling, blästring, härdning, vattenbaserad avfettning eller våttrumling av aluminium eller stål	-y2	C	38.02.01B[d] 38.02.02B[d] 38.02.03C 38.02.04C[d]			kan förekomma inom SNI 27–36. eventuellt generella föreskrifter. delvis ändrad prövningsnivå
ytbehandling av metall genom metallbeläggning med enbart ädelmetaller där vattenförbrukningen är högst 5 kubikmeter per år	-y3	C	38.02.04C[d]			kan förekomma inom SNI 27–36. eventuellt generella föreskrifter
borttagning av lack eller färg från material av metall med termiska eller kemiska metoder för mer än 10 ton metallgods per år	-a1	B	U			kan förekomma inom SNI 27–36
borttagning av lack eller färg från material av metall med termiska eller kemiska metoder för högst 10 ton metallgods per år	-a2	C	U			kan förekomma inom SNI 27–36
gjutning för en produktion av mer än 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium	-g1	B	37.06.01B	2.4 2.5[d]	*	kan förekomma inom SNI 27–36
gjutning för en produktion av högst 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium	-g2	C	37.06.02C			kan förekomma inom SNI 27–36
gjutning för en produktion av mer än 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium eller magnesium	-g3	B	37.05.01A 37.05.02B	2.5[d]	*	kan förekomma inom SNI 27–36 delvis ändrad prövningsnivå
gjutning för en produktion av högst 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium eller magnesium	-g4	C	37.05.03C			kan förekomma inom SNI 27–36

Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod för process som föranleder prövning	Prövnings-nivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30	-m1	B	38.01A,B,C[d]		*	kan förekomma inom SNI 27–36 delvis ändrad prövningsnivå
verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 3 men högst 30	-m2	C	38.01A,B,C[d]			kan förekomma inom SNI 27–36 delvis ändrad prövningsnivå
verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta	-v1	B	38.01.01A[d]		*	kan förekomma inom SNI 27–36. ändrad prövningsnivå
verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 5 000 men högst 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta	-v2	C	38.01.02B[d]			kan förekomma inom SNI 27–36 ändrad prövningsnivå

VERKSAMHETER INOM VILKA HANTERING AV KEMISKA ÄMNEN, M.M. SKER

Verksamheten klassificeras med företagets SNI-kod med en tilläggsbokstav efter ett bindestreck för angivande av prövningsskäl.

Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod för prövningsskäl	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
Hantering av vissa kemiska ämnen m.m. ska miljöprövas (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)						förbrukning av halogenerade klorfluorkarboner är numera förbjudet varför dessa MF-punkter har utgått (35.04; 35.36; 38.05; 39.01; 95.02)
förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	-o1	B	31.30.01B 34.06.02B 35.14.01B 38.05.03B 39.01.02B	6.7[d]		
förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	-o2	C	31.30.02C 34.06.03C 35.14.02C 38.05.06C 39.01.04C U (se Anm)			prövningsplikten utökad genom att nedre gräns sänkts i enlighet med målet att minska utsläppen av organiska lösningsmedel och att för en stor kategori billackeringsverkstäder kommer den nedre gränsen sannolikt att gälla för anmälningsplikt enligt kommande EU-direktiv
framställning av produkter där mer än 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	-o3	B	35.17.01B			
framställning av produkter där mer än 10 ton men högst 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	-o4	C	35.17.03C			
framställning av produkter där mer än 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	-h1	B	35.17.02B			

Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod för prövningsskäl	Prövningsnivå	MF-kod	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
framställning av produkter där mer än 1 ton men högst 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	-h2	C	35.17.04C			
omtappning av mer än 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h3	B	61.01.01B			
omtappning av mer än 10 ton ofullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h4	B	61.01.02B			
omtappning av mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h5	C	61.01.03C			
omtappning av mer än 1 ton men högst 10 ton ofullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	-h6	C	61.01.04C			
förbrukning av mer än 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	-h7	B	35.04.02B 38.05.02B 39.01.01B			
förbrukning av mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	-h8	C	35.04.04C 38.05.05C 39.01.03C			
förbrukning av mer än 20 ton färg eller lack eller 10 ton pulver per år	-p1	C	38.05.07C 39.01.05C			
hantering av mer än 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år	-k1	B	35.20.01B		MKB bil. 1 p. 21 *	se även SNFS 1996:14
hantering av mer än 5 000 men högst 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år	-k2	C	35.20.02C			se även SNFS 1996:14
lagring av mer än 50 miljoner normalkubikmeter naturgas per år	-n1	B	35.20.01B		reg.-prövn. *	
lagring av mer än 5 000 ton kol, torv eller bränsleflis eller annat trädbränsle per år	-f1	C	41.08C			
lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten, om lagerkapaciteten är mer än 10 000 kubikmeter toppmätt volym	-t1	B	33.03.01B[d]		*	gränsen höjd
lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten, om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter toppmätt volym eller lagring av timmer på land utan begjutning av vatten om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter toppmätt volym	-t2	C	33.03.01B[d] 33.03.02C U (se Anm)			prövningsplikten utökad att även omfatta lagring på land utan vattenbegjutning. delvis ändrad prövningsnivå. övre gräns höjd

BRANSCHÖVERGRIPANDE FÖRESKRIFTER OCH FÖRESKRIFTER SOM REGLERAR ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

Kungörelse med föreskrifter om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier m.m. (SNFS 1990:11)
Kungörelse med föreskrifter om miljörapport för tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter (SNFS 1993:1)

Kungörelse med föreskrifter om skydd av den yttre miljön vid storolyckor vid industriell kemikaliehantering (SNFS 1994:1)
Kungörelse med föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket (SNFS 1994:2)
Statens naturvårdsverks föreskrifter om utsläpp av industriellt avloppsvatten som innehåller vissa ämnen (SNFS 1995:7)
Statens naturvårdsverks föreskrifter om transportdokument för transport av farligt avfall (SNFS 1997:4)

Arbete pågår med generella föreskrifter för:
Husbehovstäkt
Träskyddsbehandling genom doppning
Träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering
Oorganisk ytbehandling

VERKSAMHETER SOM SKA PRÖVAS ENLIGT ANDRA LAGRUM I BALKEN ÄN 9 KAPITLET 6 §

Benämning på verksamhet som ska prövas enligt någon annan del av balken än 9 kap. 6 §	Tidigare lagstiftning etc.	MF-kod	SNI	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
Verksamheter som är prövningspliktiga enligt andra delar av balken						
enskilda avlopp	hälsoskyddslagen					balken 9 kap. 7 §
små värmepumpar/kyla (genom uttag av vatten)	hälsoskyddslagen, vattenlagen					balken 9 kap. 10 §; balken 11 kap. 11 §
vattentäkter 1–2 fastigheter	vattenlagen, hälsoskyddslagen					balken 9 kap. 10 §; balken 11 kap. 11 §
vattenverk	vattenlagen, miljöskyddslagen	42.01C	41.0		MKB bil. 1 p. 11 *	balken 11 kap. 9 §. Se även MKB-direktivet
markavvattning	vattenlagen, naturvårdslagen		45.11			balken 11 kap. 9 §
vattenkraftverk	vattenlagen		45.24		MKB bil. 1 p. 12 *	balken 11 kap. 9 §. Se även MKB-direktivet
vattenverksamhet, byggande i vatten	vattenlagen		45.24			balken 11 kap. 9 §
vattenreglering avseende vissa stora sjöar	vattenlagen				reg.-prövn. *	balken 17 kap.
vattenreglering med vattenmagasin av mer än 100 miljoner kubikmeter per år eller mer än 10 miljoner kubikmeter per vecka	vattenlagen				reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 15 *	balken 17 kap.
vattenöverledning av mer än 10 kubikmeter per sekund	vattenlagen				reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 12 *	balken 17 kap.
grundvattentäkt av mer än 10 000 kubikmeter per dygn	vattenlagen		41		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 11 *	balken 17 kap.

Benämning på verksamhet som ska prövas enligt någon annan del av balken än 9 kap. 6 §	Tidigare lagstiftning etc.	MF-kod	SNI	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv	Anm
torvtäkter	naturvårdslagen, miljöskyddslagen, lagen om vissa torvfyndigheter	29.01B 29.02C	10.3		MKB bil. 1 p. 19 *	balken 12 kap. Bilaga 1 i MKB omfattar torvtäkter över 125 hektar, torvtäkter under 125 hektar finns i MKB bilaga 2. Arbete pågår med generella föreskrifter för husbehovstäkt se även nedan, prövning enligt andra lagar
berg-, grus-, jord-, sand-, ler- eller stentäkter eller täkter av andra jordarter	naturvårdslagen, miljöskyddslagen	29.01B 29.02C	14		MKB bil. 1 p. 19 *	balken 12 kap. Bilaga 1 i MKB omfattar täkter över 25 hektar, täkter under 25 hektar finns i MKB bilaga 2. Arbete pågår med generella föreskrifter för husbehovstäkt se även nedan, prövning enligt andra lagar
genetiskt modifierade organismer (GMO)	lagen om genetiskt modifierade organismer					balken 13 kap. 12 §
öppna cisterner	lagen om kemiska produkter, miljöskyddslagen, hälsoskyddslagen, SNFS 1990:5, SNFS 1995:3					balken 14 kap.
anmälan till produktregistret	lagen om kemiska produkter					balken 14 kap. 10 §
anmälan om införsel av kemikalier	lagen om kemiska produkter					balken 14 kap. 11 §
hantering av farliga kemiska produkter	lagen om kemiska produkter					balken 14 kap. 12 §
biotekniska organismer	Nytt begrepp					balken 14 kap. 12 §
spridning av bekämpningsmedel (godkännandeprövning)	lagen om kemiska produkter					balken 14 kap. 14 §
bränslekvaliteter	lagen om svavelhaltigt bränsle, lagen om kemiska produkter					balken 14 kap. 21 § Utvidgad tillämpning t.ex. motorbränslen
farligt avfall	lagen om kemiska produkter, förordningen om farligt avfall, miljöskyddslagen					balken 14 kap. 24 §. behandlingsanläggningar prövas även enligt 9 kap. 6 §
anläggande av vissa stora verksamheter, bl.a. vägar, järnvägar, byggande av plattformar, etc.	väglagen, järnvägslagen, miljöskyddslagen, lagen om hushållning med naturresurser, MKB-direktivet, m.fl.		45		reg.-prövn.	balken 17 kap. 1 § se även nedan, prövning enligt andra lagar

MILJÖPÅVERKANDE VERKSAMHETER SOM ÄVEN PRÖVAS ENLIGT ANDRA LAGAR (FÖRUTOM PLAN- OCH BYGGLAGEN)

Benämning på miljöpåverkande verksamhet som även ska prövas enligt någon annan lag än miljöbalken	**Prövas enligt följande lagstiftning**	**SNI**	**Reg.-prövn., MKB-direktiv**	**Anm**
Miljöpåverkande verksamheter som ska prövas enligt andra lagar				
torvtäkter	lagen om vissa torvfyndigheter	10.3	MKB bil. 1 p. 19	se även ovan. Balkprövning 12 kap. arbete pågår med generella föreskrifter för husbehovstäkt
täkt av eldfast eller klinkrande lera	minerallagen	14.2		se även ovan. Balkprövning 12 kap.
gruvverksamhet	minerallagen	10 11 12 13 14	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 19	se även ovan. Balkprövning 17 kap. för uran- och toriummalmsutvinning och för mineralutvinning i vissa fjällområden
kärnkraftverk, m.m.	lagen om kärnteknisk verksamhet	23.3 40.1	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 2	se även ovan. Balkprövning 17 kap.
flygplatser	luftfartslagen	63.23 75.224	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 7	se även ovan. Balkprövning 17 kap.
vägar (motortrafikleder, motorvägar samt andra vägar med minst fyra körfält som är minst 10 km)	väglagen	45	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 7	se även ovan. Balkprövning 17 kap.
järnvägar för tjärrtrafik eller nytt spår som är mer än 5 km	järnvägslagen	45	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 7	se även ovan. Balkprövning 17 kap.
hamnar, allmänna farleder	farledslagen	45	reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 8	se även ovan. Balkprövning 17 kap.
miljöstörande verksamheter på kontinentalsockeln	kontinentalsockellagen 10a §		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 14 MKB bil. 1 p. 16	Balkprövning 17 kap.

Register

Benämning	Sida i förteckningen
acetylengas	31
ackumulatorer	38
alkoholhaltiga	29
ammunition	35, 40
anrikning	26
asbest	37
asfalt	37
asfaltverk	37
automatbiltvätt	39
avfall	27, 40-42, 46, 47
avfettning	43
avloppsrening	40
bageri	28
basgummi	33
baskemikalier	32
basplastpolymerer	32, 33, 36
batterier	38, 42
bekämpningsmedel	33, 47
bensinstationer	39
bergkross	26
betning	43
betong	37
biltvätt	39
biologisk behandling	41
blästring	43
bryggeri	29
brytning	26
bränsle	26, 30, 38, 47
bränsleflis	45
bränslegas	38
bränsleprodukt	26, 30
bär	27
cellulosa	35
cement	37
charkuteri	26, 27
choklad	28
deponering	41, 42
djurfoder	27, 28
djurhudar	27
djurhållning	25
doppning	43, 46
drycker	29
elektriska artiklar	38
etylenoxid	40
fanér	30
farligt avfall	40-42, 46, 47
ferrolegeringsverk	38
fetter	27
fisk	25, 27

Benämning	Sida i förteckningen
fiskmjöl	27
fiskodling	25
fiskpellet	27
fjäderfän	25
flis	30
flottiljflygplats	39
flygplats	39
fosfatering	43
fotografisk	30, 35
fotokemikalier	35
fragmentering	40
frukt	27
färg	31–33, 43, 45
färg, lack, tryckfärg	33
förbränning	38, 41
förbränningsmotor	38
förgasning	38
förorenad mark	42
garvning	29
garvämnen	31, 32
gas	38
gasformiga bränslen	31
gasturbinanläggning	39
genetiskt modifierade organismer (GMO)	47
gips	37
gjutning	43
glas	36
glasfibrer	36
glass	28
glasull	36
grafisk	30
grafitelektroder	38
gruskrossverk	26
gruvanläggning	26
gruvverksamhet	48
grönsaker	27
gummi	33, 36
gummi- och plastvaror	36
gödse	125
gödselmedel	32
halogenerade	42, 44, 45
hamnar	39, 48
hygien- eller kroppsvårdsprodukter	34
hyvling	30
infrastruktur	39
impregnering	43, 46
jordbruk	25
järnfosfatering	43
järnmalm	26
järnverk	37
järnvägar	47, 48

Benämning	Sida i förteckningen
jäst	28
kabel	38
kaffe	28
kalkprodukter	37
kartong	30
kemikalier	31, 47
kemiska produkter	31–33, 35, 40, 45, 47
keramiska produkter	37
klichétillverkning	31
klor	32, 45
klorerad	31-35
klorering	31-35
klorfluorkarboner	42, 44, 45
koks	31
kol	25, 26, 38, 45
konfektyr	28
krematorium	43
krita	37
kroppsvårdsprodukter	34
krut	35
kvarnprodukter	28
kvicksilver innehållande	38
kväveprodukter	32
kyla	38, 39, 46
kärnbränsle	31
kärnkraftverk	38, 48
kärnreaktorer	38
laboratorier	39, 40, 45
lack	33, 43, 45
ladugård	25
lamellträ	30
linberedningsverk	29
livsmedelsprodukter	29
ljusbågsugn	37
ljuskällor	38
lossningskajer	39
lustgas	31
läderberedning	27, 29
läkemedelssubstanser	34
läskedrycker	29
lättbetong	37
lättklinker	37
lösningsmedel	30, 42, 44, 45
malm	25, 26, 38
malt	29
margarin	27
mark	39, 41, 42
markavvattning	46
massa	30
mejeri	28
mellanlagring	41

Benämning	Sida i förteckningen
metallmalmer	26
mineral	25, 26
mineraloljor	31
mineralull	36
motorbanor	42
motorbränslen	39, 47
natriumhydroxid	32
naturgas	26, 45
nitrering	31-35
olja	25, 38, 45
oljeavfall	41
oljegrusverk	37
oljor	27
oorganiska kemiska produkter	32
organiska baskemikalier	32
organiska kemiska produkter	35
organiska lösningsmedel	42, 44, 45
organisk nitroförening	31-35
papper	30, 35
pappersvaror	30
pappvaror	30
pastaprodukter	28
pelletering	26
perkloretylen	42
petroleumprodukter	31
plastvaror	36
plattformar	38, 47
plywood	30
polymerisation	36
provborrning	26
provbrytning	26
pyrotekniska	35
pälsskinn	29
raffinering	27, 31, 38
regenererad cellulosa	35
rengöringsmedel	34
returfibermassa	30
rotfrukter	27
råolja	26
råpetroleum	26
råsprit	29
rökeri	27
silo	28
sjukhus	40
skaldjur	27
skjutbana	40
skjutfält	40
skogsbrukskemiska	33
skrot	40
slaktbiprodukter	27
slakteri	26, 27

Benämning	Sida i förteckningen
socker	28
spannmål	28
sprängämnen	34, 35, 40
spånskivor	30
stall	25
sten	26
stenkol	26, 31
stenkolsprodukter	31
stenull	36
stenvaror	37
sterilisering	40
styckningsanläggning	26, 27
stålverk	37
stärkelse	28
stärkelsederivat	28
sulfatmassa	30
sulfitmassa	30
sågverk	30
tankrengöring	40
tegel	37
textilier	29
timmer	45
toriummalm	26
torv	25, 26, 45, 47
torvtäkt	47
tryckeri	30
tryckimpregnering	37
träfiberskivor	30
träprodukter	30
träskyddsbehandling	43, 46
trävaror	29
tvätteri	42
täkter	47
ulltvätteri	29
upplag	41
utvinning	26, 38, 39
vattenbruk	25
vattenkraftverk	46
vattentäkt	39
vattenverk	46
vattenverksamhet	46
verkstadsindustri	44
vin	29
vindkraftverk	39
vulkning	36
vägar	47, 48
värme	38, 39
värmepumpar/kyla	46
växthus	25
ytaktiva ämnen	34
ytbehandling	43, 46
återvinning	40

Referenser

Statistiska centralbyrån (1993): SNI 92, standard för svensk näringsgrensindelning 1992 – SCB Meddelande i samordningsfrågor (1992:6).

SFS 1989:364 Bilagan till miljöskyddsförordningen

IPPC-direktivet, Rådets direktiv 96/61/EG, om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar

MKB- direktivet (miljökonsekvensbeskrivningar), Rådets direktiv 97/11/EG, om ändring av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

Bilaga 1

Förslag till förbättring av SNI

1. Uppdelning behöver utökas för vissa verksamheter; den är i dag mycket grov i förhållande till den verksamhet som sker. Detta gäller framförallt för följande verksamheter i SNI
   - andra samhälleliga och personliga tjänster, avfallshanteringen (grupp 90 samt 37) samt avloppshanteringen (grupp 90)
   - energiförsörjning (grupp 40)

2. Tillverkning av plastprodukter (25 och 35); en samordning bör ske oavsett vad man producerar.

3. Utbildnings- och forskningslaboratorium bör slås ihop (grupp 73 och 80); det är svårt att skilja verksamheterna åt i praktiken.

Bilaga 2

Transformering till SNI

Transformering av de i MF-bilagan befintliga miljöstörande verksamheterna till SNI-baserade beteckningar

Första momentet i denna transformering innebar att identifiera de SNI-verksamheter som motsvarar de nuvarande MF-punkterna. I flera fall motsvarar en MF-punkt i stort sett en SNI-punkt men i andra fall ingår MF-punkten i flera SNI-punkter eller också bildar flera MF-punkter en SNI-punkt, se nedanstående principskiss.

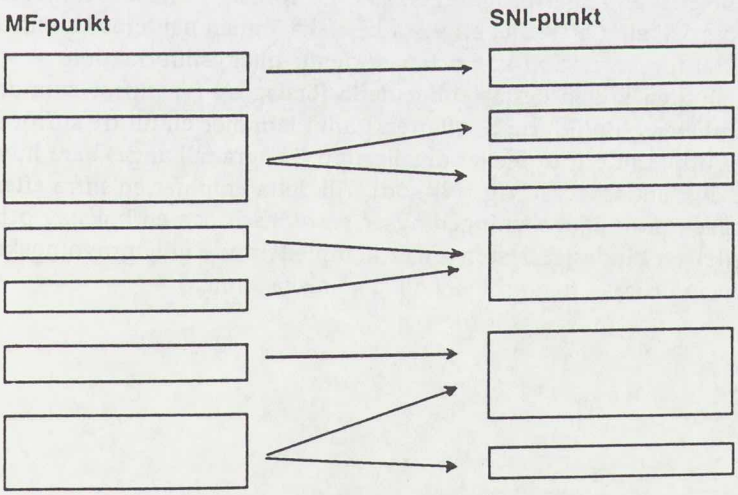

Nästa moment var en genomgång av SNI-punkterna utifrån frågeställningen om denna verksamhet skulle behöva miljöprövas. I de allra flesta fall där miljöprövning behövs motsvarade SNI-punkten någon MF-punkt. Endast i ett fåtal fall saknades någon motsvarande MF-punkt.

För ett antal MF-punkter förelåg problem genom att MF-punkten inte är en bransch utan ett antal verksamheter där vissa kemiska ämnen hanteras eller att en viss process bedrivs. Lösningen på detta blev att förutom miljöpröva ett antal branscher även miljöpröva vissa processer och hantering av vissa kemiska ämnen, oavsett inom vilken bransch detta sker.

Ett mycket stort antal "SNI-aktiviteter" behöver givetvis inte miljöprövas (mycket färre än hälften av totala antalet SNI-koder behöver miljöprövas). Av de som bör miljöprövas är det emellertid inte alla "anläggningar" inom en viss SNI-kod som behöver miljöprövas. Endast för ett fåtal SNI-koder bör miljöprövning ske för samtliga "anläggningar". Avgränsningen inom respektive punkt av vad som bör miljöprövas kan ske efter olika kriterier, t.ex. produktionsmängd, produktionsprocess, mängd råvaror, omsättning. I detta förslag har en avgränsning oftast föreslagits efter produktionsstorlek i likhet med nuvarande MF-bilaga. Benämningen på SNI-punkten innefattar alltså ofta något avgränsningskriterie.

SNI-koden medger en indelning på 5-siffernivå. I många fall finns det av miljöprövningsskäl inget behov av mer än en 3-siffernivå. Men i åtskilliga fall är det av miljöskäl önskvärt med en ytterligare uppdelning inom en viss SNI-punkt. Någon särskiljande SNI-kod för sådan uppdelning finns inte. För att särskilja sådana verksamheter inom en och samma SNI-kod har därför en tilläggssiffra lagts till. För att markera att denna tilläggssiffra inte är en del av SNI har den satts efter ett bindestreck. I de fall miljöprövningen föranleds av viss process eller hanterande av visst kemiskt ämne kommer efter SNI-koden för verksamheten ett bindestreck samt en bokstav och en siffra. Bokstaven anger prövningsskälet. De företag som skall miljöprövas av processkäl eller av skälet att vissa kemiska ämnen hanteras klassificeras alltså efter företagets SNI-kod och med denna tilläggsinformation.

Den slutliga koden består enligt detta förslag av två siffror som anger verksamhetens huvudgrupp, efter en punkt kommer en till tre siffror som anger grupp, undergrupp eller detaljgrupp (i några fall anges bara huvudgrupp, dvs. endast tvåsiffrig SNI-kod). Till detta kommer en siffra efter ett bindestreck om miljöprövningen avser en bransch och en bokstav och en siffra efter ett bindestreck som anger kompletterande miljöprövningskriterier (typ av process, hantering av olika kemiska ämnen).

Bilaga 3

Kriterier för tillståndsplikt

Checklista för att bedöma behovet av att en bransch tillståndsprövas

Denna checklista kan användas för att ge ett underlag för att bedöma behovet av att en bransch är prövningspliktig samt vilken myndighet som är prövningsmyndighet. Efter att ha svarat på dessa frågor bör det framgå om branschen bör vara tillstånds- eller anmälningspliktig samt vilken myndighet som bör vara prövningsmyndighet. Checklistan är tänkt att fungera som ett stöd, inte ett obligatorium.

1. **Är branschen reglerad av IPPC-direktivet och/eller MKB-direktivet**
   De branscher som omfattas av IPPC-direktivet och/eller MKB-direktivet, bilaga 1, skall vara tillståndspliktiga; de kan vara antingen A- eller B-verksamheter.

2. **Antalet verksamheter**
   Hur många verksamheter finns det inom branschen? Prövningsplikt kan behövas för branscher med relativt små enskilda utsläpp, men där utsläppen totalt sett är betydelsefulla. Detta kan vara aktuellt för små verksamheter, men som har ett stort antal utövare.
   För vissa av dessa branscher kan det vara lämpligt med generella föreskrifter.

3. **Vissa processer**
   Vissa processer innebär ofta en så pass stor miljöpåverkan att de bör vara tillståndspliktiga, oavsett inom vilken bransch de förekommer. Exempelvis bör ytbehandling vara prövningspliktig.

4. Utsläpp till LUFT

Har branschen betydande utsläpp till LUFT av följande ämnen?

Enligt IPPC-direktivet finns en orienterande förteckning över de viktigaste och förorenande ämnen som obligatoriskt skall beaktas om de är relevanta för fastställandet av gränsvärden för utsläpp. Orsakar branschen stora utsläpp av dem till luft bör den vara tillståndspliktig. Branscher med mindre utsläpp bör vara anmälningspliktiga.

1. Svaveldioxider och andra svavelföreningar
2. Kväveoxider och andra kväveföroreningar
3. Kolmonoxid
4. Flyktiga organiska föreningar, exklusive metan (VOC)
5. Metaller och deras föreningar
6. Stoft
7. Asbest (partiklar, fibrer)
8. Klor och dess föreningar
9. Fluor och dess föreningar
10. Arsenik och dess föreningar
11. Cyanider
12. Ämnen och beredningar för vilka det har påvisats att de har cancerogena eller mutagena egenskaper eller via luften kan påverka fortplantningen
13. Polyklorerade dibenso-p-dioxiner och polyklorerade dibensofuraner.
14. CO_2
15. Metan

5. Utsläpp till VATTEN

Har branschen betydande utsläpp till VATTEN av följande ämnen?

Enligt IPPC-direktivet finns en orienterande förteckning över de viktigaste och förorenande ämnen som obligatoriskt skall beaktas om de är relevanta för fastställandet av gränsvärden för utsläpp. Orsakar branschen stora utsläpp av dem till vatten bör den vara tillståndspliktig. Branscher med mindre utsläpp bör vara anmälningspliktiga.

1. Organiska halogenföreningar och ämnen som kan bilda sådana föreningar i vattenmiljö
2. Organiska fosforföreningar
3. Organiska tennföreningar
4. Ämnen och beredningar för vilka det har påvisats att de har cancerogena och mutagena egenskaper eller via vattenmiljön kan påverka fortplantningen eller fortplantningen i vattenmiljö
5. Svårnedbrytbara kolväten och (eller) svårnedbrytbara och (eller) bioackumulerbara organiska, toxiska ämnen
6. Cyanider
7. Metaller och deras föreningar
8. Arsenik och dess föreningar

9. Biocider och växtskyddsmedel
10. Suspenderade ämnen
11. Ämnen som orsakar eutrofiering (i synnerhet nitrater och fosfater)
12. Syretärande ämnen (mätbara med hjälp av parametrar som t.ex. BOD och COD).

Utsläpp av ämnen som regleras av nationella mål, den internationella rapporteringen, internationella överenskommelser.

6. **Förorening av MARK och/eller GRUNDVATTEN**

Finns det risk för att branschen orsakar en förorening av mark och/eller grundvatten?

Prioriterad förorening: Objekt med föroreningar som har hög prioritet i miljöarbetet i övrigt pga. sin bedömda hälso-/miljöfarlighet och med halter och mängder av betydelse. Från efterbehandlingssynpunkt är det framför allt de hälso- och miljöfarligaste metallerna samt svårnedbrytbara samt ackumulerbara organiska föreningar som är av betydelse. Följande sex ämnesgrupper är prioriterade i efterbehandlingsarbetet:

1. Prioriterade metaller Hg, Cd, As, Pb, Cr, Cu
2. Persistenta halogenerade organiska ämnen
3. Klorerade lösningsmedel
4. Svårnedbrytbara bekämpningsmedel
5. PAH, kreosot
6. BTEX (bensen, toluen, etylbensen, xylen).

Vid arbetet med att kartlägga efterbehandlingsbehovet har en svensk branschklassificering gjorts utifrån branschens generella risk för behov av efterbehandling. 1 är den högsta riskklassen, 4 den lägsta.

Riskklass 1
Ferrolegeringsverk
Gruvor (sulfidmalm)
Järn och stål
Kloralkali
Massa och papper
Primära metallverk
Övrig oorganisk kemisk industri

Riskklass 2
Ackumulatorindustri
Bekämpningsmedel
Bensinstationer
Bilfragmentering
Flygplatser
Färgindustri
Garveri
Gasverk
Gjuteri
Glasindustri
Kemtvättar
Klorat
MFA-behandlare
Oljedepåer
Oljeraffinaderier
Sekundära metallverk
Sprängämnestillverkn.
Sågverk med doppning
Textilindustri
Träimpregneringsanl.
Verkstad med ytbehandling
Ytbehandlare
Övrig organisk kemisk industri

Riskklass 3
Asfaltsverk
Bilskrotar
Bilverkstäder
Fiberskivor
Fotofilmtillverkning
Förbränningsanl.
Grafisk industri
Grafitelektrodtillv.
Gruvor (Fe)
Gummiindustri
Kommunala deponier
Plast – polyester
SJ:s verkstäder
Sjöfart – hamnar
Tvättmedelstillv.
Verkstad utan ytbehandling

Riskklass 4
Avloppsreningsverk
Bindemedel
Fotoframkallning
Livsmedelsindustri
Läkemedelsindustri
Mineralull
Oljeborrning
Plast – polyuretan
Plywood
Spånskvor
Ytbehandling plast
Ytbehandling trä
Sågverk utan doppning

(Denna kartering baserar sig på såväl historiska som befintliga verksamheter.)

Referenser: Naturvårdsverkets rapporter "Flerårsplaner för efterbehandling (Rapport nummer 4607) samt Branschkartläggningen, en översiktlig kartläggning av efterbehandlingsbehovet i Sverige (rapport 4393).

7. Avfall
   - Ger branschen upphov till stora mängder avfall eller farligt avfall (enligt förordningen 1996:971 om farligt avfall)?
   - Innebär verksamheten hantering (insamling, transport, mellanlagring, återvinning och bortskaffande) av avfall?
   - Finns det behov av att branschen, via miljörapporten, rapporterar om avfallsflödena? underlag för denna bedömning finns i EU:s förslag till förordning om avfallstatistik.

8. Kemikalier

   Hanterar branschen kemikalier som finns med i Kemikalieinspektionens begränsningslista eller OBS-listan?

   Tillståndsplikt bör gälla för verksamheter som hanterar
   - mer än 10 ton **organiska lösningsmedel** hanteras eller förbrukas per år
   - mer än 1 ton **fullständigt halogenerade klorfluorkarboner**
   - mer än 5 ton **halogenerade organiska lösningsmedel**
   - mer än 50 000 ton **olja eller andra kemikalier** lagras eller årligen hanteras .

   Anmälningsplikt bör gälla för verksamheter som hanterar
   - mer än 3 ton men högst 10 ton **organiska lösningsmedel** hanteras eller förbrukas per år
   - mer än 100 kg men högst 1 ton **fullständigt halogenerade klorfluorkarboner**
   - mer än 1 ton men högst 5 ton **halogenerade organiska lösningsmedel**
   - mer än 5 000 ton men högst 50 000 ton **olja eller andra kemikalier** lagras eller årligen hanteras.

9. Buller

   Finns det risk för branschen orsakar ljudnivåer som innebär att begränsningsvärdena i "Externt industribuller" överskrids?

10. Lokaliseringsprövningen
    - Är en lokaliseringsprövning viktig? Ställer verksamheter inom branschen särskilda krav på lokaliseringen vad gäller resurser (t.ex. vattentillgång eller andra naturresurser, hamn, infrastruktur etc.)?

Vilka bedömningar finns i "Bättre plats för arbete", bl.a. med avseende på skyddsavstånd?
- Vilka olycksrisker finns och innebär de särskilda lokaliseringskrav?
- Medför verksamheter inom branschen risk för betydande påverkan med hänsyn till effekternas omfattning (geografiskt, berörd befolkning, användning av mark- och vattenområden) eller karaktär (betydelse, komplexitet, sannolikhet, varaktighet, reversibilitet, inverkan på landskapet)?
- Innebär verksamheterna en risk för sanitär olägenhet? T.ex. risk för lukt, utsläpp av allergiframkallande ämnen m.m.
- Är branschen mycket trafikalstrande?

11. Förbrukningen av råvaror och energi

Förbrukar branschen mycket råvaror och/eller energi? Är råvaruförbrukningen speciellt intressant ur kretsloppsperspektiv? Enligt föreskriften för miljörapporter är gränsen för rapportering en bränsleförbrukning för en energiproduktion som motsvarar mer än 10 GWh/år i tillförd energi.

12. Övrigt

Bilagan till ESBO-konventionen. En samordning med bilaga 2, MKB.

13. Allmänt omdöme

Den ansvariga enheten får motivera klassificeringen av branschens prövningsplikt samt prövningsmyndighet.

Bilaga 4

Remissinstanser

Utkast till ny förteckning av prövningspliktiga miljöfarliga verksamheter har sänts till följande instanser:

Myndigheter
Fiskeriverket
Jordbruksverket
Koncessionsnämnden
Samtliga länsstyrelser
SCB

Kommuner
Bromölla
Dals-Ed
Enköping
Göteborg
Helsingborg
Järfälla
Kalmar
Katrineholm
Kumla
Leksand
Linköping
Malmö
Malå
Mönsterås
Mörbylånga
Partille
Sollefteå
Stockholm
Sundsvall
Surahammar
Svenljunga
Södertälje
Tomellila
Torsås
Vellinge
Vetlanda
Åtvidaberg
Älvkarleby
Örebro
Örnsköldsvik

Naturvårdsverkets branschexperter
Bilskrotningsverksamhet, Hans Zetterling
Bilvårdsanläggningar,Ulf Lindblom
CFC i kylmöbler, Harry Sundström
Fotografisk verksamhet, Margareta Hernebring
Grafisk industri, Lena Fyrvald
Impregnering av trä, Ove Eriksson
Kalkbruk, Per Junker
Krematorier, Anders Åkesson
Manuella glasbruk, Bruno Bjärnborg
Plywood- och spånskiveindustri,Torbjörn Holmgren
Slakterier, Malte Nilsson
Sågverk, Bengt Sundström
Vattenbruk, Christian Blücher
Ytbehandling av trä, Robert Rosenqvist
Ytbehandling, Bertil Frölin

Organisationer
Företagarnas riksorganisation, Christer Östlund
Företagens uppgiftlämnardelegation, Nils Rydén
Industriförbundet, Rikard Almgren
Svenska Kommunförbundet, Ann-Sofie Eriksson
Läkemedelsindustriföreningen (LIF)
MHTF, Kia Regner
SAF, Margareta Mårtensson
Svenska renhållningsverksföreningen
Vattenbrukarnas riksförbund
VAV

Bilaga 5

Översättningsnyckel från miljöskydds-förordningens bilaga

Översättningsnyckel från miljöskyddsförordningens bilaga till SNI-anpassad förteckning över verksamheter som ska miljöprövas enligt 9 kap. 6 §

Respektive MF-punkt kan omfatta hela SNI-punkten eller endast en del av denna. Beteckningen [d] i kolumnen Kod utifrån SNI innebär att del av punkten ingår i den gamla MF-punkten.

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
11.01B	ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 100 djurenheter, varvid som en enhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, tre suggor, tio slaktsvin, tio pälsdjur (avelshönor) eller 100 fjäderfän	jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-1	B	Djurenheter för suggor och pälsdjur ändrade varför prövningsplikten har utökats något, samtidigt har gränsen för tillstånd höjts varför färre anläggningar behöver tillstånd, anmälningsplikt har införts för mindre anläggningar som för närvarande kräver tillstånd
		stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-1	B	
		jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 100 djurenheter men högst 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-2	C	
		stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 100 hästar men högst 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-2	C	
11.02B	anläggning för torkning av gödsel	anläggning för torkning av gödsel	01-3	C	Ändring av prövningsnivå
13.01.01B	fiskodling för en nettoproduktion av mer än 10 ton fisk per år	fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	05.02-1	B	Gränsen höjd. Eftersom gränsen höjts blir en del anläggningar som f.n. är tillståndspliktiga endast anmälningspliktiga
		fiskodling för en nettoproduktion av mer än 1 ton men högst 20 ton fisk per år	05.02-2[d]	C	
13.01.02C	fiskodling för en nettoproduktion av mer än 500 kg men högst 10 ton fisk per år	fiskodling för en nettoproduktion av mer än 1 ton men högst 20 ton fisk per år	05.02-2[d] U (se Anm)	C	Gränser höjda. Eftersom nedre gräns höjts kommer vissa mindre verksamheter som f.n. miljöprövas att inte behöva miljöprövas
13.02C	anläggning för övervintring av mer än 500 kg fisk	anläggning för övervintring av mer än 1 ton fisk	05.02-3 U (se Anm)	C	Gränsen höjd. Eftersom nedre gräns höjts kommer vissa mindre verksamheter som f.n. miljöprövas att inte behöva miljöprövas

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
13.03C	kräftdjursodling med möjlighet att hålla mer än 500 kg kräftdjur i odlingen eller med en dammareal överstigande 0,5 ha	"	U (se Anm)		Verksamheten bedöms inte så miljöstörande att miljöprövning behöver ske
22.01B	anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	11.1-1[d]	B	jfr även MF 36.09 som ingår i SNI 11.1
23.01.01A	gruvanläggning som utgörs av anrikningsverk, sintringsverk eller annan anläggning för bearbetning av mineralfyndighet än som avses i 23.01.02	utvinning av eller gruvanläggning för brytning av stenkol	10.1-1	B	Ändring av prövningsnivån för vissa anläggningar
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	12.0-1[d]	A	
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm med anläggning för anrikning eller pelletering eller anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm	13.1-1	A	
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm utan anläggning för anrikning eller pelletering	13.1-2	B	
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm med anläggning för anrikning eller anläggning för anrikning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-1	A	
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm utan anläggning för anrikning	13.2-2	B	
23.01.02B	gruvanläggning som utgörs av anläggning för provbrytning	provbrytning av stenkol	10.1-2	B	
		utvinning av eller gruvanläggning för brytning uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	12.0-1[d]	A	
		provbrytning av järnmalm	13.1-3	B	
		provbrytning av icke-järnmalm med undantag av uran- och toriummalm	13.2-3	B	
29.01B	bergtäkt för en total produktion överstigande 100 000 ton, om produktionen per år överstiger 25 000 ton samt torvtäkter år för en produktion överstigande 25 000 kubikmeter per år	PRÖVAS ENLIGT ANNAT LAGRUM I BALKEN (12 kap.)			

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
29.02C	annan täkt än som avses i 29.01 för vilken krävs tillstånd enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822) eller 1 § lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter	PRÖVAS ENLIGT ANNAT LAGRUM I BALKEN (12 kap.)			
31.01.01B	slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	Slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-1	B	jfr även MF-punkt 31.09 och 31.20
31.01.02C	slakteri för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 5 000 ton slaktvikt per år	Slakteri för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-2	C	jfr även MF-punkt 31.09 och 31.20.
31.02C	charkuteri- eller styckningsanläggning för en produktion av mer än 400 ton per år eller köttkonservfabrik	charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.1-3	B	Tillståndsprövning för stora anläggningar pga. IPPC
		charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 400 ton men högst 15 000 ton per år	15.1-4	C	
31.03.01B	mejeri eller torrmjölksfabrik för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 000 ton per år	mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 000 ton per år	15.51-1	B	
31.03.02C	mejeri eller torrmjölksfabrik för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 ton men högst 50 000 ton per år	mejeri eller annan anläggning för tillverkning av mjölkbaserade produkter (med undantag av glass) för en produktion baserad på en invägning av mer än 50 ton men högst 50 000 ton per år	15.51-2	C	
31.05.01B	glassfabrik för en produktion av mer än 5 000 ton per år	anläggning för tillverkning av glass för en produktion av mer än 5 000 ton per år	15.52-1	B	
31.05.02C	glassfabrik för en produktion av mer än 10 ton men högst 5 000 ton per år	anläggning för tillverkning av glass för en produktion av mer än 10 ton men högst 5 000 ton per år	15.52-2	C	
31.06.01B	fabrik för beredning eller konservering av grönsaker, rotfrukter, frukter eller bär för en produktion baserad på mer än 1 000 ton råvara per år	anläggning för beredning och konservering av frukt, bär, rotfrukter och grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år	15.3-1	B	Gränser höjda varför färre anläggningar blir tillståndspliktiga
		anläggning för beredning och konservering av frukt, bär, rotfrukter och grönsaker för en produktion baserad på mer än 100 ton men högst 2 000 ton råvara per år	15.3-2[d]	C	
31.06.02C	fabrik för beredning eller konservering av grönsaker, rotfrukter, frukter eller bär för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 1 000 ton råvara per år	anläggning för beredning och konservering av frukt, bär, rotfrukter och grönsaker för en produktion baserad på mer än 100 ton men högst 2 000 ton råvara per år	15.3-2[d] U (se Anm)	C	Gränser höjda. Höjd nedre gräns höjts gör att en del prövningspliktiga verksamheter inte längre blir det, dock blir en del anmälningspliktiga som f.n. är tillståndspliktiga
31.07.01B	fabrik för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	15.2-1[d]	B	SNI 15.2 inkluderar även fiskmjöl

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
31.07.02C	fabrik för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 200 ton råvara per år	anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 200 ton råvara per år	15.2-2[d]	C	SNI 15.2 inkluderar även fiskmjöl
31.08B	fiskmjöls- eller fiskoljefabrik	anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 200 ton råvara per år	15.2-1[d]	B	Fiskmjöl förs till SNI 15.2 och fiskolja till SNI 15.4
		anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl eller fiskpellet för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 200 ton råvara per år	15.2-2[d]	C	Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-1[d]	B	
		anläggning för anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år	15.4-2[d]	C	
31.09.01A	anläggning för framställning eller raffinering av fett eller olja av animaliskt eller vegetabiliskt slag för en tillverkning av mer än 100 000 ton per år	anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå
31.09.02B	anläggning för framställning eller raffinering av fett eller olja av animaliskt eller vegetabiliskt slag för en tillverkning av mer än 1 000 ton men högst 100 000 ton per år	anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-1[d]	B	
31.09.03C	anläggning för framställning eller raffinering av fett eller olja av animaliskt eller vegetabiliskt slag för en tillverkning av mer än 10 ton men högst 1 000 ton per år	anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 100 ton men högst 1 000 ton per år	15.4-2[d] U (se Anm)	C	Höjd nedre gräns gör att en del verksamheter inte längre blir prövningspliktiga
31.10B	margarinfabrik eller annan fabrik för förädling av vegetabiliskt fett till olika livsmedelsprodukter	anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av mer än 1 000 ton per år	15.4-3	B	Uppdelningen medför att en del anläggningar som f.n. är tillståndspliktiga endast blir anmälningspliktiga
		anläggning för tillverkning av margarin eller andra ätbara beredningar av animaliska eller vegetabiliska oljor eller fetter för en produktion av högst 1 000 ton per år	15.4-4	C	
31.11B	sockerfabrik	anläggning för tillverkning av socker	15.83-1	B	
31.12B	stärkelsefabrik	anläggning för stärkelse- eller stärkelsederivattillverkning	15.62-1[d]	B	
31.13B	stärkelsederivatfabrik	anläggning för stärkelse- eller stärkelsederivattillverkning	15.62-1[d]	B	
31.14A	jästfabrik	anläggning för tillverkning av jäst	15.89-1	B	Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
31.15.01B	choklad- eller konfektyrfabrik för en produktion av mer än 10 000 ton per år	anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 20 000 ton per år	15.84-1	B	Höjd gräns vilket medför att färre anläggningar behöver tillstånd (en del anläggningar blir endast anmälningspliktiga)
		anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 10 ton men högst 20 000 ton per år	15.84-2[d]	C	
31.15.02C	choklad- eller konfektyrfabrik för en produktion av mer än 10 ton men högst 10 000 ton per år	anläggning för tillverkning av choklad eller konfektyr för en produktion av mer än 10 ton men högst 20 000 ton per år	15.84-2[d]	C	Höjd gräns medför att en del f.n. tillståndspliktiga anläggningar bara behöver anmälas
31.16.01B	fabrik för rostning av kaffe för en produktion av mer än 3 000 ton per år	anläggning för rostning av kaffe för en produktion av mer än 3 000 ton per år	15.86-1	B	
31.16.02C	fabrik för rostning av kaffe för en produktion av mer än 10 ton men högst 3 000 ton per år	anläggning för rostning av kaffe för en produktion av mer än 10 ton men högst 3 000 ton per år	15.86-2	C	
31.17C	rökeri för en produktion av mer än 200 kg rökta produkter per dygn	rökeri för en produktion av mer än 200 kg rökta kött- eller charkuteriprodukter per dygn	15.1-5	C	
		rökeri för en produktion av mer än 200 kg rökta fisk- eller skaldjursprodukter per dygn	15.2-3	C	
31.18C	fabrik för framställning av mer än 300 ton per år av färdiglagad mat eller av mat som halvfabrikat	anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.8-1[d]	B	Färdiglagad mat svårplacerat enligt SCB, de föreslår dock SNI 15.89
		anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 300 ton men högst 15 000 ton per år	15.8-2[d]	C	Tillståndsprövning för stora anläggningar pga. IPPC
		anläggning för tillverkning av mer än 300 ton pastaprodukter per år	15.85-1	C	
31.19C	fabrik för beredning av mer än 50 ton äggprodukter per år	anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.8-1[d]	B	Tillståndsprövning för stora anläggningar pga. IPPC
		anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 300 ton men högst 15 000 ton per år	15.8-2[d]	C	Eftersom nedre gräns höjts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
			U (se Anm)		
31.20.01A	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 10 000 ton råvara per år	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton ton råvara per år	15.1-6[d]	B	Jfr MF 31.21 Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
31.20.02B	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton råvara per år	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 1 000 ton råvara per år	15.1-6[d]	B	Jfr MF 31.21
31.20.03C	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 1 000 ton råvara per år	anläggning för bearbetning av slaktbiprodukter eller animaliskt avfall för en produktion baserad på mer än 10 ton men högst 1 000 ton råvara per år	15.1-7	C	Jfr MF 31.21
31.21.01B	annan fodermedelsfabrik än som avses i 31.20 för en produktion av mer än 50 000 ton spannmålsfodermedel per år	anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-1[d]	B	Jfr MF 31.20 jfr även SNI 15.61
31.21.02B	annan fodermedelsfabrik än som avses i 31.20 för en produktion av mer än 1 000 ton annat fodermedel per år	anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-1[d]	B	Jfr MF 31.20
31.21.03C	annan fodermedelsfabrik än som avses i 31.20 för en produktion av mer än 50 ton men högst 50 000 ton spannmålsfodermedel per år	anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 500 ton men högst 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 100 ton men högst 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-2[d] U (se Anm)	C	Jfr MF 31.20. jfr även SNI 15.61. Höjd nedre gräns gör att en del som f.n. miljöprövas inte längre behöver det
31.21.04C	annan fodermedelsfabrik än som avses i 31.20 för en produktion av mer än 10 ton men högst 1 000 ton annat fodermedel per år	anläggning för framställning av beredda djurfoder för en produktion av mer än 500 ton men högst 50 000 ton spannmålsfodermedel eller mer än 100 ton men högst 1 000 ton annat fodermedel per år	15.7-2[d] U (se Anm)	C	Jfr MF 31.20. Eftersom nedre gräns höjts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
31.22C	siloanläggning för torkning, rensning eller lagring av spannmål	siloanläggning för torkning, rensning eller lagring av spannmål	51.21-1	C	SCB klassificerar spannmålssilor som t.ex. Lantmännen driver under 51.21. jfr även SNI 15.61
31.23B	fabrik för framställning av alkohol	anläggning för råspritframställning eller framställning av alkoholhaltiga drycker där destillation förekommer	15.9-1	B	jfr även MF-punkt 35.23 fabrik för framställning av alkohol för annat ändamål än livsmedel
31.24C	fabrik för blandning och tappning av sprit eller vin eller framställning av vin	anläggning för blandning eller tappning av destillerade alkoholhaltiga drycker eller för framställning, blandning eller tappning av vin, cider eller andra fruktviner	15.9-2	C	
31.25.01B	bryggeri för en produktion av mer än 5 000 kubikmeter maltdryck per år	bryggeri för en produktion av mer än 5 000 kubikmeter maltdryck per år	15.96-1	B	
31.25.02C	bryggeri för en produktion av högst 5 000 kubikmeter maltdryck per år	bryggeri för en produktion av mer än 100 kubikmeter men högst 5 000 kubikmeter maltdryck per år	15.96-2 U (se Anm)	C	Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
31.26C	läskedrycksfabrik	anläggning för framställning av mer än 100 kubikmeter läskedrycker per år	15.98-1 U (se Anm)	C	Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
31.27B	maltfabrik	anläggning för maltframställning	15.97-1	B	
31.28B	fabrik för biosyntetisk tillverkning av ättiksyra	anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 15 000 ton per år anläggning för framställning av andra livsmedelsprodukter än som tidigare har nämnts för en produktion av mer än 300 ton men högst 15 000 ton per år	15.8-1[d] 15.8-2[d] U (se Anm)	B C	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar. Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
31.29C	bageri med jästförbrukning om mer än 50 ton per år	bageri med jästförbrukning om mer än 50 ton per år	15.81-1	C	
31.30.01B	fabrik för extraktion där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. LÖSNINGSMEDELSANVÄNDNING	[15.8-o1]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
31.30.02C	fabrik för extraktion där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. LÖSNINGSMEDELSANVÄNDNING	[15.8-o2]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
32.01.01B	fabrik för beredning eller färgning av mer än 200 ton textilier per år	anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial, för en produktion av mer än 200 ton textilier eller garner per år	17-1	B	
32.01.02C	fabrik för beredning eller färgning av högst 200 ton textilier per år	anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial, för en produktion av högst 200 ton textilier eller garner per år eller ulltvätteri	17-2[d]	C	
32.02.01B	garveri eller annan fabrik för skinnberedning för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 100 ton råvara per år	19.1-1 18.3-1	B B	
32.02.02C	garveri eller annan fabrik för skinnberedning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 100 ton råvara per år	anläggning för garvning eller annan läderberedning för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 100 ton råvara per år anläggning för garvning eller annan beredning av pälsskinn för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 100 ton råvara per år	19.1-2[d] 18.3-2[d] U (se Anm)	C C	Eftersom nedre gräns höjts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
32.03C	linberedningsverk	linberedningsverk för en produktion av mer än 1 ton per år	17.14-1 U (se Anm)	C	Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
33.01.01B	sågverk samt snickeri eller hyvleri med dimensionssågning för framställning av mer än 30 000 kubikmeter trävaror per år	sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) eller kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på skogs- eller jordbruksprodukt för en produktion baserad på mer än 100 kubikmeter råvara per år eller anläggning för tillverkning av träull, trämjöl, flis, spån, pellet eller liknande	20-1 20.1-1[d]	B C	Motsvarar ungefär 20-1 men även 20.1-1
33.01.02C	sågverk samt snickeri eller hyvleri med dimensionssågning för framställning av mer än 5 000 men högst 30 000 kubikmeter trävaror per år	sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning där mer än 10 000 kubikmeter men högst 60 000 kubikmeter toppmätt volym råvara (rundvirke) eller kubikmeter virke (råvara) förbrukas per år anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på skogs- eller jordbruksprodukt för en produktion baserad på mer än 100 kubikmeter råvara per år eller anläggning för tillverkning av träull, trämjöl, flis, spån, pellet eller liknande	20-2 20.1-1[d]	C C	Motsvarar ungefär 20-2 men även 20.1-1
33.02B	plywood- eller spånskivefabrik	anläggning för tillverkning av fanér, plywood, lamellträ, spånskivor eller andra produkter av spån	20.2-1	B	
33.03.01B	anläggning för lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten överstiger 5 000 kubikmeter	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA VAROR HANTERAS	[-t1] [-t2] [d]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen, m.m. sker"
33.03.02C	anläggning för lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten uppgår till mer än 500 men högst 5 000 kubikmeter	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA VAROR HANTERAS	[-t2] [d]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen, m.m. sker"
33.04B	anläggning för träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering eller doppning	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[20.103-i1] [20.103-i2]	B B	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
34.01A	fabrik för framställning av massa eller massa och papper	anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av mer än 200 000 ton per år	21.111-1	A	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för tillverkning av mekanisk eller kemimekanisk massa eller returfibermassa för en produktionen av högst 200 000 ton per år	21.111-2	B	
		anläggning för tillverkning av halvkemisk massa	21.111-3	A	
		anläggning för tillverkning av sulfatmassa	21.112-1	A	
		anläggning för tillverkning av sulfitmassa	21.113-1	A	
34.02A	fabrik för framställning av papper	anläggning för ointegrerad tillverkning av papper och kartong	21.12-1	A	
34.03A	fabrik för framställning av fiberskivor	anläggning för tillverkning av träfiberskivor	20.203-1	B	Ändrad prövningsnivå
34.04A	fabrik för framställning av regenererad cellulosa	anläggning för tillverkning av regenererad cellulosa	24.7-1	B	Jfr SNI 24.16. Ändrad prövningsnivå
34.05A	fabrik för framställning av bindemedel ur skogsråvara	anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-1[d]	A	
		anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2[d]	B	
34.06.01B	tryckeri där tryckning sker med heatsetteknik	tryckeri där tryckning sker med heatsetteknik	22.2-1	B	
34.06.02B	tryckeri där mer än 10 ton organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg och fuktvatten, dock ej mineralolja i ark- och tidningsoffsetfärg) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. LÖSNINGSMEDELSANVÄNDNING	[22.2-o1]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
34.06.03C	tryckeri där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg och fuktvatten, dock ej mineralolja i ark- och tidningsoffsetfärg) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. LÖSNINGSMEDELSANVÄNDNING	[22.2-o2]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
34.07.01B	anläggning för klichétillverkning där mer än 5 ton halogenerade organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. LÖSNINGSMEDELSANVÄNDNING	[22.24-h1] [22.24-h2]	B C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
34.07.02C	anläggning för klichétillverkning, övriga anläggningar	anläggning för klichétillverkning	22.24-1	C	
35.01A	fabrik för framställning av andra polymerer ur enskilda monomerer eller kombinationer av monomerer än som avses i 35.02	anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-1[d]	A	
		anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2[d]	B	
		anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-1	A	
		anläggning för tillverkning av syntetiskt basgummi där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton syntetiskt basgummi per år	24.17-2	B	
35.02.01B	fabrik för framställning av polymerer av epoxi- eller polyuretantyp för en produktion av mer än 10 ton per år	anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-1[d]	A	
		anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2[d]	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.02.02C	fabrik för framställning av polymerer av epoxi- eller polyuretantyp för en produktion av högst 10 ton per år	anläggning för tillverkning av basplastpolymerer där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton basplastpolymerer per år	24.16-2[d]	B	
35.03.01B	fabrik för tillverkning av plastprodukter ur polymera material såsom polyester, latex eller andra förpolymeriserade produkter, där tillverkningen innefattar ytterligare polymerisation, för en produktion av mer än 10 ton per år	anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer, för en produktion av mer än 10 ton per år	25.2-1	B	
35.03.02C	fabrik för tillverkning av plastprodukter ur polymera material såsom polyester, latex eller andra förpolymeriserade produkter, där tillverkningen innefattar ytterligare polymerisation, för en produktion av högst 10 ton per år	anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer, för en produktion av högst 10 ton per år	25.2-2	C	
35.04.01B	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
35.04.02B	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 5 ton andra halogenerade lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS AV SKÄLET ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h7] [d]	B	
35.04.03C	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
35.04.04C	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 1 ton men högst 5 ton andra halogenerade lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS AV SKÄLET ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h8] [d]	C	
35.05.01B	fabrik för tillverkning, på annat sätt än genom polymerisation, av plastprodukter genom termisk eller annan bearbetning av polymera material genom kalandrering eller beläggning	anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen inte omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer och där tillverkningen omfattar kalandrering eller beläggning	25.2-3	B	
35.05.02C	fabrik för tillverkning, på annat sätt än genom polymerisation, av plastprodukter genom termisk eller annan bearbetning av polymera material genom extrudering, formsprutning, formblåsning eller liknande	anläggning för tillverkning av plastprodukter, där tillverkningen inte omfattar ytterligare polymerisation av basplastpolymerer och där tillverkningen inte omfattar kalandrering eller beläggning	25.2-4	C	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.06A	läkemedelsfabrik med kemisk eller biologisk tillverkning	anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-1	A	Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för tillverkning av läkemedelssubstans, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton läkemedelssubstanser per år	24.4-2	B	
35.07B	läkemedelsfabrik med enbart farmacevtisk tillverkning	anläggning för tillverkning av läkemedelssubstanser där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.4-3	B	
35.08.01A	krut- eller annan sprängämnesfabrik där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-1	A	Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton krut eller andra sprängämnen per år	24.61-2	B	
35.08.02B	krut- eller annan sprängämnesfabrik där tillverkningen enbart omfattar blandning eller avser ammunition, pyrotekniska artiklar eller andra sådana produkter	anläggning för tillverkning av krut eller andra sprängämnen eller pyrotekniska artiklar, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.61-3	B	SNI 29.6 benämnes tillverkning av vapen och ammunition.
		anläggning för tillverkning av ammunition	29.6-1	B	
35.09A	fabrik för framställning av gödselmedel	anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	24.15-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.10A	fabrik för framställning av bekämpningsmedel på annat sätt än enbart genom blandning av färdiga råvaror	anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-1	A	Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-2	B	
35.11B	fabrik för framställning av bekämpningsmedel enbart genom blandning av färdiga råvaror	anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.2-3	B	
35.12B	kabelfabrik	anläggning för tillverkning av elektrisk tråd eller kabel	31.3-1	B	
35.13.01B	gummivarufabrik för en produktion av mer än 500 ton per år	anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-1[d]	B	Höjd gräns varför en del anläggningar som f.n. är tillståndspliktiga endast blir anmälningspliktiga
		anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-2[d]	C	
35.13.02C	gummivarufabrik för en produktion av högst 500 ton per år	anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-2[d] U (se Anm)	C	Nedre gräns införd varför en del anläggningar som f.n. behöver anmälas inte blir anmälningspliktiga
35.14.01B	anläggning för regummeringsverksamhet där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-1[d]	B	Höjd gräns varför en del anläggningar som f.n. är tillståndspliktiga endast blir anmälningspliktiga
		anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-2[d]	C	
35.14.02C	anläggning för regummeringsverksamhet där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	anläggning för tillverkning av gummivaror genom vulkning för en produktion baserad på mer än 1 ton men högst 1 000 ton ovulkad gummiblandning per år	25.1-2[d] U (se Anm)	C	Nedre gräns införd varför en del anläggningar som f.n. behöver anmälas inte blir anmälningspliktiga

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.15.01B	fabrik för framställning av färg eller fernissa för en produktion av mer än 1 000 ton per år	anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 000 ton per år	24.3-1	B	jfr SNI 24.12 (färgpigment)
35.15.02C	fabrik för framställning av färg eller fernissa för en produktion av högst 1 000 ton per år	anläggning för tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. för en produktion av mer än 1 ton men högst 1 000 ton per år	24.3-2 U (se Anm)	C	jfr SNI 24.12 (färgpigment). Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
35.16B	fabrik för tillverkning av fotografisk film eller fotografiskt papper	anläggning för tillverkning av fotografisk film eller fotografiskt papper eller fotokemikalier där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.64-3	B	
35.17.01B	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT LÖSNINGSMEDEL HANTERAS	[-o3]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
35.17.02B	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT LÖSNINGSMEDEL HANTERAS	[-h1]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
35.17.03C	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 10 ton men högst 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT LÖSNINGSMEDEL HANTERAS	[-o4]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
35.17.04C	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 1 ton men högst 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT LÖSNINGSMEDEL HANTERAS	[-h2]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
35.18.01B	fabrik för framställning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter genom blandningsförfarande för en produktion av mer än 500 ton per år	anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 000 ton per år anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 ton men högst 1 000 ton per år	24.5-4[d] 24.5-5[d]	B C	Höjd gräns varför en del anläggningar som f.n. är tillståndspliktiga endast blir anmälningspliktiga
35.18.02C	fabrik för framställning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter genom blandningsförfarande för en produktion av högst 500 ton per år	anläggning för tillverkning av rengöringsmedel, hygien- eller kroppsvårdsprodukter, där tillverkningen omfattar enbart fysikaliska processer, för en produktion av mer än 1 ton men högst 1 000 ton per år	24.5-5[d] U (se Anm)	C	Eftersom nedre gräns införts kommer en del som f.n. miljöprövas att inte bli prövningspliktigt
35.19A	fabrik för raffinering av mineraloljor	anläggning för raffinering av mineraloljor	23.2-1	A	
35.20.01B	anläggning där olja, oljeprodukter eller andra kemikalier lagras eller årligen hanteras i en mängd av mer än 50 000 ton	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALER HANTERAS	[-k1]	B	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.20.02C	anläggning där olja, oljeprodukter eller andra kemikalier lagras eller årligen hanteras i en mängd av mer än 5 000 ton men högst 50 000 ton	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALER HANTERAS	[-k2]	C	Se "Verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
35.21B	anläggning för framställning av kolbaserade bränslen	anläggning för tillverkning av koks eller andra produkter ur stenkol	23.1-1	A	jfr även SNI 31.62
		anläggning för framställning av gasformiga bränslen	40.2-1[d]	B	SNI 40.2 inkluderar framställning av stadsgas
35.22A	fabrik för framställning av grafitelektroder	anläggning för tillverkning av kol- eller grafitelektroder	31.6-1	B	Ändrad prövningsnivå
35.23B	fabrik för framställning av alkohol för annat ändamål än livsmedel	anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-1[d]	A	jfr IPPC
		anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-2[d]	B	
35.24C	anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på torv, skogsprodukt eller jordbruksprodukt	framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på torv	10.3-1	C	SNI 10.3 omfattar förutom torvutvinning även vidareförädling för energiändamål
		anläggning för framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på skogsprodukt eller jordbruksprodukt för en produktion baserad på mer än 100 kubikmeter råvara per år samt tillverkning av träull, trämjöl, flis, spån, pellet eller liknande	20.1-1[d]	C	Träkolstillverkning räknas till SNI 24.14. Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för framställning av gasformiga bränslen	40.2-1[d]	B	
35.26C	asfaltverk eller oljegrusverk	asfaltverk eller oljegrusverk	26.829-3	C	
35.27A	fabrik för framställning av ammoniak	anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	24.15-1[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå
35.28A	fabrik för framställning av svavelsyra	anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå
35.29A	fabrik för framställning av fosforsyra	anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå
35.30A	fabrik för framställning av klor eller natriumhydroxid	anläggning för tillverkning klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-1	A	Jfr IPPC

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod uti-från SNI	Prövningsnivå	Anm
35.31A	fabrik för framställning av klorat	anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå
35.32A	fabrik för framställning av saltsyra	anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå
35.33A	fabrik för framställning av salpetersyra	anläggning för tillverkning av gödselmedel eller oorganiska kväveprodukter, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner	24.15-1[d]	B	Jfr IPPC. Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.34.01A *(fortsättn. följer)*	fabrik för framställning av andra kemiska produkter än som tidigare har nämnts, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner – annan fabrik än för framställning av acetylengas eller lustgas *(fortsättn. följer)*	anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-1	A	Jfr IPPC (där uppräknas ett flertal kemiska ämnen) Delvis ändrad prövningsnivå
		anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer för en produktion av högst 200 000 ton färg- eller garvämnen per år	24.12-2	B	
		anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	
		anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-1[d]	A	
		anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner eller reaktanter förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton organiska baskemikalier per år	24.14-2[d]	B	
		anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år	24.2-1	A	
		anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter per år *(fortsättn. följer)*	24.2-2	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.34.01A *(forts)*	fabrik för framställning av andra kemiska produkter än som tidigare har nämnts, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner – annan fabrik än för framställning av acetylengas eller lustgas *(forts)*	*(forts)* anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av mer än 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-1	A	
		anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen, där det inte förekommer någon av följande typer av kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening, eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer, för en produktion av högst 200 000 ton ytaktiva ämnen per år	24.5-2	B	
		anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-1	A	
		anläggning för tillverkning av fotokemikalier, där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton fotokemikalier per år	24.64-2	B	
		anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av mer än 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-1	A	
		anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där det inte förekommer någon av följande kemiska reaktioner: klorering, reaktion där någon reaktant är en klorerad organisk förening, nitrering, reaktion där någon reaktant är en organisk nitroförening eller där andra typer av kemiska reaktioner förekommer för en produktion av högst 200 000 ton organiska kemiska produkter per år	24.66-2	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.34.02B	fabrik för framställning av andra kemiska produkter än som tidigare har nämnts, där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner – fabrik för framställning av acetylengas eller lustgas	anläggning för framställning av acetylengas eller lustgas	24.11-1	B	
		anläggning för framställning av industrigaser med undantag av acetylengas	24.11-2[d]	C	
35.35B	fabrik för framställning av andra kemiska produkter än som tidigare har nämnts, där tillverkningen enbart omfattar fysikaliska processer, såsom blandning, destillation eller lakning	anläggning för framställning av industrigaser med undantag av acetylengas	24.11-2[d]	C	SNI 24.11 omfattar framställning av industrigaser, förtätade till vätska eller komprimerade såsom ädelgaser, hydrogen, nitrogen, oxygen.
		anläggning för tillverkning av färg- eller garvämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.12-3	B	
		anläggning för tillverkning av oorganiska kemiska produkter med undantag av klor eller natriumhydroxid (klor-alkali) med amalgammetoden	24.13-2[d]	B	
		anläggning för tillverkning av organiska baskemikalier där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.14-3	B	
		anläggning för tillverkning av bekämpningsmedel eller andra lantbruks- eller skogsbrukskemiska produkter, där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.2-3	B	
		anläggning för tillverkning av ytaktiva ämnen där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.5-3	B	
		anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter som inte ingår i någon annan punkt och där tillverkningen omfattar endast fysikaliska processer	24.66-3	B	
35.36.01B	annan anläggning för tillverkning av kemiska produkter, petroleumprodukter, gummi- eller plastvaror där årsförbrukningen av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner uppgår till mer än 1 ton	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
35.36.02B	annan anläggning för tillverkning av kemiska produkter, petroleumprodukter, gummi- eller plastvaror där årsförbrukningen av ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner uppgår till mer än 10 ton	UTGÅR eftersom förbrukning av halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
35.36.03C	annan anläggning för tillverkning av kemiska produkter, petroleumprodukter, gummi- eller plastvaror där årsförbrukningen av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner uppgår till mer än 100 kg men högst 1 ton	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
35.36.04C	annan anläggning för tillverkning av kemiska produkter, petroleumprodukter, gummi- eller plastvaror där årsförbrukningen av ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner uppgår till mer än 1 ton men högst 10 ton	UTGÅR eftersom förbrukning av halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
36.01B	fabrik för framställning av keramiska produkter	anläggning för tillverkning av keramiska produkter (med undantag av keramiska golv- eller väggplattor eller murtegel) för en produktion av mer än 50 ton per år	26.2-1	B	Eftersom nedre gräns införs blir en del anläggningar som f.n. är prövningspliktiga inte längre det
		anläggning för tillverkning av keramiska golv- eller väggplattor för en produktion av mer än 50 ton per år	26.3-1	B	
36.02A	mineralullsfabrik	anläggning för tillverkning av mineralull (glasull eller stenull)	26-1	B	jfr SNI 26.14 Ändrad prövningsnivå
36.03.01B	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där mer än 1 ton tung blykristall eller blykristall (helkristall) hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
36.03.02B	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där mer än 10 ton kristall (halvkristall) innehållande bly hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
36.03.03B	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där mer än 100 ton annat glas hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
36.03.04C	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där högst 1 ton tung blykristall eller blykristall (helkristall) hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
36.03.05C	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där högst 10 ton kristall (halvkristall) innehållande bly hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
36.03.06C	anläggning för tillverkning eller bearbetning, annat än skärning, av glas eller glasvaror där högst 100 ton annat glas hanteras per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 36.03 motsvarar SNI 26.1 SE DÄRFÖR NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 36.03 MOTSVARAR			
		anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	26.1-1	B	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför översättning till nuvarande MF-punkter inte gjorts. SNI 26.1 motsvarar MF 36.03

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
		anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där mer än 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	26.1-2	B	se 26.1-1 ovan
		anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där högst 5 ton glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar förbrukas per år	26.1-3	C	se 26.1-1 ovan
		anläggning för tillverkning av glas eller glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mäng), smältning eller syrabehandling av glas, där högst 500 ton andra glasråvaror förbrukas per år	26.1-4	C	se 26.1-1 ovan
36.04A	cementfabrik	anläggning för tillverkning av cement	26.51-1	A	
36.05B	anläggning för framställning av kalk, krita eller kalkprodukter för en produktion av mer än 10 000 ton per år	anläggning för framställning av kalk, krita eller kalkprodukter för en produktion av mer än 10 000 ton per år	26.52-1	B	Anmälningsplikt införd för mindre anläggningar
36.06B	anläggning för framställning av tegel	anläggning för tillverkning av tegel genom bränning	26.4-1	B	
36.07B	anläggning för framställning av gipsskivor	anläggning för tillverkning av varor av gips	26.62-1	B	
36.08B	anläggning för framställning av lättklinker eller lättbetong	anläggning för tillverkning av lättbetongvaror	26.611-1	B	
		anläggning för tillverkning av lättklinker	26.829-2	B	
36.09B	anläggning för framställning av oljeprodukter ur skiffer	anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	11.1-1[d]	B	MF 36.09 ingår i SNI 11.1
36.10C	berg- eller gruskrossverk eller sorteringsverk för sten eller morän	berg- eller gruskrossverk eller sorteringsverk för sand, grus, sten eller morän	14.2-1	C	**SNI 14 omfattar förutom täkt och annan mineralutvinning även krossverk.**
36.11C	fabrik för framställning av annat byggmaterial eller andra byggnadsprodukter på mineralbas än som anges i punkterna 36.01–36.10	anläggning för tillverkning av mer än 50 ton per år av betong eller varor av betong eller cement	26.6-1	C	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar pga. IPPC (tillståndsplikt för asbest och asbestprodukter)
		anläggning för tillverkning av stenvaror för byggändamål	26.7-1	C	
		anläggning för tillverkning av asbest eller asbestbaserade produkter	26.829-1[d]	B	
		anläggning för tillverkning av varor av asfalt	26.829-4	C	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
37.01A	järn- eller stålverk	Järn- eller stålverk med masugn, tunnelugn, ljusbågsugn eller AOD-konverter	27-1	A	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		Järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av mer än 50 000 ton per år	27-2	A	
		Järn- eller stålverk utan smältugn men med varm- eller kallvalsning eller smide för en produktion av högst 50 000 ton per år	27-3	B	
		Järn- eller stålverk med induktionsugnar, ESR-anläggning	27-4	B	
37.02A	ferrolegeringsverk	Ferrolegeringsverk	27-5	A	
37.03.01A	annat metallverk än som anges i 37.01 för en produktion av mer än 3 000 ton per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 37.03 och 37.04 motsvarar SNI 27.4 SE NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 37.03 MOTSVARAR			
37.03.02B	annat metallverk än som anges i 37.01 för en produktion av högst 3 000 ton per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 37.03 och 37.04 motsvarar SNI 27.4 SE NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 37.03 MOTSVARAR			
37.04.01A	metallraffinaderi för en produktion av mer än 3 000 ton per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 37.03 och 37.04 motsvarar SNI 27.4 SE NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 37.03 MOTSVARAR			
37.04.02B	metallraffinaderi för en produktion av högst 3 000 ton per år	OBS avgränsningar och benämningar helt ändrade varför någon översättning av nuvarande MF-punkter inte gjorts. MF 37.03 och 37.04 motsvarar SNI 27.4 SE NEDAN VILKA SNI-PUNKTER MF 37.03 MOTSVARAR			
		anläggning för pyro-, elektro- eller hydrometallurgisk framställning av icke-järnmetallprodukter ur malm, anrikad malm eller koncentrat	27.4-1[d]	A	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför översättning till MF-punkter inte gjorts. SNI 27.4 motsvarar MF 37.03 och 37.04
		Anläggning för smältning eller raffinering av icke-järnmetaller ur annan råvara än malm, anrikad malm eller koncentrat	27.4-2[d]	B	avgränsningar och benämningar helt ändrade varför översättning till MF-punkter inte gjorts. SNI 27.4 motsvarar MF 37.03 och 37.04
37.05.01A	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av mer än 3 000 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. GJUTNING AV METALL	[-g3] [d]	B	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår" Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
37.05.02B	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av mer än 10 ton men högst 3 000 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. GJUTNING AV METALL	[-g3] [d]	B	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
37.05.03C	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av högst 10 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. GJUTNING AV METALL	[-g4]	C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
37.06.01B	järn-, stål-, aluminium- eller magnesiumgjuteri för en produktion av mer än 100 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. GJUTNING AV METALL	[-g1]	B	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
37.06.02C	järn-, stål-, aluminium- eller magnesiumgjuteri för en produktion av högst 100 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. GJUTNING AV METALL	[-g2]	C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.01.01A	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 20 000 kvadratmeter	**Merparten av de verksamheter som klassificeras som MF 38.01 (verkstadsindustri) kommer att miljöprövas av processkäl, se nedan under PROCESSER**	[-v1] [-m1] [d] [-m2] [d]	B B C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår" Delvis ändrad prövningsnivå
38.01.02B	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 5 000 men högst 20 000 kvadratmeter	**se ovan för MF 38.01.01A**	[-m1] [d] [-m2] [d] [-v2]	B C C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår" Delvis ändrad prövningsnivå
38.01.03C	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 1 000 men högst 5 000 kvadratmeter	**se ovan för MF 38.01.01A**	[-m1] [d] [-m2] [d] U	B C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.02.01B	anläggning för kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling, annan beläggning med metall eller betning av metall (exempelvis fosfatering, kromatering, passivering, etsning och elpolering)	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[-y1] [d] [-y2] [d]	B C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.02.02B	anläggning för våttrumling av aluminium eller stål där godsmängden är mer än 5 ton per år eller annan våttrumling	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[-y1] [d] [-y2] [d]	B C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.02.03C	anläggning för våttrumling av aluminium eller stål där godsmängden är högst 5 ton per år	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[-y2] [d]	C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.02.04C	anläggning för ytbehandling med enbart ädelmetaller där vattenförbrukningen är högst 5 kubikmeter per år eller ytbehandling med torrtrumling, blästring, härdning eller vattenbaserad avfettning (inklusive avfettning med mikroemulsion)	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[-y2] [d] [-y3]	C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.04A	ackumulatorfabrik	anläggning för tillverkning av batterier eller ackumulatorer	31.4-1	B	Ändrad prövningsnivå
38.05.01B	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
38.05.02B	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 5 ton andra halogenerade organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h7] [d]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
38.05.03B	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-o1] [d]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
38.05.04C	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR eftersom förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
38.05.05C	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 1 ton men högst 5 ton andra halogenerade organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h8] [d]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
38.05.06C	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-o2] [d]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
38.05.07C	annan anläggning för verkstadsindustri där lackering sker med mer än 10 ton pulver per år	MILJÖPRÖVAS PGA. PROCESSKÄL	[-p1]	C	Se "Verksamheter inom vilka följande processer ingår"
38.06C	plattform för verkstad på vattnet när fråga är om förläggning nära kusten för montering, utrustning, ombyggnad, reparation, underhåll eller liknande åtgärd	plattform för verkstad på vattnet när fråga är om förläggning nära kusten för montering, utrustning, ombyggnad, reparation, underhåll eller liknande åtgärd	35.11-2	B	jfr även SNI 35.11-1 Ändrad prövningsnivå
39.01.01B	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 5 ton halogenerade organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h7] [d]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
39.01.02B	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 10 ton andra organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-o1] [d]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
39.01.03C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h8] [d]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
39.01.04C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 3 ton men högst 10 ton andra organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-o2] [d]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
39.01.05C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker, där lackering sker med mer än 10 ton pulver per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-p1]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
41.01A	kärnkraftverk eller annan kärnteknisk anläggning	anläggning för hantering av kärnbränsle kärnkraftverk eller andra kärnreaktorer	23.3-1 40.1-1	A B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
41.02.01A	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad, tillförd effekt av mer än 200 MW	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 200 MW	40-1	A	
41.02.02B	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad, tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW	40-2	B	
41.02.03C	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad, tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, som är avsedd för annat bränsle än enbart eldningsolja eller bränslegas	anläggning för förgasning eller förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, av annat bränsle än enbart eldningsolja eller bränslegas	40-3	C	
41.03C	stationär förbränningsmotor med en installerad, tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, som är avsedd för annat ändamål än enbart som reservaggregat vid elbortfall	stationär förbränningsmotor med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW, som är avsedd för annat ändamål än enbart som reservaggregat vid elbortfall	40.1-2	C	
41.04B	gasturbinanläggning med en total installerad, tillförd effekt av högst 200 MW	gasturbinanläggning med en total installerad tillförd effekt av högst 200 MW	40.1-3	B	
41.05.01B	anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en ur värmekällan uttagen effekt av mer än 10 MW	anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme eller kyla ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en uttagen effekt av mer än 10 MW	40.3-1	B	
41.05.02C	anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en ur värmekällan uttagen effekt av mer än 500 kW men högst 10 MW	anläggning för utvinning – på annat sätt än genom vattentäkt – av värme eller kyla ur mark, luft, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ur grundvatten eller avloppsvatten för en uttagen effekt av högst 10 MW	40.3-2	C	
41.06C	anläggning för lagring av värme i mark, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller i grundvatten för en tillförd energimängd av mer än 3 000 MWh	anläggning för lagring av värme i mark, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller i grundvatten för en tillförd energimängd av mer än 3 000 MWh	40.3-3	C	
41.07.01A	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat eller grupper av aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 10 MW	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW	40.1-4[d]	B	Ändrad prövningsnivå

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
41.07.02B	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat eller grupper av aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW men högst 10 MW	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 1 MW	40.1-4[d]	B	
41.07.03C	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat eller grupper av aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 125 kW men högst 1 MW	gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uttagen effekt av mer än 125 kW men högst 1 MW	40.1-5	C	
41.08C	anläggning där mer än 5 000 ton kol, torv, bränsleflis eller annat trädbränsle lagras	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA ÄMNEN HANTERAS	[-f1]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av vissa ämnen sker"
42.01C	vattenverk för mer än 5 000 personer	PRÖVAS ENLIGT ANNAT LAGRUM I BALKEN (11 kap. 9 §)			
61.01.01B	anläggning där mer än 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner omtappas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h3]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
61.01.02B	anläggning där mer än 10 ton ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner omtappas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h4]	B	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
61.01.03C	anläggning där mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner omtappas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h5]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
61.01.04C	anläggning där mer än 1 ton men högst 10 ton ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner omtappas per år	MILJÖPRÖVAS PGA. ATT VISSA KEMIKALIER HANTERAS	[-h6]	C	Se "verksamheter inom vilka hantering av kemiska ämnen sker"
62.01C	bensinstation där sammanlagt mer än 1 000 kubikmeter motorbränslen hanteras per år	anläggning där mer än 1 000 kubikmeter motorbränslen hanteras per år	50.50-1	C	SNI 50.50 omfattar bensinstationer
71.01A	flygplats med instrumentbana över 1 200 m	civil flygplats med instrumentbana över 1 200 meter	63.23-1	B	ändrad prövningsnivå
71.02C	annan flygplats än som avses i 71.01	annan flygplats där mer än 100 flygrörelser per år äger rum med undantag av civil flygplats med instrumentbana över 1 200 meter eller flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 meter	63.23-2	C	
91.01A	flottiljflygplats med en banlängd överstigande 1 200 m	flottiljflygplats med en banlängd av mer än 1 200 meter	75.224-1	B	jfr 63.23 Ändrad prövningsnivå
91.02B	skjutbana, skjutfält samt annan anläggning som disponeras av Försvarsmakten eller Försvarets materielverk och som är stadigvarande inrättad för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen utomhus	skjutbana, skjutfält samt annan anläggning som disponeras av Försvarsmakten eller Försvarets materielverk och som är stadigvarande inrättad för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen utomhus	75.225-1	B	SNI 75.225 omfattar Försvarets materielverk, Fortifikationsförvaltningen m.fl.

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod uti-från SNI	Prövningsnivå	Anm
92.01.01A	utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 100 000 invånare eller från annan tätbebyggelse, om föroreningsmängden i avloppsvattnet motsvarar minst den mängd som härrör från mer än 100 000 invånare	avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 2 000 personekvivalenter	90.001-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå
92.01.02B	utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 2 000 men högst 100 000 invånare eller från sådan bebyggelse med färre antal invånare, om föroreningsmängden i avloppsvattnet motsvarar minst den mängd som härrör från mer än 2 000 invånare, dock högst den mängd som härrör från 100 000 invånare	avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 2 000 personekvivalenter	90.001-1[d]	B	
92.01.03C	utsläpp av avloppsvatten i annat fall än som avses i 92.01.01 och 92.01.02 från en kommunal avloppsanläggning eller någon annan fristående avloppsanläggning utom i fråga om utsläpp av avloppsvatten från enstaka hushåll	avloppsanläggning som är dimensionerad för mer än 25 men högst 2 000 personekvivalenter	90.001-2	C	
92.02B	utsläpp av avloppsvatten från sjukhus	akutsjukhus	85.11-1	B	uppdelning varför en del sjukhus som för närvarande är tillståndspliktiga endast blir anmälningspliktiga
		annat sjukhus än akutsjukhus	85.11-2	C	
92.03.01A	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen överstiger 75 000 ton per år	anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-1	A	
		anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-2[d]	B	
		anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 200 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-1[d]	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
92.03.02B	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen inte överstiger 75 000 ton per år och behandlas genom förbränning	anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-2[d]	B	
		anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är högst 50 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-3[d]	C	
92.03.03B	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen överstiger 100 ton men inte 75 000 ton och behandlas genom kompostering, rötning eller annan biologisk metod	anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 200 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-1[d]	B	
		anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton men högst 200 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-2[d]	C	
92.03.04B	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen överstiger 50 ton men inte 75 000 ton och deponeras eller behandlas på annat sätt än som anges i 92.03.02 eller 92.03.03	anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 50 ton men högst 100 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-2[d]	B	
92.03.05C	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen överstiger 2 ton men inte 100 ton och behandlas genom kompostering, rötning eller annan biologisk metod	anläggning för biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton men högst 200 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.003-2[d]	C	Nedre gräns höjd
92.03.06C	upplag för, eller anläggning för behandling av, avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning om den avfallsmängd som tillförs upplaget eller anläggningen inte överstiger 50 ton och behandlas på annat sätt än som anges i 92.03.02 eller 92.03.05	anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	37-2[d]	C	
		anläggning för deponering, förbränning eller annan behandling än biologisk behandling av avfall om den tillförda mängden avfall är högst 50 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.004-3[d]	C	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod uti-från SNI	Prövningsnivå	Anm
92.04.01B	utsläpp av fast avfall eller något annat fast ämne från mark, byggnad eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller uppläggning av ett sådant ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken inte bedöms som ringa	uppläggning eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken inte bedöms som ringa	90.007-1	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		uppläggning eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken bedöms som ringa	90.007-2[d]	C	
		anläggning för mellanlagring av avfall, om tillfört avfall lagras kortare tid än ett år och den totala avfallsmängden är mer än 10 000 ton vid något enskilt tillfälle under året (omfattar inte farligt avfall)	90.002-3[d]	B	
		mellanlagring av avfall på plats från vilken avfallet avses borttransporteras inom ett år och nytt avfall inte tillförs platsen, om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton (omfattar inte farligt avfall)	90.002-5[d]	C	
92.04.02C	uppläggning av fast avfall eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken bedöms som ringa	uppläggning eller utsläpp av fast avfall (omfattar inte farligt avfall) eller något annat fast ämne på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och där föroreningsrisken bedöms som ringa	90.007-2[d]	C	
		anläggning för mellanlagring av avfall, om tillfört avfall lagras kortare tid än ett år och den totala avfallsmängden är mer än 10 ton men högst 10 000 ton vid något enskilt tillfälle under året (omfattar inte farligt avfall)	90.002-4[d]	C	
		mellanlagring av avfall på plats från vilken avfallet avses borttransporteras inom ett år och nytt avfall inte tillförs platsen, om den tillförda mängden avfall är mer än 10 ton (omfattar inte farligt avfall)	90.002-5[d]	C	
92.05.01A	anläggning för behandling av sådant miljöfarligt avfall som avses i 2 § förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall och förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen härrör från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år och behandlingen leder till materialåtervinning	anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-1[d]	A	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	90.006-4[d]	A	
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5[d]	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
92.05.02B	anläggning för behandling av sådant miljöfarligt avfall som avses i 2 § förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall och förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen härrör från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år och behandlingen leder till materialåtervinning	anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-2[d]	B	
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5[d]	B	
92.05.03A	anläggning för behandling av sådant miljöfarligt avfall som avses i 2 § förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall och förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen härrör från andra inrättningar och behandlas på annat sätt än som anges i 92.05.01 eller 92.05.02	anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-1[d]	A	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-2[d]	B	
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	90.006-4[d]	A	
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5[d]	B	
92.05.04B	anläggning för behandling av sådant miljöfarligt avfall som avses i 2 § förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall och förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier om avfallet uppkommit i egen anläggning och behandlingen inte leder till materialåtervinning	anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier om avfallet uppkommit i egen anläggning	90.006-3	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är mer än 20 000 ton per år	90.006-4[d]	A	
		anläggning för behandling av farligt avfall i form av uppgrävda massor om den tillförda mängden är högst 20 000 ton per år	90.006-5[d]	B	
92.06.01A	anläggning för deponering av miljöfarligt avfall om den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-6	A	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
92.06.02B	anläggning för deponering av miljöfarligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-7	B	
92.07.01B	anläggning för mottagning och mellanlagring av mer än 50 ton oljeavfall per år	anläggning för omlastning eller mellanlagring av oljeavfall eller förbrukade blybatterier eller annat farligt avfall	90.005-1[d]	B	Inga nedre gränser pga. IPPC och ramdirektivet för avfall (direktiv 75/442/EEG)
92.07.02B	anläggning för mottagning och mellanlagring av mer än 20 ton förbrukade bilbatterier per år	anläggning för omlastning eller mellanlagring av oljeavfall eller förbrukade blybatterier eller annat farligt avfall	90.005-1[d]	B	Inga nedre gränser pga. IPPC och ramdirektivet för avfall (direktiv 75/442/EEG)
92.07.03B	anläggning för mottagning och mellanlagring av mer än 10 ton annat miljöfarligt avfall per år	anläggning för omlastning eller mellanlagring av oljeavfall eller förbrukade blybatterier eller annat farligt avfall	90.005-1[d]	B	Inga nedre gränser pga. IPPC och ramdirektivet för avfall (direktiv 75/442/EEG)
92.08B	bilfragmenteringsanläggning med malningsanläggning eller motsvarande	anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	37-2[d]	C	
92.09C	skrotupplag eller anläggning för bearbetning av skrot, dock ej bilfragmenteringsanläggning	anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är mer än 10 000 ton per år eller om skrotet innehåller isolerolja (omfattar inte farligt avfall)	37-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för återvinning av skrot och avfall genom fragmentering eller annan bearbetning samt skrotupplag, om den hanterade avfallsmängden skrot och avfall är högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	37-2[d]	C	
92.10.01B	anläggning för sortering eller omlastning av avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning, om den hanterade avfallsmängden för sortering överstiger 10 000 ton per år	anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-1[d]	B	
92.10.02C	anläggning för sortering eller omlastning av avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning, om den hanterade avfallsmängden för sortering överstiger 1 000 ton men inte 10 000 ton per år	anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-2[d]	C	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
92.10.03C	anläggning för sortering eller omlastning av avfall från hushåll, sjukhus, industri, bygg- och rivningsverksamhet, hästsportanläggning, reningsanläggning eller därmed jämförlig inrättning, om den hanterade avfallsmängden för omlastning överstiger 5 000 ton per år	anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-1[d]	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för sortering eller omlastning av avfall, om den hanterade avfallsmängden är mer än 1 000 ton men högst 10 000 ton per år (omfattar inte farligt avfall)	90.002-2[d]	C	
92.11B	anläggning för tvättning av tankar eller fat som används för transport av kemiska produkter på väg, järnväg eller till sjöss	anläggning för tvättning av tankar eller fat som används för förvaring eller för transport av kemiska produkter	74.702-1[d]	B	
92.12B	anläggning för sterilisering av sjukvårdsartiklar där etylenoxid används som steriliseringsmedel	anläggning för sterilisering av sjukvårdsartiklar där etylenoxid används som steriliseringsmedel	85.14-1	B	
92.13B	anläggning för destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon	anläggning för destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon	90.006-8	B	
92.14B	krematorium	krematorium	93.03-1	B	
92.15B	upplag eller anläggning för behandling av förbrukade kvicksilverhaltiga belysningskällor	anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är mer än 1 000 ton per år	90.006-1[d]	A	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier, med undantag av förorenade uppgrävda massor, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-2[d]	B	
		anläggning för annan behandling än deponering av sådant farligt avfall som avses i förordningen (1996:971) om farligt avfall och förordningen (1997:645) om batterier om avfallet uppkommit i egen anläggning	90.006-3[d]	B	
		anläggning för deponering av farligt avfall om den tillförda mängden är högst 1 000 ton per år	90.006-7[d]	B	
94.01C	motorsport- eller bilprovningsbana för stadigvarande bruk	anläggning för motorsport eller halkövning eller provning av motordrivna fordon	92.613-1	C	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
94.02C	skjutbana eller annan anläggning än som nämnts i 91.02, som är stadigvarande inrättad för skjutning med skarp ammunition utomhus	civil skjutbana som är stadigvarande inrättad för skjutning med skarp ammunition utomhus	92.621-1	C	jfr SNI 75.225
		civilt skjutfält som är stadigvarande inrättat för användning (inklusive destruktion) av skarp ammunition eller sprängämnen	29.6-2	B	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
95.01C	ulltvätteri	anläggning för blekning, färgning eller annan beredning av textilmaterial för en produktion av högst 200 ton textilier eller garner per år eller ulltvätteri	17-2[d]	C	
95.02.01B	tvättinrättning för mer än 10 ton tvättgods per dygn	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	Ändrad prövningsnivå
95.02.02B	tvättinrättning där mer än 1 ton perkloretylen förbrukas per år	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	Ändrad prövningsnivå
95.02.03B	tvättinrättning där mer än 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR pga. att förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
95.02.04B	tvättinrättning där mer än 10 ton andra halogenerade kolväten förbrukas per år	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	Ändrad prövningsnivå
95.02.05C	tvättinrättning för mer än 1 ton men högst 10 ton tvättgods per dygn	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	
95.02.06C	tvättinrättning där högst 1 ton perkloretylen förbrukas per år	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	
95.02.07C	tvättinrättning där högst 1 ton fullständigt halogenerade klorfluorkarboner förbrukas per år	UTGÅR pga. att förbrukning av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner är förbjudet			
95.02.08C	tvättinrättning där högst 10 ton andra halogenerade kolväten förbrukas per år	tvätteri för mer än 1 ton tvättgods per dygn eller där perkloretylen eller andra organiska lösningsmedel förbrukas	93.01-1[d]	C	
95.03.01B	anläggning för framkallning av fotografisk film eller fotografiskt papper med utsläpp av processavloppsvattnet där mer än 15 000 kvadratmeter fotografisk film och fotografiskt papper framkallas per år	anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-1[d]	B	
95.03.02B	anläggning för framkallning av fotografisk film eller fotografiskt papper där processavloppsvattnet omhändertas och mer än 100 000 kvadratmeter fotografisk film och fotografiskt papper framkallas per år	anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-1[d]	B	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	Anm
95.03.03C	anläggning för framkallning av fotografisk film eller fotografiskt papper med utsläpp av processavloppsvattnet där mer än 1 000 kvadratmeter men högst 15 000 kvadratmeter fotografisk film och fotografiskt papper framkallas per år	anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 1 000 kvadratmeter men högst 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 5 000 kvadratmeter men högst 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-2[d]	C	
95.03.04C	anläggning för framkallning av fotografisk film eller fotografiskt papper där processavloppsvattnet omhändertas och mer än 5 000 kvadratmeter men högst 100 000 kvadratmeter fotografisk film och fotografiskt papper framkallas per år	anläggning med utsläpp av processavloppsvatten där mer än 1 000 kvadratmeter men högst 15 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år eller där processavloppsvatten omhändertas och mer än 5 000 kvadratmeter men högst 100 000 kvadratmeter fotografiskt material framkallas per år	74.814-2[d]	C	
95.05C	automobiltvätt eller annan anläggning för tvättning av motorfordon dimensionerad för minst 5 000 tvättar av personbilar eller minst 1 000 tvättar av andra fordon såsom lastbilar, bussar, traktorer eller liknande fordon per år	automatbiltvätt eller annan anläggning för tvättning av motorfordon dimensionerad för mer än 5 000 tvättar av personbilar per år eller mer än 1 000 tvättar av andra fordon såsom lastbilar, traktorer eller andra vägfordon per år	50.201-1	C	

VERKSAMHETER INOM VILKA FÖLJANDE PROCESSER INGÅR

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsprocess	Anm
		Processer som ska miljöprövas (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)			
33.04B	anläggning för träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering eller doppning	träskyddsbehandling genom tryck- eller vacuumimpregnering där träskyddsmedel används	B	-i1	
		träskyddsbehandling genom doppning där träskyddsmedel används	B	-i2	
37.05.01A	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av mer än 3 000 ton per år	gjutning för en produktion av mer än 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium- eller magnesium	B	-g3 [d]	Ändrad prövningsnivå
37.05.02B	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av mer än 10 ton men högst 3 000 ton per år	gjutning för en produktion av mer än 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium- eller magnesium	B	-g3[d]	
37.05.03C	annat metallgjuteri än som anges i 37.06 för en produktion av högst 10 ton per år	gjutning för en produktion av högst 10 ton per år av andra metaller än järn, stål, aluminium eller magnesium	C	-g4	
37.06.01B	järn-, stål-, aluminium- eller magnesiumgjuteri för en produktion av mer än 100 ton per år	gjutning för en produktion av mer än 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium	B	-g1	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsprocess	Anm
37.06.02C	järn-, stål-, aluminium- eller magnesiumgjuteri för en produktion av högst 100 ton per år	gjutning för en produktion av högst 100 ton per år av järn, stål, aluminium eller magnesium	C	-g2	
38.01.01A	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 20 000 kvadratmeter	verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30	B	-m1[d]	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 3 men högst 30	C	-m2[d]	
		verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta	B	-v1	
38.01.02B	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 5 000 men högst 20 000 kvadratmeter	verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30	B	-m1[d]	
		verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 3 men högst 30	C	-m2[d]	
		verkstadsindustri som inte miljöprövas av annat skäl och med mer än 5 000 men högst 20 000 kvadratmeter tillverkningsyta	B	-v2	
38.01.03C	anläggning för verkstadsindustri med en tillverkningsyta av mer än 1 000 men högst 5 000 kvadratmeter	verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 30	B	-m1[d]	verkstadsindustri med högst 5 000 kvadratmeter tillverkningsyta ska inte miljöprövas såvida prövning ej sker av andra skäl
		verkstadsindustri där det förekommer metallbearbetning och där antalet maskinbearbetningsplatser är fler än 3 men högst 30	C	-m2[d]	
			U (se Anm)		
38.02.01B	anläggning för kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling, annan beläggning med metall eller betning av metall (exempelvis fosfatering, kromatering, passivering, etsning och elpolering)	kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling av metall (t.ex. kromatering, anodisering, svartoxidering, passivering), annan beläggning med metall, betning med undantag av betning med betpasta, fosfatering med undantag av järnfosfatering, våttrumling av annan metall än aluminium eller stål	B	-y1[d]	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		ytbehandling av metall där verksamheten inte medför utsläpp av avloppsvatten, betning med betpasta, järnfosfatering, torrtrumling, blästring, härdning, vattenbaserad avfettning eller våttrumling av aluminium eller stål	C	-y2[d]	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig process som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsprocess	Anm
38.02.02B	anläggning för våttrumling av aluminium eller stål där godsmängden är mer än 5 ton per år eller annan våttrumling	kemisk, elektrolytisk eller termisk ytbehandling av metall (t.ex. kromatering, anodisering, svartoxidering, passivering), annan beläggning med metall, betning med undantag av betning med betpasta, fosfatering med undantag av järnfosfatering, våttrumling av annan metall än aluminium eller stål	B	-y1[d]	Ändrad prövningsnivå för en del anläggningar
		ytbehandling av metall där verksamheten inte medför utsläpp av avloppsvatten, betning med betpasta, järnfosfatering, torrtrumling, blästring, härdning, vattenbaserad avfettning eller våttrumling av aluminium eller stål	C	-y2[d]	
38.02.03C	anläggning för våttrumling av aluminium eller stål där godsmängden är högst 5 ton per år	ytbehandling av metall där verksamheten inte medför utsläpp av avloppsvatten, betning med betpasta, järnfosfatering, torrtrumling, blästring, härdning, vattenbaserad avfettning eller våttrumling av aluminium eller stål	C	-y2[d]	
38.02.04C	anläggning för ytbehandling med enbart ädelmetaller där vattenförbrukningen är högst 5 kubikmeter per år eller ytbehandling med torrtrumling, blästring, härdning eller vattenbaserad avfettning (inklusive avfettning med mikroemulsion)	ytbehandling av metall där verksamheten inte medför utsläpp av avloppsvatten, betning med betpasta, järnfosfatering, torrtrumling, blästring, härdning, vattenbaserad avfettning eller våttrumling av aluminium eller stål	C	-y2[d]	
		ytbehandling av metall genom metallbeläggning med enbart ädelmetaller där vattenförbrukningen är högst 5 kubikmeter per år	C	-y3	

VERKSAMHETER INOM VILKA HANTERING AV KEMISKA ÄMNEN, M.M. SKER

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsskäl	Anm
		Hantering av vissa kemiska ämnen ska miljöprövas (oavsett bransch, klassificeras enligt verksamhetens SNI-kod)			
31.30.01B	fabrik för extraktion där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	B	-o1[d]	
34.06.02B	tryckeri där mer än 10 ton organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg och fuktvatten, dock ej mineralolja i ark- och tidningsoffsetfärg) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	B	-o1[d]	
35.14.01B	anläggning för regummeringsverksamhet där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	B	-o1[d]	
38.05.03B	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	B	-o1[d]	
39.01.02B	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 10 ton andra organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 10 ton organiska lösningsmedel per år	B	-o1[d]	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsskäl	Anm
31.30.02C	fabrik för extraktion där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	C	-o2[d]	gräns sänkt
34.06.03C	tryckeri där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg och fuktvatten, dock ej mineralolja i ark- och tidningsoffsetfärg) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	C	-o2[d]	gräns sänkt
35.14.02C	anläggning för regummeringsverksamhet där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	C	-o2[d]	gräns sänkt
38.05.06C	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 3 ton men högst 10 ton organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	C	-o2[d]	gräns sänkt
39.01.04C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 3 ton men högst 10 ton andra organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 500 kg men högst 10 ton organiska lösningsmedel per år	C	-o2[d]	gräns sänkt
35.17.01B	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	Framställning av produkter där där mer än 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	B	-o3	
35.17.03C	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 10 ton men högst 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	Framställning av produkter där mer än 10 ton men högst 500 ton organiska lösningsmedel ingår per år	C	-o4	
35.17.02B	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	Framställning av produkter där mer än 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	B	-h1	
35.17.04C	fabrik för framställning av produkter där en mängd av mer än 1 ton men högst 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	Framställning av produkter där mer än 1 ton men högst 10 ton halogenerade organiska lösningsmedel ingår per år	C	-h2	
61.01.01B	anläggning där mer än 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner omtappas per år	omtappning av mer än 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	B	-h3	
61.01.02B	anläggning där mer än 10 ton ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner omtappas per år	omtappning av mer än 10 ton ofullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	B	-h4	
61.01.03C	anläggning där mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner omtappas per år	omtappning av mer än 100 kg men högst 1 ton fullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	C	-h5	
61.01.04C	anläggning där mer än 1 ton men högst 10 ton ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner omtappas per år	omtappning av mer än 1 ton men högst 10 ton ofullständigt halogenerade brom- eller klorfluorkarboner per år	C	-h6	
35.04.02B	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 5 ton andra halogenerade lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	B	-h7[d]	
38.05.02B	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 5 ton andra halogenerade organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	B	-h7[d]	
39.01.01B	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 5 ton halogenerade organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	B	-h7[d]	

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning av miljöfarlig hantering som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Prövningsnivå	Prövningsskäl	Anm
35.04.04C	fabrik för tillverkning av plastprodukter där mer än 1 ton men högst 5 ton andra halogenerade lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	C	-h8[d]	
38.05.05C	annan anläggning för verkstadsindustri där mer än 1 ton men högst 5 ton andra halogenerade organiska lösningsmedel förbrukas per år	Förbrukning av mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	C	-h8[d]	
39.01.03C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker där mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade organiska lösningsmedel (inklusive lösningsmedel i färg, lack och lim) förbrukas per år	Förbrukning av mer än 1 ton men högst 5 ton halogenerade lösningsmedel per år	C	-h8[d]	
38.05.07C	annan anläggning för verkstadsindustri där lackering sker med mer än 10 ton pulver per år	Förbrukning av mer än 20 ton färg och lack eller 10 ton pulver per år	C	-p1[d]	
39.01.05C	anläggning för ytbehandling med färg eller lack eller där limning sker, där lackering sker med mer än 10 ton pulver per år	Förbrukning av mer än 20 ton färg och lack eller 10 ton pulver per år	C	-p1[d]	
35.20.01B	anläggning där olja, oljeprodukter eller andra kemikalier lagras eller årligen hanteras i en mängd av mer än 50 000 ton	hantering av mer än 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år	B	-k1	
		lagring av mer än 50 miljoner normalkubikmeter naturgas per år	B	-n1	
35.20.02C	anläggning där olja, oljeprodukter eller andra kemikalier lagras eller årligen hanteras i en mängd av mer än 5 000 ton men högst 50 000 ton	hantering av mer än 5 000 men högst 50 000 ton olja eller andra kemiska produkter per år	C	-k2	
41.08C	anläggning där mer än 5 000 ton kol, torv, bränsleflis eller annat trädbränsle lagras	lagring av mer än 5 000 ton kol, torv eller bränsleflis eller annat trädbränsle per år	C	-f1	
33.03.01B	anläggning för lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten överstiger 5 000 kubikmeter	lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten är mer än 10 000 kubikmeter toppmätt volym	B	-t1	höjd övre gräns. Delvis ändrad prövningsnivå
		lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter toppmätt volym eller lagring av timmer på land utan begjutning av vatten om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter toppmätt volym	C	-t2[d]	
33.03.02C	anläggning för lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten uppgår till mer än 500 men högst 5 000 kubikmeter	lagring av timmer på land med begjutning av vatten eller anläggning för lagring av timmer i vatten om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter men högst 10 000 kubikmeter toppmätt volym eller lagring av timmer på land utan begjutning av vatten om lagerkapaciteten är mer än 500 kubikmeter toppmätt volym	C	-t2[d]	höjd övre gräns

VERKSAMHETER SOM SKA PRÖVAS ENLIGT ANDRA LAGRUM I BALKEN ÄN 9 KAPITLET 6 §

MF-kod	Verksamhet enligt miljöskyddsförordningens bilaga	Benämning på verksamhet som ska prövas enligt någon annan del av balken än 9 kap. 6 §	Tidigare lagstiftning	Anm
		Verksamheter som är prövningspliktiga enligt andra delar av balken		
29.01B	bergtäkt för en total produktion överstigande 100 000 ton, om produktionen per år överstiger 25 000 ton samt torvtäkter år för en produktion överstigande 25 000 kubikmeter per år	torvtäkter berg-, grus-, jord-, sand-, ler- eller stentäkter eller täkter av andra jordarter	naturvårdslagen, miljöskyddslagen, lagen om vissa torvfyndigheter	balken 12 kap.
29.02C	annan täkt än som avses i 29.01 för vilken krävs tillstånd enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822) eller 1 § lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter	torvtäkter berg-, grus-, jord-, sand-, ler- eller stentäkter eller täkter av andra jordarter	naturvårdslagen, miljöskyddslagen, lagen om vissa torvfyndigheter	balken 12 kap.
42.01C	vattenverk för mer än 5 000 personer	vattenverk	vattenlagen, miljöskyddslagen	balken 11 kap. Se SNI 41.0

Bilaga 6

Exempel från utkast till läsanvisningar

Läsanvisningar till förteckningen över de verksamheter som är prövningspliktiga enligt miljöbalken 9 kapitlet 6

Avsikten med dessa läsanvisningar är att klargöra omfattningen, definitioner samt avgränsningen av de punkter som finns i "Förteckning över verksamheter som skall miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 §".

Läsanvisningarna är inte en fullständig redovisning av vad de olika punkterna omfattar. De är exempel på vad förteckningens olika punkter omfattar eller inte omfattar samt vissa definitioner och förtydliganden. Det innebär att det i vissa frågor kommer finnas behov av att i det enskilda fallet ta ställning till hur en verksamhet skall klassificeras.

Klassificering

Vid tveksamhet, eller om en verksamhet kan klassificeras enligt flera punkter ska den högsta prövningsnivån väljas. Om prövningsnivån är lika görs klassificeringen efter denna ordning

1. Huvudverksamheten (Verksamhetens primära inriktning)
2. Processer
3. Hanteringen av kemiska ämnen

Klassificeringen bygger på SNI 92, Standard för svensk näringsgrensindelning 1992. För ytterligare information om andra koder eller vad koderna omfattar se SNI 92, Meddelande i samordningsfrågor (1992:6), publicerad av Statistiska centralbyrån. Detta innebär att definitionerna för punkterna enligt SNI kan ha en vidare definition än den för miljöprövningen.

Allmänna definitioner:

Per år avser om inget annat sägs kalenderår.

Läsanvisningar till
Förteckningen över de verksamheter som är prövningspliktiga enligt miljöbalken 9 kapitlet 6 § (lagrådsremissen).

Benämning av miljöfarlig verksamhet som behöver tillståndsprövas eller anmälas enligt balken 9 kap 6 §	Kod utifrån SNI	Kommentarer/läsanvisningar	ansvarig enhet
JORDBRUK, M.M			
Växthusodling			
växthus med en odlingsyta som är större än 5 000 kvadratmeter	01.12-1	***Omfattar:*** - odling i växthus	Nj
Djurhållning			Nj
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-1	***Omfattar:*** - djurhållning inom jordbruk ***Definitioner:*** *Ungnöt* är djur i åldern 3 månader till 2 år Def vad som är ett fjäderfä lika oavsett om det är kyckling, kalkon, struts.	Nj
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 100 djurenheter men högst 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-2	***Omfattar:*** - djurhållning inom jordbruk ***Definitioner:*** *Ungnöt* är djur i åldern 3 månader till 2 år Def vad som är ett fjäderfä lika oavsett om det är kyckling, kalkon, struts.	Nj
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-1	Omfattar:	Nj
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 100 hästar men högst 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-2	Omfattar:	Nj
anläggning för torkning av gödsel	01-3	Omfattar:	Nj
Vattenbruk		***Övrigt:*** Se även miljöbalken 12 kapitlet och fiskelagstiftningen.	
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	05.02-1	***Omfattar:*** - odling av matfisk och sättfisk	Sv BE
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 1 ton men högst 20 ton fisk per år	05.02-2	***Omfattar:*** - odling av matfisk och sättfisk	SV BE

Benämning av miljöfarlig verksamhet som behöver tillståndsprövas eller anmälas enligt balken 9 kap 6 §	Kod utifrån SNI	Kommentarer/läsanvisningar	ansvarig enhet
Slakteri för en produktion baserad på mer än 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-1	***Omfattar:*** - slakt av nötkreatur, svin, hästar, renar, får o.d. kreatur - insaltning av hudar, styckning, utsmältning av fetter samt tarmrensning som sker i anslutning till slakt av kreatur - slakt av fjäderfä ***Omfattar inte:*** - insaltning av hudar från kreatur som inte sker i anslutning till slakteri (se 15.1-8) - styckning som inte sker i anslutning till slakteri (se 15.1-3) - utsmältning av animaliska fetter från kreaturslakt som inte sker i anslutning till slakt (se 15.4-1–15.4-2) - tarmrensning som inte sker i anslutning till slakt (se 15.1-6–15.1-7) Definiera: begrepp som avlivning , avblosdning bör ingå och definieras	Kv
Slakteri för en produktion baserad på mer än 5 ton men högst 5 000 ton slaktvikt per år	15.1-2	***Omfattar:*** - slakt av nötkreatur, svin, hästar, renar, får o.d. kreatur - insaltning av hudar, styckning, utsmältning av fetter samt tarmrensning som sker i anslutning till slakt av kreatur - slakt av fjäderfä ***Omfattar inte:*** - insaltning av hudar från kreatur som inte sker i anslutning till slakteri (se 15.1-8) - styckning som inte sker i anslutning till slakt (se 15.1-3) - utsmältning av animaliska fetter från kreaturslakt som inte sker i anslutning till slakt (se 15.1-9–15.1-10) - tarmrensning som inte sker i anslutning till slakt (se 15.1-6–15.1-7) Definiera: begrepp som avlivning , avblodning bör ingå och definieras	Kv
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 15 000 ton per år	15.1-3	***Omfattar:*** - tillverkning av korv och andra charkuterivaror av kött, andra djurdelar och blod - styckning som inte sker vid slakteri - tillverkning av köttkonserver	Kv
charkuteri- eller styckningsanläggning eller anläggning för tillverkning av köttkonserver, för en produktion av mer än 400 ton men högst 15 000 ton per år	15.1-4	***Omfattar:*** - tillverkning av korv och andra charkuterivaror av kött, andra djurdelar och blod - styckning som inte sker vid slakteri - tillverkning av köttkonserver	Kv

Bilaga 7

Konsekvenser

Förslaget till anpassning av bilagan till miljöskyddsförordningen till SNI-koder innebär en del förändringar för myndigheter och företag. Den nya förteckningen har utarbetats enligt önskemål i uppdraget om t.ex. minskade antal prövningar, en flyttning av verksamheter från A-nivå till B-nivå samt en enhetlig klassificering i miljöskyddsarbete och ekonomiska räkenskaper. Denna konsekvensutredning skall försöka ge svar på ifall önskemålen har uppfyllts genom att belysa hur många verksamheter som flyttas mellan de olika prövningsnivåerna, hur aktörerna berörs samt övriga konsekvenser. Däremot görs inga detaljerade kostnadsberäkningar, eftersom underlaget för att kunna göra detta är alltför bristfälligt.

Det har inte funnits anledning att överväga några andra lösningar än att anpassa till SNI-kod i detta skede. Syftet att få en enhetlig klassificering i miljöskyddsarbetet och den offentliga statistiken samt miljöräkenskaper medför att andra alternativ inte kan bli aktuella. Att anpassa till SNI-koder underlättar också viss internationell rapportering av statistik.

Antal anläggningar som flyttas mellan prövningsnivåerna

I dag finns 18 242 verksamheter registrerade i Naturvårdsverkets databas som kallas C-KRUT. Dessa har tillstånds- eller anmälningsplikt hos Koncessionsnämnden (A-verksamheter), länsstyrelserna (B-verksamheter) eller kommunerna (C-verksamheter).

De 18 242 verksamheterna fördelar sig på ca 250 olika koder och fördelningen mellan de olika prövningsnivåerna är enligt C-KRUT:

A-verksamheter:	501 st
B-verksamheter:	6 921 st
C-verksamheter:	10 820 st

Tyvärr ger detta bara en ungefärlig bild av hur många verksamheter det finns, eftersom det finns en viss osäkerhet i siffrorna. Antalet kan av olika

skäl vara fler eller färre än vad som uppges, t.ex. resursbrist för att uppdatera databasen, ansvarsfråga eller oklarhet vad gäller definition av en verksamhet.

Det finns i dag ingen annan statistik att tillgå som har uppgifter på hur många verksamheter det finns för varje punkt i bilagan till miljöskyddsförordningen och därför används uppgifter från C-KRUT, men man bör vara medveten om dess brister. Uppgifter om antalet A- och B-verksamheter är säkrare än för C-verksamheter. Det totala antalet verksamheter kan jämföras med officiell statistik, baserad på en enkätundersökning som gjordes 1996, som visar att det 1995 fanns 518 A-verksamheter, 7 191 B-verksamheter och 16 622 C-verksamheter. Uppgifterna på antalet C-verksamheter är alltså mycket osäkra.

Anpassning till SNI-koder medför att verksamheterna fördelas på ca 220 SNI-koder, dvs. något färre än med nuvarande indelning. Verksamheter har flyttats mellan olika prövningsnivåer, en del har utgått och en del flyttas för att prövas enligt annat lagrum. Dessutom tillkommer verksamheter på B- och C-nivå som tidigare har legat utanför listan, t.ex. växthus, hamnar, stora forskningslaboratorier, behandling av förorenad mark samt kvicksilverinnehållande belysningskällor.

Nedan redovisas hur många verksamheter som har flyttats mellan prövningsnivåerna. Uppgifterna har tagits fram med hjälp av branschexperter, sakkunniga på Naturvårdsverket, statistik och i vissa fall grova uppskattningar.

Förändringar	Antal
A till B:	319 st
B till C:	1 347 st
B till U:	3 st
B till annat lagrum:	303 st
C till B:	34 st
C till U:	193 st
C till annat lagrum:	1 087 st
U till B:	85 st
U till C:	150 st

Inom olika branscher sker olika stora förändringar, alltifrån ett stort antal anläggningar som flyttas till ett fåtal. När det gäller A-verksamheter är det främst inom branscherna pappers- och massafabriker, järn- och stålverk, verkstadsindustri och flygplatser som ett större antal verksamheter flyttas till prövning av länsstyrelsen. För B-verksamheter sker den i särklass största förändringen för jordbruket då ca 1 000 verksamheter blir C-verksamheter. Andra branscher med större förändringar är glastillverkning och tvättinrättningar.

Uppgifterna om antalet C-verksamheter i C-KRUT är mycket osäkra och kunskapen om hur många C-verksamheter det finns är dålig, vilket gör att det är mycket svårt att säga något om förändringarna. Uppgifterna ovan kan

endast ses som en mycket grov uppskattning utifrån befintligt material, både vad gäller de verksamheter som blir tillståndspliktiga och de som utgår. Därmed är det också svårt att precisera inom vilka branscher de större förändringarna sker.

Antalet verksamheter i det nya förslaget enligt SNI-koder (som beräknats utifrån uppgifter i C-KRUT) blir följande:

A-verksamheter:	182 st
B-verksamheter:	5 708 st
C-verksamheter:	11 003 st

Enligt officiell statistik omfattade kommunens tillsyn 63 277 U-verksamheter (dvs. miljöfarlig verksamhet som inte prövas men som kräver kontinuerlig tillsyn). Antal verksamheter som flyttas från B och C till U är minst 196 st och från U flyttas minst 235 verksamheter till B och C. En grov uppskattning är att antalet U-verksamheter inte kommer att påverkas i någon större grad. Antalet verksamheter som kommer att prövas enligt annat lagrum i balken är 1 390 stycken.

Miljöeffekter till följd av anpassningen till SNI-kod

Syftet med förslaget är att få en enhetlig klassificering, ändra prövningsnivån från A till B och minska antalet prövningspliktiga verksamheter. Tanken var att detta bör göras utan att ambitionen i miljöarbetet sjunker. När de nya gränserna och innehållet i de nya punkterna har tagits fram har det beaktats att negativa miljöeffekter skall undvikas. Men generellt kan sägas att om verksamheter flyttas ner i prövningsnivå minskar möjligheterna för att ställa bra miljökrav, vilket kan innebära att risken för negativa miljöeffekter ökar. Risk för negativa miljöeffekter finns främst när verksamheter inte längre är prövningspliktiga, till exempel på grund av ändrade gränser, vilket innebär att prövningens omfattning minskar. Dessutom finns det verksamheter som enligt remissinstanserna borde vara prövningspliktiga men som inte finns med i förslaget på grund av att antalet prövningspliktiga verksamheter skall hållas nere.

En viktig skillnad mellan tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter är att det ställs krav på en miljökonsekvensbeskrivning när det gäller tillståndspliktiga verksamheter men inte för de anmälningspliktiga. Detta innebär att det finns risk för negativa miljöeffekter när A- och B-verksamheter blir C- eller U-verksamheter.

Berörda aktörer

Förändringarna i det nya förslaget medför att olika aktörer berörs på olika sätt, både i en övergång till den nya klassificeringen och kanske framför allt sedan i det fortsatta miljöskyddsarbetet. De som berörs är företag som bedriver miljöfarlig verksamhet, Naturvårdsverket samt prövnings- och tillsynsmyndigheterna Koncessionsnämnden, länsstyrelserna och kommu-

nerna. Myndigheter och företag berörs främst genom ett ökat eller minskat resursbehov när de skall pröva och bedriva tillsyn på fler eller färre verksamheter. Det är svårt att bedöma konsekvenserna på grund av brist på uppgifter på kostnader och antalet anläggningar. Dessutom påverkas konsekvenserna av andra förändringar i och med miljöbalkens ikraftträdande.

Koncessionsnämnden / miljödomstolar

Koncessionsnämnden prövar i dag A-verksamheter (medan länsstyrelserna och kommunerna bedriver tillsynen). När drygt 300 A-verksamheter blir B-verksamheter innebär detta ett minskat resursbehov på Koncessionsnämnden. Men tillstånd gäller oftast tills vidare och de 319 verksamheterna berörs inte förrän en omprövning skall ske. Detta innebär att resursbehovet inte minskar med motsvarande arbetet för prövning av 319 verksamheter. År 1995 gjorde Koncessionsnämnden 6 prövningar av nya verksamheter och 254 omprövningar. Antalet prövningar av nya verksamheter var alltså mycket lågt och om vi utgår från ca 500 A-verksamheter så kan vi, mycket förenklat, anta att omprövning sker på ca 50 %. Detta skulle innebära att antalet prövningar minskar med ca 160 stycken.

Det finns dock risk för att resursbehovet ökar något igen om tillståndsärenden som enligt förslag framöver skall prövas på länsstyrelserna men som av någon speciell anledning, t.ex. motstridiga intressen i länet, ändå kommer att prövas i Koncessionsnämnden. Risk finns också för att antalet överklagningar kommer att öka, när verksamheter flyttas ner i prövningsnivå, vilket ökar behovet av resurser på Koncessionsnämnden.

Vid övergången till ett nytt system uppkommer en engångskostnad för att ersätta blanketter och göra om diarier och arkiv. Det är dock svårt att i dag säga hur mycket som krävs.

Sammantaget innebär detta att på sikt kommer resursbehovet att minska för Koncessionsnämnden till följd av förslaget, dock inte lika mycket som det krävs för prövning av ca 160 anläggningar.

Konsekvenserna påverkas också av att förslaget till miljöbalk innebär att Koncessionsnämnden skall ersättas av några miljödomstolar vilka måste bygga upp sin kompetens. Kostnaden per ärende hos miljödomstolarna kanske därför blir högre än hos Koncessionsnämnden i ett inledningsskede på ett antal år. Detta är inte en konsekvens av SNI-anpassningen men kommer att påverka kostnaderna för miljöskyddsarbetet och är därför värd att nämna i detta sammanhang.

Länsstyrelserna

En flyttning av drygt 300 verksamheter från A till B kräver ökade resurser hos länsstyrelserna. Om vi antar samma prövningsfrekvens som hos Koncessionsnämnden skulle det innebära prövning av ytterligare ca 160 verksamheter per år. Tillsynsarbetet påverkas inte då länsstyrelserna och kommunerna redan nu bedriver tillsyn på A-verksamheterna.

Behovet av resurser ökar också av att 35 C-verksamheter uppskattas bli B-verksamheter. Liksom för de berörda A-verksamheterna gäller att de före detta C-verksamheterna inte påverkas förrän någon förändring av verksamheten skall genomföras. År 1995 behandlade kommunerna 1 840 anmälningsärenden vilket motsvarar 11 % av totala antalet C-verksamheter. Här kan vi då anta att antalet prövningar för länsstyrelserna endast ökar i liten omfattning. Kommunerna bedriver tillsyn på 50 % av B-verksamheterna i genomsnitt och om vi antar att det gäller även för de 35 verksamheterna som flyttas upp så krävs endast "tillsynsresurser" för hälften när det gäller länsstyrelserna. (Observera att det är oftast samma personer som arbetar med prövning och tillsyn. Här särskiljs aktiviteterna endast för att kunna bedöma resursbehovet.)

Länsstyrelserna berörs också av att 1 347 B-verksamheter blir C-verksamheter, vilket betyder ett minskat resursbehov för prövning och tillsyn. På länsstyrelserna sker prövning/omprövning på ca 30 % av det totala antalet B-verksamheter. Detta medför att resursbehovet minskar med motsvarande arbete med ca 400 prövningar. När det gäller tillsyn minskar resursbehovet för samtliga verksamheter, eftersom den skall bedrivas av kommunerna.

Enligt förslaget till SNI-anpassning har det tillkommit B-verksamheter som tidigare inte fanns med, t.ex. behandling av förorenad mark och hamnar. I och med detta ökar resursbehovet för prövning och tillsyn på länsstyrelserna. När det gäller B-verksamheter som enligt förslaget skall prövas enligt ett annat lagrum, blir resursbehovet oförändrat då länstyrelserna också gör dessa prövningar.

Även intäkterna från avgifterna för miljöskyddsarbetet kommer att minska men eftersom avgifternas storlek kommer att förändras år 1999 är det svårt att beräkna hur mycket de minskar.

Det tillkommer en engångskostnad vid övergång till ett nytt system. Förutom att blanketter och litteratur skall uppdateras och att diarier och arkiv skall göras om, skall databasen C-KRUT eller dess efterföljare EMIR uppdateras vilket kräver stora resurser. En grov uppskattning på hur lång tid det tar för arbetet med C-KRUT är 15–30 minuter per anläggning vilket motsvarar 3–6 årsarbetskrafter.

Dessutom kommer kostnaderna för länsstyrelserna att öka då de får ökade krav på att vara stödjande till kommunerna genom överflyttningen från B till C. Det kan också nämnas att länsstyrelsernas "samordnande roll" skall öka enligt miljöbalken, vilket kräver mer resurser (men det är inte en konsekvens av förslaget till SNI-anpassning).

Totalt blir antalet B-verksamheter lägre men det är inte säkert att resursbehovet minskar i motsvarande grad. Behovet av resurser per prövning kan variera t.ex. beroende på vilken typ av verksamhet det gäller, erfarenheten hos handläggaren och komplexiteten i prövningen. Dessutom påverkas resursbehovet av vilken prövningsnivå som gällde tidigare. Eftersom de

tillkommande A-verksamheterna kan antas vara mer kostnadskrävande än de som försvinner till C blir det totala resursbehovet bara något mindre.

Ett annat problem för att kunna bedöma konsekvenserna för länstyrelserna, är att den minskade belastningen genom minskad prövning hos länsstyrelserna kan innebära att de nu får tid att leva upp till acceptabel nivå på tillsynen, dvs. inte minskade totala kostnader men att man når (eller närmar sig) den "rätta" nivån på arbetsinsatserna.

Som sammanfattning innebär detta att länsstyrelserna troligtvis inte kommer att få ett minskat behov av resurser även om antalet B-verksamheter minskar.

Kommunerna

I kommunerna berörs den nämnd som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. För enkelhetens skull kallas här en sådan nämnd fortsättningsvis miljönämnd. Statistiken för hur många C-verksamheter som finns är i dag tyvärr dålig vilket gör att det är svårt att uttala sig om miljönämnderna får en ökad eller minskad arbetsbelastning och kostnad. Flera verksamheter tillkommer som tidigare har varit B-verksamheter, eller som tidigare inte funnits med i miljöförordningens bilaga men som kommit med nu när gränser sänkts eller som är nya C-verksamheter. För dessa gäller att behovet av resurser för prövning vid anmälningar ökar men miljönämnderna har tidigare bedrivit tillsyn för i genomsnitt hälften av B-verksamheterna och alla verksamheter utanför listan vilket innebär en viss ökning av arbetsinsats.

Men flera verksamheter utgår också, genom att de nedre gränserna för vissa verksamheter har höjts. För dessa gäller att resursbehovet för prövning minskar men är oförändrat för tillsyn, eftersom all miljöfarlig verksamhet kräver tillsyn oavsett om den är med i miljöskyddsförordningens bilaga eller inte. Det finns dock risk för att resursbehovet ökar när antalet prövningar minskar, eftersom krav i efterhand ofta kan bli dyrare att genomföra och inte lika bra som när de framförs i ett tidigt skede.

Miljönämnderna berörs också av en engångskostnad vid övergång till SNI-koder när diarier och arkiv skall göras om och blanketter samt databasen C-KRUT/EMIR eller deras egna databaser skall uppdateras.

Intäkterna av avgifter påverkas också när verksamheter flyttas mellan prövningsnivåerna men det är som tidigare nämnts svårt att beräkna hur mycket, dels beroende på att avgifterna kommer att ändras och dels beroende på att uppgifterna på antalet C-verksamheter är osäkra.

Det totala antalet C-verksamheter är osäkert och det går inte att säga något om hur kostnader och avgiftsintäkter påverkas. En mycket grov uppskattning tyder på att antalet anmälningspliktiga verksamheter ökar och därmed också kostnaderna för miljönämnderna. Detta innebär att behovet av resurser totalt sett kommer att öka för miljönämnderna.

Företag med miljöfarlig verksamhet

De olika branscherna påverkas olika mycket beroende på vilka förändringar som har gjorts i förslaget och hur stora dessa är. När det gäller A-verksamheter som blir B-verksamheter påverkas företagen bara av att prövningar görs av länsstyrelserna i stället för Koncessionsnämnden medan tillsynen bedrivs av länsstyrelserna eller miljönämnderna som tidigare. Avgifterna bör därför inte förändras nämnvärt på grund av den flyttningen.

För B-verksamheter som blir C-verksamheter ändras tillståndsplikt hos länsstyrelsen till anmälningsplikt hos miljönämnden. Detta innebär en mindre omfattande och mindre kostsam prövning och dessutom är avgiften för C-verksamheter oftast lägre. Tvärtom gäller då när C-verksamheter blir B-verksamheter. Totalt sett gäller att antalet B-verksamheter minskar och antalet C-verksamheter ökar något vilket troligtvis innebär en minskad totalkostnad för prövning för företagen i form av mindre omfattande prövningar.

Då C-verksamheter flyttas bort från förteckningen försvinner anmälningsplikten men tillsynen finns kvar. Detta kan medföra en lägre kostnad för dessa verksamheter i form av mindre arbete med prövning. Men det kan också innebära ökade kostnader om krav måste ställas i efterhand på befintlig anläggning som innebär en högre kostnad än om åtgärden hade gjorts från början. En del C-verksamheter blir tillståndspliktiga och skall prövas hos länsstyrelsen. Detta innebär ökade kostnader i form av mer omfattande arbete vid prövning och högre avgifter till länsstyrelsen.

Branscher som påverkas mycket, exempelvis där många verksamheter flyttar till en annan prövningsnivå, är framför allt jordbruk men också verksamheter inom charkuteri, avlopp, järn- och stålverk, verkstadsindustri och flygplatser. Många branscher påverkas mindre, t.ex. massa och papper, sprängämnesfabriker, gödselmedelstillverkning och garveri. Det finns också flera branscher som inte påverkas, t.ex. sågverk, tryckeri, asfaltverk, cementfabriker, mejeri och tillverkning av socker och stärkelse

Detta innebär att för en del branscher kommer kostnaderna att öka och för en del att minska. Totalt sett blir det troligtvis en kostnadsminskning för prövning. Via tillsynen kan myndigheterna ställa krav på verksamhetsutövaren att vidta motsvarande åtgärder som normalt krävs vid en prövning. När dessa krav ställs till en redan etablerad verksamhet blir de oftast mer kostsamma än vid en nyetablering.

Naturvårdsverket

För Naturvårdsverket krävs resurser främst vid övergången för att uppdatera databasen C-KRUT/EMIR, föreskrifter, allmänna råd och litteratur som berörs. Dessutom ställs krav på att Naturvårdsverket skall stödja länsstyrelserna i deras prövning av verksamheter som flyttas från A till B.

Detta innebär att det krävs ökade resurser på Naturvårdsverket främst på kort sikt.

För Naturvårdsverkets del kan också ökade krav komma att ställas för att bygga upp kompetensen hos de nya miljödomstolarna och ha en aktiv roll vid prövningen hos miljödomstolarna. Arbetet med miljödomstolarna är inte direkt kopplat till SNI-anpassningen men bör nämnas eftersom det påverkar kostnaderna för miljöskyddsarbetet.

Enhetlig klassificering

Enligt uppdrag har listan över miljöfarliga verksamheter anpassats till SNI-koder. Detta ger en enhetlig klassificering av verksamheterna i miljöskyddsarbetet och den officiella statistiken samt miljöräkenskaper. SNI-koder passar också bättre vid viss internationell rapportering av statistik. Anpassningen kommer att underlätta statistikarbetet generellt framöver och innebär samordningsvinster, som dock inte går att beräkna hur stora de blir.

Andra konsekvenser av miljöbalken

En aspekt som är viktig att nämna i detta sammanhang, även om det inte är en konsekvens av anpassningen till SNI, är att miljöbalken kommer att innebära att även driften vid olika verksamheter kommer att prövas. Det vill säga att krav kan (skall) ställas på miljöprövning av företag som inte är prövade. Antalet prövningar torde därför öka under ett övergångsskede. Detta medför ett ökat resursbehov på prövningsmyndigheterna och hos de företag som tillkommer utöver de konsekvenser som nämnts ovan.

Miljöbalken innebär också vissa ambitionsnivåhöjningar. Det kan alltså vara så att de beräknade besparingarna för prövningar hos vissa aktörer helt äts upp av dessa ambitionsnivåhöjningar eller tvärtom att kostnaderna trots allt ökar. Ambitionsnivåhöjning är inte direkt kopplat till SNI-anpassningen men bör nämnas när man pratar om framtida kostnader för balkarbetet.

Bilaga 8

Exempel på utformning av förordning

Förteckning över verksamheter som skall miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 §

Prövningsplikten gäller både anläggande och drift av verksamhet, såvida inte annat särskilt anges.

Prövningsnivån (om verksamheten skall tillståndsprövas eller anmälas och på vilken nivå prövning ska ske) anges med bokstäverna: A = tillstånd hos miljödomstol; B = tillstånd hos länsstyrelse; C = anmälan till kommunal nämnd.

Punkterna i MKB-direktivet hänför sig till **bilaga 1** i detta direktiv.

Beteckningen [d] i någon kolumn innebär att del av omnämnd punkt ingår i den nya benämningen.

Förteckning över verksamheter som ska miljöprövas enligt 9 kapitlet 6 §

Prövningsplikten gäller både anläggande och drift av verksamhet såvida inte annat särskilt anges. Prövningsnivån (om verksamheten ska tillståndsprövas eller anmälas och på vilken nivå prövning ska ske) anges med bokstäverna: A = tillstånd hos miljödomstol; B = tillstånd hos länsstyrelse; C = anmälan till kommunal nämnd.
Verksamheter som alltid antas medföra betydande miljöpåverkan är markerade med en asterisk (*).

VERKSAMHETER

Benämning av miljöfarlig verksamhet som ska tillståndsprövas eller anmälas enligt 9 kap. 6 §	Kod utifrån SNI	Prövningsnivå	IPPC	Reg.-prövn., MKB-direktiv
JORDBRUK, M.M.				
Växthusodling				
växthus med en odlingsyta som är större än 5 000 kvadratmeter	01.12-1	C		
Djurhållning, m.m.				
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-1	B	6.6	MKB bil. 1 p. 17 *
jordbruk med ladugård, stall eller annan anläggning för djur med utrymme för mer än 100 djurenheter men högst 200 djurenheter, varvid som en djurenhet avses ett fullvuxet nötkreatur, en häst, två ungnöt, två suggor, tio slaktsvin, tio vuxna får eller getter, fem pälsdjur (avelshonor) eller 100 fjäderfän	01-2	C		
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-1	B		*
stall eller annan anläggning med utrymme för mer än 100 hästar men högst 200 hästar (tävlingsstall eller träningsanläggning för hästsport eller ridskola, uthyrningsstall eller ridklubb eller liknande anläggning)	92-2	C		
anläggning för torkning av gödsel	01-3	C		
VATTENBRUK				
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 20 ton fisk per år	05.02-1	B		*
fiskodling för en nettoproduktion av mer än 1 ton men högst 20 ton fisk per år	05.02-2	C		
anläggning för övervintring av mer än 1 ton fisk	05.02-3	C		
MALM, MINERAL, KOL, TORV, OLJA, M.M.				
Kol, torv				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av stenkol	10.1-1	B		*
provbrytning av stenkol	10.1-2	B		
framställning, bearbetning eller omvandling av bränsle eller bränsleprodukt baserad på torv	10.3-1	C		
Råpetroleum och naturgas				
anläggning för provborrning efter eller utvinning av råolja eller naturgas	11.1-1	B		MKB bil. 1 p. 14 *
Uran- och toriummalm				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning uran- eller toriummalm eller provbrytning av uran- eller toriummalm	12.0-1	A		reg.-prövn. MKB bil. 1 p. 19 *
Metallmalmer				
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm med anläggning för anrikning eller pelletering eller anläggning för anrikning eller pelletering av järnmalm	13.1-1	A	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *
utvinning av eller gruvanläggning för brytning av järnmalm utan anläggning för anrikning eller pelletering	13.1-2	B	2.1[d]	MKB bil. 1 p. 19 *
provbrytning av järnmalm	13.1-3	B	2.1[d]	

Bilaga 9. Förslag till förordning

Förordning om tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken (1998:000)

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om tillståndsprövning och anmälan avseende sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 1 § miljöbalken (1998:000).

Termer och begrepp som används i denna förordning har samma betydelse som i miljöbalken (1998:000).

2 § Med kommunen avses i denna förordning den eller de nämnder som fullmäktige utser att svara för tillsynen över miljöfarlig verksamhet.

3 § Till denna förordning hör en bilaga.

I bilagan anges om det krävs tillstånd eller anmälan enligt miljöbalken (1998:000).

Tillståndspliktens omfattning

4 § Det är förbjudet att utan tillstånd enligt miljöbalken (1998:000)

1. anlägga en fabrik eller annan inrättning,
2. bedriva miljöfarlig verksamhet vid en fabrik eller annan inrättning, eller
3. bedriva annan miljöfarlig verksamhet,

om inrättningen eller den miljöfarliga verksamhet som bedrivs eller avses bedrivas har beteckningen A eller B i bilagan till denna förordning.

Tillstånd krävs även för att ändra en miljöfarlig verksamhet som avses i första stycket 2 och 3, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess,

reningsförfarande, inriktning, ägarförhållanden eller på något annat sätt och det inte är fråga om en mindre ändring.

5 § Bestämmelserna i denna förordning gäller inte för sådan verksamhet som avses i 11 kap. 2 § och 12 kap. 1 § miljöbalken (1998:000). Bestämmelserna i denna förordning gäller inte heller för sådan miljöfarlig verksamhet som skall tillståndsprövas enligt annan lagstiftning.

Prövningsmyndigheter

6 § En ansökan om tillstånd som avses i 4 § prövas av miljödomstolen om verksamheten i bilagan till denna förordning har beteckningen A och av länsstyrelsen om verksamheten har beteckningen B.

Frågor om tillstånd som enligt första stycket skall prövas av länsstyrelsen, skall i stället prövas av miljödomstolen om

1. frågan har samband med en annan tillståndsfråga som prövas av miljödomstolen eller
2. länsstyrelsen på grund av särskilda skäl finner att frågan bör hänskjutas till miljödomstolen.

7 § En ansökan om tillstånd till följd av tillsynsmyndighetens föreläggande enligt 9 kap. 6 § andra stycket miljöbalken (1998:000) prövas av länsstyrelsen.

8 § En ansökan om tillstånd om att få anlägga en fabrik eller annan inrättning eller att få bedriva annan miljöfarlig verksamhet, som inte omfattas av tillståndsplikt enligt 4 §, skall prövas av länsstyrelsen.

En ansökan om tillstånd som avses i första stycket skall prövas av miljödomstolen om ärendet har samband med ett ansökningsmål som är föremål för prövning hos miljödomstolen.

Länsstyrelsen får hänskjuta ett ärende som avses i första stycket till miljödomstolen, om det finns särskilda skäl.

Omprövning av tillståndsbeslut

9 § Frågor om att enligt 24 kap. 5 § miljöbalken (1998:000) ompröva tillstånd samt att ändra, upphäva eller meddela nya vilkor eller andra bestämmelser för en miljöfarlig verksamhet samt frågor som avses i 24 kap. 2 § andra stycket och 24 kap. 8 § prövas av miljödomstolen om verksamheten har beteckningen A och av länsstyrelsen om verksamheten har beteckningen B i bilagan till denna förordning.

En fråga som avses i första stycket prövas av länsstyrelsen om den rör en miljöfarlig verksamhet som har tillståndsprövats

1. om verksamheten har beteckningen C i bilagan till denna förordning,
2. om verksamheten inte är angiven i bilagan eller
3. om verksamhetens omfattning är mindre än som där anges för vissa fall.

Miljödomstolen skall pröva en sådan fråga som avses i första stycket, om den har samband med ett mål hos domstolen eller om länsstyrelsen på grund av särskilda skäl finner att frågan bör hänskjutas till dit.

10 § Om det för en verksamhet enligt tidigare gällande bestämmelser eller efter frivillig ansökan meddelats tillstånd, får länsstyrelsen återkalla tillståndet om den som bedriver verksamheten begär det och om verksamheten i bilagan till denna förordning har beteckningen C eller om verksamheten inte finns angiven i bilagan.

Förfarandet

(Förfaranderegler har inte tagits med i denna version.)

Anmälningsplikt

11 § Det är förbjudet att innan anmälan enligt miljöbalken (1998:000) har gjorts

1. anlägga en fabrik eller annan inrättning
2. bedriva verksamhet vid en fabrik eller annan inrättning
3. bedriva annan miljöfarlig verksamhet,

om inrättningen eller verksamheten har beteckningen C i bilagan till denna förordning.

En anmälan som avses i första stycket skall också göras i fråga om ändring av en inrättning eller en verksamhet som avses i 1–3 om ändringen är av betydelse från störningssynpunkt.

En anmälan som avses i första stycket skall också göras i fråga om mindre ändring av en inrättning eller verksamhet av sådant slag som i bilagan har beteckningen A eller B och som inte kräver tillstånd enligt 4 § andra stycket.

12 § En anmälan skall ges in till kommunen i frågor som avses i 11 § första och andra stycket och till länsstyrelsen i frågor som avses i 11 § tredje stycket.

Om tillsynen i fråga om en miljöfarlig verksamhet som avses i 11 § tredje stycket, enligt en föreskrift som meddelats med stöd av 26 kap. 3 § andra stycket miljöbalken (1998:000), har överlåtits till kommunen, skall anmälan i stället göras till kommunen.

Anmälan skall göras till länsstyrelsen om det är fråga om miljöfarlig verksamhet som utövas eller avses utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

13 § En anmälan enligt 11 § skall göras senast två månader innan en fabrik eller annan inrättning börjar anläggas, en miljöfarlig verksamhet påbörjas eller annan anmälningspliktig åtgärd vidtas.

14 § Om tillstånd söks för att anlägga en fabrik eller annan inrättning eller för någon annan miljöfarlig verksamhet som avses i 11 § första stycket, behöver anmälan inte göras.

Om det föreligger särskilda skäl, får kommunen hänskjuta en anmälan till länsstyrelsen.

15 § Anmälan som avses i 11 § behöver inte göras i fråga om utsläpp av avloppsvatten från enstaka hushåll.

16 § En anmälan skall vara skriftlig.

Den skall innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar samt förslag till skyddsåtgärder och hur verksamheten skall kontrolleras, som behövs för att tillsynsmyndigheten skall kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens art, omfattning och miljöeffekter. Anmälningshandlingarna skall ges in i tre exemplar.

Om kommunen är tillsynsmyndighet skall den sända ett exemplar av handlingarna till länsstyrelsen. Om anmälan har getts in till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen sända ett exemplar av handlingarna till den kommunala nämnden. Om en anmälan avser en inrättning eller verksamhet som i bilagan har beteckningen A, skall nämnden eller länsstyrelsen också sända ett exemplar av anmälan till Statens naturvårdsverk.

17 § De statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken skall på lämpligt sätt och i skälig omfattning beredas tillfälle att yttra sig över en anmälan.

18 § När ett ärende som initierats genom en anmälan som avses i 11 § blivit tillräckligt utrett, skall den tillsynsmyndighet som handlägger ärendet pröva om föreslagen lokalisering för den anmälda verksamheten kan godtas.

Om lokaliseringen av verksamheten kan godtas skall tillsynsmyndigheten om det behövs meddela råd eller föreläggande om försiktighetsmått enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (1998:000).

Om den föreslagna platsen inte kan godtas skall tillsynsmyndigheten underrätta den som gjort anmälan om att verksamheten inte får bedrivas på den platsen. Om tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs skall myndigheten enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (1998:000) meddela förbud mot att bedriva verksamheten på platsen.

Om myndigheten finner att råd eller beslut om föreläggande om försiktighetsmått eller förbud inte behövs skall myndigheten underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från myndighetens sida.

19 § Om en miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt, genom ändrade ägareförhållanden eller av annan anledning, bedrivs eller avses bedrivas av en ny verksamhetsutövare, skall denne upplysa tillsynsmyndigheten om de ändrade förhållandena. En sådan upplysning skall lämnas innan de nya förhållandena inträder.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999, då miljöskyddsförordningen (1989:364) skall upphöra att gälla.

2. En verksamhet som inte har tillstånd men som enligt bilagan till denna förordning kräver tillstånd skall vara tillståndsprövad senast den 1 oktober 2007.

Miljöriskområden

Förslag till förordning och vägledning för tillämpning

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4796-5

ISSN: 0282-7298

Förord

Miljöbalksutredningen och sedemera regeringen i lagrådsremiss den 3 april 1997 har föreslagit att allvarligt förorenade områden skall kunna förklaras som miljöriskområden. Beslut om sådan förklaring skall tas om det är nödvändigt att införa särskilda restriktioner eller begränsningar i markanvändningen för att förhindra skador på människor eller i miljön och om det behövs för att hindra åtgärder som kan försvåra ett framgångsrikt efterbehandlingsarbete i framtiden.

I denna rapport redovisar Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen, vilket underlag som bör finnas och vilka bedömningar som bör göras när ett område förklaras som miljöriskområde eller när ett sådant beslut skall ändras eller upphävas. Förfarandet i ärenden om miljöriskområden, liksom beslutens innehåll och betydelse behandlas också i rapporten. Besluten berör många intressenter. Därför har en genomgång av myndigheters och andras roller i samband med besluten tagits med tillsammans med de krav på införande av uppgifter i andra register som bör gälla.

Arbetet med rapporten har letts av en verksintern projektstyrelse som utsetts för att leda samtliga de uppdrag som regeringen ålagt Naturvårdsverket att utföra med anledning av Miljöbalksutredningens förslag. Rapporten har utarbetats av avdelningsdirektörerena Per Gullbring, Fredrika Norman, Lars Müntzing och Sven Arvidsson, Naturvårdsverket samt juristen Jan Darpö. Projektledare har varit Per Gullbring. Till stöd för projektet har funnits en grupp bestående av chefsjuristen Carl-Otto Lindberg vid länsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län, utredaren Bengt Larsén, Boverket, juristen Liz Andersson, Lantmäteriverket samt avdelningsdirektörerna Olov von Heidenstam och Ingrid Hasselsten båda Naturvårdsverket. Kontaktman på Miljödepartementet har varit hovrättsassessor Bjarne Karlsson. Någon formell remissbehandling av rapporten har inte ägt rum.

För samtliga regeringsuppdrag har härutöver funnits en gemensam extern referensgrupp med representanter för Boverket, Kemikalieinspektionen,

Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehåll

Sammanfattning 7

Förslag till förordning om miljöriskområden samt förordningsmotiv 10

Förslag till lagändringar 21

Inledning 23

Bakgrund 24

Underlag för beslut om miljöriskområden 26

Bedömning av hälso- och miljörisker 26

Bedömning av behov av markanvändningsrestriktioner och andra åtgärder 31

Förfarandet i ärenden om miljöriskområden 38

Beslut om miljöriskområden 43

Ändring eller upphävande av beslut om miljöriskområden 52

Registrering 54

Konsekvenser av förslagen 58

7

Sammanfattning

I regleringsbrev 1996-12-19 för budgetåret 1997 ges Naturvårdsverket i uppdrag att bl.a. ange kriterier för registrering och avregistrering av förorenade områden samt att ange ytterligare kriterier och åtgärder som skall gälla enligt 30 kap. 7, 8, 9 och 11 §§ miljöbalksförslaget.

Underlag

Det underlag för bedömning av hälso- och miljörisker som behövs för att ett förorenat område skall kunna förklaras som miljöriskområde är detsamma som används vid riskklassning i samband med inventeringar av förorenade områden. Metodiken finns beskriven i rapporten "Förorenade områden. Vägledning för översiktliga inventeringar och riskklassningar" (Naturvårdsverket, 1996, preliminär version). Vid bedömningen är det föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån, lokalisering och spridningsförutsättningar samt känslighet och skyddsvärde som skall bedömas och vägas samman. Bedömningen omfattar mark, grundvatten, ytvatten och sediment. Även risker som förorenade byggnader och anläggningar innebär skall beaktas.

Efter att en riskbedömning gjorts bör behovet övervägas av markanvändningsrestriktioner eller andra villkor. I den bedömningen bör hänsyn tas till att många av de åtgärder som i olika sammanhang vidtas inom mark- och vattenområden kan medföra att människor och miljö i ökad grad exponeras för föroreningar som finns inom områdena. Sådana åtgärder kan också bidra till att föroreningarna sprids och till att framtida efterbehandling försvåras eller görs omöjlig. I vissa fall är föroreningarna så lättillgängliga att det räcker med vistelse inom det förorenade området för att exponering skall ske. I rapporten redovisas ett antal åtgärder som, om de genomförs inom förorenade områden, kan medföra negativa effekter på människa och miljö samt vilken reglering i besluten som kan vara lämplig för att begränsa dessa effekter. Här tas också frågan om begränsningar av allmänhetens tillträde upp.

Beslut

Efter genomförd utredning bör länsstyrelsens formella initiativ till förklaring av ett område som miljöriskområde (MRO) kunna tas genom att länsstyrelsen begär yttranden enligt 11 kap.1 § 1st över ett "Förslag", som i normalfallet kan tänkas utgöra en PM som redovisar utförd utredning och bedömningar av behovet av markanvändningsrestriktioner m.m.

Ett beslut att förklara ett område för MRO förutsätter enligt 10 kap. 10 § miljöbalken (MB) att det är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått. Eftersom besluten således så gott som alltid kommer att innebära inskränkningar i möjligheterna att utnyttja det aktuella området, är det viktigt att förfarandet i ärendena är så utformat att rimliga rättssäkerhetskrav tillgodoses. I rapporten redovisas vad som bör gälla i fråga om yttrande, kungörelse, samråd, sammanträde och besiktning. Här redovisas också vilken betydelse besluten har, hur beslut om miljöriskområden bör utformas med hänsyn till andra rättsregler och vad de bör innehålla. Vissa frågor om tillsyn tas också upp.

Eftersom beslut om miljöriskområden har genomslagskraft gentemot beslut enligt plan- och bygglagen görs en genomgång av aktuella avgränsningar och samband. En detaljplan eller en områdesbestämmelse bör enligt Naturvårdsverkets mening inte få antas i strid mot villkoren i ett miljöriskområde. Med tanke på den centrala roll som plan- och bygglagen spelar i planeringsarbetet anser Naturvårdsverket det lämpligt att ange detta genom ett uttryckligt tillägg i 5 kap. plan- och bygglagen.

Villkor

Utformningen av beslut om miljöriskområden styrs av förhållandena på platsen och de aktiviteter som kan komma att aktualiseras inom området. Villkoren i besluten kommer att vara av olika slag. Av de materiella villkoren kommer troligen en dominerande typ utgöras av absoluta förbud mot vissa åtgärder. Andra kommer att vara mera relativa i den betydelsen att vissa åtgärder får vidtas under vissa, angivna förutsättningar. En sådan förutsättning kan vara att området efterbehandlas exempelvis genom att jorden grävs bort till ett visst djup. Villkor kan också innebära anmälningsplikt till tillsynsmyndigheten. En sista typ av villkor är att åtgärder i området eller överlåtelse av den berörda fastigheten måste föregås av markundersökning.

Allmänhetens tillträde kan inte hindras med stöd av den nuvarande lydelsen i 10 kap. 12 § MB. Visserligen torde det finnas möjlighet att tillgripa tillträdesförbud enligt ordningslagen eller sjötrafikförordningen i dessa områden. Det vore emellertid en klar fördel om samtliga föreskrifter i ett miljöriskområde kan meddelas vid samma tidpunkt och i samma ordning. Därför föreslår Naturvårdsverket att 10 kap. 12 § 1 st MB kompletteras med en sådan regel.

Genom olika åtgärder som medges eller till följd av naturliga processer kan förhållandena inom ett miljöriskområde förändras. Det kan då finnas

anledning att överväga om beslutet skall ändras eller upphävas. Ökad kunskap om ämnens hälso- och miljöfarlighet eller deras spridningsegenskaper, liksom ökad kunskap om människors eller miljöns känslighet kan också ge anledning till sådana överväganden. Det är i princip samma bedömningar som skall göras vid ändring eller upphävande som när det ursprungliga beslutet om miljöriskområde togs. Detta gäller såväl bedömningen av riskerna som bedömningen av behovet av markanvändningsrestriktioner m.m.

Registrering

För att nå uppmärksamhet på fastighetsmarknaden är det nödvändigt att beslut om miljöriskområden görs offentligt på bredast möjliga sätt. Kungörelse av beslutet är ett grundläggande led i detta arbete. En annan och lika viktig del i offentliggörandet är att utnyttja fastighetsdatasystemet. De register som ingår i detta och som här är av intresse är inskrivningsregistret (IR), som förs av inskrivningsmyndigheterna vid landets tingsrätter och fastighetsregistret (FR) som förs av de statliga och kommunala lantmäterimyndigheterna.

Konsekvenser

Konsekvenserna av Miljöbalksutredningens förslag om miljöriskområden finns redovisade i den utredningen (Del 1, sid. 663). Här redovisade förslag innebär inte några andra konsekvenser än vad som redovisas där. En förutsättning för att detta skall gälla är dock att inventeringar av förorenade områden kan genomföras på det sätt som förutsattes i konsekvensutredningen.

Förslag till förordning om miljöriskområden

Här följer Naturvårdsverkets förslag till förordningstext med kommentarer (motiv). Det bör observeras att kommentarerna utgår från att de lagändringar som verket föreslår i denna rapport accepteras av lagstiftaren.

Inledning

1 § Denna förordning gäller för förorenade områden som omfattas av 10 kap. miljöbalken (1999:00).

Termer och begrepp som används i miljöbalken har samma betydelse i denna förordning.

Kommentar

I 10 kap. miljöbalken ges regler som gäller för alla slags förorenade områden. Sådana områden definieras i 1§. Kapitlets 2–8 §§ innehåller regler om ansvar för undersökning och efterbehandling. Här anges bl.a. vilka som skall betraktas som verksamhetsutövare och ansvariga fastighetsägare, samt i vilken omfattning de skall svara för ovan angivna åtgärder i förorenade områden. För att få en heltäckande bild av miljöbalkens system för ansvar för miljön, måste reglerna i 10 kap. läsas tillsammans med reglerna som ges i 2 och 9 kap.

I 10 kap. 9 § miljöbalken stadgas om en upplysningsplikt för den som äger eller brukar en fastighet och som därvid upptäcker en skadlig förorening.

Vissa allvarligt förorenade områden skall förklaras som miljöriskområden av länsstyrelsen. Ett sådant område definieras i 10 kap. 10 § miljöbalken som ett mark- eller vattenområde som är så allvarligt förorenat att det med hänsyn till människors hälsa eller miljön är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått. Enligt 10 kap. 12 § miljöbalken skall länsstyrelsen i samband med en miljöriskområdesförklaring meddela de föreskrifter för markanvändningen som behövs för att föroreningarna inte ytterligare skall exponeras eller spridas eller att

framtida efterbehandling inte äventyras. Sådana föreskrifter kan innebära förbud mot eller villkor för vissa åtgärder, att sådana åtgärder måste föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten eller av markundersökningar. Krav på sådana undersökningar kan också ställas i samband med överlåtelse av fastigheten.

2 § Naturvårdsverket får meddela ytterligare föreskrifter om miljöriskområden.

Kommentar
I 10 kap. 14 § miljöbalken ges ett bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om miljöriskområden. Förevarande paragraf ger Naturvårdsverket möjlighet att meddela sådana föreskrifter.

Beslutsunderlag och riskbedömning

3 § Inför en prövning om förklaring som miljöriskområde skall det förorenade området och det område däromkring som kan komma att förorenas inom vad som utgör en normal planeringsperiod för den kommunala översiktsplaneringen, vara utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Sådan utredning skall i normala fall omfatta en dokumentation utifrån befintliga arkivuppgifter, platsbesök och intervjuer med personer som har kännedom om förorenande verksamhet i området. Utredningen skall också omfatta kemiska analyser eller biologiska tester från prov tagna på olika djup i vad som är lämpligt av jord, grundvatten, ytvatten eller sediment i området. Över miljöriskområdet skall upprättas en karta.

I fall då föroreningen är väl känd till sin omfattning och spridning kan provtagning underlåtas.

Kommentar
Förevarande paragraf ger närmare regler för beslutsunderlaget i ett ärende om miljöriskområde. Här ges några riktlinjer för omfattningen och kvaliteten på den utredning som krävs i ett sådant ärende. Denna utredningen skall syfta till att klarlägga förekomsten av föroreningar i mark, grundvatten, ytvatten och sediment samt även i byggnader och anläggningar. Riskerna skall bedömas för hela det område som är förorenat i dag och det område som via föroreningsspridning kan komma att påverkas (påverkansområde) inom den planeringsperiod som används i den kommunala översiktsplaneringen, 20–30 år.

Det underlag för bedömningen av hälso- och miljörisker som behövs för att ett förorenat område skall kunna förklaras som miljöriskområde är detsamma som används vid riskklassning i samband med inventeringar av förorenade områden. Vägledning härvidlag kan hämtas ur den metodik som Naturvårdsverket utarbetat för detta ändamål. Metodiken bygger på en utredning som är uppdelad i två faser. Den första fasen består av datainsamling genom kart- och arkivstudier samt intervjuer och platsbesök följt av en

utvärdering. Fas två innebär att tidigare insamlade data kompletteras med data från ett begränsat antal borrningar och provtagningar i vad som är lämpligt av mark, grundvatten, ytvatten och sediment.

Med denna metodik är det möjligt att verifiera att ett område är förorenat och detta är även ett krav för förklaring som miljöriskområde. Utbredningen av påverkansområdet är däremot betydligare svårare att avgränsa mera exakt utan ett mycket stort antal provborrningar till avsevärda kostnader. En rimlig avvägning mellan dessa kostnader och miljövårdsnyttan av en förklaring innebär att, när väl ett förorenat område är identifierat och föroreningen verifierad, kan bestämningen av påverkansområdet ske på grundval av ett begränsat antal provborrningar samt allmänna vetenskapliga erfarenheter av föroreningars spridning.

Kostnaderna för dessa utredningar är i hög grad beroende på antalet provtagningar och analyser. I de flesta fall är dessa kostnader nödvändiga för att kunna utreda ett förorenat område. Ibland är emellertid föroreningarna väl kända, såväl till sin utbredning, som till sin omfattning. I sådana fall kan provtagningar underlåtas. Liksom i övrigt i ärenden om miljöriskområden, bör en avvägning emellertid också göras mot de enskilda intressena i sammanhanget.

4 § Vid prövningen av om ett förorenat område skall förklaras som miljöriskområde, skall följande faktorer beaktas.

- Föroreningarnas hälso- och miljöfarlighet utifrån de ingående ämnenas giftighet.
- Föroreningsnivån utifrån koncentrationen och mängden av de ingående föroreningarna.
- - Nuvarande lokalisering av föroreningarna och förutsättningarna för spridning.
- - Känslighet och skyddsvärde utifrån en bedömning av den exponering av föroreningen som människor kan utsättas för vid nuvarande och framtida markanvändning samt en bedömning av effekterna på naturvärdena i och omkring området.

Kommentar

Riskbedömningen i ett ärende om miljöriskområde skall göras utifrån föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå, lokalisering och spridningsförutsättningar samt omgivningens känslighet och skyddsvärde.

Riktgivande för bedömningen av ämnenas hälso- och miljöfarlighet är Kemikalieinspektionens föreskrifter och klassifikationer och Naturvårdsverkets vägledning inom området.

En bedömning av föroreningsnivån innefattar en uppskattning av de halter och mängder av föroreningar som finns inom ett område. Uppmätta halter kan jämföras med de riktvärden för mark som Naturvårdsverket har utarbetat och med olika typer av bakgrundsvärden. Bedömningen av de mängder av olika föroreningar som finns på objektet kan göras utifrån lokal

kännedom om hanteringen, allmän erfarenheter om branschens kemikalieanvändning, syn- och luktintryck vid fältbesök samt provtagningsresultat. Det kan även vara lämpligt att göra en uppskattning av de mängder förorenade massor som finns inom området.

En bedömning av lokalisering och spridningsförutsättningar skall även göras. Avsikten med denna är att besvara frågor om var föroreningarna finns i dag, samt hur och till vilka platser de kan spridas i skadliga halter inom en rimlig planeringstid (20–30 år) om inga åtgärder vidtas. Påvisad spridning kan vara en god hjälp i denna bedömning.

Omgivningens känslighet och skyddsvärde kan delas upp i en känslighetsbedömning för människa, och en skyddsvärdesbedömning för miljön. Bedömningen skall göras för hela påverkansområdet och med avseende på den markanvändning som i dag är planerad eller beslutad. Känslighetsbedömningen görs utifrån den exponering av människor som sker eller kan ske, och hur allvarlig denna exponering är. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt sådana områden där människor bor permanent och där de kan exponeras för föroreningarna genom hudkontakt, intag av jord, egenodlade produkter eller dricksvatten. Skyddsvärdesbedömningen innebär en uppskattning av hur stor påverkan föroreningarna kan ha på en skyddsvärd miljö. Särskild uppmärksamhet skall här ägnas åt områden som hyser enskilda arter eller innehåller ekosystem som är utpekade som mycket skyddsvärda på grund av deras nationella, regionala eller lokala betydelse.

Riskbedömningen skall utmynna i en samlad värdering av den risk som är förknippad med föroreningarna i området i fråga. Den skall ge en bild av de risker som är förknippade med föroreningssituationen och, om möjligt, ange en storlek på denna risk. Denna redovisning bör göras genom att beskriva den allvarligaste, men ändå troliga situationen i dag samt vad som kan hända om inga åtgärder vidtas. Även i det sistnämnda avseendet är det den allvarligaste men ändå troliga situationen som skall beskrivas, fast nu i perspektivet av en planeringsperiod på 20–30 år.

Förfarande och beslut

5 § En kungörelse enligt 11 kap. första stycket 2 miljöbalken (1999:00) skall innehålla

1. uppgift om det föreslagna miljöriskområdets läge,
2. kortfattad beskrivning av skälen till den föreslagna miljöriskområdesförklaringen,
3. kortfattad beskrivning av de begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått samt de föreskrifter om vad allmänheten skall iaktta som behövs för att tillgodose syftet med beslutet,
4. uppgift om var handlingarna i ärendet hålls tillgängliga, samt
5. uppgift om den tid inom vilken yttranden över förslaget skall ges in.

En utskrift av kungörelsen skall sändas till den som ansökt om miljöriskområdesförklaring samt till dem från vilka yttrande inhämtats enligt 10 kap. 11 § första stycket 1 miljöbalken.

Om beslutet berör fast egendom som är samfälld för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

6 § Länsstyrelsen skall meddela besked om tid och plats för sammanträde eller besiktning genom kungörelse i ortstidning. Naturvårdsverket, den som ansökt om miljöriskområdesförklaring och andra som har yttrat sig i ärendet skall på lämpligt sätt underrättas.

Kommentar till 5 § och 6 §

Förfarandereglerna i ärenden om miljöriskområden motsvarar i allt väsentligt de som gäller för länsstyrelses och kommunal nämnds tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet enligt 19 kap. 3 § och 4 § miljöbalken. Enligt 10 kap. 11 § miljöbalken skall länsstyrelsen se till att varje ärende om miljöriskområde blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Länsstyrelsen skall vidare inhämta yttranden, kungöra ärendet, samråda med berörda statliga och kommunala myndigheter samt hålla sammanträde om saken och besiktning av det förorenade området.

Ett ärende om miljöriskområde kan anhängiggöras av någon utomstående eller genom initiativ av länsstyrelsen själv. Information om områden som är aktuella i detta hänseende kan komma från inventeringar som genomförs över hela landet med statliga medel. Information kan även komma från den myndighet som utövar tillsynen över det förorenade området, vanligtvis den kommunala miljönämnden. Den kommunala nämnden är också mottagare av upplysningar som lämnas av fastighetsägare och andra på grund av den informationsplikt som framgår av 10 kap. 11 § miljöbalken.

Det formella initiativet till ett ärende om miljöriskområde tas lämpligen genom att länsstyrelsen upprättar ett förslag. Detta kan i normalfallet utgöras av en PM som redovisar utförd utredning och bedömning av behovet av markanvändningsrestriktioner m.m. Ett viktigt moment i länsstyrelsens utredning i ett ärende om miljöriskområde är att enligt 10 kap. 11 § miljöbalken identifiera berörda fastighetsägare, innehavare av särskild rätt samt kända borgenärer med panträtt i fastigheten eller om fastigheten är upplåten med tomträtt, tomträtten. För denna uppgift torde det som regel bli nödvändigt att kontakta inskrivningsmyndigheten. Med uttrycket kända borgenärer avses sådana som är förtecknade i inskrivningsregistret. De berörda skall beredas tillfälle att yttra sig över förslaget till miljöriskområde inom viss tid. Tiden för erinringar bör normalt sättas till två månader och får inte sättas kortare än en månad.

Kungörandet av förslaget till miljöriskområde skall göras efter att tiden för erinringar har gått ut. Vad en sådan kungörelse skall inehålla framgår av

5 §. Som framgår av 10 kap. 11 § andra stycket miljöbalken kan kungörelse undvaras om det är uppenbart att inga enskilda intressen kan skadas av en förklaring som miljöriskområde och om samtliga sakägare enligt ovan givit sitt skriftliga godkännande. Därför skall de berörda, samtidigt som de ges tillfälle att yttra sig över förslaget om miljöriskområde, också beredas tillfälle att lämna ett sådant godkännande.

Samrådet med berörda kommunala och statliga myndigheter sköts lämpligen genom att även dessa bereds tillfälle att yttra sig över förslaget. Vilka myndigheter det är fråga om torde inte bereda några problem att avgöra från fall till fall. Den kommunla miljönämnden skall regelmässigt ingå i denna krets. Även Naturvårdsverket bör till en början alltid beredas tillfälle att yttra sig. Om det uppkommer meningsskiljaktighet mellan myndigheterna under remissen, bör länsstyrelsen inte fatta beslut innan ytterligare kontakt tagits med remissmyndigheterna i fråga.

Länsstyrelsen skall hålla sammanträde och besiktiga det förorenade området om det behövs för utredningen i ärendet. Ledning för detta kan i tillämpliga delar hämtas ur Naturvårdsverkets Allmänna råd 90:10 om prövning enligt miljöskyddslagen. Här skall endast några hållpunkter anges. Sammanträde och besiktning bör hållas i ärenden av invecklad beskaffenhet eller då det främjar utredningen i ärendet att sakägarna muntligen kommer till tals. Besked om tid och plats för sammanträde och besiktning skall meddelas genom kungörelse. En skriftlig kallelse skall skickas till remissinstanserna samt till dem som lämnat synpunkter i ärendet under remissbehandlingen. Sammanträdena skall vara offentliga. Inte bara sakägare utan även andra närvarande bör beredas tillfälle att yttra sig. Ordföranden svarar för ordningen under sammanträdet och en förhandlingsordning bör alltid finnas. Ett enkelt protokoll skall föras. Sammanträdet bör koncentreras till de frågor där det föreligger oklarhet eller oenighet mellan myndigheter och sakägare. Innan sammanträdet avslutas bör länsstyrelsen ge besked om när beslut kommer att meddelas.

Besiktning av det förorenade området skall ske om det behövs för utredningen av ärendet. En sådan kan ske i anslutning till sammanträdet. Under besiktningen bör det ges tillfälle att ställa frågor och lämna synpunkter. Besiktning kan även ske utan att sammanträde behöver hållas.

Enligt inledningen i 10 kap. 11 § första stycket miljöbalken skall länsstyrelsen se till att varje miljöriskområdesärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Normalt bör krävas undersökning och utredning enligt vad som angivits ovan under 3 § och 4 §§. I vissa fall, exempelvis då saken är uppenbar kan utredningen avkortas. Detta kan också vara motiverat då det med hänsyn till akuta risker för människor eller miljön är angeläget med ett snabbt beslut. I många fall kan utredningen också gå snabbare om den efterbehandlingsansvarige eller fastighetsägaren själv deltar. I 10 kap. 11 § sista stycket miljöbalken har därför lämnats en möjlighet för länsstyrelsen att förelägga den som är ansvarig enligt samma kapitels

8 § att utföra undersökning. I samband med ett sådant krav kan en tillträdesföreskrift enligt 28 kap. 5 § miljöbalken meddelas. Länsstyrelsen kan även låta utföra utredningen på den ansvariges bekostnad. Denna möjlighet bör utnyttjas så snart det är praktiskt lämpligt, som exempelvis när flera är ansvariga eller när en snabb hantering av ärendet är påkallad.

7 § Ett beslut enligt 10 kap. 12 § miljöbalken skall ange vilka fastigheter eller delar därav som ligger inom miljöriskområdet, vilka villkor som gäller för markanvändningen samt vad som i övrigt gäller i området.

Kommentar

Avsikten med att förklara ett förorenat område som miljöriskområde är att lägga begränsningar på markanvändningen i området, motiverat av hänsyn till människor och miljö. Syftet med förklaringen är att *avstyra* från viss verksamhet eller vissa åtgärder. Blir det däremot fråga om att framtvinga *aktiva åtgärder* kan reglerna om miljöriskområden enligt 10 kap. 10–14 §§ miljöbalken inte användas. Sådana åtgärder kan endast framtvingas genom tillämpning av ansvarsreglerna i 1–8 §§ i samma kapitel och med stöd av miljöbalkens allmänna genomföranderegler. När det gäller dessa områden torde det främst bli fråga om att tillämpa möjligheten för tillsynsmyndigheten att meddela nödvändiga föreläggganden med stöd av 26 kap. 9 §. I fall då en verksamhet bedrivs med tillstånd kan också omprövningsreglerna i 24 kap. bli tillämpliga.

När länsstyrelsen förklarar ett område som miljöriskområde skall den enligt 10 kap. 12 § miljöbalken samtidigt meddela vilka inskränkningar som gäller för markanvändningen i området. Sådana inskränkningar får enligt lagtexten avse grävning, schaktning, markarbeten, bebyggelseåtgärder, ändrad markanvändning samt övriga åtgärder om de kan innebära att föroreningssituationen förvärras eller framtida efterbehandling äventyras. Villkoren får även innebära att dessa åtgärder skall föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten för området, eller av en markundersökning. Villkor om en sådan undersökning kan även krävas vid överlåtelse av fastighet i området.

Här bör man först notera att lagtexten inte ger utrymme för att meddela villkor i ett miljöriskområde som medför ett allmänt förbud mot alla slags åtgärder som kan leda till att föroreningarna sprids eller liknande. Av förklaringen måste framgå vilka slags åtgärder som är förbjudna. Allt annat är alltså tillåtet, såvitt 10 kap. miljöbalken angår. Även med hänsyn till kommunernas arbete med markplanering och bygglovsgivning enligt plan- och bygglagen är det viktigt att villkoren är klart skrivna. På så vis underlättar man för kommunerna att anta detaljplan med villkor eller detaljplan vars säkerställande garanteras genom exploateringsavtal. Den beskrivna ordningen hindrar emellertid inte att en omfattande uppräkning av förbjudna åtgärder kan kompletteras med en avslutande skrivning som anger "och därmed jämförliga åtgärder". Här kan länsstyrelsen ta ledning av den praxis

som utvecklats vid utarbetandet av föreskrifter för naturreservat och liknande skyddsinstrument. Att överträda villkor i ett miljöriskområde är straffsanktionerat i 29 kap. 8 § första stycket 13 miljöbalken.

Utöver de åtgärder som nämns i lagtexten finns många andra som kan regleras genom villkor i ett miljöriskområde. Exempel på sådana är dragning av ledningar och rör, undersökningsarbeten som sondning och borrning samt förändring av topografi och avrinningsförhållanden. Även olika arbetsföretag i naturen såsom dikning och markberedning kan medföra en ökning och spridning av föroreningarna. En sådan ökad fara för miljöskada kan naturligtvis även uppstå på grund av arbetsföretag i vatten. Här räcker det att nämna muddring för att ta ett tydligt exempel. Bevattning och andra vattenuttag kan också regleras genom villkor i miljöriskområden. När det gäller åtgärder som kan äventyra framtida efterbehandling är det främst fråga om sådana som försämrar tillgänglighet för miljöarbetet, exempelvis genom byggnationer. Även förbättrad tillgänglighet kan innebära problem genom att allmänheten får tillgång till industriområden som tidigare var avstängda. I sådana fall kan villkor meddelas för att begränsa tillträdet med stöd av 10 kap. 12 § tredje stycket miljöbalken. Villkor kan även meddelas med avseende på förorenade byggnader och anläggningar. Så kan det exempelvis vara motiverat att meddela rivningsförbud för fabrikslokaler där byggnaderna i sig är förorenade.

Villkor i ett miljöriskområde kan ses som kompletterande tillåtlighetsregler för markanvändningen i området. De är följaktligen avsedda att fungera vid sidan av annan lagstiftning, t.ex. reglerna i plan- och bygglagen. Detta hindrar emellertid inte att en miljöriskområdesförklaring i vissa fall kan underlåtas på grund av att samma styrning redan uppnås genom regler i annan lagstiftning. Så kan vara fallet när de enda villkor som behövs i ett miljöriskområde avser bebyggelseåtgärder som ändå kan prövas genom bygglovsgivning. Ett grundkrav i detta sammanhang är dock att denna andra prövning helt klart täcker samtliga åtgärder som det är nödvändigt att reglera i ett sådant område.

Det bör vidare observeras att en förklaring om miljöriskområde med villkor som begränsar markanvändningen kan inverka på vad som får ske enligt ett redan befintligt tillstånd till vattenföretag eller miljöfarlig verksamhet. Som framgår av 24 kap. 1 § miljöbalken kan nämligen ett tillstånds rättskraft brytas igenom av villkor för markanvändningen enligt 10 kap. 12 § samma lag. Olägenheter för en tillståndshavare av att få vidkännas inskränkningar på det angivna sättet, utan rätt till ersättning härför, hör till de omständigheter som bör beaktas vid prövningen av förslag om miljöriskområde.

I många fall kan det vara tillräckligt att villkor meddelas som innebär att en åtgärd får utföras efter anmälan till tillsynsmyndigheten. Det är i dessa fall upp till denna myndighet att – med tillämpning av miljöbalkens allmänna genomföranderegler – avgöra vad slags försiktighetsåtgärder som behövs

i det enskilda fallet. En liknande ordning för mindre ingripande åtgärder kan uppnås genom att länsstyrelsen själv meddelar dispens från villkoren i ett miljöriskområde med stöd av 10 kap. 12 § sista stycket miljöbalken. Det är naturligtvis även möjligt att i förklaringen direkt meddela villkor som anger att denna typ av åtgärder får utföras.

Villkor enligt 10 kap. 12 § miljöbalken får även innebära att vissa åtgärder inte får utföras, eller fastigheten inte överlåtas, innan nödvändig undersökning av området är genomförd. Möjligheten till överlåtelseförbud bör utnyttjas med försiktighet och främst när det gäller industrifastigheter. I ett sådant beslut skall det noggrant anges vad som krävs för att undersökningsplikten skall anses fullgjord och fastigheten får överlåtas. Det bör även framgå om det är tillsynsmyndigheten för området eller länsstyrelsen som skall godkänna den utförda undersökningen. När undersökningen är genomförd måste länsstyrelsen ta ställning till om överlåtelseförbudet skall bestå eller om det skall upphävas. Detta beror ju på omfattningen och noggrannheten av den fullgjorda undersökningen. I de fall som överlåtelseförbudet inte längre är nödvändigt, skall ett formligt beslut om ändring av villkor tas enligt 10 kap. 13 § miljöbalken.

En miljöriskområde kan omfatta en hel eller en del av en fastighet. Det område som omfattas av en förklaring som miljöriskområde skall därför anges till sina gränser på en karta.

Beslutsunderlaget vid ändring av villkor eller upphävande av beslut om miljöriskområde

8 § När länsstyrelsen ändrar villkor eller meddelar nya villkor i ett miljöriskområde eller upphäver en förklaring om ett sådant område, skall beslutet grundas på en bedömning som visar att de tidigare villkoren med hög grad av säkerhet inte längre är behövliga.

Kommentar

Genom olika åtgärder som medges eller till följd av naturliga processer kan förhållandena inom ett miljöriskområde förändras. Det kan då finnas anledning att överväga om villkor i ett miljöriskområde skall ändras eller upphävas. Ökad kunskap om ämnens hälso- och miljöfarlighet eller deras spridningsegenskaper, liksom ökad kunskap om människors eller miljöns känslighet, kan också ge anledning till sådana överväganden.

Det är i princip samma bedömningar som skall göras vid ändring eller upphävande av villkor, som när det ursprungliga beslutet om miljöriskområde togs. Detta gäller såväl bedömningen av riskerna, som bedömningen av behovet av markanvändningsrestriktioner m.m. Situationen är dock något annorlunda när beslut om mildare villkor eller upphävande övervägs. Konsekvenserna vad gäller effekter på hälsa och miljö kan i dessa fall bli påtagligt negativa om ett område felaktigt förses med mildare villkor eller om beslutet i sin helhet upphävs trots att risker kvarstår. Till detta kommer

att de motstående enskilda intressena normalt sett är mindre starka, när ett område väl har blivit förklarat som miljöriskområde. Detta talar för att den som påstår att ett område inte längre fyller kriterierna för en sådan förklaring, skall kunna visa det på ett betryggande sätt. Annorlunda uttryckt kan man påstå att han har bevisbördan när det gäller att visa att föroreningssituationen i ett område blivit så förändrad att villkoren framstår som klart onödiga.

Förfarandet vid ändringar av villkor eller upphävanden av beslut om miljöriskområden är detsamma som tidigare redovisats under 5–7 §§. Särskilt vid villkorsändringar bör dock övervägas om det finns behov av kungörelse samt av sammanträde och besiktning. I många fall bör framför allt sammanträde och besiktning kunna undvaras.

Kungörelse och registrering

9 § När beslut om miljöriskområde meddelas, ändras eller upphävs, skall beslutet snarast möjligt kungöras på det sätt som är föreskrivet beträffande författningar i allmänhet och delges varje sakägare enligt 11 § första stycket 1 miljöbalken som ej skriftligen har godkänt beslutet.

En kopia av beslutet skall snarast möjligt sändas till Naturvårdsverket, kommunen och lantmäterimyndigheten. Dessutom skall en kopia av beslutet sändas till Boverket och väghållningsmyndigheten om inte kännedom om beslutet uppenbart saknar betydelse för myndigheten.

10 § Om villkor i ett miljöriskområde innebär överlåtelseförbud enligt 10 kap. 12 § tredje stycket miljöbalken, skall länsstyrelsen sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i inskrivningsregistret.

Har ett överlåtelseförbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft, skall länsstyrelsen snarast anmäla detta till inskrivningsmyndigheten för anteckning i inskrivningsregistret.

11 § Länsstyrelsen skall föra ett register över beslut om miljöriskområden. Naturvårdsverket skall föra ett sammanfattande register.

Kommentar till 9–11 §§

En väsentlig funktion av en förklaring som miljöriskområde är att göra fastighetsmarknaden uppmärksammad på att dessa områden är förknippade med särskilda förutsättningar. En sådan uppmärksamhet uppnås, dels genom kungörelse av beslutet, och dels genom att de fastighetsrättsliga registrena utnyttjas. En förklaring om miljöriskområde med tillhörande villkor skall därför rapporteras till lantmäterimyndigheten för att föras in i fastighetsregistret. Rapporteringsskyldigheten skall ligga på länsstyrelsen och den omfattar naturligtvis såväl den inledande förklaringen, som ändringar och upphävande av en sådan förklaring. Om ett överlåtelseförbud enligt 10 kap. 12 § tredje stycket miljöbalken meddelas, ändras eller upphävs,

skall beslut därom dessutom rapporteras till inskrivningsmyndigheten för att antecknas i inskrivningsregistret.

Länsstyrelsen skall föra ett internt register över miljöriskområden i länet. Föreskrifter för detta arbete kan meddelas av Naturvårdsverket med stöd av 2 § i denna förordning. Naturvårdsverket skall föra ett centralt register för landets samtliga miljöriskområden.

Förslag till lagändringar

10 kap miljöbalken

11 § (...)

1. inhämta yttrande från berörda fastighetsägare, innehavare av särskild rätt samt kända borgenärer med panträtt i fastigheten eller om fastigheten är upplåten med tomträtt, tomträtten,

(...)

Länsstyrelsen får vid vite förelägga den som är ansvarig enligt 8 att ge in den utredning som behövs för prövningen. (...).

12 § (...)

(...)

Om det behövs för att tillgodose syftet med beslutet får även föreskrifter meddelas som inskränker rätten att vistas inom ett miljöriskområde.

(...)

Länsstyrelsen får meddela dispens från villkor som meddelats för ett miljöriskområde, om det finns särskilda skäl.

Plan- och bygglagen (1987:10)

5 kap.

2 a § Detaljplan får inte antas i strid mot villkor som meddelats av länsstyrelsen i samband med att ett förorenat område förklarats som miljöriskområde.

8 § I detaljplan får bestämmas att bygglov inte skall lämnas till åtgärder som innebär väsentlig ändring av markens användning förrän

(...)

(...)
(...)
4. viss åtgärd vidtagits för att efterbehandla området mot föroreningar.

16 a § Områdesbestämmelser får inte antas i strid mot villkor som meddelats av länsstyrelsen i samband med att ett förorenat område förklarats som miljöriskområde.

Inledning

I landet finns omkring tiotusen områden som förorenats genom industriell eller annan verksamhet. Många av dessa områden hotar människors hälsa och miljön genom direktexponering, genom redan pågående föroreningsläckage eller genom risken för framtida föroreningsspridning. Föroreningspotentialen är ofta stor och bland föroreningarna återfinns ämnen och föreningar vars användning sedan länge är förbjuden. Arbetet med att undersöka och efterbehandla dessa områden kommer att ta lång tid. I avvaktan på efterbehandling och sanering är det viktigt att på andra sätt minska riskerna för exponering och att förhindra åtgärder och ingrepp som kan bidra till spridning av föroreningarna. Det är också av stor betydelse att åtgärder som omöjliggör eller fördyrar framtida efterbehandling förhindras.

Bakgrund

I Naturvårdsverkets utredning "Om ansvar för miljöskulder i mark och vatten" som lämnades till regeringen de 6 februari 1996 anfördes bl a följande om registrering av förorenade områden.

> "Det finns mycket litet av samhällstyrning när någon vill gå in i ett förorenat område för att exploatera i en eller annan form. Om man redan från början misstänker att det finns föroreningar i området kan visserligen viss styrning ske genom plan- och bygglagen. Är det fråga om bygglovspliktiga åtgärder kan kommunen kräva att exploatören närmare utreder dessa förhållanden innan bygglovet beviljas. Motsvarande utredning är också kommunen själv skyldig att låta utföra inför en detaljplanering av ett område. En mängd olika åtgärder som har stor betydelse för spridningen av mark- och vattenbundna föroreningar är emellertid inte föremål för någon prövning enligt plan- och bygglagen. Vissa av dessa åtgärder fångas upp i prövningar enligt andra lagar, t.ex. ellagen och väglagen. Många andra kan emellertid genomföras utan någon styrning alls från samhällets sida, frånsett den till intet förpliktande samrådsparagrafen i 20 naturvårdslagen. Exempel på sådana åtgärder är jord- och skogsbrukets grävningar och markarbeten, täckdikningar, byggandet av enskilda vägar, husbehovstäkter av grus och liknande samt mängder av smärre åtgärder av mer eller mindre privat natur.
>
> Motiven för att registrera de allvarligt förorenade områdena är i huvudsak två. Det första är att det är nödvändigt att införa särskilda restriktioner eller begränsningar i markanvändningen i vissa områden för att förhindra skador på människor eller i miljön. Det kan också vara aktuellt med motsvarande inskränkningar i fall där annars ett framgångsrikt efterbehandlingsarbete försvåras inför framtiden. Syftet är här inte att lägga en "död hand" över dessa områden, utan att göra det möjligt att föreskriva att vissa åtgärder skall föregås av en prövning från miljövårdssynpunkt.
>
> Det andra skälet för registrering är att göra fastighetsmarknaden uppmärksam på problemen med de förorenade områdena och

därmed underlätta att frågor kring efterbehandlingsansvar och liknande "självmant" regleras av villkoren på denna marknad. Redan i dag är uppmärksamheten relativt stor kring dessa problem. Miljövårdsmyndigheterna får ta emot en stor mängd förfrågningar om innehållet i register och databaser. Urvalet i dessa register är emellertid osäkert och det finns ingen rättslig reglering av vilka områden som skall registreras och hur det skall gå till. Utredningen menar att det måste vara en avsevärd fördel att få till stånd en sådan rättslig styrning av en registreringsverksamhet som ändå kommer att fortgå, och därmed påverka fastighetsmarknaden."

I *Miljöbalksutredningen* (SOU 1996:103) har Naturvårdsverkets förslag omsatts på följande sätt:

I 30 kap. 6 § anges att registrering skall ske av allvarligt förorenade områden. Här anges också vissa övergripande förutsättningar för registrering. Förfarandet vid registrering regleras i 7 §. I samma kapitel 8 § anges att registrering alltid skall åtföljas av villkor för markanvändningen. Behövs inte sådana villkor skall inte registrering ske. Villkoren kan avse alla slags åtgärder. Åtgärderna kan förbjudas, förses med reservationer eller göras anmälningspliktiga. Även utredningskrav kan regleras med villkoren.

Frågan om avregistrering regleras i 9 § där det anges att kraven motsvarar de som gäller vid registrering, men att en högre kravnivå kan förväntas. I 10 § anges att beslut om registrering av förorenade områden skall meddelas inskrivningsregistret. Ytterligare föreskrifter om registrering av förorenade områden får enligt 11 § meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Lagrådsremissen med förslag till miljöbalk (MB) överensstämmer med balkförslaget, dock har bestämmelserna om förorenade områden inordnats som balkens 10:e kapitel. Begreppet miljöriskområde har reserverats för de områden som blir föremål för beslut enligt reglerna i 10 kap. 10–14 §§. i stället för beslut om registrering används begreppet förklaring som miljöriskområde (MRO). I 10 kap. motsvarar 10 § utredningens 30 kap. 6 §, 11 § motsvarar 30 kap. 7 §, 12 § motsvarar 30 kap. 8 §, 13 § motsvarar 30 kap. 9 § och 14 § motsvarar 30 kap. 11 §. Några bestämmelser om inskrivning motsvarande utredningens 30 kap 10 § finns inte i 10 kap. MB.

Uppdraget

I regleringsbrev 1996-12-19 för budgetåret 1997 ges Naturvårdsverket i uppdrag att bl a ange kriterier för registrering och avregistrering av förorenade områden samt att ange ytterligare kriterier och åtgärder som skall gälla enligt 30 kap. 7, 8, 9 och 11 §§ miljöbalksförslaget.

I det följande använder verket den indelning och de paragrafbeteckningar som återfinns i lagrådsremissen.

Underlag för beslut om miljöriskområden

I det följande anges det naturvetenskapliga underlag som bör föreligga och de överväganden som bör göras innan ett område förklaras som miljöriskområde.

Bedömning av hälso- och miljörisker

En riskbedömning innebär att risksituationer identifieras och konsekvenserna av dessa bedöms. Vid bedömning av förorenade områden är det föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå, lokalisering och spridningsförutsättningar samt känslighet och skyddsvärde som skall bedömas och vägas samman. Bedömningen omfattar mark, grundvatten, ytvatten och sediment. Även risker som förorenade byggnader och anläggningar innebär skall beaktas. Det är av största vikt att vid bedömningen anlita personer med kompetens och erfarenhet inom området samt att de överväganden som görs dokumenteras.

Riskerna skall bedömas för hela det område som är förorenat i dag och det område som via föroreningsspridning kan komma att påverkas inom 20-30 år. Risker för människor bedöms på individnivå, medan risker för miljön bedöms med hänsyn till arter och ekosystem. Ju större osäkerheter som finns i underlaget desto strängare bör riskbedömningarna göras.

Det underlag för bedömning av hälso- och miljörisker som behövs för att ett förorenat område skall kunna förklaras som miljöriskområde är detsamma som används vid riskklassning i samband med inventeringar av förorenade områden. Metodiken beskrivs i rapporten "Förorenade områden. Vägledning för översiktliga inventeringar och riskklassningar" (Naturvårdsverket, 1996, preliminärversion.).

Inventeringen är uppdelad i två faser där den första fasen innebär insamling av data genom kart- och arkivstudier samt intervjuer och platsbesök följt av en utvärdering. Den andra fasen innebär att sedan tidigare insamlade data, om så behövs, kompletteras med data från ett begränsat antal borrningar och provtagningar i vad som är lämpligt av mark, grundvatten, ytvatten och sediment.

Med denna metodik är det möjligt att verifiera att ett område är förorenat och detta är även ett krav för förklaring. Utbredningen av påverkansområdet är däremot betydligare svårare att avgränsa mera exakt utan ett mycket stort antal provborrningar till avsevärda kostnader. En rimlig avvägning mellan dessa kostnader och miljövårdsnyttan av en MRO-förklaring innebär att, när det väl verifierats att ett område är förorenat, kan bestämningen av påverkansområdet ske på grundval av ett begränsat antal provborrningar samt allmänna vetenskapliga erfarenheter av föroreningars spridning. För en närmare beskrivning av metodiken än den som lämnas här hänvisas till den ovan nämnda rapporten.

I underlaget för riskklassningen görs bedömningen av riskerna med ett förorenat område i ett tidsperspektiv på 100-tals till 1000-tals år. I det underlag som tas fram för bedömning om förklaring av miljöriskområdet görs bedömningen i ett kortare tidsperspektiv, 20–30 år beroende på att rättssäkerhetskrav lättare kan tillgodoses om tidsperspektivet begränsas och att en sådan tidshorisont ansluter till de planeringsperioder som används vid den kommunala översiktsplaneringen.

Följande fyra delar måste bedömas var för sig varefter det görs en samlad riskbedömning.

Föroreningarnas farlighet

Här bedöms hälso- och miljöfarligheten hos de föroreningar som konstaterats på objektet genom provtagning eller andra fältiakttagelser. För att bedöma föroreningssituationens allvarlighet måste man ha kännedom om ämnenas toxicitet. Härvid är det lämpligt att använda Kemikalieinspektionens föreskrifter och klassificeringar vilka omfattar ett stort antal kemikalier, samt Naturvårdsverkets vägledning inom området.

Redovisning görs genom att de mest toxiska ämnena redovisas med Kemikalieinspektionens eller Naturvårdsverkets kommentarer samt en markering om hur akuttoxiskt ämnet är.

Föroreningsnivå

Här bedöms hur förorenat objektet är av konstaterade ämnen eller ämnesgrupper. Uppmätta halter jämförs med riktvärden eller andra effektbaserade värden och med bakgrundshalter (inkl. diffust påslag). Om möjligt skall bedömning göras av mängder av de olika föroreningarna på objektet och volymer av förorenade massor.

Inledningsvis bör bedömas om objektet är förorenat av en punktkälla. Detta görs genom att jämföra uppmätta halter på objektet med bakgrundshalt. Har området halter som påtagligt överskrider bakgrundshalten betraktas det som lokalt påverkat. Det är dessa objekt som enligt Naturvårdsverkets definition är förorenade områden, efterbehandlingsobjekt.

Uppmätta halter jämförs med riktvärden eller andra effektbaserade värden. Om riktvärden inte finns för grundvatten kan dricksvattennormer användas i stället. För mark finns riktvärden för ett stort antal ämnen (Naturvårdsverket Rapport 4638, Generella riktvärden för förorenad mark) och jämförelsen skall göras med riktvärde för känslig markanvändning oavsett hur marken på objektet används i dag.

Underlag för bedömning av mängder utgörs av kännedom om hanterade och deponerade mängder föroreningar, från erfarenheter om branschens kemikaliehantering, syn och luktintryck vid fältbesök och provtagningsresultat. Bedömningen av vad som är "liten" eller "stor" mängd kan ej anges generellt. Den bedömningen måste också göras med hänsyn till föroreningens farlighet för människa och miljö.

Redovisningen av denna del skall innehålla analysresultat för de ämnen som förekommer i höga halter och de ämnen som bedömts som de mest toxiska i bedömningen om föroreningarnas farlighet. Halterna skall ställas i relation till bakgrundshalter och riktvärden. Här bör även redovisas eventuell överslagsbedömning av mängden föroreningar och volymen förorenade massor.

Lokalisering och spridningsförutsättningar

Här bedöms var föroreningarna är lokaliserade i dag samt hur och till vilka platser föroreningarna på objektet kan komma att spridas inom 20–30 år om inga åtgärder vidtas. Påvisad spridning kan vara en god hjälp för att bedöma detta. Det viktiga är att belysa var föroreningen är lokaliserad i dag ,var och när kommer föroreningen att uppträda om den sprids och hur höga halterna kommer att vara om föroreningen sprids, dvs. hur stor eventuell utspädning varit.

Bedömningen begränsas således inte till konstaterat eller misstänkt förorenat område utan omfattar också det område därutöver som kan komma att belastas av föroreningarna i skadliga halter. Ibland kan det vara nödvändigt att dela upp det troliga påverkansområdet i delområden med olika förutsättningar.

Följande spridningsscenarier för föroreningarna bör gås igenom:

Spridning

- i mark och grundvatten
- från mark/grundvatten till ytvatten
- till sediment
- i ytvatten
- från sediment

- som separat fas i mark
- som damm
- i gasfas från mark.

En mer detaljerad beskrivning ges i Naturvårdsverkets rapport Förorenade områden. Vägledning för översiktliga inventeringar och riskklassningar (Naturvårdsverket 1996, preliminär version).

Resultatet av bedömningar om spridningsförutsättningar på objektet bör vara:

- En beskrivning av var föroreningen är lokaliserad i dag.
- En beskrivning av vart föroreningen kan transporteras och återfinnas i skadliga halter om ingenting görs.

Omgivningens känslighet och skyddsvärde

Här bedöms hur allvarligt man ser på att människor, djur eller växter exponeras för föroreningarna på objektet. Bedömningen delas upp på känslighetsbedömning för människa och skyddsvärdesbedömning för miljön. Bedömning skall göras för hela påverkansområdet, dvs. både det område som i dag är påverkat och det som kan komma att påverkas inom 20–30 år. Bedömningen skall göras för dagens och den i dag planerade eller beslutade markanvändningen.

Resultatet från bedömningen av lokalisering och spridningsförutsättningar tillsammans med kunskap om markanvändning och naturtyper inom påverkansområdet ger underlaget för bedömning om känslighet och skyddsvärde.

Känslighet – människa

Först bedöms vilken exponering av människa som sker eller kan komma att ske, sedan bedöms allvarligheten av denna exponering oavsett hur många som exponeras. För objekt där människor inte exponeras bör känsligheten bedömas som liten.

För ett område där människor endast i liten utsträckning exponeras och där den exponerade gruppen är yrkesverksamma som enbart vistas på området under arbetstid och om ingen exponering via intag av grundvatten sker bör känsligheten bedömas som måttlig.

För ett område där människor exponeras under sin arbetstid, där barn endast exponeras i liten utsträckning och men där exponering via grundvatten kan ske bör känsligheten bedömas som stor. Ett område som används till åkerbruk eller djurhållning bör också bedömas ha stor känslighet. Även områden som på riksnivå, regionalt eller lokalt utpekats ha stor betydelse för det rörliga friluftslivet bedöms ha stor känslighet.

De områden där människor bor permanent bedöms ha den största känsligheten. En plats där människor i alla åldrar inklusive barn exponeras via intag av jord, hudkontakt, intag av egenodlade grönsaker, intag av grund-

vatten eller ytvatten som tas till dricksvatten bör bedömas ha mycket stor känslighet.

Redovisning görs genom att beskriva hur exponering av människor sker eller kan komma att ske samtgenom att ange hur allvarlig denna exponering är eller kan bli.

Skyddsvärde – miljön

Här bedöms skyddsvärdet hos de arter eller ekosystem som exponeras för föroreningarna på objektet. Först bedöms vilka arter eller ekosystem som exponeras. Sedan bedöms vilket skyddsvärde dessa arter eller ekosystem har. Beskrivningen kan också göras i form av en bedömning av hur stor påverkan är på skyddsvärd miljö.

Objekt som redan till stor del är påverkade av föroreningarna på platsen eller där annan verksamhet har förstört det naturligt ekosystemet bör bedömas ha ett litet skyddsvärde.

Objekt med något störda ekosystem eller ett objekt med ekosystem som är mycket vanliga i regionen bedöms ha ett måttligt skyddsvärde.

Objekt med ekosystem som är mindre vanliga i regionen bedöms ha ett stort skyddsvärde. Även områden där exponering sker av enskilda arter eller ekosystem som i naturvårdsplaneringen regionalt eller lokalt utpekats ha stort skyddsvärde ingår i denna grupp.

Områden med enskilda arter eller ekosystem som utpekats som mycket skyddsvärda i naturvårdsplaneringen på riksnivå, regionalt eller lokalt bör bedömas ha mycket stort skyddsvärde

Redovisningen görs genom att beskriva vilka naturtyper som kan komma att påverkas av föroreningarna samt hur allvarlig man ser på denna påverkan.

Samlad riskbedömning

Den samlade bedömningen skall ge en bild av de risker som är förknippade med föroreningssituationen och om möjligt ange storleksordningen på denna risk. Detta görs i beskrivande text och det är även lämpligt att använda kartor.

Risk är en sammanvägning av sannolikhet och konsekvens. I detta fall är sannolikheten förknippad med lokaliseringen av föroreningen och dess möjliga spridning. Konsekvenserna beror på föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån och känsligheten/skyddsvärdet hos dem som exponeras.

Redovisningen kan göras genom att beskriva de allvarligaste, men ändå troliga situationerna i dag, var föroreningen är lokaliserad i dag och vilka risker som är förknippade med detta, dvs. de exponeringssituationer som redan förekommer. Redovisningen skall också innehålla en beskrivning av vad som kan inträffa i framtiden om inga åtgärder vidtas, dvs. om föroreningen får spridas okontrollerat i ett 20–30-årigt perspektiv. Det är de allvar-

ligaste, men ändå troliga situationerna som skall beskrivas. Föroreningens lokalisering och vilka risker som är förknippade med detta skall redovisas.

Bedömning av behov av markanvändningsrestriktioner och andra åtgärder

Många av de åtgärder som i olika sammanhang vidtas inom mark- och vattenområden kan medföra att människor och miljö i ökad grad exponeras för föroreningar som finns inom områdena. Sådana åtgärder kan också bidra till att föroreningarna sprids och till att framtida efterbehandling försvåras eller görs omöjlig. I vissa fall är föroreningarna så lättillgängliga att det räcker med vistelse inom det förorenade området för att exponering skall ske.

I det följande redovisas ett antal åtgärder som, om de genomförs inom förorenade områden, kan medföra negativa effekter på människa och miljö samt vilken reglering i MRO-beslut som kan vara lämplig för att begränsa dessa effekter. Här tas också frågan om begränsningar av allmänhetens tillträde upp.

Byggande

Bebyggelse i olika former, till exempel bostäder och andra lokaler, liksom vägar, järnvägar, flygplatser och hamnar representerar ofta stora värden och tillkomsten innebär i de flesta fall ett definitivt ianspråktagande av marken eller vattenområdet. Byggandet i sig innebär särskilda risker om det sker i ett förorenat område. Genom uppträngande gaser, luktolägenheter och genom direkt eller indirekt kontakt med föroreningar som inte var kända när bostäderna eller lokalerna uppfördes kan människor komma att exponeras. Möjligheterna att, sedan byggnaderna väl uppförts, komma tillrätta med problemen begränsas starkt av den bristande tillgången på metoder som gör det möjligt att åtgärda föroreningarna på plats, liksom av kostnaderna för att i andra hand riva och eventuellt återuppföra byggnader och anläggningar.

För områden som befinns vara allvarligt förorenade och som innebär eller kan medföra en sådan risk för människor och miljö att efterbehandlingsåtgärder framstår som nödvändiga bör beslut om förklaring som miljöriskområde regelmässigt förenas med förbud mot att bygga eller uppföra byggnader och anläggningar.

Andra former av byggande innebär inte lika definitiva ianspråktaganden. Hit hör byggande av kraftledningar, gas- och rörledningar, kabeldragning och liknande. Samtidigt är detta arbetsföretag som kan påverkas vad gäller sträckning och utformning. Härigenom kan konflikter med förorenade områden undvikas.

Beslut om miljöriskområden bör normalt innefatta förbud även mot denna typ av byggande.

Åtgärder i samband med byggande

Byggande innebär att en mängd åtgärder vidtas som kan påverka föroreningssituationen. Åtgärderna kan medföra att föroreningarna friläggs och blir tillgängliga för direktkontakt eller att de avgår som gas, att explosionsrisker uppstår eller att genombrott sker med spridning till andra markskikt, grundvattnet eller ytvatten.

Sondering och borrning

Redan förberedande arbeten såsom sondering och borrning, kan ha ingripande verkan, till exempel genom att tätande lager genombryts så att föroreningar strömmar upp, eller tvärtom, ner i djupare lager och grundvatten. Om borrhål inte sätts igen och om upptaget material lämnas kvar på arbetsplatsen ökar exponeringsrisken.

Om de geologiska förhållandena är sådana och föroreningen är så lokaliserad att genombrott kan befaras bör anmälningsplikt för sondering och borrning införas genom MRO-beslutet. Generellt bör för dessa åtgärder anges att borrhål skall sättas igen och att upptaget material skall tas om hand.

Schaktning, grävning och sprängning

Markarbeten i form av schaktning, grävning och sprängning innebär att större markvolymer bearbetas och omsätts. Arbetena utförs oftast med maskiner utan att den som kör eller sköter maskinen har direkt kontakt med det material som bearbetas. Detta är i förorenade områden en fördel från arbetarskyddssynpunkt, men det innebär också att framträngning av föroreningar, gas- eller annan lukt eller färgskiftningar som kan indikera föroreningar mm kan undgå operatörens uppmärksamhet. Maskinerna arbetar som regel med sådan kraft att till exempel ett rostangripet fat som träffas av schaktblad eller skopa i många fall skulle brista. Vid sprängningar uppstår både en tryckvåg och markvibrationer som, förutom avsedda resultat, kan ge upphov till sprickor och sättningar i mark och byggnader. Föroreningar som hållits tillbaka genom sådana täta barriärer kan då komma att strömma ut okontrollerat. Genom markarbetena kan också uppstå stora mängder förorenat material som måsta tas om hand.

Om det finns risk för genombrott av tätande lager eller om det område som skall förklaras som miljöriskområde består av utfyllnader bör schaktnings-, grävnings- och sprängningsarbeten göras anmälningspliktiga, alternativt kan särskilda krav på att undersökningar skall genomföras och redovisas för tillsynsmyndigheten anges i beslutet. Är riskerna helt klara bör åtgärderna förbjudas så länge inte efterbehandlingsåtgärder utförts. Generellt bör i besluten anges att förorenat material som hanteras vid markarbe-

tena skall tas om hand på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till föroreningsinnnehållet.

Pålning och andra markförstärkningsåtgärder

I samband med byggande är det inte ovanligt att åtgärder vidtas för att förstärka markens bärighetsegenskaper. Det kan bland annat ske genom pålning, injicering av cement eller liknande och genom utbyte av marklager. Dessa åtgärder kan ha negativa effekter på föroreningspridningen, men de kan också komma att fungera som barriärer och på så sätt ha positiv verkan åtminstone på kort sikt. Genom pålning kan kanaler skapas, exempelvis genom att träpålar så småningom ruttnar bort och ger möjlighet för föroreningar att transporteras till områden som de annars inte skulle ha nått. Tätning och stabilisering av marken genom injicering kan medföra att föroreningarna sprids i annan och mer ofördelaktig riktning. För utbyte av marklager gäller samma risker som vid schaktning och grävning. Består det nya markskiktet av genomsläppligt material kan spridningsförutsättningarna öka.

I MRO-beslut bör de åtgärder som nämnts ovan behandlas på i huvudsak samma sätt som schaktning och grävning.

Ändring av topografi och avrinningsförhållanden

Markarbeten innebär ofta att ett områdes topografi och avrinningsförhållanden förändras. Detta kan i känsliga lägen öka risken för erosion och skred både inom det berörda området och i omgivningen. Förändrad avrinning kan innebära att vissa områden får en minskad vattengenomströmning, att tidigare vattenmättade områden torrläggs och att andra områden kommer att genomströmmas av betydligt mer vatten än tidigare. Beroende på föroreningssituationen kan detta vara positivt eller negativt. En minskad genomströmning kan bromsa ett utlakningsförlopp och ett ökat kan påskynda det. Torrläggning av till exempel ett förorenat utfyllnadsområde kan påskynda oxidationen av föroreningarna och därmed öka föroreningsspridningen. Övertäckning såsom asfaltering kan fungera som en begränsad barriär, men är samtidigt inte en åtgärd som kan ersätta slutliga efterbehandlingsåtgärder.

I samband med beslut om miljöriskområden bör inte bara uppmärksammas ändringar av topografi och avrinningsförhållanden som beror på schaktning och grävning, utan också de som beror på att marken övertäcks på olika sätt. Om det står klart att vissa förändringar i dessa avseenden skulle öka risken för spridning av föroreningarna bör sådana åtgärder förbjudas. Ett annat sätt att reglera denna fråga kan vara att ange att dräneringsförhållandena inte får förändras för ett bestämt område. Detta bör normalt innebära utredningskrav. Låter sig inte detta göras i förväg bör anmälningsplikt införas genom beslutet så att en bedömning från fall till fall kan göras.

Vattenföretag

Vattenföretag omfattar ett stort antal arbeten som sker i vatten och/eller i anslutning till vattenområden. Det handlar om byggande i vatten, men också om åtgärder som förändrar djup och vattenstånd eller som innebär uttag av grundvatten. På olika sätt kan dessa åtgärder bidra till ökad exponering och spridning av föroreningar som finns inom strandområden och på botten av vattendrag, sjöar och i havet och på liknande sätt av föroreningar i mark och grundvatten.

Byggande i vatten

Ett stort antal verksamheter är beroende av närhet till vattenområden som utnyttjas, t.ex. för transporter eller för intag av process- och kylvatten. En betydande del av den svenska industrin är av dessa skäl lokaliserad vid kusten eller vid större vattendrag och sjöar. Utbyggnaden av områdena har ofta skett genom utfyllnad i vatten. Som utfyllnadsmaterial har använts schakt- och rivningsmassor, restprodukter, avfall mm. Genom att industrin i hög grad redan är belägen invid vatten kommer också nya utbyggnadsarbeten att beröra vattenområden. Den industriella verksamheten har i många fall medfört att utanförliggande bottenområden belastats med förororeningar som nu återfinns i sedimenten.

Andra verksamheter som naturligt måste förekomma vid vatten är hamnar, marinor, viss militär marin verksamhet (t.ex. krigsförtöjningsplatser), båtvarv och vissa anläggningar för fisket. Även arbetsföretag som huvudsakligen sker på land berör ofta vattenområden, exempelvis genom att broar byggs eller att vägar läggs på bank över ett vattenområde.

De åtgärder som kan bli aktuella är i stor utsträckning desamma som vidtas vid byggande på land. En väsentlig skillnad är att arbetena sker i eller intill ett medium som starkt kan bidra till en snabb spridning av föroreningar som blottläggs eller rörs upp. Det kan medföra att ett stort antal människor och omfattande ekosystem exponeras för föroreningarna. Särskilt om vattenområden som används som vattentäkt berörs kan konsekvenserna bli allvarliga. Genom att föroreningarna sprids över stora områden försvåras också framtida saneringar, ofta blir de ekonomiskt orimliga att genomföra. Vid spridning i vatten späds som regel föroreningarna ut vilket kan vara en fördel vad gäller effekterna på miljön, åtminstone när det gäller föroreningar som bryts ned relativt snabbt. För föroreningar som bryts ned långsamt eller inte alls innebär spridningen en ökad belastning på omgivningen som endast kompenseras långsamt i den mån sedimenten överlagras med renare material. En annan betydelsefull faktor med särskild anknytning till byggande i vatten är risken för spridning av föroreningar från de tidigare utfyllnadsområdena. Genom ingrepp i dessa områden kan dolda giftrester och andra föroreningar komma i omlopp.

När områden som ligger intill vatten eller som utgörs av vattenområden förklaras som miljöriskområden bör övervägas om byggande över huvud

taget kan medges. Ingår utfyllnader som innehåller eller på goda grunder kan antas innehålla allvarliga föroreningar bör förbud gälla så länge området inte undersökts eller sanerats. För åtgärder som inte behöver förbjudas bör gälla särskilda krav på skyddsåtgärder, till exempel att arbetena skall ske efter torrläggning, att avskärmning med geotextilskärmar och länsor utförs och att förorenade överskottsmassor tas om hand på lämpligt sätt. Det kan härutöver finnas särskild anledning att införa anmälningsplikt för åtgärder som inte förbjuds eller regleras med villkor eftersom vattenlagen är så konstruerad att det ankommer på den enskilde att bedöma om det är " uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas". En hel del åtgärder kommer härigenom aldrig inför vattendomstol utan utförs oreglerat.

Muddring

Muddring sker dels i form av underhållsmuddring för att bibehålla djup och framkomlighet i tidigare muddrade områden, dels för att bereda plats för olika byggnadsåtgärder. Härutöver sker muddring av nya farleder och kanaler i begränsad omfattning. Metoderna som används omfattar allt från sugmuddring som ger upphov till liten eller måttlig grumling till metoder med hög kapacitet och stor materialspridning. Ofta sker muddringarna i vattenområden som belastats med utsläpp av föroreningar från omgivningarna, exempelvis i hamnar och i områden i den zon runt stadskärnorna som tidigare användes för industriändamål och som nu bebyggs med bostäder. Även när det gäller muddring är det föroreningsspridningen som utgör det största problemet.

Inför beslut om miljöriskområden som omfattar vatten bör alltid bedömas om muddringsverksamhet är medgiven eller kan bli aktuell. De förbud, villkor eller anmälnings/utredningskrav som kan vara lämpliga är till stora delar desamma som vid byggande i vatten.

Vattenuttag

Genom pumpning och stora uttag av grundvatten förändras vattenströmningen i marken under den tid uttagen pågår. Härigenom förändras även spridningsförutsättningarna för föroreningar som kan förekomma. Oftast upptäcks föroreningarna i uttagspunkten och om användningen innebär vissa krav på vattenkvalitén får verksamheten eventuellt avbrytas, vilket också kan bli nödvändigt av enbart miljöskäl. Genom att grundvattenytan avsänks kan föroreningar som tidigare befann sig i den mättade zonen komma att bli utsatta för oxiderande förhållanden som påskyndar nedbrytning och omvandling. Detta kan vara positivt, men det kan också innebära att nedbrytningsprodukter skapas som är farligare och mer lättrörliga än ursprungsämnena.

Frågor om konsekvenser av grundvattenuttag bör beaktas i beslut om miljöriskområden.

Bevattning

Bevattning används ofta för att förhindra damning och stoftflykt. För ändamålet kan åtgärden vara effektiv, men den kan också bidra till att vattengenomströmningen i ett förorenat område ökar och därmed föroreningsspridningen.

När ett förorenat område som t. ex innehåller ett sandmagasin eller en avfallsdeponi förklaras som miljöriskområde bör övervägas om dammbekämpningsåtgärder genom bevattning bör förbjudas.

Övriga åtgärder inom mark- och vattenområden

Utöver de ovan beskrivna åtgärderna inom ramen för byggande och vattenföretag förekommer andra åtgärder som kan bidra till att föroreningsituationen i eller intill ett förorenat område kan förvärras.

Dikning

Dikning innebär i likhet med grundvattenuttag en avsänkning av grundvattenytan, men ofta berörs betydligt större områden. Konsekvenserna är likartade och kan innebära att föroreningar i markytan och ned till det djup dikningen omfattar aktiveras och blir tillgängliga dels för direktexponering, dels för transport med nederbördsvatten.

Förbud eller begränsningar för dikningsåtgärder bör regelmässigt övervägas inför beslut om miljöriskområden.

Markberedning

Markberedning inför skogsplantering kan ha liknande effekter som dikning. I de flesta fall sker dock inte markbearbetningen till lika stora djup. Även reglering av markberedning bör övervägas inför MRO-beslut.

Ändring av tillgänglighet

Ett förorenat områdes tillgänglighet påverkar i hög grad exponeringsriskerna. Områden där driften fortfarande pågår hålls ofta inhägnade och byggnader som innehåller kemikalier är som regel låsta. Genom att personal finns på plats uppmärksammas oinbjudna besökare. Efter nedläggning upphör många gånger dessa funktioner. Stängsel underhålls inte längre, byggnader förfaller och vandaliseras och all bevakning upphör. Öde industrianläggningar kan komma att uppfattas som spännande lekplatser.

Medvetna förändringar av ett förorenat områdes användning kan också leda till att fler människor blir exponerade för föroreningarna. Det kan ske genom att områdena upplåts för till exempel parkering, uppställning av husvagnar, lagring, motorsport eller kräftodling i tömda bassänger.

I ett MRO-beslut bör kunna tas in bestämmelser om rivningsförbud. Krav på aktiva åtgärder som underhåll av stängsel måste dock ställas med stöd av ansvarsbestämmelserna på samma sätt som krav på övriga undersök-

nings-och efterbehandlingsåtgärder. Ett annat sätt att minska exponeringsriskerna är att i MRO-besluten ta in bestämmelser som reglerar allmänhetens tillträde (se vidare avsnittet om allmänhetens tillträde). Sådana bestämmelser bör övervägas om föroreningarna är lättillgängliga genom att de exempelvis förekommer i markytan, i bassänger, i slamupplag eller i byggnader som inte på ett kontrollerat sätt hålls låsta. Även i situationer där en förorening kommit att blottläggas i samband med exploatering bör beslut om tillträdesförbud för allmänheten kunna tas. Förutom direktkontakt med föroreningarna kan ett sådant förbud motiveras av brand- och explosionsrisker som på ett dramatiskt vis kan drabba människors liv och hälsa.

Skydd av efterbehandlade områden

I många fall utförs efterbehandlingsåtgärder genom att områdena täcks med tätande material och skyddskikt eller genom att barriärer mot föroreningsspridning åstadkoms med andra konstruktioner. För att sådana åtgärder skall vara beständiga krävs att de inte utsätts för ingrepp som kan vålla skador. Det kan därför finnas anledning att överväga behovet av att med stöd av MRO-beslut införa restriktioner mot olika ingrepp i efterbehandlade områden eller att bibehålla införda restriktioner helt eller delvis efter genomförd efterbehandling.

Förfarandet i ärenden om miljöriskområden

Allmänt

Ett beslut att förklara ett område som MRO förutsätter enligt 10 kap. 10 § MB att det är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått. Eftersom besluten således så gott som alltid kommer att innebära inskränkningar i möjligheterna att utnyttja det aktuella området, är det viktigt att förfarandet i ärendena är så utformat att rimliga rättssäkerhetskrav tillgodoses. Reglerna om förfarandet i MRO-ärenden i 10 kap. 11 § MB syftar till att tillgodose av dessa krav. Reglerna motsvarar i allt väsentligt vad som gäller för länsstyrelses och kommunal nämnds tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet enligt 19 kap. 3 § och 4 § MB. Närmast jämförbara institut i miljöbalken är kanske i övrigt s.k. vattenskyddsområde enligt 7 kap. 21 §. Även om reglerna om MRO och vattenskyddsområden gäller olika skyddsintressen har de i många avseenden stora likheter. Erfarenheter från tillämpningen av de hittillsvarande reglerna om vattenskyddsområde i 19 kap. 2–6 §§ i nu gällande vattenlag är med hänsyn härtill av intresse vid utformningen av närmare förfaranderegler för MRO-förklaringar.

Förfaranderegeln i 10 kap. 11 § miljöbalken

Enligt ingressen i ~~19~~ kap. 11 § skall länsstyrelsen se till att varje MRO-ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Länsstyrelsen skall enligt första stycket

1) *inhämta yttrande* från berörda fastighetsägare, andra rättsinnehavare och panträttshavare
2) *kungöra ärendet* eller på annat sätt bereda även andra som kan beröras av en MRO-förklaring tillfälle att yttra sig,

3) *samråda* med, dvs. praktiskt sett inhämta yttrande från, statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka,
4) om det behövs för utredningen, hålla sammanträde om saken och *besiktning* på platsen.

Kungörelse enligt 2) är inte nödvändig om det är uppenbart att inga enskilda intressen kan skadas och berörda fastighetsägare m.fl. lämnat skriftligt godkännande.

Vad som här har återgetts av innehållet i 11 § kommenteras i det följande. Först skall några ord ägnas åt frågan om hur MRO-ärenden initieras.

Initiativ till MRO-förklaring

En fråga om MRO-förklaring kan tas upp genom ett initiativ av länsstyrelsen själv eller efter ansökan från någon utomstående. I många fall torde en länsstyrelse själv ta initiativet till en MRO-förklaring, antingen helt självmant eller efter förslag härom från någon enskild intressent eller ett utomstående organ, t.ex. från berörd kommun.

Om länsstyrelsen avslår en ansökan eller inte tar ett föreslaget initiativ till MRO-förklaring, uppkommer frågan om ställningstagandet kan överklagas. Denna fråga torde få bedömas efter förvaltningslagens regler om överklagningsrätt. Ett beslut om MRO-förklaring får alltså överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot (jfr 22 § förvaltningslagen). Kommunen måste med hänsyn till sitt inflytande över markanvändningsfrågor alltid anses ha överklagningsrätt i MRO-ärendena. Även de fastighetsägare som kan anses berörda av ett MRO-beslut torde som regel ha överklagningsrätt.

Vad gäller frågan om på vilka grunder och i vilken ordning länsstyrelserna själva skall ta initiativ till bildandet av miljöriskområden får Naturvårdsverket anföra följande.

Uppgifter som kan ligga till grund för beslut om miljöriskområden kommer i hög grad att komma fram i de regionala inventeringar av förorenade områden som utförs med statliga medel. Sådana inventeringar pågår i flera län och avsikten är att samtliga län skall genomföra inventeringar. Enligt den metodik som utvecklats av Naturvårdsverket genomförs inventeringarna i två faser med ett mellanliggande prioriteringsmoment. I denna prioritering bör ingå, inte bara en bedömning av den risk för hälsa och miljö som föroreningarna på området innebär, utan också en bedömning av hur riskerna kan tänkas påverkas av olika ingrepp och åtgärder. Ett område som är känsligt för ingrepp och åtgärder och där sådana kan förutses inom överskådlig tid bör prioriteras för undersökningar enligt fas 2 i inventeringsmetodiken. Bekräftar dessa förekomsten av föroreningar och känsligheten för ingrepp eller behovet av framtida sanering bör beslut om förklaring som MRO övervägas. Motsvarande bör gälla även i de fall inventeringarna genomförs av en kommun.

Länsstyrelsen kommer också på andra sätt få kännedom om förorenade områden, till exempel genom inventeringar som genomförs av andra huvudmän än stat och kommun och genom uppgifter som lämnas enligt den upplysningsskyldighet som anges i 10 kap. 9 § MB. När länsstyrelsen får sådana uppgifter bör alltid övervägas om förhållandena är sådana att ett beslut om MRO bör övervägas alternativt att en utredning bör utföras för att klarlägga behovet av ett beslut om förklaring som MRO. Härutöver får det anses ligga i tillsynsrollen att för de områden som tillsynsansvaret omfattar ta de initiativ som krävs för att syftet med bestämmelserna om MRO skall tillgodoses. Som framgår nedan av avsnittet Länsstyrelsens och kommunens roll, är tillsynsansvaret för de förorenade områdena fördelat mellan länsstyrelsen och den kommunala miljönämnden.

Länsstyrelsens formella initiativ till en MRO-förklaring torde lämpligen kunna tas genom att länsstyrelsen begär yttranden enligt 11 § 1 st 1 p MB över ett "Förslag", som i normalfallet kan tänkas utgöra en PM som redovisar utförd utredning och bedömningar av behovet av markanvändningsrestriktioner m.m. (se avsnitt Underlag för beslut om miljöriskområden).

Yttrande

Ett viktigt moment i länsstyrelsens utredning i ett MRO-ärende är att identifiera "berörda fastighetsägare, innehavare av särskild rätt samt borgenärer med panträtt i fastigheten eller om fastigheten är upplåten med tomträtt, tomträtten" (11 § 1 st 1 p). Avgränsningen av kretsen borgenärer är olyckligt vald och kan föranleda onödigt merarbete för länsstyrelsen. I näraliggande lagstiftning används i stället uttrycket *kända* borgenärer eller sakägare (jfr 8 kap. 22 § plan- och bygglagen, se Jo 1995/96, sid. 409). Med sådana avses de som finns upptagna i inskrivningsregistret. Länsstyrelsens arbete med att spåra upp borgenärer bör även i MRO-ärenden kunna inskränka sig till en kontakt med inskrivningsmyndigheten, utan att någon gör några rättsförluster. Naturvårdsverket föreslår därför att uttrycket "borgenärer" i 10 kap. 11 § 1 st 1 p MB ändras till kända borgenärer (se avsnittet Förslag till lagändringar).

Förslagsvis kan berörda beredas tillfälle att inom en inte alltför kort tid yttra sig över ett sådant "Förslag" som redovisats ovan i avsnittet "Initiativ till MRO-förklaring". (Jfr följande bestämmelse i 19 kap. 4 § vattenlagen om kungörelse i vattenskyddsområdesärenden: "Tiden (för ev. erinringar) får inte sättas kortare än en månad."). Någon motsvarande bestämmelse om förfarandet i vattenskyddsområdesärenden finns inte i MB.

Det förefaller lämpligt att vederbörande enskilda intressenter bereds tillfälle att yttra sig innan ärendet kungörs enligt 11 § 1 st 2 p. I samband med att yttrande begärs kan det vara lämpligt att länsstyrelsen samtidigt bereder vederbörande enskilda intressenter tillfälle att lämna sådant skriftligt godkännande som enligt 11 § 2 st medför att ärendet kan prövas utan föregående kungörelse.

Kungörelse

Närmare bestämmelser om kungörelser i miljöärenden finns på olika håll i miljölagstiftningen. Om vattenskyddsområde sägs i 19 kap. 4 § vattenlagen att kungörelsen skall innehålla uppgift om förslag till vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter. Som ovan berörts innehåller inte MB några särskilda förfarandebestämmelse i vattenskyddsområdesärenden. Bestämmelserna om kungörelser i den i lagrådsremissen även föreslagna lagen om kungörelse m.m. i mål och ärenden enligt MB gäller endast ansökningsmål hos miljödomstolar, se 22 kap. 3 § och 21 kap. 1 § MB. 1 § i det nämnda lagförslaget är dock av intresse även i detta sammanhang. Med beaktande av den paragrafen men särskilt den nu gällande bestämmelsen om kungörelser i tillståndsärenden enligt miljöskyddlagen (11 § miljöskyddsförordningen) synes det lämpligt att föreskriva att en kungörelse enligt 10 kap. 11 § 1 st 2 p MB skall innehålla

1. uppgifter om det föreslagna miljöriskområdets läge,
2. en kortfattad beskrivning av skälen till den föreslagna miljöriskområdesförklaringen,
3. en kortfattad beskrivning av de begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått samt de föreskrifter om vad allmänheten skall iaktta som behövs för att tillgodose syftet med beslutet,
4. uppgift om var handlingarna i ärendet hålls tillgängliga, samt
5. uppgift om den tid inom vilken yttranden över förslaget skall ges in.

Som framgår av 11 § 2 st behövs ingen kungörelse "om det är uppenbart att inga enskilda intressen skadas genom förklaringen och om samtliga fastighetsägare, innehavare av särskild rätt och borgenärer enligt första stycket 1 lämnat skriftligt godkännande". Som ovan berörts i avsnittet "Yttrande", kan länsstyrelsen, i samband med den begärt in yttranden enligt 11 § 1 st 1 p, ha berett vederbörande tillfälle att lämna sådana godkännanden.

Samråd

Uppgiften att "samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i frågan" (11 § 1 st 3 p) torde länsstyrelsen lämpligen hantera så att *yttrande* begärs av myndigheterna i fråga. (Jfr motsvarande förfaranden med anledning av föreskriften i 14 § miljöskyddlagen om samråd i tillståndsärenden enligt miljöskyddlagen.). Om länsstyrelsen i sitt MRO-beslut helt tillgodoser de synpunkter som lämnats i ett yttrande, torde någon ytterligare kontakt med myndigheten i fråga inte behövas. Men om länsstyrelsen inte tänker tillgodose de synpunkter som lämnats i yttrandet, torde kravet på samråd innebära att länsstyrelsen inte bör fatta beslut i ärendet utan att först ha tagit en kontakt med remissmyndigheten i fråga för ytterligare överväganden på den eller de punkter där meningsskiljaktigheter förekommer.

Det torde inte vara svårt att avgöra vilka myndigheter det är som i det särskilda fallet "har väsentliga intressen att bevaka i frågan". Självfallet är det viktigt att vederbörande kommunala organ kopplas in, i den mån kommunen inte redan agerar i ärendet, t.ex. som sökande. Naturvårdsverket bör tills vidare beredas tillfälle att yttra sig i samtliga MRO-ärenden.

Sammanträde och besiktning

I förordningen om MRO bör tas in en paragraf (jfr 13 § miljöskyddsförordningen) som anger att länsstyrelsen skall meddela besked om tid och plats för sammanträde eller besiktning genom kungörelse i ortstidning. Naturvårdsverket och andra som har yttrat sig i ärendet skall på lämpligt sätt underrättas.

Frågor om sammanträde och besiktning i tillståndsärenden enligt miljöskyddlagen behandlar Naturvårdsverket i avsnittet 7.7 i verkets Allmänna råd 90:10 "Prövning enligt miljöskyddslagen". Vad som sägs i det avsnittet bör i aktuella delar vara tillämpligt även vad gäller sammanträden och besiktning i ärenden om MRO.

Ytterligare regler om utredningen

Enligt inledningen i 11 § 1 st skall länsstyrelsen se till att varje MRO-ärende blir "utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver". Normalt bör krävas undersökning och utredning enligt vad som behandlats i avsnittet "Underlag för beslut om miljöriskområden". En utredning helt enligt dessa krav kan dock ta tid. I vissa fall kan det vara angeläget med ett snabbt beslut med hänsyn till uppenbara risker för människors hälsa och/eller miljön. I sådana fall kan ärendets "beskaffenhet" kräva att utredningen avkortas. Ibland kan det vara svårt eller på grund av ärendets beskaffenhet alltför tidsödande för länsstyrelsen att själv ta fram den utredning som behövs. Enligt 11 § sista stycket första meningen kan ett *krav på att prestera den utredning som behövs för prövningen av MRO-ärendet ställas på den som är efterbehandlingsansvarig* enligt 10 kap. 1–7 §§. I samband med ett sådant krav kan en tillträdesföreskrift enligt 28 kap. 5 § meddelas.

Däremot finns i lagrådsremissen ingen motsvarande rätt enligt 8 § 2 st för länsstyrelsen att i MRO-prövningen, när så är skäligt, begära in utredning av en markägare även om denne inte kan göras ansvarig enligt 1–7 §§. Detta är en inkonsekvens i systemet som kan skapa onödig omgång. Naturvårdsverket förslår därför en komplettering av lagtexten för att råda bot på detta (se avsnittet Förslag till lagändringar).

Länsstyrelsen kan även enligt 11 § 3 st låta utföra nödvändig utredning på den ansvariges bekostnad. (Jfr motsvarande figur i 43 § miljöskyddlagen och 26 kap. 22 § MB.). Några särskilda förutsättningar för denna möjlighet att ingripa har inte uppställts för länsstyrelsen. Den bör utnyttjas så snart det är praktiskt lämpligt, som till exempel när flera är ansvariga och när en snabb hantering av ärendet är påkallad.

Beslut om miljöriskområden

I det följande redovisas vilken betydelse beslut om miljöriskområden har, hur besluten bör utformas med hänsyn till andra rättsregler, och vad de bör innehålla. Här redovisas också vissa frågor om tillsyn.

Betydelsen av en förklaring som miljöriskområde

Avsikten med att förklara ett förorenat område som miljöriskområde är att lägga begränsningar på markanvändningen i området, motiverat av hänsyn till människor och miljö. Dessa begränsningar kan komma till uttryck genom att vissa åtgärder är direkt förbjudna eller måste utföras på visst sätt. De kan också komma till uttryck genom att de måste föregås av anmälan till tillsynsmyndigheten eller av en markundersökning. Själva essensen av förklaringen är följaktligen att *avstyra* från viss verksamhet eller vissa åtgärder. Blir det däremot fråga om att framtvinga *aktiva åtgärder* kan reglerna om miljöriskområden enligt 10 kap. 10–14 §§ MB inte användas. Sådana åtgärder kan endast framtvingas genom tillämpning av ansvarsreglerna i 2–8 §§ i samma kapitel och med stöd av balkens allmänna genomföranderegler. När det gäller dessa områden torde det främst bli fråga om att tillämpa möjligheten för tillsynsmyndigheten att meddela nödvändiga förelägganden med stöd av 26 kap. 9 §. I fall då en verksamhet bedrivs med tillstånd kan också omprövningsreglerna i 24 kap. bli tillämpliga.

Här kan det också vara på plats att inledningsvis peka på rättsverkningarna av en förklaring som miljöriskområde. En sådan förklaring kompletterar annan lagstiftning och har på så vis genomslagskraft på alla slags åtgärder och verksamheter, även om de bedrivs med stöd av andra regler. Även om det måste tillhöra undantagsfallen, kan på detta sätt verksamheter

med tillstånd beröras av en sådan förklaring. De villkor som meddelats i en förklaring kan ses som kompletterande tillåtlighetsregler för verksamheter och de gäller utan att tillstånden omprövas. Att förklaringen även går före lagakraftvunnen detaljplan framgår av avsnittet nedan om avgränsning mot plan- och bygglagen .

Reglerna om MRO utgör således en nyhet i förhållande till hittills gällande rättsregler. Bland annat av det skälet är det motiverat att beröra relationen mellan de nya MRO-reglerna och andra rättsregler som rör miljön, främst de övriga MB-reglerna, men även vissa regler i plan- och bygglagen.

Avgränsningar mot andra regler i MB

I 10 kap. MB, rubricerat "Särskilda bestämmelser om förorenade områden" finns två huvuddelar, den första med underrubriken "Ansvaret för utredning och efterbehandling" och den senare med underrubriken "Miljöriskområden". Mellan dessa huvuddelar finns, med underrubriken "Upplysningsskyldighet", en regel om skyldighet för den som upptäcker föroreningar på en fastighet, att underrätta vederbörande tillsynsmyndighet härom. De berörda tre delarna av kapitlet synes vara i stort sett väl anpassade till varandra. Några avgränsningsproblem eller liknande problem synes inte vara aktuella i relationen mellan å ena sidan MRO-bestämmelserna och å andra sidan de övriga delarna av 10 kap.

Även när det gäller relationen mellan MRO-bestämmelserna och MB-reglerna i övrigt förefaller samordningen tillräcklig. Bland annat kan noteras att förfaranderegleрna i 10 kap. 11 § är i huvudsak kongruenta med reglerna i 19 kap. 3 och 4 §§ om förfarandet i tillståndsärendena.

Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. MB kan komma att beslutas bl.a. för ganska små områden. Enligt lagrådsremissen (sid. 235) kan detta även gälla förorenade områden. Här kan ett klargörande vara på plats. Miljökvalitetsnormer kan ses som målsättningar för vissa värden, främst i luft och vatten. En MRO-förklaring är snarast ett genomförandeinstrument. En sådan förklaring kan vara en av många åtgärder som bidrar till att målsättningen uppnås eller åtminstone inte motverkas. En miljökvalitetsnorm kan i och för sig även omfatta ett förorenat område. Förorenad mark är emellertid ofta utsatt för komplexa föroreningar med många olika slag av ingående ämnen. Eftersom miljökvalitetsnormer bäst lämpar sig för att reglera enstaka parametrar, är det en rimlig bedömning att sådana endast undantagsvis kommer att kunna meddelas för förorenade områden.

Här bör också sägas något om förhållandet mellan ett MRO och ett miljöskyddsområde enligt 7 kap. 19 § MB. När det gäller miljöskyddsområdena är det själva området i sig som skall skyddas (Ringsjön, Laholmsbukten). En förklaring som miljöskyddsområde är alltså ett instrumentet för att söka freda området från ytterligare negativ påverkan. När det gäller MRO är det tvärtom. Här är det fråga om områden som redan är kraftigt förorenade och det skyddsvärda intresset ligger ofta utanför, i själva omgivningen.

Ett MRO-beslut kan enligt 19 kap. 1 § och 20 kap. 2 § MB överklagas hos miljödomstol enligt samma regler som gäller för överklagande av andra beslut av länsstyrelser och andra statliga myndigheter. Något problem som skulle röra avgränsningen mot andra bestämmelser torde inte finnas såvitt rör överklagningsmöjligheterna.

Avgränsning mot plan- och bygglagen

Den lag som främst kommer till användning när det gäller samhällets styrning av byggande och markanvändning är plan- och bygglagen. Sambanden mellan plan- och bygglagen och reglerna om MRO behandlas i Naturvårdsverkets rapport 1996-02-06, avsnitten 4.2 och 11.6. I rapporten föreslås vissa ändringar i 5 och 8 kap. plan- och bygglagen. Nedan ges några kompletterande synpunkter samt kommentarer till de föreslagna ändringarna i regelverket.

Som framgått ovan har en MRO-förklaring genomslagskraft även gentemot beslut enligt plan- och bygglagen. Innebörden av detta är att planer inte kan antas eller genomföras och att bygglov inte kan meddelas i strid mot en MRO-förklaring. Det är emellertid viktigt att poängtera att ett framgångsrikt miljöarbete i de förorenade områdena förutsätter att även plan- och bygglagens instrument används så långt som möjligt för att styra markanvändningen.

Översiktsplanen

Mark- och vattenområden skall enligt plan- och bygglagen användas för det eller de ändamål för vilket området är mest lämpat. Vid planläggning skall bl.a. goda miljöförhållanden samt en långsiktigt god hushållning med mark och vatten främjas. Bebyggelse skall lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bl.a. med hänsyn till de boendes hälsa. Genom översiktsplanen skall kommunen ge vägledning för beslut om användning av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön skall utvecklas och bevaras. Här skall även de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om markanvändning redovisas. Förorenade områden hör till sådana områden som bör redovisas särskilt (prop. 1994/95:230 och Boverkets Boken om översiktsplan, del III). Alla områden där det är påkallat med extra uppmärksamhet vid planläggning och bygglovsgivning bör utpekas. Exempelvis bör även områden som inte är MRO-förklarade, men där föroreningar kan befaras förekomma redovisas i översiktsplanen. Det kan även vara lämpligt att ange rekommendationer för markanvändningen och riktlinjer för den utredning som bör föregå en eventuell exploatering. För de områden som är MRO-förklarade bör kommunen ange vad beslutet innebär för markanvändningen i området. Detta är särskilt viktigt med tanke på att även bygglovsbefriade åtgärder och tillträde till området kan omfattas av restriktionerna. Kommunen bör i översiktsplanen ange vilken användning av marken som

området lämpar sig för under tiden till dess efterbehandlingsåtgärder utförts samt för tiden därefter.

Detaljplan och områdesbestämmelse

När kommunen beslutar om detaljplan innebär detta ett grundläggande ställningstagande till att området är lämpligt att bebygga på angivet sätt. Vid denna bedömning skall kommunen bland annat beakta människors hälsa och miljön. Att ett område är förorenat är typiskt sett något som skall beaktas i den kommunala planläggningen. Om det kan befaras att en kommun antagit en detaljplan på sätt som innebär en risk för människors hälsa, kan länsstyrelsen i sista hand ingripa genom en s.k. överprövning enligt 12 kap. plan- och bygglagen. Detaljplaneinstrumenet kan primärt inte användas i fall då huvudsyftet är att avstyra från bebyggelse. Detta hindrar emellertid inte att detaljplanen indirekt får denna effekt genom att områden i anslutning till bebyggelse läggs ut exempelvis som grönområden.

En detaljplan eller en områdesbestämmelse kan rimligen inte antas i strid mot villkoren i ett MRO. En markanvändning som strider mot dessa villkor kan ju inte anses lämplig och kan följaktligen inte tillåtas genom detaljplan eller områdesbestämmelse. Med tanke på den centrala roll som plan- och bygglagen spelar i planeringsarbetet anser Naturvårdsverket att det kan vara lämpligt att understryka detta faktum genom ett uttryckligt tillägg i 5 kap plan- och bygglagen (se avsnittet Förslag till lagändringar).

Villkoren i ett MRO kommer att vara av olika slag. Av de materiella villkoren kommer troligen en dominerande typ utgöras av absoluta förbud mot vissa åtgärder. Andra kommer att vara mera relativa i den betydelsen att vissa åtgärder får vidtas under vissa, angivna förutsättningar. En sådan förutsättning kan vara att området efterbehandlas exempelvis genom att jorden grävs bort till ett visst djup. Dessa olika typer av villkor lämnar olika stort spelutrymme för kommunen i dess planering för markanvändningen i området. Här bör först sägas att kommunen naturligtvis alltid är oförhindrad att antaga detaljplan/områdesbestämmelser som redovisar en markanvändning som är förenlig med de villkor som angivits i MRO-förklaringen. Det är när kommunen vill tillåta en markanvändning som på ett eller annat sätt kan komma att strida mot dessa villkor, som det kan uppstå problem.

I de fall villkoren i ett område är meddelade i form av förbud är det oklart vad som krävs för att en åtgärd skall kunna tillåtas. I många fall kan detta klaras ut genom inledande undersökningar och samarbete mellan länsstyrelsen och kommunen. När detta arbete har framskridit och klarhet har uppnåtts om föroreningarna i området, bör länsstyrelsen närmare kunna ange om, och i så fall under vilka förutsättningar, som den begärda åtgärden skall kunna tillåtas. I de fall som villkoren är relativa blir utrymmet för kommunen större. Detta gäller i än högre grad då villkoren innebär att viss markanvändning är tillåten efter angiven efterbehandling. Gemensamt för dessa situationer, då det framstår som klart vad slags efterbehandling som

krävs för att en viss åtgärd skall kunna tillåtas, är att kommunen därmed kan anta detaljplan för området där denna åtgärd tillåts under förutsättning att efterbehandlingsåtgärder först utförs. Att denna förutsättning uppfylls kan i dag inte säkerställas genom s.k. 5:8-villkor. Sådana villkor kan endast avse de situationer som uttryckligen anges i paragrafen (5 kap 8 § plan- och bygglagen) och där ingår inte fullgjord efterbehandling. skall sådana åtgärder kunna ställas upp som 5:8-villkor, måste följaktligen en lagändring till stånd. Detta kan vara en fördel eftersom det då klart framgår av själva planen vad som krävs. I avsnittet Förslag till lagändringar ger Naturvårdsverket ett förslag på hur en sådan kan se ut. Om denna lösning inte bedöms vara lämplig kan kommunen, i likhet med vad som för närvarande sker, sluta ett exploateringsavtal med exploatören för att skapa garantier för att villkor i detaljplanen uppfylls. Innebörden av ett sådant avtal är att den senare förbinder sig att efterbehandla området och samtidigt ställer ekonomisk säkerhet för sina åtaganden. Oavsett vilken lösning som väljs, menar Naturvårdsverket att det är lämpligt att länsstyrelsen, så långt som möjligt och under beaktande av miljöriskerna, meddelar preciserade villkor i ett MRO för att underlätta den kommunala planläggningen.

I Naturvårdsverkets rapport 1996-02-06 fördes ett resonemang om MRO-förklaring i områden som redan var detaljplanerade och där genomförandetiden fortfarande löper. Slutsatsen som drogs i rapporten var att, om en allvarlig förorening upptäcks i ett detaljplanerat område och om denna förorening gör den tilltänkta markanvändningen olämplig, är kommunen – med det ansvar den har för sina markanvändningsbeslut – tvungen att vilandeförklara eventuella bygglovsansökningar och att ändra planen. I sådana fall har den markägare som inte får bygga i enlighet med planen rätt till ersättning enligt 14 kap. 5 § plan- och bygglagen. Behovet av planändring beror i sak på den nyupptäckta föroreningen. MRO-förklaringen kan endast ses som en bekräftelse på att marken är olämplig att exploatera på det sätt som anges i planen.

Beslutets innehåll

De förbud och försiktighetsmått som kan föreskrivas med stöd av 10 kap. 12 § MB i ett MRO är av olika slag. Gemensamt för dem är att det är fråga om begränsningar i markanvändningen och andra försiktighetsmått, med hänsyn till hälso- och miljöfara samt intresset av framtida efterbehandling. Begränsningarna i markanvändningen får avse grävning, schaktning, markarbeten, bebyggelseåtgärder, ändrad markanvändning i övrigt samt andra åtgärder som kan äventyra de ovan angivna intressena (se vidare avsnittet om underlag för beslut om miljöriskområden). Dessa och andra åtgärder kan förbjudas eller förses med villkor. Sådana villkor kan även innebära anmälningsplikt till tillsynsmyndigheten. En sista typ av villkor är att åtgärder i området eller överlåtelse av den berörda fastigheten måste föregås av markundersökning. Detta senare villkor bör användas med försiktighet, både

med avseende på vad slags fastigheter, och vilken typ av överlåtelse som det är fråga om. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning är det främst kommersiella överlåtelser av industrifastigheter som bör träffas av ett överlåtelseförbud.

Här bör man också notera att lagtexten inte ger uttrymme för att meddela villkor i ett miljöriskområde som medför ett allmänt förbud mot alla slags "åtgärder som kan leda till att föroreningarna sprids" och liknande. Av förklaringen måste framgå vilka slags åtgärder som är förbjudna. Allt annat är alltså tillåtet, såvitt 10 kap. MB angår. Detta hindrar emellertid inte att en omfattande uppräkning av förbjudna åtgärder kompletteras med en avslutande skrivning som anger "och därmed jämförliga åtgärder". Här kan länsstyrelsen ta ledning av den praxis som utvecklats vid utarbetningen av föreskrifter för naturreservat och liknande skyddsinstrument. Att överträda villkor i ett miljöriskområde är straffsanktionerat i 29 kap. 8 § 1 st 13 p. Avslutningsvis bör det observeras att tillsynsmyndigheten också är oförhindrad att ingripa i den konkreta situationen med förelägganden mot varje åtgärd – angiven i villkor eller inte – som kan öka miljöfaran.

MRO-besluten kommer regelmässigt att innebära rådighetsinskränkningar för berörda markägare m.fl. Som berörts tidigare kan till exempel redan meddelade tillstånd till vattenföretag eller miljöfarlig verksamhet begränsas (se lagtexten i 24 kap. 1 § MB) genom ett MRO-beslut utan att någon ersättning härför kommer i fråga. Till de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2–7 §§ för verksamheter som MB är tillämplig på har i 2 kap. 8 § anknutits en regel som anger att kraven på hänsyn enligt 2–7 §§ gäller i den utsträckning det kan anses rimligt att uppfylla dem. Även om detta inte direkt angetts i lagtexten i 10 kap 10 § är det tydligt att länsstyrelsen även i MRO-ärenden bör se till att intresseavvägningen inte leder till ett orimligt resultat. Med hänsyn till styrkan i de intressen som MRO-beslut skall tillgodose får dock den tänkta yttersta rimlighetsgränsen anses ligga mycket högt. I intresseavvägningen bör ligga att inte förklara större område som miljöriskområde än vad som behövs för att uppnå syftet med beslutet.

Länsstyrelsens och kommunens roll

I dag finns ingen speciell tillsynsorganisation för de förorenade områdena. Den tillsyn som ändå utövas är den som följer av miljöskyddlagens uppdelning av detta ansvar på länsstyrelsen och den kommunala miljönämnden. Miljöskyddlagens organisation utgår emellertid från pågående verksamheter och passar illa för *områden*. Det förekommer att vare sig länsstyrelsen eller miljönämnden vill ta på sig tillsynsansvaret, när det gäller exempelvis områden kring gamla nedlagda gruvor. Denna brist i fördelningen av tillsynsansvaret för de förorenade områdena har varit en hämsko i miljöarbetet. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning är det därför naturligt att reglera denna fråga i samband med att dessa områden får ett eget utrymme i 10 kap. MB. Detta tillsynsansvar kommer att fungera delvis parallellt med tillsyn-

sansvaret enligt 9 kap. En utgångspunkt bör därför vara att tillsynsorganisationen för de förorenade områdena, så långt som möjligt bör efterlikna den som gäller för de miljöfarliga verksamheterna.

Naturvårdsverket föreslår därför att tillsynen över de förorenade områdena bör organiseras enligt följande (se även regeringsuppdraget Tillsyn enligt miljöbalken). Tillsynsansvaret gäller för alla förorenade områden, oavsett om de förklarats som MRO eller inte. Vidare omfattar det endast sådana områden där föroreningarna härrör från aktiviteter och verksamheter som är nedlagda. Över de aktivt pågående verksamheterna utövas tillsynen enligt 9 kap. Uppdelningen av ansvaret är att länsstyrelsen har tillsynen över de områden som är förorenade av verksamheter som är nedlagda efter den 30 juni 1969 och som är av ett slag som i dag kräver tillstånd (A- eller B-verksamheter). Resten ligger på miljönämnden. Miljönämnden ansvarar även för de områden där föroreningarna är orsakade av verksamheter där tillsynen i det enskilda fallet var delegerad till kommunen, eller var av ett slag som i dag är delegerad till kommunen. Det bör också noteras att det enligt 26 kap. 3 § 2 st MB är möjligt att delegera tillsynsansvaret för en viss typ av områden. Detta kan bland annat vara lämpligt i sådana områden där tillsynsansvaret är delat mellan länsstyrelsen och miljönämnden. Det bör slutligen nämnas att upplysningsskyldigheten enligt 10 kap. 9 § MB alltid skall fullgöras mot den kommunala miljönämnden.

Förslaget innebär följaktligen att huvuddelen av tillsynsansvaret ligger på miljönämnden, men också att länsstyrelsen har en roll som tillsynsmyndighet. Det främsta skälet för detta är att länsstyrelsen bör ha det samlade ansvaret när det gäller sådana verksamheter har drivits med tillstånd. Krav på åtgärder i dessa områden kan aktualisera omprövningar enligt 24 kap. MB och även andra komplicerade ställningstaganden till rättsverkningarna av både aktuella och gamla tillstånd. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning bör dessa lämpligen göras av länsstyrelsen.

Den valda uppdelningen av tillsynsansvaret medför en del nyheter när det gäller förprövningsplikten som bör kommenteras. Vissa åtgärder i ett förorenat område är av sådan omfattning och karaktär att de bör föregås av en regelrätt tillståndsprövning. För andra efterbehandlingsåtgärder räcker det med en anmälan till tillsynsmyndigheten. Harmlösa efterbehandlingsåtgärder kommer inte att omfattas av någon förprövningsplikt alls. Det finns även en möjlighet enligt 9 kap. 6 § 2 st MB att förelägga den som utövar miljöfarlig verksamhet att ansöka om tillstånd för åtgärden. Denna möjlighet är reserverad för fall då det finns en risk för betydande föroreningar eller olägenheter. Det är viktigt att förstå att det som är avgörande för förprövningspliktens omfattning är *åtgärdens* karaktär och omfattning. Skyldigheten att söka tillstånd eller att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten är densamma, oavsett i vilken område som åtgärden skall vidtas. Detta innebär att anmälningsskyldigheten kommer att fullgöras mot länsstyrelsen i sådana områden där den utövar tillsynen, vilket är en nyhet inom miljöskyddslag-

stiftningen. En sådan konstruktion är emellertid en naturlig följd av länsstyrelsens roll som tillsynsmyndighet och är relativt vanligt förekommande inom naturvårds- och vattenlagstiftningen. Naturvårdsverket finner inga principiella invändningar emot denna lösning ur lagteknisk eller tillsynsorganisatorisk synvinkel.

Utgångspunkten som ges i 10 kap. 10 § MB är att förklaringen med anslutande villkor beslutas av länsstyrelsen. Det finns emellertid en rad situationer där det blir aktuellt med bedömningar i efterhand, när väl ett område är MRO-förklarat. En sådan är när vissa åtgärder villkoras på så vis att de måste föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten för området. En annan är när villkor meddelats som innebär att en åtgärd skall föregås av en markundersökning. När väl denna undersökning är utförd, är det en viktig uppgift att, dels bedöma om utredningen är tillräcklig, och dels vilka försiktighetsåtgärder som är nödvändiga framgent i området. En tredje situation utgår från den allmänna erfarenheten att materiella förbud är svåra att hantera om de inte är försedda med någon form av undantagsordning för harmlösa åtgärder.

En vanlig lösning på dessa problem som erbjuds i lagstiftningen är att direkt skriva in en möjlighet för den beslutande myndigheten att meddela dispens. Exempel på detta i miljöbalken är 7 kap. 20 § sista meningen (miljöskyddsområde) och 22 § 2 st (vattenskyddsområde). En sådan möjlighet för MRO erbjuds emellertid inte i lagrådsremissen. Detta är en brist i regelverket som enligt Naturvårdsverkets mening bör avhjälpas genom ett tillägg i 10 kap. 12 § (se ovan under kapitlet Förslag till lagändringar). Det kan vara lämpligt att prövningen av harmlösa åtgärder till en början löses med en sådan dispensgivning. Naturvårdsverket är emellertid av den uppfattningen att det på längre sikt ligger i linje med miljöskyddslagstiftningen i övrigt att förorda ett system där länsstyrelsens roll renodlas som *förprövningsmyndighet*. Själva genomförandet däremot, bör ligga på tillsynsmyndigheten. En sådan arbetsfördelning torde innebära att länsstyrelsen befattning med MRO i de flesta fall inskränker sig till förklaringen och meddelandet av villkor. Vissa villkor kan innebära att åtgärder får utföras efter anmälan till tillsynsmyndigheten, som då har möjlighet att besluta om nödvändiga försiktighetsåtgärder. Likaså bör godkännandet av de markundersökningar som skall utföras överlämnas till denna myndighet. Även problemet med harmlösheter bör i många fall kunna löses på samma sätt, dvs. att länsstyrelsen meddelar som villkor att sådana åtgärder får utföras efter anmälan till tillsynsmyndigheten. Ett alternativ kan också vara att direkt meddela villkor som tillåter sådana, mindre åtgärder. Det förda resonemanget kan sammanfattas som så att, i de fall det ursprungliga beslutet om MRO innebär att vissa bedömningar om behövliga försiktighetsåtgärder måste göras i efterhand, bör detta vara en uppgift för tillsynsmyndigheten.

Allmänhetens tillträde

Reglering av allmänhetens fria tillträde till områden finns i en rad olika lagar. I NVL kan sådana restriktioner meddelas med stöd av bestämmelserna om naturreservat (10 §) och fridlysning (14 b §). Den senare bestämmelsen har en motsvarighet i 2 kap. 9 § kulturminneslagen (1988:950). När det gäller strandskyddsområden kan föreskrifter meddelas enligt 16 § 2 st NVL om vad allmänheten har att iaktta i sådant område. Denna bestämmelse är också tillämplig på det område som ligger 100 m utanför strandlinjen, dvs. inom vattenområdet. Motsvarande föreskrifter kan också meddelas inom s.k. vattenskyddsområden enligt 19 kap. 3 § vattenlagen (1983:291). 45 § räddningstjänstlagen (1986:1102) kan tillämpas i akuta situationer. När det gäller samhällsviktiga anläggningar kan tillträdet begränsas med stöd av den s.k. skyddslagen (1990:217). Det är vidare tänkbart att bemyndigandet i 13 § hälsoskyddslagen kan användas för att ge liknande föreskrifter.

De bestämmelser som emellertid är närmast tillämpliga när det gäller att begränsa allmänhetens tillträde till förorenade områden på land och i vatten torde emellertid vara de som återfinns i ordningslagen (1993:1617) och sjötrafikförordningen (1986:30). Enligt 3 kap. 11 § ordningslagen kan länsstyrelsen, om det på grund av särskilda förhållanden behövs för att skydda människors liv och hälsa, meddela föreskrifter som begränsar allmänhetens tillträde till bland annat skade- eller riskområden. Samma myndighet kan begränsa sjötrafiken i ett vattenområde, om det behövs från miljösynpunkt, med stöd av 2 kap. 2 § 2 st sjötrafikförordningen.

Allmänhetens tillträde kan däremot inte hindras med stöd av den nuvarande lydelsen i 10 kap. 12 § MB. Visserligen torde det finnas möjlighet att tillgripa tillträdesförbud enligt ordningslagen eller sjötrafikförordningen i dessa områden. Det vore emellertid en klar fördel om samtliga föreskrifter i ett MRO kan meddelas vid samma tidpunkt och i samma ordning. Därför föreslår Naturvårdsverket att 12 § 1 st kompletteras med en sådan regel (se avsnitt Förslag till lagändringar). Denna typ av regler som riktar sig emot allmänheten måste kungöras (se 12 § naturvårdsförordningen, 2 kap. 3 § och 4 § sjötrafikförordningen, 19 kap. 4 § och § vattenlagen), något som lämpligen kan regleras i den föreslagna förordningen.

Ändring eller upphävande av beslut om miljöriskområden

Genom olika åtgärder som medges eller till följd av naturliga processer kan förhållandena inom ett miljöriskområde förändras. Det kan då finnas anledning att överväga om beslutet skall ändras eller upphävas. Ökad kunskap om ämnens hälso- och miljöfarlighet eller deras spridningsegenskaper, liksom ökad kunskap om människors eller miljöns känslighet kan också ge anledning till sådana överväganden.

Underlag

Det är i princip samma bedömningar som skall göras vid ändring eller upphävande som när det ursprungliga beslutet om miljöriskområde gjordes, både när det gäller bedömningen av riskerna och bedömningen av behovet av markanvändningsrestriktioner mm. Är det fråga om att skärpa villkoren är situationen helt överensstämmande med den vid ursprungsbeslutet både när det gäller underlag och bedömningar. Skillnaden ligger bara i beslutets omfattning.

Situationen är dock något annorlunda när beslut om mildare villkor eller upphävande övervägs. Konsekvenserna vad gäller effekter på hälsa och miljö kan i dessa fall bli påtagligt negativa om ett område felaktigt förses med mildare villkor eller om beslutet i sin helhet upphävs trots att risker kvarstår. Det finns därför anledning att vara noggrann med underlaget för riskbedömningen. Vid det ursprungliga beslutet att förklara ett område som miljöriskområde kan ett översiktligare underlag leda till att länsstyrelsen med hänsyn till försiktighetsprincipen tillgriper något mer omfattande vill-

kor än vad som senare kan komma att vissa sig nödvändigt för att därmed med säkerhet trygga att människor och miljö inte kommer till skada. Värdet av att få beslut om miljöriskområden till stånd och därigenom ett skydd av människor och miljö utgör motiv för att acceptera vissa skillnader i underlaget vid de olika beslutstillfällena.

I praktiken utgör det ovanstående i de flesta fall inte något problem. När ett beslut skall ändras eller upphävas kommer det oftast att bero på att området blivit föremål för någon form av efterbehandlingsåtgärder. Dessa åtgärder skall kontrolleras dels genom en uppföljande miljökontroll som gör det möjligt för miljövårdande myndigheter att avgöra om föreskrivna åtgärder utförts och uppsatta åtgärdsmål uppfyllts, dels genom att huvudmannen för åtgärderna kontrollerar att den anlitade entreprenören utfört sitt åtagande. I båda dessa fall krävs ett omfattande underlag som bör vara fullt tillräckligt även för beslut om ändring eller upphävande av förklaringen som miljöriskområde.

I andra fall, till exempel när åtgärder, efter medgivande, vidtagits som inte primärt syftar till efterbehandling eller när den efterbehandlingsansvarige hävdar att förhållandena förbättrats genom naturlig nedbrytning, måste den nya situationen klarläggas på ett betryggande sätt. Finns det inte någon efterbehandlingsansvarig som kan åläggas detta blir det länsstyrelsen som får svara för att erforderligt underlag tas fram.

Förfarandet vid ändring eller upphävande av beslut om miljöriskområden

Ändringar eller upphävanden av beslut om miljöriskområden skall hanteras på samma sätt som tidigare redovisats under avsnittet om förfarandet i ärenden om miljöriskområden. Särskilt vid ändringar bör dock övervägas om det finns behov av kungörelse och av sammanträde och besiktning. I många fall bör framför allt sammanträde och besiktning kunna undvaras.

Registrering

Inskrivningsregister och fastighetsregister

I förarbetena till 10 kap. MB anges två motiv för införandet av de nya reglerna om MRO. Det första är att det är nödvändigt att införa särskilda restriktioner för markanvändningen i allvarligt förorenade områden för att förhindra skador på människor eller miljö. Det andra motivet anges enligt följande (lagrådsremissen sid. 341–342):

> "Det andra skälet för registrering (här avses förklaring som MRO, Naturvårdsverkets anm.) är att göra fastighetsmarknaden uppmärksam på problemen med de förorenade områdena och därmed underlätta att frågor kring efterbehandlingsansvar och liknande självmant regleras av villkoren på denna marknad. Redan i dag är uppmärksamheten relativt stor kring dessa problem. Miljövårdsmyndigheterna får ta emot en stor mängd förfrågningar om innehållet i register och databaser. Urvalet i dessa register är emellertid osäkert och det finns ingen rättslig reglering av vilka områden som skall registreras och hur det skall gå till. Det måste vara en avsevärd fördel att få till stånd en sådan rättslig styrning av en registreringsverksamhet som ändå kommer att fortgå, och därmed påverka fastighetsmarknaden."

För att få nå denna uppmärksamhet på fastighetsmarknaden är det nödvändigt att beslut om MRO offentliggörs på bredast möjliga sätt. Kungörelse av beslutet är ett grundläggande led i detta arbete. En annan och lika viktig del i offentliggörandet är att utnyttja fastighetsdatasystemet. De register som här är av intresse är inskrivningsregistret (IR), som förs av inskrivningsmyndigheterna vid landets tingsrätter, och fastighetsregistret (FR) som förs av de statliga och kommunala lantmäterimyndigheterna.

Genom att använda programmet VISA i fastighetsdatasystemet erhålls en samtidig presentation av uppgifterna ur de båda registren. I de 18 första informationsgrupperna finns de väsentligaste uppgifterna om fastigheten, t.ex. ursprung, areal, fastighetsrättsliga åtgärder, del i fiske och samfällighe-

ter m.m. I informationsgrupp 18 redovisas uppgifter ur det s.k. planregistret som omfattar olika planer och markreglerande bestämmelser. Här redovisas bl.a. naturreservat och vattenskyddsområden, två typer av områdesbestämmelser som liknar MRO. Till FR hör också registerkartan. På denna redovisas planernas och bestämmelsernas geografiska utsträckning och fastighetsindelningen. I inskrivningsregistret (informationsgrupp 21–26) redovisas uppgifter om lagfart, upplåtelse och innehav av tomträtt, inskrivna rättigheter, inteckningar samt vissa anteckningar. Bland anteckningar (informationsgrupp 25) redovisas bland annat förelägganden enligt naturvårdslagen och hälsoskyddslagen, samt andra förhållanden som enligt lag eller annan författning skall antecknas i registret.

För en utomstående är indelningen mellan FR och IR inte alldeles enkel att förstå. Rent allmänt kan skillnaden kanske beskrivas som så, att i IR ingår uppgifter som mera direkt har med fastigheten och dess rättigheter att göra, medan uppgifterna i FR typiskt sett är mera markreglerande. Denna skillnad spelar dock numera mindre roll, eftersom båda registrena ingår i fastighetsdatasystemet.

En förklaring av ett område som MRO liknar, som rättsligt instrument betraktat, naturreservat och vattenskyddsområde. En sådan förklaring med tillhörande villkor bör därför översändas till lantmäterimyndigheten för att kunna föras in i FR. Skyldigheten att rapportera måste därför ligga på länsstyrelsen och den skall naturligtvis omfatta såväl den inledande förklaringen med villkor, som ändringar av villkoren och upphävande av förklaringen. Denna länsstyrelsens skyldighet regleras lämpligen genom en uttrycklig bestämmelse i den föreslagna förordningen (jfr. 12 § naturvårdsförordningen och 21 § vattenrättsförordningen).

Ett villkor i ett MRO kan enligt 10 kap. 12 § 3 st MB innebära förbud mot att överlåta en berörd fastighet innan markundersökningar har utförts. Ett sådant villkor som belastar fastigheten liknar de förelägganden enligt NVL och HskL som nämnts ovan. De bör följaktligen rapporteras till inskrivningsmyndigheten för anteckning i IR. Denna form av rapporteringsskyldighet ges normalt direkt i lagtext (se 39 b § naturvårdslagen och 20 § hälsoskyddslagen). En sådan regel om beslut om MRO fanns också i Miljöbalksutredningens betänkande (30 kap. 10 §). Paragrafen försvann emellertid under departementsbehandlingen av förslaget. Den regel om rapportering till inskrivningsmyndigheten som finns i lagrådsremissen till MB (26 kap. 15 §) täcker endast förelägganden och förbud som meddelats av en tillsynsmyndighet. Enligt Naturvårdsverkets mening innebär detta emellertid ett mindre problem eftersom även denna form av rapporteringsskyldighet bör vara möjlig att reglera genom förordning. Det som är betungande för den enskilde är ju länsstyrelsens beslut om överlåtelseförbud. Som framgått ovan har denna typ av villkor lagstöd. Länsstyrelsens beslut kungörs och delges en vid sakägarkrets som är definierad i 10 kap. 11 § 1 st 1 p. Beslutet är överklagbart till miljödomstolen. Själva rapporteringen till IR påverkar inte

fastighetsägaren och för tredje man innebär publiceringen snarast en fördel. Vad som ytterligare ger stöd för denna uppfattning är ordalydelsen i 7 § lagen (1973:98) om inskrivningsregister som talar om att ett visst förhållande enligt lag eller annan författning skall antecknas i IR. Naturvårdsverket har dragit den slutsatsen att denna skyldighet att inrapportera villkor om överlåtelseförbud till inskrivningsmyndigheten följaktligen kan regleras i den föreslagna förordningen.

I 39 b § naturvårdslagen och 20 § hälsoskyddslagen finns en skrivning om att inskrivningsmyndigheten genast skall underrätta den som senast sökt lagfart (eller motsvarande för tomträtt) för fastigheten om anteckningen i IR, om han inte är adressat för föreläggandet. Denna regel tar sikte på situationen då en nyttjanderättshavare eller arrendator är adressat för myndighetens krav. I det läget är det naturligtvis viktigt för fastighetsägaren att få besked om det inträffade. När det gäller överlåtelseförbud i ett MRO ställer sig saken annorlunda. Förbudet kan bara riktas mot den som äger fastigheten (eller innehar den med tomträtt). Som Naturvårdsverket har uppfattat det, finns därför inget skäl för en motsvarande skrivning i den nu föreslagna bestämmelsen.

När väl en markundersökning är genomförd, gör tillsynsmyndigheten bedömningen om den är tillräcklig, och vilka krav på åtgärder som kan ställas i området. Markundersökningen kan i många fall vara så utförlig att villkoret om överlåtelseförbud inte längre behövs. I andra fall tar den enbart sikte på en viss situation och en viss markanvändning, och det kan därför framstå som motiverat att förbudet kvarstår även gentemot den nye fastighetsägaren. Om överlåtelseförbudet inte längre behövs skall tillsynsmyndigheten göra en anmälan till länsstyrelsen som fattar beslut om ändrade villkor enligt 10 kap 13 § MB. Det åligger därefter länsstyrelsen att inrapportera om det nya förhållandet till såväl lantmäterimyndigheten (FR), som inskrivningsmyndigheten (IR).

Det traditionella sättet att få information om fastigheter är att från inskrivningsmyndigheten eller lantmäterimyndigheten beställa ett gravationsbevis eller ett fastighetsbevis. Av gravationsbeviset framgår uppgifterna i IR samt vissa, i sammanhanget ointressanta uppgifter ur FR. Fastighetsbeviset visar de väsentligaste uppgifterna i IR och FR. Båda bevisen är avgiftsbelagda (f.n. 230 kr). Ett enklare och allt vanligare sätt är att i stället begära utdrag ur fastighetsdatasystemet. Detta är en tjänst som kan tillhandahållas mot lägre kostnad av domstolarna, lantmäteriet, bankerna och de flesta fastighetsmäklare. Genom ett sådant utdrag får man del av valfria uppgifter i IR och FR, till exempel vilka fastigheter som är berörda av en markreglerande bestämmelse. För att få ytterligare upplysningar om en bestämmelse, exempelvis föreskrifterna i ett naturreservat eller kartan över området, måste man dock vända sig till den beslutande myndigheten eller lantmäterimyndigheten. Fastighetsdatasystemet utvecklas emellertid fortlöpande, och inom några år kommer det vara möjligt att få fram

kartor den vägen. Det är också en uttalad inriktning från Lantmäteriverkets sida att uppgifter skall registreras så nära källan som möjligt. Med dagens tekniska lösning är det emellertid endast möjligt att genom datasystemet få besked om att en fastighet berörs av ett MRO (FR), samt om det är belagt med överlåtelseförbud (IR). Naturvårdsverket vill framhålla ett det naturligtvis vore en avsevärd fördel om datasystemet i framtiden kunde byggas ut så att det var möjligt att direkt utläsa samtliga villkor i ett MRO.

Länsstyrelsens register

Länsstyrelsen bör föra ett internt register över MRO i länet. Föreskrifter för detta arbete kan meddelas av Naturvårdsverket med stöd av 2 i den föreslagna förordningen. Naturvårdsverket bör även hålla i det centrala registret för landets samtliga MRO.

Konsekvenser av förslagen

Konsekvenserna av Miljöbalksutredningens förslag omregistrering av förorenade områden finns redovisade i den utredningen (s 663). Där anförs bland annat:

"Registreringen kommer endast att omfatta en begränsad andel av de förorenade områdena. Samtliga områden som inventeras eller som det på annat sätt framkommer uppgifter om kommer att ingå i den regionala databasen. Arbetet med att bygga upp databasen sker helt oberoende av registeringen och kommer att genomföras oavsett om registrering införs eller inte. Från databasen kommer huvudelen av de uppgifter hämtas som behövs som underlag för registreringen. Vid bedömningen av vad det offentliga åtagandet innebär tas därför bara hänsyn till det ytterligare arbete som den formella registreringen medför".

"Eftersom underlaget tas fram i annan ordning kommer arbetsinsatsen i princip att handla om det administrativa förfarandet, dvs. inhämtande av yttranden, kungörelse, samråd och ev. sammanträde och besiktning. Den effektiva tidsåtgången för detta kan uppskattas till 1 personvecka. Räknat på 5 registreringar per län innebär det 120 pv. Med en kostnad på 500 kr/tim blir kostnaden per vecka 20.000 kr. Den totala kostnaden för länsstyrelsernas arbete kan därmed uppskattas till 2,4 Mkr. Härtill skall läggas kostnader som uppstår för hantering av överklaganden, för inskrivning i inskrivningsregisteret och för att besvara frågor om innehållet i registret. Kostnaderna för överklagandeärendena och för besvarande av frågor är svåra att bedöma, kostnaden för inskrivning är liten. Den totala kostnaden bör inte komma att överskrida 3 Mkr".

"Registreringen kan förväntas medföra att efterbehandling av förorenade områden kommer att ske i större omfattning och tidigare än vad som annars skulle bli fallet. Enbart hotet om registre-

ring kan i många fall vara tillräckligt för att få åtgärder till stånd. Om mer av efterbehandlingsarbetet utförs av ansvariga och detta arbete utförs tidigare kommer belastningen på det allmänna att minska".

Här redovisade förslag innebär inte några andra konsekvenser än vad som redovisas i miljöbalksutredningen. En förutsättning för att detta skall gälla är dock att inventeringar av förorenade områden kan genomföras på det sätt som förutsattes i konsekvensutredningen. Sker inte det kommer antalet områden som förklaras som miljöriskområden att bli mycket begränsat. Därmed uppnås inte syftet med bestämmelsen.

Föroreningarna riskerar då att spridas genom olämpliga åtgärder och framtida efterbehandling kan komma att avsevärt försvåras eller omöjliggöras. Kostnaderna för samhället och för efterbehandlingsansvariga kan då komma att öka radikalt. Jämfört med dessa kostnadsökningar är kostnaderna för ett inventeringsprogram relativt små. Besparingen blir större ju snabbare programmet genomförs. Det finns också andra skäl för att genomföra programmet så snart som möjligt. Ett viktigt sådant skäl är att den information som finns bland annat hos tidigare anställda går förlorad i takt med att dessa personer åldras och går bort. Denna information får då ersättas med kostsamma provtagningar och analyser. Ett annat skäl är att arkivgallringar medför liknande informationsförluster.

Tillsyn enligt miljöbalken

NATURVÅRDSVERKET FÖRLAG

Beställningsadress: Naturvårdsverket
Kundtjänst
106 48 Stockholm

Telefon: 08-698 10 00
Telefax: 08-698 15 15

© Naturvårdsverket, 1997

Grafisk form o. sättning: Anders Åkerblom
Tryck: Naturvårdsverkets tryckeri
Upplaga: 500 ex.

ISBN: 91-620-4797-3

ISSN: 0282-7298

Förord

En samlad miljölagstiftning – en miljöbalk – beräknas träda i kraft den 1 januari 1999. Som ett led i förberedelserna inför miljöbalkens införande har regeringen i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 1997 lämnat åtta särskilda uppdrag till verket. Ett av dessa är att *lämna förslag till hur tillsynen över efterlevnaden av miljöbalken bör utövas inom det område där Naturvårdsverket är central tillsynsmyndighet* (uppdrag 21). Uppdragen skall redovisas senast den 20 oktober 1997.

I denna rapport redovisas resultatet av uppdrag 21. Rapporten har utarbetats av en verksintern arbetsgrupp bestående av Olle Boström (projektledare), Katrin Mehr och Leif Sverndal. Under arbetets gång har arbetsgruppen haft kontakt med andra berörda myndigheter och övriga intressenter, dels via en för alla regeringsuppdragen gemensam referensgrupp, dels i särskild ordning. I referensgruppen har ingått företrädare för Boverket, Kemikalieinspektionen, Riksrevisionsverket, Socialstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Miljövårdsdirektörernas förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Industriförbund och Företagarnas Riksorganisation. Någon formell remissbehandling av arbetsgruppens förslag har inte ägt rum.

Synpunkter på arbetsgruppens förslag har under hand lämnats av bland andra Kemikalieinspektionen, Boverket, Socialstyrelsen och Riksrevisionsverket.

Samråd har också skett med den särskilda arbetsgrupp inom Miljödepartementet som skall belysa tillsynens innehåll, former och inriktning samt samspelet med verksamhetsutövarnas egenkontroll.

Stockholm i oktober 1997
Statens naturvårdsverk

Innehåll

Sammanfattning 7

Genomförande 9

Förslag till förordning om tillsyn enligt miljöbalken 10

Kommentarer till förordningsförslaget 20

Sammanfattning

Som resultat av utredningen lämnas ett förslag till en *förordning om tillsyn enligt miljöbalken*. Förordningen, som utgår från förslaget till miljöbalk enligt lagrådsremissen, föreslås i första hand innehålla de regler som behövs i anslutning till miljöbalkens 26 kap. Tillsyn. Sålunda ingår bestämmelser om

- hur tillsynsansvaret skall fördelas mellan tillsynsmyndigheterna,
- tillsynsmyndigheternas arbetsuppgifter och åligganden,
- möjligheten att överlåta tillsynsansvaret till annan myndighet.

Därutöver ingår bestämmelser med bemyndiganden för vissa myndigheter att meddela närmare föreskrifter om kontroll respektive miljörapporter.

Förslaget omfattar inte några närmare bestämmelser om myndighetssamarbete. Behovet av sådana övervägs för närvarande i en särskild arbetsgrupp inom miljödepartementet. Inte heller ingår förslag till hur tillsynen inom genteknikområdet skall organiseras; även här pågår utredning i särskild ordning.

I förslaget till tillsynsförordning introduceras begreppen *operativ tillsyn* – den tillsyn som utövas direkt gentemot den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd – och *tillsynsvägledning* – den tillsyn som består i stöd till samt samordning, uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen.

Ansvaret för den operativa tillsynen föreslås i huvudsak bli en angelägenhet för länsstyrelserna och kommunerna enligt en angiven fördelning. Operativt tillsynsansvar för vissa begränsade områden föreslås tilldelas Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket och skogsvårdsstyrelserna. Generalläkaren föreslås få ansvaret för all operativ tillsyn inom försvarets område.

Kommunerna skall under vissa förutsättning kunna överta hela eller delar av Kemikalieinspektionens eller länsstyrelsernas operativa tillsynsansvar.

Huvudansvaret för tillsynsvägledningen centralt föreslås ligga på Naturvårdsverket utom för några angivna sakområden som ansluter till vissa andra centrala myndigheters verksamhetsområden. Länsstyrelserna föreslås få ansvaret för den regionala tillsynsvägledningen.

8 *Sammanfattning*

Av de arbetsuppgifter som skall ankomma på de vägledande myndigheterna betonas särskilt att följa upp och utvärdera den operativa tillsynen samt att utforma strategier för samverkan om miljöinformation.

Genomförande

Inledningsvis har arbetsgruppen gjort en detaljerad genomgång av det föreliggande förslaget till miljöbalk – lagrådsremissen – med syftet att identifiera alla bestämmelser som kan bli aktuella för efterlevnadskontroll. Det rör sig närmare bestämt om allmänna hänsynsregler, särskilda hänsynsregler, detaljregler, tillståndskrav (som kan leda till särskilda villkor för den enskilde) inklusive bemyndiganden att besluta om tillståndskrav samt bemyndiganden att meddela generella föreskrifter. Resultatet av genomgången har redovisats i en PM *Tillsyn över efterlevnaden av miljöbalken inom det område där Naturvårdsverket är central tillsynsmyndighet*. I promemorian lämnas synpunkter på hur kontrollen av bestämmelsernas efterlevnad bör kunna utövas i praktiken, inte minst med avseende på de allmänna hänsynsreglerna i balkens 2 kap.

Behandlingen av frågorna kring den praktiska efterlevnadskontrollen har inte kunnat drivas till någon slutpunkt inom ramen för regeringsuppdraget. De synpunkter som förs fram i promemorian bör betraktas som högst preliminära. Emellertid planerar Naturvårdsverket att, inom ramen för sin roll som central tillsynsmyndighet och i samverkan med övriga berörda centrala myndigheter, utarbeta och ge ut allmänna råd om de praktiska tillsynsfrågorna med avseende på miljöbalken. Promemorian bör snarare ses som ett av flera underlag inför ett sådant arbete än som en slutprodukt, varför den inte redovisas som ett resultat av regeringsuppdraget.

Huvuduppgiften inom uppdraget har i stället kommit att bli att utarbeta ett *förslag till förordning om tillsyn enligt miljöbalken*. Denna skulle omfatta tillsynen enligt hela miljöbalken, och uppgiften i den delen skulle alltså inte vara begränsad till det område där Naturvårdsverket är central tillsynsmyndighet.

Förordningsförslaget redovisas på sid. 10–19. Det baseras på lagrådsremissen om en miljöbalk, dels på däri ingående författningsförslag, dels på den allmänna motiveringen. Kommentarer till de enskilda paragraferna i förslaget finns på sid. 20–30.

Förslag till förordning om tillsyn enligt miljöbalken

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller allmänna bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av miljöbalken. Bestämmelser om tillsynen i särskilda hänseenden finns i ... [*återstår att utforma*].

Operativ tillsyn

Definition

2 § Med operativ tillsyn avses den tillsyn som utövas direkt gentemot den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd.

Myndigheternas ansvar

3 § Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Generalläkaren, länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och kommunen utövar den operativa tillsynen enligt den närmare fördelning som framgår av bilaga 1.

Med kommunen avses i denna förordning den eller de nämnder som fullmäktige utser att svara för tillsynen.

4 § Bestämmelser om myndighetsansvaret för tillsynen över efterlevnaden av följande EG-förordningar finns i ... [*återstår att utforma*].

5 § Länsstyrelsen utser naturvårdsvakter för den operativa tillsyn med avseende på områden, naturföremål och djur- och växtarter som den eller kommunen har att utöva enligt bilaga 1.

Föreskrifter om utseende och utbildning av naturvårdsvakter meddelas av Rikspolisstyrelsen efter samråd med Statens naturvårdsverk.

Myndigheternas åligganden

6 § De myndigheter som utövar den operativa tillsynen skall, var och en inom sitt tillsynsområde,

- svara för de uppgifter som åligger tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 1–2 §§ miljöbalken,
- handlägga sådana ärenden som följer av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken om skyldighet att anmäla en verksamhet eller åtgärd till tillsynsmyndigheten,
- handlägga ärenden om miljösanktionsavgift enligt 30 kap. 3 § miljöbalken,
- ... [*kompletteras vid behov*]

7 § En myndighet som tilldelats operativa tillsynsuppgifter skall avsätta resurser för tillsynsarbetet som i tillräcklig grad svarar mot behovet av tillsyn samt ha personal med tillräcklig och relevant kompetens för tillsynsarbetet.

Myndigheten skall

1. senast den 1 mars 1999 ha gjort en utredning om tillsynsbehovet inom sina ansvarsområden samt därefter varje år ha uppdaterat utredningen med hänsyn till de förutsättningar som kan ha ändrats,
2. ha ett register över de verksamheter m.m. som fordrar återkommande tillsyn,
3. inför varje verksamhetsår ha upprättat en plan, baserad på utredningen enligt 1. i aktuell version och verksamhetsregistret enligt 2., för hur tillsynsarbetet skall bedrivas under verksamhetsåret.

Statens naturvårdsverk meddelar i samråd med de övriga myndigheter som anges i 14 § föreskrifter om hur utredningen enligt andra stycket 1. skall göras.

Överlåtelse av ansvaret för den operativa tillsynen

8 § Länsstyrelsen får, beträffande naturvården och verksamheter m.m., överlåta åt en kommun att utöva den operativa tillsynen inom tillsynsområden med beteckningen Ö i bilaga 1, om kommunens fullmäktige har gjort framställning om det.

För de tillsynsområden som anges i bilaga 2 skall överlåtelsen avse grupper av tillsynsobjekt. Om särskilda skäl föreligger får överlåtelsen avse delar av sådana grupper eller enstaka tillsynsobjekt.

9 § Vid prövningen av en framställan om överlåtelse enligt 8 § skall länsstyrelsen beakta bland annat
- kommunens möjligheter att uppfylla 7 § första stycket,
- omfattningen av tillsynsobjektens miljöpåverkan,
- kommunens interna ansvarsfördelning för drift och tillsyn av kommunala verksamheter,
- erfarenheter från uppföljning och utvärdering av kommunens tillsynsarbete.

10 § Kemikalieinspektionen får, beträffande kemiska produkter och bioteknikska organismer, överlåta åt en kommun att utöva den operativa tillsynen inom det tillsynsområde där Kemikalieinspektionen är ansvarig myndighet enligt bilaga 1, om kommunen har gjort framställning om det.

11 § Vid prövningen av en framställan om överlåtelse enligt 10 § skall Kemikalieinspektionen beakta bland annat
- kommunens möjligheter att uppfylla 7 § första stycket,
- huruvida kommunen utövar den operativa tillsynen i andra avseenden vid ifrågavarande verksamheter.

12 § Ytterligare bestämmelser om handläggningen av ärenden om överlåtelse av ansvaret för den operativa tillsynen finns i 26 kap. 4 § miljöbalken.

Tillsynsvägledning

Definition

13 § Med tillsynsvägledning avses den tillsyn som består i stöd till samt samordning, uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen.

Myndigheternas ansvar

14 § Statens naturvårdsverk har det centrala ansvaret för tillsynsvägledningen. Beträffande följande tillsynsområden skall dock den uppgiften i stället ankomma på nedan angivna myndigheter.

Myndighet	Ansvarsområde
Boverket	Frågor enligt 14 kap. som rör byggprodukter
Fiskeriverket	Frågor som rör fiskeriintressen
Jordbruksverket	Frågor som rör verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet samt djurhållande verksamhet
Kemikalieinspektionen	Hanteringen i tillverknings- och leverantörsledet av kemiska produkter, varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt samt biotekniska organismer, utom i fråga om drivmedel och bränslen, ämnen som bryter ned ozonskiktet, HFC samt batterier; skydd mot effekter i den yttre miljön vid spridning eller annan användning av kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
Livsmedelsverket	Frågor enligt 14 kap. som rör material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel samt nappar
Skogsstyrelsen	Frågor enligt 7 kap. 11 § och 12 kap. 6 § som rör skogsmark
Socialstyrelsen	Hälsoskydd i bostäder, lokaler m.m. samt övriga hälsoskyddsfrågor av hygienisk och medicinsk karaktär
[*Under utredning*]	Frågor om genteknik

Av 26 kap. 6 § miljöbalken följer att myndigheterna skall samarbeta i arbetet med tillsynsvägledning.

15 § Länsstyrelsen svarar för att samordna, följa upp och utvärdera den operativa tillsyn som bedrivs av statliga myndigheter och kommuner i länet utom i fråga om den tillsyn som bedrivs av Generalläkaren.

16 § Arbetet med tillsyn enligt miljöbalken skall följas upp och utvärderas regelbundet av de myndigheter som anges i 14–15 §§.

De myndigheter som svarar för den operativa tillsynen är skyldiga att lämna sådana uppgifter till de myndigheter som avses i första stycket som behövs för uppföljningen och utvärderingen.

17 § De myndigheter som anges i 14 § ansvarar för att utforma strategier för samverkan om miljöinformation för sina respektive ansvarsområden.

De myndigheter som utövar den operativa tillsynen skall lämna den miljöinformation som myndigheten förfogar över till de andra tillsynsmyndigheter som begär det.

Kontroll

18 § De myndigheter som anges i 14 § får, var och en inom sitt ansvarsområde, meddela närmare föreskrifter om verksamhetsutövarens kontroll enligt 26 kap. 19 § miljöbalken.

Miljörapport

19 § Statens naturvårdsverk meddelar föreskrifter om hur uppgifterna i en miljörapport enligt 26 kap. 20 § miljöbalken skall redovisas. Därvid får föreskrivas att en miljörapport skall innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i andra avseenden än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut liksom andra uppgifter som är hänförliga till miljöbalkens tillämpningsområde och mål.

20 § En miljörapport, som avser sådan miljöfarlig verksamhet för vilken tillstånd inte har meddelats, skall innehålla en redovisning av de skyddsåtgärder och övriga försiktighetsmått som har vidtagits och resultaten av dessa åtgärder.

Övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den ...
2. Länsstyrelsens beslut om överlåtelse av tillsynsansvar till en kommun enligt de äldre bestämmelserna i miljöskyddslagen skall gälla utan hinder av 8 §.

Bilaga 1

Fördelningen av ansvaret för den operativa tillsynen

(Tillsynsområden betecknade med Ö avser sådana där länsstyrelsen kan överlåta tillsynsansvaret till en kommun enligt 8 §.)

A. Naturvården

Tillsynsområde		Ansvarig myndighet
A1	Nationalparker	Länsstyrelsen
A2	Naturreservat som beslutats av länsstyrelsen (Ö)	Länsstyrelsen
A3	Naturreservat som beslutats av kommunen	Kommunen
A4	Kulturreservat som beslutats av länsstyrelsen (Ö)	Länsstyrelsen
A5	Kulturreservat som beslutats av kommunen	Kommunen
A6	Naturminnen som beslutats av länsstyrelsen (Ö)	Länsstyrelsen
A7	Naturminnen som beslutats av kommunen	Kommunen
A8	Biotopskyddsområden på skogsmark	Skogsvårdsstyrelsen
A9	Biotopskyddsområden utom sådana enligt A8 (Ö)	Länsstyrelsen
A10	Djur- och växtskyddsområden för vilka länsstyrelsen meddelat föreskrifter (Ö)	Länsstyrelsen
A11	Djur- och växtskyddsområden för vilka kommunen meddelat föreskrifter	Kommunen
A12	Områden och föremål för vilka det finns interimistiskt beslut enligt 7 kap. 24 § meddelat av länsstyrelsen (Ö)	Länsstyrelsen
A13	Områden och föremål för vilka det finns interimistiskt beslut enligt 7 kap. 24 § meddelat av kommunen	Kommunen
A14	Jordbruksmark vad gäller frågor om skötsel enligt 7, 8, och 12 kap. (Ö)	Länsstyrelsen
A15	Strandskyddsområden	Kommunen
A16	Vattenskyddsområden	Kommunen
A17	Miljöskyddsområden, utom beträffande verksamheter för vilka tillsynsansvaret regleras i avsnitten B eller C i denna bilaga (Ö)	Länsstyrelsen
A18	Vilthägn (Ö)	Länsstyrelsen
A19	Verksamhet med marinvetenskaplig forskning som bedrivs från forskningsfartyg som är registrerade i eller tillhör en annan stat	Länsstyrelsen
A20	Efterlevnaden av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 1–4 §§ (Ö)	Länsstyrelsen

B. Verksamheter m.m.

(utom försvarets verksamheter enligt C)

	Tillsynsområde	Ansvarig myndighet
	Miljöfarliga verksamheter	
B1	Miljöfarliga verksamheter med beteckningen A eller B i bilagan till förordningen om prövning (Ö)	Länsstyrelsen
B2	Miljöfarliga verksamheter med beteckningen C i bilagan till förordningen om prövning	Kommunen
B3	Miljöfarliga verksamheter i form av jordbruk som inte anges i bilagan till förordningen om prövning men som omfattas av föreskrifter med stöd av 12 kap. 9 § samt övriga verksamheter som inte särskilt tas upp i bilagan till förordningen om prövning	Kommunen
	Vattenverksamheter, utom sådana som klassas som miljöfarlig verksamhet	
B4	Tillståndspliktiga vattenverksamheter, utom sådana enligt B5 (Ö)	Länsstyrelsen
B5	Vattentäkter för vilka kommunen föreskrivit om tillståndsplikt med stöd av 9 kap. 10 §	Kommunen
B6	Vattenverksamheter som får företas utan tillstånd enligt 11 kap. 15 eller 16 § (Ö)	Länsstyrelsen
B7	Ej tillståndspliktiga vattenverksamheter, utom sådana enligt B6	Kommunen
	Täkter, utom sådana som klassas som vattenverksamhet	
B8	Tillståndspliktiga täkter utom sådana enligt B9	Kommunen
B9	Husbehovstäkter för vilka föreskrivits om tillståndsplikt med stöd av 12 kap. 1 § andra stycket	Kommunen
B10	Ej tillståndspliktiga täkter	Kommunen
	Övriga verksamheter m.m.	
B11	Andra verksamheter och åtgärder än miljöfarliga verksamheter, vattenverksamheter eller täkter, som kan orsaka olägenheter för människors hälsa	Kommunen
	Förorenade områden	
B12	Förorenade områden enligt 10 kap., där föroreningarna härrör från miljöfarlig verksamhet med beteckningen A eller B i bilagan till förordningen om prövning och som upphört efter den 30 juni 1969 (Ö)	Länsstyrelsen
B13	Andra förorenade områden enligt 10 kap. än sådana som avses i B12	Kommunen

C. Försvarets verksamheter

Tillsynsområde		Ansvarig myndighet
C1	Miljöfarliga verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C2	Vattenverksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C3	Täktverksamhet som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C4	Jordbruk som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C5	Andra verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt än miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, täktverksamhet eller jordbruk, som kan orsaka olägenheter för människors hälsa	Generalläkaren
C6	Förorenade områden enligt 10 kap. som ägs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C7	Hanteringen – utom beträffande tillverkning – av kemiska produkter, varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller biotekniska organismer inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt	Generalläkaren
C8	Avfallshanteringen inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt	Generalläkaren

D. Kemiska produkter och biotekniska organismer

Tillsynsområde		Ansvarig myndighet
D1	Tillverkare, importörer och primära leverantörer, utom i fråga om material och produkter enligt D3	Kemikalieinspektionen
D2	Sekundära leverantörer (t.ex. återförsäljare, detaljhandel), utom i fråga om material och produkter enligt D3	Kommunen
D3	Material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel, samt nappar	Livsmedelsverket
D4	Annan hantering än som täcks av avsnitten B och C, inklusive allmänhetens hantering	Kommunen

E. Avfall och producentansvar

	Tillsynsområde	Ansvarig myndighet
E1	Kommunernas renhållningsskyldighet	Kommunen
E2	Enskilda producenter som omfattas av producentansvar	Kommunen
E3	Vederbörande producentkollektiv beträffande nationella mål för insamlingsgrad samt återanvändnings- och återvinningsgrad inom de varuområden som omfattas av producentansvar	Naturvårdsverket
E4	Enskilda producenter av avfall, utom utövare av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, täktverksamhet eller jordbruk, men inklusive allmänheten	Kommunen
E5	Nedskräpning	Kommunen
E6	Sjöfarten och luftfarten beträffande sådan dumpning av avfall som regleras i 15 kap. 25–27 §§	Länsstyrelsen i samverkan med lokala tullmyndigheter och kustbevakningen

F. Genteknik

Tillsynsområde	Ansvarig myndighet
[Under utredning]	*[Under utredning]*

Bilaga 2

Tillsynsområden för vilka en överlåtelse av tillsynsansvar enligt 8 § andra stycket skall ske via grupper av tillsynsobjekt

Tillsynsområde enligt bilaga 1		Gruppomfattning
A6	Naturminnen som beslutats av länsstyrelsen	Hela tillsynsområdet
A18	Vilthägn	Hela tillsynsområdet
B1	Miljöfarliga verksamheter med beteckningen A eller B i bilagan till förordningen om prövning	*Alternativ 1* Vissa slag av B-verksamheter enligt vad som närmare anges i bilagan till förordningen om prövning *Alternativ 2* Samtliga slag av B-verksamheter samt vissa slag av A-verksamheter enligt vad som närmare anges i bilagan till förordningen om prövning

Kommentarer till förordningsförslaget

Till 1 §

Miljöbalkens tillsynskapitel (26 kap.) innehåller dels bestämmelser som är generella för balkens hela tillämpningsområde, dels sådana som enbart berör ett visst sakområde. Huvudsyftet med en tillsynsförordning bör vara att meddela de närmare bestämmelser som behövs i kapitlets generella delar. Sålunda bör tillsynsförordningen reglera

- fördelningen av tillsynsansvaret mellan tillsynsmyndigheterna,
- möjligheten att överlåta tillsynsansvaret till annan myndighet, samt
- tillsynsmyndigheternas arbetsuppgifter och åligganden.

Att i tillsynsförordningen därutöver behandla vissa mer sakområdesspecifika frågor kan övervägas från fall till fall.

Det förutsätts att det vid balkens ikraftträdande kommer att finnas en rad förordningar, dels balkövergripande sådana, t.ex. en tillsynsförordning och en förordning om prövning, dels sådana med inriktning på ett visst sakområde, t.ex. en "områdesskyddsförordning", en "vattenverksamhetsförordning", en förordning om kemiska produkter etc. Sakområdesförordningar kan naturligtvis komma att – delvis enligt dagens modell – meddelas också för mindre sakområden än ett balkkapitel, t.ex. en nationalparksförordning, en naturreservatsförordning, särskilda förordningar för farligt avfall och olika slag av kemiska produkter etc.

Huvudregeln bör vara att alla bestämmelser som är specifikt inriktade på ett visst sakområde bör samlas i ifrågavarande sakområdesförordning. Detta bör gälla även i den mån frågan utgår från balkens tillsynskapitel. I sådana fall bör dock tillsynsförordningen innehålla en upplysning om detta, vilket framgår av 1 § andra meningen. I vissa delar kan det dock vara lämpligast att reglera frågan via tillsynsförordningen. Detta diskuteras i kommentarerna till några av paragraferna härnedan.

Vissa centrala förvaltningsmyndigheters uppgift att ha uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden (jfr 6 kap. 3 § naturresurslagen) behandlas inte i denna förordning.

Till 2 §

Av motiven till balkens tillsynskapitel framgår att tillsynsmyndigheternas uppdrag kan vara av två olika slag – dels direkt utövande, dels stödjande och kontrollerande. Under senare år har man börjat benämna dessa båda slag *operativ tillsyn* respektive *tillsynsvägledning*. Denna distinktion tas emellertid inte upp i balkens författningstexter, där det enbart talas om "tillsynsmyndigheten". Det är därför nödvändigt att i tillsynsförordningen införa den terminologi som behövs för att kunna särskilja de båda slagen av tillsynsmyndigheter. I den nuvarande miljölagstiftningen benämns myndigheterna utifrån det geografiska område inom vilket de arbetar. Sålunda talar man om centrala, regionala och lokala tillsynsmyndigheter. Dessa benämningar säger dock inget om myndighetens funktion eller uppgifter. Det är en självklarhet att till exempel kommunerna är lokala tillsynsmyndigheter eftersom de inte kan verka annat än lokalt, och att Naturvårdsverket som centralt organ är central tillsynsmyndighet. De geografiska benämningarna bör utmönstras och ersättas med sådana som knyter an till de olika myndigheternas funktionella uppdrag, dvs. till operativ tillsyn och tillsynsvägledning. De senare termerna bör därför införas i tillsynsförordningen. Då beskrivningen av myndigheternas ansvarsområden skall vila på dessa termer måste de förklaras på ett klart och entydigt sätt. Detta görs i 2 § respektive 13 §. Jfr avsnitt 4.36 i lagrådsremissens allmänna motivering.

Till 3 §

Första stycket anger hur regeringen utnyttjar bemyndigandet i 26 kap. 3 § första stycket balken. Sakinnehållet i bilaga 1 följer vad regeringen uttalat i lagrådsremissen (sid. 480–90) om vilka myndigheter som skall utöva den operativa tillsynen. Därutöver har gjorts vissa tillägg och preciseringar. För att minska risken för oklarheter beträffande omfattningen av en myndighets tillsynsansvar har bilagan gjorts tämligen detaljerad.

Hur tillsynsansvaret skall fördelas för genteknikområdet har inte tagits upp mot bakgrund av att regeringen nyligen tillsatt en särskild utredning med syfte att bl.a. lämna förslag i den delen.

Av 1 kap. 3 § tredje stycket balken följer att densamma, till skillnad från nuvarande lag om kemiska produkter, inte skall tillämpas inom arbetsmiljöområdet. Som en följd härav har, till skillnad från 26 § förordningen om kemiska produkter, yrkesinspektionen inte tilldelats tillsynsuppgifter enligt balken. Av samma skäl har Arbetarskyddsstyrelsen inte tilldelats något centralt ansvarsområde i förordningens 14 §.

I 26 kap. 3 § andra stycket balken bemyndigas kommunen besluta vilka kommunala nämnder som skall utöva tillsynen med avseende på 9, 14 och 15 kap. Då kommunen enligt bilaga 1 skall svara för tillsynen även i fråga om delar av andra kapitel fordras en motsvarande, mer generell skrivning, vilken intagits i förordningens 3 § andra stycke.

Till 4 §

Balkens 26 kap. 5 § innehåller ett bemyndigande för regeringen att förordna att tillsynsbestämmelserna skall gälla även i fråga om tillsyn över efterlevnaden av EG:s förordningar inom balkens tillämpningsområde.

Enligt en förteckning som upprättats inom Naturvårdsverket i februari 1997 finns f.n. 16 EG-förordningar som berör balkens tillämpningsområde. En del av dem är inte av den karaktären att tillsyn skall utövas över deras efterlevnad, och därför kan det knappast bli aktuellt med ett generellt förordnande över hela linjen.

De EG-förordningar som kan beröras av bemyndigandet är starkt inriktade på ett visst sakområde. Förordnanden om att knyta balkens tillsynsbestämmelser till en viss EG-förordning bör därför tas in i aktuell sakförordning till balken. I tillsynsförordningen bör införas en upplysning om de förordnanden som sålunda meddelas i sakförordningar. Detta markeras genom 4 §.

Till 5 §

Frågan om naturvårdsvakter behandlas i 26 kap. 23–24 §§ balken. Enligt 23 § första stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utse naturvårdsvakter för tillsynsuppgifter inom vissa "gröna" sakområden. Bemyndigandet berör alltså enbart vissa kapitel i balken och borde alltså enligt vad som sägs i kommentarerna till 1 § behandlas i aktuell(a) sakförordning(ar). Emellertid har frågan en nära anknytning till tillsynsförordningens reglering av tillsynsmyndigheternas uppgifter och ansvar, varför det är lämpligt att införa regleringen i anslutning till dessa bestämmelser.

Av bilaga 1 framgår att tillsynsansvaret för de sakområden där naturvårdsvakterna skall verka är delat mellan länsstyrelsen och kommunerna. Bemyndigandet att utse naturvårdsvakter bör, liksom enligt nuvarande bestämmelser i 27 c § första stycket naturvårdsförordningen, delegeras till länsstyrelsen för det län där naturvårdsvakten har sitt hemvist, oberoende av om vakten skall verka inom länsstyrelsen eller kommunen.

Enligt 27 c § andra stycket naturvårdsförordningen meddelar Rikspolisstyrelsen efter samråd med Naturvårdsverket föreskrifter om förordnande och utbildning av naturvårdsvakter. Denna bestämmelse har övertagits i förordningsförslaget.

Till 6 §

Syftet med denna paragraf är att i ett sammanhang räkna upp alla de skilda arbetsuppgifter som ankommer på de operativa tillsynsmyndigheterna.

Paragrafen bör kompletteras med de eventuella ytterligare uppgifter för de operativa tillsynsmyndigheterna som kan finnas.

Första strecksatsen.

I 26 kap. 1–2 §§ balken anges tre huvuduppgifter för tillsynsmyndigheterna, nämligen att svara för efterlevnadskontroll, att arbeta förebyggande genom rådgivning och information samt att anmäla överträdelser. I 6 §, första strecksatsen, markeras att dessa uppgifter i första hand är ett åliggande för de operativa tillsynsmyndigheterna. Detta hindrar naturligtvis inte att även de vägledande tillsynsmyndigheterna kan ha dessa arbetsuppgifter, men då utifrån det uppdrag som tilldelats dem inom tillsynsorganisationen enligt 14–15 §§.

Andra strecksatsen.

På några ställen i balken finns bestämmelser om förbud mot att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd innan anmälan gjorts till en myndighet. Det finns också en rad bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva om motsvarande anmälningsplikt. I en del fall sägs uttryckligen att tillsynsmyndigheten (underförstått den operativa) skall vara mottagare av anmälan. I andra fall skall anmälan lämnas till kommunen, varvid det dock är oklart om det är i dess roll som tillsynsmyndighet eller i någon annan roll. Oftast har dock uppgiften om mottagande myndighet ej preciserats utan lämnats till regeringens avgörande.

För de fall en anmälan skall riktas till tillsynsmyndigheten bör myndighetens agerande i samband därmed regleras. Bestämmelser i detta avseende skulle kunna tas in i tillsynsförordningen. Går man igenom de olika anmälningskraven finner man emellertid att de åtgärder myndigheten lämpligen bör vidta skiljer sig beroende på sakfrågornas karaktär. Det är med andra ord inte möjligt att formulera gemensamma procedurregler för dessa skilda fall. De bestämmelser som behövs bör därför tas in i vederbörande sakområdesförordning snarare än i tillsynsförordningen. Mottagandet av anmälningar bör dock nämnas som en uppgift för de operativa tillsynsmyndigheterna i förteckningen i 6 §.

Tredje strecksatsen.

En särskild uppgift för tillsynsmyndigheterna är att besluta om miljösanktionsavgifter. Detta framgår av 30 kap. 3 § balken. I uppgiften ingår också att göra de utredningar som behövs som underlag för besluten. Det faller sig naturligt att detta blir en uppgift för de *operativa* tillsynsmyndigheterna.

Till 7 §

I lagrådsremissen har regeringen uttalat att tillsynen måste skärpas och effektiviseras i förhållande till dagens situation och att hög kompetens i tillsynsarbetet måste säkerställas (sid. 470). Vidare sägs att "varje tillsynsmyndighet bör ha en egen konkret plan för hur tillsynen skall bedrivas i syfte att leva upp till miljöbalkens mål inom samtliga av de områden där myndigheten har tillsynsansvaret. För att den skall ge ett optimalt resultat bör tillsynen vara behovsstyrd. Fördelningen av resurser och kompetensbehovet skall anpassas till de särskilda miljöproblem och och förhållanden som råder i varje kommun" (sid. 476). Dessa uttalanden visar att regeringen har en tydlig vilja att ställa krav på de myndigheter som uppdras att svara för tillsynen.

Erfarenheterna från dagens operativa tillsynsverksamhet visar att många tillsynsmyndigheter saknar en plan för tillsynsarbetet och att man inte har en klar bild av tillsynsbehovet inom sitt ansvarsområde. Därigenom finns risk för att resurserna inte används optimalt. Nämnda förhållanden framkommer till exempel i den utvärderingskampanj avseende det operativa tillsynsarbetet i Dalarnas län som Naturvårdsverket genomförde hösten 1996.

Dessa brister får delvis tillskrivas tillsynsbegreppets oklara innebörd i den nuvarande miljölagstiftningen samt statsmakternas bristande styrning av det operativa tillsynsarbetet. I och med miljöbalkens införande kan en bättre tingens ordning skapas, bland annat genom att regeringen via tillsynsförordningen dels formulerar krav på de operativa tillsynsmyndigheterna, dels uttalar att det operativa tillsynsarbetet skall följas upp och utvärderas regelbundet (jfr 17 §).

Första stycket lägger fast den allmänna ambitionsnivån. Tillsynsmyndigheten skall sålunda se till att den har de kvantitativa och kvalitativa resurser som behövs för att tillgodose behovet av tillsyn.

En anpassning av tillsynsverksamheten till behovet av tillsyn måste naturligtvis utgå från en närmare analys av behovet. Enligt andra stycket 1 skall därför varje operativ tillsynsmyndighet i särskild ordning utreda tillsynsbehovet inom det ansvarsområde den tilldelats enligt bilaga 1. Genom att varje myndighet gör "sin egen" utredning blir anpassningen till de lokala förhållandena och miljöproblemen på bästa sätt säkerställd. Utredningarna bör dock göras efter en gemensam mall, som lämpligen kan vara en utveckling av den som användes vid Naturvårdsverkets utvärderingskampanj i Dalarnas län. Naturvårdsverket föreslås därför få i uppdrag att, i samråd med övriga centrala tillsynsmyndigheter, föreskriva hur utredningen skall göras (tredje stycket).

Resultatet av respektive utredning skall läggas till grund för en plan för myndighetens tillsynsarbete, baserad på tillsynsbehovet. Myndigheten bör därvid inte minst ta ställning till vilka verksamheter inom dess ansvarsområde som fordrar regelbunden tillsyn samt lägga fast besöksintervaller.

Närmare anvisningar för planeringsarbetet kan förslagsvis behandlas i Naturvårdsverkets planerade allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken.

Till 8 §

Enligt 26 kap. 3 § tredje stycket balken bemyndigas regeringen föreskriva att en statlig tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun att i visst avseende utöva den tillsyn som ankommer på myndigheten, om kommunen begär det. Med tillsynsförordningens terminologi handlar det om överlåtelse av operativt tillsynsansvar.

Regeringen har i lagrådsremissen (sid. 479–90) närmare angivit de principer som skall gälla för överlåtelse av tillsynsansvaret. Sålunda skall sådan tillsyn som utövas av länsstyrelsen vara möjlig att överlåta till en kommun. Detta är ju något som redan idag tillämpas när det gäller tillsynen över miljöfarliga verksamheter, men det betonas att motsvarande överlåtelse skall kunna ske även inom andra sakområden där länsstyrelsen utövar tillsynen. Som framgår av bilaga 1 skall länsstyrelsen ha operativt tillsynsansvar i fråga om naturvården, miljöfarliga verksamheter, vattenverksamheter, täkter och förorenade områden. I lagrådsremissen anges närmare för vilka tillsynsområden inom dessa delar som tillsynsansvaret skall vara överlåtbart. Dessa har markerats med beteckningen Ö i bilaga 1.

Tillsynsansvaret skall där så är möjligt överlåtas gruppvis genom s.k. tilläggspaket. För området miljöfarliga verksamheter anger lagrådsremissen i detalj vad som skall ingå i dessa paket. I förordningens bilaga 2 anges de tillsynsområden med tillhörande paket där gruppvis överlåtelse bör kunna tillämpas redan från balkens ikraftträdande. För dessa områden bör enbart om det finns särskilda skäl överlåtelse kunna ske på annat sätt än genom de fasta paketen. Allteftersom erfarenheter vinns bör möjligheten till gruppvis överlåtelse kunna utökas till ytterligare tillsynsområden.

När det gäller överlåtelse av tillsynsansvaret för miljöfarliga verksamheter bör den närmare fördelningen mellan de föreslagna alternativen 1 och 2 komma till närmare uttryck i den bilaga till en förordning om prövning som motsvarar den nuvarande miljöskyddsförordningens bilaga. I det förslag till en sådan bilaga som Naturvårdsverket nu lägger fram (uppdrag 19) har detta dock inte tagits med.

I lagrådsremissen sägs att länsstyrelserna bör inleda överläggningar med kommunerna om de olika tillsynspaketen så snart riksdagen har beslutat införa en miljöbalk (sid. 484).

Till 9 §

Länsstyrelsen skall, när den får en framställan från en kommun om överlåtelse av tillsynsansvar, pröva om en överlåtelse bör ske. I lagrådsremissen (sid. 483–85) lämnas en del riktlinjer beträffande vad som bör tas hänsyn till

vid en sådan prövning. Utifrån dessa riktlinjer har formulerats de kriterier som framgår av 9 §.

Enligt den första strecksatsen skall prövas om kommunen bedöms ha tillräckliga kvantitativa och kvalitativa resurser för de utökade tillsynsuppgifterna. Den andra strecksatsen handlar dels om graden av miljöpåverkan, dels om i vad mån påverkan har mer än lokal betydelse. Den tredje strecksatsen tar sikte på att överlåtelse av tillsyn över kommunala verksamheter skall kunna komma i fråga endast om driften och tillsynen avses ligga på olika förvaltningar. Fjärde strecksatsen tar fasta på de erfarenheter beträffande kommunens tillsynsarbete som länsstyrelsen kan ha vunnit i samband med genomförd uppföljning och utvärdering och som bör beaktas vid prövningen.

I nu gällande miljöskyddsförordning, 16 § första stycket, finns en bestämmelse varigenom en kommun åläggs att samråda med länsstyrelsen innan den gör en framställning om övertagande av tillsynsansvar. Behov av motsvarande bestämmelse i tillsynsförordningen bedöms inte föreligga med tanke på länsstyrelsens uttalade ansvar enligt 15 § tillsynsförordningen för samordning av den operativa tillsynen inom länet.

Till 10–11 §§

I lagrådsremissen sägs att det finns skäl att närmare se på möjligheterna att längre fram, när ytterligare erfarenheter vunnits, föra över även delar av tillsynen över tillverkare, importörer och andra leverantörer från Kemikalieinspektionen till kommunerna (sid. 489). Enligt Kemikalieinspektionen är en sådan ordning i praktiken redan etablerad på många håll. Det rör sig typiskt sett om tillsynen över sådana kemikalietillverkande verksamheter där kommunen ansvarar för tillsynen enligt miljöskyddslagen. Av praktiska skäl passar kommunen då på att även kontrollera efterlevnaden av de bestämmelserna i lagen om kemiska produkter som avser leverantörsfrågor. Tiden får alltså sägas redan vara mogen för att möjliggöra för Kemikalieinspektionen att formellt överföra tillsynsansvaret för vissa leverantörer till de kommuner som så önskar.

Till 12 §

Enligt 26 kap. 4 § balken kan ett ärende om övertagande av tillsyn överlämnas till regeringens avgörande om kommunen fått avslag på sin framställan. En upplysning om denna bestämmelse har tagits in i 12 §.

Till 13 §

Jfr kommentarerna till 2 §. Definitionens ordalydelse har hämtats från lagrådsremissen (sid. 474).

Till 14 §

Regeringen har i lagrådsremissens motivdel uttalat vilka myndigheter som bör svara för den centrala tillsynsvägledningen (sid. 482–90). Här framgår att Naturvårdsverket skall ha den uppgiften beträffande större delen av balkens tillämpningsområde, men att ansvaret i fråga om några av sakområdena skall tillkomma vissa andra angivna centrala myndigheter. Vilka dessa är och vilka ansvarsområden de skall ha återges i förordningens 14 §. Samråd har skett med de berörda myndigheterna. Beträffande det centrala ansvaret för tillsynen inom genteknikområdet kan framhållas att frågan för närvarande är föremål för särskild utredning, varför inget förslag lämnas i den delen.

För att ytterligare tydliggöra de nämnda myndigheternas ansvar för tillsynsvägledningen bör åliggandet enligt 14 § skrivas in i respektive myndighets instruktion.

De angivna avgränsningarna av myndigheternas respektive ansvarsområden utesluter inte att det kan finnas "gråzoner" där ansvaret kan sägas vara delat eller diffust. Därför är samverkansfrågorna särskilt viktiga här. En erinran om myndigheternas skyldighet att samarbeta i arbetet med tillsynsvägledning, som följer av 26 kap. 6 § balken, har därför tagits in som ett andra stycke.

Det kan i sammanhanget erinras om följande uttalande i lagrådsremissen: "Regeringen anser att det är angeläget att de centrala myndigheterna i än högre grad fortsättningsvis aktivt stödjer de lokala och regionala myndigheterna [i deras arbete med operativ tillsyn]" (sid 477).

Till 15 §

En av nyheterna i förhållande till dagens ordning är att länsstyrelsen skall svara för inte bara delar av den operativa tillsynen utan även för regional tillsynsvägledning. Ett par citat från lagrådsremissen kan anföras: "Länsstyrelserna bör fungera samordnande och följa upp tillsynen regionalt" (sid. 476). "Det är angeläget att länsstyrelsen ges en ny och tydligare roll i förhållande till den kommunala tillsynen. Länsstyrelsen bör ges ansvar som regional tillsynsmyndighet inom hela balkens tillämpningsområde. I en sådan regional roll bör ligga bl.a. ett ansvar att ta initiativ till och samordna större tillsynskampanjer samt att samordna tillsyn som berör flera kommuner inom länet" (sid. 481).

Länsstyrelsens uppgifter i dessa delar uttrycks i 15 §. Där bör dock inte ingå den tillsyn som Generalläkaren bedriver med avseende på Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt eftersom Generalläkarens tillsynsansvar omfattar hela landet. Däremot omfattar de centrala myndigheternas ansvar för den centrala tillsynsvägledningen enligt 14 § även den tillsyn som bedrivs av Generalläkaren.

Liksom beträffande de centrala tillsynsvägledande myndigheterna bör länsstyrelsens tillsynsvägledande uppgifter skrivas in i instruktionen.

Till 16 §

Det är viktigt att det operativa tillsynsarbetet följs upp och utvärderas regelbundet och att resultatet återförs för att kunna används i effektiviserande syfte. Att detta är en av uppgifterna för de centrala och regionala tillsynsvägledande myndigheterna framgår av 14 och 15 §§. Vikten av denna fråga bör särskilt markeras genom att i förordningen formulera ett direkt uppdrag till de tillsynsvägledande myndigheterna.

Naturvårdsverket följer sedan några år tillbaka regelbundet upp det operativa tillsynsarbetet enligt miljöskyddslagen. Under det senaste året har verket också genomfört viss försöksverksamhet med utvärdering av det operativa tillsynsarbetet med i huvudsaklig inriktning på kvalitativa faktorer. I samband med remiss av en rapport som beskriver den genomförda försöksverksamheten framkom ett mycket starkt stöd från länsstyrelserna och kommunerna för en fortsatt utvecklingen av instrument för bl.a. deras interna utvärdering och för länsstyrelsernas tillkommande uppgift att svara för regional uppföljning och utvärdering.

För Naturvårdsverkets del bör uppdraget uppfattas som att, i samverkan med de övriga centrala myndigheter som nämns i 14 §, fortsätta arbetet med att utveckla utvärderingsinstrument för central, regional och lokal uppföljning av tillsynsarbetet inom miljöbalkens hela tillämpningsområde. Bland annat torde en förutsättning för att länsstyrelsernas uppgifter med uppföljning och utvärdering snabbt skall komma igång och bli framgångsrikt vara att man får aktivt stöd och vägledning från Naturvårdsverket.

Genom utnyttjandet av bemyndigandet i 26 kap. 6 § andra stycket balken föreskrivs i 16 § andra stycket att de operativa tillsynsmyndigheterna är skyldiga att ställa sig till förfogande i samband med uppföljning och utvärdering av deras tillsynsarbete.

Till 17 §

Inom miljöområdet sker en mycket viktig, men omfattande och kostsam insamling av uppgifter från miljöfarlig verksamhet till kommunala miljönämnder, länsstyrelser och Naturvårdsverket. De berörda aktörerna är allmänt medvetna om att arbetet med att samla in exempelvis utsläppsdata samt att registrera och sprida dessa inte är effektivt.

Riksrevisionsverket redovisade i rapporten *Informationssamverkan och IT inom miljöskyddet* (RRV 1995:59) svårigheter och hinder i informationsförsörjningen beträffande miljödata. Ett av RRV:s huvudförslag var att Naturvårdsverket i samråd med berörda aktörer utvecklar den övergripande styrningen av informationssamverkan mellan Naturvårdsverket, länsstyrelser, kommuner och miljöfarliga verksamheter. Detta bedöms vara en så pass viktig

deluppgift inom de centrala myndigheternas arbete med tillsynsvägledning att den bör komma till direkt uttryck i förordningen. Här bör framhållas att Naturvårdsverket lämnat vissa förslag i dessa delar i rapporten *Strategi för samverkan om miljöinformation från miljöfarlig verksamhet.*

I 26 kap. 6 § första stycket balken fastslås principen om samverkan mellan tillsynsmyndigheterna. Enligt andra stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva om skyldighet för tillsynsmyndigheterna att lämna uppgifter till andra tillsynsmyndigheter. I uppgiftsskyldigheten för de operativa tillsynsmyndigheterna bör bland annat ingå att dela med sig av den miljöinformation man förfogar över till andra tillsynsmyndigheter, inklusive de som nämns i 14 §.

Till 18 §

I 26 kap. 19 § balken finns bestämmelser, riktade till verksamhetsutövare, om att planera och kontrollera verksamheten och hålla sig underrättad om dess påverkan på miljön m.m. Paragrafens fjärde stycke innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om kontrollen.

I specialmotiveringen till paragrafen enligt lagrådsremissen sägs att sådana föreskrifter framför allt kommer att tas fram av Naturvårdsverket, men att även andra centrala tillsynsmyndigheter kan bemyndigas meddela föreskrifter om kontrollåtgärder som rör deras ansvarsområde (sid. 853). Denna skrivning tyder på att regeringen inte avser att införa några närmare föreskrifter om kontroll på förordningsnivå utan väljer att delegera föreskriftsrätten vidare. Detta görs genom förordningens 18 §.

De centrala myndigheter som åsyftas och deras ansvarsområden sammanfaller med vad som anges i förordningens 14 §. Bemyndigandet kan därför med fördel kopplas till dess lydelse.

Naturvårdsverket har i remissvaret på miljöbalksutredningens betänkande föreslagit att verket utarbetar föreskrifter om s.k. internkontroll. Den anförda skrivningen i lagrådsremissen synes ge acceptans för detta.

Till 19 §

I 26 kap. 20 § balken föreskrivs en skyldighet för dem som bedriver tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter att årligen lämna en miljörapport till tillsynsmyndigheten. Paragrafens andra stycke innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att närmare föreskriva om innehållet i miljörapporten.

Paragrafens sakinnehåll överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i gällande rätt (38 b § miljöskyddslagen). Som det är nu har regeringen överlåtit bemyndigandet att meddela de närmare föreskrifterna till Naturvårdsverket (17 a § miljöskyddsförordningen). Samma ordning bör gälla även efter balkens ikraftträdande.

Enligt 26 kap. 20 § tredje stycket balken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva om skyldighet att lämna miljörapport även när det gäller icke-tillståndspliktiga verksamheter. Av specialmotiveringen framgår att man i första hand avser verksamheter som regleras via generella föreskrifter enligt 9 kap. 5 § i stället för via villkor som följer av tillståndsplikt. Bemyndigandet bör därför utnyttjas i samband med att sådana föreskrifter utfärdas snarare än i tillsynsförordningen.

Till 20 §

Skyldigheten att lämna en miljörapport enligt 26 kap. 20 § balken gäller tillståndspliktiga verksamheter. Det kan naturligtvis förekomma att en tillståndspliktig verksamhet ännu ej hunnit prövas, och då finns inte heller några villkor vars uppfyllande skall redovisas i miljörapporten. Skyldigheten att lämna miljörapport gäller dock likafullt. I 17 b § i nuvarande miljöskyddsförordning har föreskrivits vad som skall ingå i en miljörapport från en ännu ej prövad, tillståndspliktig verksamhet. I 20 § tillsynsförordningen har förts in en bestämmelse med motsvarande innehåll.

Till övergångsbestämmelserna

Som framgår av 8 § skall överlåtelse av ansvaret för den operativa tillsynen från länsstyrelsen till kommunerna beträffande bl.a. miljöfarliga verksamheter ske i form av fasta, definierade grupper av tillsynsobjekt, s.k. tilläggspaket. Emellertid har sedan flera år tillbaka pågått en process med successivt övertagande, varigenom många kommuner kommit att ta på sig tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter i en omfattning som inte överensstämmer med den tilltänkta gruppindelningen enligt bilaga 2. De nya bestämmelserna är inte avsedda att leda till ett återförande av tillsynsansvaret för redan övertagna objekt. Regeringen anför i lagrådsremissen: "I de fall en kommun redan vid balkens ikraftträdande har övertagit tillsynen över ett objekt bör tillsynen normalt ligga kvar på kommunen. [...] Regeringen menar [...] att i de fall en kommun byggt upp sin tillsynsorganisation med hänsyn till vissa förutsättningar vore det en resurs- och effektivitetsförlust att ändra på förutsättningarna genom att återkalla tillsynsansvaret över ett tidigare överlåtet tillsynsobjekt. I de fall det finns objektiva skäl för att tillsynen över det aktuella objektet skall ligga kvar på staten bör dock naturligtvis tillsynsansvaret återgå till staten." (sid. 481)

Bestämmelser som gör det möjligt att återta tillsynsansvaret i ett enskilt fall, som beskrivs i det citerade avsnittets sista mening, finns i 26 kap. 4 § andra stycket balken.

Slutredovisning av uppdrag om avgifter enligt miljöbalken på kemikalieområdet

1 Sammanfattning

Kemikalieinspektionen lämnar i rapporten förslag till bestämmelser om avgifter för statliga myndigheters prövning och tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken samt avgifter för kostnader i samband med sådan prövning och tillsyn. Bestämmelserna föreslås ingå i en förordning om avgifter för myndigheters prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Förslaget innebär att det nuvarande systemet med kemikalieavgifter behålls för att finansiera Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken, i den utsträckning sådan prövning och tillsyn inte finansieras med andra avgifter. Enligt förslaget ges ett bemyndigande till Kemikalieinspektionen att meddela föreskrifter om avgifterna. Bestämmelsen kan utvidgas i syfte att använda kemikalieavgifterna även för att finansiera övriga statliga myndigheters prövning och tillsyn vad avser 14 kap. miljöbalken i den del den inte är avgiftsfinansierad på annat sätt. En förutsättning för en sådan ordning skall fungera anser dock Kemikalieinspektionen vara att statsmakterna fastställer de resurser som varje myndighet skall använda för sin prövning och tillsyn.

Även nuvarande system med bekämpningsmedelsavgifter för kemiska och biologiska bekämpningsmedel behålls enligt förslaget. Bekämpningsmedelsavgifterna skall finansiera Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn mot företag som betalar sådana avgifter. Kemikalieinspektionen har enligt nuvarande bestämmelser bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter för biologiska bekämpningsmedel. Enligt förslaget får inspektionen motsvarande bemyndigande för kemiska bekämpningsmedel.

Läkemedelsverkets avgiftssystem föreslås även fortsättningsvis användas för att finansiera verkets prövning och tillsyn vad gäller kosmetiska och hygieniska produkter. Läkemedelsverket ges i enlighet med nu gällande ordning ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifterna.

Länsstyrelsen förutsätts vara ansvarig för tillståndsprövning av särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer enligt 14 kap. 12 § miljöbalken. På samma sätt som för den nuvarande tillståndsprövningen av livsfarliga och mycket farliga kemiska produkter föreslås att ansökningsavgifter tas ut enligt avgiftsförordningen (1992:191).

Länsstyrelserna kommer att ha en begränsad tillsynsverksamhet på kemikalieområdet enligt miljöbalken. Deras tillsyn föreslås även fortsättningsvis vara finansierad med skattemedel.

Centrala förvaltningsmyndigheter ges ett generellt bemyndigande att föreskriva om avgifter för sin och underställda myndigheters prövning i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken. Med stöd av denna bestämmelse kan avgifter tas ut för prövning av förhandsanmälningar av nya kemiska produkter och biotekniska organismer enligt 14 kap. 11 § miljöbalken. Bestämmelsen kan även användas för att bestämma ansökningsavgifter för dispenser enligt bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken och föreskrifter som meddelats med stöd av bestämmelserna. Enligt nuvarande bestämmelser finns dispensmöjligheter för t.ex. PCB, motorbensin, kadmium, klorerade lösningsmedel, kvicksilverhaltiga varor och ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Myndigheterna ges också möjlighet att med stöd av det generella bemyndigandet införa avgifter för sin och underställda myndigheters kemikalietillsyn. Kemikalieinspektionen kan med stöd av bemyndigandet införa avgifter för tillsyn mot den som inte är skyldig att betala kemikalieavgifter eller bekämpningsmedelsavgifter, t.ex. tillverkare av varor som innehåller kemiska produkter. Med stöd av bemyndigandet kan också införas avgifter för bl.a. Läkemedelsverkets tillsyn av flyktiga lösningsmedel och Naturvårdsverkets tillsyn av motorbensin.

Vidare föreslås vissa avgiftsbestämmelser för verksamhet som rör avfall enligt 15 kap. miljöbalken. Avgifterna rör länsstyrelsernas handläggning av tillståndsansökningar för farligt avfall och för Naturvårdsverkets uppgifter vad avser gränsöverskridande transporter av avfall.

Slutligen föreslås vissa gemensamma bestämmelser om betalning, uppgiftsskyldighet och nedsättning m.m.

2 Författningsförslag

x kap. Avgifter för kemiska produkter och biotekniska organismer

1 § Kemikalieavgifter skall betalas för att finansiera Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken, i den utsträckning sådan prövning och tillsyn inte finansieras genom avgifter enligt andra bestämmelser i denna förordning.

Kemikalieinspektionen meddelar föreskrifter om kemikalieavgifter.

Om Kemikalieinspektionen enligt x § förordningen (1998:000) om .. har medgett att en handelsagent fullgör anmälningsskyldighet, är agenten avgiftsskyldig.

2 § Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn i fråga om kemiska och biologiska bekämpningsmedel enligt 14 kap. miljöbalken skall finansieras genom avgifter enligt föreskrifter som meddelas av Kemikalieinspektionen.

3 § Den som innehar godkännandet av ett bekämpningsmedel skall betala kostnaderna för en sådan undersökning som Kemikalieinspektionen har låtit göra för att kontrollera medlets sammansättning.

4 § Läkemedelsverkets prövning och tillsyn i fråga om kosmetiska och hygieniska produkter enligt förordningen (1998:000) om kosmetiska och hygieniska produkter skall finansieras genom avgifter enligt föreskrifter som meddelas av Läkemedelsverket.

5 § Ansökningsavgift skall betalas för länsstyrelsens prövning av ansökningar om tillstånd enligt 14 kap. 12 § miljöbalken.

För avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid följande avgiftsklasser tillämpas.

Ärendeslag	*Avgiftsklass*
Tillstånd som krävs enligt	
12 § 1	3
12 § 2	4
12 § 3	2

6 § Utöver vad som följer av 1-5 §§ får en central förvaltningsmyndighet meddela föreskrifter om avgifter för sin egen eller underställda myndigheters prövning och tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken.

y kap. Avgifter för avfall

1 § Ansökningsavgift skall betalas för länsstyrelsens prövning av ansökningar om tillstånd enligt förordningen (1998:000) om farligt avfall.

För avgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid följande avgiftsklasser tillämpas.

Ärendeslag	*Avgiftsklass*
Tillstånd till transportverksamhet	4
Tillstånd till mellanlagring, bortskaffande och återvinning	
- om anläggningen är prövad enligt 9 kap. miljöbalken	4
- om anläggningen inte är prövad enligt 9 kap. miljöbalken	7

2 § Statens Naturvårdsverk får besluta om avgifter för de kostnader som avses i artikel 33.1 i rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen[1]. Avgifterna skall betalas enligt en avgiftstaxa som fastställs av Naturvårdsverket.

[1] EGT nr L 30, 6.2 .93, s. 1 (Celex 393R259).

z kap. Gemensamma bestämmelser

1 § En myndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov vid tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken samt avfall enligt 15 kap. miljöbalken skall ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser, i den utsträckning och enligt de villkor som den centrala tillsynsmyndigheten föreskriver.

2 § För avgifter enligt x-y kap. gäller bestämmelserna i 3-7 §§ om inte annat är föreskrivet.

3 § Ansökningsavgifter skall betalas av sökanden när ansökan görs.
Övriga avgifter skall betalas efter debitering av myndigheten. Avgifterna uppbärs och redovisas av den myndighet som debiterat avgiften.

4 § De avgiftsskyldiga skall till den myndighet som skall beräkna en avgift lämna de uppgifter som behövs för att bestämma avgiften. Uppgifterna skall lämnas i den utsträckning som myndigheten föreskriver.

5 § Om det finns särskilda skäl kan en myndighet besluta att en avgift som skall betalas till myndigheten skall nedsättas eller efterskänkas.

6 § Beslut om betalning av avgifter får verkställas enligt utsökningsbalken.

7 § En myndighet får bestämma att dess beslut om avgift skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Denna förordning träder i kraft den ....
Genom förordningen upphävs förordningen (1989:216) om kemikalieavgifter. Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande i fråga om avgifter som inte har slutdebiterats när denna förordning träder i kraft.

3 Inledning

3.1 Uppdraget

Kemikalieinspektionen skall enligt regleringsbrevet för budgetåret 1997 i samråd med Naturvårdsverket ta fram förslag till hur avgifter enligt miljöbalken bör sättas. Resursanvändning och kostnadstäckning för olika myndigheter i nuvarande system bör därmed användas som underlag.

Kemikalieinspektionen har den 13 maj 1997 lämnat en lägesrapport till regeringen med en kartläggning av de avgiftssystem som finns på kemikalieområdet. Lägesrapporten omfattade också ett preliminärt förslag till huvudinriktning på ett system med avgifter för Kemikalieinspektionens egna prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Regeringen har den 4 september 1997 beslutat att Kemikalieinspektionen skall redovisa en slutlig redovisning av uppdraget senast den 20 oktober 1997. Redovisningen av uppdraget bör samordnas med Naturvårdsverket.

3.2 Avgränsning och genomförande

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för budgetåret 1997 fått i uppdrag att lämna förslag till hur avgifter enligt hela miljöbalken bör utformas och sättas. Regeringen har medgett anstånd med rapporteringen av uppdraget till den 20 oktober 1997. Kemikalieinspektionen har deltagit i arbetet.

Kemikalieinspektionen har samrått med Naturvårdsverket inför slutredovisningen av inspektionens uppdrag. Vad gäller nuvarande resursanvändning och kostnader hänvisas i rapporten till den enkät som skickades ut till berörda myndigheter av Naturvårdsverket. Kemikalieinspektionen har vidare berett följande myndigheter tillfälle att

lämna förslag till avgifter för sin prövning och tillsyn på kemikalieområdet enligt miljöbalken: Generalläkaren, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Arbetarskyddsstyrelsen, Skogsvårdsstyrelsen Västra Götaland, Boverket, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Statens naturvårdsverk. Synpunkter från Yrkesinspektionen Malmö distrikt har inhämtats under hand.

Verksamhet som rör kemikalieområdet i lagen (1982:821) om transport av farligt gods och lagen (1991:341) om strategiska produkter har utelämnats, eftersom dessa lagar inte föreslås ingå i miljöbalken. Kemikalieinspektionens verksamhet vad gäller genetiskt modifierade organismer utelämnas också, eftersom den delen ingår i Naturvårdsverkets rapport. Förslaget har vidare begränsats till att avse statliga myndigheters avgifter för prövning och tillsyn och därmed sammanhängande avgifter, vilket således innebär att kommunala avgifter eller producentavgifter inte ingår.

4 Nuvarande avgiftssystem

4.1 Allmänt

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen genom kemikalieavgifter och bekämpningsmedelsavgifter. Vad gäller övriga statliga myndigheter med uppgifter på kemikalieområdet är det endast Läkemedelsverkets verksamhet i fråga om kosmetiska och hygieniska produkter som är avgiftsfinansierad i någon större utsträckning. Övriga myndigheter tar dock i vissa fall ut avgifter för ansökningar om tillstånd eller dispens. Deras tillsyn är i princip inte till någon del avgiftsfinansierad. En tabell över gällande avgifter återfinns i *bilaga*. Vad avser avgiftssystemens närmare utformning hänvisas till Kemikalieinspektionens lägesrapport.

4.2 Resursanvändning och avgiftsintäkter

Den 27 mars 1997 skickade Naturvårdsverket ut en enkät med frågor om de berörda myndigheternas resursanvändning avseende de lagar som föreslås ingå i miljöbalken. Enkätsvaren för lagen (1985:426) om kemiska produkter (LKP), lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark och lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel framgår av nedanstående tabeller. I tabellerna ingår enbart de myndigheter som uppgett sig använda någon del av sina resurser för de nämnda lagarna. Nya uppgifter har lämnats av Läkemedelsverket och beloppet för Kemikalieinspektionens avgiftsintäkter har ändrats. För Naturvårdsverket har tillägg gjorts för viss verksamhet som rör gränsöverskridande transporter av avfall. Som framgår av Naturvårdsverkets rapport bygger enkätsvaren i många fall på mer eller mindre goda uppskattningar

1. Årsarbetskrafter

Myndighet	**Egen prövning**	**Operativ tillsyn**	**Övrigt**	**Totalt**
Kemikalieinspektion	89 (79-84)	60 (55-57)	(8-15)	149
Generalläkaren	-	0	0	1
Läkemedelsverket	2	2	-	4
Jordbruksverket	-	-	1	1
Arbetarskyddsstyrelsen	0	-	1	1
Skogsstyrelsen	0	0	0	0
Länsstyrelserna	4	2	3	9
Naturvårdsverket	1	1	8	10
Totalt	**96 (86-91)**	**65 (60-62)**	**13 (21-28)**	**175**

Det bör noteras att enligt enkäten innefattades i tillsynsbegreppet endast vad som av Naturvårdsverket benämns "operativ tillsyn". En del av den verksamhet som redovisas under "övrigt" kan således hänföras till prövning och tillsyn om lagrådsremissens uttalanden i fråga om vad som skall anses som prövning och tillsyn används som utgångspunkt. Naturvårdsverket har därvid i sin rapport utgått från att den alldeles övervägande delen är prövning och tillsyn.

Kemikalieinspektionens enkätsvar utgick från lagrådsremissen och verksamheten uppskattades då i princip till fullo bestå i prövning och tillsyn. Vid en fortsatt diskussion har dock bedömningen i detta avseende ändrats. Enligt den grova uppskattning som nu gjorts används ca 8-15 årsarbetskrafter (ca 5-10 procent) för annan verksamhet än prövning och tillsyn. I tabell 1 anges inom parentes uppdelningen av årsarbetskrafter enligt den nya uppskattningen.

I tabell 2 anges kostnader och avgiftsintäkter. Kostnaderna, som schabloniserats till 500 tkr per årsarbetskraft, omfattar den totala verksamheten. Under dessa förutsättningar utgör den totala kostnadstäckningen ca 93 procent. Av inspektionens avgiftsintäkter avser 62,4 mkr kemikalieavgifter, 13,5 mkr bekämpningsmedelsavgifter och 0,4 mkr ansökningsavgifter för dispenser (klorerade lösningsmedel).

2. Kostnader och avgiftsintäkter

Myndighet	**Kostnader tkr**	**Avgiftsintäkter tkr**
Kemikalieinspektionen	75 000	76 300
Generalläkaren	500	-
Läkemedelsverket	1 500	2 950
Jordbruksverket	500	-
Arbetarskyddsstyrelsen	500	59
Skogsstyrelsen	0	-
Länsstyrelserna	4 500	326
Naturvårdsverket	5 000	834
Totalt	**87 500**	**81 469**

5 Förslag till avgifter enligt miljöbalken på kemikalieområdet

5.1 Utgångspunkter

Förslagen är lämnade med utgångspunkt i regeringens lagrådsremiss om miljöbalk. De utgår således från avgiftsbestämmelsen i 27 kap. 1 § miljöbalken som ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om avgift för myndigheters kostnader för *prövning och tillsyn* enligt miljöbalken eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. Detta skall jämföras med de nuvarande bestämmelserna i 18 § LKP och 11 § lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel som ger möjlighet att ta ut avgifter för de berörda myndigheternas *verksamhet* enligt respektive lag.

Regeringen föreslår att reglerna om kemiska produkter och förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel samordnas i miljöbalken. Reglerna utökas till att omfatta alla biotekniska organismer. Vad gäller prövningsplikten föreslås i huvudsak att nuvarande bestämmelser om prövningsplikt på kemikalieområdet inordnas och samordnas. Det skall av balken direkt kunna utläsas vilka krav på tillstånd och godkännanden som gäller i stort. Regeringen föreslår att tillståndskravet utvidgas till att även omfatta särskilt farliga biotekniska organismer. Vidare föreslås ett bemyndigande som gör det möjligt att föreskriva krav på förhandsanmälan också för biotekniska organismer.

Begreppet tillsyn behandlas i 26 kap.1 § miljöbalken. Kemikalieinspektionen konstaterar att det föreslagna tillsynsbegreppet är betydligt vidare än det nu gällande enligt kemikalielagstiftningen. Vad gäller ansvarsfördelningen för kemikalietillsynen föreslår regeringen att Kemikalieinspektionen, som tidigare, bör ha huvudansvar för tillsyn över tillverkare och importörer. Enligt regeringens bedömning bör kommunerna ta ett större ansvar för kemikaliekontrollen. Som grundprincip anser

regeringen att kommunerna bör utöva all tillsyn över återförsäljare och yrkesmässiga användare. Länsstyrelsen föreslås inte ha något generellt ansvar för kemikalietillsynen. För de tillståndspliktiga verksamheter som länsstyrelsen har ansvar för enligt miljöbalkens regler om miljöfarlig verksamhet bör emellertid kemikalietillsynen och miljöskyddstillsynen följas åt. Regeringen anser att länsstyrelsens roll inom kemikalietillsynen bör inriktas mot regional samordning och uppföljning av tillsynen.

Regeringen bedömer att det finns skäl att närmare se på möjligheterna att längre fram föra över även delar av tillsynen över tillverkare, importörer och andra leverantörer från Kemikalieinspektionen till kommunerna. Vidare betonar regeringen vikten av att samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna ytterligare förstärks samt att vägledningen från centrala och regionala myndigheter till kommunerna förbättras.

Kemikalieinspektionen har som generell utgångspunkt för sina förslag att den verksamhet som i dag regleras i förordningar meddelade av stöd av LKP kommer att omfattas även av miljöbalkens förordningar. Detta gäller såväl inspektionens som andra myndigheters verksamhet på kemikalieområdet. Mot bakgrund av regeringens uttalanden gör inspektionen den bedömningen att det främst är kommunerna som kommer att utöka sin verksamhet på området, medan omfattningen av de centrala och regionala myndigheternas prövning och tillsyn kommer att vara i stort sett oförändrad.

I lagrådsremissen (s. 491) anförs att det kan antas att förekomsten av miljöledningssystem (EMAS och ISO 14001) medför att det kan bli enklare och billigare för tillsynsmyndigheterna att utöva tillsynen. Regeringen anser dock att det ännu inte kan sägas om anslutning till systemet kan eller bör få någon betydelse för avgifterna. Det kan konstateras att införandet av ett miljöledningssystem ger ökad kunskap och medvetande om miljöfrågor och skapar motiverad personal, vilket i sin tur kan medföra ökade förutsättningar för företagen att klara sina åligganden enligt lagstiftningen. Miljöledningssystemet syftar till att genomföra förbättringar i fråga om en verksamhets miljöpåverkan. Hälsoaspekter ingår emellertid inte uttryckligen i systemet. Även om det generellt ingår i miljöpolicyn att företaget skall följa gällande lagstiftning, så är det ändå företaget som bestämmer de konkreta åtagandenas omfattning och utformning samt tiden för genomförandet. Åtagandena behöver inte till någon väsentlig del sammanfalla med kemikalielagstiftningens krav på exempelvis utredning och produktinformation. Mot denna bakgrund anser Kemikalieinspektionen för sin del att det på kemikalieområdet inte nu

finns skäl för att företag som har ISO-certifierade eller EMAS-registrerade miljöledningssystem skall betala lägre avgifter.

5.2 Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn skall huvudsakligen finansieras med kemikalieavgifter och bekämpningsmedelsavgifter.

Kemikalieinspektionen ges bemyndiganden att meddela föreskrifter om kemikalieavgifter och bekämpningsmedelsavgifter.

Kemikalieinspektionen ges genom ett generellt bemyndigande möjlighet att föreskriva om avgifter för förhandsanmälningar och ansökningar om dispens.

Det generella bemyndigandet ger också utrymme för att besluta om avgifter för tillsyn som riktar sig mot företag som inte betalar kemikalieavgifter eller bekämpningsmedelsavgifter.

Enligt Kemikalieinspektionens uppfattning kommer inspektionens verksamhet enligt miljöbalken i huvudsak att vara i överensstämmelse med den verksamhet som bedrivs i dag, såväl vad gäller omfattning som innehåll. I lagrådsremissen föreslås att all tillsyn över återförsäljare och yrkesmässiga användare förs över till kommunerna. Samtidigt betonas de centrala tillsynsmyndigheternas roll gentemot regionala tillsynsmyndigheter och kommuner vad gäller uppföljning, rådgivning och kontroll. Kemikalieinspektionens tillsynsansvar torde därmed inte minska i omfattning. Om ytterligare tillsynsansvar tas av kommunerna kan dock det förhållandet i någon mån påverka omfattningen av inspektionens tillsynsverksamhet på längre sikt.

Till prövning enligt miljöbalken hänför Kemikalieinspektionen framför allt sin hanteringen av godkännanden och villkorsändringar för bekämpningsmedel, förhandsanmälningar av nya ämnen och dispenser. Vidare anses som prövning arbetet med att ta fram föreskrifter och deltagande i lagstiftningsarbetet såväl nationellt som inom EU. Under miljöbalkens tillsynsbegrepp faller i första hand den myndighetsutövning som i dag utgör tillsyn enligt kemikalielagstiftningen, dvs.

efterlevandekontroll och åtgärder för att åstadkomma rättelse i förekommande fall. Genom miljöbalkens nya syn på tillsyn tillkommer även rådgivning, information och liknande verksamhet, vilket utgör en förhållandevis stor del av Kemikalieinspektionens verksamhet. Förutom den rådgivning och information till enskilda tillsynsobjekt som sker inom ramen för den löpande verksamheten har Kemikalieinspektionen flera projekt som riktar sig mot olika branscher. Produktregistret utgör en grund för tillsynen och är således att anse som tillsyn. Slutligen ingår i tillsynen även samarbetet med andra centrala tillsynsmyndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Vad som kan anses falla utanför såväl prövnings- som tillsynsbegreppet är främst den del av inspektionens verksamhet som består i att uppfylla serviceskyldigheten mot allmänhet och myndigheter enligt förvaltningslagens och sekretesslagens bestämmelser. Den delen kan, tillsammans med övrig verksamhet som inte anses som prövning och tillsyn, grovt uppskattas till ca 5-10 procent av verksamheten.

Kemikalieavgifter

Kemikalieavgifterna regleras idag av förordningen (1989:216) om kemikalieavgifter. Från och med år 1997 tillämpas ett nytt avgiftssystem som innebär att avgift beräknas på grundval av antal produkter och kvantitet av produkterna. Det tidigare systemet var helt baserat på antalet produkter. De nya reglerna föregicks av att Kemikalieinspektionen med biträde av Riksrevisionsverket genomförde en översyn. Inspektionen anser att det finns skäl att utvärdera systemet när det tillämpats under en tid.

I linje med det nya arbetssättet för myndigheterna som innebär att deras verksamhet regleras genom mål- och resultatstyrning i stället för detaljreglering föreslår Kemikalieinspektionen att ansvaret för att bestämma avgifterna delegeras till inspektionen. Ansvaret är förenat med skyldigheten att samråda med Riksrevisionsverket enligt 7 § avgiftsförordningen. En delegation innebär ingen förändring av den ordning som gäller i dag eftersom det är statsmakterna som genom att bestämma myndighetens ramanslag, med en uppdelning på allmänkemikalier och bekämpningsmedel, också bestämmer ramen för avgifterna.

Om det blir aktuellt för kommunerna att delvis ta över ansvaret för den del av inspektionsverksamheten som riktas mot tillverkare och importörer måste detta även återspeglas i taxorna för kemikalieavgifterna. De bör då

sänkas för de företag över vilka enbart kommunen utövar den direkta tillsynen. Kemikalieinspektionen vill emellertid framhålla att även i sådana fall kvarstår ansvaret för huvuddelen av tillsynen hos inspektionen. De avgiftssänkningar som kan komma i fråga är således begränsade.

Agenter som fullgör anmälningsskyldighet till produktregistret i stället för en importör bör, på samma sätt som enligt nu gällande regler, också överta avgiftsskyldigheten. Detta innebär dock enligt inspektionens uppfattning inte någon avvikelse från principen att det skall råda ett samband mellan avgift och prestation, eftersom inspektionens aktiviteter i dessa fall riktar sig i första hand till agenten.

Bekämpningsmedelsavgifter

Avgifter för kemiska bekämpningsmedel regleras i förordningen (1985:836) om bekämpningsmedel. I fråga om biologiska bekämpningsmedel har regeringen i förordningen (1991:1288) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel delegerat ansvaret att bestämma avgifter till Kemikalieinspektionen. Avgiftsbestämmelser har utfärdats i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1994:4) om biologiska bekämpningsmedel.

Bekämpningsmedelsavgifter utgår som ansökningsavgifter med fasta belopp för ansökan om godkännande, villkorsändring, fortsatt godkännande och undantag (dispens). För varje godkänd produkt utgår även en årsavgift baserad på värdet av försäljningen av produkten året före det år avgiften avser. I syfte att uppnå full kostnadstäckning har Kemikalieinspektionen remissbehandlat ett förslag som innebär att årsavgifterna för kemiska bekämpningsmedel höjs från 1,8 procent till 2,6 procent av försäljningsvärdet. Inspektionen arbetar vidare med ett förslag till avgift för ansökan om att ta upp ett verksamt ämne i bilaga 1 till rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. De nuvarande bekämpningsmedelsavgifterna har bestämts med utgångspunkten att de skall täcka kostnaderna för prövningen. Den som betalar bekämpningsmedelsavgifter betalar inte kemikalieavgifter. Det kan således finnas anledning att se över bekämpningsmedelsavgifterna för att kunna bedöma om avgifterna även täcker kostnaden för tillsynen.

Med hänsyn till vad som anförts ovan om det nya sättet att styra myndigheternas verksamhet anser Kemikalieinspektionen att det finns anledning att delegera beslutanderätten även vad gäller avgifter för

kemiska bekämpningsmedel. På samma sätt som för kemikalieavgifter kommer ramen för avgifterna att sättas genom statsmakternas bestämmande av ramanslaget.

Övriga avgifter

Kemikalieinspektionen föreslår ett generellt bemyndigande för att ge möjlighet att bestämma avgifter för sådan prövning och tillsyn som bör finansieras särskilt. För inspektionens del är det främst fråga om att avgiftsbelägga förhandsanmälningar av nya ämnen enligt 14 kap. 11 § miljöbalken och dispenser från förbud enligt förordningar meddelade med stöd av 14 kap. miljöbalken. Sådana avgifter kan tas ut med fasta belopp eller enligt timtaxa. Det sist nämnda kan vara motiverat för ärendeslag där variationen i resursåtgång är stor mellan olika ärenden eller där det är fråga om ett litet antal ärenden.

Kemikalieinspektionens anser också att finns skäl för att införa en särskild tillsynsavgift för tillsyn mot företag som inte ingår i något annat avgiftskollektiv. Exempelvis blir tillsyn mot varutillverkare alltmer aktuell. Den särskilda tillsynsavgiften bör utgå enligt timtaxa.

5.3 Kemikalieavgifter för andra myndigheters prövning och tillsyn

Enligt Kemikalieinspektionens förslag skall kemikalieavgifterna enbart finansiera Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn.

Den föreslagna bestämmelsen kan utvidgas till att avse även övriga berörda statliga myndigheters prövning och tillsyn. En förutsättning för att en sådan ordning skall fungera är att statsmakterna fastställer de resurser som varje myndighet skall använda för sin prövning och tillsyn på kemikalieområdet.

Dagens avgiftssystem på kemikalieområdet är konstruerade på ett sådant sätt att avgifter enbart tas in för den debiterande myndighetens egna verksamhet. Av svaren på Naturvårdsverkets enkät framgår att Kemikalieinspektionen står för ca 149 av de totalt ca 175

årsarbetskrafterna som används för verksamhet på kemikalieområdet. Eftersom inspektionens andel är så dominerande finns det skäl att anföra för att kemikalieavgifterna skall användas även för att ta in avgifter för de övriga statliga myndigheternas prövning och tillsyn. Ett debiteringssystem i stället för flera är givetvis administrativt enklare och mindre kostsamt totalt sett för såväl myndigheter som avgiftsskyldiga. Det är också kostsamt att bygga upp nya avgiftssystem.

Skyldiga att betala kemikalieavgifter är importörer och tillverkare av kemiska produkter. Utanför avgiftskollektivet faller således exempelvis den som tillverkar varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt som inte importerats eller tillverkats av varutillverkaren. Utanför faller också de som enbart återförsäljer eller använder kemiska produkter. Kemikalieinspektionens prövning och tillsyn har till allra största delen avsett tillverkare och importörer. Detta torde dock inte vara fallet för övriga myndigheters, t.ex. länsstyrelsernas, verksamhet.

Om kemikalieavgifterna till en väsentlig del används för att finansiera prövning och tillsyn som inte avser tillverkare och importörer av kemiska produkter skulle sambandet mellan avgift och prestation kunna ifrågasättas. Tyngdpunkten för ansvaret för att nå uppställda mål med kemikaliekontrollen har legat hos tillverkare och importörer. Även enligt miljöbalken kommer tillverkare och importörer att ha ett stort ansvar. Brister i kemikaliekontrollen som uppdagas vid tillsyn mot andra än tillverkare och importörer kan inte sällan ha sin orsak i bristfälligheter i leverantörsledet. Det kan således finnas skäl för att hävda att det finns ett samband mellan avgift och prestation även vid tillsyn mot andra än de tillverkare och importörer som betalar kemikalieavgifterna. Ofta kan ett motsvarande resonemang föras om ett samband mellan kemikalieavgifterna och de andra myndigheternas prövning i ärenden som rör andra än de avgiftsskyldiga.

Det är främst de oklarheter som ändå råder i denna fråga som gjort att Kemikalieinspektionen avstått från att lämna förslag som innebär att kemikalieavgifterna skall användas till annat än den egna prövningen och tillsynen. Den föreslagna bestämmelsen kan emellertid - genom att ordet "Kemikalieinspektionens" i första stycket ändras till "statliga myndigheters" - utvidgas till att avse även övriga myndigheter.

För det fall regeringen överväger att föreslå en utvidgad bestämmelse för kemikalieavgifterna vill inspektionen framhålla att det för att ett sådant system skall kunna fungera är en förutsättning att statsmakterna beslutar

hur stora resurser varje myndighet skall disponera för kemikaliekontrollen och därigenom också bestämmer det totala belopp som skall finansieras med kemikalieavgifter.

5.4 Läkemedelsverket

Läkemedelsverkets prövning och tillsyn i fråga om kosmetiska och hygieniska produkter skall finansieras genom avgifter.

Läkemedelsverket bemyndigas att meddela föreskrifter om sådana avgifter.

Genom det generella bemyndigandet ges Läkemedelsverket möjlighet att föreskriva om avgifter för prövning och tillsyn i fråga om flyktiga lösningsmedel.

Läkemedelsverket har enligt förordningen (1993:1283) om kosmetiska och hygieniska produkter ett bemyndigande att bestämma avgifter för sin verksamhet enligt förordningen. Bemyndigandet har utnyttjats i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1996:19) om avgifter för kontrollen av kosmetiska och hygieniska produkter. Produkter som omfattas av regleringen skall förtecknas i ett register. Avgifterna består av en årlig avgift som utgår med ett belopp dels per tillverkare eller importör, dels per produkt. Läkemedelsverket har i sitt yttrande till Kemikalieinspektionen anfört bl.a. följande.

Läkemedelsverkets tillsyn utövas genom föreskrifter, marknadskontroll, utredning av ämnen/produkter, information och rådgivning. Omkring 500 företag importerar eller tillverkar dessa produkter. De direkta kostnaderna var för budgetåret 95/96 1 600 000 kronor (12 månader). Lokaler, utrustning och de indirekta kostnaderna uppgick till 1 391 000 kronor. Av de direkta kostnaderna hänfördes 41 % till efterkontroll och 43 % till information och normgivning. Läkemedelsverket bedömer det som orimligt att relatera avgifterna till de direkta kostnaderna. Tillsynsarbetet utgörs inte huvudsakligen av granskning av enskilda produkter eller företag. Vid tillskapandet år 1989 av kosmetikakontrollen diskuterades olika förslag till avgiftssystem. Den nuvarande konstruktionen är den som

branschorganisationen föreslog och som anses fördela kostnaderna mest rättvist.

Med hänsyn till Läkemedelsverkets yttrande föreslår Kemikalieinspektionen att Läkemedelsverkets prövning och tillsyn i fråga om kosmetiska och hygieniska produkter skall vara avgiftsfinansierad även enligt miljöbalken och att Läkemedelsverket ges ett bemyndigande att bestämma avgifterna.

Enligt förordningen (1977:994) om försäljning och förvaring av vissa flyktiga lösningsmedel har Läkemedelsverket vissa uppgifter. Förordningen innehåller inte några avgiftsbestämmelser. För närvarande föreligger enligt Läkemedelsverket ingen utredning om hur sådana avgifter skulle kunna tas ut. Kemikalieinspektionens förslag till generellt bemyndigande för myndigheterna att föreskriva om avgifter för sin prövning och tillsyn kan användas för att bestämma avgifter för Läkemedelsverkets prövning och tillsyn i fråga om flyktiga lösningsmedel.

5.5 Länsstyrelserna

Avgifter skall utgå för länsstyrelsernas tillståndsprövning i fråga om särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer. En höjning föreslås av avgiften för yrkesmässig överlåtelse av sådana produkter och organismer.

Ansökningsavgifter skall också utgå för ansökningar om tillstånd i fråga om farligt avfall.

Länsstyrelsernas tillsynsverksamhet bör finansieras med skattemedel.

Särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer

Enligt nuvarande bestämmelse i 31a § FKP utgår ansökningsavgift för prövning av ansökan om tillstånd enligt 17 § FKP i fråga om livsfarliga och mycket farliga kemiska produkter. Avgiftsbestämmelsen hänvisar till avgiftsklasserna i avgiftsförordningen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att avgiften för ansökan om yrkesmässig överlåtelse (875 kronor) är för låg och bör höjas till 1 500 kr. Länsstyrelsen har inte haft något ärende om tillstånd till annan än yrkesmässig hantering på sex år. Något tillstånd till import av livsfarliga och mycket farliga produkter har aldrig meddelats av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslår att avgiften för yrkesmässig import och yrkesmässig överlåtelse differentieras genom att nuvarande avgift, 875 kr, behålls för ansökningar som avser högst fem kemiska produkter och avgiften när antalet produkter överstiger fem bör utgå med ca 1 500 kr. Syftet med differentiering skulle vara att åstadkomma en styrning åt färre antal produkter som klassificeras som livsfarliga eller mycket farliga. Vad gäller avgiften för annan än yrkesmässig hantering föreslås ingen ändring i avgifterna.

Kemikalieinspektionen konstaterar att enligt regeringens uppdrag bör nuvarande resursanvändning och kostnadstäckning användas som grund för förslagen. Att lämna förslag som innebär att avgifterna används som styrmedel ingår däremot inte i uppdraget. Det finns idag inget underlag för att beräkna avgifter för handläggningen av tillstånd för särskilt farliga biotekniska organismer. Sådana ärenden torde emellertid i vart fall ta lika mycket resurser i anspråk som tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter. Det föreslås därför att avgifterna tills vidare skall vara lika stora för de båda grupperna. Med hänsyn till vad Länsstyrelsen i Kronobergs län anfört föreslår inspektionen att avgiften enligt 14 kap. 12 § 2 miljöbalken skall höjas genom att avgiftsklassen ändras från 3 till 4.

Farligt avfall

Avgifter tas ut för länsstyrelsernas hantering av ansökningar om tillstånd till transport, mellanlagring samt bortskaffande och återvinning enligt förordningen (1996:971) om farligt avfall. Därvid gäller avgiftsklasserna i avgiftsförordningen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län uppskattar handläggningstiden, inklusive expedition m.m., till 3-5 timmar för ansökningar om transporttillstånd. I fråga om ansökningar om mellanlagring uppger länsstyrelsen att handläggningstiden är 4-6 timmar om anläggningen är prövad enligt miljöskyddslagen (1969:387, ML), eftersom de tekniska förutsättningarna då inte behöver prövas. I annat fall kan det åtgå upp till 10 timmar ytterligare. För bortskaffande bedöms handläggningstiden till 3-5 timmar när anläggningen är prövad enligt ML. Om den inte är prövad enligt ML

varierar handläggningstiden. Genomsnittlig ytterligare handläggningstid uppskattas till ca 5 timmar. Länsstyrelsen uppskattar timkostnaden, inklusive overheadkostnader, till cirka 500 kronor per timme.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslår en differentiering av avgiften för bortskaffande och återvinning i syfte att styra hanteringen mot återvinning.

Som anförts tidigare ligger det inte inom ramen för Kemikalieinspektionens uppdrag att lämna förslag till avgifter som styrmedel. Med beaktande av den bedömning av handläggningstiderna som gjorts av Länsstyrelsen i Kronobergs län föreslår Kemikalieinspektionen att avgiftsklassen för prövning av ansökningar om transporttillstånd skall vara oförändrad, dvs. avgiftsklass 4. För ansökningar om tillstånd till mellanlagring, bortskaffande och återvinning föreslår inspektionen att avgiftsklass 4 skall gälla när anläggningen inte prövats enligt bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet i 9 kap. miljöbalken och att avgiftsklass 7 skall gälla när sådan prövning inte skett.

Tillsyn

Inga avgifter utgår idag för länsstyrelsernas tillsynsverksamhet i fråga om kemiska produkter. Enligt Naturvårdsverkets enkät ägnas totalt ungefär fyra av samtliga länsstyrelsers årsarbetskrafter åt "tillsyn" och "övrigt" enligt LKP. Detta kan dock enligt inspektionens uppfattning vara en underskattning som beror på att viss tillsyn som avser kemiska produkter inte redovisats därför att den sker inom ramen för tillsynen enligt ML.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har föreslagit att avgifter för anläggningstillsyn enligt nuvarande ML och LKP bör samordnas i en avgift med utgångspunkt i nu gällande system för avgifter för prövning och tillsyn enligt ML. En årlig avgift skulle då tas ut från dem som har tillstånd till yrkesmässig överlåtelse och import enligt 17 § FKP samt de som har tillstånd enligt förordningen om farlig avfall men inte är tillståndspliktiga enligt ML för att täcka arbetet med tillsyn. Detta arbete skulle i så fall enligt länsstyrelsen läggas på kommunerna.

Med hänsyn till den begränsade tillsyn som länsstyrelsen kommer att ha ansvar för enligt miljöbalken anser Kemikalieinspektionen att de administrativa kostnaderna för att ta ut en avgift skulle bli för höga för att en sådan avgift skall kunna motiveras. I likhet med nu gällande ordning

föreslår därför inspektionen att länsstyrelsens kemikalietillsyn skall vara skattefinansierad.

5.6 Övriga statliga myndigheter

Centrala förvaltningsmyndigheter ges ett generellt bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter för sin egen och underställda myndigheters prövning i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken.

Det generella bemyndigandet ger möjlighet för myndigheterna att ta ut avgifter för hanteringen av tillstånd, anmälningar och dispenser enligt miljöbalken och föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken.

Det generella bemyndigandet ger även möjlighet för myndigheterna att ta ut avgifter för sin tillsyn.

En särskild avgiftsbestämmelse föreslås för Naturvårdsverkets prövning och tillsyn i fråga om gränsöverskridande transporter av farligt avfall.

Generalläkaren

Enligt FKP utövar generalläkaren regional och lokal tillsyn såvitt gäller Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt, i frågor som inte tillhör yrkesinspektionens område. Generalläkaren har i sitt yttrande anfört bl.a. följande.

Till skillnad från länsstyrelserna eller kommunerna får generalläkaren i princip endast ett "företag", Försvarsmakten, att utöva tillsyn över avseende efterlevnaden av miljöbalken. Därtill kommer Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt som direkt utför tjänster för att möjliggöra Försvarsmaktens verksamhet. Det torde bli mycket svårt att dela avgiftsdebiteringen mellan de olika myndigheterna eftersom dessa samtidigt kan utöva verksamhet för Försvarsmaktens räkning vid samma tillsynsobjekt. Av statsliggaren för år 1997 framgår det att regeringen angett hur mycket av Försvarsmaktens totala budget som skall avsättas till generalläkarens tillsynsverksamhet

exklusive lönekostnader. Genom att regeringen anger hur stort belopp som skall avsättas för generalläkarens tillsyn markeras generalläkarens oberoende ställning som tillsynsansvarig. Generalläkaren är medveten om att regeringen understryker vikten av att myndigheternas verksamhet i möjligaste mån avgiftsfinansieras. Generalläkarens roll som tillsynsansvarig är emellertid mycket speciell med tanke på att generalläkaren och generalläkarens personal är anställda av Försvarsmakten och också ingår i dess krigsorganisation. Därför torde det vara svårt att skilja på den rådgivande och informativa verksamhet som utförs inom begreppet tillsyn och den som ingår i den krigsplanerande verksamheten t.ex. vid planering av en befästningsanläggning.

Generalläkaren föreslår att avgifter för generalläkarens tillsyn ej skall tas ut från Försvarsmakten eller dess stödjande myndigheter enligt ovan. I stället förordas vad som hitintills tillämpats, att regeringen anger vilket belopp som Försvarsmakten skall budgetera för tillsynsverksamheten.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen är en av tillsynsmyndigheterna enligt förordningen om farligt avfall. Vidare prövar Socialstyrelsen frågan om tillstånd för vissa klass-1-medel enligt förordningen om bekämpningsmedel. Socialstyrelsen har i sitt yttrande anfört följande.

Socialstyrelsen har ansvar över att utfärda tillstånd och anordna utbildning av personer som ska använda tillståndspliktiga bekämpningsmedel So och SoX. Kurserna anordnas av person som utsetts av Socialstyrelsen efter sedvanlig upphandling. Kursavgiften fastställs efter självkostnadsprincipen. Socialstyrelsen har inte för avsikt att föreslå någon avgift utöver kursavgiften. Övrig tillsyn inom kemikalieområdet sker enligt hälsoskyddslagen. Denna tillsyn är främst initierad av klagomål från boende. Socialstyrelsen har inte för avsikt att föreslå avgift för denna form av tillsyn.

Statens jordbruksverk

Statens jordbruksverk är en av tillsynsmyndigheterna enligt förordningen om farligt avfall. Vidare har Jordbruksverket uppgifter enligt förordningen om bekämpningsmedel, bl.a. prövar verket frågor om undantag från 12 § i förordningen. Jordbruksverket har lämnat bl.a. följande synpunkter.

Inom kemikalieområdet utförs omfattande administrativt arbete vid Jordbruksverket med stöd av förordningen om bekämpningsmedel. Verket utformar föreskrifter, tillhandahåller dataprogram m.m. kopplat bl.a. till länsstyrelsernas prövning av tillstånd och utfärdande av kunskapsbevis för att få använda bekämpningsmedel. Med avseende bl.a. på den tolkning som görs i Naturvårdsverkets lägesrapport till regeringen av begreppen tillståndsprövning och tillsyn torde det dock vara svårt att hävda att verkets administrativa arbete skall kunna avgiftsbeläggas. Jordbruksverket har inga ytterligare synpunkter på rapporten.

Statens livsmedelsverk

Statens livsmedelsverk är en av tillsynsmyndigheterna enligt FKP. Livsmedelsverket har meddelat föreskrifter om avgifter i Statens livsmedelsverks kungörelse (SLV FS 1996:9) med föreskrifter och allmänna råd om avgifter vid provtagning och undersökning av förpackningsmaterial och husgeråd m.m.

Enligt Livsmedelsverkets yttrande befinner sig tillsynen på materialområdet fortfarande i ett uppbyggnadsskede och Livsmedelsverket har ännu inte tagit ut någon avgift enligt nämnda bestämmelser. Det finns enligt verkets mening för närvarande ingen anledning att överväga någon förändring av avgifterna.

Arbetarskyddsstyrelsen

Enligt FKP är Arbetarskyddsstyrelsens tillsynsområde skydd mot ohälsa och olycksfall i arbetsmiljön i samband med yrkesmässig hantering av kemiska produkter. Arbetarskyddsstyrelsen har även uppgifter i fråga om tillstånd enligt förordningen om bekämpningsmedel. Arbetarskyddsstyrelsen har i sitt yttrande anfört bl.a. följande.

Tillsynen utförs av Yrkesinspektionen i form av inspektionsbesök. Tillsynen avser normalt bestämmelser i arbetsmiljölagen (AML). Tillsynen enligt AML är avgiftsfri. Möjligheterna är mycket små att vid ett inspektionstillfälle på ett entydigt sätt särskilja vilken del av inspektionsinsatsen som skulle kunna avse tillsyn enligt kemikalielagstiftningen. Med hänsyn härtill är styrelsens uppfattning att även denna del av tillsynen även fortsättningsvis bör vara avgiftsfri.

Föreskrifterna om tillstånd att använda vissa bekämpningsmedel utfärdas av Arbetarskyddsstyrelsen. I dessa föreskrifter anges vad som krävs för

erhållande av tillstånd för användningen. Tillstånden meddelas av Arbetarskyddsstyrelsen och är avgiftsfria. En förutsättning för tillstånd är att viss utbildning genomgåtts. Utbildningen anordnas av Arbetarskyddsstyrelsen och är avgiftsbelagd. Avgiften sätts enligt principen full kostnadstäckning och kan variera med hänsyn till antalet deltagare, aktuellt kostnadsläge m.m. Samråd med RRV enligt bestämmelserna i avgiftsförordningen har skett. Styrelsen anser det inte rationellt att ta ut avgift i två omgångar för samma verksamhet. Den större delen av styrelsens arbete på det aktuella området avser utbildningsinsatserna. Styrelsen föreslår att nuvarande avgift för den utbildning som Arbetarskyddsstyrelsen anordnar bibehålls och att avgiften beräknas enligt samma principer som hittills. Tillstånden föreslås även fortsättningsvis vara avgiftsfria.

Yrkesinspektionen

Enligt FKP utövar Yrkesinspektionen regional tillsyn såvitt gäller arbetsmiljön. Som framgår av Arbetarskyddsstyrelsens yttrande utgår inga avgifter för tillsynen. Enligt underhandsuppgifter från Yrkesinspektionen Malmö distrikt anser inspektionen att frågan om avgifter bör lösas genom att Arbetarskyddsstyrelsen ges rätt att meddela föreskrifter om avgifter.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen prövar överklaganden enligt lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Enligt Skogsstyrelsens svar på Naturvårdsverkets enkät anser Skogsstyrelsen att avgifter inte bör införas på de områden där avgifter inte för närvarande förekommer.

Skogsvårdsstyrelsen

Skogsvårdsstyrelsen prövar frågor om undantag enligt lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Lagen innehåller inga tillsynsbestämmelser. Förbudet enligt lagen kommer att ingå i miljöbalken och omfattas av miljöbalkens tillsynsbestämmelser. Kemikalieinspektionen förutsätter att skogsvårdsstyrelsen kommer att ha tillsynsansvaret. Skogsvårdsstyrelsen Västra Götaland har lämnat bl.a. följande synpunkter.

Prövning och tillsyn enligt lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark har utgjort en mycket ringa del av skogsvårdsstyrelsens verksamhet. Mot denna bakgrund har verksamheten därför bekostats via

ordinarie myndighetsanslag och inga avgifter har förekommit. Detta framgår också av Skogsstyrelsens yttrande till Naturvårdsverket i rubricerade ärende. I den mån ett för berörda myndigheter generellt avgiftssystem för prövning och tillsyn skall införas, bör ett sådant system omfatta även skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Enligt skogsvårdsstyrelsen bör en sådan avgiftstaxa följa myndigheternas taxa för motsvarande verksamheter. I detta fall kan prövningen och tillsynen enligt spridningslagen jämföras med den sundhetskontroll av virke som SVS utför. Avgiftstaxan under år 1997 är för denna kontroll 500 kr/tim.

Sammanfattningsvis anser skogsvårdsstyrelsen att om ett generellt avgiftssystem för prövning och tillsyn enligt miljöbalken skall införas, bör avgiftstaxan för skogsvårdsstyrelsens arbete med ärenden enligt lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark sättas till 500 kr/tim i 1997 års penningnivå.

Boverket

Boverket är en av tillsynsmyndigheterna enligt FKP. Boverket har i huvudsak anfört följande.

I arbetet förutsätts att Boverket kommer att ha kvar det tillsynsansvar som nu regleras i FKP. Detta ansvar innebär att Boverket, i samråd med Kemikalieinspektionen, har mandat att ta fram föreskrifter som begränsar kemikalieinnehållet i byggprodukter. Boverket har ännu inte utnyttjat nämnda föreskriftsmöjlighet och har heller inte för avsikt att utnyttja den inom en överskådlig framtid. Härav följer att det för närvarande inte heller är aktuellt med tillsyn eller avgifter för tillsyn inom området.

Statens naturvårdsverk

Enligt FKP är Naturvårdsverket tillsynsmyndighet i fråga om skydd för den yttre miljön i samband med yrkesmässig hantering av kemiska produkter.

Naturvårdsverket har uppgifter som rör prövning och tillsyn enligt förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Enligt Naturvårdsverkets kungörelse om avgifter vid användning av CFC m.m. (SNFS 1993:5, ändrad genom SNFS 1996:7) utgår en avgift för ansökan om undantag enligt förordningen.

Enligt förordningen (1985:838) om motorbensin får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om avsteg eller för särskilda fall medge undantag från bestämmelserna. Naturvårdsverket är också tillsynsmyndighet. Enligt förordningen (1985:840) om vissa hälso- och miljöfarliga produkter m.m. får Naturvårdsverket medge undantag från bestämmelserna om avloppsslam för jordbruksändamål. Naturvårdsverket får också meddela vissa föreskrifter enligt förordningen om bekämpningsmedel.

I fråga om avfall får Naturvårdsverket medge dispens och är tillsynsmyndighet enligt förordningen (1993:1268) om spillolja. Verket är också tillsynsmyndighet enligt förordningen om farligt avfall. Naturvårdsverket har vidare uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. Enligt ett bemyndigande i förordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall får Naturvårdsverket besluta om avgifter för de kostnader som avses i artikel 33.1 i EG-förordningen. För anmälningsförfarandet enligt EG-förordningen är dock avgiften fastställd av regeringen. Av Naturvårdsverkets yttranden framgår bl.a. följande.

Vad gäller motorbränslen har under år 1996 och 1997 hittills utfärdats två dispenser för saluförande/överlåtande av blyad bensin. En dispensansökan har avslagits. I samtliga fall har det rört sig om relativt små kvantiteter av bensin avsedd för dragracing. Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av blyhalten och halterna av andra skadliga ämnen i bensin avsedd för katalysatorbilar har upphävts. Beslutet motiverades med att blytillsatserna, som föranlett det största kontrollbehovet, avvecklats och att man därför inte fann det meningsfullt att rutinmässigt kontrollera innehållet av denna komponent. Verket har dock alltid möjlighet att med stöd av kemikalielagstiftningen genomföra stickprovskontroller om detta skulle bedömas som erforderligt. Tillsynen av motorbensin och andra motorbränslen är i dagsläget inte omfattande men kan åter komma att öka. bl.a. som en följd av införandet av gemenskapsregler inom EU. Naturvårdsverket har tillskrivit regeringen för att möjligheterna att bedriva tillsyn över motorbränslen skall förbättras. Verket föreslår i skrivelsen att miljökrav på diselolja också förs in i lagen om kemiska produkter för att tillsyn lättare skull kunna utövas av att miljöklassad dieselolja uppfyller ställda krav. Tillsynen av motorbensin genomfördes tidigare av Sveriges Provnings och Forskningsinstitut (SP) i egenskap av riksprovplats. Ett framtida kontrollsystem bör ske med hjälp av ackrediterade kontrollorgan. Naturvårdsverket föreslår att verket skall kunna ta betalt för sin

dispenshantering i frågan. En ansökningsavgift motsvarande sammanlagt 3-4 timmars arbetstid à 400 kronor föreslås.

I fråga om bensingasåterföring föreslår Naturvårdsverket en lika stor ansökningsavgift för dispenshantering. Verket har med stöd av 30 § FKP utfärdat föreskrifter om återföringssystem för bensingaser vid tankställen för motorfordon. Naturvårdsverket kan medge undantag från bestämmelserna. Enligt verket har ett stort antal undantag har utfärdats (omkring 600 st.). Många av dessa löper ut årsskiftet 98/99. Ytterligare nya undantagsansökningar förväntas inte inkomma i någon större omfattning. Ett ackrediterat kontrollorgan (för närvarande SP) har tillsynsuppgifter enligt föreskrifterna.

I övrigt har Naturvårdsverket uppgett bl.a. att det förekommer något ärende per år om undantag från bestämmelserna om jordbruksslam för jordbruksändamål. Ett sådant ärende tar cirka en dag att handlägga, inklusive vägledande tillsyn. Naturvårdsverket har också anfört att verket förordar att ytterligare avgifts-
finansiering av verkets prövning och tillsyn sker genom Kemikalieinspektionens kemikalieavgifter framför införande av nya avgifter meddelade med stöd av ett generellt bemyndigande för verket.

Kemikalieinspektionens förslag

Många kommuner har genom åren beklagat att de inte kan satsa önskvärda resurser på kemikalietillsyn eftersom de inte har haft möjlighet att ta ut avgift för den. Enligt lagrådsremissen får kommunerna nu en sådan möjlighet. På motsvarande sätt finns det på det statliga området många olika myndigheter med varierande uppgifter när det gäller tillämpningen av miljöbalken. Även för de statliga myndigheterna som bedriver prövning och tillsyn som avser kemiska produkter, biologiska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken bör det öppnas en möjlighet att få kostnadstäckning för arbetet. En bestämmelse som ger centrala förvaltningsmyndigheter ett generellt bemyndigande att besluta om avgifter för sin prövning och tillsyn föreslås därför. Också här bestäms ramarna av statsmakterna genom fastställandet av de resurser varje myndighet skall disponera för kemikaliekontrollen.

Genom att de centrala förvaltningsmyndigheterna enligt förslaget också ges rätt att meddela föreskrifter om avgifter för sina underställda myndigheters prövning och tillsyn får avgiftsbestämmelser beslutas t.ex.

av Arbetarskyddsstyrelsen för yrkesinspektionens tillsyn och av Skogsstyrelsen för skogsvårdsstyrelsens dispensprövning.

Kemikalieinspektionen föreslår också en bestämmelse som ger Naturvårdsverket rätt att ta ut avgifter för sin verksamhet enligt artikel 33.1 i EG-förordningen om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. Motsvarande bestämmelse finns i 9 § förordningen om gränsöverskridande transporter av avfall. Artikel 33.1 avser såväl anmälnings-förfarandet som provtagning och analys. Den lagliga grunden för den nu föreslagna regeln är därmed både 1 och 2 §§ i 27 kap. miljöbalken. Inspektionen har därvid tolkat dessa bestämmelser så att de även omfattar denna verksamhet som grundas på regler i en EG-förordning (jfr 15 kap. 22 § miljöbalken).

5.7 Övriga förslag

Kemikalieinspektionen lämnar i övrigt två förslag till bestämmelser som meddelas med stöd av 27 kap. 2 § miljöbalken. Den ena bestämmelsen ger Kemikalieinspektionen rätt att ta betalt för inspektionens kostnader för undersökning av ett bekämpningsmedels sammansättning. Förslaget är i enlighet med 25 § bekämpningsmedelsförordningen. Den andra bestämmelsen ger de centrala tillsynsmyndigheterna rätt att föreskriva om ersättning för provtagning och undersökning av prov vid tillsyn. En motsvarande bestämmelse finns i 28 § FKP. Kemikalieinspektionen anser att det finns behov av sådana bestämmelser även i en förordning om avgifter enligt miljöbalken. Bestämmelsernas nära anknytning till prövning och tillsyn gör det befogat att ta in dem i en förordning som reglerar avgifter för sådan verksamhet.

Det bör finnas en möjlighet för den enskilde att få nedsättning av avgiften om det finns särskilda skäl i enlighet med nuvarande bestämmelser i 6 § förordningen om kemikalieavgifter och 28 § förordningen om bekämpningsmedel.

Vidare föreslås en bestämmelse som gör det möjligt att förordna att ett beslut om avgift skall gälla omedelbart även om det överklagas. Motsvarande bestämmelse i 9 § förordningen om kemikalieavgifter vinner ofta tillämpning. Det finns enligt inspektionens uppfattning ett stort behov av att ha samma möjlighet till förordnande enligt den föreslagna

förordningen. Frågan om den lagliga grunden enligt miljöbalken för förslaget behöver emellertid utredas närmare.

Förslaget innehåller också regler om när betalning skall erläggas och om rätt att verkställa beslut om betalning enligt utsökningsbalken.

Slutligen föreslås en övergångsbestämmelse för förordningen om kemikalieavgifter för att inte nya regler skall behöva tillämpas för kemikalieavgifter som inte har slutdebiterats. Inspektionen har då utgått ifrån att ikraftträdandet av den nya förordningen om avgifter kommer att ske vid ett kalenderårsskifte.

5.8 Kostnader och avgiftsintäkter

Kemikalieinspektionen utgår från att de statliga myndigheternas verksamhet enligt 14 kap. miljöbalken totalt sett inte ökar i någon större utsträckning jämfört med deras nuvarande verksamhet på kemikalieområdet.

Förslaget till avgiftsbestämmelser kommer visserligen att möjliggöra ett större avgiftsuttag, men det kommer enligt inspektionens uppfattning inte att leda till någon mera markant ökning av de totala avgiftsintäkterna. För Kemikalieinspektionens egen del kan det inte uteslutas att den avgiftsfinansierade delen av ramanslaget till någon del måste minskas med hänsyn till lagrådsremissens inskränkning i fråga om vilken verksamhet som får avgiftsbeläggas.

Sammantaget kan kostnadstäckningen för avgifterna enligt miljöbalken uppskattas bli ungefärligen densamma som den nuvarande på kemikalieområdet, dvs. kring 90 procent.

Om kemikalieavgifterna skulle höjas för att finansiera övriga statliga myndigheters (Läkemedelsverket undantaget) egen prövning, operativa tillsyn och verksamhet som angetts under "övrigt" i enkäten, skulle det innebära följande med enkätsvaren och 1996 års avgifter som beräkningsgrund. Även här finns det anledning att erinra om att uppgifterna baseras på uppskattningar.

	Ytterl. årsarbetskrafter	Ökade kostn. tkr	Höjning av kemikalieavg, procent
Egen prövning	5	2 500	4,0
Operativ tillsyn	3	1 500	2,4
Övrigt	13	6 500	10,4
Totalt	21	10 500	16,8

Bilaga

AVGIFTER PÅ KEMIKALIEOMRÅDET

SOCIALSTYRELSEN

Verksamhet/Avgift	Taxa
Tillstånd att använda bekämpningsmedel (bkm) enligt 18 § 2 förordningen (1985:836) om bekämpningsmedel	Kursavgift för utbildningen enligt avgiftsförordningen (1992:191) (ej avgift för tillstånd)

LÄKEMEDELSVERKET

Verksamhet/Avgift	Taxa
Verksamhet enligt förordningen (1993:1283) om kosmetiska och hygieniska produkter, avgift enligt Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1996:19)	

Årlig avgift per tillverkare/importör	1 500 kr
Årlig avgift per produkt	200 kr per produkt; max. för 200 produkter

LIVSMEDELSVERKET

Verksamhet/Avgift	**Taxa**
Provtagning och undersökning vid tillsyn enligt förordningen (1985:835) om kemiska produkter (FKP), avgiftsbemynd. i 28 §, avgift enligt Livsmedelsverkets föreskrifter SLV FS 1996:9	
Ersättning för kostnader	1 000-7 000 kr beroende på material 520 kr/tim för "övriga produkter, max. 2 000 kr

ARBETARSKYDDSSTYRELSEN

Verksamhet/Avgift	**Taxa**
Tillstånd att använda bkm enligt 8 § jfrt med 18 § 3 förordningen om bekämpningsmedel	Kursavgift för utbildningen enligt avgiftsförordningen (ej avgift för tillstånd)

LÄNSSTYRELSEN

Verksamhet/Avgift	Nuvarande taxa
Tillstånd enligt 17 § FKP, avgift enligt 31a § **Ansökningsavgift**	 17 § 1 och 2: avgiftsklass 3 enligt avgiftförordningen (875 kr) 17 § 3 och 4: avgiftsklass 2 enligt avgiftsförordningen (475 kr)
Tillstånd enligt förordningen (1996:971) om farligt avfall, avgift enligt 41 § **Ansökningsavgift**	 Transportverksamhet och mellanlagring: avgiftsklass 4 enligt avgiftsförordningen (1 500 kr) Bortskaffande och återvinning: avgifts-klass 7 enligt avgiftsförordningen (5 600 kr)
Tillstånd att använda bkm enligt 8 § jfrt med 18 § 1 förordningen om bekämpningsmedel Särskilda kunskapskrav enligt 9 § jfrt med 19 § förordningen om bekämpningsmedel (jfr KemI:s föreskrifter KIFS 1989:6 och Jordbruksverkets	Kursavgift för utbildningen enligt avgiftsförordningen (ej avgift för tillstånd)

föreskrifter SJVFS 1993:59)	

NATURVÅRDSVERKET

Verksamhet/Avgift	**Nuvarande taxa**
Dispens enligt förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet, avgiftsbemynd. i 37 §, avgift enligt Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1993:5 **Ansökningsavgift**	2 500 kr
Anmälan enligt rådets förordning (EEG) nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen, avgift enligt 9 § förordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall **Anmälningsavgift**	Avgiftsklass 7 enligt avgiftsförordningen (5 600 kr)

KEMIKALIEINSPEKTIONEN

Verksamhet/Avgift	Taxa
Yrkesmässig tillverkning eller import av kemiska produkter, kemikalieavgifter enligt förordningen (1989:216) om kemikalieavgifter	
Årsavgift	Taxa baserad på antal ton (intervall); min. 1 300 kr, max. 75 000 kr
Produktavgift	Taxa enligt formel; min. 998 kr, inget max.
Förhandsprövning av kemiska bkm enligt förordningen om bekämpningsmedel, avgifter enligt 23-28 §§	
Ansökningsavgift	
- godkännande	Produkt: 10 000 kr Aktivt ämne: 30 000 kr
- villkorsändring	Namn, förpackningsstorlek eller icke aktivt ämne: 1 000 kr I övrigt: 5 000 kr
- fortsatt godkännande	6 000 kr
- undantag	3 000 kr

Verksamhet/Avgift	**Taxa**
Årsavgift för godkända bkm	1,8 % av försäljningsvärdet föregående år; min. 2 000 kr, max. 200 000 kr (remiss-förslag höjning till 2,6 %)

Förhandsgranskning av biologiska bkm enligt förordningen (1991:1288) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel, avgiftsbemynd. i 8 §, avgift enligt KemI:s föreskrifter KIFS 1994:4	
Ansökningsavgift	
- godkännande	Mikroorganismer: 5 000 kr per bkm, 15 000 kr per verksam organism Genmodifierad organism: 23 000 kr per verksam organism Nematoder, insekter, spindeldjur: 3 000 kr per bkm, 8 000 kr per verksam organism
- villkorsändring	Namn eller förpackningsstorlek 1 000 kr I övrigt 2 000 kr
- fortsatt godkännande	Mikroorganismer 3 000 kr Genmodifierade mikroorganismer 4 500 kr Nematoder, insekter, spindeldjur 1 500 kr

- undantag	Mikroorganismer 1 500 kr Genmodifierade mikroorganismer 2 000 kr Nematoder, insekter, spindeldjur 1 000 kr
Årsavgift för godkända bkm	1,8 % av försäljningsvärdet föregående år; min. 2 000 kr, max. 200 000 kr
Dispens för klorerade lösningsmedel enligt förordningen (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedel, avgiftsbemynd. i 3a §, avgift enligt KemI:s föreskrifter KIFS 1995:6	
Ansökningsavgift	2 500 kr

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1998

Kronologisk förteckning

1. Omstruktureringar och beskattning. Fi.
2. Tänder hela livet
   – nytt ersättningssystem för vuxentandvård. S.
3. Välfärdens genusansikte. A.
4. Män passar alltid? Nivå- och organisationsspecifika processer med exempel från handeln. A.
5. Vårt liv som kön. Kärlek, ekonomiska resurser och maktdiskurser. A.
6. Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. A.
7. Översyn av rörelse- och tillsynsregler för kollektiva försäkringar. Fi
8. Alkoholreklam. Marknadsföring av alkoholdrycker och Systembolagets produkturval. S.
9. Integritet – Effektivitet – Skattebrott. Fi.
10. Campus för konst. U.
11. Fristående utbildningar med statlig tillsyn inom olika områden. U.
12. Självdeklaration och kontrolluppgifter – förenklade förfaranden. Fi.
13. Säkrare kemikaliehantering. Fö
14. E-pengar – näringsrättsliga frågor. Fi.
15. Gröna nyckeltal – Indikatorer för ett ekologiskt hållbart samhälle. M.
16. När åsikter blir handling. En kunskapsöversikt om bemötande av personer med funktionshinder. S.
17. Samordning av digital marksänd TV. Ku.
18. En gräns – en myndighet? Fi.
19. IT och regional utveckling.
    120 exempel från Sveriges län. K.
20. IT-kommisionens hearing om infrastrukturen för digitala medier. Andrakammarsalen, Riksdagen 1997-10-24. K.
21. Problem med inbäddade system inför 2000-skiftet. Hearing anordnad av IT kommissionen i samverkan med Industriförbundet och Statskontoret 1997-11-14. K.
22. Försäkringsgaranti.
    Ett garantisystem för försäkringsersättningar. Fi.
23. Staten och exportfinansieringen. N.
24. Fiskeriadministrationen i ett EU-perspektiv.
    Översyn av fiskeriadministrationen m.m. Jo.
25. Tre städer. En storstadspolitik för hela landet.
    + 4 st bilagor. S.
26. Från hembränt till Mariakliniken.
    – fakta om ungdomar och svartsprit. S.
27. Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag. Fi.
28. Läkemedel i vård och handel. Om en säker, flexibel och samordnad läkemedelsförsörjning. S.
29. 1976 års lag om immunitet och privilegier i vissa fall – en översyn. UD.
30. Utlandsstyrkan. Fö.
31. Det gäller livet. Stöd och vård till barn och ungdomar med psykiska problem. S.
32. Rättssäkerhet, vårdbehov och samhällsskydd vid psykiatrisk tvångsvård. S.
33. Historia, ekonomi och forskning.
    Fem rapporter om idrott. In.
34. Företagare med restarbetsförmåga. S.
35. Förordningar till miljöbalken. + Bilagor. M.

Statens offentliga utredningar 1998

Systematisk förteckning

Utrikesdepartementet

1976 års lag om immunitet och privilegier i vissa fall – en översyn. [29]

Försvarsdepartementet

Säkrare kemikaliehantering. [13]

Utlandsstyrkan. [30]

Socialdepartementet

Tänder hela livet
– nytt ersättningssystem för vuxentandvård. [2]
Alkoholreklam. Marknadsföring av alkoholdrycker och Systembolagets produkturval. [8]
När åsikter blir handling. En kunskapsöversikt om bemötande av personer med funktionshinder. [16]
Tre städer. En storstadspolitik för hela landet.
+ 4 st bilagor. [25]
Från hembränt till Mariakliniken.
– fakta om ungdomar och svartsprit. [26]
Läkemedel i vård och handel. Om en säker, flexibel och samordnad läkemedelsförsörjning. [28]
Det gäller livet. Stöd och vård till barn och ungdomar med psykiska problem. [31]
Rättssäkerhet, vårdbehov och samhällsskydd vid psykiatrisk tvångsvård. [32]
Företagare med restarbetsförmåga. [34]

Kommunikationsdepartementet

IT och regional utveckling.
120 exempel från Sveriges län. [19]
IT-kommisionens hearing om infrastrukturen för digitala medier. Andrakammarsalen, Riksdagen 1997-10-24. [20]
Problem med inbäddade system inför 2000-skiftet. Hearing anordnad av IT kommissionen i samverkan med Industriförbundet och Statskontoret 1997-11-14. [21]

Finansdepartementet

Omstruktureringar och beskattning. [1]
Översyn av rörelse- och tillsynsregler för kollektiva försäkringar. [7]
Integritet – Effektivitet – Skattebrott. [9]
Självdeklaration och kontrolluppgifter
– förenklade förfaranden. [12]
E-pengar – näringsrättsliga frågor. [14]
En gräns – en myndighet? [18]
Försäkringsgaranti.
Ett garantisystem för försäkringsersättningar. [22]
Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag. [27]

Utbildningsdepartementet

Campus för konst [10]
Fristående utbildningar med statlig tillsyn inom olika områden. [11]

Jordbruksdepartementet

Fiskeriadministrationen i ett EU-perspektiv. Översyn av fiskeriadministrationen m.m. [24]

Arbetsmarknadsdepartementet

Välfärdens genusansikte. [3]
Män passar alltid? Nivå- och organisationsspecifika processer med exempel från handeln. [4]
Vårt liv som kön. Kärlek, ekonomiska resurser och maktdiskurser. [5]
Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. [6]

Kulturdepartementet

Samordning av digital marksänd TV. [17]

Närings- och handelsdepartementet

Staten och exportfinansieringen. [23]

Inrikesdepartementet

Historia, ekonomi och forskning.
Fem rapporter om idrott. In. [33]

Miljödepartementet

Gröna nyckeltal – Indikatorer för ett ekologiskt hållbart samhälle. [15]
Förordningar till miljöbalken. + Bilagor. [35]

FRITZES
OFFENTLIGA
PUBLIKATIONER

POSTADRESS: 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-690 91 91. TELEFON:08-690 91 90
E-POST: fritzes.order@liber.se
FRITZES INTERNETBOKHANDEL: www.fritzes.se

ISBN 91-38-20871-7
ISSN 0375-250X